ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 1 Janvier 1950 Կիրակի 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26 Année No 6041–Նոր շրջան թիւ 1452

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՓԵՐ ԽՕՍՔԸ

1950

Նոր Տարի։ Մթնշոյլն առնէ կէսը դարու մը որ իր եարին կը ձգէ ահաւոր բեռ մը աշխարհա – սասան արհաւիրքներու ։

Աւելի լաւ օրեր պիտի տեսնե՞նք այս տար – ուան ընթացքին ։

Գոնէ պիտի փարատի՞ համաշխարհային ա – նստուգութեան մղձաւանջը ։

« Մեծ »երը պիտի յաջողի՞ն լեզու գտնել, խաղաղութիւնը ապահովելու համար ։

Անոնց դոյնդոյն մտնեփիկները աւելի պայ – ծառ պիտի տեսնե՞ն հոգիդնը, փոխանակ մէկը միւսէն քաղաքելի պատմութիւններ թխելու « ե – րորդ»ի մը եւ ուրիշ սարսափներու մասին ։

Գիտնականները պիտի բարեհաճի՞ն փակել մահուան ճառագայթներու, մանրէներու, հիւլէ – ներու եւ ուրիշ հրէշային դիւտերու դինարշաւը ։

Գրագէտն ու բանաստեղծը — մանաւանդ ա – նոնք որ յեղափոխական կը կոչուին — պիտի հա – մարձակի՞ն ձայն բարձրացնել բոլոր տեսակի բռնութեանց եւ կեղծիքներու դէմ, ծառայելով իրենց բնական կոչումին ։

Կրնաք ուրիշ հարցումներ ալ տալ, համա – ձայն ձեր հայեցողութեան կամ հմտութեան ։

Ինչպէս ամէն Ամանորի, այս անգամ ալ հրա – պարակ իջած են միջազգային դուշակները, նախա – տեսելու համար տարուան չարն ու բարին ։

Մեր դործը չէ զրպռիլ այդ կարգի խաղերով։ Մեր ճամիկները չատ աւելի մտազբաղ են, ար – տահատին ձեռ։ Մանաւանդ որ ամէնէն առաջ ունալին իր ճշմարիտ ոչ մէկ չինարար գի – տելիութիւնը ...

Նոր տարի, նոր բարի, — ինչո՞ւ առաջը Այդ բաղձանքին ետեւ կան ներ – Դժբախտաբար բաղձանքները տա – ապահովելու համար Արդի ա – ին ամբողջ բոլոր բարեմտութեանց վրայ արդելով հանդերձ ընկալեալ ուժգնութիւնները

Այս նոր տարի, նոր բարի ինչպ ոչ ի – տպիսատած աղօթելով, հաւատալով կամ յո – բանդիելով, այլ բացասական ակով մեր ճիդերը ։ Մնայով միշտ աշխոյժ ։ Արթուն եւ խմաստուն ։

Ճիրացան՝ աշխարհի բոլոր ցամաքներուն վրայ, մենք ալ ենթակայ ենք միջազգային փոթո – րիկներուն ։

Ուրեմն, ամէն բանէ առաջ, մեր պարտակա – նութիւնը պիտի ըլլայ խուսափիլ կասկածելի եւ արկածալի մարդանքներէ ։ Զգուշանալ որեւէ ձեռնարկէ որ կրնայ վնասել մեր համրանքին ու ապահովութեան ։

Այս մտահոգութիւնը կը թելադրէ միացեալ ճակատ՝ հիմնական հարցերու մէջ ։

Տնտեսականներու տարբերութիւններ միշտ ալ պիտի ունենանք ։ Ինչպէս ունէինք երէկ ։ Ինչպէս ունին բոլոր ժողովուրդները ։

Սայթաքումը կը սկսի այնտեղ, երբ սեւ չու – կայի կը վերածեն հայրենասիրութիւնը, ճակատ – ներու բաժնելով զայն ։

Հայկական Արտասահմանի համար չկան ա – ռանձնաշնորհեալներ եւ բայաներ կամ դոլամներ ։ Զկայ վերի եւ վարի արտի ցորեն ։

Կ՚ուզենք որ երեւանը վերջապէս ըմբռնէ այս տարրական ճշմարտութիւնը, այնքան դառն դասերէ վերջ ։

Երկուքի բաժնել արմատախիլ բազմութիւն – ները՝ կը նշանակէ ջուր հոսեցնել թշնամիներու ջաղացքը ։

Տարրական իմաստութիւնը, հայրենասիրու – թիւնը կը պահանջեն մէկ ամբողջութիւն համա – րել Հայկական Արտասահմանը ։

Ուշադիր ականջ դնել անոր տեսակէտներուն եւ պահանջներուն՝ կը նշանակէ բարձրացնել , խորացնել հայրենիքի դաշտիարը ։

Զարաչար կը սխալին անոնք որ կ՚անտեսեն այս ճշմարտութիւնը, երեւանէն խօսին թէ օտար ափերու վրայ ։ Գրէն թէ ճառեն ։

Հայաստանի ժողովուրդը ինք ուրիշ բան չու – զեր, եթէ փորձեն, բարեհաճին լսել անոր հա – րատատ ձայնը ։

Ան պէտք չունի կոչնակներու եւ խօսնակնե – րու ժխորին ։

Շատ աւելի պերճախօս է իր լռութիւնը ։

Շ.

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

«ՅԱՌԱՋ» լաւագոյն օրեր կը մաղթէ իր բա – րեր ընթերցողներուն, ընկերներուն եւ բարեկամ – ներուն ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՅԱՌԱՋ »Ը 25 ՏԱՐԵԿԱՆ

Արդէ՞ն, պիտի ըսեն բոլոր անոնք որ քառորդ դար առաջ տեսան Ծնունդը Յառաջին, Օգոստոսի արեւոտ օր մը, 1925 ։

Քանի՜ երրորդ դարուն ի. կիսուն սեմին ենք այսօր ։ Շատերուն համար վիճելի է այս պարա – դան ։

Այդպիսի բծախնդրութեան մը պատճառով , « Յառաջ» խմբագրութիւնն ալ թերթին հրատա – րակութիւնը վերսկսած տեղն, չորս տարի զեղ – չեց տարիքէն ։ Զէ՞ որ հրատարակութիւնը դադ – րեցուցած էր պատերազմի ընթացքին ։

Եւ սակայն, ո՞վ կրնայ իր տարիքը ետ տանիլ , բռնի անշարժութեան, հիւանդութեան եւ տա – ժանելի տագնապներու չրջանը պակսեցնել ։ Մա – նաւանդ երբ այսպէս մէկ սերունդի համար եր – կու արիւնռուչտ պատերազմներ իրարու յաջոր – դեն ։

1925ին երկու փոքր էջերով ճամբայ ելաւ այս թերթը եւ հասաւ մեծածաւալ ու զեղեցիկ օրա – թերթի մը բարձրութեան, այնպէս ինչպէս էին Փարիզի Ֆրանսերէն թերթերը ։

Ի՜նչ օրեր էին առաջին ամիսները, Ռիւ Փաս – քալի խեղճուկրակ տպարանին մէկ անկիւնը, ուր երկու սրճատ միայն ունէինք բոլորին համար ։

Ով կը մոռանայ մէկ քանի մը տարիէն «Յա – ռաջը պիտի դառնայ կրկնատարած չաւալ, դար – նալով երազական մեծ ինդրանքի մը կատարման օրը – թերթը ։

1945ին ալ երկու փոքր էջերով, կէս ծառայով հրապարակին վրայ կանգնած, յոգնած եւ յուսի ճառա – գայթ մը չէ՞ր ներշնչեր ։ Եւ եղաւ որ ձեռքէ ձեռք 50—60 Ֆրանքի ծախքի առաջին թիւը, Մարսէյլի մէջ ։

Նոր տարի է այսօր, 1950ի առաջին օրը ։ Կը կարծեմ թէ արդար է որ իրեն վերադարձուին իր կամաւոր լռութեան չորս տարիները եւ իր ճա – կատը զարդարուի բուն տարեչրջանով, 26րդ ։

Ո՞վ դիտէ թերեւս այն առեն, նախանձով նա – յի նախապատերազմեան մեծածաւալ հաւաքածո – ներուն եւ դերադոյն ճիդ մը փորձէ հասակ նետե – լու, թեւերը տարածելու աստիճանաբար ։ Մինչեւ որ արժանի ըլլայ երթալ հասակակից չարուելու նախընթաց 20 տարիներու հաստատուր հաւաքո – ծոներուն քով ։

ՍՕՍԻ

ՈՂՋՈՅՆ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻԻ

Մեր համակրելի բարեկամուհին, Տիկին Օ – ահէթ Միքայէլեան (Ֆրանսուհի), Նոր Տարուան առթիւ չնորհաւորելով «բոլոր ընկերվարական Դաշնակցական ընկերները, կը մաղթէ բարեբաս – տիկ փոփոխութիւն մը ։ Թող ձեր դարաւոր դըժ – բախտութիւնները ու տառապանքները դառնան պարզ յիշատակ մը, ի փառս ձեր պանծալի նախ – նիքներուն Մեծն Տիգրանի, Արտաշէսի, ինչպէս եւ ձեր ժամանակակից հերոսներուն որոնք իրենց քաջութեամբ, զոհաբերութեամբ վերահաստատե – ցին անկախութիւնը վաղեմի Հայաստանի, — քաղաքակրթութեան օրրանը Ասիոյ ։ Այսօր աւելի քան երբեք ընկերները եղբայրօրէն միացած ,պէտք է ըլլան համերաշխ եւ վստահ՝ ապագայի մասին» ։

ՏԱՐՈՒՆԻ.— « Ցուսաբեր»ի դեկտեմբեր 16ի թիւէն խորին ցաւով կ՚իմանանք թէ Դեկտ. 6ին յանկարծամահ եղած է հին ռազմիկ մը, Կարօ (Մօրուք), Համաստանի մէջ ։ Ողբացեալ ընկերը կը պատկանէր Աղբիւր Սերոբներու եւ Գէորգ Զաւուշներու սերունդին, քաջածանօթ՝ Սասունի չրջանին մէջ ։

«Յառաջ»ի գինը 7 ֆրանկ

1950 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 10ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ.— Ֆրանսա եւ գաղթավայրեր վեցամսեայ 800, տարեկան 1600 ֆրանք ։

Ուրիշ երկիրներ.— Տարեկան 2500 ֆրանք ։

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ արձակուրդին առթիւ Յառաջի յա – ջորդ համարը լոյս կը տեսնէ չորեքշաբթի օր ։

Ազգ. ժողովի կր հոսիարկէ նոր տուրքեր

ԴԱՀԻՃԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻԻՆ ՇԱՀԵՑԱՒ 18 ՁԱՅՆՈՎ

Կառավարութիւնը չահեցաւ «տուրքերու պա – տերազմը» , որ կը չարունակուէր օրերէ ի վեր , դահլիճին եւ ազակոմեան խմբակցութեանց մի – ջեւ ։ Ուրբաթ օր ուշ առեն երկու անգամ քուէ – արկութիւն կատարուեցաւ, մէկը՝ արտադրու – թեան տուրքի յաւելման (13ուկէս առ հարիւր վոխան 12ուկէս առ հարիւրի) եւ միւսը՝ ընկե – րութեանց չբաչխուած չահաբաժիններու տուրքին համար ։ Այս երկու տուրքերով կառավարութիւ – նը կը յուսայ 62 միլիառ Ֆրանք ճարել ։ Առաջինը քուէարկուեցաւ 287ի դէմ 305 ձայնով, երկրորդը՝ 288ի դէմ 306 ձայնով ։ Ուրեմն կառավարութիւնը երկու պարագաներուն մէջ ալ վատահութիւն չա – հեցաւ 18 ձայնով ։

Այս արդիւնքը կարելի եղաւ ձեռք բերել վեր – ջին պահուն կատարուած դիջումներով, որոնց ա – մէնէն կարեւորներէն մէկն էր փոխադրութեանց տուրքին ջնջումը ։ Ելմտացոյցը ամբողջովին քուէարկուած չէ տակաւին, վասնզի 37 միլիառ Ֆրանքի բաց մը կը մնայ ։ Երէկ վիճաբանու – թիւնները չարունակուեցան, այս բացն ալ գոցե – լու եւ ելմտացոյցը հաւատարկելու համար ։ Ուստի կառավարութիւնը առժամեայ նախահա – չիւ մը պիտի առալարկէ, քանի որ Ցունուար մտած ենք արդէն ։

Ուրբաթ օրուան քուէարկութենէն առաջ, պ. Պհոօ ճառ մը խօսելով, բացատրեց թէ տուրքերը ծանր են, բայց ոչ այնքան անտանելի որքան կարդ մը երկիրներու մէջ ։ Ֆրանսայի մէջ ազգային ե – կամուտին 32 առ հարիւրը միայն կը սպառի ազգային եւ տեղական տուրքերով եւ ընկերային ապահովութեամբ ։ Ֆրանսա աւելի քիչ դրամ կը ծախսէ իր ազգ. պաչտպանութեան համար, բաղ – դատելով Մ. Նահանգներուն եւ ուրիշ երկիրնե – րու հետ ։ Նոյնիսկ վտքը Զուիցերիան 30 առ հա – րիւր կը ծախսէ ։ Պ. Միութիւնը իւրաքանչիւր բնակիչի վրայ քառապատիկ աւելի կը ծախսէ ապառադինութեանց համար քան Ֆրանսա ։

Այս բացատրութիւններէն վերջ, վարչապետը ուռուարկեց թէ նմատական դիտարկութիւնները հնարաւորին չափ մեծ պատերազմներու ։ Ցե – տոյ, Ֆրանսան հարկադրուած է ծառայել արդիա – կան կազմակերպումով , որպէսզի կարենայ հատա – ռաւ դինքերով պատրաստ պահարկի մրցակիցնե – րուն ։ Եզրակացնելով պ. Պհոօ նորէն հան – դիսաւոր կոչ մը ուղղեց, որպէսզի Սոյլ ժողովը դիւրացնէ կառավարութեան դործը ։

Վիճաբանութեանց ընթացքին, համատա – մարները նորէն քննադատեցին դահլիճին քան – քախանութիւնը, պահանջելով «ժողովրդավար կա – ռավարութիւն մը »։

Հակաքոյլեւիկ ճակատ մը Ծայր. Արեւելքի մէջ

Քանի մը օրէ ի վեր միջազգային մամուլը տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Մ. Նահանդներու նոր դաղաքականութեան մասին ։

Այդ լուրերուն համաձայն, նախագահ Թրու – մըն թելադրած է իր նախարարներուն եւ խոր – հրդականներուն՝ ծրագիր մը մշակել, խափանե – լու համար համայնավարութեան տարածումը Ծայր. Արեւելքի մէջ ։ Այս առաջադրութեամբ , անմիջապէս պիտի զօրացուի Ազգային Ազատականի ամե – րիկեան տորմիղը ։ Արդէն իսկ ճամբայ հանուած է վիթխարի օդանաւակիր մը ։ Ուրիշ մարտանա – ւեր ալ պիտի դրկուին ։

Միւս նոյն աղբիւրին համաձայն, Մ. Նա – հանդները ճանչնալով հանդերձ Չինաստանի նոր կառավարութիւնը (համայնավար), կ՚ուզեն պա – հել Ֆորմոզա կղզին, իբրեւ զինուորական խա – րիսխ ։ Միւս կողմէ, որոչած են փութացնել ճա – պոնի հաչտութեան դաչնադիրը, բարեկամու – թեան կապեր հաստատել Հնդկաստանի, Փաքիս – տանի, Հնդկաչինի (Վիէթ–Նամ) եւ Ինդոնեսիոյ հետ որոնք անկախ պետութիւններ են այժմ ։ Մի – եւնոյն ատեն դրամական աջակցութիւն պիտի ըն – ծայեն ։

Մ. Նահանդներու միացեալ սպայակոյտին չորս անդամները մօտերս ճափոն պիտի երթան, կարդ մը ուսումնասիրութիւններ կատարելու հա – մար ։ Ակէ առաջ քննական պտոյտներ կատար – ուած են արեւմտեան Գերմանիոյ, Եւրոպայի եւ Ատլանտեան մէջ ։ Զօր. Մաք Արթըր, ճափոնի ամե – րիկացի հրամանատարը, ծանրակչիռ տեղեկագիր մը ուղղած է նախագահ Թրումընի, ազդարարե – լով որ Փիլիպպեան կղզիները, ուրիշ ամերիկեան տագնապածքներ եւ նոյնիսկ ճափոնը պիտի վտան – գուին, եթէ կարմիր Չինաստանը դրաւէ Ֆորմո – զա կղզին ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ ԿՈՒՍՏԱՆԴՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔ

Նկարագիր ծառերով տարածուած մեծ տարածութեան, որտեղ տիտղոսրեայ պետերն ու հարուստները իրենց համար շքեղ դամբարաններ են շինել։ Ամբողջ մի թաղամաս, որ կոչւում է Մեծ Տիրոջ թաղամասը։ Ամենից շքեղ դամբարանը Սուլթան Մահմուդ Ա-ինն է, որ մահացել է 1754 թուին։ Նրա դամբարանի վրայ կանգնած է մարմարեայ մի մեծ գեղեցիկ մզկիթ, որի գմբէթը ծածկուած է ոսկեզօծ սալերով։ Մզկիթի ներսը ամբողջովին զարդարուած է ոսկեզօծ նկարներով։ Մզկիթի առջևի մասում կանգնած են չորս մարմարեայ սիւներ, որոնց վրայ փորագրուած են Ղուրանի գլխաւոր համարները։ Մզկիթի ներսում կանգնած են նաև Սուլթան Մահմուդ Ա-ի կինը, որդին և դուստրը։ Նրանց դամբարանները ևս շքեղ են։ Մզկիթի ներսում կանգնած են նաև Սուլթան Մահմուդ Ա-ի կինը, որդին և դուստրը։ Նրանց դամբարանները ևս շքեղ են։ Մզկիթի ներսում կանգնած են նաև Սուլթան Մահմուդ Ա-ի կինը, որդին և դուստրը։ Նրանց դամբարանները ևս շքեղ են։

Ամենից ուշագրաւ է Սուլթան Մահմուդ Ա-ի դամբարանը։ Նա մահացել է 1754 թուին։ Նրա դամբարանի վրայ կանգնած է մարմարեայ մի մեծ գեղեցիկ մզկիթ, որի գմբէթը ծածկուած է ոսկեզօծ սալերով։ Մզկիթի ներսը ամբողջովին զարդարուած է ոսկեզօծ նկարներով։ Մզկիթի առջևի մասում կանգնած են չորս մարմարեայ սիւներ, որոնց վրայ փորագրուած են Ղուրանի գլխաւոր համարները։ Մզկիթի ներսում կանգնած են նաև Սուլթան Մահմուդ Ա-ի կինը, որդին և դուստրը։ Նրանց դամբարանները ևս շքեղ են։ Մզկիթի ներսում կանգնած են նաև Սուլթան Մահմուդ Ա-ի կինը, որդին և դուստրը։ Նրանց դամբարանները ևս շքեղ են։

Մեծ Տիրոջ թաղամասում կան նաև շատ մեծ ու գեղեցիկ տներ, որոնցից շատերը պատկանում են հարուստ հայերի։ Այդ տներից մէկում ապրում է Ալեքսանդր Ղազարեանը, որ ծնուել է Կոստանդնուպոլսում 1870 թուին։ Նա հայ գրականութեան ամենից ուշագրաւ դէմքերից մէկն է։ Նրա գրչին են պատկանում «Ոսկի Օրը», «Ծաղկած Նուռը», «Ամպրոպից Յետոյ», «Ճերմակ Ագռաւը» և շատ ուրիշ վէպեր ու պատմուածքներ։ Ղազարեանը մեծ հարստութեան տէր էր։ Նրա հայրը՝ Յակոբ Ղազարեանը, եղել է Սուլթան Մահմուդ Ա-ի անձնական բժիշկը։ Ալեքսանդր Ղազարեանը իր մանկութեան տարիները անցկացրել է Մայրաքաղաքում։ Նա սովորել է Գալաթասարայի լիցէում։ Այնտեղ նա ընկերացել է Յովհաննէս Թումանեանի հետ, որը այդ ժամանակ եկել էր Թիֆլիսից։ Թումանեանը Կոստանդնուպոլսում մնացել է երեք տարի։ Այդ ժամանակ նա գրել է «Անուշ» պոէմը։ Ղազարեանը Թումանեանի մասին յիշում է հետևեալը։

«Թումանեանը շատ համեստ էր։ Նա երբեք չէր խօսում իր մասին։ Միայն մի անգամ նա ինձ ասաց, որ գրել է «Անուշ» պոէմը։ Ես չհաւատացի նրան, կարծելով, որ կատակում է։ Բայց յետոյ իմացայ, որ նա ճշմարիտ է ասել։ Թումանեանը շատ էր սիրում Կոստանդնուպոլսի հին թաղերը։ Նա ժամերով կարող էր թափառել նրանց նեղ փողոցներում։ Նա ասում էր, որ այդ թաղերում ինքն իրեն է գտնում։ Թումանեանը շատ էր սիրում նաև Բոսֆորի ափերը։ Նա ասում էր, որ այդ ափերում ինքն իրեն է գտնում։ Թումանեանը շատ էր սիրում նաև Բոսֆորի ափերը։ Նա ասում էր, որ այդ ափերում ինքն իրեն է գտնում։ Թումանեանը շատ էր սիրում նաև Բոսֆորի ափերը։ Նա ասում էր, որ այդ ափերում ինքն իրեն է գտնում։»

Ղազարեանը Թումանեանի մասին գրել է նաև մի ուրիշ տեղ։ Նա ասում է, որ Թումանեանը շատ էր սիրում Կոստանդնուպոլսի հին թաղերը։ Նա ժամերով կարող էր թափառել նրանց նեղ փողոցներում։ Նա ասում էր, որ այդ թաղերում ինքն իրեն է գտնում։ Թումանեանը շատ էր սիրում նաև Բոսֆորի ափերը։ Նա ասում էր, որ այդ ափերում ինքն իրեն է գտնում։ Թումանեանը շատ էր սիրում նաև Բոսֆորի ափերը։ Նա ասում էր, որ այդ ափերում ինքն իրեն է գտնում։

ՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՏՈՒԿ ԱՍՔԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՍԻՐՈՒՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ

(ԻՐ ԲԱՐԴՈՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

— Երդում կ'ընեմ, որ դեռ չեմ պատմած այս պատմությունը. դեռ նկատողություններ կան – նեղ ընկերներ, որոնք դեռ չեմ պատրաստ ինձ փոխարինել կամ կրկնել(**) առաջին անգամ։

Հարցրեց նա։

— Ձեր կնոջ մասին դուք ոչինչ չե՞ք ասում։

— Ինչո՞ւ չեմ ասում։ Ոչինչ չունեմ ասելու։ Ամուսնացած եմ տասը տարի։ Ամուսնացել եմ սիրահարված։ Ես ու կինս միասին ենք ապրել։ Ունենք երեք երեխա։ Ամեն ինչ կարգին է։ Ոչ մի բան չկա, որ ինձ ստիպի ամաչել։ Ես ամաչում եմ միայն այն բանից, որ ես ինձ թույլ տվեցի ստել։ Ես ստեցի, որովհետև ստիպված էի ստել։ Ես ստեցի, որովհետև ստելը ինձ համար ավելի հեշտ էր, քան ճշմարտությունը

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ ՉԻՆՔ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՑ

Ուշինկթընէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Թրումըն պինուորական օգնութիւն խոստացած է Պարսկաստանի Շահին, ինչպէս եւ ազակցութիւն՝ որպէսզի փոխառութիւն մը ստանայ Միջազգային Դրամատունէն: Նախագահին յայտարարութիւնը հրապարակուեցաւ Շահին մեկնումէն քանի մը ժամ վերջը: Զեկոյցը կ'ըսէր թէ Մ. Նահանգները խոստացած են նաեւ լայն բաժին մը յատկացնել Պարսկաստանի, յետամնաց երկիրներու բարգաւաճման համար տրամադրուած վարկերէն:

Պաշտօնական զեկոյցին համաձայն, Մ. Նահանգներուն քաղաքականութիւնն է օգնել բոլոր ժողովուրդներուն, պահպանելու համար իրենց անկախութիւնը: Այս առթիւ մասնաւորապէս կը կը յիշուի թէ իր ուժը կը պահէ Թէհրանի համաձայնութիւնը, որ կնքուեցաւ 1943ին, Րուզվէլթի, Ջըրչիլի եւ Սթալինի միջեւ, երաշխաւորելով Պարսկաստանի անկախութիւնը:

Ամերիկեան օգնութիւն խոստացած ատեն, զեկոյցը կ'ըսէ թէ Մ. Նահանգները չեն կրնար անտարբեր մնալ, եթէ ծանրակչիռ վտանգ մը սպառնայ միջազգային խաղաղութեան, որեւէ տեղ:

★ *Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Շահը Նիւ Եորքէն մեկնեցաւ 161 կտոր բեռներով, եւ ընկերակցու-թեամբ իր կրտսեր քրոջ՝ Ֆաթիմէի: Տասներեօթ հեծելանաւորդ ոստիկաններ կը հսկէին դուքերուն վրայ, իսկ վեց ինքնաշարժներ կը հետեւէին Իրանի վեհապետին, մինչեւ օդակայան:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ԼԵՀԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ դէմ կատարուած յարձակման առթիւ, զոր հաղորդած էինք երէկ, տեղական թերթերը կը գրեն թէ ոումբը պայթեցաւ ուրբաթ առաւօ կանուխ, հասաւտութեան սեմին վրայ, ջարդուփչուր ընելով ապակիները եւ երկաթ ձողերը: Շէնքին մէջ կային միայն գիշերապահը եւ երկու անտեսուհիներ: Ոստիկանութեան վերատեսուչը անմիջապէս դէպքին վայրը գնաց, քննութիւն կատարելու համար: Կառավարութիւնը ցաւակցութիւն յայտնեց դեսպանին, որ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.— « Չեմ կարծեր թէ յարձակման հեղինակները Ֆրանսացիներ են: Թերեւս այնպիսի մարդիկ են որ կ'ուզեն սաստկացնել Ֆրանսայի եւ Լեհաստանի յարաբերութեանց լարումը»: Վարչապետ անթելը «ահաբեկչական աւազակութիւն» կը կոչէ այս յարձակումը: Կը կարծուի թէ այդ կոմմեան Լեհերն են գաւադիրները:

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Թագաւորը Դեկտ. 30ին պաշտօնապէս իր երկրին կոչեց Պաղեստինի արաբական մասը: Պաշտօնաթերթը հրովարտակ մը պիտի հրատարակէ այս առթիւ, Միւնխըն տաճեղով Յորդանանի ներկայ խորհրդարանը, որպէս զի նոր ընտրութիւններ կատարուին միացեալ թագաւորութեան համար: Յորդանանի կցուած Պաղեստինը կր պարունակէ երուսաղէմի հին քաղաքամասը: Պաղեստինի բնակիչներն ալ միեւնոյն իրաւունքները պիտի վայելեն:

ՍՈՒՐԻՈՑ ազդ. պաշտպանութեան նախարարը հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ «թոյլ պիտի չտան որ վարկաբեկուին հանրապետական կարգուսարքին պաշտպանները, ուժ տալու համար ուրիշ, վարչաձեւի մը»: Թայմզ ճախողած կր նկատէ Մեծն Սուրիոյ ծրագիրը (միացում Իրաքի եւ Յորդանանի հետ), մանաւանդ որ բանակը հակառակ է:

ՅԿԵԱՆՍ ԹԻԱՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ, գոյքերու գրաւման եւ իրաւագրկութեան դատապարտուեցաւ Փէթէնի կառավարութեան օրով հաստատուած բացառիկ առեանին ընդդ. դատախազը, գնդ. Փոլ Ֆարժ, հակառակ չարք մը բարի վկայութեանց:

ՉՈՒԻՅԵՐԻԱԿԱՆ կեդծ 100 ֆրանքնոցներ հրապարակ հանուած են: կարգ մը ձերբակալութիւններ կատարուեցան:

ՕԹԻԼ ՏԸ ՎԻԼ վաճառատան պաշտօնեայ ներէն վեցր ձերբակալուեցան, այն ամբաստանութեամբ թէ տասր միլիոն ֆրանքի ապրանքներ դողցած եւ ծախած են տարիներու ընթացքին: Կ'ըսուի թէ պաշտօնեաներէն մէկը 1500 վառարան եւ ուրիշ բաղմաթիւ առարկաներ դողնալով ծախած է:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ տեղեկատու դիւանը կը ծանուցանէ թէ դինեալ հրոսախումբեր կը ղբրկուին, ահաբեկումներ կատարելու եւ խլրտում-ներ յարուցանելու համար:

ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Վեր. Գ. Սիսլեան, հովիւ Փարիզի Հայ Աւետ. եկեղեցւոյ, կը քարոզէ այս կիրակի, յունուար 1, ժամը 10·45ին, 58 rue Madame-ի ժողովասրահը, 'métro N. D. des Champs: Բնաբան՝ «Մեր օրերը համրել սորվեցուր»: Նոյն օրը, նոյն վայրը, կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին Մնունդի տօնածառը: Մուտքը ազատ է:

Թէհրանեան Անկեհի մէջ

Անկիւնի Ֆ.կապ. Յաչի մասնաճիւղին Թէհրանեցի Ցունուար 8ին, կիրակի, ժամը 3—7, Hôtel Beau Séjour-ի սրահը, rue Général de Gaulle.

Պիտի խօսի Ատամեաթոյժ ՊԱՐՈՆ ՓԱՆՈՍԵԱՆ Երգ, արտասանութիւն: Ծախսերու մաս-նակցութեան համար 200 ֆրանք:

Կառ տիւ Նորէն չոգեկառքը կը մեկնի 14·29ին: Անկէն հասած կողմէն դուրս ելլել:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

1950 — ԳՈՅԱՍԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ, նուիրուած է Հ. Ց. Դ. 60ամեակին:

ԳԻՆ 150 ՖՐԱՆՔ

Դիմել Պարսամեան գրատուն, 46 rue Richer: Բալուեան գրատուն, 43 rue Richer:

ԽՆԴՈՑՔ – ԵՐԵԿՈՑՔ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կաղանդի եւ Ծնունդի առթիւ Համախառ-բերդեցիական միութեան կողմէ, իրենց 16րդ տարեդարձին առթիւ 8 Ցունուար, կիրակի ցերեկին, ժամը 3·30էն 10, Ցոյներու սրահը, 5 rue Bonne-foi: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՄԱԽԱՌԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Ֆրանսայի շրջանի կեդր. վարչութիւնը կը շնորհաւորէ Նոր Տարին իր բոլոր մասնաճիւղերուն եւ կը մաղթէ եռանդուն եւ բեղնաւոր գործունէութեան շրջան մը:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ վարժարանին համար կը փնտռուի կարող խոհարարուհի մը: Կոհացուցիչ ամսական: Նմանապէս շաբաթական երեք օրուան համար սպասուհի մը, նոյնպէս գոհացուցիչ պայմաններով:

Դիմել՝ ամէն օր վարժարան, 1 Bld. du Nord Le Raincy, ժամը 9—12, կամ 2—4:

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԿԱՂԱՆԴՉԻՔ ՄԸ
Մ. ՄԻՆԱԽՈՐԵԱՆԻ

1915ի ԹՈՒՐԱԿԱՆԸ

(Արիաւիրքի օրեր)

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՍԱՄՍՈՆԻ ԵՒ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՀԱՅԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ԵՒ

ԱՑԼԱՋԱՆ ԴԷՊՔԵՐՈՒ : 470 մեծադիր էջ, վէնետիկեան չքեղ տպագրութեամբ: Գին հազար ֆրանք:

Դիմել «Ցառաջ»ի խմբագրութեան:

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ARAX

Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS *վաճառանիշով ռատիօները: Հայերը, իրենց իսկ չահուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարելագոյն գոհ պիտի մնան: Օրինական գիներ, առանց յաւելումի: Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք:*

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՑԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ ,եւայլն:

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ գուած ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւելեան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանոնի, ուտի, ջութակի եւայլն:

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրուստ ապրող ներկայացուցիչներ:

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9):

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Անիէռի մէջ.— Ընդարձակ վիլլա մը ազատ, 10 սենեակ, խոհանոց, հոլին տարածութիւնը՝ 460 քառ. մեթր, ջուր, կազ, էլեկտրականու-թիւն, հինգ վայրկեան կայարանէն:

Դիմել հեռաձայնով ամէն օր 8էն 1 եւ 4—8, Dan. 83-46:

Օր. ՎԱՐՍԵՆԻԿ ԱՍԼԱՆԵԱՆ (Սանուհի)
ՊՕՂՈՍ ԵՐԵՄԵԱՆ (Նոր Սերունդէն)
Նշանուած
La Talaudière 26 Դեկտ. 1949, St. Etienne

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ

վերջ, կը դադրին անվճար բաժանորդագրութիւնները: Փութացէք փակել ձեր հաշիւները:
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՒՇԱՑԵՑԷՔ

Հ. Ց. Դ. ԱՐԱՄ ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի անդամներէն կը խնդրուի երկուշաբթի 9 Ցունուարին, երեկոյեան ժամը 8·30ին ներկայ ըլլալ Ազգ. տան մէջ, 32 rue de Trévise, ԳՈՒՐԳԻՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀի յիշատակի երաժշտական հանդէսին երգի փորձերուն համար:

Այս առթիւ կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր այն երգողները որոնք կը փափաքին մասնակցիլ այս հանդէսին:

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Մուրատ» խումբի Գ. դասախօսական ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 8·30ին, «Օհանեան» Ակումբին մէջ: Կը դասախօսէ Հ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ: Կը հրաւիրուին համակիրները եւ սանուհիները:

ԿՐ ԳՆՈՒԻՆ

Ամէն տեսակ ապրանքներ soldés, *նորաձեւութենէ ինկած, նոյնիսկ պակասութիւններով* (défaut):

Դիմել թերթին վարչութեան ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ:

ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ
նորագիւտ մեքենաներով

ԳՕՐԾԱԴ ՁԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն:

COMPTOIR DES THÉS

YAVROU

23 rue Senac, Marseille

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան գտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ եւ ՀՈՏԱԻԷՏ իսկական՝

Thé Yavrou (Ceylan)

Տրարները, ի՞նչ քանակով ըլլ կը փափաքին:

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

SOCATEX *ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ*

Doublure — Toiles — Mercerie *եւն.* դերձակի **toile**ի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:
Բաց է երկուշաբթի օրերը, ժամը 9էն 19:
Առաջուց գալառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun *5 վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazare*էն:*

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ԹԵՐԹ-ԱՐԻ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 4 Janvier 1950 Չորեքշաբթի 4 ՅՈՒՆՎ.

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6042–Նոր շրջան թիւ 1453

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԹԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒՐՈՊԱՆ 1949ԻՆ

Չափազանց համառօտ ակնարկ մը, իրրեւ ընդհանուր պատկեր: Ի հարկին առանձին կը ղբաղինք իւրաքանչիւր դաղութով :

Տժգոյն անցաւ տարին արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, իսկ աւելի քան կսկծալի՝ կարմիր դիծէն անդին:

Շատոնց յոգնութեան նշաններ կը ցուցնեն կարդ մը դաղութներ, հակառակ իրենց վայելած առաւելութեանց :

Այսպէս, տարիներէ ի վեր թանձր մշուշ մը նստած է մշուշապատ Անգլիոյ երկու հայկական կեդրոններուն, Լոնտոնի եւ Մանչեսթրի վրայ :

Պատահաբար ձայներ կը լսուին մայրաքաղաքէն, որ այս տարի վերջապէս հայերէնի դասընթացք մը հաստատեր է շնորհիւ երիտասարդ վարդապետի մը: Տեղեկութիւն չունինք թէ իրենց դաւակները դասընթացքին կը ղրկե՞ն դոնէ անոնք որ չարունակ բարեպաշտութեան եւ հայրենասիրութեան դասեր կուտան ուրիշներու :

Ակներեւ թուլութիւն մը կը տիրէ նաեւ Պելժիոյ մէջ (Պրիւքսէլ եւ Անվերս): Մանաւանդ երբ նկատի կ'առնենք իրենց բարեկեցութիւնը :

Ներշնչումի աղբիւրնե՞րն են որ ցամքած են, թէ աշխատանքի տրամադրութիւնը պակսած է:

Եթէ 1925ի գործօն տարրերը ծերացած են, ի՞նչ կը բանին անոնց յաջորդները: Քանի՞ն պարտ սեպեցին դոնէ տարրական հայերէն մը սորվեցնել իրենց դաւակներուն, իրրեւ խօսուն ապացոյց մը հայրենասիրութեան :

Եթէ չատ նեղ է տեղական հորիզոնը, ինչո՞ւ չեն փորձեր ակնարկ մը նետել ծովերէն անդին, դէպի Միջին Արեւելք, ուր այնքան կենդանի դործեր եղբայրական աջակցութեան կը սպասեն: Ուր խոնաւ խաներ կամ խանութներ դասարանի, դպրոցի են վերածուած, թղթապատ լուսամուտներով :

Նոյն պատկերը՝ Իտալիոյ եւ Զուիցերիոյ մէջ: Երկուքն ալ հանդստեան կոչուած հարուստներու կը նմանին :

Ըսել չենք ուղեր թէ անտարբեր են հանրօգուտ չարժումներու հանդէպ: Մանաւանդ առաջինը — իտալականը — միշտ ալ պատրաստ է դիմաւորելու ներքին թէ արտաքին պահանջներ :

Եւ սակայն, չափազանցութի՞ւն է աւելին սպասել, նկատի առնելով իրենց անհատական դիրքը: Նաեւ մտաւոր մակարդակը :

Սակաւաթիւ է Զուիցերիոյ հայ դաղութին քանակը: Իսկ իր որա՞կը: Իր ուժէն վե՞ր են կարդ մը պարտականութիւններ: Առ նուազն իրրեւ մշակոյթի կեդրոն :

Միւս դաղութներէն արեւմտեան Գերմանիոյ տարադիրները հաստատուն վիճակ մը չունին, ինչպէս բացատրած ենք արդէն :

Խօսած ենք նաեւ Ճունաստանի մասին:

Աւստրիոյ դաղութը, իր անկայուն մասէն զատ, ունի հաստատուն համրանք մը, ենթակայ չորս տարրեր իշխանութեանց (մինչեւ հաչտութեան դաշնագրին կնքումը):

Ակռէ անդին կը սկսի այն սահմանագլուխը որ կը կոչուի «երկաթեայ վարագոյր»:

Որ եւ է վաւերական տեղեկութիւն չունինք Հունգարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ եւ «ուղիղ գծէն չեղած» Նուկոսլաւիոյ հայկական համրանքներու մասին: Լսած ենք խումբ մը Հայերու արտաքսումը՝ փեչթայէն, գոյքերու հաշուեյարդարով (ինչպէս ամէն ուր որ կը բանի մուրճ – մանդաղը):

Միւս երկու հայաչատ դաղութներէն Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ երեւութական պատկերը կը ներկայացնեն երկու ճրճռան թերթեր, իսկ բուն իրականութիւնը ...

Երկուքին մէջ ալ, իշխանութեան, դիրքի, փառքի հասած են գոյնզգոյն դիմակաւորներ : Մեծ մասով՝ ոչինչ է պիտոյ թութակները, ո – րոնք ե՛ւ դպրոց կը վարեն ե՛ւ հանրային կոչնիք:

Պուլկարիոյ մէջ արդէն ծաղրանկարի մը վերածեր են հայերէնը, նոյնութեամբ օրինակելով բոլշեւիկեան ուղղադրութիւնն ու բառագիտութիւնը: Իսկ Ռումանիոյ մէջ ճամբայ կը բանան յուչիկ – յուչիկ : Սողալով եւ սողոսկելով :

Երկուքին մէջ ալ աւերներ կը գործէ լրտեսախտը:

Եւ ահաւասիկ մեր դաղութը,— Ֆրանսա, որ կը կարօտի առանձին քննութեան : Շ.

Սեւ Ծովու բնակիչները փախեր են Վանէն

«ԿԱՐԵԼԻ ԷՐ ՄՈՒՇԻ ԴԱՇՏԸ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼ ՋԱՆՈՆՔ»

Թուրք թերթերը կը չարունակեն վրդովիչ տեղեկութիւններ հրատարակել Սեւ Ծովու բնակիչներու թշուառութեան մասին, որուն լուրերը հաղորդած էինք անցեալ չաբթիս:

Իրաղեկ մը, Մահչար Արէն, երկար ուսումնասիրութիւն մը հրատարակելով, կը հաստատէ թէ 15—20 տարի առաջ տեղահանութիւններ կատարուած են Սեւ Ծովու չրջանին մէջ (Լազեր, Չէրքէզներ եւն.):

Յօդուածագիրը նախ կը յիշեցնէ Բ. համաշխարհային պատերազմի օրերուն Տրապիզոնցիներուն դառն դանդատները նախկին վարչապետ Հասան Սաքայի, իրենց ապրուստի նեղութեան մասին: Յետոյ կ'անդրադառնայ 15—20 տարի առաջ կուսակալի մը ըրած անճարակ փորձին, Սեւ Ծովու բնակչութիւնը Վան փոխադրելու մասին: Մինչդեռ այնտեղի խիստ կլիմային չվարժուելով, այս խեղճերէն չատեր հիւանդացած, վերապրողներն ալ խոյս տուած են :

Մինչդեռ, կը չարունակէ յօդուածագիրը, մեր արեւելեան նահանդները, Վանի կլիմային չատ խիստ վարրերու մէջ, հազարաւոր Սեւ Ծովցի ընտանիքներ զետեղուած ու կրցած են ընտելանալ իրենց նոր միջավայրին : Պայպուրտի (Բաբերդ) Սիպերիոյ չափ ցուրտ եւ ծովէն 1700 մեթր բարձր հարթ չրջանը լեցուն է Օֆցիներով եւ Սիւրմէնէցիներով :

Աւելի հեռուն, Արտահանի, Կարսի նոյնիսկ Քաչաքէօսկի դաչտերուն մէջ հաստատուած Սեւ-Ծովցիներուն թիւը խիստ չատ է: Ինչո՞ւ այս տեղափոխութիւնը դիպուածով եւ ըստ բախտի կատարուի: Օրինակ ինչո՞ւ Սեւծովցիները չզետեղուին դրախտանման Մուշի դաչտը :

Արդարեւ տասը քիլ. լայնութեամբ եւ մին – չեւ Վանայ լճին ափը Նեմրութ լեռը երկարող 75 քիլոմեթր երկայնութեամբ այս դաչտը կ'ոռոգուի Քարասու եւ Մուրատ (Արածանի) գետերով : Այս դաչտը պարապ մնացած է Հայերուն դաղթէն վերջ: Ոչ միայն Մուշի, այլեւ երկրին հարաւային նահանգներուն մէջ ալ կան բերրի հողեր ո – րոնք կրնան միլիոնաւոր բնակիչ ապրեցնել: (ժամանակ, 21 Դեկտ.):

ԹԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերչն (Դեկտ. 25, 27) կ'իմանանք թէ թաղ. խորհուրդներու ընտրութիւնները վերջնաւոր վրայ են :

Դեկտեմբեր 25ին կատարուած են Բերայի (Պէյօղլու), Ֆէրիտիւղի եւ Գուղկունճուքի ընտրութիւնները, եւ երեքին մէջ ալ չահած է ժողովրդային ցանկը, տեղապահ Արսլանեան արք.ի ցանկին դէմ, ինչպէս կը ղրէ Մարմարա:

Թուրք թերթերն ալ հաղորդելով ընտրութեանց արդիւնքը, կը ղրեն թէ ոստիկանութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած էր եկեղեցինե – րուն չուրջը, բարեկարդութիւնը պահպանելու համար: Կարդ մը թերթեր ալ կը հաւաստեն թէ մօտերս պիտի կատարուի Պոլսոյ պատրիարքին ընտրութիւնը :

★ Պոլսոյ նորընտիր երեսփոխան Էքրէմ Ամաճ, որ վերջերս Անդարա զացած էր, վերադարձին հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է «Ժամանակ»ի խմբագրին. — Խորհրդակցութիւն մը ունեցանք դատական, ներքին, արտաքին գործակարութեանց եւ վարչապետութեան խորհրդա – կաններուն հետ եւ որոշուեցաւ անփոփոխ պահել ձեր համայնքին հին կանոնագիրը, ապահովելով անոր գործադրութիւնը :

Պոլսահայ թերթը այս յայտարարութենէն կը հետեւցնէ թէ «1862ի Սդգ. Սահմանադրութիւնը անփոփոխ կը մնայ չնորհիւ հանր. կառավարութեան արդարացատութեան եւ բծախնդրութեան»:

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ անհանդիստ ըլլալով, Պէյրութի ամերիկեան հիւանդանոցը փոխադրուած է, ինչպէս կը ղրէ Մարմարա (26 Դեկտեմբեր): Իր տկարութիւնն է սրտի թեթեւ անկանոնութիւն մը որ վրդովիչ հանդամանք չունի:

Ֆրանսայի ներքին հոդերը

1950ի ԵԼՄՏԱՑՈՑՑԸ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԵՑԱԻ ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐՈՎ

Սդգ. Ժողովը երկուչաբթի օր վաւերացուց 1950ի ելմտացոյցը, 43 օրուան բուռն պայքարէ մը վերջը որ կը մղուէր տուրքերու յաւելման դէմ : Դահլիճը վստահութեան քուէ պահանջեց երեք անդամ եւ յաջողեցաւ ընդունիլ տալ իր նախահաշիւը, թէեւ տկար մեծամասնութեամբ :

Առաջին քուէարկութեամբ, ուր միայն չորս քուէ չահեցաւ, Սդգ. Ժողովը կ'ընդունէր 34 միլիառ ֆրանքի նոր տուրքեր, որոնք մեծ մասով պիտի դանձուին ճամբու փոխադրութեանց, հանրային պայմանագիրներու եւ ընկերութեանց չահաբաժիններուն վրայ:

Կառավարութեան մեծամասնութիւնը 13ի բարձրացաւ երկրորդ քուէարկութեամբ, որ կ'ենթադրէր թէ ելմտացոյցը տակնուվրայ պիտի չըլլայ նոր առաջարկներով: Իսկ երրորդ քուէարկութեամբ, ելմտացոյցը ամբողջութեամբ ընդունուեցաւ, 284ի դէմ 305 ձայնով: Ուրեմն մեծամասնութիւնը բարձրացած էր 21ի:

Քուէարկուած ելմտացոյցը կը ներկայացնէ 2·225 միլիառ ֆրանքի պատկառելի դումար մը: Ծախքերը կը հաչուեն 2245 միլիառ: Կառավարութիւնը պիտի ջանայ 20 միլիառի բացը դոցել խնայողութիւններով, մինչեւ Ճունիս 1:

Առաջին վստահութեան քուէն տրուեցաւ երեք ժամուան վիճաբանութենէ մը վերջ, 296ի դէմ 300 ձայնով: Երկրորդ քուէարկութիւնը ներկայացնէր 291ի դէմ 304 ձայն: Արմատականներէն չատերը քուէ տուած չէին: Իրաղեկներ կը հաւաստեն թէ վարչապետը պնդելով նոր տուրքերու վրայ, վտանգաւոր ատիճանի մը իջեցուց իր մեծամասնութիւնը: Փոխադրութեանց (ծանր ինքնաչարժներ) տուրքին փոխարէն, կ'առաջարկէին ծանր տուրք մը հաստատել «փաթիս»ի վրայ, որ չափազանց չատ կը սպառի, թէեւ արդիւնած է:

★ Վիճաբանութեանց ընթացքին, կառավարութիւնը ընդունեցաւ բանաձեւ մը, որուն համաձայն հարկատուները այլեւս պարտաւոր չեն առհաչիւ տուրք վճարելու երկու անդամ, Նոյեմբերին եւ Մարտին, ինչպէս կը պահանջուէր 1949ին:

Ճեռոյ, Ժողովը մերժեց չարունակել ամսական 3000 ֆրանքի պարգեւը, որ հաստատուած էր ամսական 15·000էն պակաս ստացող աչխատաւորներու համար: Ելմտական նախարարը յայտարարեց թէ այդ խնդիրը կապ չունի ելմտացոյցին հետ :

ՄԱՆԹԱՆՔՆԵՐ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Ցաղաղասիրական ճառեր խօսուեցան աչխատաւորական բոլոր կեդրոններուն մէջ, Նոր Տարուան առթիւ :

Հանրապետութեան նախագահը աւանդական ընդունելութիւնը կատարեց Էլիզէի պալատին մէջ, ընդունելով օտար դեսպանները: Այս առթիւ բացատրեց թէ «ոչ մէկը կրնայ հաւատալ թէ կարելի է աչխարհի գործերը կարգադրել բռնութեամբ կամ բռնութեան սպառնալիքով: Երկու համաչխարհային պատերազմները առ նուազն ապացուցին թէ ազատութեան ուժերը աւելի զօրաւոր են քան չարչակման ուժերը եւ թէ պատերազմը խընդիրներ չի լուծեր, այլ նոր խնդիրներ կը չարուցանէ: Այո, ժողովուրդները եթէ ապրիլ կ'ուզեն, դատապարտուած են խաղաղութեան »:

Վարչապետը, Պ. Պիտօ, նոյնպէս ճայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, ակնարկ մը նետեց դարուս առաջին չրնամեակին վրայ եւ թելադրեց «չվախնալ ապագայէն, փնտռելով անցեալ երանելի օրերը »:

Իւնէսքոյի ընդհ. տնօրէնը, Տոքթ. Թորրէս Պոտէթ բացատրեց թէ այս դարը առաջինն է որ փորձեց «համաչխարհային եղանակով լուծել մարդկային խնդիրները »:

Ուրիչ երկիրներու մէջ ալ նոյնիսկ ճառեր խօսեցան օրուան վարիչները :

ԵՐԻՒՍԱՂԷՄԻ մասին նոր ճառ մը խօսելով, Իսրայէլի արտաքին նախարարը յայտարարեց խորհրդարանին մէջ.— « Մենք վճռապէս որոշած ենք պահել երուսաղէմը իրրեւ մայրաքաղաք Իսրայէլի, ընդունելով հանդերձ որ ուրիչ ազդեր ալ սրբավայրեր ունին քաղաքին մէջ: Մենք պատրաստ ենք ամէն պատասխանատուութիւն ստանձնելու »:

ՍՈՒՐԻՈՑ ազդ. պաչտպանութեան նախարարը, զօր. Ապտուլլահ Ազֆէլ, եւ անցեալ Օգոստոսի յեղաշրջումին հեղինակը՝ զօր. Սամի Հինաուի, որ բանտարկուած է, հանդստեան կոչուեցան : Սպարապետ նշանակուեցաւ զնդ. Էնվէր Պաշտուտ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ երեսփ. ընտրութիւնները տեղի ունեցան երէկ: Բոլոր հոսանքներն ալ իրենց դըրչաւոր պահանջներուն մէջ դրած էին Սուտանի միացումը Եդիպտոսի եւ անգլ. զօրքին վերջնական հեռացումը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Նորութիւն մը չէ իմանալ, անշուշտ, թէ Թուրքիա հայրենիքն է ոճիրներուս:

Իրենք, Թուրքերը, չեն ծածկեր՝ թէ մարդասպանութեան համեմատութիւնները, իրենց երկրին մէջ, կը դլեն – կ'անցնին համաչափական բոլոր մրցանիշները:

Այս անդամ, սակայն, այս իրողութիւնը կը փաստուի պետական հրատարակութեամբ մը, որ կը կրէ «Մարդասպանութեանց շուրջ ոճրավերլուծական վիճակագրութիւն» անունը, եւ լոյս տեսած է 1949 Յուլիսին, Պոլսոյ համալսարանի Իրաւաբանական Ֆաքիւլթէին կից «Ոճրագիտական Ինսթիթիւտ»ի կողմէ՝ 1944 – 1945, — 5 տարուան մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւններէ վերջ: :

Այս հատորի պատրաստութեան եւ վիճակագրական ցուցակներու դասաւորման համար, կազմուած են մասնաւոր մարմիններ, որոնց իրենց գործակցութիւնը բերած են իրաւաբանական, տնտեսական, գրական, բժշկական եւայլ ֆաքիւլթէներու շրջանաւարտներ:

Ինսթիթիւտը կատարուած են իմպալըի համբաւաւոր բանտին, Թուրքիոյ բոլոր արդելարաններուն եւ դատարաններու մէջ, գործակցութեամբ ընդհանուր դատախազութեանց, դատաւորներու եւ իրաւաբաններու:

Տարբեր խօսքով՝ Թուրքիոյ ոճրաթաթաւ կեանքին վկայած են ոչ թէ անպատասխանատու կամ անիրազեկ մարդիկ, այլ ամէնէն աւելի լիազօրուած ՊԵՏԱԿԱՆ մարմիններ եւ մարդիկ:

« Մարդասպանութեանց Շուրջ Ոճրավերլուծական Վիճակագրութիւն » հատորէն կը պարզուի՝ թէ 20 Յուլիսի 1944 — 20 Յուլիսի 1945, մէկ տարուան ընթացքին, Թուրքիոյ մէջ դատապարտուած են 6386 մարդասպաններ, որոնք իրենց ոճիրները գործած են 94 տեսակի դրդապատճառներով:

Այս գումարին մաս չեն կազմեր այն մարդասպանները, որոնք չեն ձերբակալուած կամ անծանօթ կը մնան բոլորովին:

Մարդասպաններուն ուղղուած են մօտ հարիւր հարցումներ, որոնցմէ կ'արտապրենք յատկանական նմոյշներ .

— « Ուման մակարդա՞կ», «աչակերտութեան կամ ուսանողութեան շրջանին՝ կանոնաւոր-բարեր կարդ կը փոխէի՞ք », « վարժարանէն փախուստ կուտայի՞ք » , « ի՞նչ տեսակ ֆիլմեր կը նախասիրէք», « երաժշտութիւնը կը սիրե՞ք» , « ձեր քոյրը բնականո՞ն է», « երազ կը տեսնէ՞ք յաճախ», «խաղամո՞լ էք», «պատերազմի մասնակցա՞ծ էք », « դղջացա՞ծ էք ձեր ոճրին համար », եւայլն, եւայլն :

Վիճակագրութիւններէն կը պարզուի, թէ 6386 մարդասպանութեանց 84 առ հարիւրը դործուած են կանխամտածութեամբ :

Մարդասպաններու մեծամասնութիւնը 30–31 տարու այրեր եւ կիներ են. իսկ փոքր մաս մը՝ 60 — 65 :

Ոճիրներու 90 առ հարիւրը՝ վերջ դտած է մահուամբ. իսկ տասը առ հարիւրը՝ ծանր վիրաւորումով:

Մարդասպաններու 71 առ հարիւրը՝ հրազէնով կամ հրացանով դործած են իրենց ոճիրները :

Կին մարդասպաններու 15 առ հարիւրը՝ հրազէնով, 14 առ հարիւրը՝ թոյնով, իսկ 17 առ հարիւրը՝ առանց որոշ դործիքի դործած են իրենց ոճիրները: Իսկ այր մարդասպաններու 48 առ հարիւրը՝ հրազէնով, 31 առ հարիւրը՝ դաշոյնով, եւ տասը առ հարիւրը՝ թոյնով :

6386 ոճիրներէ 4609ը՝ դործուած են դիւղերու մէջ. 599ը՝ դաւառներու, 628ը՝ դիւղաքաղաքներու, եւ 550ը՝ քաղաքներու: Կը հետեւի, թէ որքան կը հեռանանք քաղաքներէն, այնքան կը բազմանան մարդասպանութիւնները :

21—30 տարեկան 1905 այր մարդասպաններու դէմ՝ կան նոյն տարիքի 65 կին մարդասպաններ:

30 — 40 տարեկան 1701 այր մարդասպաններու դէմ՝ կան նոյն տարիքի 47 կին մարդասպաններ :

6386 մարդասպաններու 6367ը Իսլամներ են, իսկ 19ը՝ Քրիստոնեաներ :

Ոճրագործներու 50 առ հարիւրը մեծ հակում ցոյց տուած են դէպի չարժանկար եւ թատրոն, 10 առ հարիւրը՝ դէպի դինեմոլութիւնը 8 առ հարիւրը՝ դէպի հանրատունները: 4938ը՝ անգրագէտներ են, 1448ը՝ ուսումնական: 6386 մարդասպաններու 4874ը կը զբաղին երկրագործութեամբ, 738ը՝ ճարտարարուեստով եւ փոքր արհեստներով :

Գիրքը կուտայ նաեւ այլ մանրամասնութիւններ, զորս աւելորդ կը նկատենք համառօտել :

Հատորին յառաջաբանը գրի առած է «Ոճրաբանական Ինսթիթիւտ»ի ուսուցչապետներէն փրոֆ. Թահիր Թանէր:

Ամփոփումը այդ յառաջաբանին.

— « Եթէ նկատի ունենանք մեր երկրի քնակ-

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Արեւելեան Գերմանիան ինչպէս որ է

Նախորդ յօդուածով մը հարեւանցի պարզած էինք՝ արեւմտեան Գերմանիոյ Դաշնակցային պետութեան կազմութեան չարժառիթները:

Այսօր ան իր թեւարկութեան տակ ունի աւելի քան 45 միլիոն գերման քաղաքացիներ :

Ցիշած էինք նաեւ Մ. Միութեան յարուցած կեղծ ցասումը ու իրրեւ հետեւանք՝ արեւելեան Գերմանիոյ « ազատ կառավարութեան» հաստատումը, անոր ղեկավարներուն իսկական դիմագիծերը եւ համայնավարական առալաղութիւնները, քաղելով անգլեամերիկեան աղբիւրներէ :

Ստորեւ այլապէս չահեկան տեղեկութիւններ, արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութեան մասին:

Համայնավար ուղեկից «Ժողովուրդի Խորհուրդ»ը, ճիշդ է որ անցեալ Մարտին հրատարակեց սահմանադրութեան մը նախագիծը, որուն համեմատ պիտի կազմուէր խորհրդարան մը, ժողովրդային ազատ ու դաղտնի ընտրութիւններով:

Հոկտեմբեր 7ին «Ժողովուրդի Խորհուրդ»ը, որ նշանակուած էր խորհրդային գինուորական իշխանութեան կողմէ, ինքզինքը հռչակեց «Ժողովրդային Խորհրդարան »: Ինքն իրեն տուաւ իրաւունք՝ նշանակովի ընտրելու եւ վաւերացնելու դահլիճն ու հանրապետութեան նախադահը :

Օրինական ընտրութիւնները յետաձդուեցան 1950 Հոկտեմբեր 15ին :

Այս առթիւ էր որ նշանակալից յայտարարութիւն մը րրաւ Խորհրդ. Գերմանիոյ ընդհ. դործերու բուն կազմակերպիչը՝ դօր. Տուլբանով, ըսելով թէ « ընտրութիւնները հիմակ չատ վտանգաւոր հետեւանքներ կրնան ունենալ »:

Բացայայտ է թէ արեւելեան Գերմանիոյ նոր կառավարութիւնն ու խորհրդարանը չեն ներկայացներ Ժողովուրդը, քանի որ անոր կարծիքին չեն դիմած :

Այդ երկու մարմիններուն,— կառավարութիւն եւ խորհրդարան — այսպէս ստեղծումը, բռնաբարում մըն է ոչ միայն Փոցտամի եւ միւս բոլոր միջադդային յանձնառութիւններուն, այլեւ սահմանադրութեան հիմնական յօդուածներուն :

Իսկ այն կարդ մը իրաւունքներն ու առանձնաշնորհները, զորս Մոսկուա հաճած է տալ իր ներկայացուցիչներուն, ըրած է պարզապէս իրրեւ կեղծ չայար մը: Որպէսզի չրսուի թէ Կրեմլինի խամաճիկներն են Պերլինի նոր իշխանաւորները :

Մինչդեռ որեւէ կասկած չկայ անոր իրականութեան մասին :

Արդարեւ, հազիւ իշխանութեան դլուխն անցած, անոնք Ժողովուրդին ուղղած յայտարարութիւններով, սկսան դովաբանել ու պաչպանել Ոռէտ – Նայսէի «խաղաղութեան սահմանադրութիւն»ը անփոփոխ պահելու պարագան: Շնորհիւ այդ կարդադրութեան, Գերմանիա կր կորսնցնէր հոդատրծական արտադրութիւններով հարուստ իր նահանդները, ուր իրենց նախահայրերէն սկսած՝ հազարաւոր տարիներ քրտինք են թափած, հեր – կած ու մչակած :

Այս պետութեան Հանրապետութեան նախադահ, Վիլհելմ Փիք, 73 տարեկան, նախադահն է նաեւ Պերլինի համայնավար կուսակցութեան : Մոսկուա ապրած է 1933էն մինչեւ 1945 եւ դարձած խորհրդային հպատակ: 1948էն ի վեր անդամ է Կոմինֆորմի:

Վարչապետը՝ փառամոլ Օթթօ Կրոթեվոլ, երբեմնի ներքին նախարարը եւ Բաւիստակի անդամ, մէկն է այն քանի մը ընկերվարականներէն, որոնք ձուլուեցան ռուսական չրջանի համայնավար միջոցառումներուն մէջ :

Մասնաւոր ուչադրութիւն է դարձուած, նը-

չութեան թիւը, ու մանաւանդ համեմատութիւնը դայն այլ երկիրներու բնակչութեան եւ դործուած ոճիրներու թիւին հետ, կր տեսնենք՝ թէ կը դտնուինք աղիտալի երեւոյթի մը առջեւ :

« Կ'արժէ որ խորհինք այդ ոճիրներու թիւին, բնոյթին թէ պատճառներուն չուրջ, — ինչ որ մեզ պիտի առաջնորդէր խոր մտատանջութեան :

« Ի՞նչ միջոցներ պէտք է ձեռք առնել, սահմանափակելու համար ոճիրները, ու, մանաւանդ, ստեղծելու համար ընկերային թէ տնտեսական այնպիսի պայմաններ՝ որոնք նպաստեն ժողովուրդի կարդապահութեան, մոլութիւններու բարձումին եւ տիպար մարդկային ընկերութեան մը հաստատումին :

« Պէտք է, ամէն բանէ առաջ, բարեկարդել մեր բանտերն ու արդելարանները, որպէսզի դատապարտեալները չատ աւելի չապականին, եւ բանտարկութիւնը նպաստ մը դառնայ իրենց դատապարտութեան համար» :

Մեկնութիւնները աւելորդ են :

(Ամբագրական ԱՐԵՒԵԼՔԻ)

Երէկ եւ այսօր

Ուրիշ էին այն օրերը Նոր Տարուան եւ Ծնունդին :

Այն դիւղերը եւ քաղաքները հոծ հայութեամբ ապրի էին դուռնէ ի դուռ :

Ուրախ էին եւ բոլորը մեծով պզտիկ, էրիկ, կնիկ :

Եռանդ կար ամենուրեք, չէն էին մարդիկ :

Դպրոցներ կային եւ եկեղեցի ամէն թաղի մէջ, ոգեւորութիւն եւ ամէն դի :

Տարբեր էին այնտեղի սուրբերն իսկ եւ մարդիկ հաւատքով լի :

Հապա երբ ըլլար կնունք, հարսնիք կամ Ս. Յակոբ, Սարգիս, Թորոս, Ստեփաննոս, ամէն մէկը կ'ըլլար հերոս ...

Ինչ սեղաններ կը սարքէին ու համադամներ, միրգեր պէս պէս: Աչխարհը իրենց կ'ըլլար, մինչեւ առաու ալ քուն չկար ...:

Հաղուադէպ էին աղմուկն ու վէճը: Սէր, միութիւն կը տիրէր: Ընտանիքներ բաժան, բաժան չէին:

Այսպէս կ'անցնէին այդ օրերը հայրենի դաւառներու մէջ: Օտար հողի վրայ ի՞նչպէս կ'ուղէք որ արմատ բռնենք :

Մեր դաւակները ի՞նչ կը տեսնեն, ի՞նչ կը լսեն ամբողջ օրը, դպրոցին մէջ կամ դուրսը:

Պզտիկներէն զատ մեծերն ալ վարակուած են եւ խաղաղութիւնը չատ մը տուներու, ընտանիքներու մէջ: Դեռ չեմ յիչեր աչխատանքի ծանր լուծը, դրուած ուսին երկու սեռին ...

Հալումաչ կեանք մը առաուն մութէն մինչեւ իրիկուն, առանց հաչուելու դիչերային աչխատանքը, մինչեւ առաու, ի խնդիր օրապահիկի մը:

Տուներ, տեղեր ունեցողներ ալ պակաս չեն ,

Գաղութէ գաղութ

ՊԻՑՐՈՒԹԻ ՄԷՋ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան Ուսանողական Միութեան չարքերը մանելու համար երդման արարողութիւն կատարած են 25 երիտասարդ ուսանողներ: Ներկայ եղած են առաւր թիւով մտաւորական ընկերներ: Կնքահայրութիւնը ստանձնած է ընկեր Լ. Շանթ: Ցաջորդաբար խօսած են ընկեր Տոքթ. Առուր Գալպակեան, ընկեր Ղազար Զարըճ, ընկեր Կարօ Սասունի եւ ընկեր Դրօ:

ՁԻՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՑԵՐԸ ապաստանած են փլիպեան կղզիներուն մէջ, պատերազմին հետեւանքով: Առնձ մօտ հարիւր հոգի, դիմած են Անգլիոյ, որպէսզի Ամերիկա փոխադրուին: Տիկ. Ճօրճ Մարտիկեան այս առթիւ տեսակցութիւն մը ունեցած է զօր. Քարլոս Ռոմուլոյի հետ (նախագահ Ազգաժողովի եւ ներկայացուցիչ Փիլիպեան կղզիներու) որ խոստացած է հարկ եղածը կարդալ: Պ. Ճորճ Մարտիկեան ալ դիմած է Մ. Նահանգներու կառավարութեան: Փիլիպեան կղզիները ապաստանող այդ Հայերուն մեծ մասը Շանկայի չրջանէն են եւ իրենց բոլոր հարստութիւնը կորսնցուցած ըլլալով, թշուառութեան մատնուած են:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՆՈՒԻՐ ՄԸ.— Տիկին Սօֆիա Լեւոն Ցակոբեան՝ Հայ Օգն. Միութեան առենապետուհին նկատի ունենալով որ Ֆրէզնոյի եւ չրջանի մասնաճիւղերը, Հ. Ց. Դ. կոմիտէները եւ Հայ Երիտասարդներու Դաշնակցութիւնը ո՛չ ընդարձակ սրահ ունին, ո չալ դաշտահանդէսի տեղ, դնած եւ Օգն. Միութ. նուիրած է Ֆրէզնոյէն վեց մղոն հեռու, Venturaյի Logan դպրոցական չէնքը իր յարակից երեքուկէս հեկտար հողով, ի յիշատակ իր ողբացեալ ամուսնոյն: Շէնքին մէջ կան երկու մեծ սրահներ, եւ երկու ուրիչ սենեակներ, խոհանոց, կեդրոնական տաքութիւն եւ զուարթիւն: Այս չէնքը չինուած է 1930ին, կարմիր կղմինտր է եւ ծախսուած է 30 հազար տոլար:

Շէնքէն «Հայ կեդրոն» մը պիտի կրնան օգտուիլ բացի վերոյիշեալ կազմակերպութիւններէն, ուրիչ հանրային եւ յարանուանական միութիւններ ու մարմիններ: Տիկին Սօֆիա Ցակոբեան նուիրած չէնքը պիտի կոչուի իր ամուսնոյն Ընկեր Լեւոն Ցակոբեանի անունով:

Ողբացեալ ընկերը մեռաւ հինգ տարի առաջ: Հայրենասէր եւ առատաձեռն, նախ կ'ուզէր հրատարակել Ռուբէնի «Ցեղափոխականի մը յուշերը», բայց յետաձգեց պատերազմի պատճառով եւ տպել տուաւ Կոստան Զարեանի «Նաւը լերան վրայ» վէպը:

բայց ի՞նչ օգուտ որ հիմ չունին: Փուշի վրայ ենք միշտ կարծես ...

Չէ՞ որ էքրանիժէ ենք, ինչպէս կեավուր էինք թուրքի քով ...

Իսկ երբ դառնանք հիւսիսային կողմն աչխարհ, հոն ալ աւելի ուրիչ չարժանկար մենք կը տեսնենք:

Այնտեղ ալ ազատութիւնն է որ կը պակսի:

Շնորհաւոր Նոր Տարի, միայն այն տեղ երբ վերջնապէս կ'ազատինք այս բոլորէն...

Մին – Սէ

ՍՈՒՐԻՈՑ ՕԳՆ. ԽԱՉԻՆ Հալէպի մասնաճիւղը յանձն առած էր սրահ մը չինել Քառէն Եփփէ ճեմարանին մէջ: Սրահը պիտի կրնայ առնել աւելի քան 200 հանդիսականներ: Շինութիւնները վերջացած են եւ մօտերս պիտի կատարուի բացումը: Միութիւնը (կ. Խաչ) տրամադրած է 3000 ս. ոսկի: Ասկէ զատ կը պահէ ճեմարանին մէջ հինգ սաներ, եւ չրջաններէ եկած ուրիչ հինգ սաներ ալ կը պատսպարէ իր Պատսպարանին մէջ:

Նոր աւարտեցաւ նաեւ նորոգութիւնը Ս. Օ. Խաչի Աղջկանց Ուսանողական Տան: Ուսանողուհիները փոխադրուած են նոր չէնքը: Այս տունը եւս նախկին Քառէն Եփփէ Դանիէլեան Հաստատութեան կողմէ փոխանցուած էր ազգ. իշխանութեանց, որոնք իրենց կարգին տրամադրեցին զայն Ս. Օ. Խաչին:

ՆՈՑԵՄԲԵՐ 29ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ, Լիբանանի գրեթէ բոլոր ազգ. վարժարանները ու հաստատութիւնները բաց մնացին ու չարունակեցին իրենց աչխատանքները, ինչպէս կը գրեն Պէյրութի թերթերը: Բաց էին Ս. Նչանի, էշրէֆիէի, Հայաչէնի, Քարանթինայի, Նոր Մարաչի, Նոր Սիսի, Թրատի, Ռմէյլի, Թրիփոլիի, Այնճարի, Շթորայի, Սին իլ Ֆիլի ազգային վարժարանները, Հայ կաթոլիկ եւ Հայ բողոքական վարժարանները եւ ճեմարանը: Գոց էին միայն Թիրօ Թաղի վարժարանը, Սահակեան եւ Բարեգործականի Դարուհի Ցակոբեան վարժարանները:

Եգիպտոսի մէջ ալ բաց մնացած են դպրոցները, առաջնորդին կարգադրութեամբ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ արքայատոհմի հիմնադրին՝ Մոհամմէտ Ալիի մահուան հարիւրամեակին առթիւ Եգիպտոսի առաջնորդը չնորհաւորական հեռագիր մը ուղղած ըլլալով թագաւորին, պալատականն սենեկապետը Ն. Վեհափառութեան գոհունակութիւնը յայտնած է հեռագրով մը: Նոյն առթիւ հեռագիրներ ստացած են նաեւ Գ. Լազեան եւ Մելքի Գլճեան, որոնք նախագահած էին Գահիրէի եւ Ալեքսանդրիոյ մէջ կատարուած տօնակատարութեանց:

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՀԱՄԱՆՈՒԱԳ մը պատրաստած է երաժչտագէտ Պ. Օհաննիկ Պէրպէրեան: Նարեկի գործին վրայ «օրաթօռիօ» մըն է երգէտնի, յօրինուած երգչախումբի եւ մենակրգողներու համար: Կ'իմանանք թէ մօտերս պիտի ներկայացուի Փարիզի մէջ:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՑԱՌԱՋ»Ի

ՁՇԴՈՒՄ ՄԸ ԵՒ ՑԱԽԵԼՈՒԱԾ ՄԸ

Մուրատի պատմութեան (Թերթոն թիւ 18) մէջ կ'ըսուի թէ, Մէհրալի անունով աւազակապետ մը նախորդ Թուրք – ռուս պատերազմին Բաբերդի, Դերջանի, Երզնկայի եւ Անդրէասի չրջանները աւերելէ վերջ եկեր տեղաւորուեր էր այդ գիւղին մէջ եւ դրաւելով չրջակայ հողերը, բնակչութիւնը իրեն կը ծառայեցնէր:

Մէհրալի պէյը այդ կողմի բոլոր Բաբախներուն վրայ հազարապետ կարգեց արիւնարբու Դ. բանակի Միւշիր Զէքին, երբ Համիտիէ գունդը կը կազմէր: Մինչեւ 1906 Թուականը իր ձեռքին տակ գտնուած հարիւրաւոր ձիաւորները չրջակայ ճամբաները անանցանելի դարձուցած էին, կոթնած իրենց պետին: Մէհրալին ալ իր կարգին Սերասխոյ կուսակալները զանազան նուէրներով կաչառելով անվախ համարձակ կը գործէր:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ

Ցարգելի Տիկիններ.— Հաճոյքով կարդացի ձեր նամակը (Դեկտ. 12), որով կը յայտնէք. «Դեկտեմբեր 4ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Ալֆորվիլի Թաղապետական սրահին մէջ, մասնաճիւղիս նախաձեռնութեամբ, չատ յաջող խաղարկութեամբ ներկայացուեցաւ սքանչելի «Արմենուհը», իսր յուզումի մատնելով ներկայ հասարակութիւնը»:

Չէի կասկածեր յաջողութեան մասին, քանի որ ղեկավար Պ. Հապէչեանը յայտներ էր թէ սիրողներով կազմած իր խումբի անդամները չատ դովելի եռանդով՝ բարեխղճօրէն պատրաստեր էին իրենց դերերը:

Բայց ինչ որ անակնկալ մը եղաւ ինծի համար — արժանի հրապարակային չնորհակալութեան — այն էր, որ վարչութիւնդ փափկանկատութեամբ մը մտածեր էր նաեւ հեղինակի իրաւունքի մասին, եւ փոքրիկ գումար մը, ներփակեր էր յիչեալ նամակին հետ:

Բացառիկ երեւոյթ մըն էր իրականութեան մէջ:

Վստահ կրնաք ըլլալ, սիրելի Տիկիններ, որ «ոչ միայն կը դնահատեմ ձեր դիտաւորութիւնը», այլ եւ կ'աւելցնեմ որ «ձեր այդ դոյզն գումարը» պիտի նպաստէ նոր գործի մը, օր առաջ լոյս աչխարհ գալուն:

Յարգանքներով՝ Ղ. ՄԵԼՈՑԵԱՆ

Երբ 1906 – 7 Թուականներուն ծագումով ալպանացի Րչլիւ Ազիֆ փաչան Սեբաստիա եկաւ իբրեւ կուսակալ, Մէհրալի պէյը բան իր նախկին սովորութեան սիրուն արաբական նժոյգ մը միտեղ առած տեսակցութեան եկաւ: Պատուհանէն տեսնողները կուսակալին աւետեցին թէ Մէհրալի պէյը այցելութեան կուգայ գեղեցիկ արաբական ձիով մը:

Երբ ներս մտաւ եւ յարգալից բարեւեց, կը սպասէր որ վալին նստելու հրամցնէ: Մինչդեռ Րչլիւ Ազիֆ փաչան լսած ըլլալով անոր արարքները, չափազանց պաղ ընդունելութիւն մը ըրաւ, Մէհրալին երբ տեսաւ թէ չատ պաղ դնաց գործը, ըսաւ.

— Փաչաս, ձեզի նժոյգ մը բերի որպէսզի տուն երթալ գալուատեն չնորհ ընէք հեծնելու:

Վալին, այս անգամ աւելի, խիստ ըսաւ.

— Այդ ձին տար հաճի Հասան փաչային (նախորդ վալին) գերեզմանին վրայ կապէ: Կրնաս մեկնիլ:

Այդ վայրկեանէն կոտրեցան Մէհրալիին թեւերը: Բոլոր ճամբաները անվտանգ անցանելի դարձած էին: Բայց վալին աւով չգոհացաւ: Այդ Թուականին Օսմ. կառավարութիւնը կը կռուէր ապստամբ Եմէնին դէմ: Քանի մը օր վերջ Ազիֆ փաչա Մէհրալին հրաւիրեց որպէսզի Եմէնի եր – թայ իր բանակով: Աւազակապետը եւ իր զինուորներուն մեծ մասը չկրցան դիմանալ անապատի սաստիկ տաքին եւ իրենց վերջին հանգիստը գտան հրաձգ աւազներուն մէջ: Քիչեր վերադարձան:

Ուրեմն 1915ի Մուրատի պատմութենէն 8 տարի առաջ մեռած էր Մէհրալին, իր զաւակը բաւական քաղաքավար հայամերձ եւ նուազ վնասակար էր:

Վ. ԳԱՐԱԵԱՆ

ՄՈՒՐԱՏԻ ՁԱՄԲՈՐԴԱԽԹԻՆԸ ԵՒ ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Վերջնականապէս որոշեցի Խարբերդի ուղղութեամբ չերթալ, դիտնալով, թէ դէպի կոթուտ զացած կ'ըլլանք: Եղօն յամառեցաւ եւ համոզեց բոլոր տղաքը: չէ կարելի պատմել, թէ այդ անմիտ յամառութիւնը ինչ դժուարութիւններ կը ստեղծէր: բայց ես դիտէի ընելիքս եւ աւելի դիրենք չոյելու համար խորհուրդ կը հարցնէի: վերջապէս վճռակ ձգեցինք, եւ իմ կարծիքը չահեցաւ: Ես կ'ուզէի դէպի ծով երթալ:

Հազիւ թէ ճամբայ ելած էինք, հանդիպեցանք 50 – 60 սայլաւորներու, որոնք կառավարութեան համար աչար (տասանորդ) տարած էին Զառա եւ կը վերադառնային: Տեղերնիս յարմար էր եւ, եթէ ուզէինք, ամբողջովին կը կոտորէինք, բայց ես արգիլեցի անօգուտ տեղը սպանութիւն դործել, մանաւանդ որ տակաւին կը կարծէինք, կարող ենք այդպիսով մեր ժողովուրդին խնայել: Միայն երեք տղայ եւ Ալօն ոստիկաններու հազուստներով զացին եւ հայ ուղեցին:

— Եթէ հայ ունենանք, մենք կ'ուտենք, կ'ըսէին, բայց մեզմէ ոմն ալ կը պակսի:

Շարունակեցինք մեր ճամբան եւ առաւօտուն հասանք Թէհէր, նոյն տեղը, նոյն դիրքը: կեօչէրը միչտ չարան – չարան կ'անցնէին. ճանապարհին վրայ հրացան մը արձակուեցաւ, երկրորդ մըն ալ. մեր պահակները իմաց տուին եղելութիւնը, եւ հեռադիտակները առնելով՝ տեսանք, որ երկու դիակներ լինկած են ճամբուն վրայ: Երեկոյին լրտեսներ ուղարկեցինք եւ հասկացանք սպանութեան պատճառը. մարդը պինկէօլ գիւղացի մըն էր, որ ճամբուն վրայ կ'աչխատէր իրրեւ զինուոր. անցնող ժողովուրդին մէջ իր կինը տեսնելով, կ'երթայ, կը դրկուի, եւ կուլան իրարու կուրծքի վրայ: Ժանտարմաները կը զարնեն մարդը եւ կինը: Հետեւեալ օրը ոստիկանները թաղեցին զիրենք: Այսպէս կային հազարներ, հարիւր հազարներ ասդին, անդին զարնուած ու թաղուած:

Այդ միջոցին ճամբուն վրայ կար 5000 հոգիէ բաղկացած ժողովուրդ մը: զատեր էին այրերը եւ երախաները, եւ անոնք իրարու կապելով, չղթայ մը կազմած էին. կեօչուորներուն դիմաց նստեցուցած՝ մէկ – մէկ կը զարնէին, եւ ով որ հրացանի զնդակէն ողջ մնար, կ'երթային քարով զլուխը կը չախչախէին. ամբողջ ժողովուրդը սոսկումի աղաղակ մը բարձրացուց, իսկ իրենց կարգին մահուան սպասողկապկպուած զոհերը աղիողորմ ճիչեր կ'արձակէին:

Մենք վազեցինք զարմար՝ խելագարներու նըման եւ յանկարծ կանգ առինք. ինքզինքնիս անկարող կը զգայինք ուրէ չարժում ընելու՝ ոչ թէ ոեւէ հետեւ քանի մը հոգի էինք հազարներու դէմ, այլ որովհետեւ կը վախնայինք, որ մէկ հարուածով պատճառ կ'ըլլանք, որ բնակչին զնեն անխըտեսայ կերպով նաեւ կիները ու ծերերը:

Մութը տակաւին չտարածուած՝ ճամբայ հանեցին մնացեալ սդաւոր ժողովուրդը եւ մենք գացինք Մաղարա՝ ոճրագործներու բնակավայրը: Երեկոյին թուրք ոստիկաններու տարազով ձեր բակալեցինք ոճրագործներէն երեքը եւ առաջարկեցինք, որ մեզ բերեն մէկ քանի կեավուր կիներ:

Անթիւ են, ըսին, եւ ինչ կիներ... կան, որ կը խօսին Ֆրանսերէն, անդլիերէն ...:

Պատմեցին իրենց գործած ոճիրները. մանրամասն ըսին, թէ ինչպէս հրացաններ արձակեր էին եւ քարերով չախչախեր մահամերձներու գլուխները:

Տղաքը չկրցան համբերել, կ'ուզէին ողջ – ողջ ուտել զիրենք, բայց ես կ'ուզէի դիտնալ ամէն ինչ. Աբեմնակը չհամբերեց եւ հայհոյանքներով ըսաւ.

— Տինսիզ Թուրքեր, կեավուրները մենք ենք՝ ահա ձեր դէմը կեցած. միթէ՞ դուք պատիւ, զգացում չունիք, որ այդպէս կարող էք վարուիլ անպաշտպան մարդոց եւ կիներու դէմ:

Թուրքերը դունատուեցան, լեզուներն բռնուեցաւ: Ըսի.

— Տղերք, ասոնք վերցուցէք:

Կատր կատր ընելով, սպաններ էին. դիակները թաղեցինք եւ հեռացանք:

Լուսնկայ գիշեր էր. նորէն բարձրացանք թէճէր: Շարունակ, չարունակ տեղահան եղած ժողովուրդին կարաւանը կ'անցնէր մեր աչքերուն առջեւէն:

ՋԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ԱՆԲԱԽՏ ՖԻՆԼԱՆՏԱՆ, որ միշտ ազդարարութիւններ կը ստանայ Ա. Միութենէն, այս անգամ ալ կ'ամբաստանուի թէ 300 պատերազմի ոճրագործներ կը պահէ, կեղծ անուններով եւ կեղծ թուղթերով: Այս մեղադրանքը ուղղուեցաւ Ա. Միութեան արտաքին նախարարի փոխանորդին՝ Կրոմիքոյի կողմէ, երբ Ամանորը կը ծօնէին հաբեւան երկրին մէջ: Ֆինլանտայի նախագահը իր ճառին մէջ առանց յիշելու այս բողոքագիրը, յայտարարեց թէ «Ա. Միութեան թշնամիները պէտք չէ գտնուին Ֆինլանտայի մէջ, այլ միայն բարեկամներ»: Բայց եւ այնպէս քննութիւնները կը կատարուին:

ՍԷՆԻ ՆԱՀԱՆԳԻՆ ՏՈՒՐՔԵՐԸ 15 — 20 առ հարիւր պիտի աւելնան, ելմտացոյցին բացը գոցելու համար: Համայնավարներն ալ քուէարկեցին 1950ի նախահաշիւը: — Ղուրին խորանարդ մեթրը, 16 ֆրանքէն 18ի բարձրացած է Ցունուար 1էն սկսեալ:

ՊԱՑՄԱՆԱՒՈՐ ԱՐՁԱԿՈՒՄ ստացաւ ծանօթ դիանական Ժոռժ Քլոտ, որ 79 տարեկան է: Ցկեանս բերդարգելութեան, դոյքերու գրաւման եւ աւազրկութեան դատապարտուած էր 1945 Ցունիս 26ին, իբրեւ գործակից Գերմանիոյ, բայց յետոյ տասը տարուան իջեցուցին պատիժը, նկատի առնելով իր դիտական ծառայութիւնները: Պայմանաւոր ազատութեան օրէնքով, ներումը կրնայ չնկատիլ, եթէ կրկնէ նախկին յանցանքները: Ցետոյ պարտաւոր է որոշ տեղ մը բնակիլ: Նոյն արձակումը կը սպասուի Ծանօթ հրապարակագիր եւ գրադէտ Անռի Պէռոյի համար, որ մահուան դատապարտուած էր 1944 Դեկտեմբեր 29ին, բայց պատիժը տասը տարի բերդարգելութեան փոխուեցաւ զօր. տը Կոլի կողմէ:

ԿԱՐՄԻՐ ՁԻՆԱՍՏԱՆԻ նախագահը, Մաօ Ցէ Թունկ, որ դեռ բանակի պիտի մնայ Մոսկուայի մէջ, բանակցութիւններ կը կատարէ հետեւեալ հարցերու մասին.— 1. Նոր եւ աւելի լայն դաշնագիր մը Ա. Միութեան հետ, փոխան 1945ի դաշինքին.— 2. Ռազմարդիական վարկեր Ձինաստանի համար.— 3. Առեւտրական դաշնագիրմը երկու երկիրներուն միջեւ.— 4. Ուրիշ խնդիրներ: Մաօ – Ցէ – Թունկ պիտի այցելէ Ա. Միութեան կարգ մը նահանգները եւ քաղաքները, Ձինաստան վերադառնալէ առաջ:

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ընտրութիւնները ժամանակէն առաջ պիտի կատարուին,— փետրուարի վերջը կամ մարտի սկիզբները, նկատի առնելով քաղաքական կացութիւնը: Ամանորի առթիւ ազնուականութեան տիտղոսներ ստացան երեք աշխատաւորական նախարարներ, որոնք այսուհետեւ պիտի նստին Լորտերու ժողովին մէջ: Համայնավարները հարիւր թեկնածուներ պիտի ներկայացնեն ընտրութեանց առթիւ:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ. օդանաւային պիտոյքներ պիտի ստանայ Մ. Նահանգներէն, ինչպէս եւ ուրիշ դիւրութիւններ:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐի հռչակաւոր ասպղը, Էմիլ Եանինկս (Գերման), մեռաւ Աւստրիոյ մէջ, լեարդի խլիրդէ: 63 տարեկան էր, եւ միջազգային համբաւ կը վայելէր թէ համր եւ թէ հնչուն շարժանկարի մէջ, թէեւ կը խորչէր փառքէ եւ դրամէ: 1927ին 1600 սթերլին չաբաթական առաջարկեցին Հոլիուուտի մէջ, բայց նախընտրեց իր հայրենիքը վերադառնալ, առաջին հնչուն շարժանկարը ներկայացնելու համար (կապոյտ Հրեշտակը): Ամէն տարի նոր շարժանկար մը կը ներկայացնէր: Պատերազմէն վերջ դադուեցաւ եւ անպարտ արձակուեցաւ, հաստատուելով թէ Նացի չէ եղած:

ԵԳԻՊՏՈՍի թերթերը խստօրէն կը քննադատեն օտար թղթակիցները, մեղադրելով թէ դարմանադան պատմութիւններ կը ղրկեն իրենց թերթերուն, քանի մը օր մնալէ վերջ (ակնարկ թագաւորին նշանախօսութեան վերաբերեալ զրոյցներու):

ՄԱՆՐԼԱԿԱՆ պատերազմի փորձերուն առթիւ ամբաստանուած 12 ճափոնցի սպաները, որոնք կը դատուէին Մանչուրիոյ մէջ, Ռուսերու կողմէ, դատապարտուեցան երկուքէն 25 տարի բանտարկութեան: Ընդհ. դատախազը, Սմիթ նով, այս առթիւ յայտարարեց թէ «սադայելականի փորձեր կատարուած են: Զոհերը նախ կը չարչարուէին, յետոյ կը ներարկուէին ժանտախտի, կաղի, փոսախտի եւն. մանրէներով»:

ՇԱՎԻԼԻ դպրոցի հոգաբարձութիւնը, որ բացեալ Ալեքսան Անդրէասեանի յուղարկաւորութեան առթիւ չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Նուպար Ցովհաննէսեաններէ, փոխան ծաղկեպսակի, հազար ֆրանք:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

Թէյասեղան Ազգէնի մէջ

Ազգենի Ֆ.կալ. Խաչի մասնաճիւղին Թէյասեղանը Ցունուար 8ին, կիրակի, ժամը 3—7, Hôtel Beau Séjourի սրահը, rue Général de Gaulle.

Պիտի խօսի Ատամնաբոյժ ՊԱՐՈՆ ՓԱՆՈՍԵԱՆ երգ, արտասանութիւն: Մախսերու մասնակցութեան համար 200 ֆրանք:

Կառ տիւ Նորէն չոգեկառքը կը մեկնի 14·29ին: Ազգէն հասած կողմէն դուրս ելլել:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

1950 — ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ, նուիրուած է Հ. Ց. Դ. 60ամեակին:

ԳԻՆ 150 ՖՐԱՆՔ

Դիմել Հրանտ Սամուէլ գրատուն, 51 rue Mr. Le Prince:

Պարսամեան գրատուն, 46 rue Richer:

Բալուեան գրատուն, 43 rue Richer:

ԽՆԴՈՑՔ – ԵՐԵԿՈՑՔ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կաղանդի եւ Ցնունդի առթիւ Համախառ – բերդեցիական միութեան կողմէ, իրենց 16րդ տարեդարձին առթիւ 8 Ցունուար, կիրակի երեկոյին, ժամը 3·30էն 10, Ցոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi: Մուտքը ազատ է:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ վարժարանին համար կը փնտռուի կարող խոհարարուհի մը: Գոհացուցիչ ամսական: Նմանապէս չաբաթական երեք օրուան համար սպասուհի մը, նոյնպէս գոհացուցիչ պայմաններով:

Դիմել՝ ամէն օր վարժարան, 1 Bld. du Nord Le Raincy, ժամը 9—12, կամ 2—4:

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԳԻՐՔ ՄԸ
Մ. ՄԻՆԱԽՈՐԵԱՆԻ

1915Ի ԹՈՒՄԱԿԱՆԸ

(Արհաւիրքի օրեր)

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՍԱՄՍՈՆԻ ԵՒ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՀԱՑԱՁԻՆՁ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՑԼԱՁԱՆ ԴԷՊՔԵՐՈՒ: 470 մեծադիր էջ, վենետիկեան չքեղ տպագրութեամբ: Գին հազար ֆրանք, թղթատարով 1100 ֆրանք:

Դիմել «Ցառաջ»ի խմբագրութեան:

ՀԱՁՈՒԱԳԻՒՏ ԳԻՐՔԵՐ

Տիեզերական երազահան **800** փր., Բախտագուշակ **1100**, Կախարդագիրք **500**, Սեռագիտակ 2 հատոր **1200**, Անհն ծախուեցաւ 450, 101 Պատմուածքներ 300, Քաղաքական Տնտեսագիտութիւն 300, Լեռնային Պատերազմ 150 ֆրանք:

Ստանալու համար դիմել՝ ՅԵՐԻԿԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ, G. Tzerikiantz, 13 rue des Dominicaines, Մարսէյլ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի մանուկներու օրուան հանդէսը, 12 Ցունուար, հինդշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին սկսեալ կիւ սրահին մէջ: Մրեւնոյն առեն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները: Կարեւոր խորհրդակցութիւն:

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Նոր Արաբկիրի հիմնադրութեան 24րդ տարեդարձը պիտի տօնուի Ցունուար 28ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

51 rue Grignan, Club Républicainի չքեղ սրահին մէջ: Մասնաճիւղի վարչութիւնը չանք չէ խնայած, որպէսզի այս տօնակատարութիւնը գերազանցէ նախորդները:

ԾՈՒՇԱՑԵՑՔ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑիի կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Սօսիէ – թէ Սավանթ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը խիստ պարտաւորիչ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի անդամներէն կը խնդրուի երկուչաբթի 9 Ցունուարին, երեկոյեան ժամը 8·30ին ներկայ ըլլալ Ազգ. տան մէջ, 32 rue de Trévise, ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԻՄՇԱՀի յիշատակի երաժշտական հանդէսին երգի փորձերուն համար:

Այս առթիւ կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր այն երգողները որոնք կը փափաքին մասնակցիլ այս հանդէսին:

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Մուրատ» խումբի Գ. դասախօսական ժողովը այս չորեքչաբթի ժամը 8·30ին, «Օհանջանեան» Ակումբին մէջ: Կը դասախօսէ Հ. Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ: Կը հրաւիրուին համակիրները եւ սանուհիները:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի չրջանի վարչութիւններու ընդհ. ժողովը Ցունուար 14ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՎԻԵՆ.— Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մուրատեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ՝ իրենց վաղամեռիկ զաւկին եւ եղբօր՝ յաւէտ անմոռանալի ԳՐԻԳՈՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, առտուան ժամը 9ին, Սէն Մարթէնի եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Մուրատեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Նոր Սերունդի «Հայաստան» թերթի տարածման ֆոնտին: Հազար Ֆր. ալ Փարիզի Հանգստեան Տան:

10·000 ՖՐԱՆՔ ՆՈՒԻՐ.— Անկէնէն Տիկին Լիւսի Պոյաճեան Նոր Տարուան առթիւ կը նուիրէ — Աղքատախնամին, կապոյտ Խաչին, կարմիր Խաչին, Հանգստեան տունին, կապոյտ Խաչի Ուսֆոնտին 2000ական ֆրանք, համադումար 10·000 ֆրանք: Մտանալ Ցառաջէն:

ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՖՈՆՏԸ չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Մկրտիչ Ա. Ճեանի տպկան՝ Օր. ՍՕՆԻԱ ԱՇՃԵԱՆի եւ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆի նշանախօսութեան առթիւ 6600 ֆրանք, հաւաքուած ներկաներէն:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

«ԱԶԴԱԿ» չաբաթօրեակի բացառիկ թիւը, նուիրուած՝ Դաշնակցութեան Օրուան: Առաջին եւ վերջին էջերուն վրայ՝ Անդրանիկի եւ Նիկոլ Դումանի գունաւոր նկարները: Այլազան բովանդակութեամբ եւ պատկերազարդ: Գին հարիւր ֆրանք: Դիմել Հ. Ց. Դ. մարմիններու:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ
ՕԳՏԻԵՑԷՔ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
ՓՈՓՐԱՓԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ
բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE
Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

CHEMISERIE — BONNETERIE — LINGERIE
Edouard Tchakarian
Marseille, 16 rue Pavillon. Tél. Co. 70-30
LES MEILLEURS articles auxMEILLEURS PRIX:

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...
ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ
ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՄՈՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH · Fondé en 1925 · R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Սրտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 5 Janvier 1950 Հինգշաբթի 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6043–Նոր շրջան թիւ 1454 Խմբագիրը՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԳԱՂՈՒԹԸ 1949ին

Նոյն ընդհանուր ակնարկը նետելով ֆրան – սահայ գաղութին վրայ, կ'ուզէինք մասնաւորա– պէս յիշեցնել կարգ մը կարեւոր պարագաներ :

Ինչպէս ուրիշ վայրերու , մեր գաղութին մէջ ալ կը պակսին վիճակագրական տեղեկու – թիւններ :

Այսպէս, դոց եղած թիւեր, թերթէ թերթ, բերնէ բերան փոխանցուած դիտելիքներ են որ կը կրկնուին, տարիներէ ի վեր :

Քանըհինգ տարի վերջին ալ, չունեցանք քիչ– շատ վաւերական մարդահամար մը, ճշդելու հա– մար մեր համրանքը, զոր միշտ կը հաշուենք 70 — 75,000 :

Բազմաթիւ փոփոխութիւններ տեղի ունեցան 25 տարուան ընթացքին, առանց հաշուելու ծնունդ– ները եւ մահերը :

Ներգաղթին համրանքը դիտենք, օրը օրին հրատարակուած ըլլալով : Իսկ արտագաղթը, որ կը վերսկսի պարբերաբար, առանց արձանագրու– թիւն մը ձգելու :

Ցեղով տեղափոխութիւնները՝ քաղաքէ քա – ղաք, նահանգէ նահանգ :

Եւ փոփոխութիւններ բնակերային վիճակի, — երբեմ բանուոր, այսօր ինքնագահ արհեստաւոր կամ խանութպան :

Բազմութիւն մը կը կազմեն անոնք որ բանուկ արհեստի մը, առեւտուրի մը կապուած էին երբեմ, իսկ այսօր անգործ են :

Երբեմ այր եւ կին կը աքնէին դիչերը ցերեկին խառնած, ի խնդիր ապրուստի : Այսօր՝ դրեթէ հանգստեան կոչուած են, չնորհիւ իրենց զաւակ– ներուն :

Մինչեւ հիմա կը յիշենք այս քանի մը պարա– գաները, որոնք լուրջ քննութեան կը կարօտին, իրրեւ հում նիւթ :

Կարելի՞ է որոշ գաղափար կազմել մեր կա – ցութեան եւ մանաւանդ վաղուան մասին , առանց ուսումնասիրելու այս խնդիրները :

Դժուար է աշխատանքը, բայց ոչ անկարելի :

Եթէ միայն ազգային կոչուած իշխանութիւն– ները չարժէին, ճամբուն կէսը կարուած կ'ըլլար :

Դժբախտաբար անոնք ալ — Առաջնորդարան, եկեղեցիներու վարչութիւններ եւ զանազան Մի – ութիւններ — վարակուած են սովորամոլու – թեամբ :

Այն աստիճան որ, յաճախ թերթերու թղթա – կիցները աւելի շատ գործ կը տեսնեն, քան պաշ– տօնական հաստատութիւններ :

Կրնա՞ք յիշել բացառիկ պարագայ մը այս ճակատին վրայ, 1949ի ընթացքին :

Գոնէ աւելի լաւ կազմակերպուեցա՞ւ կրթա– կան գործը, նախաձեռնութեամբ փարիզի, Մար– սէյլի եւ ուրիշ հայաշատ շրջաններու ազգ. իշ – խանութիւնները :

Աւելի զարկ տրուեցա՞ւ կատարուած աշխա – տանքին : Ցառա՞չ գացինք թէ ետ :

Թերեւս շատեր չեն դիտեր որ այս ճակատին վրայ ալ իրար կը խաչաձեւեն ազգ. իշխանու– թիւնները եւ... Բարեգործականը :

Որքան կրցած ենք ստուգել, Բարեգործակա– նը 475·000 ֆրանքի դումար մը կը ծախսէ Մար– սէյլի մէջ, հովանաւորելու համար 11 դպրոցներ (4 — 500 աշակերտ) :

Անշուշտ ազգ. առաջնորդարանն ալ որոշ յանձնառութիւններ ստանձնած է, կրթական գոր– ծին համար : Եւ կան ուրիշ դպրոցներ՝ նախա – ձեռնութեամբ կազմուցա Ռաչին եւ տարբեր Միու– թեանց :

Ի՞նչ կը ներկայացնեն այս բաժան – բաժան ձեռնարկները, իրրեւ աշխատանք՝ նոր սերուն – դին փրկութեան համար : Քանի՞ աշակերտ ունին եւ ո՞րքան ծախք :

Նոյն հարցումները՝ Փարիզի, Լիոնի, Վա– լանսի եւ ուրիշ քաղաքներու համար :

Դժուա՞ր է տարեկան տեղեկագիր մը պատ – րաստել, փաստերով եւ թուանշաններով :

Բուն «առաջնորդական» աշխատանքներն ալ նոյն ժժգոյն պատկերը կը ներկայացնեն :

Փարիզի ջոյները յաջողեցան մէկ տարի եւս ձգձգել ընտրութիւնները, տարօրինակ մտավա – խութեամբ մը :

Շ.

Եւրոպայի հայ տարագիրներուն տեղաւորումը

Երէկ պատիւ ունեցանք մեր խմբագրատան մէջ ընդունելու այցելութիւնը Պ. Արամ Չէլէք – եանի, որ եօթը ամիսէ ի վեր արեւմտեան Գեր – մանիա կը գտնուէր, հայ տարագիրներու տեղա – փոխութեան գործով, իբրեւ անմիջական աջա – կիցը զօր. Շէքէրճեանի : Այցելած է նաեւ Աւս – տրիա եւ Իտալիա ուր նոյնպէս տարագիրներ կը գտնուին :

Իր հաղորդած տեղեկութեանց համաձայն , Շթութկարտէն եւ ուրիշ գաղթականայաններէ հաւիւ 200 տարագիրներ փոխադրուած են Հարաւ. Ամե– րիկա ,— 70ական՝ Պրազիլիա եւ Արժանթին, փոք– րաթիւ մաս մըն ալ Վենեցուէլլա եւ Չիլի : Մօտ 1600 հոգի փոխադրուած պիտի ըլլան Մ. Նա– հանգները : Մեծ մասը դրկուած է արդէն, եւ միւսներն ալ իրենց «էֆիտէվիթ»ները ստացած ըլլալով, պիտի փոխադրուին մինչեւ Յունիս : Նոյնպէս «էֆիտէվիթ» ստացած են 42 տարագիր– ներ Վենեսուէլլէն, 32 Պարիզէն, 30 Վիէննայէն, 70 Լինցէն (Աւստրիա) :

Երբ տեղափոխութիւնը վերջանայ, գաղթա – կայաններու մէջ (մեծ մասով Շթութկարտ) մնա– ցած պիտի ըլլան 1200 հոգի, (նախապէս 2500) , իրրեւ հիւանդ, անկար եւն. : կան ալ որ մեր – ժուած են գաղթական պատճառներով, կամ D.P. չհամարուելով :

Անշուշտ «Անչա»ն պիտի աշխատի այս դժ– բախտներուն համար ալ ելք մը գտնել, փրկելով զանոնք անստուգութեան մղձաւանջէն :

ԿԵՑՑԷ՛ «ՌԵՎՈԼԻՒՑԻԱ»Ն

Պուէնոս Այրէսի « Հայաստանեան ձակատ»ի կեդր. կոմիտէն կը յայտարարէ իր թերթով (31 Դեկտ.). « Ներկայիս կը յայտարարենք թէ՝ նախա – պէս առնուած որոշման մը գործադրութեան հա– մար կատարուած նախապատրաստութիւնները բաւարար համարելով, կեդր. Կոմիտէն օրկան « Հայաստանեան ձակատ » թերթը, 1950 Յուն– ուարի առաջին թիւէն սկսեալ պիտի հրատարակ– ուի Սովետ Հայաստանեան արդի ուղղագրու – թեամբ : (27 Դեկտ. 1949) :

ՍԵՒԱՆԴՒՄԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

Սեւանի էլեկտրակայանը (Սեւանդէս) վեր – ջացած ըլլալով, բազմաթիւ աշխատաւորներ չքա– նչան ատացած են, ինչպէս կը գրեն Մոսկուայի «Իզվեսթիա»ն եւ «Փրաւտա»ն : Այս առթիւ հրա– տարակուած հրամանագիրը կ'ըսէ թէ այդ աշխա– տաւորները կը պարգեւատրուին ,—

« Ցաջողութեամբ չհադործման մէջ դրած ըլլալով Սեւանի էլեկտրակայանը, որ չին – ուեցաւ դժուարին պայմաններու մէջ եւ որ կոչ– ուած է մեծ դեր մը կատարելու, ապահովելով Ս. Հայաստանի արդիւնաբերութիւնը էլեկտրա – կան ուժով » :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ քանի մը հարիւր ուսանողներ ցոյց մը կատարեցին ի նը– պաստ հանրապետութեան, բողոքելով միապետա– կան քարոզութեանց եւ Սուրիոյ ու Իրաքի մի – ացման ծրագրին դէմ :

ՋԵՆՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ նախկին նախարարներէն Լամսան արեւմտեան Գերմանիա փախաւ : Ուրիշ լուրի մը համաձայն, ձերբակալուած է նախագահ Պենէչի նախկին քարտուղարը, իսկ Լոնտոնի չե – խական հիւպատոսարանի պաշտօնեաներէն եօթը հոգի անգլ. կառավարութեան պաշտպանութիւնը խնդրած են, իրենց երկիրը չվերադառնալու հա – մար :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ծանուցագիր մը ուղղելով Հունգարիոյ, պահանջեցին մինչեւ յունուար 15 փակել իրենց հիւպատոսարանները, Նիւ Եորքի եւ Քլիվլէնտի մէջ : Պատճառը այն է որ Հունգարա– ցիները Ամերիկացի մը բանտարկած են նոյեմբեր 18էն ի վեր եւ ուրիշ նեղութիւններ կը պատճա– ռեն :

Ցրանցապի ներքին հոգերը

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԻ ԽՆԴԻՐԸ ՆՈՐ ԴԺՈՒԱՐՈՒ – ԹԻՒՆԵՐ ԿԸ ՊԱՏՃԱՌԻ

Ազգ. ժողովը Գչ. օրէն ի վեր կը զբաղի հա– ւաքական պայմանագիրներու վերահաստատման օրինագծով, որ մեծ դժուարութիւններ կը պատ– ճառէ : Թերթերը կը գրեն թէ վարչապետը նորէն վստահութեան խնդիր պիտի յարուցանէ, իր ծը– րագիրը ընդունիլ տալու համար :

Ինչպէս յայտնի է, աշխատավարձերը են – թակայ են պետութեան հակակշռին, պատերազ – մէն ի վեր : Նոր օրինագծով, այսուհետեւ արհես– տակցական միութիւնները եւ գործատէրերը պի– տի կրնան ազատօրէն բանակցիլ, աշխատավարձ– քերը եւ ռոճիկները որոշելու համար : Բայց կա– ռավարութիւնը կարգ մը պայմաններ կը դնէ, ո– րոնք մեծ դժուարութիւններ կը պատճառեն :

Այսպէս, օրինագիծը կը տրամադրէ պարտա– ւորիչ իրաւարարութիւն հաստատել պետական օրկանի մը միջոցաւ ,որեւէ գործադուլ յայտա – րարելէ առաջ : Այս յօդուածէն գժգոհ են թէ աշ– խատաւորները եւ թէ գործատէրերը :

Բանուորները կ'առարկեն թէ այս պայմանը կը կաշկանդէ գործադուլի իրաւունքը, որ արձա– նագրուած է սահմանադրութեան մէջ : Գործա – տէրերն ալ դիտել կուտան թէ պետութիւնը չատ լայն իրաւասութիւններ կը ստանայ այդ յօդուա– ծով եւ թէ կրնայ անփորձ մարդիկ նշանակել իր– րեւ իրաւարար :

Ուրիշ կարեւոր խնդիր մըն ալ դուռ բացած է բուռն վիճաբանութեանց : Կառավարութիւնը կ'առաջարկէ «երաշխաւորեալ աշխատավարձ մը» հաստատել, որմէ վար վճարում պիտի չընդունի ոեւէ աշխատաւոր : Իր առաջարկած դումարն է ամսական 9600 ֆրանք, որ չի համապատասխաներ ապրուստի ներկայ սղութեան : Ուրիշներ կը պա – հանջեն նուազագոյն ամսական մը, աւելի քան 15·000 ֆրանք : Իսկ մինչեւ այդ՝ կը պահանջեն չարունակել ամսական 3000 ֆրանքի բացառիկ պարգեւը այն աշխատաւորներուն համար որոնք 15·000 ֆրանքէն պակաս կը ստանան :

Գործատէրերը կ'առարկեն թէ Արհեստակ – ցական Միութեանց առաջարկած սակերը եթէ ըն– դունուին, դիները մեքենաբար պիտի բարձրանան 25 առ հարիւր, նոյնիսկ 30—40 առ հարիւր, երբ ընդհանուր յաւելում կատարուի : Այդ պարագա– յին արտածումներն ալ պիտի պակսին եւ հետե– ւանքը պիտի ըլլայ ընդհանուր գործազրկու – թիւն :

Այս հարցերուն քննութեան առթիւ, իրարակ– ներ դիտել կուտան թէ կառավարութեան դիրքը չատ աւելի վտանգաւոր է, քան ելմտացոյցի քուէ– արկութեան առեն :

160,000 Գերմաններ

ԲՈՒՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնը յուշագիր մը հրատարակեց, որուն համաձայն 160·000 Գերմաններ եւ Գերմանուհիներ բռնի աշ– խատանքի դատապարտուած են Սաքսոնիոյ լեռ – ներուն մէջ, իւրանիում հանելու համար մօտ 150 հանքերէ, ընդ հսկողութեամբ հինգ հազար խոր– հրդային զինուորներու :

Ցուշագիրը կ'ըսէ թէ այս աշխատաւորներուն 30 առ հարիւրը կիներ են, մեծ մասը 18էն 45 տա– րեկան, հաւաքուած՝ տեղին վրայ : Ցետոյ կը պատմէ թէ նոզկալի խառնակեցութիւն մը կը տի– րէ հանքագործներու տաղաւարներուն մէջ եւ թէ խեղճերը այնքան կատղած են որ, համայնավար պաշտօնեաները եւ ոստիկանները չեն համարձա– կիր երեւալ իրենց պաշտօնին յատուկ նշանակնե– րով, որովհետեւ կը վախնան որ ծեծ կ'ուտեն :

Հանքերը չրջապատուած են ցից պատնէշնե – րով, երկու մեթր բարձրութեամբ, ինչպէս եւ փշաթելերով եւ դիտարաններով ուր զինուցիրներ դրուած են : Ռուսական դաղտնի ոստիկանութե – նէն գատ, խորհրդային զինուորներ հսկողութիւն կը կատարեն զրահապատ կառքերով : Քիչ անդին կը գտնուի ռազմանիւթի չտեմարան մը :

Մինչտ համաձայն նոյն յուշագրին, հանքա – գործներուն ինքնութեան թուղթերը գրաւած եւ անոնց տեղ տուած են ռուսերէն անձնագիրներ : Ասկէ գատ, գերմանական մասնաւոր ոստիկա – նութիւն մը կազմուած է, փախստականներ փըն– տռելու համար նոյնիսկ Պերլինի արեւմտեան չր– ջանին : Ձերբակալուած բանուորները կը գատ – ուին խորհրդային տաեանի մը կողմէ եւ չատ կը գատապարտուին աշխատելու թիւրաններու մէջ որոնք գնտաններու կը նմանին :

Ցուշագիրը կ'ըսէ նաեւ թէ չատ մը կիներ յղի մնացած են ռուս զինուորներէ, թէ չատ բանու– որները հարկադրուած են մինչեւ ծունկերը ջուրին մէջ մնալ ութ ժամ աշխատելով, թէ հիւ– ծախտը մեծ աւերներ կը գործէ եւ թէ ամիսը 800 հոգի կը մեռնի : Տեղեկագրի մը համաձայն, 1281 հոգի մեռած, 3467 հոգի վիրաւորուած են վեց

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՀԱՐԱՒ. ԱՄԵՐԻԿԱՑԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՄԷՋ

(ԵՒ ՀԻՆ ՑՈՒՇԵՐ)

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ.— Պատերազմէն վերջ, արտադրութիւն մը սկսած է Եւրոպայի զանազան երկիրներէն, Ցունաստանէն եւ պալքանեան երկիրներէն: Այնպէս որ այս 2—3 տարիներու ընթացքին նորեկ գաղթականներու թիւը կը հասնի մօտաւորապէս 7—800 անձի, մեծ մասով Ցունաստանէն: Եկողները արհեստաւորներ, մանրագործներ եւ փոքր առեւտրականներ են:

Իրրեւ նորեկ մը, կ'ուզեմ դրել տեսածներս, ղգացածներս, առանց դոյները խառնելու:

Նորեկի մը համար առաջին հոգը բնակարան ճարելն է: Նոր չինուած եւ ամէն օր սունկի պէս բուսած բնակարաններու համար սուղ դիներ կը պահանջուին: Այս մասին մասնաւոր օրէնք չկայ: Երկու – երեք սենեակնոց յարկաբաժնի մը վարձքն է, համաձայն թաղամասին, ամսական 500էն մինչեւ 7 — 800 փեսօ, իսկ 2—3 անդամէ բաղկացած ընտանիքի մը միջակ ապրուստը տան վարձքին կէսը կը բռնէ: Անշուշտ հին տուները աւելի աժան են եւ ենթակայ մասնաւոր օրէնքներու:

Ամէն ամսու այս երկիրը մտնող հազարաւոր գաղթականներու շնորհիւ, Պուէնոս Այրէսի երկու միլիոն բնակչութիւնը բարձրացած է չորս միլիոնի:

Գործաւոր մը, արհեստաւոր մը, կամ մաս – նագէտ մը ըստ իր աշխատութեան ամսական կըրնայ շահիլ 6—700 փեսօ կամ աւելի: Եթէ ընտանիքին մէկ եւ միակ աշխատաւորը, իր շահածը հաղիւ կը բաւէ տան վարձքին, իսկ ապրուստի համար 3–400 փեսօ կը պակսի:

Առեւտուրի կամ արհեստանոց բանալու համար խանութի դռնելը տուն դռնելու պէս բան մըն է: Խանութ կարելի է դռնել 20, 30, 40 եւ աւելի հազար փեսօներ «օդի դրամ» տալով կամ ուրիշէ վարձելով: Իսկ նոր չինուած տուներու տակի խանութները տեղին համաձայն կարելի է վարձել առանց «օդի դրամ»ի, ուղղակի տանտէրէն, ամիսը 500 — 1000, 3 — 4 հազար փեսօ վճարելով: Միջակ եւ բաւարար գործ մը սկսելու, լաւ ապրելու, շահելու եւ բան մըն ալ աւելցնելու համար իրրեւ դրամագլուխ անհրաժեշտ է 8—10 հազար տոլար: Խեղճուկ դրամագլուխով գործեր պարզապէս ապրուստ մը եւ տան վարձքը կ'ապահովեն:

Երկրին օրէնքները մեղմ են, բաղդատելով եւրոպական երկիրներու խիստ ձեւակերպութեանց հետ:

Չեմ դիտեր թէ ե՞րբ կը սկսի Արժանթինի դարձութին պատմութիւնը: Միայն դիտեմ որ բուն հայաչատ գաղութը սկսած է քէմալական առաջին շրջանէն վերջ, երբ Կիլիկեցիներ, Մարաչցիներ, Հաճընցիներ եւն. հոս լեցուած են, գործի ձեռնարկած են: Այսօր Պ. Այրէսի հայ գաղութի մեծ մասը Կիլիկեցի կը համարուի: Առեւտրական ասպարէզին մէջ ալ վայրկեան դիրքերու հասած են չատ չատեր: Պոլսեցիներ եւ Իզմիրցիներ ալ ունին մեծահարուստ առեւտրական տուներ: Վաճառականները, համեմատաբար փոքրաթիւ, բայց որակով կարեւոր տեղ ունին գաղութին մէջ ոչ միայն նիւթապէս, այլեւ ազգային, կուսակցական գործերու մէջ:

Անմիաբանութիւնը կարծես աւելի չեչտուած է այստեղ: Շարունակ վէճեր կը ծագին եկեղեցական, կուսակցական, մշակութային դեռնի վրայ, ջլատելով խաղաղ զարգացումը:

Հայաչատ թաղերու մէջ կան հայկ. դպրոցներ, կարող ուսուցիչ – ուսուցչուհիներու հսկողութեան տակ: Բայց մեծ մասին դաւակները կ'ուսանին օտար դպրոցներու մէջ: Երիտասարդութիւնը դժուարաւ կը խօսի մայրենի լեզուն: Մէկ երկու տասնեակ տարի վերջ արդէն մայրենի լեզուն ի սպառ պիտի մոռցուի:

Արժանթինի մեծահարուստ գաղութը կը հաշուէ քանի մը բարերարներ: Քանի մը տարի առաջ Պ. Հ. Նիքոթեան չինել տուած է փառաւոր եկեղեցի մը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, որ իր չրջապատին մէջ ունի նաեւ «Հայ. կեդրոն» մեծ սրահը, դպրոց եւ գրադարան:

Երեք տարի առաջ, հայկական ուրիշ թաղամասի մը մէջ Տիրապէգիրլեան եղբայրներու նուէրով չինուած է Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցին, յարակից մասերով: Տիրապէգիրլեան Եղբ. հիւանդեղէնի մեծ հաստատութեան գլխաւոր վարիչները, տնօրէնները եւ պաշտօնեաները Հայեր են, նաեւ շատ մը գործաւորներ եւ մասնագէտներ:

Վերջերս թերթերէ իմացանք թէ անոնք որոշած են հայկ. եկեղեցի մը չինել Միլանոյի կարեւոր մէկ թաղամասին մէջ եւ թէ հոդը գնուած է արդէն: «Երանի՛ եկեղեցի չինողաց»,— ինչպէս կը կրկնուի միշտ մեր եկեղեցական ազօթքներու մէջ: Տասնապատիկ երանի՝ դպրոցները, դրադարանները չինողաց: Երանի անոնց որ լոյս աչխարհ կը հանեն տաղանդաւոր հեղինակներու ազնեալ վաստակները, իբրեւ մեկենաս:

Ժամանակին «Իզմիրլեան մրցանակ» մը կար Պոլսոյ մէջ, հայ հեղինակներու գործերը վարձատրելու, քաջալերելու համար:

Միլանի բախտաւոր գաղութը, որ կարծեմ 200 – 300էն աւելի չէ, պիտի ունենայ իր վաստակաւոր եկեղեցին շնորհիւ բարերար Տիարպէքիրը – լեաններու: Տարիներու ընթացքին այդ գաղութը ալ աւելի պիտի պակսի եւ կրճատուի, բայց եկեղեցւոյ նիւթական չէնքը պիտի մնայ, իբրեւ յիշատակի կոթող մը: Բայց գաղութին մէջ պիտի դանուի՞ դաւակները, հայ պատանիները, հայերէն չարականներ երգելու, հայերէն աղօթքներ կարդալու համար:

Անդին Վենետիկի եւ Վիէննայի Մխիթարեան Հայրերու աքնային աչխատութեամբ դիզած հայագիտական ձեռագիրները կը մնան անտիպ: Մինչեւ Արեւելքի մէջ հարիւրաւոր մանուկներ ուսում կ'առնեն մխիթարեանցներու, ախոռներու մէջ:

Ա. Աբեղեան դրախօսականով մը Եղիֆ Սարչիդովքիի մասին (Հանդէս Ամս. Օգոստոս 1949) կը նկարագրէր այս մասնագէտին երկհատոր ուսումնասիրութիւնը Հայկ. ճարտարապետութեան մասին: (Գերմաներէն): Եւ կը հարցնէր թէ ի՞նչ եղաւ եկեղեցիներու մինչնաղարեան պատկերներով լեցուն այս գործին հայերէն թարգմանութիւնը Վիէննայի Մխիթարեան Հայրերու կողմէ: Տարիներ առաջ լոյս պիտի տեսնէր հայութեան փառքի եւ պարծանքի այդ վկայութիւնը եւ ամէն Հայ հպարտութեամբ պիտի կարդար հեղինակին հետեւեալ տողերը.—

«Արուեստի հետազօտիչները պարտաւոր են վերջապէս մխանգամ ընդ միշտ հրաժարիլ իրենց այն դաղափարէն թէ բարբարոս եղած են Հայերը, իրրեւ թէ անոնք Հռոմէն եւ Բիւզանդիոնէն ժառանգած են միչակոյթը: Հայերը համայնքի տուներ տեղեծեցին տակաւին այն ժամանակները, երբ դեռ սկիզբը չէր դրուած միջերկրականեան քրիստոնէական արուեստին: Հին ասիական արիական միչակոյթը յաղթական մնաց Հայաստանի մէջ: Եւ առով ալ պէտք է բացատրել այն իրողութիւնը որ այնտեղ, Հայաստանի մէջ կրցաւ տիրական դառնալ ոչ թէ կաթողիկէ (բաղիլիկ) այլ դմբեթաւոր կառուցումը եկեղեցւոյ, որ այնուհետեւ այդ երկրէն՝ Հայաստանէն սկսելով նուաճումներ կատարեց Եւրոպայի մէջ:

Ամբողջ 888 էջերէ բաղկացած այս գրքին հայերէնի թարգմանուած ձեռագիրներու հետ դեռ ո՛րքան հատորներ Մխիթարեանց վանքերու կամ հայ հեղինակներու քով կը սպասեն մեկենասներու...

★

Դառնանք մեր նիւթին, Պոլսոյ վրայով:

Նորեկ հայ գաղթականներու մէջ հանդիպեցայ քանի մը Պոլսեցի երիտասարդ Հայերու:

Պատասխանելով հարցումներուս, ըսին թէ թրքական կառավարութիւնը ոչ միայն չարդիլեր Հայերու մեկնումը, այլեւ կը քաջալերէ:

Ցիշողութիւնս դիս տարաւ տարիներ ետ, մինչեւ 1895 — 96 թուականները, երբ Սուլթան Համիտ նոր հնարք մը մտածեց, Հայերը երկրէն պարպելու համար: Ամէն մարդ կրնար երկրէն մեկնիլ, եթէ հրաժարէր Օսմ. հպատակութենէն, հողերը եւ կալուածները ծախելու կամ լքելու եւ անդարձ մեկնելու պայմանով: Այսպէս շատեր հեռացան երկրէն, մեծ մասով դէպի Ամերիկա: Վասպուրականի Աբծիւը, Հայոց Հայրիկը, թէեւ սահմանէն անդին, արթուն կը հսկէր, եւ սոսկաց այս նոր ազէտը տեսնելով: Երկիրը կը պարպուէր, հայ ազգաբնակչութիւնը կը նօսրանար: Հայրիկը իրաւ անցաւ, անհատական նամակներ, մասնաւոր պատուիրակներ, թախանձագին դրութիւններ, յորդորներ եւ խրատներ ուղղեց ժողովուրդին,— Մի դաղթէք: Նոյնիսկ բեռներ կապած, տուն – տեղ ծախած ընտանիքներ լսեցին Հայրիկին ձայնը եւ մնացին:

Նոյն այդ Հայրիկը վաթսունական, եօթանասունական թուականներուն, երբ դեռ իր արծուեբոյնին մէջ էր, կը յորդորէր, կ ըսէիպէր,— հոդ առէք, տունի – տեղի, արտ, ագարակի տէր եղէք: Հայրիկը իր ժողովուրդը իր երկրին, իր հայրենիքին կապել կ'ուզէր ամէն դնով:

Իսկ հիմա՞: Ցաճախ թերթերու մէջ կը կարդանք.— Մի դաղթէք, Հարաւ. Կամ Հիւսիս. Ամերիկա: Բայց չեն կրնար դռնել հետեւեալ հարցումին պատասխանը.— Ի՞նչ ընեն Պալքանեան երկիրներու կամ Արեւելեան Եւրոպայի աննկարագրելի բռնութեան եւ անորոշութեան մէջ ապրող մեր հայրենակիցները, տնտեսական թէ քաղաքական տագնապներուն զոհերը, երբ հայրենիքը տէր չըլլար իր տարագիր դաւակներուն:

Չեմ խրատեր, չեմ քաջալերեր որ այս կողմերը դան: Բայց ելք ալ չեմ տեսներ, դժբախտաբար:

Ա. ՏԱՊԱՂԵԱՆ

Կայարէ ձմեռ ատեն

ԽՄԲ.— Ատեան Զաքմաքճըօղլու անուն Թուրքմը հետեւեալ նկարագրութիւնը գրի առած է Կարսի մասին. (*Մարմարա*, 24 Դեկտ.): Ինչպէս կը տեսնէք, բռնագրաւիչները տակաւին չեն վարժուած բերդաքաղաքի խստամբեր կեանքին.—

Ձմրան կեանքը Կարսի մէջ աւելի չահեկան է: Երբ փրկուիք ձիւնամրրիկէն եւ ձեր տունը ապաստանիք, կը դգաք թէ ձեր այտերը կակաչի պէս կարմրեր են: Տարին տասներկու ամիս է, մինչ այստեղ տասներեք ամիս կը ձիւնէ: Եւ դիտո՞ք ինչպէս: Մայիսի վերջերն անդամ կը քաչէք սառոյցներու վրայ:

Հոս ու հոն կ'երեւին գալարներ ու կենսունակ հողաչերտեր, սառերու կողքին: Այստեղ գարունը ձմրան հետ պար կը բռնէ:

Ոչ մէկ տեղ հողը այնքան իմաստուն է, որքան Կարսի մէջ: Տաք է, լուացուած եւ կեանքով լի: Դարձուցէք ձեր աչքերը դէպի Արեւմուտք, քաղաքին աղքատ թաղին:

Պլպուլներու թաղը հողին հաւասար է գրեթէ: Թրիքի ծուխերը յոդնած գուլաներով կը բարձրանան, չուներու երդը կը խառնուի այս ծուխին: Մարդիկ տարբեր աչխարհ մը կը ձեւացնեն այստեղ: Կիներ, որ առատ փէչեր ունին եւ իրենց գլուխները զարդարած են արծաթէ գրամներով, կը մաքառին ձիւնամրրիկին դէմ եւ ջուր կը դանեն:

Իւրաքանչիւր աղբիւրի առջեւ դոյլի ազմուկներ եւ կռիւներ կը լսուին: Այդտեղ ստամոքսը, ձեռքն ու ոտքն են որ կը տիրապետեն: Խիղճ, նկարագիր եւ պարտաճանաչութիւն կը հալին կ'երթան ձմեռնային պայքարին հետ: Այս էակ – ները անպատասխանատու են եւ յաճախ կը մեղքընաք իրենց:

Ահա գիչեր մըն ալ, պարզկայ գիչեր մը, իր մերկութեամբ եւ աստղերով: Լուռնական կ'ինչէ սառոյցներուն վրայ, եւ երբ պլպուած ձեր վերարկուին մէջ, կը հասնիք քառուղիին առջեւ, քամին ձեր երեսը կը հարուածէ պաղ քարի մը պէս: Շոպին որ կ'ելլէ ձեր բերնէն, պահ մը վերջ սառոյց կը կապէ ձեր թարթիչներուն վրայ, եւ ամէն անդամ որ ձեր աչքերը բացխփէք, կը դգաք թէ ձեր թարթիչները կը նուագեն: Ցանկարծ ձեր քովէն սահնակ մը կ'անցնի եւ կը հոսի ու կ'երթայ ձկնորսի մը նաւակին պէս:

Պաղ է, բայց չէք մսիր, այլ կը դգաք տարօրինակ բան մը, եւ եթէ ձեր վերարկուն որեւէ տեղ մը բաց մնայ անուչադրութեամբ, կրնաք յամբարար սառիլ:

Գիչերները փողոցներու ցեխերը կը սառին: Տեղ տեղ ձիւնը մաքուր սառան մը կը փոէ, եւ ամէն օր, մեծով պղպիկով, սահնակներով կ'երթեւեկէ: Աղքատ թէ հարուստ, ամէն օր իր մասնաւոր սահնակը ունի: Փոքր տղաք, մինչեւ իրիկուն անով կը զբաղին: Իւրաքանչիւր զարխվայր չմշկուի հրապարակ մըն է:

Եւ գարունը կուգայ ափ մը դալարով, պատուհանի թաղարը առաջին ծիլը կ'արձակէ, վարտիս ծաղիկներ ձիւնը կը ծակեն ու դուրս կը ժայթքեն, եւ ձմրան համանուագը վերջ կը դտնէ այսպէս: Առտու մըն ալ կ'ելլէք եւ կը դիտէք ամբողջական ձիւնհալը, ու կը տեսնէք սարերը որ կանաչցեր են:

Օրերով կը չարունակուի այս դղրդիւնը, դառներ, ոչխարներ երեւան կ'ելլեն: Արեւուն տակ դաչտերը կը պարզուին, յետոյ կը սկսի հողին առատաձեռնութիւնը: Խոտերը արագօրէն կը ժայթքեն, դալարիքը չունչի մը պէս կը դղուէ լեռները:

Ալ հօտերը խումբ առ խումբ կը կայտռեն, դառնուկներ նոր կեանք մը կ'աւետեն: Կապոյտ պատուհաններէն ներս կը մտնէ, ամառը իր տաք ալիքը կը թափէ բերդէն, եւ սակայն ափսոս, ձմրան կեանքը վերսկսած է, ժողովուրդը արդէն իսկ ձեռնարկած է ձմեռնային պատրաստութեանց: Թրիքները խումբ առ խումբ կը դիզուին տնակներու, տուներու առջեւ, բլրակներ կը կազմեն, այլեւս ամենուրեք թուխ է եւ դեղին:

Այստեղ մտաւորական կեանք մըն ալ կայ, հերոսական ոգի մը, որ թափանցած է քարերուն, հողերուն: Այհա Կարսի բերդը, որ այդ ոգին կը խորհրդանչէ: Հայերը Կարսէն փախչելէ առաջ, այրեր են այս բեկորները, բայց ամրոցը մայրական հոդածութեամբ կը հսկէ անոնց քով:

Քահանան.— Ի՞նչպէս է վիճակս:

Բժիչկը.— Բուժուելու մէկ միջոց կայ, ջերմուկ երթալ դոնէ մէկ ամիս:

Քահանան.— Չեմ կրնար թեմս ձգել եւ ջերմուկ երթալ:

Բժիչկը.— Ուրիչ ճար չկայ, կա՛մ ջերմուկ, կա՛մ երկինք:

Քահանան.— Կը նախընտրեմ ջերմուկ երթալ...

ԳԱՒԱՌԱՑ ՀՑՈՒՐԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ՍԻՍԱՆՑԷՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ

(ԻՐ ԲԱՐՈՒԱՒՈՔ)

Դիմելիք միւրիկի Մոսկուա, որ նոր եւեսի էր գնա՛ւ ու խոհեմ Փարքի մը նմանի մը հետ ամուսնանա՛ւ, որ ինքն ալ թրքահայ մը ըլլայ եւ հարուստ ու ազնուական ծագում ունենայ։ Հայր մեր ամուսնացած էր Ֆրանսացի մը հետ եւ ինքն ալ ֆրանսահայ մը կ՚ուզէր ըլլալ։ Ասոնք ամէնքն ալ ինծի համար կ՚ուզէին, որ ես ֆրանսահայ մը ըլլայի։ Ես ո՞րն էի ֆրանսահայերէն կ՚ուզէին, որովհետեւ ես ալ ֆրանսահայերէն գիտէի։ Ես ալ ֆրանսահայ մը կ՚ուզէի ըլլալ։ Ինչո՞ւ ֆրանսահայ մը կ՚ուզէի ըլլալ։ Ինչո՞ւ ֆրանսահայ մը կ՚ուզէին, որ ես ֆրանսահայ մը ըլլայի

ամսուան մէջ, իսկ 16·560 հոգի վատառողջ վիճակ մը ունին: Նոյնպէս 11·376 հոգի փախած, 534 հոգի դատապարտուած են եւն.:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

Զինաստանի ազգայնական կառավարութեան նախագահ, Ջանկ Քայ Շէք, դրամ, զէնք եւ խորհրդականներ խնդրեց Մ. Նահանգներէն, պաշտպանելու համար իր վերջին խարխափը.— Ֆորմոզա կղզին:

Լեհաստան բողոքագիր մը ուղղեց, դանդատելով թէ «Ֆրանսա կը փորձէ թշնամութեան մթնոլորտ մը ստեղծել» իր դիւանագիտական ներկայացուցիչներուն դէմ:

Արեւմտեան Գերմանիոյ ամերիկեան մարզպանը պատասխանելով բոլշեւիկներու քարոզութեանց, առաջարկեց անմիջապէս ազատ ընտրութիւններ կատարել արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, դիւրացնելու համար երկու շրջաններուն միացումը:

Եգիպտոսի երեսփ. ընտրութեանց առաջին արդիւնքը նպաստաւոր կ'երեւայ «Վաֆտ» կուսակցութեան համար, որ չահած է Գահիրէի 31 աթոռներէն 19ը, նաեւ յաղթած՝ Ալեքսանդրիոյ մէջ: Վերջնական արդիւնքը պիտի ճշդուի յունուար 10ին: Թեկնածուներուն թիւը հազարը կ'անցնի: Ընտրողներու թիւն է հինգ միլիոն: Ազգ. ժողովը կը բաղկանայ 298 անդամներէ:

Մեթրոյի եւ Հանրակառքի դիներու յարելումը պիտի յայտարարուի Յունուար 15ին, ինչպէս կը հաւաստեն տեղական թերթերը: Տեղակով տոմսակները պիտի արժեն 120 — 130 ֆր:

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ ճարտարարուեստական դրամատուն մը հաստատուեցաւ, շնորհիւ Միջազգային դրամատան փոխառութեան (20 միլիոն տոլար):

Եոիկոսլաւիոյ կառավարութիւնը որոշեց պարտադիր չհամարել ռուսերէնը, ազատ ձգելով ուսանողները սորվելու ֆրանսերէն, անգլերէն, գերմաներէն կամ ռուսերէն:

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԳԻՐՔ ՄԸ
Մ. ՄԻՆԱՒՈՐԵԱՆԻ

1915Ի ԹՈՒԱԿԱՆԸ

(Արհաւիրքի օրեր)

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՍԱՄՍՈՆԻ ԵՒ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՀԱՑԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՑԼԱՋԱՆ ԴԷՊՔԵՐՈՒ: 470 մեծադիր էջ, վէնետիկեան չքեղ տպագրութեամբ: Գին հազար ֆրանք, թղթատարով 1100 ֆրանք:

Դիմել «Ճառագ»ի խմբագրութեան:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՑԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Քաղաքի Կապոյտ Խաչի Տարեկան մեծ պարահանդէսին, 4 *Փետրուար*, 1950ին, «Au Club»ի *չքեղ սրահին մէջ*:

Orchestre Gomez et ses Virtuoses, *Փարիզէն մասնաւոր հրաւիրուած են Օր. Ռեժինա. ՅՈՎՀԱՆ – ՆԷՍԵԱՆ* de l'Opéra Comique (1er prix du Conservatoire) *եւ իր հայրը՝ ԴԱՐԵԳԻՆ (թառ)*:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆ

Եւրոպայի հայկ. մեծագոյն գրատունը
51 rue Monsieur – le – Prince, Paris (6)
Tél. Danton 88–65 métro: Odéon

Գրատունս ընդարձակման աշխատանքները վերջացած ըլլալով, մեր հայերէն, ֆրանսերէն եւ այլ օտար լեզուներով գրքերու ճոխ մթերքը դասաւորուած է ըստ մասնագիտութեան:

Հայաստանի եւ արտասահմանի նոր հրատարակութիւնները կը ստանանք կանոնաւորապէս:

Ուէհ գիրք գնելէ առաջ, հարցուցէ՛ք մեր գիները:

Երաժշտագէտ Գ. Ն. Սերգոլեանի

կողմէ երգուած 8 եկեղեցական երգերու երգանկները հրապարակ ելած են եւ կը ծախուին Պարսամեան գրատունը, 46 rue Richer, Paris (9):

կամ հեղինակին՝ Գ. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի մօտ, 27 rue Victor Hugo, Rosny s/Bois:

Մեր հոգեզմայլ չարականները պէտք է լսուին նաեւ հայ տունէն ներս եւ անոնցմով լեցուին մեր նոր սերունդի պատանիներուն հոգին: Ցարդելի երաժշտապետի ձեռնարկը լաւագոյն առիթն է այդ նպատակին հասնելու:

Ահա եւ երգերը.—

1.— *ՈՒՐԱՒ ԼԵՐ (հարսանեկան եւ ԴԱՐՁ ԱՆՁՆ ԻՄ (յուղարկի)*: 2.— *ՅԱՐԵԻԵԼԻՑ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՔ, ԱՆԵՂԱՆԵԼԻ*: 3.— *ՁԱՆԱՊԱՐՀ, ԴՈՒՒՆ ԿԵՆԱՑ*: 4.— *ՁԱՆԱՊԱՐՀ (յորդորական), ԴՈՒՒՆ ԿԵՆԱՑ (յորդորական)*: *Վերջին երեքը Արեւագալի մեղեդիներ են:*

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

Թէյասեղան Անկեան մէջ

Անկիւնի Ֆ.կալ. Խաչի մասնաճիւղին թէյասեղանը Յունուար 8ին, կիրակի, ժամը 3—7, Hôtel Beau Séjourի սրահը, rue Général de Gaulle.

Պիտի խօսի Ատամնաբոյժ ՊԱՐՈՆ ՓԱՆՈՍԵԱՆ Երգ, արտասանութիւն: Ծախսերու մաս – նակցութեան համար 200 ֆրանք:

Կառ տիւ Նորէն չոգեկառքը կը մեկնի 14·29ին: Անկէն հասած կողմէն դուրս ելլել:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի մանուկներու օրուան հանդէսը, 12 Յունուար, հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Միեւնոյն առեն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները: Կարեւոր խորհրդակցութիւն:

ՏՕՆԱԾԱՌ ԼԱ. ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, Միւթիւալիթէի սրահին մէջ: Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. «Խաժակ» խումբի: Ճոխ յայտագիր, կաղանդ պապա, մուտքը ազատ է:

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. Կոմիտէի սարքած վիճակախաղէն չահած են հետեւեալ թիւերը.— 75, 121, 132, 189, 146, 71, 118, 150: Մտանալու համար դիմել տոմսերը ծախող ընկերներուն:

Շավիլլէն Սարաֆեան եւ Արսլանեան ընտանիքները իրենց չնորհակալութիւնը կը յայտնեն նաեւ այն բոլոր հեռաւոր բարեկամներուն եւ ազգականներուն որոնք հեռագիրով կամ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ քրոջ՝ ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆի ցաւալի մահուան առթիւ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏՕՆԱԾԱՌ

Վալպարէյլի եւ չրջանի հոգաբարձութեան կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, Վալպարէյլի կաթոլիկ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ՍՏ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Կը խօսին դպրոցի ուսուցիչ Պ. Տ. ՓԻՐԱՆ – ԵԱՆ եւ հոգաբարձութեան առենապետ ԱՍՏԻԿ ԱՇՃԵԱՆ:

Գեղարուեստական ու թատերական բաժին: Կը մասնակցի ՍԷՆԹ ԱՆԻ ՍԻՓԱՆ խումբը, ղեկավարութեամբ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի: Կը բեմադրուի խիստ քրքջալիր դաւեչտ մը, ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ:

Մէջ ընդ մէջ լութակով կը մասնակցի յայտնի երաժշտագէտ Պ. Կ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ:

Այս առթիւ ըստ վիճակահանութեան ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՑԻ ձեռքով աշակերտներուն պիտի բաժնուին զանազան նուէրներ:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ 19ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԸ

Կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ, ժամը 2·30–ին Salll de la Chimie, 28bis, rue St. Dominique: *Կը խնդրուի նկատի ունենալ:*

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՍՊՐԵՑԻՔ
ձեր ուզած ամէն տեսակ gateauxները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՈՒԿԻՔԻ,
ԿՈՆԻՆԿԻ ԵՒ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱԳ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒՄ
ՄԱՏՋԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՓՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

COMPTOIR DES THÉS
YAVROU
23 rue Senac, Marseille
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան գտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀՈՏԱԻԷՏ իսկական՝

Thé Yavrou (Ceylan)

Ծրարները, ի՞նչ քանակով որ կը փափաքին:

ՕՒՇԱՏԵՍՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Սօսիէ–թէ Սալանթ:

Լիոն.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը խիստ պարտաւորիչ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Իսի.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Խրիմեան ակումբը:

Ռոման.— Հ. Ց. Դ. «Քեոի» խումբին դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ, ընկեր Գալուստ Թիքեանի բնակարանը: Նիւթը՝ «Հ. Ց. Դաչնակցութիւնը դրօշակիր ազատութեան»: Դասախօս ընկեր ՍԱՐԳԻՍ ՊԻԼԱԼԻ:

Կրընոպլը.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, դպրոցի սրահը: Կը խնդրուի ներկայանալ անդամատետրով:

Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի առաջին դասախօսական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, 19a rue Caumartin: Կը հրաւիրուին փարիզի չրջանի բոլոր ընկերները:

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կ'իրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Օհանեանեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: (Շար. նախորդ ընդհ. ժողովին):

Անիւն – Պուա. Քոլոմպի Սբամ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Պանեէօ Քաշանի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը՝ երկուշաբթի, 9 Յունուար, ժամը 9ին, Պանեէօյի դպրոցի սրահին մէջ (Salle Jean Jaurès): Պիտի խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Կիլիկիոյ Թագաւորութեան անկումէն վերջ»: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

Մարզկան.— Coupe de Provenceի ֆութպոլի մրցում: Այս կիրակի ժամը 2·30ին, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը ընդդէմ Պուլ. Օտտոյի «Արծիւ» մարզական մխիթեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին վրայ (Սթատ Ալթանթիք):

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի անդամներէն կը խնդրուի երկուշաբթի 9 Յունուարին, երեկոյեան ժամը 8·30ին ներկայ ըլլալ Ազգ. տան մէջ, 32 rue de Trévise, Գուրգին Մ. Ալէմշահի յիչատակի երաժշտական հանդէսին երգի փորձերուն համար:

Այս առթիւ կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր այն երգողները որոնք կը փափաքին մասնակցիլ այս հանդէսին:

Մարսէյլ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

Գլորդ Զավուշ խումբը, 5 Յունուար, հինգշաբթի, ժամը 8.30ին:

Այս ժողովին ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Ց. Պա. – կեան:

Քրիստափոր ենթակոմիտէն 7 Յունուար, չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին:

Զաւարեան ենթակոմիտէն 7 Յունուար չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սովորական հաւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

(Շար.)

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
SOCATEX *ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք* ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie *եւն.* դերձակի **toileի** մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14: Հեռաձայնով լուր առէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:

Բաց է երկուշաբթի օրերը, ժամը 9էն 19:

Առաքում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun *եւ վայրկեան մը յետոյ* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazareէն:

ՅԱՌԱՋԸ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 6 Janvier 1950 Ուրբաթ 6 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6044–Նոր շրջան թիւ 1455 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՉ ՄԻԱՅՆ ՏԱՒՐԸ, ԱՅԼԵՒ ԱԳԻՆ

Անշուշտ կարդացիք աւետաբեր լուրը.— Պուքրէշի «Հայաստանեան Ճակատ» չաքաթա-թերթն ալ 1950 Յունուարէն սկսեալ «պիտի հրատարակուի Սովետ. Հայաստանեան արդի ուղղատրութեամբ»:

Տակաւին քանի մը օր առաջ էր որ դիտել կու տայինք, տարեկան տեսութեան մը առիթիւ.

— «... Պուկարիոյ մէջ արդէն ծաղրանկարի մը վերածեր են հայերէնը, նոյնութեամբ օրինակելով բոլշեւիկեան ուղղագրութիւնն ու բառագիտութիւնը: Իսկ Ռումանիոյ մէջ ճամբայ կը բանան յուշիկ – յուշիկ: Սողալով եւ սողոսկ – լով»: (4 Յունուար):

«Հայաստանեան Ճակատ»ը ինքն ալ կը խոստովանի, նոյն վկայութեան մէջ.— «Նախապէս առնուած որոշման մը դործադրութեան համար կատարուած նախապատրաստութիւնները բաւարար համարելով», եւայլն:

Արդարեւ, ամիսներէ ի վեր, Երեւանեան ուղղագրութեամբ գրութիւններ կ'երեւային նոյն թերթին մէջ, միտքերը պատրաստելու համար:

Մեւս կողմէ, յօդուածաշարք մը հրատարակուեցաւ, բացատրելով Երեւանի բարբարոսական ուղղագրութեան «առաւելութիւնները»:

Եւ ահաւասիկ տրամաբանական եղրակացութիւնը.— Պուքրէշի «յառաջդիմական» պաշտօնաթերթն ալ պիտի հրատարակուի նոր ուղղագրութեամբ, ինչպէս իր լուսաղբիւրը, Սոֆիայի «Երեվան»ը:

Շուտով կ'իմանանք միւս աւետաբե՛ր նորութիւնն ալ,— Երեւանեան ուղղագրութիւն՝ բոլոր դպրոցներուն մէջ: Հրաման մը դոր պուլկարահայ դպրոցները կը դործադրեն երեք տարիէ ի վեր, թերթին եւ բոլոր թղթակցութեանց հետ:

Արդէն դասագիրքեր ալ փոխադրուած են ի. Միութենէն, որոնք թարդմանուելով պիտի դրծածուին բոլոր դպրոցներուն մէջ:

Կարճ եւ ազդու մէկոց մը՝ «յառաջդիմական եւ սոցիալիստական ոգիով դաստիարակելու համար մեր նոր սերունդը»: Լենին – Սթալինեան սաներ հասցնելու համար, օր առաջ:

Պարապ տեղը չէ որ երբեմնի հայկական դպրոցներն ալ կը կոչուին — «դաստիանդութիւնը հայերէնով պետական երկսեռ վարժարան»:

Բարեմիտներ պիտի տրտնջան.

— Ինչո՞ւ այսքան սեւ կը տեսնէք: Այդքան մեծ չարի՞ք մըն է Երեւանեան ուղղագրութիւնը: Մայրենի լեզուին մուխը չի մարիր, քանի մը տառերու փոփոխումով:

Դժբախտաբար քանի մը տառերու փոփոխութիւն չէ այն ինչ որ կը կոչուի «Երեւանեան ուղղագրութիւն» եւ կը դործադրուի 1921էն ի վեր (կարդ մը բարեփոխումներ կատարուեցան չատ ուշ, 1941ին):

Կատարեալ բարբարոսութիւն մըն է այդ ուղղագրութիւնը, դիտական, լեզուական թէ քերականական տեսակէտով:

Միայն տառեր չեն որ կը փոխուին — կը ջնջուին կամ կը բարդուին: Հայերէնի ուսուցումը դիւրացնելու պատրուակով, ամբողջ ոգին է որ կ'այլանդակեն, կ'աղճատեն, ծաղրանկարի կը վերածեն:

Ինչպէս բառերը, տառերն ալ ունին իրենց պատմութիւնը, փիլիսոփայութիւնը: Կարելի չէ քմահաճօրէն խաղալ անոնց հետ, առանց քաոս մը ստեղծելու (ինչպէս ըրած են արդէն):

Երբ այնքան պարզ եւ բնական «յեսոյ»ն կը դարձնեն «հետո», երբ կը ձուլեն «սէր»ը եւ «սեր»ը (կաթնեղէն), երբ իրար կը խառնեն «յարկ»ն ու «հարկ»ը, երբ «թէ»ն կը վերածեն «թե»ի, երբ կը գրեն աղետե, կմերժե, հառաջդիմական, կփորեին եւ ուրիշ խայտառակութիւններ, մեր լեզուն ոչ թէ կ'արդիանայ, այլ կը քրտանայ: կը դառնայ խառնածին բարբառ մը: Անպաչտպանելի՝ որեւէ տրամաբանութեամբ կամ դիտութեամբ:

Իւրաքանչիւր հնչումին մէկ տառ հոլովել եւ վեր ի վայր չջնջել դարաւոր դիտելիքներ, կը նշանակէ մեղանչել տարրական տրամաբանութեան եւ դիտութեան դէմ:

Տառը միայն հնչիւն չէ, այլեւ տեսք: Խօսուն պատկեր:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՏԱՆՏԻՐՈՒՀԻՆ

Վերջապէս քուէարկուեցաւ 1950ի եւմատայոյցը, մօտ երկու ամսուան տագնապալի վիճաբանութիւններէ վերջ, որու ընթացքին օրուան կառավարութիւնը քանի մը անգամ սպառնալիքներ թափեց:

Շիտակը, դիւրին ալ չէր: Մենք մեր վրայ չափենք: Ո՞վ կը համարձակի ըսել թէ իր տան սահմանն — ոչ թէ տարեկան — եւմատայոյցը կը նայ նախ որոշել, ու յետոյ հաւասարակշռել:

Ամէն օր նոր փոփոխութիւն մը կը սպիլէ տանտիրուհին որ իր հաշիւը վերաքննէ· յարմարցնելով չուկայի գիներուն: Հաղիւ կարգադրած դէշ – աղէկ, յանկարծ տան վարձքը դլուխն առած կ'երթայ:

Ի՞նչ ընել, զեղչել կարդ մը երկրորդական ծախքեր եւ տեղ բանալ նոր փորձանքներուն:

Ու այսպէս ամէն ամիս առ նուազն նոր եւ – մատայոյցը կազմել, քանի որ կարելի չէ նախատեսել փոխադրութեան յաւելումները, ջուրին, կաղին, էլեկտրականութեան քմահաճոյքները, ոչ իսկ չաքարին կամ սուրճին պատճառած անակնկալները:

Կարծեմ ժողովուրդը խելօք ելք մը գտած է այս բոլորին մէջէն ելլելու համար.— Բնաւ «պլուտճէ» չի կազմեր: Ինքզինքը ձգած է հոսանքին.— «Ինչ՛է կ'ուզէ ըլլայ»:

Անշուշտ չատ աւելի դժուար է պետութեան մը դործը, մանաւանդ որ մեր տունին պէս խառնուղը երկու հոգի չէ: Աւելի քան 600 երեսփոխաններ, էկսին չափ ալ ծերակուտական:

Դեռ կան իւրաքանչիւր կուսակցութեան վարչական խորհուրդները, անոնցմէ վեր, պարբերաբար դումարուած շրջանային կամ ընդհ. ժողովները:

Ասոնց բոլորը խօսք ունին ըսելիք համաձայն իրենց հայեցդոդութեանց: Որքան դժուար եթէ ոչ անկարելի է բոլորը գոհացնել եւ եւմատայոյցին երկու ծայրերը իրար բերել:

Եթէ հազար դժուարութիւններէ եւ տասնեակ մը անքուն դիշերներէ վերջ, կարենան իսկ օրուան իշխանութեան ձեռքը բան մը տալ, մէկ տարուան կամ քանի մը ամսուան համար, կրնա՞ն երաշխաւորել անոր անձեռնմխելի ըլլալը: Նոր դործադրութիւններ, դանազան դժգոհութիւններ ու պահանջներ, յաւելումներու եւ «նուէրներ»ու նոր առաջարկներ վերէն վար կը խախտեն դայն:

Ափսո՛ս որ տանտիկիններուն ոչ ոք խորհուրդ հարցուց այս բոլորին դարմանը դտնելու համար:

Վստահ եմ որ ճարը կը դտնէին անոնք եւ կամ... արմատական կարգադրութիւն մը կ'ա – ռաջարկէին — մեղի պէս ըրէք, «պլուտճէ» մի չինէք, դործը ինքնիրեն կը քալէ»:

ՍՕՍԻ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ երեսփ. ընտրութեանց մասին հասած վերջին լուրերը կը հաստատեն «Վաֆտ» կուսակցութեան յաղթանակը: Առա – ջին քուէարկութեամբ կուսակցութիւնը չահած է 123 աթոռ, անկախները՝ 14, Սաատ փաչայի կուսակիցները՝ 12 եւն.: Ընկերվարականները՝ միայն մէկ աթոռ: «Վաֆտ»ը, որ դործօն կեանքէ քաշուած էր 1944էն ի վեր, կը խոստանայ ընկերային բարենորոդումներ կատարել, մխեւնոյն ատեն պայքարելով համայնավարութեան դէմ, արեւմտեան ճակատին հետ:

ՍՈՒՐՃԻՆ ՎԱՃԱՌՈՒՄԸ ազատ պիտի ըլլայ 10 — 15 օրէն: Վախ կայ որ դինը աւելնայ 50 առ հարիւր: Բաժնեչափի ենթարկուած վերջին նիւթն էր սուրճը, որ կ'արժէ 650 — 750 ֆրանք: Կառավարութիւնը կը յուսայ դիները ժամանցնել, ֆը – րանսա փոխադրելով Մատակասքարի մէջ մթերուած 30·000 թոն սուրճը:

ԱՆԳԼԻՈՑ եւմատական նախարարը ուրախու – թեամբ յայտարարեց թէ պետական դանձին տո – լարի եւ ոսկիի պահեստին բացը 131 միլիոն սթերլինէն իջած է 11·000·000ի, վերջին արժեղրկումէն ի վեր (երեք ամիս առաջ): Պահեստը բարձրացած է 416 միլիոն սթերլինի (նոր սակով՝ 603·000·000):

ՎՐԻՊԱԿ.— Երէկուան Բ. էջի Բ. յօդուածի խորագիրը պիտի ըլլայ ՁՄեռը ԿԱՐՍԻ մէջ:

Ազգ. ժողովը մերժեց պատասխուրիչ իրաւարարութիւնը

Ազգ. ժողովը չարունակելով հաւաքական պայմանագիրներու քննութիւնը, առջի դիշեր մերժեց պարտաւորիչ իրաւարարութիւնը, 176ի դէմ 417 ձայնով: Կառավարութիւնը վստահութեան խնդիր չէր յարուցած այս անգամ: Վար – չապետը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ վի – ճարանութեանց ընթացքին.

— «Կառավարութիւնը պարտի պաշտպանել պարտաւորիչ իրաւարարութեան սկզբունքը, ո – րովհետեւ այդ պայմանը երբեք չի ջնջեր դործադուլի սահմանադրական իրաւունքը, այլ պարզապէս կարդ – կանոնի կ'ենթարկէ զայն: Գործադուլի իրաւունքով աշխատաւորները իրենք ի – րենց կը դործադրեն արդարութիւնը, իբրեւ դեդրադոյն ատեան, ինչպէս որ ժողովուրդները բռնութեան, այսինքն պատերազմի կը դիմեն: Արդ, խուսափիլ բռնութեան դիմելու վտանդէն — այդ բռնութիւնը դործադուլ կոչուի թէ դործարանի փակում (լոք – աութ) — առաջին պարտականութիւնն է պետութեան, որ պարտաւոր է ապահո – վել խաղաղութիւնը քաղաքացիներու միջեւ: Պարտաւորիչ իրաւարարութիւնը կը ծառայէ ընկերային յառաջդիմութեան, ինչպէս կ'ապացուցանէ 1936 – 38ի փորձառութիւնը: Լքել զայն՝ կը նշանակէ ընկրկիլ յառաջդիմութեան ճամբուն վրայ»:

Այս խօսքերը մեծ տպաւորութիւն չդործեցին ժողովականներուն վրայ որոնք չատոնց ճչդած էին իրենց դիրքը: Մանաւանդ որ, թէ Արհես – տական Միութիւնները եւ թէ դործատէրերու ազդ. խորհուրդը հակառակ են պարտաւորիչ իրաւարարութեան: Առաջինները այդ պայմանը կը նկատեն կաչկանդում դործադուլի իրաւունքի, միւսները՝ կառավարական միջամտութիւն:

Ցետոյ քննութեան բուն աշխատավարձի խնդիրը, որ չատ աւելի փշոտ է: Կառավարութեան օրինագծով, բոլորովին ազատ պիտի չըլլայ աշխատավարձի ճչդումը, այլ պիտի կապուի ապրուստի դիներուն հետ:

★ Պարտաւորիչ իրաւարարութեան սկզբունքը մերժուած էր Տնտեսական Խորհուրդին կողմէ, 0ի դէմ 137 ձայնով: Վիճաբանութեանց ընթացքին, ընկերվարական ներկայացուցիչը բացատրեց թէ այդ սկզբունքը կրնայ կարդ մը առաւելութիւններ ներկայացնել երբեմն, բայց աւելի չատ կը նշանակէ պետութեան տիրական միջամտութիւնը բանուորներու եւ դործատէրերու փոխադարձ յարաբերութեանց մէջ, ինչ որ վնասակար է: Համայնավար ներկայացուցիչն ալ այս տեսակէտը պաշտպանեց:

★ Ընկերվարական խմբակցութիւնը բանաձեւ մը առաջարկեց, որով կը պահանջէ ստիպողաբար քննել ամսական 3000 ֆրանքի պարգեւին վերանորոգման խնդիրը:

Թրուման նոր ծրագիր աշխարհի խաղաղութեան համար

ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՏԱԿՈԶԸ:

Մ. Նահանգներու խորհրդարանին վերաբացման առթիւ, կարդացուեցաւ նախագահ Թրումընի պատգամադիրը, որ կը բաղկանայ 4000 բառերէ:

Ինչպէս ինքն ալ կը խոստովանի, նորութիւնները չկան իր ծրագրին մէջ: Նախագահը այս անդամ աւելի բացորոշապէս կը հիմնաւորէ իր տեսակէտները, «ապահովելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը եւ յառաջդիմութիւնը»: Իր քաղաքականութիւնը կ'ամփոփուի հետեւեալ եօթը կէտերուն մէջ.—

1.— «Սրտագին աջակցութիւն Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան»:

2.— Պահպանել զօրաւոր եւ հաւասարակշռուած ազգային պաշտպանութեան կազմակերպութիւն մը, ցորչափ աշխարհի գործերը չեն կարգադրուած, յանուն մեր եւ ազատ աշխարհի ապահովութեան:

3.— Համաձայն Միացեալ Ազգերու դաշինքին, չարունակել հաւաքական պաշտպանութիւնը ազատ ազգերու՝ ընդդէմ նախայարձակման: Խորհրդարանը իր վերջին նստաշրջանին մէջ հիմը դրաւ այդ գործին, (վաւերացնելով Ատլանտեան դաշինքը եւ արեւմտեան Եւրոպայի վերազինման ծրագիրը): Այժմ պէտք է գործադրենք հաւաքական պաշտպանութեան ծրագիրները:

4.— Շարունակել Եւրոպայի վերականգնում մի ծրագիրը (նիւթական օգնութիւն, համաձայն Մարշըլի ծրագրին):

5.— Զարկ տալ համաչխարհային առեւտուրին:

6.— Օգնել չետամնաց երկիրներու:

7.— Ընդլայնել տարադիրներու (D. P.) օրէնքը, ջնջելով խտրութիւնները:

★ Նախագահը չատ լաւատես կ'երեւայ Ամերիկայի ապագայի մասին: Արտաքին քաղաքակա-

(Լաւերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը «*Ճուսաբեր*» բացառիկ թիւ մը հրատարակեց Դեկտ. 17ին,— 12 էջ եւ պատկերազարդ, ամբողջովին նուիրուած երիտասարդական շարժումին: Խոր– պէս գնահատելի է որ յօդուածագիրները մեծ մասով երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ են, անդամ Հ. Ը. Դ. երիտ. Միութեան:

Այս առթիւ կ'արժէ ներկայացնել այդ Միութեան գործունէութիւնը՝ եգիպտահայ գաղութին մէջ: (Պիտի խօսինք նաեւ ուրիշ գաղութներու մասին).—

Հինէն ի վեր Եգիպտոսի մէջ գոյութիւն ունեցած է երիտասարդական կազմակերպութիւն, Դաշնակցութեան չունչով տոգորուած, որ զոր – ծած է մայր կուսակցութեան անմիջական ղեկա– վարութեան տակ, նպատակ ունենալով գաղութի երիտասարդական կեանքին տալ ազգային ուղ – ղութիւն եւ հայրենասիրական ոգի:

1938ին հիմը դրուեցաւ այսօրուան Եգիպտոսի Հ. Ը. Դ. երիտ. Միութեան: Ներկայիս Հ. Ը. Դ. երիտ. Միութիւնը արդէն բոլորած է 11 տարի – ներ, որոնց ընթացքին հարիւրաւոր երիտասարդ– ներ եւ երիտասարդուհիներ ստացած են ազգային եւ դաստիարակչական կրթութիւն:

1948 — 49 տարեշրջանը յատկանշական է իր բեղմնաւոր, բազմակողմանի եւ ճիւղաւորուած գործունէութեամբ: Պատանեկան խումբերը Գա – հիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ, բազմապատկուած են թուապէս: Այսպէս՝ Գահիրէի «Ֆէտայի» խումբին կից կազմուած են «Հայդուկ» եւ «Սասուն» նոր խումբերը, պատանիներու ընդհանուր թիւը հասցնելով 120ի: Նոյն խրախուսիչ երեւոյ– թը կ'երեւայ նաեւ Աղեքսանդրիոյ մէջ:

Ճատուկ մշակուած ծրագիրով պատանեկան այս խումբերուն դաստիարակուած են, ձեռնհաս եւ – րիտասարդ ընկերներու կողմէ, ազգային պատ – մութեան մասին, ծանրանալով մասնաւորաբար վերջին յիսնամեակի ազատագրական պայքարի դէմքերուն եւ դէպքերուն վրայ: Նոյնպէս ոգեւո– րիչ են երիտասարդական եւ օրիորդաց խումբերը իրենց գործունէութեամբ: Հինգերու կողքին կը կազմուին նոր խումբեր: Այսպէս՝ Գահիրէի «Նայիրի» խումբին կից ստեղծուած է «Պայքար– Անահիտ» կրտսեր օրիորդաց խումբը, իսկ Աղեք– սանդրիոյ մէջ, աղջկանց «Սօսէ»ին կողքին կազ– մուած է փոքրերու նոր խումբ մը: Որով այս չոր– ջանին հարիւրէ աւելի երիտասարդ եւ նոյնքան մըն ալ պատանի տարրեր մուտք գործած են Դաշ– նակցական մեր երիտասարդական կազմակերպու– թենէն ներս, հոն գտնելով բացառաբար հայ – ազ– գային տոհմիկ մթնոլորտ, ինչպէս եւ ազգային առողջ դիտակցութիւն:

Ուշադրութեան արժանի են դասախօսուած նիւթերու, թէ քանակը եւ թէ որակը: Գահիրէի «Ռոստոմ» խումբը մասնաւոր ձեւով քննած է Հայկ. Դատի երկհարիւրամեայ պատմութիւնը: Աղջկանց «Նայիրի» խումբը ուսումնասիրած է Հ. Ը. Դաշնակցութեան պատմութիւնը, առար – կայօրէն քննած է հայ ազատագրական պայքարը, իր քաղաքական իմաստով եւ հետեւանքներով: Աղեքսանդրիոյ «Սօսէ» օրիորդներու խումբը ու – նեցած է նոյնպէս մեծապէս կրթիչ արժէք ներ – կայացնող դասախօսութիւններու չարք մը: Պա– րապած են առօրեայ հայ հանրային կեանքը յու– զող հարցերով: Մեծ չափով ընթերցումներ կա – տարած են գաղթաշխարհի հայ մամուլէն: Ունե– ցած են նաեւ վիճաբանական ասուլիսներ քաղա – քական եւ ազգային հարցերու չուրջ:

« Ջաւարեան » խումբը եւս ի յայտ բերած է նոյն բեղմնաւոր եւ դաստիարակիչ գործունէու – թիւնը:

ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

Զոյգ մասնաճիւղեր օժտուած են լաւագոյն կազմակերպուած գրադարաններով: Գահիրէի գրադարանը ունի 1300 գիրքեր, ինչպէս նաեւ «Հայրենիք»ի, «Վէմ»ի, «Թէոդիկի տարեցոյց»ի, « Բազմավէպ»ի, «Նայիրի»ի, «Մասիս»ի, «Ուսա– նող»ի եւայլ գրական եւ քաղաքական բովանդա – կութեամբ հրատարակութեանց հաւաքածոներ: Այս չրջանին գրադարանին մէջ աւելցան 300 նոր հատորներ, եւ ձեռնարկուեցաւ նոյնպէս « քէմբէյն »ի մը, նպատակ ունենալով հնարաւոր չափով ճոխացնելու գրադարանի բովանդակու – թիւնը: Այս չրջանին կարգացուած են չուրջ 400 հատոր գիրք, առաւելաբար վիպական, ապա քա– ղաքական, գրական եւայլ կարգի գործեր: Դիտ– ուած է, որ մեր երիտասարդութեան մէջ վառ է ընթերցասիրութիւնը: Գրադարանը օժտուած է ընթերցասրահով, ուր կանոնաւորաբար կը ստա– ուին արտասահմանեան հայ թերթեր եւ պարբե – րաթերթեր:

Գալով Աղեքսանդրիոյ գրադարանին, ան ու– նի 1500 հատորներ: Կարգացուած գիրքերու քա –

Մօտիկ Կարօ

(ԷՋ ՄԸ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԷՆ)

ԽՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք, Դեկտեմ– բեր 6ին Համատանի մէջ (Պարսկաստան) յան– կարծամահ եղած է Հ. Ը. Դ. անդրանիկ սերուն– դի անձնուէր ռազմիկներէն Կարապետ Աւոյեան, որ ծանօթ էր «*Մօտիկ Կարօ*» անունով:

Թէհրանի «*Ալիք*»էն կը ֆաղենք հետեւեալ կենսագրական տեղեկութիւնները (14 Դեկտ.).—

Հանգուցեալ ընկերը չուրջ 80 տարեկան էր, ծնած՝ Սասնոյ Գելիէգուզան մեծ գիւղում:

Երկուսկէս երեք տարի սովորել է Մշոյ Առա– քելոց (Թարգմանչաց) վանքի դպրոցում, ուր լ– րենից առաջ աշակերտել էին Գէորգ Զավուշը, Շէնըվկի Գըրգօն, Ալիշնանցի Լեւոնը, որոնք հե– տագային դարձան կարկառուն դէմքեր՝ մեր ա– զատագրական չարժման մէջ:

1890ին, դեռ եւս 18 — 19 տարեկան պատանի հասակում Կարօն անցնում է Թիֆլիս: Այդ օրե– րին նոր էր հիմնուած Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը. հայրենասէր երիտասարդն իրեն դնում է նոր կազ– մակերպուող կուսակցութեան ղեկավար մարմնի տրամադրութեան տակ եւ կատարում նրա հրա– հանգները:

Մի քանի տարի վերջ Կարօն ուղարկւում է վաստպուրական՝ կուսակցական գործով, կրկին վերադառնում Թիֆլիս, եւ երկրորդ անգամ լի – նելով՝ մեկնում Վան, ուր հանդիպում է Գէորգ Զավուշին, որին ծանօթ էր Առաքելոց վանքից:

Կազմակերպական գործով Գէորգ Զավուշն անցնում է Արճէշի չրջանը եւ Վարդէսի յանձ – նարարութեամբ իր հետ վերցնում Կարօյին:

Արճէշում տարած աշխատանքից յետոյ Կա – րօն վերադառնում է Վան, մեկնում Կովկաս, որ– տեղից 1902 — 3ին Բաքուի վրայով անցնում է Տարօն, հաստատւում Սասնոյ չրջանում եւ վերջ– նապէս միանում Գէորգ Զավուշի խմբին: 1904ին մասնակցում է Սասնոյ ապստամբութեան եւ վի– րաւորւում: Այնուհետեւ, միչա Գէորգ Զավուշի հետ, մասնակցում է մի չարք այլ կռիւների, եւ անտրտունջ տանում յեղափոխականին վիճակ – ուած ծանր պարտականութիւնները եւ տառա – պանքները: 1907ին, Սուլուխի կռուից յետոյ, երբ Գէորգ Զավուշն սպանւում է, Կարօն ուղարկւում է Տիգրանակերտի չրջանը՝ քրտախօս Հայերի մէջ դործելու համար:

Օսմանեան սահմանադրութիւնից յետոյ վե – րադառնում է Սասուն, նուիրւում հանրային դոր– ծունէութեան եւ ընտրւում Մշոյ Քաղաք. ժողովի անդամ: Սակայն, քաղքենի կեանքին անընտել լեռնցի հայդուկը չուտով ձանձրանում է իր նոր պարտականութիւնից եւ վերադառնում Սասուն:

Առաջին համաչխարհային պատերազմին, Մեծ Եղեռնի ահաւոր օրերին, Կարօն իր խմբով մնում է ժողովրդի հետ, մասնակցում օրհասական կռ – իւների եւ բարձրանում Անտոք, կապ պահում այլ չրջաններում կռւող ուժերի հետ: Մինչեւ վերջ մնում է աննկարագրելի տառապանքների ենթակայ տարագիր զանգուածների հետ, ապա– հինած լեռների ծերպերին, մինչեւ որ 1916 Յուն– ուար 26ին տեղեկանում է, որ ռուսական բանակը մտել է Մշոյ դաշտը: Դեհհնից ազատուած ժողո– վրդի մնացորդացի հետ Կարօն առաջանում է Ե– րիցանք (Տափրք): Նոյն օրը Դրօն Մուշ է մտնում իր կամաւորական գնդով:

Այնուհետեւ Կարօն մասնակցում է համաչ – խարհային պատերազմին, ղեկավարելով Սասուն– ցի 150 մարտիկներից կազմուած մի հետախու – զական խումբ, մեկնում է Բունաչէնի չրջանը, ուր մէկ եւ կէս ամիս կռւում է Մուսաբէկի դէմ, ազատագրում է չուրջ 250 դերի կանանց ու երե –

նակն ու որակը աւելի քան զոհացուցիչ են: Մեծ թիւով պատանիներ կանոնաւորաբար կը հետեւին պարբերաթերթերուն, կը կարդան առաւելաբար յեղափոխական գիրքեր: Աղեքսանդրիոյ մէջ եւս այս տարի բացառիկ աշխատանք տարուած է գիրքերու թիւի յաւելման համար:

ԼՍԱՐԱՆՆԵՐ

Երեք տարիէ ի վեր, Հ. Ը. Դ. երիտասար – դաց Միութիւնները Աղեքսանդրիոյ եւ Գահիրէի մէջ նախաձեռնարկ եղած են դիչերային լսարան – ներու կազմակերպման: Նպատակն է զաղութին երիտասարդութեան չմբել օգտակար ազգային ընկերային կամ դիտական ուսուցում: Ուրախու – թեամբ պէտք է արձանագրել, որ երիտասարդու– թեան վերաբերումը հանդէպ դիչերային լսարան– ներու՝ աւելի քան քաջալերական է: Այս տարի, թէ Գահիրէի եւ թէ Աղեքսանդրիոյ մէջ, դասա – խօսուած են ազգային եւ պատմական բազմաթիւ նիւթեր: Միջին հաչուով ներկայ եղած են Գահի– րէի մէջ ամէն դասախօսութեան 120 — 150 նե– րկաներ, իսկ Աղեքսանդրիոյ մէջ՝ 200է աւելի: Դասախօսութիւնները ունկնդրուած են մեծ ու – չադրութեամբ եւ դիտուած է, հարցարաններու միջոցաւ, որ տրուած դասախօսութիւնները եղած են օգտաչատ:

1949ի կարեւոր դէպքերը

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 7.— Մ. Նահանգներու արտաքին նախարար կը նչանակուի Պ. Էչիսըն, յաջորդե – լով Պ. Մարշըլի:

8.— Անգլ. զինուորներ ցամաք կը հանուին Անդրյորդանանի մէջ:

17.— Լոնտոնի մէջ կը բացուի Անգլեւֆրանք– եւամերիկեան խորհրդաժողովը, քննելու համար Գերմանիոյ գրաւման կանոնագիրը:

19.— Չինաստանի ազգայնական կառավա – րութիւնը կ'առաջարկէ համայնավարներուն ան – միջական եւ անպայման զինադադար մը կնքել եւ կ'որոչէ Քանթոն քաչուիլ:

20.— Ֆրանսական կառավարութիւնը կ'որո – շէ այլեւս հացի կտրօն չպահանջել:

21.— Զանկ քայ Շէք կը հրաժարի Չինաստա– նի նախագահութենէն եւ կը հեռանայ Նանքինէն:

22.— Փէքինի պահակազօրքը անճնատուր կ'ըլլայ: Ազգայնական կառավարութիւնը պատ – ուիրակութիւն մը կը նչանակէ, բանակցելու հա– մար համայնավարներուն հետ:

24.— Արեւելեան Եւրոպայի վեց պետութիւն– ներ Տնտեսական փոխադարձ օգնութեան խոր – հուրդ մը կը կազմեն:

25.— Առաջին ընդհանուր ընտրութիւնները կ ըկատարուին Իսրայէլի մէջ:

27.— Կ'որոչուի Եւրոպայի խորհուրդ մը կազմել, Իտալիան ալ հրաւիրելով եւ ճանչնալ Իսրայէլի պետութիւնը:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2.— Սթալին հեռագրական դոր– ձակալութեան մը միջոցաւ Ռուսիա, Լեհաստան կամ Չեխոսլովաքիա կը հրաւիրէ նախագահ Թրումընը, տեսակցելու համար, Մ. Նահանգնե– րու արտաքին նախարարը, Էչիսըն, կը յայտարա– րէ թէ այդպիսի տեսակցութիւն մը կրնայ տեղի ունենալ միայն Ուշինկթընի մէջ:

3.— Նախագահ Թրումընն կը հաստատէ Պ. Է– չիսընի յայտարարութիւնը. — «Մ. Նահանգները չեն կրնար բանակցութիւններ կատարել Խ. Միու– թեան հետ, Ազգաժողովէն դուրս:

4.— Ցոյն համայնավարներուն հրամանատա– րը, զօր. Մարկոս, պաշտօնանկ կ'ըլլայ:

6.— Խ. Միութիւնը կ'առաջարկէ Նորվեկիոյ ոչ – յարձակման դաչինք մը կնքել:

8.— Հինգ օրուան դատավարութենէ մը վերջ, Հունգարիոյ կաթոլիկներուն հովուապետը, կար – դինալ Մինձենթի ցկեանս բանտարկութեան կը դատապարտուի, իբրեւ հայրենադաւ:

— 4280 միլիոն տոլար կը պահանջուի Մ. Նահանգներու խորհրդարանէն, ի գործադրու – թիւն Մարշըլի ծրագրին, 1949ի համար:

10.— Ազգաժողովին Ապահովութեան Խոր – հուրդը կը մերժէ Խ. Միութեան առաջարկած զի– նաթափութիւնը:

22.— Չինաստանի համայնավար կառավա – րութիւնը կը հաստատուի Փէքինի մէջ:

24.— Հռոդոսի մէջ զինադադար կը կնքուի Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ:

25.— Խուզարկութիւններ եւ ձերբակալու –

խաններէ, որոնց փոխադրում է Մուշ: Ապա անց– նում է Սասուն, Անտոքի չրջանը, հետագային Մուրատ գետի չրջանը, ուր եւս գերութիւնից փրկում է չուրջ 500 Հայերի եւ փոխադրում Խը– զուս: Մինչեւ վերջ մնալով ժողովրդի հետ, նա– հանջում է 1918 Փետրուար ամսին միայն, եւ Խը– նուսի ու Ալաշկերտի վրայով անցնում Արարատ– եան դաշտ, ուր նոյնպէս անբաժան է մնում իր սիրելի ժողովրդից:

Հայաստանի խորհրդայնացումից յետոյ, 1921ին տարագիրների հետ անցնում է Թաւրիզ: Ցայտնի Հայդուկ Զօլոյի հետ մեկնում է Համա– դան: 1922ին երկու հայդուկներն անցնում են Հա– լէպ եւ այդտեղից՝ Ցունաստան: Շուտով Զօլօն վերադառնում է Իրան եւ անցնում Խ. Հայաս – տան, ուր մեկնում է նաեւ Կարօն, 1924ին, յունա– հայ ներգաղթողների հետ:

Երկիր վերադառնալուց յետոյ եւս, դժբախ – տաբար, Կարօն զրկւում է խաղաղ կեանքի հնա – րաւորութիւնից: Ենթարկւում է համայնավար իչխանութեան հալածանքին: Կարօյից պահան – ջւում է «դեկլարացիա» ստորագրել, բայց նա ամենայն խիղախութեամբ մերժում է, յայտա – րարելով, որ երկիր է եկել խաղաղ ու ստեղծա – գործ աչխատանքի նուիրուելու համար եւ քաղա– քական ոչ մի գործի հետաքրքրութիւն չէ եւ չի լինելու: Այնուամենայնիւ, 1927ի զանգուածային հալա – ծանքի օրերին Զեկան փորձում է ձերբակալել նա– եւ Կարօյին, բայց նա կարողանում է խոյս տալ եւ մի խումբ հալածական յեղափոխականների հետ բարձրանալ լեռները: Շուրջ երկու տարի աստանդական կեանք վարելուց յետոյ 1930ին ա– պաստանում է Իրան: Անցնում է Համադան, մի կարճ ժամանակ ապրում Թաւրիզում, ապա վերջ– նապէս հաստատւում Համադանում, ուր տեղի է ունենում իր մահը, խոր վիչտ պատճառելով բո – լոր ընկերներին,

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

«ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՑՈՒՇԱՐՁԱՆ»ի առթիւ, որ կը կառուցուի Քանաքեռի բարձունքին վրայ, նա – խագծի հեղինակ՝ ճարտարապետ Իսրայէլեան յայտնած է թէ՝ մէկ տարի վերջ Երեւանի բոլոր բնակիչները քաղաքի ամէն կողմէն պիտի տեսնեն այս փառահեղ յուշարձանը, որ իր դիրքով պիտի իշխէ քաղաքի վրայ: Ճամբորդը եթէ կայարանէն դուրս ելլէ երկնքի կապոյտ խորութեան մէջ պի– տի տեսնէ վերասլաց յուշարձանը : Ճարտարա – պետական հետաքրքրական կառուցուածք ունի : Ցուշարձանին չորս կողմերը կը դոնուին աստի– ճաններ՝ իսկ 20 մեթր բարձրութեան վրայ դահլիճներ, ուր պիտի ցուցադրուին Սթալինի կեանքի դրուագները ներկայացնող նկարներ : Պատուանդանի բարձրութիւնը 32 մեթր է եւ Սթա– լինի պղնձեայ արձանը 16 մեթր, զոր պիտի քան– դակէ Սթալինեան մրցանակի պսակաւոր քան – դակագործ Մերկուրով: Այս յուշարձանի հանդի– սաւոր բացումը տեղի պիտի ունենայ Սովետական Հայաստանի 30րդ տարեդարձի օրը :

★ Երեւանի « Մոլոթով » պետական համա – լսարանի մէջ տեղի ունեցաւ գիտական նիստ նո– ւիրուած Սթալինի 70ամեակին: Դահլիճին մէջ հաւաքուած փիլիսոփաները, պատմաբանները , լեզուաբանները, դրագէտները, ուսանողները հե– տաքրքրութեամբ լսեցին Սթալինի յեղափոխա – կան գործունէութեան դեկուցումները: Խօսք ա– ռին պրոֆէսօրներ Պետրոսեան, Օզսէնեան : Մուշեղ Սանդրոսեան :

Խ. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ լոյս պիտի ընծայէ «Սթալինը Սովետահայ Պոէ – զիայի մէջ» մեծածաւալ ժողովածուն, ուր ամ – փոխուած են Նալբի Զարեանի, Սարմէնի, Գե – ղամ Սարեանի, Ցովհ. Շիրազի, Գ. Բորեանի բա– նաստեղծութիւնները՝ նուիրուած Սթալինի :

★ Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, Երեւանի Պետական Օփերային մեծ դահլիճին մէջ տեղի

թիւններ կը կատարուին Փարիզի կարգ մը հա – մայնաւար թերթերու խմբագրատուններուն մէջ:

ՄԱՐՏ 3.— Նորվեկիա կը մերժէ Խ. Միու – թեան առաջարկած ոչ յարձակման դաշինքը:

5.— Վիչինսկի Խ. Միութեան արտաքին նա– խարար կը նշանակուի, յաջորդելով Մոլոթովի :

14.— Լոնտոնի մէջ կը բացուի հինգերու ժո– ղովը, Ազանտեանի դաշինքին համար:

18.— Սուրիա կ'ընդունի բանակցել Իսրայէլի հետ, դիւանագիտօր կնքելու համար :

20.— Պերլինի արեւելեան չրջանի «Գերման ժողովուրդի խորհուրդը միաձայնութեամբ կ'ըն– դունի սահմանադրութեան նախագիծը, ի հեճուկս արեւմտեան Գերմանիոյ սահմանադրութեան :

26.— Մաքսային միութիւն մը կը կնքուի Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ միջեւ :

29.— Ջինուորական յեղաշրջում Դամասկոսի մէջ: Գնդ. Հիւսնի Զայիմ ինքզինքը դիկտատոր կը հռչակէ :

31.— Խ. Միութիւնը յուշագիր մը ուղղելով արեւմտեան պետութեանց, կը դատապարտէ Ա– լանտեանի դաշինքը : (Շար.)

ՊԱՂՏԱՏԻ ԾԱՆՐՈՒԹԻԻՆ վերցնելու եւ զե – նեկիլ մարմինի մրցումները տեղի ունեցած են Պաղտատի Ա.ր.քայական Մարզական ակումբին մէջ: Նոյեմբեր 18ին տեղի ունեցած է «Mr. Bagh– dad»ի զեղեցիկ մարմնի ընտրութիւնը: Հանդէսը հովանաւորած է Ա.ր.քայական պահակազունդի ընդհ. հրամանատարը: Եօթը դատաւորներ ընտ– րած են միակ Հայը, Ժիրայր Գայեան, որ ստա– ցած է 247 կէտ, 280 կէտի վրայ. երկրորդութիւն չահողը ստացած է 210 կէտ միայն:

Այս մրցումին Պաղտատի Հայ. Ե. Միու – թիւնը չահած է երրորդութիւն, ստանալով 9 կէտ երեք մարզիկի մասնակցութեամբ, մինչդեռ ա – ռաջնութիւն եւ երկրորդութիւն չահող ակումբ – ները ունեցած են 20 մասնակցող մարզիկներ :

«ՄԵՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ ԴԻՊԻ ՓԼՈՒԶՈՒՄ ԿԸՆԿԵՐԱՆԱՑ »

Պոլսոյ թերթերէն կը խղեճք հետեւեալ տե– ղեկութիւնները (28 Դեկտ.) .—

Եւրոպայի տնտեսական կացութիւնը ուսում – նասիրելու համար, կարգ մը երեւելի վաճառա – կաններ արտասահման զացած էին: Առեւտրա – կանները վերադարձած են եւ յատկանշական զա– ղափարներ կը յայտնեն Եւրոպայի վաճառականա– կան եւ տնտեսական գործառնութեանց մասին: Ա– նոնք կը յայտնեն թէ գործառնութիւնները չա – փազանց պակասած են եւրոպական հրապարակնե– րու վրայ, եւ մասնաւորաբար Արեւմտեան Գեր – մանիոյ մէջ, արտադրութեանց դիները մեծա – պէս ինկած են, ստեղծելով անօրինակ աժանու – թիւն մը: Դրամատէրերը ահագին գումարներ կը տրամադրեն պատահական գործերու, չատ ճըղ– ճիմ չահ մը ակնկալելով, հաղիւ հարիւրին վեց: կը հետեւի թէ չահու համեմատութիւնները իջած են առեւտրական եւ ճարտարագործական արտա – դրութեանց մակարդակին, ինչ որ ստիպ կուտայ որ արդիւնաբերութիւնը աւելնայ եւ միւս կողմէ արժէգիները իջնեն: Թէ սպառող եւ թէ արտա – դրող դասակարգերը միեւնոյն չահերը կ'ընեն այս կերպով :

Եւրոպայէ վերադարձող վաճառականները կ'ըսեն թէ փարիզ կամ Մարսէյլի մէջ մեթրը վեց ոսկիի կը ծախուին այն կերպասները, որոնք իրր պերճանքի նիւթ կ'անցնէին մեր հրապարակը : Ցանձնակատարները ըսած են թէ կրնան այդ կեր– պասները մեթրը հինգ ոսկիէն ծախել Թուրքիոյ: Մինչդեռ այդպիսի կերպասներ 22 — 25 ոսկիի կը ծախուին մեր երկրին մէջ:

Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Ֆրանսայի եւ Դա – նիոյ մէջ արտադրութիւնները չարունակ կ'ա – ւելնան, բայց զարմանալի է որ արժէգիներն այ բարձրանալու տեղ կ'իյնան արագօրէն: Կարելի է ըսել թէ հարիւրին չորսուն անկում մը կայ Եւրո– պայի մէջ արտադրական դիներուն վրայ, բաղ – դատմամբ երկու տարի առաջուան դիներուն: Պատճառն այն է որ ճարտարարուեստական նա – խանիւթերը կը ծախուին չափազանց աժան, եւ դիներու այս անկումը ուշ կամ կանուխ պիտի ցն– ցէ Թրքական փոքր ճարտարարուեստը :

Այս վաճառականներու համոզումը այն է թէ մեր հրապարակը այս ընթացքով դէպի փլուզում կ'երթայ. վերջին արուեստական կարպատրու – թիւնները, ներածումներու սահմանափակումը եւ կամ մաքսատուրքերու բարձրացումը չեն կր – նար փրկել մեր հրապարակը այս փլուզումէն :

Հետեւաբար անհրաժեշտ է որ մեր գործի մարդիկը իջեցնեն ապրանքներու արտադրական դիները, եւ քիչ չահով աւելի չատ գործառնու – թիւն ընեն :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՑԵՂԱՓՈՒԱԿԱՆ ԱԼՊՈՄ, թիւ 6: Հրատ. Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր պատանեկան Միութեան : Բազմաթիւ պատկերներով, կողքին վրայ՝ Աղբիւր Սերոբի գունաւոր լուսանկարը: Հասցէ.— Peintre Avo, Alep (Syrie):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ՄՈՒՐԱՏԻ ՉԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Ոսոխականները, որ 40 ձիաւորներու խումբ մը ունէին, կռուէն եաքը կուգան եւ դէակները կը կողոպտեն. կը գտնեն 200 ոսկի, որուն հարիւրը կը գտնեն Հանումին քովէն եւ այդ առթիւ կը հասկնան, որ անիկա աղջիկ էր: Հանում Շահին– եան իր տունէն վերցուցած էր հարիւր ոսկին, իսկ մնացեալ հարիւրը իրենց յանձնած էր Կէօղիւդ– եան անունով 17 տարեկան պատանի մը, որպէսզի մեր խումբին հասցնեն իր նուէրը: Այս դէպքը պատահեցաւ Յուլիս 13ին:

Անջատուած խումբը, Արութջանը եւ ընկեր– ները հասեր էին Թէճիրի հիւսիս–արեւելեան կող– մը գտնուած քիւրտ գիւղ մը: Հաղիւ թէ լոյսը բացուած էր, այդ կողմէն լսեցինք հրացանա – ձգութիւն. հետաքրքրուեցանք. հոն կային քիւրտ փախստականներ եւ կարծեցինք, որ անոնց հետ էր կռիւը: Երկու Հայերը փախեր եւ մտեր էին ցախերու թուփերու ներքեւ, ուրկէ կրակեցին , մինչ ոսոխականները չէին համարձակեր մօտենալ. եթէ մենք գիտնայինք, որ Հայեր էին, կրնայինք օգնութեան հասնիլ, քանի որ չատ մօտ էինք: Պայքարը տեւեց ամբողջ օրը, բայց մութը սկսե– լուն պէս ոսոխականները փախան. այդ մէկոյին մենք ալ մեր տեղերը փոխեցինք նախազգուշու – թեան համար :

Արութջանը մեր ապաստանած անկիւնը չէր դիտեր, միայն դիտէր, որ այդ լերան վրայ էինք. անիկա կը բարձրանայ եւ մեզ կը փնտռէ. ընկերը կը սկսի յուսահատիլ, երբ վերջապէս կը հանդի– պին մեր հայ բերդին. համոզուած ըլլալով, որ այդ բարձունքին վրայ կան միայն Հայեր եւ ար– ծիւներ, Հայերէն լեզուով կը սկսին խօսիլ: Ա – րութջան կ'ուրախանայ եւ մեզ կը հարցնէ. տղան տեսնելով, որ անոնց դէնքերը նման են մեր դէն – քերուն, կը վստահի եւ դիրենք կ'առաջնորդէ մեր թագստոցը, ուր այլեւս չկայինք: Երկար փնտռելէ եաքը մեզ կը գտնեն: Լոյսը բացուած էր արդէն, երբ իրարու դիրկ նետուեցանք. մեր ուրախու – թեան չափ չկար. կարծես թագուր (*) մը զօրք մեզ օգնութեան հասած էր:

Այս բոլոր անցուդարձերու միջոցին անդա – դար կը տեսնէինք տեղահան եղած ժողովուրդին անվերջ չարքը ճամբաներուն վրայ: Անցան Սամ– սոնի, Մարզուանի, Թոզատի, Կեսարիոյ, Կիրա – սոնի Հայերը. ոչ դրելով, ոչ խօսքով կարելի է նկարագրել խեղճ ժողովուրդին կրած չարչա – րանքները :

Ցուլիս 19ին եկան Ղազու Մաղարացի եւայլ Հայ փախստականներ եւ մեզ հրաւիրեցին, որ եր– թանք, իրենց ապաստանած տեղերը աչքէ անցը– նենք: Ես անմիջապէս ընդունեցի, բայց եղօն ար– դէլ եղաւ. երկար խօսելէ եաքը վերջապէս Հա – մաձայնեցանք եւ երեկոյին ճամբայ ելանք: Լու– սին դիւղ էր. Բաթրին գիւղէն դէպի քաղաք զա– գող ճամբուն վրայ հանդիպեցանք հինգ ձիաւոր – ներու: երբ դիրենք նկատեցինք հեռուէն, անմի – ջապէս նստանք, բայց մեր երեք յառաջապահնե– րը չտեսան եւ ձիերը քշեցին անոնց վրայ. յան – կարծ թշնամին գոռաց .

— Անձնատուր եղէք :

Բոլորս մէկէն կրակով պատասխանեցինք ե– րեք հոգի եւ մէկ ձի սպաննուեցան. մէկը վիրա – ւորուեցաւ, իսկ միւսը կը պոռար.

— Ձեր վրայ չենք զար, մի կրակէք :

Ասոնք Մէհրալիի Ջէրքէզներն էին, որ Հայ որսալու ելած էին. առինք իրենց Հրացանները եւ մեր ճամբան չարունակեցինք :

Երկրորդ օրը հասանք Ղազը Մաղարացի փա– խստականներու խրճիթները. անոնք մեծ յարգան– քով մեզ ընդունեցին. իրենք չէին ուտեր, մեղի կը կերցնէին. խեղճերը այնքան ուրախ էին, որ կար– ծես արդէն իսկ ազատուած էին: Քննութիւնս ըն– լէ եաքը դիրքերնին անյարմար գտայ եւ բարձրա– ցանք ամուր դիրքերը, դէպի Դէլուկ – Խայա:

Այդ փախստականները պատմեցին թէ ինչ – պէս ոսոխականները Ղուրթու Ղայալէն տաւուլ զուռնայով, հրացանաձգութիւնով տարեր էին ի– րենց հաւանած հարսերն ու աղջիկները դէպի ի – րենց միւտիւրլիքը: Իրենց գործած գազանու – թիւններուն չափը անցած էր. հազար տեսակ վը– րէժխնդրական արարքներ կը մտածէինք — յար – ձակում գործել իրենց վրայ, գիւղը բնաջինջ ը – նել եւ այլն:

ՋԱԳԻԼ ԵՍԱՑԵԱՆ

(*) Գունդ:

նութեան մասին խօսած ատեն, մասնաւորապէս կը ծանրանար հետեւեալ կէտերուն վրայ.

— « Մենք երբեք չենք կրնար հանդուրժել հարստահարման կամ բռնութեան: Այս սկզբուն – քով ալ, վճռած ենք ի կատար ածել մեր խաղա – ղութեան ծրագիրները: Պիտի չարունակենք մեր սրտագին աշակցութիւնն ընծայել Միացեալ Ազ – գերու կազմակերպութեան: Մենք կը հաւատանք թէ ան ի վերջոյ պիտի կրնայ ստեղծել միջազգա – յին իրաւասութիւն մը եւ բարոյական կարգու – սարք մը առանց որոնց մարդկութիւնը չի կրնար ապրիլ :

« Տակաւին չատ մը բարդ խնդիրներ ունինք մեր առջեւ. բայց տեղի տուած է ամենամեծ վը – տանգը — այն վախը թէ Եւրոպայի մեծ մասը եւ Միջերկրականի չրջանը կրնան իյնալ Համատի – րական ճնշումին տակ: Այսօր աշխարհի ազատ ազգերը նոր ուժ եւ նոր յոյսեր ունին խաղաղու – թեան մասին » :

Ակնարկելով վերջին 50 տարիներու ընթացքին կատարուած յառաջդիմութեանց — գիտական , ճարտարագործական եւն. — նախագահը պարզեց նաեւ Մ. Նահանգներուն կրած փոփոխութիւննե – րը: «Քիսուն տարի առաջ մենք մեծ մասով ամ – փոփուած էինք մեր ներքին գործերուն մէջ: Այ – սօր կրկնապատկուած է մեր ժողովուրդը: Մեր արտադրութիւնը տարեկան 50 միլիառ տոլարէն բարձրացած է 255·000·000·000 տոլարի: Վերջին 50 տարիներու ընթացքին միջին ընտանիքի մը ե – կամուտը այնքան աճեցաւ որ իր դնելու կարո – ղութիւնը կրկնապատկուեցաւ: Աչխատանքի ժա – մերը չաբաթական 60էն իջան 40ի, իսկ ժամական արտադրութիւնը եռապատկուեցաւ »:

Պարզելով ամերիկեան հանրապետութեան ո – գին , Թրումըն յայտարարեց :— « Բոլոր մարդիկ հաւասար ստեղծուած են, հաւասարապէս իրա – ւունք ունին կեանքի, ազատութեան, բարօրու – թեան: Արտաքին քաղաքականութեան մէջ պար – տաւոր ենք մեր ուժը տրամադրել աւելի մեծ ա – զատութիւն եւ բարօրութիւն ապահովելու բոլոր ժողովուրդներուն »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պելժիոց ընկերվարական երեսփոխանները կը սպառնան խմբովին հրաժարիլ, ապօրէն համա – րելով Լէոփոլտ Թագաւորին համար ծրագրուած հանրաքուէն :

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը զե – կուցում տալով մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, պարզեց երկրին անապահով կացութիւնը: «Քառասունեւեւթ միլիոն Գերմաններ անհան – դուրժելի վիճակի մը մէջ կ'ապրին, իւրաքանչիւր ըլլա – լով մէկ կողմէ Ռ. Միութեան եւ իր արբանեակ – ներուն, միւս կողմէ Դաշնակիցներուն միջեւ : Որ – եւէ երաչխիք չունին թէ պիտի չջչուին Լրագրող – ներն մէջ»: Վարչապետը անհրաժեչտ կը դտնէ որ արեւմտեան Դաչնակիցները երաչխաւորեն երկ – րին ապահովութիւնը, ինչպէս եւ մեծագումար վարկեր տրամադրեն: Կառավարութիւնը որոչած է 250·000 նոր բնակարաններ չինել այս տարուան ընթացքին :

Հայ մը, Սերժ Էօքսիւզեան, 24 տարեկան, իր ընկերոջ՝ Ֆրանսացի Փիէռ Տոռէի հետ առջի օր յարձակեցաւ Տիկին Ռիթա Հուլանի վրայ, որ վիճակահանութեան տոմսեր կը ծախէ (Ռիւ Լա – ֆայէթ թիւ 146) եւ ծնած է Թուրքիա, 1912ին: Կնոջ ազազակներուն վրայ, դրացիները օգնու – թեան հասած ըլլալով, երկու չարագործները փախան: Էօքսիւզեան ձերբակալուեցաւ երբ չէն – քի մը մէջ ապաստանած էր, Պուլվառ Մաճենթա – յի վրայ, քանի մը ժամ վերջն ալ՝ մեղսակիցը, Լըվալուայի մէջ: Ոստիկանութիւնը կը կարծէ թէ ուրիչ չարագործութիւններ ալ կատարած են, մէկը՝ Նիսի մէջ, ուր Անգլուհի մը կողոպտուած եւ ճամբուն վրայ ձգուած էր կիսամերկ :

Սան Ֆրանչիսկոյէն նամակ ունի Պ. Հայկ Ազէմեան (ղրկողը՝ Ա. Սարգիսեան) :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԻՍՔԵՐ
ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ հեղինակութիւններուն

Ուռենին, Մարօ Ջան, Իցիւ Թէ ըլլայի, Գեղ – կուհին (մեներգ)՝ Իրիս Պիւլպիւլեան), Իրիկունը, Ծաղկոց սարէն, Համով աղբիկ, Վրէժ, խմբերգ Փարիզի հայկ. երգչախումբ 80 հոգի :

Հրապարակ եւած են սահմանափակ թիւով օ – րինակներ: Դիմել հեղինակին A. BARTEVIAN 4 rue Petit, Paris (19): Հեռախօս Bot. 99-22:

Մարսէյլի մէջ դիմել Պ. Շաւարշ Փիրան – եանի, 25 rue Berlioz:

Թէյասեղան Անկեճի մէջ

Անկէնի Ֆ.կապ. Խաչի մասնաճիւղին թէյա – սեղանը Յունուար 8ին, կիրակի, ժամը 3—7, Hô – tel Beau Séjourի սրահը, rue Général de Gaulle.

Պիտի խօսի Ատամնաբոյժ ՊԱՐՈՆ ՓԱՆՈՍԵԱՆ Երգ, արտասանութիւն: Մախսերու մաս – նակցութեան համար 200 ֆրանք:

Կառ տիւ Նորդէն չոգեկառքը կը մեկնի 14·29ին: Անկէն հասած կողմէն դուրս ելլել :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Մարսէյլ.— Ֆր. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնա – ճիւղի մանուկներու օրուան հանդէսը, 12 Յուն – ուար, հինգչաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին եկե – ղեցւոյ կից սրահին մէջ: Միեւնոյն առեն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները: Կարեւոր խորհրդակցութիւն :

ՏՕՆԱԾԱՌ ԼԱ ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, Միւթիւալիթէի սրահին մէջ: Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. «Խաժակ» խումբի: Ճոխ յայտագիր, կաղանդ պապա, մուտքը ա – զատ է:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏՕՆԱԾԱՌ

Վալպառէյի եւ չրջանի հոդաբարձութեան կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, Վալպարէյի կաթոլիկ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ՍՏ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Կը խօսին դպրոցի ուսուցիչ Պ. Տ. ՓԻՐԱՆ – ԵԱՆ եւ հոդաբարձութեան տեղեակ ԱՍՏԻԿ ԱՇՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական ու թատերական բաժին : Կը մասնակցի ՍԷՆԹ ԱՆի ՍԻՓԱՆ խումբը, դեկա – վարութեամբ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի: Կը բեմա – դրուի խիստ քրքջալիր դաւեչտ մը, ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ:

Մէջ ընդ մէջ լուսանկով կը մասնակցի յայտնի երաժչտագէտ Պ. Կ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ:

Այս առթիւ ըստ վիճակահանութեան ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՅԻ ձեռքով աշակերտներուն պիտի բաժնուին զանազան նուէրներ :

ՓՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ փարիզի վարչութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Տի – կին Գ. Գաբոյեանէ, ի նպաստ իր դպրոցին :

ՀԱՋՈՒԱԴԻՒՏ ԳԻՐՔԵՐ

Տիեզերական երազահաւ **800** ֆր., Բուֆտա – գուշակ **1100**, Կախարդագիրք **500**, Սեռագիտակ 2 հատոր **1200**, Անհի ծախուեցաւ 450, 101 Պատ – մուածքներ 300, Քաղաքական Տնտեսութիւն 300, Լեռնային Պատերազմ 150 ֆրանք:

Ստանալու համար դիմել՝ ԾԵՐԻԿԵԱՆ ԳՐԱ – ՏԱՆ , G. Tzerikiantz, 13 rue des Dominicaines, Մարսէյլ :

ՈՍԿԵՐԻՋ – ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ՎԱՂԻՆԱԿ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

1, rue Ste. Barbe — Marseille

Ժամացոյցներու, զոհարեղէններու եւ զան – գաւոր ժամացոյցներու (carrillons) տեսակներ :

Կը ստանձնէ նորերու չինութիւն ուղղակի, ինչպէս եւ նորոգութիւնները :

Նորապսակներու գնումներուն «Ալիանս»ները կը չինուին առանց աշխատավարձքի :

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մարսէյլ.— Նոր Արաբկիրի հիմնադրու – թեան 24րդ տարեդարձը պիտի տօնուի Յունուար 28ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

51 rue Grignan, Club Républicainի չքեղ սրա – հին մէջ: Մասնաճիւղի վարչութիւնը չանք չէ խնայած , որպէսզի այս տօնակատարութիւնը գերազանցէ նախորդները :

Օր. ԷԼԻԶ ՏԷՐՄԱՆԵԱՆ
Ընկեր ՍԱՄ ԹԱՄՈՒԼԵԱՆ
Նշանուած (Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ)
Լիոն 1 Յունուար 1950

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Մարսէյլ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կո – միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.— ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէն 7 Յունուար, չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին:

ՋԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէն 7 Յունուար չա – բաթ երեկոյ ժամը 8.30ին:

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբ 8 Յունուար, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 4ին :

ԽԱԺԱԿ խումբ 8 Յունուար, կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3ին:

ՄՈՒՐԱՏ խումբ 8 Յունուար, կիրակի կէս – օրէ վերջ, ժամը 3ին:

ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէ, 9Յունուար, երկու – չաբթի երեկոյեան ժամը 8·30ին:

ԻՇԽԱՆ խումբ, 9 Յունուար երկուչաբթի ե – րեկոյեան ժամը 8·30ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սովորա – կան հաւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրա – կարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ :

(Շար.)

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՅԻ կոմիտէին ընդհ. ժո – ղովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Սօսիէ – թէ Սավանթ :

Լիոն.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ու – բաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին , դպրոցին սրա – հը, 78 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներուն ներկա – յութիւնը խիստ պարտաւորիչ: Կը խնդրուի ճըշ – դապահ ըլլալ :

Իսի.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժո – ղովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Խրիմ – եան ակումբը :

Ռոման.— Հ. Ց. Դ. «Քեռի» խումբին դա – սախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ, ընկեր Գա – լուստ Թիւքեանի բնակարանը: Նիւթը՝ «Հ. Ց. Դաչնակցութիւնը դրօչակիր ազատութեան»: Դա – սախօս ընկեր ՍԱՐԳԻՍ ՊԻԼԱԼԻ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, դպրոցի սրահը: Կը խնդրուի ներկայանալ անդա – մավճարով :

Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի առաջին դասա – խօսական ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը հրաւիրուին փարիզի չրջանի բոլոր ընկերները:

Վիէնն.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրի – կուն ժամը 8·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: (Շար. նախորդ ընդհ. ժո – ղովին) :

Անիէր – Պուա. Քոլոմպի Աբամ ենթակոմի – տէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւո – րիչ ներկայութիւն :

Պանեէօ ՔԱՇԱՆի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը՝ երկուչաբթի, 9 Յունուար , ժամը 9ին, Պանեէօյի դպրոցի սրահին մէջ (Salle Jean Jaurès): Պիտի խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Կիլիկիոյ Թագաւորութեան անկումէն վերջ»: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիր – ները :

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ԿԵՐԱԿՈՒՐ
ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆԻ
(CHEZ SASSOUNI)
ՓԱՐԻԶԻ ՃԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ
31 rue d'Alexandrie Tél. Gut. 92–65
Տրամադրելի սրահ, ՀԱՐՍԱՆԻՔԻ ԵՒ ՀԱՒԱ – ՔՈՑԹՆԵՐՈ-Ի համար:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՄՈՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 — Գին 6 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 7 Janvier 1950 — Շաբաթ 7 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6045–Նոր շրջան թիւ 1456 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Վերջերս յաճախադէպ դարձած են Թուրք մամուլին եւ պետական վարիչներու պերճախօս յայտնութիւնները՝ համաառաջած թշուառութեան մասին։

Դեկտեմբեր 22ին արտասպեր էինք Թուրքիոյ փոխ – վարչապետին խոստովանութիւնները, ո – րոնց համաձայն « Սեւ Ծովու ժողովուրդին վի – ճակը իսկապէս ցաւալի է»։

Այս խոստովանութիւնը տեղի կ'ունենար Դեկտեմբեր 13ին, կառավարական կուսակցու – թեան ժողովին մէջ, ուր չատ աւելի բաց խօսե – ցաւ Տրապզոնի երեսփոխանը ։

— « Աւելի ներսերը, այս թշուառութիւնը ոդ – բերգութիւն մըն է կատարելապէս։ Այրերը, կի – ները եւ տղաբը բոլորն ալ բոպիկ են։ Կիները ան – տառներէն փայտ կը գողնան, շալկելով ֆաղաբ կը բերեն ու կը ծախեն ։

Շարունակելով իր յայտնութիւնները, նոյն երեսփոխանը կը պատմէր թէ Ճորոխի, Րիզէի, Տրապզոնի, Կիրասոնի եւ Օրտուի բնակիչները կը ստիպուին երկրին միւս կողմերը դաղթել, ապ – րուստ ճարելու համար»։

Այս պարագան կը հաստատէր ուրիշ երեսփո – խան մը ։

— « Գաւառակի մը 8000 բնակիչները այլուր գաղթած են։ Գիւղեր կան ուր միայն կին կը գըտ – նուի։ Ձամբայ չկայ։ Կան մարդիկ որոնք հող կը փոխադրեն լեռնալանջերը, զանոնք դաշտի վերա – ծելու համար»։

Յունուար 4ին ուրիշ լուր մը կ'երեւար այս էջերուն վրայ, քաղուած՝ պոլսահայ թերթէ մը։

Խնդիրը կը վերաբերի ուսումնասիրութեան մը, զոր կատարած է Մաղհար Արէն, Սեւ Ծովու չրջանէն կատարուած տեղափոխութեանց մասին։

Թարգմանութիւնը չատ համառօտ ըլլալով, դժուար է ամբողջական գաղափար կազմել այդ ուսումնասիրութեան մասին։

Ինչպէս կ'երեւայ հրատարակուած ամփոփու – մէն, 15 — 20 տարի առաջ փորձեր կատարած են Սեւ Ծովու բնակչութիւնը Վան փոխադրելու ։

— « Մինչդեռ այնտեղի խիստ կլիմային չվարժուելով, այս խեղճերէն շատեր հիւանդա – ցած , վերապրողներն ալ խոյս տուած են»։

Ցօդուածագիրը կը դանդատի որ տեղափո – խութիւնները կատարուած են ըստ բախտի ։ Եւ կ'ողբայ։

— «Օրինակ, ինչո՞ւ Սեւ Ծովցիները չգետեղ – ուին դրախտանմման Մուշի դաշտը։ Արդարեւ, տասը բիւ։ լայնութեամբ եւ մինչեւ վաճայ լճին ափը՝ Նեմրուդ լեռը երկարող 75 բիլոմեթր եր – կայնութեամբ այս դաշտը կ'ոռոգուի Բարասու եւ Մուրատ (Արածանի) գետերով։ Այս դաշտը պա – րապ մնացած է Հայերու գաղթէն վերջ։ Ոչ միայն Մուշի, այլեւ երկրին հարաւային ճահճացներուն մէջ ալ կան բերրի հողեր որոնք կրնան միլիոնա – ւոր բնակիչներ ապրեցնել»։

Ուրեմն, Հայալինչ Սարսափներէն եւ Թրքա – կան «յաղթանակ»էն 35 տարի վերջն ալ, «արեւել – եան նահանդները» կը մնան աւերակ եւ ամայի ։

Անոնք որ Վան փոխադրուած էին, հիւանդա – ցեր կամ փախեր են։ Իսկ «դրախտանմման Մուշի դաշտը պարապ մնացած է Հայերու գաղթէն վերջ » ։

Թուրք յօդուածագիրը դիտական ուսումնա – սիրութեան մը ձեռնարկած է, առանց զանազա – նելու «գաղթ»ն ու «ջարդ»ը։

Բայց ոչինչ։ Կարեւորը իր խոստովանութիւ – նըն է, որ բարդուելով միւս յայտնութեանց հետ, կը կազմէ պատմական վաւերագիր մը։

Դեռ ո՛րքան պերճախօս փաստեր ու վկայու – թիւններ, որոնք աւելորդ անգամ մը եւս կը հաս – տատեն թէ կարելի չէ երկիր չէնցնել արեան բաղնիքներ սարքելով ։ Ժողովուրդներ կոտորե – լով եւ անոնց դարաւոր հարստութիւնները աւարի տալով ։

Վանի կլիման երէկ ալ խիստ էր, բայց մար – դիկ ոչ կը հիւանդանայինն, ոչ ալ խոյս կուտա – յին։ Հայկական միտքն ու բազուկը հրաշքներ կը գործէին այնտեղ, հազար ու հազար տարիներ։

Մուշը, այսօր ամայի, «դրախտանմման »դար – ձած էր հայկական քրտինքով։ Ինչպէս այն միւս նահանդները ուր բուերն անգամ չեն ուզեր ա – պաստանիլ ։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ...

Աչակիրներէն մնացած աւանդութիւն մըն է կարծես պարբերաբար «իմս է՛, քուկդ չէ՛»ի խըն – դիր մը հանել։

Եթէ միջազգային չըլլար, փառք Աստուծոյ մերինները «պարտքերու» խնդիր մը մէջտեղ կը նետէին։ Տարտամ կերպով կը յիշեմ թէ որքա՛ն մեզմէ սպառած է ժամանակին պոլսահայ մամու – լը։ Տարիներով մնայուն, էլիշէ խորագիր մը ու – նեցած են,— «Երուսաղէմի պարտքերու խնդիրը»։ Այդ քաղաքին հետ կապուած հռչակաւոր Ղեւոնդ վարդապետին հետ հերոս եպիսկոպոս մըն ալ ու – նէինք, Երէցեան սրբազան, որ նոյքան խօսեցու – ցած է իր մասին որքան հռչակաւոր «պարտ – քերը »։

Օրուան հոգը ուրիշ բան է։

Նորաստեղծ պետութիւնը՝ Իսրայէլի, մայ – րաքաղաք ընտրած է Երուսաղէմը։ Ա՛ռ այժմ նոր քաղաքամասը։ Ցորդանանն ալ տեղաւորուած է հին քաղաքամասին մէջ։ ՄԱԿը , իբրեւ միջազ – գային կազմակերպութիւն, կարգի կը հրաւիրէ երկուքն ալ,— «Ոչ քեզի, ոչ անոր, այլ Ամէնուն»։

Չէ՞ որ ինք «Ամէնուն» ներկայացուցիչն է ։

Վայրկեան մը կարծեցինք թէ խնդիրը լուծ – ուած է եւ Քրիստոսի դերեզմանը պիտի պահէ իր միեղերական հանդամանքը, մնալով անձեռնմխե – լի, ի փառս քրիստոնեայ, իսլամ եւ հրեայ աշ – խարհին ։

Որքա՛ն սխալ։ Երկու կողմերն ալ նոյն ե – ռանդով ու յամառութեամբ կը պնդեն։ Եւ միաց – եալ ճակատ մը կազմած՝ կը մերժեն քաղաքին մի – ջազգայնացումը։

Մե՛ղք մեր անչափելի զոհողութիւններուն ։ Միլիոններ ծախսել եւ այդ պարոններուն տարին չորս անգամ աշխարհի չորս կողմերը փառաւոր պատյաններ կատարել տալ։ Իւդով մեղրով կերակ – րել։ Քանի մը տարին անգամ մը լիճերու կամ ովկիանոսներու ափերուն վրայ չքեղ պալատներ կառուցանել, ամէն հանգիստ ու վայելք ապա – հովել ։ Եւ այս բոլորին փոխարէն մէկ երուսա – ղէմի խնդիրը չկարենալ կարգադրել ...

Ձիշդ ինչպէս Ս. Ցակոբեանց վանքին պարա – քերու խնդիրը ... ՍՕՍԻ

ՆՈՐ ՕՐԻՆԴ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւնն կը բաղեցնէ հե – տեւեալ տեղեկութիւնը (29 Դեկտ.).—

Ապր. ժողովին Դեկտեմբեր 28ի նիստին, խօսք առաւ Պոլսոյ երեսփոխան Էքրէմ Ամաչ եւ հետեւ – եալ կարեւոր յայտարարութիւններն ըրաւ .

— Իսթանպուլի մէջ, հայ հայրենակիցներու մէջեւ տարակարծութիւն մը կայ, պատրիարքա – կան ընտրութեան խնդրին առթիւ ։ Ձեն կրնար ընտրել իրենց պատրիարքը եւ տարակարծութիւ – նը ասկէ կը ծագի։ Պէտք է առաջքը առնենք այս պայքարին, որ կապ ունի երկրին ապահովութեան եւ անդորրութեան հետ։ Ըստ մեր սահմանադրու – թեան եւ աշխարհական սկզբունքներուն, պէտք է որ հայ համայնքը իր կրօնական ու հոգեւորական պործերը վարէ իր միջոցներով եւ ժողովրդապե – տական կանոններու համաձայն։ Կառավարութիւ – նը իրենչ ըրած է Հայոց անհամաձայնութեան վերջ տալու համար ։

Ներքին գործավարը պատասխանեց.— Հա – յոց պատրիարքի ընտրութեան խնդիրը քննուեցաւ։ Ի ձեռին ունինք 1285 թուակիր Հայոց Հիմնական կազմակերպութիւնը, որուն համաձայն պատ – րիարքին ընտրութիւնը տեղի կ'ունենայ ոչ միայն կրօնաւորներու, այլեւ աշխարհականներու կող – մէ։ Այս վէճը հարթելու համար չորս օրէն օրի – նագիծ մը պիտի յղենք Ապր. ժողովին ։

ԱՆԱՄՕԹ ՍՈՒՏԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Դիմացի խուժանավարները նորէն լայն բա – ցած են իրենց զարշահոտ բերանը ։

Երկու օրէ ի վեր, քնարեր պատմութիւններ եւ խմբագրականներ կը հրատարակեն, համոզե – լու համար թէ Դաշնակցական «տղերք» խանգա – րած են Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Իսթի պարահանդէսը (25 Դեկտեմբեր)։

Նոյնութեամբ իրենց վերադարձնելով իրենց

Ազգ. ժողովի վաւերացուց հաւատական պարտականագիրները

ԱՐՀԵՍՏԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳՈՀ ԶԵՆ

Ապր. ժողովը եչ. օր 185ի դէմ 331 ձայնով քուէարկեց այն օրինագիծը որ կը վերահաստատէ աշխատավարձի ազատ սակարկութիւնը, հաւա – քական պայմանագիրներով։ Ժողովը տեւեց ամ – բողջ գիշերը։ Օրինագիծը անմիջապէս ղրկուեցաւ Հանրապետութեան Նորհուրդին։ Ձի կարծուիր որ մեծ փոփոխութիւններ առաջարկուին։

Ինչպէս գրած էինք երէկ, ժողովը սուաւոր մեծամասնութեամբ մերժեց պարտաւորիչ իրա – ւարարութեան սկզբունքը։ Քուէարկուած օրէն – քին համաձայն, աշխատավարձերը եւ աշխա – տանքի պայմանները պիտի որոշուին գործատէ – րերու եւ աշխատաւորներու ազատ սակարկու – թեամբ։ Եթէ բանակցութիւնները ձախողին, եր – կու կողմերը պիտի դիմեն հաշտարար Նորհուրդի մը, որուն մէջ ներկայացուցիչ պիտի ունենայ Աշխատանքի նախարարութիւնը։ (Կառավարու – թիւնը կ'առաջարկէր նաեւ պարտաւորիչ իրաւարա – րութիւն , բայց մերժուեցաւ, նկատելով որ հա – կառակ են թէ գործատէրերը եւ թէ բանուոր – ները)։

Արհեստակցական Միութիւնները կը պահան – ջէին որ հաւաքական պայմանագիր մը կնքուելէ վերջ, մեքենաբար պարտաւորիչ դառնայ նոյն ճարտարագործութեան վերաբերող բոլոր խա – նութներուն եւ գործարաններուն մէջ։ Ժողովը քուէարկեց կառավարութեան տեսակէտը , որուն համաձայն այս հարցին կարգադրութիւնը կը ձգ – ուի աշխատանքի նախարարութեան ։

Ժողովը քուէարկեց նաեւ կառավարութեան ուրիշ մէկ պահանջը։ Ինչպէս արհեստակցական Միութիւնները, կառավարութիւնն ալ համաձայն է որ նուազագոյն օրապահիկ մը հաստատուի, հիմ բռնելով ապրուստի սղութիւնը, եւ երաչխա – ւորուի օրէնքով։ Բայց մինչ կառավարութիւնը կ'ուզէր ինք նչանակել նուազագոյն աշխատա – վարձքը, արհեստակցական Միութիւնները կը պահանջէին այդ իրաւունքը վերապահել ոչ – կա – ռավարական յանձնաժողովի մը, ուր ներկայա – ցուցիչներ պիտի ունենային բանուորական կազ – մակերպութիւնները։ Ապր. ժողովը մեծամաս – նութեամբ վաւերացուց կառավարութեան տե – սակէտը ։

Տրուած որոշման համաձայն, նուազագոյն աշխատավարձը պիտի որոշէ կառավարութիւնը, մասնաւոր հրամանագրով, ամէն անգամ որ նչա – նակելի փոփոխութիւն մը տեղի ունենայ ապրուս – տի դիներուն մէջ ։

Արհեստակցական Միութիւնները նուազագոյն 15·000 ֆրանք ամսական կը պահանջէն անմիջա – պէս (կամ 13·750 ֆրանք), փոխան 11·400 ֆրան – քի զոր հաստատեց կառավարութիւնը 15 ամիս առաջ։ Կառավարութիւնը այժմ կը նախատեսէ ամսական 9500 ֆրանք, բայց վերջնական դումա – րը պիտի ճշդուի հաւաքական պայմանագիրներու դերազոյն յանձնաժողովին ուսումնասիրութենէն ետք եւ պիտի յայտարարուի մասնաւոր հրամա – նագրով ։ Նուազագոյն օրապահիկի խնդիրը քըն – նած առեն նկատի պիտի առնեն տնտեսական ընդ – հանուր պայմանները, միջազգային մրցակցու – թիւնը, ինչպէս եւ բանուոր ընտանիքի մը ապ – րուստը ։

Օրինագիծը Հանրապետութեան Նորհուրդին կողմէ քննուելէ վերջ, պիտի վերադարձուի Ապր. ժողովին, երկրորդ ընթերցումը կատարելու հա – մար ։

Չինական թնճուկ

ԱՆԳԼԻԱ ԿՐ ՃԱՆՉՆԱՑ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻԻ – ՆԸ.— Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿՐ ՄԵՐԺԵՆ ՁԻՆՈՒՈ – ՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻԻՆ ԸՆԴԱՑԵԼ ։

Անդլիական կառավարութիւնը որոշեց ճանչ – նալ, Չինաստանի համայնավար կառավարութիւ – նը։ Մ. Նահանգները դեռ կը ձգձգեն, զանազան հաչիւններով։

Նախագահ Թրումըն առջի օր յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները «զինուորական օգնութիւն կամ խորհուրդ պիտի չտան Ֆորմոզայի չինական ուժերուն»։ Բաւ նաեւ թէ «որեւէ դիտում չու – նին մասնաւոր իրաւունքներ կամ առանձնաշնորհ – ներ ստանալու կամ զինուորական խարխխներ հաստատելու Ֆորմոզայի մէջ ներկայիս։ Ոչ ալ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

բոլոր քսութիւններն ու յերիւրանքները, միան – գամ ընդ միշտ կը յայտարարենք թէ մատնանչ – ուած տղաքը հեռուոր կապ անգամ չունին ոչ Դաշնակցութեան, ոչ ալ անոր ուղեկից կամ են – թակայ որեւէ կազմակերպութեան հետ։ Մնաց որ, իրենք ալ չատ լաւ գիտեն թէ ինչպէս ծագած է կռիւը եւ ի դուր մասալներ կը պատմեն, ծիծա – ղելի դառնալով իրագեկներուն եւ թաղեցիներուն առջեւ ։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՋԱՆԱՋԱՆ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Ա.

ՀԻՒՍ. ԱՄԵՐԻԿԱ.

ՀԱՑ ԵՐԻՏ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Կազմա – կերպուած ի՛ն հիմնուած է 1933ին, բուռ մը հա – ւատացեալներու կողմէ: Այսօր անոր 63 մասնա – ճիւղերը («ուխտ»ը) ցանցապատած են Միացեալ Նահանգները եւ Քանատան :

Միութիւնը ունի չուրջ 2300 անդամ, որոնց մէջ վառ է հետաքրքրութիւնը դէպի ազգային եւ քաղաքական հարցերը եւ մասնաւորաբար դէպի Հ. Ց. Դաշնակցութեան գործունէութիւնը :

Անցած Յունիսին տեղի ունեցած է Հայ Երի – տասարդաց Դաշնակցութեան 16րդ պատգամաւո – րական ժողովը:

Ամերիկահայ Դաշնակցական Երիտասարդու – թիւնը իր դիտակից աշխատանքով եւ տեւաբար արթուն հսկողութեամբ միշտ բարձր կը պահէ Հայուն վարկը Միացեալ Նահանգներու թէ ժողո – վուրդին եւ թէ կառավարութեան աչքին:

Շեշտենք այստեղ կրկին, որ բացառաբար Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան յամառ աշ – խատանքներուն չնորհիւ էր, որ անցած տարի Թրքահայր զօր. Օլիվըր պաշտօնանկ եղաւ կառա – վարութեան կողմէ՝ Թուրքիա ղրկուած դինուո – րական առաքելութեան պետի իր դիրքէն :

Այս տարի մեր Երիտասարդները կազմակեր – պուած աշխատանք տարին Թրքական երաժշտու – թիւնը վերցնելու համար հայ տուներէ եւ ա – կումբներէ: Եւ արդէն արձանագրուած են չօչա – փելի արդիւնքներ :

Բացառիկ չուքով տօնուած է Մխութեան 16րդ Ողիմպիականը: 2500 հանդիսատեսներ, եկած երկրի բոլոր կողմերէն, ներկայ գտնուած են ե – րիտասարդութեան կողմէ կազմակերպուած այս բարդ, նիւթական մեծ զոհողութեանց կապուած եւ իր տեսակին մէջ աննախընթաց հանդիսու – թեան :

Այլազան մարմնակրթական մրցումներէ եւ խաղերէ եառ տեղի ունեցած է հանդիսաւոր տո – ղանգ ամերիկեան դրօշի եւ հայկական Եռա – գոյնի մը առաջնորդութեամբ, խոր յուզում եւ անսահման խանդավառութիւն ստեղծելով :

1934էն ի վեր Հայ Երիտասարդաց Դաշնակ – ցութեան օրգան «Հայրենիք Ուիքլի»ն, անգլիերէն լեզուով, Ամերիկայի եւ Քանատայի անգլիախօս հայութեան կը հրամցնէ ընտիր գրութիւններ Հա – յոց պատմութեան, գրականութեան, երաժշտու – թեան, ճարտարապետութեան, քաղաքական կեանքի, մշակոյթի եւ աւանդութիւններու մա – սին: Անդնահատելի է անոր կատարած դերը եւ, անխոհր բոլորի վկայութեամբ, ան կարեւոր աղ – դակ եղած է երիտասարդութեան ազգային դի – տակցութեան ստեղծման ու պահպանման գործին մէջ :

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱ

« ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ. — Միութիւնը հիմնուած է 1941ին մեր տարաբախտ ընկեր Արսէն Միքայէլեանի կողմէ: Ունի 12 խումբեր 1400 անդամներով: Մեր երիտասարդ – ները կը կազմակերպեն հերթական դասախօսու – թիւններ, ասուլիսներ, գրական դասեր: Ունին առաջնակարգ երգչախումբ եւ մէկէ աւելի գրա – դարաններ :

Այս տարի «Արմենիա» Երիտասարդաց Միու – թիւնը սկսաւ հրատարակել «կամք» անունով պատկերազարդ պարբերաթերթ մը հայերէն եւ սպաներէն բաժիններով, բաղկացած 48 էջերէ: Պարբերաթերթին հիմնական մտահոգութիւնն է անարատ պահել հայ երիտասարդի ազգային դի – մագիծը եւ զարգացնել անոր մէջ առողջ քաղա – քական դիտակցութիւն :

Հարաւային Ամերիկայի մէջ դժալի վերել – քով մը կը դործէ նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ը, որ այժմ ունի 600 անդամներ: Այս միութիւնը զանազան կեդրոններու մէջ կը հանդիսանայ իբր մարզա – կան առաջնակարգ կազմակերպութիւն, արժանա – նալով տեղագի բնակչութեան եւ օտարներու խոր դնահատանքին: Միութիւնն ներս վառ կը պահ – ուի ազգային հպարտ դիտակցութիւն եւ անդամ – ները տեւական հետաքրքրութիւն ցոյց կուտան դէպի մեր ազգային հասարակական կեանքը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Հ. Ց. Դ. ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ իր ճիւղաւորումները ունի մայրաքաղաքի ղլխաւոր երեք արուարձաններուն եւ Մակեդոնիոյ մայրա – քաղաքին՝ Սելանիկի մէջ :

Տեղի կ'ունենան չաբաթական կանոնաւոր դա – սախօսութիւններ երէց եւ կրտսեր մտաւորական – ներու կողմէ, ազգային, պատմական, գրական, դիտական, արուեստի եւ առողջապահական նիւ – թերու չուրջ:

Երիտասարդացը ունի երկու դրադարան, տարբեր չրջաններու մէջ, եւ երեք ընթերցասը – րահներ :

Մեր տօներն երէկ եւ այսօր

Ծնունդ եւ Նոր Տարի , ներկայ չրջանին մէկը միւսէն ըմբռնատարուելիչ: Ամբողջ չաբաթ մը ան – ցուցինք զօղարկուած ուրախութեան եւ տխրու – թեան մէջ:

Մեծ քաղաքներու մէջ ուր այս տօնական օ – րերուն համատարած թչուառութիւն մը կը խոր – տակէր մարդկային սիրտն ու հոգին ի տես բազ – մաթիւ անտէր մանուկներու , հիւանդներու , կարօտ ուսանող – ուսանողուհիներու եւ տկար ծերերու, Նոր Տարին կը ներկայացնէր այնքան յուզիչ երեւոյթ մը, որքան տպաւորիչ էր մեր Ծնունդը, զոր տօնեցինք օտար վանքի մը Սուրբ խորանին առջեւ: Քաղաքէն 7 քիլմ. դէպի հարաւ արեւելք, ծառախիտ բլրակի մը ստորոտ, խոր – հրդաւոր ապառաժներու կողքին Ste. Croix Ս. Խաչ վանքն էր, որ մեզի տրամադրուեցաւ աղնիւ քա – հանային յօժարութեամբ: Լեռներու մէջ կոր – սուած ափ մը Հայերս մեր տկար եղբայրներուն եւ քոյրերուն հետ, լուսապայծառ արշալոյսին դա – ղինք այնտեղ հայկական հոգեշունչ չարական – ներով եւ կուռ հաւատքով խնկարկոյր մթնոլորտի մը մէջ Ս. Ծնունդը փառաբանելու :

Ժամանակին երբ մարդկային ցաւն ու տա – ռապանքը այնքան չէին խորացած եւ ղգացում – ներն ու բարոյականը չէին ստորնացած այս կրօ – նական եւ աչխարհական երկու մեծ տօները երջանկութիւն եւ օրհնութիւն կը սփռէին ամէն կողմ :

Քրիստոնէական կրօնքը հիմնուած բուն հա – մայնավարական փիլիսոփայութեանց սկզբունքին վրայ՝ հոգեկան աղբիւր մըն էր յարդանքի, պատ – ուի եւ սիրոյ, որոնցմէ բոլորովին չեղած, մոլո – րած մարդիկ ներկայիս կը փնտռեն իրենց դար – չելի ցանկութիւնները արեան եւ արցունքի ծով – րուն մէջ: Վերջին երկու զարհուրելի պատերազմ – ները յեղաշրջելով մարդկային կեանքը՝ այլափո – խեցին նաեւ կրօնական եւ բարոյական ղգացում – ները :

Այժմ մարդիկ ամարդօրէն անճնաոուր իրենց հաճոյքներուն, բոլորովին չեղած կրօնքէն եւ խիղճէն Ծնունդը կը տօնեն դժբախտաբար կղզիա – ցած մթնոլորտի մը, կամ պարապահներու եւ դի – չերային տուներու մէջ, առանց կարեկցութեան ակնարկ մը նետելու դժբախտներուն վրայ, որոնք փոխանակ ուրախանալու, խոր սարսուռներու են – թարկուած կը տառապին հիւանդանոցներու լրք – ուած մէկ անկիւնը, փողոցներու եւ կամ իրենց ցուրտ սենեակներուն մէջ :

Մինչ առենօք, մանաւանդ մեր Հայրենի հո – ղերուն վրայ, որոնց կարօտը այս տօնական օրե – րուն կը բոցավառէ մեր սրտերը անդիմադրելի բաղձանքներու մէջ, Ծնունդն ու Նոր Տարին կը տօնուէին եղբայրական դիտակցութեամբ, ընտա – նեկան տաք չրջանակներու մէջ: Այն տեն խղճին եւ դութին ձայնն էր որ կ'արձագանդէր եւ օր – ուան մեծ նչանակութիւնը յարդելով հարուստ եւ աղքատ միասին կը վայելէին այդ աստուածային երջանկութիւնը :

Տեղացիները իրենց մայր երկրին մէջ այնքան չեն ազդուիր այս տօնական օրերէն որքան մենք որ դարերէ ի վեր մահարոյր մրրիկներէ անցած , քաջօրէն տառապած ժողովուրդ մը՝ ահաւոր անց – եալի մը ծանր լուծին տակ տակաւին կը տառա – պինք բարոյապէս թէ ֆիզիքապէս Եւրոպայի սր – տին վրայ :

Ցանուն կրօնքի եւ քաղաքակրթութեան մար – տիրոսաբար խաչուած ժողովուրդ մը, որ ուրիչ – ներէ չատ աւելի պէտք ունինք իրերօգնութեան :

Ծնունդին սրբութիւններուն, խորհուրդնե – րուն եւ կամ մեր խղճին հետեւած կ'ըլլանք միայն այն տեն երբ, ոչ թէ այս մոայլ օրերուն, այլ միչտ մեր ունեցածէն համեստ բաժին մըն ալ հա – նենք ճակատագրի դժբախտ զոհերուն համար:

Ազգային եւ մարդասիրական ղգացումն ու դի – տակցութիւնը այս կը պահանջեն մեզմէ :

ԼԵՌՆԱԿԱՆ

Հակատութիւններ

Փարիզէն մինչեւ հեռաւոր Ամերիկա, Եգիպ – տոսէն Սուրիա եւ Լիբանան, նոյն ազդանչանը .— « Հայը՝ Հայ պահել» :

Որքան չատ արծարծուի այս կենսական հար – ցը, այնքան լաւ: Իրապէս փրկարար դործ մը կա – տարած պիտի ըլլանք, եթէ աչխատանքի փարինք յրջօրէն :

Այս տարի ալ կաղանդի ծառերը ճոխ կերպով զարդարուած եւ անոնց ճիւղերը զեղեցիկ նուէր – ներով ծանրաբեռնուած էին ինչպէս ընտանիքնե – րու, նոյնպէս թաղային ծաղկոցներու մէջ: Կար – ծես դաղիր մասնախումբեր՝ միացած ուսուցչական կազմին, չանք չէին խնայած, աւելի արդիւնաւոր դարձնելու համար թէ դործը եւ թէ նպատակը:

Հանդէսներու բացումը կատարողներ ըսին սրտցաւ խօսքեր եւ թելադրեցին ծնողներուն դործնական միջոցներ, մայրենի լեզուն սիրցնելու համար իրենց զաւակներուն :

Աչակերտները անհամբեր կը սպասեն նուէր – ներուն , աչք պտտցնելով անոնց վրայ, չանալով ներուն , թէ ո՞ւր է իրենը : Ոմանք ընել լաւադոյն ընտրութիւնը : Ոմանք պուպրիկ մը, ոմանք կառք մը կամ օդանաւ, ու – րիչներ խորանարդի տուփ մը՝ պատկերներ կազ – մելու համար, մին Թարզանի հատատակամ դիրք մը, ուրիչ մը Միքէ եւ դեռ ուրիչ մը դունաւոր պատկերներով զարդարուած ալպոմ մը կը ստա – նան, բոլորն ալ ֆրանսերէն:

Տղաքը գոհ են, բոլորն ալ ուրախ:

Բաչխումը կ'ուաւարտի եւ սրահին մէջ կը սկսի փսփսուքը, ղոյչ եւ սակայն արդարացի վրդովմամբ: Տեղական դպրոցները իրաւամբ կը չլացնեն իրենց աչակերտները ֆրանսերէն դիրքե – րով, որոնք կը պարունակեն մանկական պատ – մութիւններ, դրական – դիտական եւ լաւագոյն

աղքատ միտուն կը վայելէին այդ աստուածային երջանկութիւնը :

Տեղացիները իրենց մայր երկրին մէջ այնքան չեն ազդուիր այս տօնական օրերէն որքան մենք որ դարերէ ի վեր մահարոյր մրրիկներէ անցած , քաջօրէն տառապած ժողովուրդ մը՝ ահաւոր անց – եալի մը ծանր լուծին տակ տակաւին կը տառա – պինք բարոյապէս թէ ֆիզիքապէս Եւրոպայի սր – տին վրայ :

Ցանուն կրօնքի եւ քաղաքակրթութեան մար – տիրոսաբար խաչուած ժողովուրդ մը, որ ուրիչ – ներէ չատ աւելի պէտք ունինք իրերօգնութեան :

Ծնունդին սրբութիւններուն, խորհուրդնե – րուն եւ կամ մեր խղճին հետեւած կ'ըլլանք միայն այն տեն երբ, ոչ թէ այս մոայլ օրերուն, այլ միչտ մեր ունեցածէն համեստ բաժին մըն ալ հա – նենք ճակատագրի դժբախտ զոհերուն համար:

Ազգային եւ մարդասիրական ղգացումն ու դի – տակցութիւնը այս կը պահանջեն մեզմէ :

ԼԵՌՆԱԿԱՆ

Հակառակ տիրող աննպաստ պայմաններուն , Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի 1100 անդամ եւ կը հանդիսա – նայ Յունաստանի հայկական միակ մարդական կազմակերպութիւնը :

Այս տարի Մխութեան վարչութիւնը յուր դր – կած է Սուրիոյ – Լիբանանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջ. վարչութեան, որ կ'ուղէ միանալ այս մեծ ու չը – քեղ կազմակերպութեան, անոր մէկ մասնաճիւղը դառնալու համար :

ԿԻՊՐՈՍ

ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ.— Հիմ – նուած 1934ին, այս Միութիւնը ներկայիս ունի աւելի քան 200 անդամներ, Կիպրոսի հայկական համեստ դաղութին մէջ: Ունի երկչարկանի ա – կումբ մը, ուր կը հաւաքուին իր անդամները եւ ուր կայ ճոխ եւ բացառիկ խնամքով պահուած դրադարան մը:

Միութիւնը ունի իր մչակութային եւ մար – զական վարչութիւնները, որոնք տեւական դոր – ծունէութեամբ մը կենսունակութիւն կը ստեղծեն դաղութին մէջ: Հիմնական կեդրոնը Նիկոսիոյ մէջ կը դտնուի, սակայն կան մասնաճիւղեր նաեւ Լառնաքա եւ Ֆամակուստա:

Լառնաքայի մէջ, նմանապէս, Միութիւնը ունի իր ակումբը եւ դրադարանը :

ԼԻԲԱՆԱՆ

Հ. Ց. Դ. «ՋԱՒԱՐԵԱՆ» ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻ – ՈՒԹԻՒՆ.— Հիմնուած է 1904ին Հ. Ց. Դաշնակ – ցութեան առաքեալներէն Սիմոն Զաւարեանի կողմէ :

Այժմ Միութիւնը ունի աւելի քան 85 համա – յարանական երիտասարդ – երիտասարդուհիներ: Այդէն 15 օրը կը կազմակերպուին հանդիպումներ, նուիրուած՝ հայ դրականութեան, մչակոյթին եւ պատմութեան:

★ 1928 Մայիս 28ին Գահիրէի մէջ հիմը կը դրուէր «Հայ Կրթական եւ Հրատարակչական Համազդային Ընկերութեան»: Այս կազմակեր – պութիւնը 1930 Փետրուարին Պէյրութի մէջ հիմ – նեց դաղթաչխարհի առաջին հայ ճեմարանը, որ հինդ տարի եաք տուաւ չրջանաւարտներու իր ա – ռաջին հունձքը: Այժմ այս չրջանաւարտներէն 30 — 35 հոգի կարեւոր դիրքեր կը դրաւեն մեր ազգային, կրթական եւ դրական ասպարէզներուն մէջ :

Ճեմարանի չրջանաւարտները 1936էն ի վեր ունին իրենց յատուկ միութիւնը, որ, բացի դա – սախօսական երեկոյթներէ եւ դրական մչակութա – յին հանդէսներէ, իր անմիջական միջոցներով յա – ջողած է հրատարակութեան տալ, «Երգիծական ժողովածոյ» եւ «Պատմուածքներու Ժողովածոյ » անուններով հատորներ, որոնք կը պարունակեն մեր դրականութենէն առնուած ընտիր կտորներ :

Միութիւնը 1944էն ի վեր, ունի նաեւ իր պարբերաթերթը՝ «Ակօս», 128 էջերէ բաղկացած, որ կը հանդիսանայ դաղթաչխարհի հայ դրական պարբերաթերթերու մէջ լաւագոյններէն մին:

Հ. Ց. Դ. ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ.— Այս միութեան նպատակն է ազգային դաստիարակու – թիւն ջամբել նոր սերունդին, պատանի տարիքէն սկսած: Աչխատանքներ կը տարուին ձեռնհաս ե – րիտասարդներու կողմէ, համաձայն կանխապէս մչակուած ծրագիրներու :

Հ. Մ. Ը. Մ.— 1949ին լրացաւ մեր երիտա – սարդական ամենախանդավառ կազմակերպու – թեան՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի 30ամեակը :

Այս չքեղ Միութիւնը Լիբանանի մէջ ունի 2500 անդամ՝ առողջ, դիտակից եւ խանդավառ ե – րիտասարդներ, որոնք, տոդորուած իրենց ազդա – յին անցեալով եւ ապագայի յոյսերով ու հաւատ – քով, մեր բովանդակ դաղթաչխարհի հպարտան – քը կը հանդիսանան :

Հ. Մ. Ը. Մ.ի կից կան 2050 սկաուտներ եւ պայլիկները եւ 189 արենուչներ :

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՏՈՄՍԵՐ

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԳՐԵՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջերս պոլսահայ թերթ մը, «Ժամանակ» իր սիւնակներուն մէջ տեղ տուած էր լրագրական պարկեշտութեան չքնաղ օրինակի մը:

Անցեալ տարի Հոկտեմբեր 17ին Սորպոնի ամփիթեատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ Ֆրանքեւհայկական Միութեան տարեկան հանդէսը: Պոլսահայ թերթը այս առթիւ չհնդալից նկարագրութիւն մը կը հրատարակէ: Կը գրէ՝ «Միջազգային ընտրանի բազմութեան մը ներկայութեան», մինչդեռ մատի վրայ կը համրուէին օտարականները:

Եւ ի՛նչ չհայլ ածականներ, սկիզբէն մինչեւ վերջը: Օրինակի համար.— Մեծարժէք, ականաւոր, մեծ, ամէնէն նշանաւոր, մեծահռչակ, անօրինակ փայլով, եւայլն: Շրջուն վաճառորդի պերճախօսութիւն, ամէն գնով հիացում ստեղծելու համար:

Ճաշակի խնդիր, պիտի ըսէի: Բայց ասով չի վերջանար դատարճելիքը:

— « Այս բացառիկ ցերեկոյթին իրենց մաս – նակցութիւնը բերած էին հայ եւ ֆրանսացի ականաւոր արուեստագէտներ, նախկին նախարար Լուի Մառէնի հովանաւորութեան ներքեւ»: Քօմէտի Ֆրանսէզի մեծ արուեստագէտ Մօռիս Էսքանտր արտասանեց երկու մեծ հեղինակներէ մէկմէկ գործեր :

... « Օփերա Քոմիք»ի նշանաւոր պարուհի Օր· Ռէժին Յովհաննէսեան պարեց հայկական պարեր, խանդավառութիւնը հասցնելով իր գագաթնակէտին »:

Աւա՛ղ, այդ օրուան հանդէսին ոչ Պ· Լուի Մառէնը , ոչ Պ· Մօռիս Էսքանտը եւ ոչ ալ Օր· Ռ· Յովհաննէսեան ներկայ էին :

Ինչ մը չափ եւ լրջութիւն, պարոններ, յանուն ճշմարտութեան եւ վարկին: Ապա թէ ոչ, պիտի նմանիք, դիւղացիները խուճապի մատնելով «գայլ կայ» պոռացող փոքր խաչնարածին, եւ օր մը ընթերցողները կրնան հաւատք չընծայել ձեր թերթին պարունակութեան :

Երբ օր մը գրի առնուի Փարիզահայ գաղութի մշակոյթին պատմութիւնը, ի՛նչ փորձանքներ պիտի բանան այս կարգի նկարագրութիւնները ...

Գ· Ֆ·

Գաղութէ գաղութ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ՄԱՏԹԷՈՍ ՉԱՐԻՖԵԱՆԻ մահ – ուան քառնըեւհինգամեակի առթիւ, Դեկտ· 11ին Լիբանանի ձայնասփիւռի պետական կայանը քառորդ ժամ տրամադրած է անոր յիշատակին: Խօսնակը ըսած է թէ Մ· Չարիֆեան հայ բանաստեղծ մըն էր որ այցելած է Լիբանան եւ բանաստեղծութիւններ գրած այս երկրի գեղեցկութիւններուն եւ յիշատակներուն շուրջ: Խօսած է Մ· Չարիֆեանի քոյրը, Տիկին Սէզա (խմբագրապետուհի «Երիտասարդ Հայուհիի»), որ ըսած է թէ 1929 Ապրիլ 9ին առ յաւէտ կը փակէր իր աչքերը հոգիի լոյսերուն եւ բնութեան բոյրերուն սիրահար բանաստեղծը: Ան բանաստեղծն է երիտասարդութեան, սիրոյ, երազի, հպարտ՝ թախիծի եւ ազնուական տառապանքի իր երգերով: Անոր քերթուածները նոր եւ դրաւիչ պարզութեամբ կուտային ապրումներ որոնք յատուկ են հովերէն ու բոյրերէն երազ հիւսող բոլոր հոգիներուն եւ անոնց որ կեանքի տառապանքը կը վերածեն մարդկային ճակատին ինկող լոյսի կաթիլներու...»: Ապա կարդացած է «Երկու Աւերակներ» քերթուածը, գրուած՝ Լիբանանի մէջ :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— ԸՆԿԵՐ ԺԻՐԱՅՐ ՊԱԼԱՍԱՆԵԱՆ Պասրայի հայկ· վարժարանին ուսուցիչներէն անձնասպան եղած է անծանօթ պատճառներով : Ծնած է Վան: 55 տարեկան էր եւ անդամ է Հ· Ց· Դաշնակցութեան :

ՀԱՑԵՐԷն ձեռագիրներու ընդհ· թիւը (ըստ Հ· Ներսէս Ակինեանի) կը հասնի 22·750, հանրային մատենադարաններու թէ անձնական հաւաքածոներու մէջ: Աւտնցմէ 9300ը կը գտնուին Երեւանի Պետ· Մատենադարանը եւ Էջմիածին, 8700ը ե –

հեղինակներու գործեր, նկատի առնելով անոնց տարիքը եւ զարգացումի աստիճանը :

Մենք կը սպասենք որ մեր զաւակներուն տուին հայերէն դիրքեր որոնք պարունակին փոքրիկ պատմութիւններ, հէքեաթներ, զանազան հեղինակներու գործեր , երգարաններ: Անշուշտ մեր հայ գրատուններու մէջ այդպիսի դիրքեր չեն պակսիր:

Համբերութեամբ մտիկ կ'ընենք օրուան բանախօսը, որ կէս ժամ եւ նոյնիսկ աւելի կը ներքրոջէ հայ լեզուին կատարած նուաճումները: Այս բոլորը լաւ:

Սրդ, ի՞նչ է այս հակասութիւնը:

Երբ կոկորդ կը պատռենք, դրիչ կը մաշեցնենք, որպէսզի հայ տղան քիչ մը աւելի չատ ժամանակ յատկացնէ, հինգշաբթիէն վերջ եւ դասէ կիրակի օրերն ալ կէս ժամ իր հայկական երդերով եւ հայերէն պատմութիւն մը կարդալով դրաղի, ի՞նչ կը նշանակէ «Թարգման» եւ «Մխէյ» նուիրել :

Երբ կ'ուզենք որ տղան փոքր առիթները օգտագործէ մշակելու համար իր մայրենի լեզուն ,

միւս կողմէ ձեռքը կուտանք օտարալեզու անչահ դիրքեր, իրրեւ զուարճալիք: Հազիւ հիմերը դրած, կը սկսինք քանդել:

Այստեղ, Փարիզ ամէն տան մէջ ուր տղայ մը կայ, անպատճառ կան նաեւ պատկերադարդ ֆրանսերէն թերթեր, որոնք կը պարունակեն զաղտնի ոստիկաններու, լեռնային աւազակներու, վհուկի եւ նման արտառոց պատմութիւններ: Տղան գանգնք կարդալով այնքան կը տպաւորուի, որ դիշերուան քունը կը խռովի, կը զառանգէ :

Ողջամիտ ծնողներ կը ջանան արդիլել այդ կարգի հրատարակութեանց ընթերցումը, իսկ մենք հրապարակաւ կը նուիրենք զանոնք դնահատելու եւ խրախուսելու համար տղուն ուշիմութիւնը եւ աշխատասիրութիւնը :

Նոյն վտանգը կը ներկայացնեն դրդռիչ շարժանկարները:

Կարճամտութիւն չէ՞ այսպէս հոսանքն ի վեր թիավարել :

Ն· ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՑԱՌԱՋի Ֆոնտին

Aubenasէն Պ· Բիւզանդ Ժամակոչեան 500 Ֆր· կը տրամադրէ Նոր Տարուան առթիւ, ՑԱՌԱՋի տարածման Ֆոնտին :

րուսաղէմի Հայոց պատրիարքարանը, երեք հազարը Վենետիկի, իսկ 1500ը՝ Վիէննայի Մխիթարեանց վանքերը: Մնացեալը Սուրիոյ եւ Լիբանանի, Թուրքիոյ, Իտալիոյ, Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Իրանի, Ռումանիոյ, Հունգարիոյ, Մ· Նահանգներու եւ Ս· Միութեան մէջ, հանրային եւ անձնական հաւաքածոներու մէջ :

ՀԱԼԷՊի ՈՒՍՈՒՄՆ· ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ կ'ուսում – նասիրէ պետական հատուցման օրէնքը որ պիտի պատշաճեցուի Ազգ· իշխանութեանց կողմէ հաստատուած 13րդ ամսականներու դրութեան: Դա – պատիւքերու հեղինակութեան եւ տպագրութեան գործը եւս յառաջ կը տարուի: Հրատարակելի կը – րօնի եւ մարդակազմութեան դասագիրքերու պատրաստութեան համար բազմաթիւ դիմումներ կատարած են Սուրիայէն, Կիպրոսէն եւ Պոլսէն : Ուսումն· Խորհուրդը չուտով թեկնածուներուն պիտի ղրկէ հրատարակելի դասագիրքերու ծրագիրները:

Զեռնարկուած է նաեւ «Շողական»ներու ընթերցարաններու Գ· եւ Ե· հատորներու վերհրատարակութեան եւ Զ· հատորի տպագրութեան, Գ ·եւ Ե· հատորներու վերհրատարակութիւնը պիտի կատարուի անհրաժեշտ բարեփոխութիւններէ վերջ: Վերհրատարակուած հատորները պիտի ունենան բառագիտական, ուղղագրական կանոններու, քերականական եւ այլ անհրաժեշտ բաժիններ:

« Շողական »ներու վերամշակութեան համար եւս մրցում մը պիտի յայտարարուի չուտով: Մօտերս պիտի ձեռնարկուի կրթական ծրագրի բարեփոխման :

« ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ»Ի ԳԱՀԻՐԻՆ ՄԱՍՆԱՃԻԻ – ՂԻՆ կազմակերպած ցուցահանդէսը տեղի ունեցած է, Դեկտեմբեր 17ին նախագահութեամբ Տիկին Վ· Զաքրճեանի: Ներկաներուն մէջ զըտնուած են հայ եւ օտար անձնաւորութիւններ, որոնք իրենց հիացմունքը յայտնած են հայ կնոջ ճաշակին եւ ձեռարուեստին մասին:

ԿԵՍԱՐԻՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ հովիւ Կարապետեան քահանային՝ Գահիրէի Հայր· Միութեան ուղղած նամակէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.— « Այստեղ գրեթէ ամէնքն ալ բախտակորոյս հայ գնացորդներ են՝ բոլորուած Ս· Լուսաւորիչի հովանիին չուրջ: Զոր ու ցամաք ապրուստի մը համար իրրեւ ծառայ կ'աշխատին: Աշխատեցայ ու պիտի աշխատիմ ազգ· կրթարան մը բանալու: Կարեւոր է փրկել հայ մանուկը տգիտութենէ եւ ընտանեկան անբարոյութենէ, որ մեծ աւերներ կը գործէ : Եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ ունինք բախտակորոյսներու եւ անեցուկ անկարներու համար պատսպարան մը ,ուր անոնց օրական կանոնաւոր ճաշ կը տրուի: Եկեղեցիին մէջ ունինք երեցիկ դպիրներ, աւելի քան 40 — 50 փոքրիկներ, որոնք առանց հանկնալու կ'երգեն պատարագի աբարողութիւնները: Տաճարը վերածած ենք փոքրիկ դպրոցի մը, իրրեւ նախապատրաստութիւն

ՄՈՒՐԱՏԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱԶԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Դեռ արեւդակը չէր խոնարհած երկինքին վրայ, երբ տեսայ սպիտակ ձիաւոր մը, որ դաշտերուն մէջ կը պտտէր: Ես հասկցայ, որ մեր հետքերը կը փնտռէր: Երկու տղաք ղրկեցինք հասկնալու համար իր դիտաւորութիւնը, բայց անոնք մարդը չգտան. իմացեր էին միայն, որ քիւրտ յայտնի աւազակապետ պէկերէն մէկն էր. ես փորձուած մարդ եմ, հասկցայ ամէն ինչ :

— Վաղը կռիւը կը սկսի, ըսի :

Հետեւեալ առաւն, Յունիսի 25 , ժամը 10ին մեր պահակը իմացուց, թէ խումբ մը ձիաւորներ կուգան. ես անմիջապէս հեռադիտակը առի եւ մեր դիմացը գտնուող ժայռը վազեցի. տեսայ որ իրաւամբ ձիաւորներ կուգան դիմացէն եւ բացի աստնցմէ ուրիշներ արդէն իսկ դիրք բռնած են մեր աջ ու ձախ կողմերը. աջ կողմէն միայն հարիւր քայլ հեռու էին եւ պոռացին հայհոյելով.

— Գարը օղլու(*) կեավուրներ, անձնատուր եղէք:

Եւ միեւնոյն ժամանակ բազմաթիւ դնդակներ արձակեցին մեր պահակին վրայ, որ կուչ էր եւ կամ ձորակի մը մէջ. մենք կազմ ու պատրաստ՝ թաղնուած էինք թէճէր (**) լեռէն հինգ վեց ժամ հեռու, Տէլիք աղայ ըսուած տեղն էինք: Անոնք անդադար կը կրակէին եւ կը պոռային .

— Անձնատուր եղէք :

Որպէսզի աւելի վստահ ըլլան եւ մօտենան, ես տղոցմէ մէկուն՝ Վարդանին յանձնարարեցի , որ ըսէ.

— Աղա, մենք անձնատուր ենք, ձեր չոլուխին չոճուխին (***) խաթերը մեր կեանքին խնայեցէք :

— Հնդրնեք, հրացաններնիդ վար դրէք եւ մօտեցէք, պատասխանեցին :

Վարդանը կրկնեց.

— Հրացան չունինք. ի սէր Աստուծոյ , մեր կեանքին խնայեցէք :

Թուրքերը կը կարծէին, թէ մենք պարզ վախստականներ ենք եւ քանի այդպէս կը ճուայլինք ու կ'աղաղակէինք, այնքան աւելի խրոխտաբար կը խօսէին եւ կրակելով սկսան յառաջանալ :

Այդ միջոցին մենք ձախ կողմէն անոնց եռեւ կտրեցինք. Թուրքերը տակաւին չէին տեսած մեր խումբը, երբ տեսայ, որ ժանտարմա մը մեզի կը նայի. խմոյն կրակեցի եւ գլտորեցաւ. դեռ ողջ էր, երբ վրան խուժեցինք .

— Ի սէր Աստուծոյ, խնայեցէք ինձ , ըսաւ անիկա, ես ձեզ կեավուր կարծեցի, մինչդեռ չէ – թա էք եղեր :

Մէկ քանի անդամ հրացանի կոթով զարկին գլխին եւ երբ վերջացաւ, տղաքը անոր հրացանը եւ փամփուշտները առնելով զացին միեւնոյն վրայ: Թուրքերը կատաղի կերպով կը դիմադրէին. մեր թիկունքն ալ պաշարուած էր, բայց մենք ուզեցինք նախ մաքրել մեր մէջ պաշարուածները եւ յետոյ դառնալ մեր թիկունքին . բայց տեսնելով, որ զոհ պիտի տանք եւ մեր թիկունքի թշնամին լաւ դիրք բռնած է, այն պահուն, որ անոնց ամբողջ ուշադրութիւնը մեր խումբին վրայ կեդրոնացած էր, այդ բանէն օգտուա քաղելով, ես մինակս չուրջը դարձայ ան – նկատելի կերպով եւ իրենց կռնակը անցայ: Մէկիկ – մէկիկ զարնուեցան եւ նոյն իսկ չդիտցան, թէ դնդակները ուրկէ կուգան:

Այս բոլորը հազիւ տասը վայրկեան տեւեց . մօտեցանք զարնուածներուն, երեքը տակաւին կենդանի էին. մեզ հետ եղող փախստականները ճանչցան դիրենք. ասոնք այն սրիկաներէն էին, որոնք Ղուրտլու զայլային տուուլ դուռնայով հայկիներ տարած էին եւ անպատմելի չարիքներ դործած էին: Տղաքը վրէժի կսկիծով լեցուած՝ հրացանի կոթերով սկսան վերջացնել զանոնք այսպիսի կատաղութեամբ, որ չորս հրացանի կոթեր կոտրեցին :

Ճանապարհին վրայէն եկող ձիաւորները տեսնելով անցուդարձը, սկսան կրակել. պատասխանեցի, եւ երկու հոգի իրենցմէ իննան հեռաւորութեան մէջ. Մեկիրը նոյնպէս զարկեր էր երեք հոգի ձախ թեւի վրայ դանուողներէն. մնացեալները այլ եւս վախնալով՝ չմօտեցան, բայց հաւարը երթալով չատցաւ, եւ մօտ 400 հոգի հաւաքուեցան, որոնք լուռ ու ապշած մտիկ կ'ընէին եւ միեւնոյն ատեն ինքզինքին հրացանի սահմանէն հեռու կը պահէին: Թուրքերը դադրեցուցին կրակը:

ՋԱՊԷԼ ԵՍԱՑԵԱՆ

(*) Կնկան որդի :

(**) Թէճէրի լեռն :

(***) Ջաւակներուն :

յառաջիկային բացուելիք կրթարանին: Կան աւելի քան 400 ընտանիքներ, օրէ օր բազմանալու վրայ: Սեփական գործի տէր կամ խանութպան չունինք, բոլորն ալ կը պատկանին բանուոր դասակարգին: Մեծ մասով կ'աշխատին քաղաքէն կէս ժամ հեռու Գարբուղ Աթայի ապուխտի գործարաններուն մէջ: Ուրախ ենք որ Ամերիկայի եւ Փարիզի Հայր. Միութիւնները պատրաստակամութիւն ցոյց կուտան օգնելու »:

միաք չունինք մեր դիմեալ ուժերը գործածելու, միջամտելով ներկայ կացութեան »:

Նախադահը իր այս յայտարարութիւնը կարդաց լրագրական ասուլիսի մը մէջ, իրրեւ պատասխան Զինաստանի ազգայնական կառավարութեան օգնութեան կոչերուն: Միեւնոյն առեն հաւատաց թէ տնտեսական օգնութիւնը պիտի չբունակուի: Ուրեմն Զանկ Քայ Շէք տիպուած է իր գլխուն ճարը նայիլ, օրհասական պայքար մը մղելով համայնավար ուժերուն դէմ որոնք մեծ պատրաստութիւններ տեսած են, Ֆորմոզան ալ գրաւելու համար:

Վերջին լուրերու համաձայն, կարմիրները 4000 նաւերէ բաղկացեալ տորմիղ մը կազմած են, զարնելու համար Հարաւ. Զինաստանի ազգայնականն վերջին միջնաբերդը, Հայնան: Այս նաւերէն 2000ը դինուորներ պիտի փոխադրեն:

★ Նախադահ Թրումըն մերժեց պատասխանել կարդ մը հարցումներու, բայց իրազեկները կը հաւաստեն թէ Մ. Նահանգները որոշած են օգնել Հնդկաչինի Ֆրանսական ուժերուն, որպէսզի համայնավարական արշաւանք մը չկատարուի: Միւս կողմէ, պիտի զօրացնեն Ճափոնի եւ Փորէայի ամրութիւնները, տնտեսական եւ զինուորական օգնութիւն պիտի ընծայեն Նորակազմ Ինդոնեզիոյ եւն.:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ ՄԸ ՊԻՏԻ ՊԱՑԹԻ չաբաթ կէս գիշերին, Ս. Միութեան մէջ, եթէ հաւատանք նոր մարգարէի մը, անգլիացի Քաուըսիի, որ թերթ մը կը հրատարակէ եւ որ անցեալ տարի Ցունուարին դուշակած էր ռուսական առաջին ռումբին պայթիւնը: Սակայն « եթէ ան հրաժեշտ համարուի փոփոխութիւն մը կատարել, գործողութիւնը պիտի յետաձգուի Ցունուար 10ին»:— Անգլիոյ Հիւլէական Գիտութեանց ընկերակցութեան թերթը կը յայտարարէ թէ Ս. Միութինը բաւական ռումբ պիտի ունենայ մէկ երկու տարիէն, հիւլէական պատերազմ մղելու համար եւ եթէ յարձակին արեւմտեան Եւրոպայի բազմամարդ չրջաններուն վրայ, հետեւանքը պիտի բլլայ կործանում քաղաքակրթութեան:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ դահլիճը հրաժարեցաւ, իրրեւ հետեւանք երկու նախարարներու հրաժարման: Նախապէս հրաժարած էր սպարապետը, մտեղծել փափաղուս, վշտանալով փոխ – վարչապետ Ցալ – տարիսի մէկ ճառէն:

ՈՐԵԻԼ ՑԱՐՁԱԿՈՒՄ կատարուած տեն Մ. Նահանգները պիտի օգնեն Եուկոսլաւիոյ, ինչպէս յայտարարեց Պելկրատի ամերիկեան նոր դեսպանը, Պ. Ճորճ Ալէն: «Եուկոսլաւիա վտանգի տակ է, եւ ուրեմն գործադրելի է ամերիկեան ընդդիմութիւնը՝ նախայարձակման դէմ: Ամերիկա լիովին կը դնահատէ Եուկոսլաւիոյ ճիգերը՝ պահելու համար իր անկախութիւնը եւ ազատութիւնը» :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ, հազարաւոր կուսակիցներ պարարտ հորթ մը մորթեցին օրուան յաղթականին, «Վաֆտ» կուսակցութեան վարիչ Նահաս փաչայի բնակարանին առջեւ: Նախկին վարչապետը յայտարարեց. — « Իսլամները երկու ոտներ ունին, մեծ պայրամ եւ փոքր պայրամ: Այսօր փոքր պայրամն է: Շնորհիւն Աստուծոյ, երբ դայ Մեծ Պայրամը, պիտի կատարենք ժողովուրդին բաղձանքը,— ազատութիւն եւ միութիւն Նեղոսի հովիտին»: (Սուտան):

ՓԱՐԻԶԻ ՕՓԵՐԱՆ 75 ՏԱՐԵԿԱՆ եղաւ Ցունուար 5ին, բայց երաժիշտները գործադուլ հրաւիրած են աւելի քան մէկ ամիսէ ի վեր, որով կարելի չեղաւ ոտնել տարեդարձը: Օփերան 12 տարբեր թատրոններ փոխած է, երբ առաջին անդամ հաստատուեցաւ կարդինալ Ռիշըլիէոյի կողմէ, 1671ին:

ԻՄՐԱՑԻԼԻ խորհրդարանը վստահութեան քուէ յայտնեց, վաւերացնելով կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը: Վարչապետը այս առթիւ ալ յայտարարեց թէ երեսադէմը Խորհրդային մայրաքաղաքն է, «Դաւիթի թագաւորութենէն ի վեր»:

ՍՈՒՐԻՈՑ նոր վարչապետ, Խալիտ էլ Ազմ, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի առաջնորդուի «հանրապետական աւանդութիւններով եւ ազգին դերագոյն շահերով»:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՑՈՒՆՈՒԱՐԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ՀԵՏԶՀԵՏԷ ՊԻՏԻ ԴԱԴՐԻՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԱՆՎՃԱՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ : ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԵԻՍ ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՓԱԿԵԼ ԲՈԼՈՐ ԱՌԿԱԽ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ :

«Յառաջ»ի գիները 7 Ֆրանկ

1950 ՑՈՒՆՈՒԱՐ 10ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ԲԱԺԵՆԳԻՆ.— Ֆրանսա եւ գաղթավայրեր վեցամսեայ 800, տարեկան 1600 ֆրանք:
Ուրիշ երկիրներ.— Տարեկան 2500 ֆրանք :

Թէյասեղան Ալիկեանի մէջ

ԱՆԿԻՆԻ Ֆ.կապ. Խաչի մասնաճիւղին թէյասեղանը Ցունուար 8ին, կիրակի, ժամը 3—7, Hôtel Beau Séjourի սրահը, rue Général de Gaulle.

Պիտի խօսի Ատամնաբոյժ ՊԱՐՈՆ ՓԱՆՈՍԵԱՆ Երգ, արտասանութիւն: Ծախսերու մասնակցութեան համար 200 ֆրանք:

Կառ տիւ Նորէն չոգեկառքը կը մեկնի 14·29ին: Անկէն հասած կողմէն դուրս ելլել :

ՏՕՆԱԾԱՌ ԼԱ ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, Միութիււլիթէի սրահին մէջ: Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. «Ապաժակ» խումբի: Ճոխ յայտագիր, կաղանդ պապա, մուտքը ազատ է:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏՕՆԱԾԱՌ

Վալպարէզի եւ չրջանի հոգաբարձութեան կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, Վալպարէզի կաթոլիկ եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ՍՏ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Կը խօսին դպրոցի ուսուցիչ Պ. Տ. ՓԻՐԱՆԵԱՆ եւ հոգաբարձութեան առենապետ ԱՍՏԻԿ ԱՃԵՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական ու թատերական բաժին : Կը մասնակցի Սէնթ Անի ՍԻՓԱՆ խումբը, դեկավարութեամբ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի: Կը բեմադրուի խիստ քրքջալիր դաւեչտ մը, ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ:

Մէջ ընդ մէջ չութախով կը մասնակցի յայտնի երաժշտագէտ Պ. Կ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ:

Այս առթիւ ըստ վիճակահանութեան ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՑԻ ձեռքով աշակերտներուն պիտի բաժնուին դանազան նուէրներ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Օրտուղի Աւագ Զօրպաճեան որ 1925ին Գալալայէն Ֆրանսա փոխադրուած որբերուն մէջ գտնուած է եւ Մարսիլիայէն նամակ գրած է 1926ին, որմէ ետք իրմէն տեղեկութիւն չկայ: Կը խնդրուի իմացնել իր եղբօր՝ Վահէ Զօրպաճեանին «Ցառաջ»ի միջոցով :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Վիրօֆլէյէն Պ. Գէորգ Էմիրճանեան կը փնտռէ Լիբանան բնակող իր հօրեղբօր որդին, Պրուսայի Կիւղլէ դիւղէն Գաբրիէլ Էմիրճանեանը, որմէ երկար ժամանակէ ի վեր լուր առացած չէ: Կը խնդրուի իր մասին լուր ունեցողներէն իմացնել «Ցառաջ»ին :

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie métro Miromesnil
Շաբաթ 4 Փետր., ժամը 21ին
Նուագահանդէս՝ Ծանօթ դաշնակահարուհի

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

Ցայտագրին մաս կը կազմեն.— Bach, Mozart, Schuman, Chopin, Liszt, Roger – Ducasse եւ Գոհարիկ Ղազարոսեան :

Տոմսերը 100էն 500 ֆրանք: Դիմել Salle Gaveau – Durand (4 Place de la Madeleine) S. V. P. Agenceներուն կամ Bouchonnet, 45 rue la Boëtie:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԷ

ՄԶԿԻԹԻՆ ԲԱՂՆԻՔԸ

ԿԻՆԵՐՈՒԻՆ համար հինգշաբթի, չաբաթ
ԱՑԵՐՈՒԻՆ՝ Ուրբաթ եւ կիրակի ամբողջ օրը
Métro Place Monge կամ Jussieux

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒԻՆ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
ՓՈՓՐԱՓԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԷՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE
Հեռ. Tru. 12-05 **métro Poissonniere**

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՑԵՏԱՁԳՈՒԱԾ է Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խումբի դասախօսական ժողովը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷՆ 7 Ցունուար, չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին:

ՁԱՒԱՐԵԱՆ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷՆ 7 Ցունուար չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին:

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբ 8 Ցունուար, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 4ին :

ԽԱՉԱԿ խումբ 8 Ցունուար, կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3ին:

ՄՈՒՐԱՏ խումբ 8 Ցունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին:

ԱԿՆՈՒՆԻ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷ, 9 Ցունուար, երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8·30ին:

ԻՇԽԱՆ խումբ, 9 Ցունուար երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8·30ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սովորական հաւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրա – կարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

(Շար.)

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Սօսիէթէ Սավանթ :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Խրիմեան ակումբը :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, դպրոցի սրահը: Կը խնդրուի ներկայանալ անպատճառով :

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: (Շար. նախորդ ընդհ. ժողովին):

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը՝ երկուշաբթի, 9 Ցունուար, ժամը 9ին, Պանեէօյի դպրոցի սրահին մէջ (Salle Jean Jaurès): Պիտի խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Կիլիկիոյ թագաւորութեան անկումէն վերջ»: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները :

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»Ի ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական նիստը Ցունուար 9ին, Café Régent, մէթրօ Քատէ, ժամը 8·30ին, սովորականին պէս: Դասախօս Մկրտիչ Պարսամեան: Նիւթը՝ «Աբտահամեան հայ գրականութիւնը եւ մամուլը»: Մուտքը ազատ է :

ՄԱՐՁԱԿԱՆ.— Coupe de Provenceի ֆութպոլի մրցում: Այս կիրակի ժամը 2·30ին, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը ընդդէմ Պուլ. Օտտոյի «Արծիւ» մարզական միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին վրայ (Սթատ Ս.Թլանթիք):

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երդչախումբի անդամներէն կը խնդրուի երկուշաբթի 9 Ցունուարին, երեկոյեան ժամը 8·30ին ներկայ ըլլալ Ադգ. տան մէջ, 32 rue de Trévise, ԳՈՒՐԳԻՆ Մ. ԱԼԻՄՇԱՀի յիշատակի երաժշտական հանդէսին երգի փորձերուն համար:

Այս առթիւ կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր այն երգողները որոնք կը փափաքին մասնակցիլ այս հանդէսին :

FROMAGE BLANC
FABRIQUÉ PAR
DALAKUPEIAN
A MURO (CORSE)
Garanti Pur Lait de Brebis

Քոքսիքայի առաջնակարգ ճերմակ պանիր
Միակ ներկայացուցիչը
DELAKUPEIAN FILS AINÉ
48 rue Puvis de Chavannes, Marseille Tél. Co. 58-99
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՊԱՍՊՐԱՆՔՆԵՐ

LE DOME ARARATի ճաշարանապետ Սուրէն Գարախանեան ՆԻՒ այլեւլոդ հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկ, արձակուրդի դիւրութիւններ եւ հայկական կերակուրի խնամեալ սպասարկութիւն: Ararat le Dôme, 1 Ave. Thiers – Nice, կայարանին դիմացը: Բաց է առաւօտեան ժամը մինչեւ 2 —— Tél. 890.38:

ՅԱՌԱՋ

ԹԵՐԹ ՕՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Ամս. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 8 Janvier 1950 Կիրակի 8 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6046 — Նոր շրջան թիւ 1547

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՅՐԵՆԻՔԸ՝ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ

Բանավէճը կը չարունակուի միջազգային մամուլին մէջ,— Բանտերորդ դարու առաջին կէսը լրացաւ 1949ին, թէ պիտի վերջանայ 1950ին:

Մեւնոյն ատեն իրար կը հրմշտկեն բազմազան տեսութիւնները՝ յիսնամեակի նուաճումներու մասին, — զրական – գեղարուեստական, ընկերային, քաղաքական, տնտեսական, փիլիսոփայական, կրօնական, եւայլն:

Եւ կ'արձանագրուին կարեւոր դէպքերու թուականները, սկսելով 1900էն :

(Տեղական թերթ մը երէկ հրատարակած էր 1915 — 1919ի քաղաքական դէպքերը, պատերազմ եւ ուրիշ եղելութիւններ, բայց ոչ մէկ խօսք Հայկազնեայ Սարասպիներու մասին: Անշուշտ «մանրամասնութիւններ» են ասոնք, ինչպէս նոյնքան եղերական դէպքեր ...):

Դառնանք մեր ածուն: «Մեր եղիկ, մեր ալրիկ»:

Ի՞նչ նուաճումներ կատարեց արեւմտահայ աշխարհաբարը, 1900էն ի վեր:

Անհրաժեշտ է երկարաշունչ եւ դիտական ուսումնասիրութիւն մը, գտնելու համար հարցուն – մին ամբողջական պատասխանը:

Մենք պիտի գոհանանք արձանագրելով քանի մը լուսաւոր կէտեր, «ի պէտս զարգացելոյ »:

Ցուսաւոր մակարդակի մը հասած էր մեր աշխարհաբարը, Պոլսոյ մէջ, դարուն սկիզբը: Հետզհետէ կը թափէին դեղնած , թօշնած տերեւները, ինչպէս եւ դրաբարի կապանքները:

Բերականութիւններ ալ հրապարակ հանուած էին, դործնական կեանքի մէջ կատարուած նուաճումները ձեւակերպելու, կարգ – կանոն հաստատելու համար:

Եւ սակայն, թեւեր կը պակսէին, յառաջ խաղալու համար ազատ եւ համարձակ:

Սահմանափակուած էին մշակումը եւ բարեշրջումը: Ամէնէն առաջ՝ իրրեւ հետեւանք դաժան բռնակալութեան մը, որ ծոյլ չէր տար մտաւոր յարաբերութիւններ մշակել արտասահմանի հետ: Սակաւաթիւ բախտաւորներու վիճակուած էր դաղտնի կարդալ Կովկասէն, Պալքաններէն, Փարիզէն կամ Ժընեւէն հասած դիրքեր եւ թերթեր :

Ցետոյ, չատ խոր արմատներ ձգած էին քերականութիւնն ու Ֆրանսաբանութիւնը: Առաջինը՝ հետեւանք սովորամոլութեան , երկրորդը՝ տհասութեան (թերխաչ դիտելիքներ հայերէնի եւ Ֆրանսերէնի) :

Առաջին ոստումը տեղի ունեցաւ Օսմ. Սահմանադրութենէն վերջ (1908), երբ իր աչքերը լոյսին կը բանար նոր սերունդ մը: Երբ վերանորոգիչ չունչ մը կը հոսէր բոլոր ճակատներուն վրայ, չնորհիւ արտասահմանէն հասած այլազան ուժերու, արեւմտահայ թէ արեւելահայ :

Ինչպէս հանրային – քաղաքական, նոյնպէս լեզուական ճակատին վրայ տեղի կ'ունենար խոր յեղաշրջում: Արդիացում, աշխուժացում՝ արտայայտութեան ճոխութեամբ եւ կենդանութեամբ :

« Ազատամարտ »ը եւ ուրիշ յառաջդիմական թերթեր — բառին վաւերական իմաստով — լոյս կը ցանէին ոչ միայն իրենց անմիջական շրջապատին վրայ, այլեւ չատ աւելի հեռուները: Ամէնէն պահպանողական գրիչներն ալ կ'աղդուէին հոսանքէն, դիտակցօրէն կամ անդգալաբար :

Ինչ որ ներմանոցի դրականութիւն կը կոչէինք, միայն բովանդակութիւն չէր, այլեւ բարբառ: Երկուքն ալ տեղի տուին դլխիկոր : (Սահմանադրութենէն առաջ, որոշ ճեղքեր բացած էր «Գաւառի» կամ «Վաղուան» դրականութիւնը, ուր իրար կը լրացնէին ոգին եւ լեզուն):

Հակառակ այս բարենչան իրողութեան, տակաւին ծանր կը կշռէին Թրքաբանութիւնները : Խմբագիրներ, դրագէտ – բանաստեղծներ , մինչեւ անդամ քերականագէտներ կը սիրէին հոլովել ինֆգինիերնուն, ձեռֆերովնին, ուրախութիւններնին, թշնամիներնին եւ ուրիշ բարբառ – սութիւններ որոնք մինչեւ այսօր ալ կը չարունակուին արտասահմանի մէջ:

Պոլիսը հետզհետէ կը դառնար կենդանի, վրակիչ վառարան մը: Թիֆլիսն ալ՝ իր կարգին : Երկուքին մերձեցումը, դործակցութիւնը, գրիչ – ներու եւ դիրքերու փոխանակութիւնը կը պարդէին փայլուն հեռանկար մը, երբ պայթեցաւ առաջին Աշխարհամարտը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՐՑՆՈՂ – ՓՆՏՌՈՂ ԶԿԱՑ

« Ա՛չքէ հեռու, սրտէ հեռու», կ'ըսէ մեր իմաստուն ժողովուրդը :

Ո՛րքան ճիշդ: Մանաւանդ օտար ափերու վրայ :

Վերջին պատերազմին հետեւանքով, քանի մը հազար դժբախտներ ալ ապաստանեցան արեւմտեան Գերմանիա :

Ամէնէն ստուարաթիւ դաղթակայանը կազմուեցաւ Շթուտկարտի մէջ: Շատեր ալ տեղաւորուեցան Միւնիխի, ուրիշ զերմանական քաղաքներու, Աւստրիոյ (Վիէննա եւ Լինց) եւ Իտալիոյ մէջ (Միլան, Պարի եւն.):

Աւելի քան երկու տարիէ ի վեր ձեռնարկներ կը կատարուին, այս տարադիրներուն տեղափոխութեան համար :

Մօտ 1600 հոգի արտօնութիւն ստացած են Մ. Նահանգներուն մէջ տեղաւորուելու :

Այս առթիւ , ի՛նչ դուրդուրանք, բարոյական եւ նիւթական զոհողութիւն՝ անոնց խնամատարութեան համար, նախաձեռնութեամբ նոր կազմակերպութեան մը որ կը կոչուի ԱՆԶԱ:

Երկու տարուան ընթացքին, քանի մը տասնեակ հայրենակիցներ ալ փոխադրուեցան Ֆրանսա, աշխատանքի պայմանագիրներով :

Որեւէ տեղ լսեցի՞ք ձայն մը, ձեռնարկ մը, աշխատանք մը անոնց մասին:

Գոնէ լմտացա՞ք թէ ո՛ւր տեղաւորուած են:

Երէկ պատահաբար տեսանք հոգին վառած հայր մը՝ երկու աղջիկներով եւ բախտակիցնե – րով : Ազարակ մը ինկած են փարիզէն 20 քիլոմեթր հեռու, ճակնդեղ մշակելու համար: (Բոլորը միասին՝ 21 հոգի):

Փարիզ եկած էին, եկեղեցի երթալու եւ հայկական Ծնունդը տեսնելու համար :

— Մէկ տարի է որ եկած ենք: Զարաչար կ'աշխատինք օրն ի բուն, չափահաս եւ անչափահաս աղջիկներով: Դիշերը իրրեւ ննջարան ունինք ցորենի չեմարանները... Բարոյական մխիթարութենէ անդամ զրկուած ենք: Հարցնող–փնտռող չկայ ...

Մասնաւոր կոչի՞ մը կը սպասեն Հայր. Միութիւնները , Կ. Խաչերը, ազգային կամ եկեղեցական հաստատութիւնները:

Համրանք չե՞ն ասոնք ալ :

Երկ այսպէ՞ս կը դիմաւորէինք մեր ցիրուցան բեկորները ... ՎԱՀԷ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ Լիոնի վարչութիւնը ցաւով կը հաղորդէ դանճասլահ Պ. Կարպիս Ճընկըրեանի ինքնաչարժի արկածը, որուն հետեւանքով աջ ոտքէն ծանրապէս վիրաւորուած է եւ ներկայիս կը դարմանուի մասնաւոր բուժարանի մը մէջ :

ԱՆԳԼԻԱ. ԻՐԱՒԱՊԷՍ ՁԱՆՁԱՒ Չինաստանի նոր կառավարութիւնը (համայնավար), Ցունան – ուար 6 թուակիր ծանուցագրով մը: Մ. Նահանգներն ալ տրամադիր են ճանչնալու , բայց քանի մը ամիս վերջը: Ֆրանսան ալ սպասողական դիրք մը բռնած է, նկատի առնելով Հնդկաչինի կացութիւնը եւ ուրիշ խնդիրներ: Անգլ. կառավարութիւնը հաղորդելով ճանաչումը, անմիջապէս գործակատար մը նշանակեց : — Չինաստանի ազգայնական կառավարութիւնը, որ Ֆորմոզա կղզին ապաստանած է, ուժգնօրէն բողոքեց Անդլիոյ բռնած դիրքին դէմ, խզելով իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները այդ երկրին հետ :

ՉԵԽՍԿԱՆ կառավարութիւնը երեք օր պայմանաժամ տուաւ չորս արեւմտեան թղթակիցներու որպէսզի հեռանան երկրէն: Թղթակիցներէն մէկը ներկայացուցիչ է Ֆրանսայի հեռագրական դործակալութեան, երկրորդը՝ անգլիական , միւս երկուքը՝ ամերիկեան գործակալութեանց :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց չեխական հիւպատոսարանին նախկին դիւանապետը, Չէլին , որ ամբաստանուած է թէ կ'ուղէր դասալքութեան մղել Օտարլեգէոնի մէջ արձանագրուած Չեխերը: Խնդիրը յանձնած է դինուորական ատեանի :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ մէջ ձերբակալուեցան 46 պաշտօնեաներ, որոնք ամբաստանուած են թէ «կատարեալ զանցառութիւն գործելով, կարեւոր կոնտաներ պատճառած են միսի պարենաւորման վարչութեան մէջ»:

Աշխատավարձի խնդիրը եւ ուրիշ հոգեր

Ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը ուրբաթ օր վարչապետին ներկայացաւ մասնաւոր պատուիրակութեան մը հետ, իր տեսակէտները պարզելու համար աշխատավարձի եւ ուրիշ խնդիրներու մասին: Պատուիրակութիւնը առաջարկեց 1949 Նոյեմբերի բացառիկ պարգեւը, ամսական 3000 ֆրանք, չարունակել բոլոր այն աշխատաւորներուն համար որոնք ամսական 15·000 ֆրանքէն պակաս կը ստանան: Իր պահանջին համաձայն, այդ պարգեւէն պէտք է օգտուին նաեւ հողագործական բանուորները եւ պետական պաշտօնեաները: Այս վճարումները պէտք է կատարուին, մինչեւ որ սկսի հաւաքական պայմանագիրներու գործադրութիւնը :

Ընդհ. քարտուղարը, Պ. Մոլէ, այս առթիւ հասկցուց թէ ընկերվարական կուսակցութիւնը կրնայ քաջալերել դահլիճէն, եթէ անմիջապէս գոհացում չտրուի :

Վարչապետը ուշադրութեամբ լսելէ վերջ, խոստացաւ դրաւոր եւ վերջնական պատասխան մը տալ երեքշաբթի օր: Տեսակցութիւնը տեւեց երկու ժամ :

★ Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ սկզբունքով համաձայնութիւն գոյացած է վարչապետին եւ ընկերվարական պատուիրակութեան միջեւ, մասամբ չարունակելու համար 3000 ֆրանքի բացառիկ վճարումը: Այսպէս, աշխատանքի նախարարը համաձայն է որ այդ բացառիկ պարգեւէն օգտուին հողագործական բանուորները, կարգ մը վերապահումներով: Միւս կողմէ, ելեմտական նախարարն ալ համաձայն է որ պետութեան փոքր պաշտօնեաները եւս օգտուին: Կը մնայ ճշդել վճարելի դումարին քանակութիւնը եւ օրէնքին դործադրութեան եղանակները:

Տեսակցութեան միջոցին, քննուած է նաեւ նուազադոյն օրապահիկի խնդիրը, որ նոյնպէս մեծ դժուարութիւններ կը ներկայացնէ: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ընկերվարական պատուիրակութիւնը յայտարարած է վարչապետին թէ տեղի պիտի չտան երկու խնդիրներու մէջ,— 1· Պահպանել իրաւարարութեան կամաւոր (ոչ թէ պարտաւորիչ) հանգամանքը .— 2· Մասնաւոր սահագին մը որոշել նուազագոյն եւ բարձրաւորեալ աշխատավարձքի համար: Վարչապետը պատասխաներ է·

— Ես վստահութեան խնդիր չյարուցի Ազգ. ժողովին մէջ եւ որեւէ ճնշում պիտի չբանեցնեմ Հանրապետութեան Նորհուրդին վրայ: Նորհրդարանին կ'ինկնայ հաստատել օրէնքին վերջնական ընդունելը :

Խրտուիլներ՝ Եւրոպայի վերազինման դէմ

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան Քաղաք. Բիւրօն իր վերջին նիստին մէջ նորէն ղրաղեցաւ «խաղաղութեան պայքարով»: Այս առթիւ քուէարկուած բանաձեւը կ'ողջունէ «նահանգամտի աշխատաւորները (տոքըր), նաւատիները, երկաթուղիներու եւ մետաղադործութեան բանուորները որոնք ընդդիմանալով զինամթերքի պատրաստութեան եւ չինութեան, աւելի բարձր մակարդակի մը կը հասցնեն խաղաղութեան պայքարը »:

Ցետոյ կը հրաւիրէ կուսակցութեան անդամները, բոլոր Ֆրանսացիները եւ Ֆրանսուհիները, ընդ առաջ երթալ Խաղաղութեան եւ Ազատութեան Ռազմիկներու կոչին: Այդ ռազմիկները «մեծ պայքար մը կը կազմակերպեն հիւլէական ռումբին եւ աշխարհակալ պատերազմի բոլոր պատրաստութեանց դէմ՝ ընդդէմ Ա. Միութեան, համակաւար ժողովրդավարութեանց եւ միջազգային բանուորական չարժման »:

★ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ հաւանական է որ համայնավար կուսակցութիւնը իր ամէնէն կարեւոր յարձակողականին ձեռնարկէ յաջորիկ հինդ չարաթներու ընթացքին, գործադուլներ եւ ուրիշ ձեռնարկներ սարքելով Մ. Նահանգներու զինական օգնութեան դէմ: Ինչպէս վերի կոչն ալ կը յայտնէ, գործադուլները պիտի կազմակերպուին բոլոր նաւահանգիստներուն, երկաթուղիներուն, գործարաններուն եւ զինանոցներուն մէջ :

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, նաւահանգիստներու մէջ խափանարար ձեռնարկները կրկնուն սկսիլ փետրուարի կիսուն կամ քիչ վերջը, երբ հասած պիտի ըլլան ամերիկեան զինամթերքի առաջին բեռները: Միեւնոյն ատեն գործադուլներ կրնան սկսիլ զինարաններու եւ մետաղադործական հաստատութեանց մէջ, խանգարելու համար արեւմտեան պետութեանց պաշտպանողական ծրագիրները :

Անշուշտ պաղտնի կը պահուին գործունէութեան ծրագիրները: Իրագեկներու կարծիքով ,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՌՈՍՏՈՄ

ԽՄԲ.— 1949 Յունուար 18ին լրացաւ ողբացեալ Ռոստոմի մահուան 30ամեակը: Այս առթիւ անոր կեանքն ու գործը ուսումնասիրելու փորձ մըն է որ կը կատարէ ընկեր Վրացեան :

Անշուշտ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդը պիտի օգտուի այս տարուան տարեդարձէն, յիշատակի երեկոյ մը սարքելու համար: (Յունուար 28ին ալ Արամի մահուան տարեդարձն է (1919) :

Մեր կուսակցութեան մէջ չի եղել ու չկայ մէկ ուրիշը, որ իր մէջ այնպէս հարազատօրէն մարմնացրած լինէր Դաշնակցութիւնը, որքան Ռոստոմը: Ռոստոմը նոյն ինքն Դաշնակցութիւնն է: Մեծ ու բազմակողմանի, ինչպէս Դաշնակցութիւնը :

Եւ սակայն, ահա երեսուն տարի է անցել նրա մահից, բայց նրա մասին դրեթէ ոչինչ չի գրուել: Մի – երկու թռուցիկ յուշ — եւ վերջացաւ: Նոր սերունդը, նրանք, որոնք բախտ չեն ունեցել ճանաչելու Ռոստոմին, ոչինչ չգիտեն նրա մասին :

Ինչո՞ւ այդպէս :

Պատճառն, ի հարկէ, Ռոստոմի ընկերների անփութութիւնը չէ: Պատճառն աւելի խորն է — Ռոստոմի անհատականութեան ուրոյնութիւնը, նրա կեանքի եւ գործունէութեան առանձնայատկութիւնները :

Ռոստոմը Դաշնակցութեան մէջ ամէն բան էր· ուր որ լինում էր, իր շնչով լեցնում էր ամէն ինչ: Բայց այդ անում էր այնպէս, որ ոչ մի տեղ չէիր տեսնի նրա եռը: Ռոստոմը ամէն տեղ էր եւ բոլոր գործերի մէջ, եւ միեւնոյն ժամանակ Ռոստոմ չկար: Չէր սիրում երեւալ եւ նիւթական հետքեր թողնել իր յետեւը: Ճառախօս չէր, յօդուածներ էր սիրում գրել, նրա նամակները կարճ էին ու մի քանի առօրեայ խնդիրների նուիրուած: Իր գործերի մէջ դնում էր հոգին, բայց երբեք անունը: Անձամբ երեւում էր այն ժամանակ միայն, երբ կարելի չէր խուսափել, այլապէս միշտ մնում էր ստուերի մէջ եւ առաջ էր քաշում ուրիշներին :

Եւ, հետեւաբար, զարմանալի չէ, որ Ռոստոմի մասին նիւթական յիշատակները քիչ են մնացել: Նրա մտքերն ու ապրումները, նրա կատարած գործի մեծ մասը, նրա նմանը չունեցող դերը Դաշնակցութեան եւ հայ հասարակական մտքի զարգացման մէջ — այդ բոլորի մասին կարող են ասել միայն նրա ողջ մնացած ընկերներն ու աշակերտները: Եթէ նրանք այդ պարտականութիւնը չկատարեն, Ռոստոմի եզական դէմքը կը մնայ բոլորովին չպարզուած, եւ հայ ազատագրական պատմութիւնը կը զրկուի իր աքանչելի մէկ էջից :

Բայց հեշտ չէ գրել Ռոստոմի մասին: Ճիշդ է ասում Ռոստոմի մտերիմ վաստակաւոր ընկերներից մէկը.— « Ինչքան փորձում եմ գրել Ռոստոմի մասին, դուրս է գալիս Ռոստոմի առթիւ »: Ռոստոմի առթիւ շատ բան կարելի է ասել, բայց Ռոստոմի մասին — դժուար է: Այդ է պատճառը, որ Ռոստոմին նուիրուած գրուածք չկայ: Քրիստափորի, Զաւարեանի մասին որոշ գրականութիւն գոյութիւն ունի, թէեւ նոյնպէս անբաւարար, բայց Ռոստոմը մնում է մեր նոր սերունդի եւ լայն հասարակութեան համար, թէեւ խորհրդաւոր, բայց անյայտ մի մեծութիւն :

Այս կենսագրական ուրուագիծը՝ մի թոյլ ճիգ է տալու համար Ռոստոմի կեանքի պատկերը (*) :

Ինչպէս եւ Քրիստափորը, Ռոստոմն էլ Գողթնեցի էր: Նրա բուն անունը Ստեփան Զօրեան էր: Ծնուել էր Ցղնա գիւղում, 18 Յունուար 1867 թուին, նահապետական մի ունեւոր ընտանիքի մէջ: Նոյն գիւղում էլ անց կացրեց իր մանկութիւնը :

Գունտ ու կլոր, առոյգակազմ, ուշիմ ու խելօքիկ երեխայ էր, որ վաղ մանկութիւնից սովրել էր դիտել ու մտածել: Գիւղի ծխական դպրոցում, ուր ստացաւ իր նախնական կրթութիւնը, աչքի էր ընկնում իր ընդունակութիւններով ու ջանասիրութեամբ եւ դէպի դրաբար լեզուն ցոյց տուած սիրով· բազմաթիւ դրաբար կտորներ դիտէր անգիր եւ սիրում էր եկեղեցական երգերն ու չարականները :

Առանց ծխական դպրոցն աւարտելու, ծնող – ների որոշումով, մանուկ Ստեփանը տեղափոխուեց Թիֆլիս՝ Ներսիսեան դպրոց մտնելու նպատակով: Բայց տեսնելով, որ Ներսիսեան դպրոցը պետական իրաւունքներ չի տալիս, վճռեց մտնել Թիֆլիսի ռէալական դպրոցը: Դրա համար որոշ ժամանակ պատրաստուեց Բեզլարեանի մասնաւոր

(*) Բոլորովին վստահ չեմ, որ այս ուրուագծի մէջ էլ սխալներ չկան, իսկ պակասները շատ շատ են: Շնորհակալ կը լինէի, եթէ Ռոստոմի կեանքին ծանօթ ընկերներն ու բարեկամները գրի առնէին իրենց նկատած սխալները, լրացնէին պակասը եւ ուղարկէին մեզ: Շնորհակալ կը լինէի նաեւ, եթէ Ռոստոմի գործունէութեան վերաբերող զանազան նիւթեր ունեցողները ուղարկէին մեզ, օգտուելու եւ վերադարձնելու պայմանով :

Կիսադարեան հաշուեկշիռ

Թեւակոխելով 1950 թուականը՝ կը փակուի քսաներորդ դարու առաջին կէսը: Ան տակաւին հեռու է պատմութեան յանձնուելէ: Դերակատարները չատեր կ'ապրին, այստեղ, այնտեղ յուշեր, դիւանաթղթեր՝ ամբողջացնելու համար պատմութեան տրամը :

Հայ ժողովուրդի կեանքն ալ յիսուն տարի առելցաւ· ծնունդ, զարգացում, բայց ոչ վախճան: Մեր թշնամիներն ալ տեսան որ հայ ժողովուրդը չի մեռնիր կոտորածներով: Հայութիւնը կ'ապրի, եւ ցոլչափ ապրի, անոր դերը չէ աւարտած պատմութեան մէջ:

Վերլուծական պատմութիւնը կը սորվեցնէ պատմութեան ինչպէ՞սը, համադրականը՝ ին – չո՞ւն :

Ինչո՞ւ այս կերպ ընթացան դէպքերը, եւ ոչ այլ կերպ: «Վասն ո՞յր պատճառանաց», պիտի հարցնէր հայ պատմիչը :

Հայաստան առաջին անգամ կը յիշուի պատմութեան մէջ Քրիստոսէ չորս դարեր առաջ: Եթէ ուզենք Հայասայի ժողովուրդը Հայեր համարել, այն ատեն անոր գոյութիւնը աւելի երկարած կ'ըլլանք: Առանց ատոր ալ հայ ժողովուրդը պատկառելի տարիք մը ունի.— չո՛րք երկուքուկէս դար: Այս տարիքին վրայ աւելցուած կէս դարը՝ մեծ բան մը չէ: Հայը ծերացած է տարիքով, սակայն առոյգ է, ինչպէս բոլոր նորածին ժողովուրդները:

Եթէ դիմութիւնը պէտք ունի փորձառութեան, հայ ժողովուրդն ալ կը կարօտի պատմութեան դասերուն :

Անցեալը իր լոյսը կը սփռէ ներկային վրայ: Անցեալով միայն կարելի է բացատրել ներկան :

Զանց առնելով մանրամասնութիւնները, որոնք կ'ողողեն իրականութիւնը, անցնելով մացառներու եւ ծառերու վրայէն, որոնք կը խափանեն կառարները, բարձրէն տեսնենք մեր յիսնամեայ պատմութեան դաշտերը :

Հայոց պատմութիւնը դրուած է չորս պատերու, յաճախ վանքի մը խուցին մէջ: Ձայն դրած են մարդիկ, կանգնած չենքի մը կամ տեսակէտի մը վրայ, ուրիկ դիտած են դէպքերը:

Ինչպէս իւրաքանչիւր մարդ դէպքերը ըմբռնելու իր ոճը ունի, այնպէս են նաեւ ժողովուրդները եւ ազգերը: Հայ ժողովուրդը իր պատմութիւնը կը դիտէ իր սեփական աչքերով, հակառակ անոր որ մենք կ'ապրինք մեր աշխարհէն դուրս, քաղաքի մը մէջ ուր ժողովուրդներու դատարկները իրարու կը բախին ու իրարու կը խառնուին :

Ի՞նչպէս կազմուեցաւ Հայութիւնը: Քանի քանի ցեղեր ապաստանեցան հայկական լեռնաշխարհը, ապրեցան գարեր ու գարեր, երբեմն անտեղակ իրարու դոյութեան: Երբեմն՝ մրցակից, երբեմն՝ դաշնակից՝ ընդդէմ հասարակաց թշնամիին, մինչեւ որ այդ տարրերը մխաձուլուեցան եւ ատին անունը իրենցմէ ամէնէն կենսունակ ցեղին :

Հայոց պատմութիւնը պատմութիւնն է տոհմերու, որոնք կը զարգանային ճգտելով դէպի վերջնական ազգային – քաղաքական միաւորում: Այդ միաւորումը տեղի չունեցաւ: Հայաստան չունեցաւ իր տեւական մշակութային եւ քաղաքական կեդրոնը, ինչպէս Հռոմը, Բիւզանդիոն, Տիզրոնը կամ Պաղտատը :

Թէեւ Տարոնը կամ Աբարաւեան դաշտը դարձան ժամանակ մը մշակոյթի վառարաններ, սակայն ոչ մին, ոչ միւսը չկրցան դառնալ քաղաքական եւ մշակութային մտքի փարոսները: Հայաստանի պատմութիւնը չունի որոշ, թանձրացեալ, (կոնկրէտ) քաղաքական շրջանակ :

Ե· դարուն անոր շրջանակը աւելի մշակութային է քան քաղաքական, իսկ անկէ առաջ թագաւորութիւնն է որ իրարու կը կապէ մրցակից եւ անհաղորդ իշխանական տոհմերը, բայց ոչ մշակոյթը :

Քրիստոնէութիւնը պատճառ եղաւ որ Հայութիւնը խզէ իր մշակութային կապերը Արեւելքի հետ: Եկեղեցին դարձաւ ազգային միութեան դիծը: Ժամանակ մը, Ժ· դարուն, եկեղեցին, Անիի մէջ իր կաթողիկոսական աթոռով, կը ջանար վերին հեղինակութիւն դառնալ, հայ իշխանական եւ թագաւորական տուներուն վրայ տարածելով իր հմայքը :

Մինչեւ Քրիստոնէութեան մուտքը՝ Հայաստան համր մնաց, հակառակ Միջագետքի եւ Կապադովկիոյ հետ իր դրացնութեան, ան չունեցաւ սեպագիր արձանագրութիւններ, թէեւ փաստորէն, որպէս քաղաքական ուժ յայտնուեցաւ՝ պարսկական կայսրութեան Աքիմենեան շրջանին, (Դ· դար Ք· Ա·) :

Հաղիւ իր մշակութային եւ ազգային դիտակցութեան մէջ ամրանալու վրայ էր, երբ քանդուեցաւ Աւագլաւոր Արեւելքի քաղաքական դրութիւնը (système) : Ի՞նչ էր այդ դրութիւնը :

Հռոմ եւ Իրան, աւելի վերջը՝ Բիւզանդիոն եւ Պարսկաստան, համաձայնած էին ամբարտակներ կանգնելու բարբարոս ցեղերու դէմ: Հայաստան կ'ապրէր քաղաքակիրթ աշխարհի շրջանակին մէջ, ապահոված իր դոյութիւնը եւ պաշտպանուած աշխարհաւեր արշաւանքներու դէմ :

Ահա այս դրութիւնն է որ քանդուիլ սկսաւ Ե· դարէն, հիւսիսէն դերման ցեղերու (Է· դարդուն), հարաւէն՝ արաբ – սեմական ցեղերու արշաւանքներովը:

Պատմութեան ճակատագիրն է այս: Բարբարոսներ միշտ ալ քանդած են քաղաքակրթութիւն–

ռէալական դպրոցում, ապա, 1882ին, տեղափոխուեց պետական ռէալական դպրոցի 3րդ դասարանը :

Ռէալական դպրոցում էլ Ռոստոմը աչքի ընկաւ իբրեւ լաւ սովորող եւ ընդունակ աշակերտ, մանաւանդ մաթեմատիկական առարկաների մէջ: Նրա դպրոցական ընկերները վկայում են, որ հանդիսատ ու խոհուն պատանի էր· չէր սիրում վազվզել ու խաղերին մասնակցել· շատ կարդում ու շատ մտածում էր:

Արդէն դպրոցական նստարանից նա սկսել էր հետաքրքրութիւն ցոյց տալ դէպի հասարակական խնդիրները: Ձարն ու բարին, մարդկային անհաւասարութիւնը, արդարութեան ու ճշմարտութեան գաղափարը, որ յափշտակում էին այն ժամանակների ռուս առաջատար մտաւորականութեան մտքերը, յուզում էին եւ Ռոստոմին, որ դեռ դիւղում եղած ժամանակ յայտնաբերել էր հասարակական ջիղ: Նրա մասին անում են հետեւեալ բնորոշ պատմութիւնը .—

Ցղնա գիւղի միջով հոսում է մի փոքր գետակ, որի ջուրը ամառները չէր բաւականանում ամէնքի այդիները ջրելու համար: Ռոստոմ յաճախ լսում էր, թէ ինչպէս գիւղի հքաւոր բնակիչները որոշումներ են, թէ ամբողջ ջուրը դնում է հարուստներին, իսկ իրենց այդիները փճանում են առանց ջրի: Եւ ահա մի օր, հազիւ 10 — 11 տարեկան, Ռոստոմը՝ իրեն հասակակից մանուկների դլուխն անցած՝ դնում քանդում է դետակի ամբարտակը եւ ջուրը ուղղում դէպի աղքատ գիւղացիների այդիները: Երբ նրան նկատողութիւն են անում, աներկիւղ պատասխանում է·

— Հարուստները առանց այդու էլ կարող են ապրել: Ջուրը հքաւորին է հարկաւոր, որ ապրուստի միջոց ունենայ...

Աւելի աքանչելի մի օրինակ, որ պատմում է Ռոստոմի մայրը :

Ձատկի օրը, 4 — 5 տարեկան Ստեփանը, նոր հագուստով ու նոր կօշիկներով դուրս է գալիս փողոց խաղալու ընկերների հետ: Բայց քիչ յետոյ վերադառնում է ոտաբոպիկ :

— Ա՛յ տղայ, ո՞ւր են քոչերդ, զարմացած հարցնում է մայրը :

Ռոստոմը բացատրում է, թէ տուել է մի աղքատ ընկերոջ :

— Հայրիկդ կը ծեծի, սպառնում է մայրը:

— Չի ծեծի, պատասխանում է Ռոստոմը:

— Կը ծեծի, պնդում է մայրը :

— Ծեծում է, ծեծի, հօ նոր կօշիկներ կ'առնէ, լինում է տղի պատասխանը :

Թիֆլիսում Ռոստոմը մտնում է աշակերտական ինքնաղարգացման խմբակների մէջ, չխուսում է յեղափոխական շրջանների հետ եւ մասնակցում նարոդովոլցիների գաղտնի գործունէութեան :

Այդ ժամանակից արդէն ընկերների շրջանում նա յայտնի էր Քոթոթ անունով, երեւի, իր քոթոթի նման կազմուածքի պատճառով: Քոթոթը մինչեւ վերջ էլ մնաց նրա կեղծ անունը:

1886 թուին Ռոստոմը աւարտեց ռէալական դպրոցը եւ աշնանը մտաւ Նովո – Ալեքսանդրիա – յի դիւղատնտեսական ճեմարանը, Վարշաւայի մօտ :

Ռէակցիայի մռայլ օրեր էին Ռուսաստանում: Ալեքսանդր երրորդի անհեթեթ ինքնակալութիւնը ճզմում էր հասարակական կեանքի ամէն արտայայտութիւն: Լորիս — Մելիքեանի չափաւոր ազատական իշխանութեան փոխարէն Պոբեդոնոսցեւի կղերա – կայսերաբռնապետութիւնն էր տիրապետողը : Բնականաբար, ռուս հասարակութիւնը յուզում ու դժգոհութիւն էր ցոյց տալիս: Ուսանողութիւնը առաջին արտայայտողներից էր այդ դժգոհութեան :

1887ին Մոսկուայում, համալսարանական մի հրապարակային հանդէսի միջոցին, ուսանող Սենեաւսկին ապտակեց համալսարանի տեսչին : Սենեաւսկին աքսորուեց Սիբիր, եւ ամէն կողմ սկսուեցին ուսանողական խռովութիւններ ու բողոքի ցոյցեր կառավարական խստութիւնների դէմ : Խռովութիւններ տեղի ունեցան եւ Նովո – Ալեքսանդրիայում, Ռոստոմը խռովարարների առաջին շարքերում էր: Եւ չատերի պէս հեռացուեց դպրոցից եւ աքսորուեց Ծննդավայրը՝ «դպրի վկայական»ով, այսինքն՝ առանց իրաւունք ունենալու ուրիշ դպրոց մտնելու :

Ս· ՎՐԱՑԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ԻՆՉ ՕՐԵՐՈՒ ՀԱՍԱՆ ...

Խոտ կ'ուտեն, տերեւ կ'ուտեն եղեր, Սեւ Ծովի գահրաման Թուրք բնակիչները :

Կը զարմանամ : Փոխանակ բակլավա, էֆպալ ուտելու, խոտ ու տերեւ կ'ուտեն : Ինչ օրերու հասան :

Թուրք երեսփոխանները իրենք են որ կը խոստովանին թէ Սեւ Ծովու Թուրքերը խոտ ու տերեւ կ'ուտեն այծերու պէս :

Ինչ բնեն : Ներքին հայկական դաւառները չորցուցին : Այդ տեղուանքը ոչ խոտ մնաց, ոչ տերեւ : Հոդ ու փո՞յտ ուտէին :

Նորէն Հայերն են անհուշտ, այս բոլորին պատճառը :

Անոնք միասին տարեր են հերկելու, ցանելու, հնձելու արհեստին գաղտնիքը, իրենց ջարդուելուն վրէժը լուծելու համար :

Ինչ անդթութիւն : Ապերախտութի՛ւն...

Երանելի՛ օրեր .— Հայը կը հերկէր, կը ցանէր, կը հնձէր : Հայը պատրաստ կը հրամցնէր Թուրքին, որ աղնուօրէն , կլլելու յոռնութիւնը յանձն կ'առնէր :

Թուրքը, ժամանակ չունէր, աշխատելու պէս չպիտոյ բանով զբաղելու : Ան, իր նախահայրերէն, ձինկիզխաններէն եւ Լէնկթիմուրներէն ժառանգած էր կողոպտելու, ջարդելու, առեւանգելու պէս չահաբեր արհեստներ :

Բայց երբ Հայերը հեռացան իրենց հողերէն , աղա Թուրքերը իրենց չհասատանը կորսնցնելով՝ բացը մնացին :

Թէ աշխատիլ, թէ ուտել : կարելի՞ բան է :

Եւ հիմա, վրէժ լուծելու համար, խոտ ու տերեւ կ'ուտեն : Վաղը, տերեւներէն եառը, ծառերն ու հողն ալ կրնան ուտել, որպէսզի Հայերը հոգային պահանջներ չունենան :

Կօշիկ ալ չունին եղեր չատ մը դիւղերու բնակիչները եւ բոպիկ կը քալեն եղեր : Թող չարուխ

նները, ապա իրենք քաղաքակրթուելով, իրենց կարդին ուրիշ բարբարոս ցեղերու կողմէ քանդուելու համար :

Հայաստան ի՞նչպէս կրցաւ դիմադրել արաբական դարաւոր դրոհներուն : Ասիկա պատմութեան հրաշքներէն մէկն է : Ինչ կերպով ալ մեկնենք երեւոյթը, կ'ապացուցանէ հայկական մշակոյթի տոկունութիւնը :

Հազիւ Արաբները քաղաքակրթութեան ճամբու մէջ մտած էին, ահա սկսաւ անոնց տկարացումը, ու ասիական վաչկատուն ցեղեր, բաց զանելով արեւմուտքի քաղաքակիրթ աշխարհին դռները, սկսան ներխուժել, նախ փոքր խումբեր – ըստ ապա չարունակական մեծ արշաւանքներով :

Սելճուք – Թուրք ցեղեր, Մոնկոլ – Թաթար – ներ, ձինկիզխանի յաջորդները, Լէնկթիմուր — այս բոլոր արշաւանքներուն կուրծք պիտի տար հայ ժողովուրդը : «Մմբակը երիվարաց մաչեցին զերինս եւ զրլուրս մեր», կը հառաչէ պատմիչը :

Հակառակ այս աւերածութեան՝ հայ ժողովուրդը ապրեցաւ :

Ու թեւակոխեց 20րդ դար :

(Մնացեալը յաջորդով)

Վ. ԱՐԵՒ

հաղնին՝ եթէ մօրթ դտնեն :

Հայերը կօշիկարութի՞ւնն ալ միասին տարած են : Վա՛յ անշնորհները...

Գիւղեր ալ կան եղեր, ուր էրիկ մարդ չէ մնացեր !!

Կ'երեւայ, կեավուրի աղջիկ – կնիկ առեւանգելու գացած են հեռուները, քանի որ Հայուհի – ներ չեն մնացած իրենց մօտիկը :

Այս բոլորը տեսնելով, երեսփոխան էֆէնտի մը, հոնգուր – հոնգուր լաց է եղել ...

Վա՛խ պէչս, վա՛խ : Կարծես, Տրապիզոնի առջեւ Թուրքերուն կողմէ սնուկներով Սեւ Ծովը թափած Հայ մանուկներուն վրայ կուլայ ...

Ժամանակին, երբ մենք արիւն – արցունք կուլայինք, դուք, ձեր փորը վեր տնկած, հահա–հահա կը խնդայիք : Կը զուարճանայիք՝ անմեղ Հայուհիներ լլկելով, մանուկներ յօշոտելով :

Մենք չենք խնդար ձեր խոտաճարակութեանը վրայ : Պարզապէս կը բացատրենք :

Ատեն մը, ձեր ջարդած Հայերուն աւելցուքները կերաք – խմեցիք : Անասպատի վերածեցիք Հայոց արգաւանդ հողերը :

Կարեցիք ձեր նասած ճիւղը՝ Նասրէտտին Հոճային պէս եւ ինկաք կռնակի վրայ...

Զորցուցիք ակը կեանքի պիտոյքներուն եւ հիմա, առ ի չգոյէ ծամելիքի, ստիպուած էք խոտ ու տերեւ ճաշակել :

Այս բոլորին մէջ սակայն, դիս զարմացնող երեւոյթը, Թուրք երեսփոխանին լացն է :

Չեմ կրնար երեւակայել Թուրք մը, որ զարմար ունենայ արցունքի մասին :

Հայկական զարհուրանքներն իսկ, առանց արցունքի, քալքաբար գործադրեցին եւ դիտեցին անոնք :

Այժմ, իբրեւ նորօրէ, կ'երեւայ թէ, Թուրքը լալու արհեստն ալ մշակել սկսած է :

Ուրեմն այսուհետեւ արցունք եւ բրտինք բառերն ալ պիտի արձանագրուին Թրքական պատմութեան մէջ :

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՅՈՒՇԵՐ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Պոլսահայ վաստակաւոր դաշնակահարը, Ստեփան Բաբելեան, կարգ մը յուշեր գրի առած է ժամանակի մէջ, «Կոմիտաս Մտերիմս» խորագրով : (27 Դեկտ· 1949) : Քանի մը հատուածներ·

Կոմիտաս «քէրթէնքէյէ» կը կոչէր աշխատող եւ ինքնօդնութեամբ բարձրացող անձերը :

Այս անունով կոչելուն պատճառը այն էր որ հակառակ քիչ մը երկիւղադիտ իր կերպարանքին, մողէսը սիրելի, համակրելի կենդանի մըն է : Ան կը հաստատէ իր բնակութիւնը պատերու ծերպերուն մէջ եւ հոնկէ կը ճարէ իր սնունդը , խոտ եւ հող, առանց մէկուն մը վնաս հասցնելու :

Փայփայիչ էր Կոմիտասէն «քերթէնքէյէ» յորջորջուիլը :

Սակայն այս պատուանունին արժանացած նեղմիտ մը, սրտմտած, խնդրեց օր մը որ այլեւս այդ անունով չկոչէ զինքը :

Կոմիտաս նչանակիչ նայուածք մը նետեց ա–նոր վրայ ու յարեց քաղցր ծռնով :

— *Ես էէրքէնճէլէներն միայն ինձ եղբայր եմ համարում եւ սիրում եմ նրանց հետ ապրել այստեղ : Դա է պատճառը որ քեզ էլ այդպէս էի կոչել ...:*

★

Կոմիտաս արագ կը քալէր :

Պատմեց որ քանի մը օր առաջ այդպէս արագաքայլ գացած պահուն, իր դէմը ելլող ստահակ տղոց մին՝ «օթօմօպիլ»... կը ձայնէ ու մխանները կը խնդան :

— *Գոմէչի կառք... կը պատասխանէ վար–*

ՍԹԱԼԻՆԱՊԱՏՈՒՄ

ԽՄԲ.— Տարիներէ ի վեր Սթալինափառ գրականութիւն մը կը մշակուի Խ· Միութեան բոլոր ժողովուրդներու եւ ցեղերու լեզուներով, գեղարուեստական, չողոքորթութեան սեռ մը որու նմանը ոչ մէկ միապետ վայելած է :

Այս կռապաշտութիւնը դադաթնակէտին հասաւ սպարապետին ծննդեան 70ամեակին առթիւ :

Նմոյշ մը՝ հազարաւորներու մէջէն .—

Ստալի՛ն , դու թշնամու ամրո՛ցն ես ֆանդում·
Սիրելի՛դ իմ, Ստալի՛ն, բնակիչդ իմ հոգու :
Չե՛ն գտնի ժիրշիները(1) , ոչ մի համեմատում :
Հանդի մեր վարպետ երգիչները, ակին (2),
Չունե՛ն այդ խօսքերը — բարերն այդ անգին :
Ուզեցի մարգարէի հետ, բեզ, համեմատեմ·
Չե՛մ կարող մարգարէի՛ հետ, բեզ, համեմատեմ·
Չի՛ խօսել ճշմարիտ եւ ո՛չ մի մարգարէ ...
Ուզեցի ովկիանի հետ, բեզ, համեմատեմ·
Չե՛մ կարող ովկիանի հետ բեզ համեմատել ,
Նաեւ ովկիանումը երբեմն, ցաւեր՝
Ճեղքուած յատակով կործանուել են յաւէտ...
Բեւեռային աստղի հետ, ասի համեմատեմ·
Բեւեռային աստղի հետ, բեզ, ո՞նց համեմատեմ·
Կարծես թէ հսկայ մի մեխով է գամուած —
Նա միշտ միեւնոյն իր տեղումն է կանգնած ...
Ասի՝ լեռների հետ ես բեզ համեմատեմ·
Բայց թէ՝ լեռների մէջ, կա՞յ բեզ հաւասարը·
Չէ՞ որ մենք տեսնում ենք բոլորի կատարը ...
Ասի՝ բեզ լրիւ լուսնեակի՛ն համեմատեմ ·
Չե՛մ կարող, բեզ, լրիւ լուսնեակին համեմատեմ·
Երկնքում նա սա՛ռն, գունատ է, հիւա՛նդ —
Իր լոյսը շողում է գիշերը միայն...
Նաեւ արեւի հետ, ասի՝ համեմատեմ·
Բայց եւ արեւի՛ հետ, բեզ ո՞նց համեմատեմ·
Երբեմն արեւն էլ խաբում է· գիտես·
Միայն պարզ օրերին է նա լոյս տալիս մեզ :
Ստալի՛ն, ծերունիս չունի՛ համեմատում ...
Ստալի՛ն, դու վառում ես, որպէս անշէջ հուր·
Կ'ատենամ իմ դոմփրան, տափաստանը կ'երթամ —
Խօսքեր թանկարժէք ինձ ժողովո՛ւրդը կըտայ :
Կը ցանեմ երգերս յուզուղ սրտերում :
Անին թող երգերը երգչիս այս ծերուկ :
Կը գտնեն նրանցում սերունդներն անուանի
Մի ո՛ր համեմատութիւն — Ստալի՛նին արժանի :

Երեւան ՋԱՄԲՈՒԼ

---

(1) Ժիրշիներ — *այդպէս կը կոչուին Ղազախստանի ժողովրդ· երգիչները :* (2) Ակին — *բանաստեղծ – երգիչ :*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (27)

ՄՈՒՐԱՏԻ ՉԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՆԸ, ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Մեզի հետ եղող փախստականներուն մէջ կար պառաւ կին մը, որ անվախ եւ համարձակ հաց կ'եփէր· կարծես իր տան մէջ ըլլար խաղաղ ժամանակ· տղոցմէ մէկ քանին կով մորթեցին, կերակուր կը պատրաստէին, կ'երդէին, կը պարէին : Վրէժխնդրութեան յուզեցումը մեզ կ'ուրախացնէր· նոյնիսկ տարտամ ժպիտ մը տեսանք պառաւ մայրիկին թոռան դէմքին վրայ, որ փոքրիկ տղայ մըն էր եւ երբեք չէր ժպտեր, մայրիկը տարած էին եւ անիկա ասդին անդին թափառելով եկած՝ մեզ գտած էր :

Թուրքերը լուռ էին եւ չէինք գիտեր՝ ինչ դիտաւորութիւն ունէին· կէս օրը անցաւ· սիրտս չէր համբերեց· քարի գլուխը ելայ եւ ըսի ·

— Գացէք ձեր տուները, լաչակներ առէք ու կնկան պէս նստեցէք· ձեր տեղը հոս չէ :

Իրենցմէ մէկը պիրենք խրախուսեց :

— Մեզի կը վայելէ՞, որ 200 հոգիով բուռ մը մարդոց դէմ չկարենանք երթալ· յառաջ անցէք :

Այս խրախոյսին վրայ քանի մը քայլ առին եւ իրենց դիրքերէն դուրս ելան, բայց երբ մէկ քանին ինկան, այլեւս առանց եռեւ դառնալու փա–

խան դացին : Իրիկնամուտին լեռը դատարկուած էր : Անոնք իմաց տուեր էին Ուլաչ եւ Սեբաստիա : Ուլաչցիք վախերնուն ըսեր էին, թէ կռիւը մեր սահմանէն դուրս է եւ մենք չենք դար· իսկ Սեբաստիոյ կուսակալը, հարիւրի չափ սայլ լեցուն զինուորներ, 7 թնդանօթ եւ միթրայեոզ կը ղրկէ մեզ դէմ կռուելու : Մեր մասին առասպելական բաներ կը պատմէին եւ սարսափէ անկարողութեան մատնուած էին· կը պատմէին, թէ 700 զինուած մարդիկ էինք, մինչդեռ 9 զինուած մարդ կար մեր մէջ :

Ձամբայ ելլելէ առաջ մեզ հետ եղող 40ի չափ փախստականները առաջնորդով մը ղրկել ուղեցի Բաթրին դիւղի թաղատոցները : Ես կ'ուղէի եր–թալ Գարատաշլար լեռը, ուրկէ՝ պիտէի թէ զին–ուորներ պիտի անցնին· դիտաւորութիւնս էր կտրել անոնց ճամբան, քանի մը հոգի ալ անոնցմէ սպաննել, որպէսզի սարսափը մեծնայ, բայց ժողովուրդը թախանձեց եւ չուզեց մեզմէ բաժնուիլ :

Երեկոյին ուշ առին խումբը կարգի դրինք, ո–չընչացուցինք թամբերը ու ձիերը, վերցուցինք սպաննուած Թուրքերու զէնքերը, հագուստները եւ ժանտարմաներու «դօքիւման»ները եւ ճամբայ ելանք· ոչ ոք կար մեզ արգելք եղող եւ ճամբա–ները բաց էին : Առաւօտուն լուսաբացին հասանք Բաթրին դիւղի գետնայարկ թաղատոցները եւ–րեք մասի բաժնուելով, պատսպարուեցանք : Եր–կու օր մնացինք այնտեղ, եւ մեզ հետ եղող փախստական ժողովուրդը ապահովուած զգալով՝ մնաց· իրենցմէ միայն վեց հոգի վերցնելով, կրկին դացինք Թէճէր : Մեր հոն հասնելէն երկու ժամ եառքը մեզ պաշարեցին զինուորներով եւ թնդանօթներով : Լոյսը նոր բացուած էր· զինուորները կուդային, մեր մօտէն կ'անցնէին, մեզ չէին տեսներ, թնդանօթները ուղղած էին մեր դիրքերուն, բայց մենք լաւ ապաստան ունէինք եւ տերէրնիս ամուր էր· մտադրեցինք կրակել թնդանօթաձիղներուն վրայ եւ սարսափ ձգել ու չուտրումի մատնել զիրենք, բայց մօտակայ դիւղ մը կար, որ տեղահան չէր եղած, եւ ստիպուած էինք ղղոյզ ըլլալ : Զենք գիտեր՝ ինչո՞ւ նախապարձակ չէին ըլլար Թուրքերը · եօթը օր չարունակ առաւօտուն կուգային, կը հետախուղէին եւ իրիկունը կ'երթային : Ութերորդ օրը տեսանք, որ Սեբաստիոյ ճամբան բռնեցին ու հեռացան : Մեր ճակատագրի հայ դիւղը չվտանգելու համար մենք ալ որոշեցինք հեռանալ, բայց դիւղացիք խնդրեցին, որ մնանք : «Մեր բոլոր ունեցածը ձերն է», կ'ըսէին· նոյնիսկ առաջարկեցին մեզ, որ որոշ կարգախօսի վրայ իրենց դիւղը երթանք, հոն գտնուող ձիաւոր ու հետեւակ 70 ժանտարմաները միացած ուժերով զինաթափ ընենք, զիրենք եւ Քորտնիները խղելով, արշաւենք դէպի քաղաք· Դիւղացիները համոզուած էին, որ զիրենք պիտի կոտորեն եւ նախամեծար կը համարէին կռուիլ· Համաձայնեցանք եւ սպասեցինք որոշուած նչանին· տեղեկութիւն չկար : Երեկոյին լուր եկաւ, որ կայսերական հրաման ելած է՝ այլեւս ոչ մէկ Հայ չբռնադատուիլ, ժողովուրդը վերադարձնել իր տերը, եւ նոյնիսկ կողոպտուած ապրանքներէն մաս մը վերադարձուցին : Կառավարական այս սուտ–րական խարէութեանը հաւատալով, դիւղացիք եռ կեցեր էին իրենց որոշումէն :

ՋԱՊԼ. ԵՍԱՅԵԱՆ

դապետը հանդարտօրէն, միանգամայն ասպետօրէն ճամբան չարունակելով :

Օր մը միասին կ'երթայինք, երկուքս ալ առաջնորդներ : Ակամայ, ինքնաբերաբար մրցում մըն էր որ կը կատարէինք : Եկաւ վայրկեան մը ուր մեր քայլափոխերը հասեր էին իրենց արագութեան բարձրակէտին եւ որովհետեւ աւելի երկար տասարդ էի, դայն քիչ մը նեղն էի դրեր :

— կարծեմ այսօր ալ, բաւ քիչ մը հեւալով, դու պիտի կոչուիս օթօմօպիլ, բայց ոչ պարապ օթօմօպիլ··· պատասխանեց նրբամտօրէն :

հաւանական է որ բողոքի գործադուլները տարբերին 24 ժամուան համար, կամ աւելի երկար տեւողութեամբ, արծարծելով բանուորական պահանջները :

Տարակոյս չկայ թէ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը կը գործէ համախորհուրդ ա – րեւմտեան Եւրոպայի բոլշեւիկեան կազմակերպութեան հետ : Ուրեմն հաւանական է որ գործադուլներ տարբերին նաեւ միւս պետութեանց նաւահանգիստներուն մէջ :

Անդրեւտաքսոն մամուլը այս առթիւ դիտել կուտայ թէ Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը ուժի փորձ մրն է որ կը կատարէ կառավարութեան հետ եւ եթէ յաջողի, լման երկու տարի պիտի ուշացնէ երկրին վերականգնումը : Իսկ եթէ ձախողի, ոչ միայն կրնայ կորսնցնել իր ազդեցութիւնը բանուոր դասակարգին վրայ, այլեւ ներքին ցնցումներու մատնուիլ· մանաւանդ որ կարող մը ծանր պարտութիւններ կրեց անցեալ տարուան ցոյցերուն եւ գործադուլներուն մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր դահլիճը կազմեց Պ· Թէոտոքիս, նախկին վարչապետ մը որդին, որ ազատական էր Քորֆուի մէջ : Նոր դահլիճը առժամարար պիտի վարէ գործերը, մինչեւ ընդհ· ընտրութիւններ : Խորհրդարանը պիտի լուծուի մօտերս : Իր հրաժարականը եւս առաւ սպարապետը, մառեչալ Փափագոս :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը նոր ծրագիր մը մշակած է, զարկ տալու համար քաղաքացիներու բարօրութեան : Այդ ծրագրին համաձայն, երկիրը կրնայ գործ ճարել 61 միլիոն քաղաքացիներու՝ 1950ին, իսկ 64 միլիոնի՝ հինգ տարիէն, «կատարելապէս անհետացնելով չքաւորութիւնը» : Նոյն ժամանակաշրջանին ամերիկացի ընտանիքի մը տարեկան եկամուտը պիտի աւելնայ հազար տոլար : Ծրագիրը միեւնոյն ատեն կը թելադրէ օդնել ամբողջ աշխարհի բարօրութեան, դրամ եւ ուրիշ դիւրութիւններ տրամադրելով, մաքսային պատնէշները քանդելով եւն· :

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ դայթակղութիւն մը կը դրաղեցնէ պելժիական կառավարութիւնը : Ամբաստանեալները մեծ մասով կը պատկանին աջակողմեան կուսակցութեանց :

60 — 80 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ խարդախութիւն մը երեւան հանուեցաւ Փարիզի մէջ : Չեղծարարները միլիոնաւոր դահեկաններ փոխադրելով Հնդկաչինէն, տոլար կը դնէին 400 ֆրանքէն եւ Սայկոնի մէջ կը ծախէին 680 ֆրանքէն :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ երիտ· Միութեան (Կոմսոմոլ) ընդհ· քարտուղարը արձակուեցաւ իր պաշտօնէն :

ՉԻԻՆ – ՋՄԵՌԸ աւերներ կը գործէ Պերլինի, Մոսկուայի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ :

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ARAX
Ժ· ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօ լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վճառանիշով ռատիօները : Հայերը, իրենց իսկ չափուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարելապէս գոհ պիտի մնան : Օրի – նական գիներ, առանց յաւելումի : Վաստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք :

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՃԼԵՐԳՆԵՐ, ԹՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ ,եւայլն :

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ գրած ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆԻ հայերէն արեւել – եան գուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանոն – ի, ուտի, լութակի եւայլն :

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրող ներկայացուցիչներ :

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9) :

ԱՆԳԼԵՐԷՆ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀՄՈՒՏ ԱՆՁ ՄԸ տրամադիր է չաբաթը մէկ օր յատկացնել վաճառատան մը մէջ իրրեւ թարգման կամ համբաղրող : Դիմել «Ճառաջ»ի վարչութեան :

ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ՀԵՏԶՀԵՏԷ ՊԻՏԻ ԴԱԴՐԻՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԱՆՎՃԱՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ : ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԵՒՍ ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՓԱԿԵԼ ԲՈԼՈՐ ԱՌԿԱԽ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ :

«Ճառաջ»ի գիներ 7 Ֆրանկ

1950 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 10ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ԲԱԺԵՆԵԴԻՆ·— Ֆրանսա եւ գաղթավայրեր վեցամսեայ 800, տարեկան 1600 ֆրանք :
Ուրիշ երկիրներ·— Տարեկան 2500 ֆրանք :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԿՐԸՆՈՊԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆր· Կապոյտ Ֆաչի մասնաճիւղին, Արմընովիլի սրահին մէջ, կիրակի 15 Յունուար ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր :

Գեղարուեստական բաժին՝ հաճելի անակնկալներով : ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՌ, խնջոյք եւ եւրոպական պարեր : Ճոխ պիւֆէ : Տաք սրահ : Կաղանդ Պապան նուէրներ պիտի բաժնէ ներկայ երախաներուն : Մուտքը ազատ է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Սարաֆեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտ յետ պատարագի մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ՝
ԳԻՈՐԳ ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ
մահուան տարելիցին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Հրապարակով իմ ջերմ շնորհակալութիւնը կը յայտնեմ «Ճառաջ»ի եւ «Հայ – Բոյժ»ի խմբագրութեանց, Ֆր· Կապոյտ Ֆաչին եւ բոլոր այն սրտցաւ հայրենակիցներուն, որոնք թէ բարոյապէս իրենց այցելութիւններով եւ թէ իրենց զանազան նուէրներով չզգացուցին տօնական օրերուն իմ հիւանդ եւ անտէր ըլլալը Սէնթ Անթուանի հիւանդանոցին մէկ անկիւնը :

Ս· Հ· Salle Broussais, Սէնթ Անթուան

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Ֆր· Կ· Ֆաչի Տէսինի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ· Լեւոն Մուրատեանի ընդ Օր· Էլիզա Զաթալեանի նշանախօսութեան առթիւ ընկեր Կ· Մուրատեանէ հազար ֆրանք, Պ· Գ· Զաթալեան երկու հազար, Օր· Տէրվիշեանէ , Օր· Զապէլ Մանուկեանէ, Ց· Աբէլեանէ, եւ Ալեանաքեանէ 500ական, Վիէնի Նոր Սերունդի ընկերներէ 400 Ֆր·, Պառաւեան ընտանիքէ հազար ֆրանք :

★ Տէսինի գպրոցի կրթ· մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ· Ցարութիւն Ղազարեանի ընդ Օր· Ա· Պալպալեանի նշանախօսութեան առթիւ Սէն Ժիւլիէն (Արաէշ) Ս· Պալպալեանէ , Ց· Ղազարեանէ, Ղազար Ղազարեանէ 500ական Ֆրանք :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդի կողմէ : 27 Յունուար ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին, Սալ ան Ֆէթ (Մէզոն տիւ Փէօփլը) Ave. Victor – Cresson, Իսի լէ Մուլինօ :

Կը ներկայացուի՝
ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ (Շիրվանզատէի)
մասնակցութեամբ «Ադամեան թատերախումբի »
Ղեկավար՝ Շահան Սարեան :
Հաղորդակցութիւն·— Մէթրօ Մէրի տ'Իսի :

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ 19ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԸ

Կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ, ժամը 2·30–ին Salll de la Chimie, 28bis, rue St. Dominique: Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

CHEMISERIE — BONNETERIE — LINGERIE
Edouard Tchakarian
Marseille, 16 rue Pavillon. Tél. Co. 70-30
LES MEILLEURS articles aux MEILLEURS PRIX:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց ·Դ· Նոր Սերունդի «Ահա – րանեան» խումբի վիճաբանական հաւաքոյթը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, 19a rue Caumartin: Նիւթ՝ «Տատրակոմի հարսը»: Կը վարէ՝ ընկեր Հ· Բալեան: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ·—

ԱԿՆՈՒՆԻ ենթակոմիտէ, 9 Յունուար երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8·30ին:

ԻՇԽԱՆ խումբ, 9 Յունուար երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8·30ին:

ԹԱԹՈՒԼ խումբը 12 Յունուար հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբ 12 Յունուար, հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէ 14 Յունուար չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին:

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Յունուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին:

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէ 15 Յունուար, կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3·30ին:

ԱՐԱՄ խումբ 15 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սովորական հաւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրա – կարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը՝ երկուշաբթի, 9 Յունուար, ժամը 9ին, Պանեէօյի գպրոցի սրահին մէջ (Salle Jean Jaurès): Պիտի խօսի ընկեր Ս· ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Կիլիկիոյ թագաւորութեան անկումէն վերջ»: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիր – ները :

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»Ի ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական նիստ Յունուար 9ին, Café Régent, մէթրօ Քատէ, ժամը 8·30ին, սովորականին պէս: Դասախօս Մկրտիչ Պարսամեան: Նիւթը՝ «Արտասահմանեան հայ գրականութիւնը եւ մամուլը»: Մուտքը ազատ է :

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի անդամներէն կը խնդրուի երկուշաբթի 9 Յունուարին, երեկոյեան ժամը 8·30ին ներկայ ըլլալ Աղգ· տան մէջ, 32 rue de Trévise, ԳՈՒՐԳԻՆ Մ· ԱԼԷՄՇԱՀԻ յիշատակի երաժշտական հանդէսին համար :

Այս առթիւ կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր այն երգողները որոնք կը փափաքին մասնակցիլ այս հանդէսին :

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ԿԵՐԱԿՈՒՐ
ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆԻ
(CHEZ SASSOUNI)
ՓԱՐԻԶԻ ՃԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ
31 rue d'Alexandrie Tél. Gut. 92–65
Տրամադրելի սրահ, ՀԱՐՄՆԻՔԻ ԵՒ ՀԱՒԱ – ՔՈՑԹՆԵՐՈ-Ի համար :

ԿԸ ԳՆՈՒԻՆ
Ամէն տեսակ ապրանքներ soldés, նորաձեւութեանն ինկած, նոյնիսկ պակասութիւններով (dé – faut) :
Դիմել թերթին վարչութեան ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ :

ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ
Օժտուած կատարելագոյն եւ նորաձեւ մեքենաներով
ՓԱՐԻԶԻ ՃԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ
12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...
ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ
ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼԱՒՈՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ԾՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.282

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 10 Janvier 1950 երեքշաբթի 10 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6047–Նոր շրջան Թիւ 1458

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

Մէջին Արեւելքի մամուլը լայնօրէն կ'արծարծէ խնդիր մը, որ հրատապ հանգամանք ունի եւ համազգային արժէք :

Այս անգամ, խնդիրը կը վերաբերի ոչ թէ Ս· Ցակոբեանց վանքի Միաբանութեան մեղքերուն կամ հոչակաւոր պարտքերու պատմութեան, այլ հայկական իրաւունքներու, դարաւոր առանձնաշնորհներու փրկութեան :

Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը, « Ցուսաբեր », հարցը կը լուսաբանէ երեք ընդարձակ եւ մանրակրկիտ խմբագրականներով :

Եւ, իրրեւ եզրակացութիւն, կը բանաձեւէ կարգ մը հիմնական տեսակէտներ, որպէսզի Հայկական Արտասահմանը «ժամ առաջ կատարէ անհրաժեշտ ձեռնարկները, վերստին ազդը տէր դարձնելու համար Հաստատութեան մը, որ ՀԱՅՑՈՑ ԱԶԳԻՆ ՍԵՊՀԱԿԱՆ Է», համաձայն Պոլսոյ ազգ· սահմանադրութեան :

Շուտով մեր ընթերցողներն ալ պիտի կարդան այդ խմբագրականները, որոնք ամբողջական ուսումնասիրութիւն մը կը կազմեն, դիւրացնելով մամուլին եւ պատասխանատու իշխանութեանց դործը :

Առ այժմ, քանի մը պատմական տեղեկութիւններ, իրրեւ յուշարար :

Ցեսին բարեպաշտն ալ դիտէ որ, դարերէ ի վեր Հայ· Եկեղեցին հաւասար դիրք, անձեռնմխելի առանձնաշնորհներ եւ իրաւունքներ կը վայելէ Երուսաղէմի մէջ, կաթոլիկ եւ օրթոտոքս Եկեղեցիներուն հետ :

Այսօր ալ կը պահե՞նք այդ հաւասարազօր դիրքն ու անձեռնմխելի առանձնաշնորհները: Պիտի կրնա՞նք պահել վաղը, քանի որ արմատական փոփոխութիւններ կատարուեցան Պաղեստինի, եւ մանաւանդ Երուսաղէմի կացութեան մէջ: Եւ դեռ կրնան կատարուիլ :

Ահա բուն խնդիրը, որուն հանդէպ անտարբեր չեն կրնար մնալ Հայկական Արտասահմանի ազգ· իշխանութիւնները:

Հարցին լուծումը սերտ կապ ունի Երուսա – ղէմի Հայոց նոր պատրիարքին ընտրութեան ետնաձակին հետ :

Ի՞նչ կը տրամադրէ Ազգ· Սահմանադրու – թիւնը (Յօդ· 21)·

— « Ս· Երուսաղէմի Պատրիարքը Կոստանդ – նուպոլսոյ Ազգային Ժողովներուն կողմէ կ'ընտրուի: Բայց Միաբանութիւնը իրաւունք ունի իր կարծիքը յայտնելու ընտրելեաց արժանաւորու – թեան աստիճանիվրայ՝ներկայացմանցուցակի մի» :

Ուրեմն ընտրութիւն համաձայն ժողովրդա – պետական սկզբունքներու, ինչպէս մեր բոլոր պատրիարքական եւ կաթողիկոսական ընտրու – թեանց առեն :

Երուսաղէմի ընտրութիւնն ալ, իր հիմնադրութեան թուականէն (638) մինչեւ 1931, մինչեւ Թորգոմ արք· Գուշակեանի ընտրութիւնը, տեղի կ'ունենար նոյն հիման վրայ: «Այս 1293 տարիներու երկարաձիգ ճանապարհին, 91 պատրիարքներ դրաւած են Երուսաղէմի աթոռը, դրեթէ բոլորն ալ ընտրութեամբ»: (Յուսաբեր):

Վերջին «ազդընտիր» պատրիարքն էր Եղիչէ արք· Դուրեան: Թորգոմ, Մեսրոպ եւ Կիւրեղ պատրիարքներն ընտրուեցան միայն Միաբանութեան քուէներով :

Այս չեղումին դլխաւոր պատճառն այն էր որ Պաղեստին կը գտնուէր բրիտանական հոգատարութեան տակ եւ մանաւանդ կանոններ սահմանուած էին: Նոր կանոնագիրը կը տրամադրէր Մեծն Բրիտանիոյ վեհապետին վաւերացման են – թարկել պատրիարքին ընտրութիւնը :

Բրիտանական հոգատարութիւնը վերջացաւ 1948 Մայիս 15ին: Այժմ Պաղեստինը բաժնուած է երկու մասի,— արաբական եւ հրէական (Իսրայէլ): Երուսաղէմն ալ կը գտնուի երկու տարբեր իշխանութեանց տակ,— հին քաղաքամասը՝ արաբական, նորը՝ հրէական: Իսկ բոլորին վերեւ կանգնած է Ազգաժողովը, որ կը պահանջէ մի – ջազդայնացնել քաղաքը:

Ի՞նչպէս պիտի ընտրենք նոր պատրիարքը, եւ մանաւանդ ի՞նչպէս պիտի փրկենք մեր դարաւոր ժառանգութիւնը, այս վերիվայրումներուն մէջ :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԹԷ ԿԱՐԵՆԱՆ ...

Բարեմիտ եւ անկուսակցական իրաւագէտ մը, պարզելով շրջադայութեան (tourisme) առաւելութիւնները՝ բարոյական թէ տնտեսական տեսակէտէն, կը խորհրդածէ .

— « Եթէ մեր Հայաստանը երթեւեկութեան դիւրութիւններ կարենար ընծայել, ո՞վ գիտէ որքան հայրենադարձ Հայեր, հետաքրքիր, սրտատրոփ, ուրախ զուարթ խուռներամ պիտի խուժէին Արարատի ստորոտը, խոկալու Արաքսի ափերուն վրայ, ձորերու, անտառներու մէջ, ճաշակելու բաղցրահամ ծիրանին ու խաղողը, ըմպելու աստուածային հոնեակը, հանդիսատես ըլլալու հայրենիքի վերելքին: Ազատ երթեւեկութիւն· ազգապահպանման անուրանալի, ամենազօր ազդակը: Անուշ ու յուսալիր տպաւորութիւններու ներքեւ ներգաղթի փափաքը պիտի զօրանար Հայու սրտին մէջ :

Ափսո՛ս, թէ՛ բնաշխարհի թէ գաղթաշխարհի համար անդարմանալի կորուստ է այս՝ ամէն տեսակէտով» : (Ա· Սալմասեան, «Արեւմուտք», 25 Դեկտեմբեր, 1949) :

Հաղա՛ր ափսոս, Մոկաց Միրզէ :

«Ազատ եւ անկախ հայրենիք ունիս : Վէհ – հաւուք լեռներ: Ծաղկաւէտ սարեր ու ձորեր : Հրաշալի անտառներ: Կարկաչուն գետեր ու լիճեր: Աննման ջերմուկներ: Կենսատու ջուր եւ օդ: Համով – հոտով պտուղներ եւ «աստուածային » քոնեակ: Եւ դեռ ի՛նչ բնական, անմահական բարիքներ :

Եւ սակայն, տեղդ չես կրնար շարժիլ, դէթ երկու – ամսուան օդափոխութեան համար: Եթէ նոյնիսկ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը բարեհաճ – ած եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսն ալ վկայէ :

Կրնաս հիւրընկալ երկրիդ որեւէ մէկ չրջանը երթալ բոլորովին ազատ: Առանց որեւէ ձեւակերպութեան: Ամառ թէ ձմեռ,

Կրնաս ուզ – կանուխ անցագիր հանել որեւէ երկրի համար, աննչան բացառութիւններով :

Իսկ թէ կ'ուզես Հայաստան երթալ, պիտի սպասես որ Մոսկուան բարեհաճի վերահաստատել ներգաղթը, եւ դուն ալ «վստահելի»ներու ցանկը մտնես :

— Սեւանի ջուրերը կը ցամքի՞ն, եթէ առ – ժամեայ անցագիր տրուի ամառնային արձակուրդի առթիւ: Եւ կամ տարեչափ (քոթա) հաստատուի, որուն համաձայն ամէն տարի որոշ թիւով տարադիրներ ընդունուին իւրաքանչիւր նահանգէ :

— Անակիզքին (Սթալինի) զաղտնիքները ոչ դուն դիտես, եւ ոչ ալ ես ... ՎԱՀԷ

ՏԻՐՈՒՆԻ·— Վերջին պահուն ցաւով կ'իմանանք թէ ընկեր Մինաս Ալթունեան դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր կինը, ընկերուհի Ռամելա: Ողբացեալ ընկերուհին եռանդով կը մասնակցէր կազմակերպչական եւ ուրիշ հանրօգուտ ձեռնարկներու, հակառակ իր վատառողջ վիճակին: Մեր խորին ցաւակցութիւնները :

ՎՐԻՊԱԿ·— «Յառաջ»ի նոր չրջանի կիրակի օրուան թիւը պիտի ըլլայ 1457 (ոչ թէ 1547) :

★ Իսկ Վ· Արեւի յոդուածին մէջ, վերջին վար 24րդ տող, 2ուկէս դարը՝ 2500 տարի :

ՁԵՒՈՍԼՈՎԱՔԻԱՑԻՆ հասած տեղեկութեանց համաձայն, համայնավար իշխանութիւնները աստիճանաբար կը դեղչեն փաստաբաններու թիւը : Երկու տարի առաջ, 1948 Փետրուարին, 1200 փաստաբաններ եւ օրէնդէտներ կը հաշուէին Փրակայի եւ չրջականերուն մէջ, այժմ հազիւ 600 հոգի մնացած են: Այս կրճատման հետ զուգընթաց, կ'աւելնայ համայնավար փաստաբաններու թիւը: 1948 Փետրուարին Փրակայի փաստաբաններէն միայն հինգը համայնավար էին, այսօր կան 600 բոլշեւիկ փաստաբաններ: Ծնունդէն ի վեր փաստաբաններու ընկերակցութիւնը փակած է 120 իրաւագիտական դրասենեակներ Փրակայի, 80 հատ ալ դաւառի մէջ:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ երեսփ· ընտրութիւնները պիտի կատարուին Փետրուար 19ին, այս անգամ առանց օտար դիտողներու :

Եւրոպայի պաշտպանութեան խնդիրը

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՁՕՐԲԸ ԱՌԱՋԻՆ ԳԾԻՆ ՎՐԱՑ

Ուշինկթընէն կը հեռագրեն թէ վերջացած է արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան ծրագիրը: Անշուշտ մանրամասնութիւնները դաղտնի կը պահուին: Միջազդային մամուլին մէջ հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսական բանակը դիրք պիտի բռնէ առաջին գիծերուն վրայ :

Ատլանտեանի դաչինքին Խորհուրդը կը հաստատէ թէ ուրբաթ օր վաւերացուած են ռազմագիտական ծրագիրները՝ ամբողջ չրջանին համար: Մեծն Բրիտանիա եւ Մ· Նահանգներն ալ զինուոր պիտի ճարեն, օդնելու համար Ֆրանսայի ցամաքային բանակին, ինչպէս եւ ծովային ու օդանաւային ուժեր պիտի տրամադրեն: Մ· Նահանգներուն վրայ կ'իյնայ զինամթերքի հայթայթումը, որուն համար 1 միլիառ տոլար քուէարկուած է: Առաքումը պիտի սկսի յառաջիկայ ամսու: Այս առթիւ յայտարարութիւն մը պիտի ընէ նախադահ Թրումըն, անդամ մը եւս բացատրելով թէ արեւմտեան Եւրոպան մէկ ամբողջութիւն կը կազմէ եւ թէ զինամթերք ստացող ուժ պետութիւնները պէտք է անկատ համաձայնութիւններ կնքեն Մ· Նահանգներուն հետ:

Բացի Անգլիայէն, բոլորն ալ ընդունած են պայմանները եւ չուտով պիտի ստորագրեն: Ուշինկթընի բրիտ· դեսպանատունը նոր հրահանգներ ստացած է, բանակցութիւնները չարունակելու համար :

★ Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը , « Իւմանիթէ», իր կարգին ծանուցանելով պաշտպանութեան ծրագրին վաւերացումը, կը գրէ թէ «կնքուած համաձայնութիւններուն նպատակն է փութացնել հակախորհրդային պատերազմին պատրաստութիւնները», թէ պիտի վերակազմուի դերմանական բանակը, եւայլն:

Լիճ պաշտօնեայ մը պատուհասեն վար նետուեցաւ

Լիլի լեհական հիւպատոսարանի դանձապահը, Շքրոպալա, 26 տարեկան, վար նետուեցաւ հասատատութեան Բ· յարկէն եւ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, ծանրապէս վիրաւորուած ըլլալով: Անմիջական դարմաններէ վերջ, արիւն ալ ներարկուեցաւ:

Հակառակ խիստ դաղտնապահութեան, թերթերը կը գրեն թէ Շքրոպալա կ'ուղէր անձնասպան ըլլալ, վախնալով որ պիտի ձերբակալուի, լրտեսութեան ամբաստանութեամբ: Վիրաւորը պաշտօնի կոչուած էր փոխ – հիւպատոս Ձեր – պինսկիի միջոցաւ որ ձերբակալուած է նոյեմբեր 27էն ի վեր :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Շքրոպալա նախկին հանքագործ մըն է, երկու անդամ ձերբակալուած՝ իբրեւ խռովարար եւ անդամ լեհերու համայնավար երիտասարդական Միութեան (Կրունվալտ): Ապահովութեան տեսչութիւնը վերջերս ուշադրութեամբ կը հետեւէր իր դործունէութեան :

Հիւանդանոց փոխադրուած տեղն, վիրաւորը յայտարարեց թէ ձանձրացած էր կեանքէն : Հիւպատոսարանի պաշտօնեաները կ'ըսեն թէ կը տառապէր ստամոքսի սուր ցաւերէ եւ ղլասպատուխնէ :

Դէպքը մեծ յուզում պատճառեց Լիլի մէջ , ուր ստուարաթիւ դաղութ մը կը կազմեն լեհերը:

Ֆրանսական իշխանութիւնները կը կարծեն թէ Շքրոպալա կ'օդտագործէր լեհական հիւպատոսարանը, իբրեւ խարիսխ լրտեսական եւ քարոզչական դործունէութեան մը, ի հաչիւ Ս· Միութեան: Հաստատուած է թէ ան համայնավար բջիջներ կազմած էր հանքագործներուն մէջ, ուր մեծ թիւ մը կը կազմեն լեհ բանուորները :

Վիրաւորը թէեւ լեհահատան ծնած, Ֆրանսայի մէջ կրթուած է, հոս փոխադրուած ըլլալով ծը – նունդէն քանի մը ամիս վերջը, իր ծնողքին հետ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վաֆթ կուսակցութիւնը այժմ ունի 171 աթոռ երեսփ· ժողովին մէջ, 319ի վրայ: Եօթը ազատական եւ մէկ անկախ երեսփոխան միացան վաֆթին, որ կը յուսայ 200ի բարձրացնել իր երեսփոխաններուն թիւը, համեմատականի մնացած ընտրութիւններով :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ համայնավար կառավարութեան ներկայացուցիչը պահանջեց Ազգաժողովէն հեռացնել ազդայնական կառավարութեան պատուիրակները, քանի որ իրենք են իշխանութեան տէրը: Տիկին Ջանկ Քայ Շէք, որ Ամերիկա կը գտնուէր, դառնօրէն բողոքեց Անգլիոյ ճանաչման դէմ, ըսելով թէ «Մեծն Բրիտանիա ծախեց ազգի մը հոդին, փոխան քանի մը արծաթի»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՌՈՍՏՈՄ

Բ.

Այդ օրերի Ռոստոմի հոգեկան պատկերը դեղեցիկ կերպով բնորոշում է հետեւեալ դէպքը. Նուվօ – Ալեքսանդրիայից նա ճանապարհ է դրում մի ծերունի ժանդարմի ուղեկցութեամբ : Ժան – դարմը պէտք է նրան հասցնէր Ցղնա եւ դիւղա – պետից վկայական ստանար :

Հինգ վեց օր տեւող ճանապարհորդութեան ընթացքին Ռոստոմն ու ժանտարմը բաւական մտերմանում են : Ռոստոմը շատ լաւ տպաւորու – թիւն է թողնում ծերունու վրայ :

Երբ գնացքը մօտենում է Աղստաֆա կայարանին, Ռոստո՞մը դիմում է ժանդարմին, թէ.

— Գիտես, քեռի. հիմա մենք պէտք է թողնենք երկաթուղին եւ 4 — 5 օր էլ փոստային սայլակով ճամբորդենք : Ինչո՞ւ ի զուր տեղը դու էլ յոգնութիւն կրես : Աւելի լաւ չէ՞ ինձ թողնես մենակ, իսկ դու գնաս քո գործին :

— Ո՞նց թէ, ապշում է ծերունին, հապա որ փախչե՞ս, դիտե՞ս ինձ ինչ կ'անեն :

— Չեմ փախչի, քեռի, պատասխանում է Ռոստոմը, աղնիւ խօսք եմ տալիս, չեմ փախչի :

— Հապա որ խոստանաս ու խոստումդ չկատարե՞ս... ինձ պաշտօնից կը ղրկեն ու կը պատժեն, ընտանիքս էլ կը մնայ սոված :

Ու պահանջում է, որ Ռոստոմը երդուի :

— Ես երդուելու սովորութիւն չունեմ, պատասխանում է Ռոստոմը, իմ երդումը աղնիւ խօսքս է : Ես կ'երթամ եւ կը ներկայանամ դիւղի ոստիկանութեան :

Ժանտարմը հաւատում է : Բաժանւում են բարեկամաբար : Ժանտարմը գնում է Թիֆլիս, Ռոստոմը՝ Ցղնա, ուր ստանում է պահանջուած վկայականը եւ ուղարկում ծերունի ժանտարմին :

Ցղնայում Ռոստոմը երկար չմնաց : Ճարեց Աբրահամեան անունով մի անցագիր եւ մեկնեց Թիֆլիս, ուր նորից մտաւ յեղափոխական խմբակների մէջ : Ֆրխտափորը իր յուշերում պատմում է, որ 1887ին Ռոստոմի հետ Թիֆլիսում փորձել են հիմնել դաշնակի տպարան, բայց յաջողութիւն չեն ունեցել «նիւթական միջոցների պակասութեան պատճառով : Միջոցներ հարկաւոր էին ոչ թէ տառեր գնելու համար — տառեր մենք ժառանգել էինք «Ազատութեան Աւետարեր»ի հիմնադիրներից, — այլ որպէսզի պահենք բնակարանը եւ մի ընկերոջ, որին տեղաւորել էինք այդ բնակարանում աշխատանքի համար : Այդ ամէնը մենք (Ֆրխտափոր եւ Ռոստոմը. Ս. Վ.) փորձեցինք պահել անձնական միջոցներով, բայց մեր միջոցները բաւական չէղան. մենք ապրում էինք մասնաւոր, կոպէկնոց դասերով» :

Այդ ժամանակ արդէն Թիֆլիսի երիտասարդութեան որոշ շրջաններ, որոնք մինչեւ այդ կանգնած էին համապետական, ռուսական տեսակէտի վրայ, սկսել էին ձեւակերպուել իբրեւ ազգային, հայկական երեւոյթ : Ռոստոմն էլ, Ֆրխտափորի եւ ուրիշների հետ, ազգային – յեղափոխական կազմակերպութեան գաղափարի պաշտպաններից եւ իրականացնողներից էր :

Նոյն օրերին, Թիֆլիսում, Ռոստոմը ծանօթացաւ Օր. Լիպա Մելիք – Շահնազարեանի՝ իր ապագայ կնոջ հետ :

Թիֆլիսից Ռոստոմը անցաւ Բագու, Աբրահամեան անունով, յայտնութեամբ աւարտական քննութիւն տուեց ռէալական դպրոցում եւ 1889ին գնաց Մոսկուա ու մտաւ Պետր. Ռազումովսկայա դիւղատնտ. ճեմարանը, որ առաջատար ու ազատական դպրոցի հռչակ էր վայելում : Ցեղափոխական եւ ըմբոստ ուսանողութիւն ունէր : Հակակառավարական ցոյցերի ու կազմակերպութեան խնդրում նա, Մոսկուայի համալսարանի ուսանողութեան հետ միասին, միշտ ընթանում էր առաջին չարքերում : Ուսանողութիւնը եւ պրօֆէսէօրութեան որոշ մասը տոգորուած էին ժողովրդասիրական ու յեղափոխական գաղափարներով : Ճեմարանի հանրակացարանը, ուր ապրում էին հարիւրաւոր ուսանողներ, միշտ լիքն էր եռ ու գեռով — անվերջ երեկոյթներ, ժողովներ եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներ :

Ռոստոմը (Աբրահամեան) այստեղ էլ մտաւ յեղափոխական խմբակների մէջ եւ գործաւ պայքարող յեղափոխութեան գործօն անդամներից մէկը : 1890ին, ուսանողական մի ցոյցի ժամանակ, ձերբակալուեց ու նորից աքսորուեց Կովկաս : Դրանով էլ փաստօրէն փակւում էր Ռոստոմի ուսանողական շրջանը :

Նոյն 1890ի ամառը, Թիֆլիսում գումարուեց Իժնի – Նոմերականների նշանաւոր ժողովը : Դաշնակցութեան առաջին գործիչները դանագան կողմերից հաւաքուեցան «Իժնիա–Նոմերա» հիւրանոցում : Եւ այդ հաւաքոյթը գարձաւ Դաշնակցութեան հիմնադիր ժողովը, որի անունից մի կոչ էլ ուղղուեց ուսանողներին՝ հրաւիրելով նրանց մեկնել Թուրքիա, յեղափոխական գործունէութեան մասնակցելու համար : Ժողովից յետոյ, Ս. Զաւարեանը գնաց Մոսկուա՝ ուսանողութիւնը կազմակերպելու եւ կամաւոր գործիչներ արձակելու նպատակով :

Այս ժողովն ու կոչը դուգադիպեցին Ռոստոմի աքսորին : Թիֆլիս հասնելուն պէս, նա ոտքով – դէմով նետուեց յեղափոխական գործերի մէջ եւ անմիջապէս ուսուցչի պաշտօնով մեկնեց Թաւրիզ :

Թաւրիզից հեռացաւ 1891ին եւ մինչեւ 1893 աշխատում էր Թիֆլիսում, ուր նախապատրաստւում էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան առաջին ընդհանուր ժողովը : Լուրջ փորձ էր կատարուած. շատ գործիչներ — Ս. Զաւարեան, Յ. Իւսուֆեան, Յ. Արղութեան, Ա. Արամեան, Ռոստոմ եւ ուրիշներ — այցելել էին Թիւրքահայաստանի զանազան վայրերը՝ Վան, Էրզրում, Տրապիզոն, ոմանք մըննացել էին բաւական երկար, ուսումնասիրել երկրի վիճակն ու յեղափոխական աշխատանքի պայմանները : Կար կուկունեան խմբի արշաւանքի փորձը : Աչքի առջեւ էր Հնչակեան կուսակցութեան կազմակերպութեան օրինակը : Միւս կողմից, կովկասում էլ կատարուած էր որոշ աշխատանք, պարզուած էին մի չարք տեսական ու կազմակերպական սկզբունքներ, պատրաստուած էր կուսակցութեան ծրագրի նախագիծը : 1890 եւ 91 թուականներին հրատարակուած էր երկու համար «Դրօշակ Թուղթի Թերթ»ը : 1891ին Թիֆլիսում հրատարակուել էին «Դրօշակ»ի առաջին եւ երկրորդ համարները, իսկ 1892ին Ռումանիայում՝ «Դրօշակ»ի 3րդ համարը : Ընդհանուր ժողովը ահագին դործ ունէր կատարելիք :

Ռոստոմը այս բոլոր աշխատանքներին մէջ անմիջական ու դործօն մասնակցութիւն ունէր : Մասնաւորապէս «Դրօշակ »ի հրատարակութիւնը նրա գործն էր, ինքն էր վարում տպագրական մասը, ինքը նիւթ էր հայթայթում, չարում ու տպում էր : Պատահում էր, որ ոստիկանութիւնը առնում էր տպարանի հետը, Ռոստոմը տեղից տեղ էր փախցնում տառերն ու գործիքները : Եւ հէնց այդ շրջանում երեւան բերեց կազմակերպչական եւ գաղտնի յեղափոխական աշխատանքի արտակարգ տաղանդը, որ նրան չդաւաճանեց մինչեւ մահ :

Հ. Յ. Դ. առաջին ընդհանուր ժողովին, 1892 թուին, Ռոստոմը մտցրեց իր անհատական ոգին նորաստեղծ կուսակցութեան ծրագրի եւ կազմակերպութեան ձեւի մէջ : Ծրագրի տնտեսական մասը պատկանում է նրա գրական, մի քիչ մարքսեան մտածողութեան : Այդ գիծը նա յայտնաբերեց եւ հետագային դրած յօդուածներում եւ գործունէութեան ասպարէզում :

Ընդհանուր ժողովից յետոյ Ռոստոմը Թիֆլիսում երկար չմնաց : 1893ի սկիզբին նա արդէն արտասահմանում է, ուր մեկնում է Բիւրոյի որոշումով «Դրօշակ»ի հրատարակութիւնը կազմակերպելու համար : Այստեղ նա ծանօթացաւ Օր. Լիպա Շահնազարեանի հետ, որ հետագային դարձաւ նրա կինը :

Առաջ Ռոստոմը անցնում է Ռումանիա, ուր լոյս է հանում «Դրօշակ»ի 3րդ համարը : Ռումանիայի պայմանները, սակայն, հնարաւորութիւն չէին տալիս մի յեղափոխական կուսակցութեան պաշտօնաթերթի կանոնաւոր հրատարակութեան, եւ Ռոստոմը տեղափոխւում է Ժընեւ — այն ժամանակուայ Եւրոպայի ամենաազատ վայրը, ուր համախմբուած էին ռուս յեղափոխականները :

Չորրորդ համարից «Դրօշակ»ը սկսում է կանոնաւոր կերպով լոյս տեսնել Ժընեւում : Ռոստոմը նրա եւ խմբագիրն էր, եւ թղթատարին յանձնողը եւ ամէն ինչ : Գրաշարանոցն ու խմբագրատունը նրա ուսանողական համեստ սենեակն էր : Ցերեկը յաճախում էր համալսարան, ուր լսում էր անտեսական եւ ընկերային գիտութիւնների դասախոսութիւնները, ազատ ժամերին կամ գիշերը խմբագրում, չարում, սրբագրում ու փոստին էր յանձնում «Դրօշակ»ը : Այդ չրջանի «Դրօշակ»ների դլխաւոր նիւթերն էին թղթակցութիւնները երկրից եւ «Այր ու բեն» (ծրագրի բացատրութիւն) խիստ հետաքրքրական յօդուածաչարքը : «Այր ու բեն»ի առաջին մասը գրել են Ֆրխտափորն ու Զաւարեանը միասին, Թիֆլիսում : Ռոստոմը ամէն ամիս ստանում եւ թեթեւ սրբագրութիւններ էր տալ տպում էր «Դրօշակ»ում : Շարունակութիւնը («Դրօշակ»ի 1894 Մուի համարներում) գրել է Ռոստոմը ինք : Այդտեղ նա երեւան է բերում ուժեղ քննադատի եւ սրամիտ բանաձեւողի կարողութիւն : Առանձնապէս սաստիկ հարուածներ է հասցնում Հնչակեան կուսակցութեան, որի մէջ նա տեսնում էր «հայեացքների քաոս, խառնաչփոթութիւն եւ ինքնուրոյնութեան կատարեալ բացակայութիւն» : Հեգնում է նրա մարքսիզմը, պրոլետարացման սկզբունքը, դաղափարական հասկացողութիւնները ու հայ իրականութեան անծանօթութիւնը :

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Ո՛Վ ՈՐ ՀԻՆԳ ԲԱՒԱԿԱՆՈՐԴ ԳՏՆԷ, «ՀԱՑ – ԲՈՑԱՅ»Ի, ՁՐԻ « ՑԱՌԱՋ » ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՑ ՎԵՑ ԱՄԻՍ :

Եփսադարեան հաշուեկշիռ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Երկու կայսրութիւններու մէջ բաժանուած էր Հայոց աշխարհը, Օսմանեանի եւ Ռուսաստանի միջեւ : Բաժնուած իր քաղաքական ճակատագրով, բաժնուած՝ մշակոյթով,— Թրքահայ եւ Ռուսահայ հատուածներով :

Օսմանեան կայսրութիւնը, Ժէ. դարուն իր փառքի գագաթնակէտին հասնելէ վերջ, անկումի մէջ է. ռուսականը՝ մեծնալու եւ տարածուելու վրայ :

Շատ մը ցեղեր թօթափելով օսմանեան լուծը, տիրացած են իրենց անկախութեան : Հայ ժողովուրդը իր սեփական հայրենիքի մէջ, եւ քիչ դուրուրդը իր սեփական հայրենիքի մէջ, եւ քիչ մը այլ տարածուած ամբողջ կայսրութեան դաշտերուն մէջ, կ'ապրի իր տեսակ մը մշակութային ինքնավարութեամբ : Դպրոց, եկեղեցի, թաղին ինքնավարութեամբ : Դպրոց, եկեղեցի, տասնորդական վիճակներ, ազգային ժողով, պատրիարքարան :

Երբ մինչեւ 1895 թուականները Թուրքիոյ հայութիւնը կապուած էր Սան Սթեֆանօ – Պերլինի դաշնագրի յօդուածով ստեղծուած յոյսերու հետ,— այն է, դիւանագիտական ճանապարհով ստեղծել հայաբնակ նահանգներու համար մաս – նաւոր վարչաձեւ մը, 1895էն վերջ ան կը ձգտի յեղափոխութեան ճանապարհով հասնիլ այդ նը – պատակին : Եւ կը դիմէ գործնական քայլերու :

Հետզհետէ կը նսեմանայ Ազգ. երեսփ. ժողովի եւ Պատրիարքարանի դերը, իբրեւ առաջնորդ հայ քաղաքական կեանքի : Ցեղափոխական կուսակցութիւնները են որ ձեռք կ'առնեն քաղաքական դիւանադիտական ճանապարհով, Թուրքիոյ թէ կովկասի մէջ. եւ անոնց ամէնէն առոյգը, ամէնէն կենսունակն է որ իր ձեռքին մէջ կը պահէ դէպքերու նախաձեռնութիւնը :

Երբ քսաներորդ դարու առաջին քառորդը ուղենք կոչել իր անունով՝ Ազատագրական պայքարի շրջան, ապա ուրեմն պիտի կոչենք զայն այդ պայքարը վարող ուժին եւ չարժումի անունով : Կարելի չէ այս շրջանին պատմութիւնը գրել առանց Հ. Յ. Դաշնակցութեան դիւանաթուղթերուն :

Այս է պատճառը որ մեր ժամանակներու անցքերը քննողները նախ պիտի դառնան այդ կուսակցութեան գործերը : Մեր հերոսութիւնները եւ ձախողանքները, որքան ալ հայ ժողովուրդի պատկանին, գործերն են այդ միակ եւ մեծ կուսակցութեան :

1907ին Դաշնակցութիւնը կը փորձէ բարենորոգումներ ապահովել գործակցելով Օսմ. պետութեան բոլոր ընդդիմադիրներուն հետ : Մէկ տարի վերջ կը վերահաստատուի Օսմ. Սահմանադրութիւնը, եւ Թուրքիա կուգան կուսակցութեան վարիչները, մինչ ցարական իշխանութիւնը կը հալածէր զանոնք :

Շատ չանցած կը լարուին հայ–թուրք յարաբերութիւնները : Պալքանեան պատերազմը աւելի կը պղտորէ մթնոլորտը :

Այն անդամ որ Թուրքիա պատերազմի մը ձեռնամուխ կ'ըլլայ, հայ ժողովուրդին համար կը ծնին յոյսեր : Թուրքիոյ սկարացման մէջ է որ հայութիւնը կը յուսայ տեսնել իր դարաւոր ե – րազներու իրականացումը :

Եւ ահա ճակատագրական անկիւնադարձը : Նիքոլա Բ. կը փոխէ իր քաղաքականութիւնը, կը թելադրէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Ե.ի, որպէսզի հայ ժողովուրդի անունով դիմէ Լոնտոնի դեսպանախորհուրդին :

Կը կազմուի Պօղոս Նուպարի պատուիրակութիւնը (1912) :

Ի՞նչ կ'ուզեն Հայերը, — դործադրութիւնը դաշնագրով խոստացուած բարենորոգումներու :

Գիտենք թէ ինչպէս վերջացան ծրագրուած բարենորոգումները : Երկու եւրոպացի մարզպանները հագիւ իրենց պաշտօնատեղին հասած, ծանեցաւ Մեծ Պատերազմը : Այդ միջոցին Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ընդհ. ժողով դումարած էր Էրզրումի մէջ, եւ Թուրքերը առաջարկեցին դործակցիլ, Կովկասի վրայ քալելու համար, բայց Դաշնակցութիւնը մերժեց :

Ու պատերազմը վերջացաւ ահռելի աղէտի մը մատնելով հայ ժողովուրդը : Թուրքիան ալ կորսնցուց կայսրութեան մը մեծ նահանգները, Արաբիան, Իրաքը, Պաղեստինը եւ Սուրիան :

Մինչ Օսմ. կայսրութիւնը կ'անդամատուէր 1918ին, անդին ռուսական կայսրութիւնն ալ կը քայքայուէր յեղափոխութեան մը պայթումովը :

Հայոց աշխարհի մէկ մասը աւերակ, կովկասի մէջ հայ ժողովուրդը ձեռք առաւ իր ճակատագիրը ղեկավարութեամբ Դաշնակցութեան, — միակ կուսակցութիւնը, որ կրնար զանգուածներուն պարտադրել անհրաժեշտ կարգապահութիւնը եւ ոգիմական ոգին : Իր սեփական ուժերուն կրթնած հայութիւնը հիմնեց իր պետութիւնը, որ կորիզը պիտի դառնար մեծ Հայաստանի մը :

Սեւրի դաշնագրի ստորագրութիւնը, Հայաստանի հանրապետութեան ճանաչումը դէպքեր են

ղրա կարելի չէ ջնջել մեր պատմութենէն :

Մինչեւ թուրքեւխորհրդային բարեկամութեան թուականը մեծ էին Հայաստանի պետութեան վրայ ղրուած յոյսերը : Իրենց բախտին ձգուած, Կովկասեան հանրապետութիւնները, մէկը միւսին եռեւէ մտան Միութեան չրջագծին մէջ : Այլեւս չունեցան իրենց սեփական պատմութիւնը, որ ընկղմեցաւ Խորհրդային Միութեան պաշտօնական պատմութեան մէջ :

Հայաստանի խորհրդայնացումով, եւ այլ կարգ մը պատճառներով Սեւրի դաշնագիրը չղորձադրուեցաւ :

Կարելի է ըսել որ 1895էն մինչեւ 1921 Հ. Ց. Դաշնակցութիւնն էր դիւանագործը Հայոց պատմութեան : Թէ այլեւս «անելիք չունի»,— կը հակասէ պարզ տրամաբանութեան :

Դիալեկտիկան» մեզի կը սորվեցնէ թէ ամէն երեւոյթ կամ գոյութիւն ունի սկիզբ եւ վախճան, Հ. Ց. Դ.ի փաստօրէն գոյութիւն ունի եւ կը դործէ : Կարելի չէ վճիռ արձակել չարժումի մը մասին, ցորչափ ան չէ վերջացուցած իր գործը : Դաշնակցութիւնը դեռ մը ունի կատարելիք մեր պատմութեան մէջ :

1920էն մինչեւ այսօր, հակառակ վերջին աշխարհամարտին, չէ փոխուած հայ ժողովուրդի վիճակը : Սփիւռքի եւ Հայաստանի մէջ մեր ժողովուրդի երկու հատուածները կ'ապրին ու կը զարդանան անջատաբար :

Իր աչխարհագրական միութեան կապը խորտակուելէ վերջ, հայութիւնը իր չունչը կրնայ երկարել եւ պատմութեան մէջ դեր մը կատարել միայն այն ատեն, երբ պահէ իր ազգային — դաղափարական միութեան կապը :

Այսօր ազդերու պատմութիւնը դուրս եկած է իր նեղ սահմաններէն, խառնուելու համար աչխարհի պատմութեան հետ :

Ճիշդ է որ մեր հարցը չի լուծուիր առանց մեծ ժողովուրդներու կամքին : Բայց ան չի լուծուիր նաեւ առանց հայ ժողովուրդի կամքին : Հայ ժողովուրդը կր հասնի ցանկալի վիճակին, երբ կազմակերպուի իր կամքը :

Վ. ԱՐԵԻ

1949ի կարեւոր դէպքերը

Բ.

ԱՊՐԻԼ 4.— Տաքնեցիներու պետութեանց արտաքին նախարարները կը սորագրեն Ատլանտեանի դաչինքը :

— Պայտնուեցաւ կը'լլայ Պուլկարիոյ փոխ–վարչապետ, Քոսթով :

— Քրավչենքօ կը չահի Lettres Fraçaisesի դէմ բացած դատը :

6.— Արեւմտեան պետութիւնները դէնք կը պահանջեն Մ. Նահանգներէն :

8.— Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները նոր համաձայնութիւն մը կը կնքեն Գերմանիոյ մասին :

18.— Հռչակում Իրլանտայի Հանրապետութեան :

19.— Չինաստանի ազգայնականները մերժած ըլլալով իրենց վերջնագիրը, համայնավարները յարձակողականի կ ըսկսին Եանկեյ գետին վրայ :

20.— Փարիզի մէջ կը բացուի խաղաղութեան միջազգային համագումարը, նախաձեռնութեամբ համայնավարներու եւ անոնց ուղեկիցներուն :

23.— Չինաստանի համայնավարները կը գրաւեն Նանքինը եւ Շանկայի վրայ կը քալեն :

25.— Համաձայնութիւն մը կը կնքուի սահմանադրութեան մասին, արեւմտեան Գերմանիոյ դինուորական կառավարիչներուն եւ գերման ներկայացուցիչներուն միջեւ :

26.— Իրրեւ արդիւնք Մալիքի (Ս. Միութիւն) եւ Թէսբփի (Մ. Նահանգներ) տեսակցութեան, Մոսկուա պատրաստակամութիւն կը յայտնէ վերջնելու Պերլինի պաչարումը, Զորսերու ժողովէն առաջ :

ՄԱՅԻՍ 4.— Տասը պետութիւններ կը համաձայնին Եւրոպայի խորհուրդի կանոնադրութեան մասին :

5.— Մահ պելժ դրադէտ Մառիս Մեթերլինկի, Նիսի մէջ :

8.— Կը վաւերացուի արեւմտեան Գերմանիոյ սահմանադրութիւնը, Պոնոնի մէջ :

10.— Միացեալ Ազդերը կը քուէարկեն Իսրայէլի անդամակցութիւնը :

12.— Կր վերջուի Պերլինի պաչարումը :

16.— Միացեալ Ազդերը կը մերժեն վերահաստատել դիւանագիտական յարաբերութիւնները Սպանիոյ հետ :

17.— Ազդաժողովը կը մերժէ Պեւին – Սֆորցա ծրագիրը՝ Աֆրիկէի իտալական դաղթավայրերու մասին :

23.— Փարիզի մէջ կը բացուի Զորս Մեծերու խորհրդաժողովը, գերմանական հարցը քննելու համար :

25.— Չինաստանի համայնավարները կը գրաւեն Շանկայը :

30.— Կը քուէարկուի արեւելեան Գերմանիոյ սահմանադրութիւնը (բոլչեւիկեան) :

31.— Անգլեւսաքսոն պետութիւնները ծանուցագիր մը կ'ուղղեն Պուկարիոյ, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ, բողոքելով հաչտութեան դաչնագիրներու բռնաբարման դէմ :

— Պատասխանելով Եւկոսլաւիոյ բողոքարին, Ս. Միութիւնը կ'ամբաստանէ մառեչալ Թիթոյի կառավարութիւնը :

(Շար.)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱՅԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ՄԷՋ

Պ. Գ. Լ. «Յառաջ»ի մէջ խօսելով Երուսաղէմի Սրբատեղիներուն մասին կը դրէ.— «Մեր եկեղեցական պետերը իրաւունք ձեռք բերած են եւ պանոնք յոյոդած են պահել բացառապէս իսլամ խալիֆաներու եւ իսլամ փաստիչահներու հետ ի – րենց վարած բարեկամական քաղաքականութեան չնորհիւ» :

Ձիշդ է որ մեր եկեղեցական հայրերը ճկուն քաղաքականութիւն վարած են իսլամական ոչ – կիանոսին մէջ իրաւունքներ ձեռք բերելու համար, սակայն ոչ նուազ անուրանալի է որ իսլամ վեհապետներ հակադդեցութիւն մր ի գործ դնելու համար արեւելեան քրիստոնեաներու մասնաւորապէս յոյն – օրթոտոքս եկեղեցիին հանդէպ, հաւասար իրաւունք տուած են Հայերուն : Ասիկա մեծապէս դիւրացուցած է մեր եկեղեցականներուն դործը : Գլխաւորը Ֆաթիհ Սուլթան Մուհամմէ – տի կողմէ Պոլսոյ դրաւումէն վերջ Հայոց պատրիարքութեան յաեղծումն է :

Ուրիչ պատմական իրողութիւն մր եւս :

Իսլամաց մարդարէին յայնորդեց Ապու – Պէքիր, իր նեղ օրերու ամէնէն հաւատարիմ հետեւորդը որ այդ պատճառաւ ստացաւ Էս – Սըտիք (հաւատարիմ) տիտղոսը :

Ապու – Պէքիրին կը յայնորդէ Էօմէր – իսլ – Ֆարուք, իրրեւ երկրորդ խալիֆա, նոյնպէս Մուհամմէտի ժամանակակից եւ հետեւորդ : Էօմէր կը դրաւէ Երուսաղէմր Բիւզանդացիներէն Է.դարու առաջին կիսուն : Քաղաքին քրիստոնեայ տարերքն մէջ ամէնէն հաւատարիմը Հայերը դտնելով եւ նաեւ անկասկած, վերոյիչեալ նկատումներէն մղուած, Ս. Տեղեաց վարչութիւնը կը յանձնէ Հայերուն : Ասկէ դատ, Ս. Յակոբայ վանքր Յոյներէն առնելով Հայերուն կը նուիրէ եւ ֆերմանով մր կը հաստատէ փոխանցումը :

Ասկէ մօտաւորապէս 1300 տարի վերջ, Ապտիւլ – Համիտի չրջանին Յոյները օգտուելով Հայերուն «աչքէ ինկած» վիճակէն, կը փորձեն եռ առնել վանքը եւ դատ կը բանան Պոլսոյ մէջ : Սակայն կարմիր Սուլթանը իրրեւ խալիֆա չի հա – մարձակիր ուրանալ իր փառահեղ նախորդին ստորագրութիւնը եւ Յոյները կը կորսնցնեն դատը :

Ահա թէ ինչպէս, թէեւ փոքր ժողովուրդ մը, մեծերուն հաւասար եւ թերեւս աւելի անդին հասնելու տէր ենք Երուսաղէմի մէջ :

Վահրամ Մոսկոփեան

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ

Միութեան վարչութիւնը կր խնդրէ ծանուցանել թէ ընդհ. ժողովը դումարուելիք 19ին, քուէներու մեծամասնութեամբ ընտրեց 1949 — 1950 տարեշրջանի վարչութիւնը հետեւեալ կազմով .— Ատենապետ՝ Տոքթ. Սուրէն Անուչեան, փոխ ատենապետ՝ Տոքթ. Անդրանիկ Մելիքեան, ատենադպիր՝ Տոքթ. Պօղոս Տէր Յակոբեան, Գանձապահ Նուպար Գասարճեան :

ՄԱՏԵԱՆՔ

ԱՐՓԻ, դրական եւ դիտական ամսագիր, 67 էջ, Ա. տարի թիւ 3, Հոկտեմբեր 1949 : Խմբագիր հրատարակիչ՝ Յովսէփ Թադէոսեան : Հասցէ. Ave. Ekbatan, Imprimerie Moderne, Tehran (Perse).

Ուսուցիչը.— Տաքսիթենէ առարկաները կ'երկննո՞ թէ կը կարճնան :

Աշակերտը.— Կ'երկննան :

Ուսուցիչը.— Ապրիս, օրինակ մը տուր :

Աշակերտը.— Օրինակ՝ ամառուան տաքին՝ օրերը կ'երկննան ...:

ՅՈՒՆԱՍԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (28)

ՄՈՒՐԱՏԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Նոյն օրը աղանձ(*) պատրաստեցինք. դիւղի ջրաղացէն ալիւր բերինք եւ հաց եփեցինք ու 3–4 օրուան համար պաչար ունենալով, ճամբայ ե – լանք : Վերջնական ժողով մը ըրեր էինք Թէճէրի ամենաբարձր զագաթին վրայ. Եղոյին հետ զարձեալ վիճեցանք. իմ դիտաւորութիւնս էր երկրէն հեռանալ ու մեր ցաւերը ու զարդերը յայտնել : Տղաքը հարցուցին թէ՝ ո՞ւր պիտի երթանք. ըսի՝ «Երկու դիծ ունինք. մէկը՝ Գարահիսար – Բաբերդ Օլթի դիծը եւ միւսը՝ Հապչէն Օրտու եւ անկէ Պաթում» : Երկրորդ դիծը անդորձնական դատն, բայց ես պնդեցի եւ համոզուած էի, որ կը յաղթէինք. ծովը դիրենք կը խրտչեցնէր, բայց ես վանի մէջ փորձառութիւն ունէի եւ մաքուա որոշած էի ծրագրիս բոլոր մանրամասնութիւնները. իմ պնդումիս վրայ համակերպեցան եւ Օգոստոս 7ին ճամբայ ելանք այդ ուղղութեամբ :

Ճամբաներուն անծանօթ էինք եւ առաջնորդ չունէինք. առաւօտները բարձր տեղ մը կ'ելլէինք եւ հեռադիտակով որոշելէ ետքը մեր ճամբան դէպի արեւելք իրիկունը կը ճամբորդէինք, որովհետեւ միայն դիշերները կը քալէինք : Այս կերպ յառաջանալով, վեց օրէն հասանք Կիւլէխ – Չէրքէզներու դիւղին վերեւը :

Հոն քարերու ներքեւ թաղնուած էինք, երբ տեսանք, որ լաւ դինուած երկու ձիաւորներ կու դան. այդ ճամբաները նոյնիսկ սովորական ժամանակ անապահով են. հասկցանք, որ կասկածելի մարդիկ են. կիրճ մը կար, ուրկէ պիտի անց – նէին, զացինք բերանը բռնեցինք եւ անոնք մեր դիրկը ինկան : Զինաթափ ընելէ ետքը իրր–ժամտարմա հարցաքննեցինք դիրենք. ասոնք Ռիւշտի պէյի ձիաւորներէն էին եւ Օլթիի կուսակալէն փախեր էին. կը պատմէին Դերճանի եւ Երզնկայի դաչտերուն մէջ Հայերու կոտորածները, որոնց մասնակցած էին, կարծելով, թէ իրենց վիճակը պիտի թեթեւնայ, քանի որ մեզ թուրք ժանտարմաներ կը կարծէին : Տղոցը ըսի, որ տանին դիրենք ու կարգադրեն հարկ եղածը : Իրենց խուրջինները բացինք եւ մենք, որ երեք օրէ ի վեր սոված էինք, լաւ ուտելիք դտանք. վերցուցինք նաեւ իրենց հրացանները, դէնքերը, ժամացոյցներ, դրամ եւ հագուստները, իսկ ձիերը տարինք, բարձրութենէ վար դլորեցինք ...:

Երեկոյին (Օգոստոս 15ին) ճամբայ ելանք եւ երկու դիշեր քալելով, հասանք Գոտնի դիւղի ակերուն վերեւի «մաղարաներ» : Անունդի պակասութենէն կատարեալ ուժասպառ էինք, իսկ սր – նունդ առանց կռուի ձեռք ձգել կարելի չէր : Նշանր, Մելիքը, Ցովհաննը ուղարկեցինք կամխ դիւղի կողմերը, որպէս դի երթան, մէկ երկու հատ մսացու բերեն : Անոնք զացին, իսկ մենք իջանք լեռնէն եւ սկսեցինք հացահատիկներ հաւաքել :

Կէս դիշերին հրացանի ձայն եկաւ այն կողմէն, ուրկէ տղաքը զացած էին. այդ բանը մեզ կասկած ներչնչեց, բայց սպասելէ ուրիչ ճար չունէինք. այդ միջոցին երեք կոտի չափ ցորենի հացահատիկ պատրաստած էինք, սկսանք աղանձ պատրաստել թիթեղեայ սաճի վրայ :

Տղերքը վերադարձան լուսաբացին մօտ. հետերնին միայն մէկ գառ բերած էին : Ահա թէ ինչ պատահած էր : Կամխի մօտերը յանկարծ երկու ձիաւոր կը կրակեն տղոց վրայ. Նշանը առաջին ձիաւորին կը զարնէ, որ կ'իյնայ, երկրորդը կը հասնի, անոր ալ կը զարնէ եւ կ'սպաննէ. Թշնամիին հրացանները վերցուցեր էին եւ մեզ մօտ բերին : Գառը եփեցինք, կերանք : Հոս մնացինք երեք օր. պատրաստեցինք աղանձ թէ ուտելու համար եւ թէ իրր պաչար :

Գոտնիի հողերը Հայերու կը պատկանէին. խեղճերը տեղահան եղած ըլլալով, կառավարութիւնը հարկադրած էր 10 տարեկանէն 70 տարեկան Ցոյներու, որ հունձքը ընեն իրենց եղներով, իրենց միջոցներով, մինչ յոյն դիւղացիին հունձքերն ալ երեսի վրայ մնացած էին :

Վերջին օրը, իրիկուան ժամը 11ին, լեռնէն իջեցուցինք Մելիքը եւ Նշան Փանոսեանը, որպէս դի երթան, ներկայանան իրր Ցոյն եւ տեղեկութիւններ առնեն յոյն եղարձներէն. օրը կիրակի էր : Անոնք պատմեր էին, որ դիւղին ժանտարմաները կառավարութենէն դաղտնի կը ծախէին Հայերու ապրանքները :

ՋԱԳԻԼ ԵՍԱՑԵԱՆ

(*) Ցորենը կը բոխրեն սաճի վրայ եւ կարծր խմոր մը կը պատրաստեն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ֆինլանտացի կառավարութիւնը 300 կաս – կածելիներ ձերբակալեց, իբրեւ հետեւանք Ֆ· Միւրթեան ծանուցագրին, որ կը պահանջէր իրեն յանձնել 360 «պատերազմի ոճրագործներ»: Հարցաքննութիւններէ վերջ վար դրուեցան միայն հինգ հոգի: Քանըվեց տարեկան կին մը անճ – նապատ եղաւ կիրակի օր, այս ձերբակալու – թեանց պատճառով: Ուրիշ կին մըն ալ անճնաս – պանութիւն փորձած էր անցեալ չաբթու, վախնա – լով որ Ռուսիոյ կը յանձնուի: Մեծ մտահոգու – թիւն կը տիրէ ամբողջ երկրին մէջ, իբրեւ հետե – ւանք Ֆ· Միւրթեան սպառնալից դիրքին:

ԵՐՈՒսԱղԷՄԻՆ կը հեռագրեն թէ հայ, յոյն եւ ղպտի հասարակութիւնները Ծնունդի տօնը կատարեցին աւանդական հանդիսաւորութեամբ: Ռուս օրթոտոքս եկեղեցին ալ արարողութիւններ կատարեց վերանորոգուած տաճարին մէջ:

ՍՈՄԱԼԻՆԵՐՈՒ իտալական մասը Իտալիոյ վերադարձուած ըլլալով, մօտերս 12 պաշտօնա – տարներ ճամբայ պիտի ելլեն Հռոմէն, վարչական իշխանութիւնը ստանձնելու համար: Անգլիացի – ները կ'ուզեն օր առաջ հեռանալ, մանաւանդ որ խռովութիւններ կը տիրեն ուրիշ դաղթավայրի մը, Էրիթրէայի մէջ:

ՄԱՐսԷյԼԻ երկաթուղիներու բանուորները գործադուլ պիտի յայտարարեն 24 ժամուան համար, այսօր, երեքշաբթի, առաւուան ժամը 4էն մինչեւ յաջորդ օրը ժամը 4, նախաձեռնութեամբ Աշխատանքի Դաշնակցութեան: — Գործադուլը – ներու թիւը, որ 23,567 էր Դեկտեմբեր 1ին, 25·243ի բարձրացած է Յունուար 1ին, Սէնի նահանդին մէջ:

ՓԱՐԻԶԻ ՕՓԵՐԱՆ եւ Օփերա – Քոմիքը պի – տի վերաբացուին վաղը, չորեքշաբթի, երաժիշտ – ներու գործադուլը վերջացած ըլլալով:

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ ծանուցագիր մը հրատարակեց, ամբաստանելով Մ· Նահանդները թէ ապառնա – լիքներ ի գործ կը դնեն, ապատելու համար ամե – րիկացի ամբաստանեալ մը: Նաեւ բողոքեց հունգարական հիւպատոսարաններու փակման դէմ:

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ սպարապետ նչա – նակուած է Ռուս մը, զօր· Տոյանովսկի, Ասեն կրեքով անունով, ինչպէս կը հաղորդեն իրաղեկ աղբիւրէ:

ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կր կատար – ուին Մ· Նահանդներուն եւ Ֆ· Միւրթեան միջեւ, դադրեցնելու համար պաղ պատերազմը, եթէ հա – ւատանք արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ հրատա – րակուած լուրերու: Կարգ մը թերթեր աւելի յա – ռաջ երթալով, կը գրեն թէ բանակցութիւնները կրնան վերջնանալ 6 — 8 չաբաթէն, հիմնովին փո – խելով ամերիկեան քաղաքականութիւնը:

38 ԿԻՆԵՐ ՈՂՋ ՈՂՋ ՎԱՌԵՑԱՆ Մ· Նահանդ – ներու Տէվընփորթ քաղաքի յիմարանոցին մէջ, հրդեհի մը հետեւանքով: Խեղճերը լեղապատառ օդնութիւն կ'աղաղակէին, բայց չկրնար մոխիր դարձաւ երեք ժամուան մէջ: Պատուհանները ամ – րապէս փակուած ըլլալով, հրչէջները երբ հասան, պատսպարեալները ածխացած էին իրենց սենեակ – ներուն մէջ: — Վեց մանուկներ ալ ողջ ողջ վա – ռեցան Նիւ Եորքի մէջ: Իրենց մայրը փրկուած էր, պատուհանէն վար նետուելով: Իսկ Ֆլորի – տայի մէջ նոյնպէս ողջ ողջ վառեցան երեք երա – խաներ, հազիւ 2—3 տարեկան, երբ իրենց մայրը դուրս ելած էր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլէն եղբարք Տր – դատ եւ Ազգար Տէր Պօղոսեան եւ ընտանիք, Այ – րի Տիկին Վ. Հանոյչ Զրբաչեան եւ զաւակները (փա – րիզ) խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցու – թիւն յայտնեցին իրենց պաշտելի մօր՝ ԱՑՐԻ ՏԻ – ԿԻՆ ՀԱՑԿԱՆՈՑՇ ՏԷՐ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ (ծննդ. Պահ – լաւունեան (Վան), մահուանը առթիւ:

ՑՈՒՇԵՐՍ (ԱՆԱՑԻՍ)

Հրատարակուեցան Տիկին Եփիմէ Աւետիս – եանի (Անայիս) ՑՈՒՇԵՐԸ: 350 էջէ բաղկացած այս գեղեցիկ հատորին մէջ բանաստեղծուհին ի – րեն յատուկ ոճով պատկերացուցած է 1880ա – կան թուականներէն մինչեւ 1945 մեր ապրած հորիզոնին վրայ փայլած հռչակաւոր մարդիկը եւ պատահած կարեւոր դէպքերը: ՑՈՒՇԵՐՍ ընթեր – ցութեան չահեկան գիրք մը եւ կազանդի թանկա – գին նուէր մըն է:

Ստանալու համար դիմել հետեւեալ դրաւա – ճառներուն.— Մ· Պարսամեան, 46 rue Richer, Paris (9): Հ· Սամուէլ 51 ru eMr. le Prince, Paris (6): Հ· Բալուեան 43 rue Richer, Paris (9): Ինչ – պէս նաեւ հեղինակին՝ 56bis rue Olivier Métra Paris (20):

ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ՀԵՏԶՀԵՏԷ ՊԻՏԻ ԴԱԴՐԻՆ «ՑԱՌԱԶ»Ի ԱՆ – ՎՃԱՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ: ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԵԻՍ ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՓԱԿԵԼ ԲՈԼՈՐ ԱՌԿԱՅ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ:

ԱՅՍՕՐՈՒԸՆԷ ՍԿՍԵԱԼ

«Ցառաջ»ի գիսը 7 Փրանք

ԲԱԺԵՆԳԻՆ.— Ֆրանսա եւ գաղթավայրեր վեցամսեայ 800, տարեկան 1600 Ֆրանք:
Ուրիշ երկիրներ.— Տարեկան 2500 Ֆրանք:

ՑԵՏԱՋԳՈՒՄԸ Է Սոց· Դեմ· Հնչակեան կու – սակցութեան Իսիի մասնաճիւղին թատերական ներկայացումը որ տեղի պիտի ունենար Յուն – ուար 29ին:

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ ՈՒՍԱՆԱՂՆԵՐՈՒ ՕԳՆ· ՄԱՐ – ՄԻՆԸ չնորհակալութեամբ ստացած է 15·000 Ֆրանք Պ· Պ· Մուշեղ եւ Մելքոն Պետրոսեան եղ – բայրներէ, անցեալ Յունուար 11ին Նիւ Եորքի մէջ վախճանած իրենց եղբօր Պ· ԱՐՄԻՆ ՊԵՏՐՈՍ – ԵԱՆի յիշատակին:

Մինաս Ալթունեան, ազգականները, ընտանե – կան պարագաները եւ ընկերները ցաւով կը ծա – նուցանեն դառնադէտ մահը կողակիցին, ազ – գականին, բարեկամին՝

ԸՆԿԵՐուհի ՏԻԿ· ՌԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի
(Ծնեալ Տէր Աբրահամ Փափազեան)

որ տեղի ունեցաւ 7 Յունուարի իրիկունը, իր բը – նակարանին մէջ:

Թաղումը Շաբեքշաբթի ժամը 1·30ին: Հա – ւաքուիլ իր բնակարանը, 17 rue Ampère, Cachan, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Քաշանի գե – րեզմանատունը: Մէթրօ Պանեէօ:

Հանդուցեալին վերջին փափաքին համաձայն, կը խնդրուի փոխան ծաղկեպսակի նուէրները յատ – կացնել Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնա – ճիւղին:

Այրի Տիկին Խոնարհիկ Դուզեան եւ զա – ւակը Նուպար, Այրի Տիկին Սաթենիկ Կիւլեան, Տէր եւ Տիկին Գ· Կիւլեան եւ զաւակը Պ· Հարպիկ Կիւլեան, Տէր եւ Տիկին Ց· Շարապխանեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Այրի Տիկին Փըլանթի Ժամկոչեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Այրի Տիկին Ովսաննա Քէչմէճեան, Տէր եւ Տիկին Եղիշէ Ճունկուրտոյեան (Լիոն), Այրի Տիկին Ա – բաքսի Կուռկուռեան եւ զաւակը (Լա Սէոթա) խո – րին ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուս – նոյն, հօր, եղբօր, մօրեղբօր եւ քեռայրին

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ԴՈՒԶԱՑԵԱՆի

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ալֆոր – վիլի Հայոց եկեղեցին, այսօր, երեքշաբթի 10 Յունուար, ժամը 13·30ին:

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԳԻՐՔ ՄԸ
Մ· ՄԻՆԱԽՈՐԵԱՆի

1915ի ԹՈՒԱԿԱՆԸ

(Արիւաիրքի օրեր)
ԱԿԱՆԱՏԵՍի ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՍԱՄՍՈՆի ԵՒ ՍԵՒ ԾՈՎԻ ՀԱՑԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՑԼԱՋԱՆ ԴԷՊՔԵՐՈՒ: 470 մեծադիր էջ, վենետիկեան չքեղ տպագրութեամբ: Գին հազար Ֆրանք, Թղթատարով 1100 Ֆրանք:
Դիմել «Ցառաջ»ի խմբագրութեան:

ՌՈՄԱՆԻ հայրենակիցներուն կը թելադրուի իրենց 7 — 15 տարեկան զաւակները ղրկել կա – պոյտ Խաչի կանոնաւոր ձրի դասընթացքին, ա – մէն հինգշաբթի: Կը դասաւանդէ Ազգին Մարտի – րոսեան:

★ *Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի չորեքշաբթի օր – ուան ձրի դասընթացքին կը դասաւանդէ ընկեր Ս· Պիլալի: Նոր Սերունդի վերաբերեալ նամա – կագրութիւն, «Հայաստան» թերթի առաքում այսուհետեւ ուղղել Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի ներ – կայացուցիչ ընկեր Բիւզանդ Պալեանի, 19 rue Pêcherie, Ռոման (Տրօմ):*

Պատահումներ Մարսէյլի մէջ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԱԶՔԱՏԱՒՆԱՄ ՈՐԲԱՒՆԱՄ ՄԻՈՒԹԵԱՆ տարեկան պարահանդէսը 21 Յունուար, չաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս, նորակա – ոյց ամենաչքեղ սրահներէն Le Clubի մէջ, 15 rue Grignan:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց·Դ· Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի վիճաբանական հաւաքոյթը այս Ե. ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Նիւթ «Տատրագոմի հարսը»: Կը վարէ՝ ընկեր Հ· Բա – լուեան: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը: Հայե – րէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՄԱՐՍԻԼԻ.— Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կո – միտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԹԱԹՈՒԼ խումբը 12 Յունուար հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբ 12 Յունուար, հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէ 14 Յունուար չա – բաթ երեկոյ ժամը 8·30ին:

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Յունուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին:

ՎԱՄԵՆ ենթակոմիտէ, 15 Յունուար, կի – րակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէ 15 Յունուար, կի – րակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3·30ին:

ԱՐԱՄ խումբ 15 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սովորա – կան հաւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրա – կարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ:

ԱՆԿԻՆ – ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.— Հ· Ց· Դ· Վա – հան Նորէնի խումբին ընկերները ընդհ· ժողովի կը հրաւիրուին այս Շորեքշաբթի ժամը 8·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ· Ց· Դ· բոլոր ընկերները ժո – ղովի կը հրաւիրուին, այս Շաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին, «Ա· Ահարոնեան» սրահին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետ – րերով:

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շորեքշաբթի եւ Ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8·30ին, դպրոցի սրահը, 78 rue Բապըլէ: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ: Ներկայանալ ան – դամատետրով:

ՈՍԿԵՐԻՉ – ԺԱՄԱԳՈՐԾ
ՎԱՂԻՆԱԿ ՄԻՆԱՍԵԱՆ
1, rue Ste. Barbe — Marseille
Ժամացոյցներու, զոհարեղէններու եւ զան – զաւոր ժամացոյցներու (carrillons) տեսակներ:
Կը ստանձնէ նորերու շինութիւն ուղղակի, ինչպէս եւ նորոգութիւններ:
Նորապսակներու դնումներուն «Ալիանս»ները կը շինուին առանց աշխատավարձի:

FROMAGE BLANC
FABRIQUÉ PAR
DALAKUPEIAN
A MURO (CORSE)
Garanti Pur Lait de Brebis

Քորսիքայի առաջնակարգ ճերմակ պանիր
Միակ ներկայացուցիչը
DELAKUPEIAN FILS AINÉ
48 rue Puvis de Chavannes, Marseille Tél. Co. 58-99
ԿՐԸՆԴՈՒՆԻ ԱՊՍՊՐԱՆՔՆԵՐ

Patisserie Roger
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՍՊՐԵՑՒՔ
ձեր ուզած ամէն տեսակ gateauxները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՏՈՒՔԻ,
ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱԳ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒՄ
ՄԱՏՉԵԼի, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Mercredi 11 Janvier 1950 Զորեքշաբթի 11 ՅՈՒՆ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6048–Նոր շրջան թիւ 1459

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉԳԷՍ ԸՆՏՐԵԼ

Ի՞նչպէս պիտի ընտրուի Երուսաղէմի Հայոց պատրիարքը, հիմա որ,—

1· Դադրած է բրիտանական հոգաւարութիւնը (1948 Մայիս 15էն ի վեր), որու օրէնքներուն համաձայն ընտրուած էին վերջին երեք պատրիարքները,— Թորգոմ, Մեսրոպ եւ Կիւրեղ :

2· Պաղեստինը բաժնուած է երկու մասի, ազգային եւ հրէական: Նոյնպէս Երուսաղէմը, հին եւ նոր քաղաքամասերով: Եւ իւրաքանչիւրը առանձին օրէնքներով (Յորդանան եւ Իսրայէլ) : Մինչդեռ Ազգաժողովը միջազգայնացում կը պահանջէ :

3· Պոլսոյ երբեմնի Ազգ· ժողովը չի կրնար կատարել իր դերը, համաձայն Ազգ· Սահմանադրութեան :

4· Բացառաբար, վերջին երեք պատրիարքներն ընտրուեցան միայն Միաբանութեան քուէներով, ինչ որ կը հակասէ ոչ միայն Ազգ· Սահմանադրութեան եւ ժողովրդապետութեան սկզբունքին, այլ եւ մեր կենսական շահերուն :

Ահաւասիկ այն հիմնական խնդիրները, որոնց լուծումը չի կրնար սահմանափակուիլ վանքի մը չորս պատերուն մէջ :

Ի վերջոյ 32 միաբաններ — ազին անգին ցրուած վարդապետներ — չեն որ պիտի փրկեն մեր դարաւոր առանձնաշնորհները:

Երուսաղէմի Հայոց վանքը Միաբանութեան մը սեփականութիւնը չէ, այլ ամբողջ ժողովուրդի մը ժառանգութիւնը: Ուրեմն անոր պատրիարքն ալ պիտի ըլլայ ազգին, եւ ոչ թէ Միաբանութեան ներկայացուցիչը :

— « Երուսաղէմի պատրիարքը Ս· Յակոբայ Աթոռոյն ցկեանս գահակալն է· միանգամայն Հայոց Ազգին սեպհական Երուսաղէմ գտնուած ուխտատեղիներուն տնօրէնն ու Ս· Յակոբայ Վանուց Միաբանութեան նախագահն է»: (Ազգ· Սահմանադրութիւն, 17րդ յոդուած):

Երկմտիլ պէտք է Մէջլին Արեւելքի մամուլը երկարօրէն կը քննէ այս խնդիրը: Իւրաքանչիւր թերթ կամ անհատ տեսակէտ մը կը յայտնէ, համաձայն իր հայեցողութեան :

Կարգ մը թերթեր ձեռքի տակ չունենալով, ի վիճակի չենք ներկայացնելու բոլոր կարծիքները :

« Ցուսաբեր »էն կ'իմանանք թէ Եգիպտոսի ամիկավար պաշտօնաթերթը, «Արեւ» ամէն յոյս դրած է Միաբանութեան վրայ :

— « ... Անկասկած Միաբանութիւնը լիովին պիտի ըմբռնէ գերազանցօրէն բարձր իր հոգեւոր եւ մշակութային դերն ու պարտականութիւնը եւ իր դիրքն ու գործունէութիւնը պիտի ճշդուին այդ պայծառ գիտակցութեամբ»: (5 Նոյ· 1949):

Ուրեմն, ոչ մէկ մտահոգութիւն՝ համազգային չահերու պաշտպանութեան տեսակէտով : Ամբողջ յոյսն ու լոյսը պիտի ներկայացնեն ափ մը միաբաններ, երբ ամէն բան վերի վայր շրջուած է Պաղեստինի մէջ: Քաոս՝ ոչ միայն ազգային, այլ միջազգային տեսակէտով :

Կը թուի թէ Փարիզի եւ Պէյրութի ամիկավար օրկանները աւելի լաւ կ'ըմբռնեն տագնապին իմաստը :

Առաջինը նոյեմբեր 5 թուակիր խմբագրականով մը կ'եզրակացնէր թէ «Թերեւս կարելի ըլլայ համազգային բնոյթ մը տալ Երուսաղէմի Հայոց պատրիարքին ընտրութեան »:

Իսկ երկրորդը, «Զարթօնք», հրատարակեց վեց յօդուածներ, մանրամասնօրէն վերլուծելով հարցը եւ տասը կէտերէ բաղկացած բանաձեւ մը ներկայացնելով :

Բանաձեւին հիմնական կէտը այն է որ, ան հրաժեշտ կը համարուի «Երուսաղէմի նկատմամբ Ազգը վերահաստատել իր իրաւունքներուն մէջ» :

Միւս կէտերը կը կարօտին լուրջ քննութեան:

Թերեւս ուրիշ տեսակէտներ ալ կան, որոնց հանդիպած չենք :

Դաշնակցութիւնը երկու տեսակէտ չունի այս հիմնական հարցին մէջ :

Քանի որ Պոլսոյ Ազգ· ժողովը ի վիճակի չէ կատարելու իր դերը, պատրիարքին ընտրութիւնը կատարել ներկայացուցչական ժողովի մը միջոցաւ, մասնակցութեամբ բոլոր թեմերու պատուիրակներուն եւ Միաբանութեան :

Մնացեալ կէտերը՝ ըստ կարգի : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԻՆԵՐԸ՝ ԿԻՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Պէյրութի թերթերէն կ'իմանամ թէ Օգնութեան Խաչի (Կ· Խաչ) Շրջ· վարչութիւնը վիճաբանական ժողով մը սարքեր է, պարզելու համար հայ կնոջ առաքինութիւնները եւ թերութիւնները:

Տիկին Լ· Սասունի իր բացման խօսքով թելադրեր է որ «խօսողները ընդհանրապէս վեր առնեն մեր ներկայ շրջապատի կեանքը յուզող օրինակներ եւ օտար կիներու հետ կարելի եղածին չափ քիչ բաղդատութիւններ ըլլան» , (Ազդարար, 22 Դեկտ·):

Առաջին խօսողը՝ Տիկին Հ· Իփէքեան, թուեր է հայ կնոջ առաւելութիւնները — Հայուհին « հաւատարիմ է, իր ամուսնոյն, պարկեշտ է, առաքինի, աշխատասէր, մաքրասէր, կրօնասէր եւ տիպար մայր մըն է ու պահապան հրեշտակը՝ իր նուիրական օջախին»:

Ցետոյ, դաւ յայտներ է որ «Հայ կնոջ բարեմասնութիւնները յաւերժացնող գրիչ մը չունենք մինչեւ հիմա »:

Տիկին Գ· սանայեան եւս դնահատելով հայ կնոջ նուիրումը, բաղդատեր է «անոր զոհողութեան ոգին օտար կնոջ հետ»:

Այս ներբողականներէն վերջ, առաջին յարձակողական փորձը կատարուեր է Տիկին Հ· Փափազեան, պարզելով հայ կնոջ թերութիւնները :

Կ'արտատպեմ այդ մասը: Նորէն «Ազդարար»ն է որ կը պատմէ·

— « Գաւառ որ հայ կիներ հասարակական (ըսել կ'ուզէ՝ հրապարակային) վայրերու մէջ (փողոց, սինեմա, եւն·) անբարեկիրթ է, բարձր կը խօսի: Ընդհանրապէս օտարամոլ է, երբեմն՝ ցուցամոլ եւ տունէն ներս չաճախ՝ անփոյթ: Շատ անգամ ժամեր չարունակ կը բացակայի տունէն, իր ժամանակը կը սպաննէ խաղի սեղաններուն չուրջ : Չի հետաքրքրուիր թէ ի՞նչպէս ժամանակ կ'անցնեն իր զաւակները, ի՞նչ կը կարդան, ո՞ւր կ'երթան, ի՞նչ ֆիլմ կը տեսնեն: Մեր կիներուն մեծ մասը դեռ թրքախօս է· հայերէն դիտնալով հանդերձ թրքերէն կը խօսի, ինչ որ անպատեհութիւններ է: Գաւառ որ քիչ կը կարդան հայ. կանայք· թերթերու մէջ թեթեւ բաներն են որ միայն կը հետաքրքրեն զիրենք »:

Դեռ չորրորդ մըն ալ՝ Տիկին Լ· Տէր Մելքոնեան, աւելի մանրամասն խօսած է հայ կնոջ թերութիւններու մասին :

Վաղն ալ այդ մասը կ'ամփոփեմ: Գիտնալով հանդերձ որ,·· փորձանք պիտի բանամ եթէ ոչ «Ցառաջ»ի, գոնէ Կ· Պետուչի դէմուն :

ՎԱՀԷ

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը, խորհրդարանին յանձնեց ելմտացոյց մը, որ կը նախատեսէ 42·439 միլիոն տոլարի ծախք մը, նոր տարեշրջանին համար: Հասոյթը՝ 37·306 միլիոն տոլար· ուրեմն աւելի քան հինգ միլիառ տոլարի բաց մը, որով ազգային պարտքը կը բարձրանայ 363·800 տոլարի: Նախագահին պահանջած վարկերով, իւրաքանչիւր Ամերիկացի, այր, կին եւ մանուկ, պիտի վճարէ տարեկան 282 տոլար: Նախագահը այս առթիւ կ'ըսէ թէ նախայարձակման վտանգը «միշտ գոյութիւն ունի եւ յարատեւ ճիգեր կը պահանջէ ազատ ազգերէն »: Նոր ելմտացոյցին մէջ ամենամեծ տեղը կը գրաւեն զինուորական ծախքերը, 13 միլիառ 545 միլիոն տոլար, կամ 32 առ հարիւր :

ԱԻՏՐԻՈՑ դաշնագրին համար չորս մեծ պետութեանց արտաքին նախարարներուն փոխանորդները իրենց 247րդ ժողովը դումարեցին երկուշաբթի օր, բայց նորէն յետաձգեցին, իբրեւ հետեւանք Ռուսերու բռնած դիրքին :

ՌՈՒՄԱՆԻԱՑԻՆ Վիէննա հասած լուրերու համաձայն, Ս· Միութիւնը որոշած է ռուս զօրավար նշանակել, իբրեւ սպարապետ ռումանական բանակին, ինչպէս ըրած են, Լեհաստանի եւ Պուլկարիոյ համար :

ՊԱՏՈՒՀԱՆԷՆ ՎԱՐ ՆԵՏՈՒԱԾ Լեհը, Շքոպալա, կը դարմանուի Լիլի հիւանդանոցին մէջ: Փարիզի լեհական դեսպանը ուզեց տեսակցիլ, սակայն ձեռնհաս իշխանութիւնը մերժեց արտօնել: Համայնավար բժիշկի մըն ալ արգիլուեցաւ այցելել: Ոստիկաններ դիշեր ցերեկ կը հսկեն վիրաւորին վրայ: Կարգ մը թերթեր կը դրեն թէ Շքոպալա կարգ մը վէրքեր ունէր, վար նետուելէ առաջ :

Աշխատավարձի խնդիրը եւ զանազան խրտուիլներ

Վարչապետը երէկ պատասխանած պիտի ըլլար ընկերվարական կուսակցութեան, որ առաջարկած էր չարունակել եւ ընդլայնել ամսական 3000 ֆրանքի բացառիկ պարգեւին վճարումը, մինչեւ որ գործադրուին հաւաքական պայմանագիրները: Միեւնոյն առեն իր տեսակէտը յայտնած էր նուազագոյն ապրուստի մասին:

Ազգ· ժողովը եւ հանրապետութեան խորհուրդը երէկ սկսան ձմեռնային նստաշրջանը, եւ դլխաւորաբար պիտի զբաղին դիւանները եւ վարչական պաշտօնեաներու ընտրութեամբ: Վարչապետը կ'ուզէ որ Հանրապետութեան Խորհուրդը նախ զբաղի հաւաքական պայմանագիրներու օրէնքին քննութեամբ, որպէսզի կարելի ըլլայ գործադրել մինչեւ ամսադլուխ: Պ· Պիտօ անհրաժեշտ կը դտնէ այս քննութեան փութացումը, վասնզի կը վախնայ որ եթէ ընդունին 3000 ֆրանքի պարգեւին չարունակութիւնը, նոյն տակնուվրայ պիտի ըլլայ ելմտացոյցը : Իր կարծիքով, հաւաքական պայմանագիրներուն գործադրութիւնը բաւական է, դոհացում տալու համար բանուորներուն· հետեւաբար աւելորդ է նոր պարգեւներ վճարել :

Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը, որուն դեկավարութիւնը համայնավարներուն ձեռքն է, առաջարկեց միւս արհեստակցական Միութեանց՝ միացեալ ճակատ կազմել եւ պահանջել որ ամսական 3000 ֆրանք վճարուի անցեալ Դեկտեմբերէն սկսեալ, մինչեւ նոր պայմագրութեանց գործադրութիւնը :

Գալով նուազագոյն օրապահիկին, Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը կը պահանջէ ամսական 15·500 ֆրանքէն 19·000ի բարձրացնել: Առաջին դումարը նշանակուած էր մէկ տարի առաջ, բայց այժմ անբաւական կը համարուի, նկատի առնելով ապրուստի սղութիւնը :

★ Մինչ այս մինչ այն, խրտուիլները կը չարունակուին դանազան ճակատներու վրայ :

Մարսէյլէն կը հեռագրեն թէ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը եւ համայնավար կուսակցութիւնը բուռն պայքար մը բացած են, չահադործելով Հնդկաչինի պատերազմը: Այսպէս, անոնք երկու օր ուչացուցած են «Փասթէօր» չոգենաւին մեկնումը դէպի Հնդկաչին: Միւս կողմէ, գործադուլի հրաւիրած են ոչ միայն երկաթուղիներու, այլեւ չինութեանց բանուորները: Շարժումը տարածուած է մինչեւ Թուլոն եւ Նիս: Այս գործադուլութեանց կ'ընդդիմանան միւս Արհեստակցական Միութիւնները, դիտել տալով թէ ցոյցերը քաղաքական հանդամանք ունին :

« Փասթէօր » չոգենաւը, որ Մարսէյլէն Սայկոն պիտի մեկնէր յունուար 10ին, ունի 3200 ուղեւոր, մեծ մասով զինուոր: Բանուորական Ուժը բողոքելով այս արարքին դէմ, կ'ըսէ թէ գործադուլի որոչումը տրուած է փոքրամասնութեան մը կողմէ (150 հոգի 450ի վրայ), առաջնորդութեամբ համայնավարներու : Այս վերջիններէն երկու ցոյց մը կազմակերպած էին Թուլիէթի քարափին վրայ, բողոքելու համար զինուորներու առաքման դէմ, բայց նահանգապետութիւնը արգիլեց: Արդի մէջ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը 500 հոգի հաւաքած էր, կեցնելու համար այն կառախումբը որ զինուոր կը փոխադրէր Մարսէյլ եւ Թուլոն, Հնդկաչինի համար, բայց յուսախաբ եղաւ: Ֆիկառօ եւ ուրիշ թերթեր խստօրէն կը քննադատեն համայնավարներու ընթացքը : «Կառավարութիւնն է որ զինուոր կը զրկէ Սայկոն (Հնդկաչին), հետեւաբար անոր կ'իյնայ զործել այնպէս որ այդ զինուորները անթոյլատրելի սպառնալիքներու չենթարկուին, մինչեւ իսկ ուտեստ զրկուելով, ինչպէս եղած է «Փասթէօր»ի փոխադրած զինուորներուն համար »:

Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութիւնը

Մառեչալ Մոնթկոմըրի, Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը եւ դաշնակից ուժերու հրամանատարը, առջի օր ճառ մը խօսելով Փարիզի Համալսարանական ոստանին մէջ, նորէն յիչեցուց թէ անհրաժեշտ է «արեւմտեան Եւրոպան պաշտպանել արչաւանքի մը դէմ, եւ ոչ թէ զայն փրկելու խոստում տալ: « Եթէ արչաւանք մը կատարուի արեւմտեան Եւրոպայի վրայ, պիտի կործանին թէ իր քաղաքակրթութիւնը եւ թէ հոն բնակող ժողովուրդները: Ահա թէ ինչո՛ւ բաւական չէ ըսել թէ պիտի փրկենք ձեզ: Եթէ յաղթինք, պատերազմ չի ծագիր: Քառասնհինգ տարուան մէջ երկու անգամ արեւմտեան Եւրոպայի երկիրները արչաւանքի ենթարկուեցան: Այլեւս պէտք չէ տեսնենք այսպիսի արչաւանք մը: Ժողովուրդները կ'ուզեն որ իրենց զինակիցները եւ բարեկամները կռուին կող կողի, արեւելքէն գալիք վտանգին դէմ: Մէկը ամէնուն եւ ամէնը մէկուն համար : Ատլանտեանի դաչինքը մեծ վստահութիւն կը ներչնչէ բոլոր ազգերուն» :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՌՈՍՏՈՄ

Գ.

Ժրընեւ, սակայն, չէր գոհացնում Ռոստոմին: Նա կենդանի գործի մարդ էր եւ « Դրօշակ»ի հը – բատարակութիւնն ու դասախօսութիւնները նրան բաւարարութիւն չէին տալիս: Նրա սրտովը չէր եւ ժընեւի հայկական միջավայրը՝ ուսանողական մանր – մունր հաչիւներով, նախանձով եւ ինտ– րիգներով: « Ես խեղդւում եմ այստեղ, օդ չկայ», գրում էր նա իր նամակներից մէկում: Եւ հէնց որ հնարաւոր եղաւ, « Դրօշակ»ը յանձնեց Ցովնան Դաւթեանին եւ ինքը, պարսկական անցագրով, մեկնեց Թիֆլիս, ուր 1895ի ամառը մասնակցեց կուսակցական մի կարեւոր խորհրդակցութեան եւ ապա անցաւ կարին կազմակերպական նպատակ – ներով :

Քիչ յետոյ, Հայկական Նահանջները հասաւ հռչակաւոր Շաքիր փաշան: Ռոստոմը «Դրօշա – կ»ում (1895 թ. Նոյեմբեր) նկարագրում է այդ հրէշի գալուստը եւ հայ ժողովուրդի ցուցադրած թշնամական վերաբերումը: Շաքիր փաշայի գա– լուց յետոյ տեղի ունեցաւ կարնոյ կոտորածը . Ռոստոմը 500 աշակերտների եւ սուսուցիչների հետ կոտորածի ժամերը անց է կացնում դպրո – ցում: « Դրօշակ »ի 1895 թ. Դեկտ. 15 համարում նա նկարագրել է այդ դէպքերը :

Կոտորածից յետոյ, թուրք կառավարութիւ – նը ուզում է ձերբակալել Ռոստոմին, բայց պար– սից հիւպատոսի միջամտութեամբ, մի զաւալի եւ թուրք ոստիկանների ուղեկցութեամբ, հեռաց – ւում է Պարսկաստան: Գալիս է Մակու, Ս. Բար– թուղիմէոսի վանքը, ապա Սալմաստ ու Թաւրիզ՝ բոլոր վայրերում մասնակցելով կազմակերպա – կան գործերին ու խորհրդակցութիւններին, ո – րոնց մէջ քննւում էին երկրի գործունէութեան վերաբերող հարցեր: Պարսկաստանից « Դրօշակ»ին ուղարկում է հետաքրքրական թղթակցութիւններ քրտական չարժումների եւ թիւրք–պարսկական սահմանագլխի գործերի մասին:

Պարսկաստանից Ռոստոմը վերադարձաւ Կով– կաս եւ նետուեց կուսակցական – կազմակերպա– կան աշխատանքների մէջ: Նորից եղաւ Թաւրի – զում զէնքի արհեստանոցի գործերով :

1898 թ. Ապրիլին Թիֆլիսում գումարուեց Հ. Ց. Դաշնակցութեան երկրորդ ընդհանուր ժո– ղովը, որը հիմնական քննութեան ենթարկեց նախ– կին տարիների յեղափոխական գործունէութիւնը, կազմակերպական ձեւը եւ ապագայ գործունէու– թեան եղանակը: Յատկապէս լուրջ քննութեան առարկայ եղան Բանկ Օթոմանի գրաւման եւ Խա– նասորի արշաւանքի արդիւնքները: Այդ երկու գործերի զեկավարներն էլ ներկայ էին ժողովում:

Այստեղ գրուեց եւ Թուրքիայի ուրիշ յեղափո– խական տարրերի եւ, մանաւանդ, մակեդո– նացիների հետ համերաշխելու խնդիրը, որի ամե– նաջերմ պաշտպաններից էր Ռոստոմը: Առհասա– րակ նա խոշոր նշանակութիւն էր տալիս օտար տարրերի հետ գործակցելու զգաստութեան եւ հա– մակրանքով էր արտայայտում թիւրք եւ քիւրտ ժողովուրդների արթնացման ու յեղափոխակա – նացման մասին :

Երկրորդ ընդհանուր ժողովը որոշեց «չնայել կապեր հաստատել Մակեդոնացիներու, Ցոյներու եւ ուրիշներու» հետ, եւ Ռոստոմը ոգեւորու – թեամբ փարեց այդ ծրագրի իրագործման :

1898 թ. Սեպտեմբերին Ռոստոմը ամուսնա – ցաւ Օր. Լիզայի հետ: Օրիորդ Լիզայի ծնողները հակառակ էին այդ ամուսնութեան, այդ պատ – ճառով հարսանիքը տեղի ունեցաւ Ց. Քալաղնու– նու տանը: Պահկից յետոյ, անմիջապէս, նոյն զի– շերն իսկ, ոստիկանութեան հետապնդումից ա – զատուելու համար, անցաւ արտասահման: Ժը – նեւում նա խորհրդակցութիւններ ունեցաւ ըն – կերների հետ: Այնտեղ էին Քրիստափորը, Զա – ւարեանը, Արմէն Գարոն, Ցովնանը եւ ուրիշներ:

1900ին Պուլկարիա անցաւ Տիկին Լիզան՝ դպրոց հիմնելու ծրագրով: Շուտով հոն հասաւ եւ Ռոստոմը՝ նպատակ ունենալով գլուխ բերել հայ – մակեդոնական գործակցութիւն: Տիկին Լի– զա Ֆիլիպէում հիմնեց մի մասնաւոր մանկապար– տէզ, որը 1901ից վերածուեց դպրոցի: Մի ամբողջ տարի Ռոստոմը դասաւանդեց այդ դպրոցում՝ ստեղծելով տաք մթնոլորտ իր շուրջը: Նրան յա– ջողուեց իրականացնել ե՛ւ հայ – մակեդոնական համերաշխութեան ծրագիրը: 1902ին Ռոստոմը ընտանիքով վերադարձաւ Կովկաս եւ 1903ին քար– տուղարի պաշտօն էր վարում Թիֆլիսի Գիւղատ. Ընկերութեան մէջ: Նոյն տարուայ վերջը ձերբա– կալուեց եւ աքսորուեց Օռէա, որտեղից փախաւ արտասահման :

1904 թուին Սոֆիայում տեղի ունեցաւ Հ. Ց. Դ. 3րդ ընդհ. ժողովը, որի օրակարգի մէջ կային մի չարք ծանրակշիռ հարցեր — Կիլիկիայի եւ Սասնոյ չարժումներ, մարտական խմբերի արշա– ւանքներ դէպի երկիր, յուցական գործունէու – թիւն, սուլթանի մահափորձ եւայլն: Ռոստոմը դէմ էր սուլթանի մահափորձի ձեռնարկին եւ,

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Շրթայական՝ Ռումանիան

Ռումանացի պրօֆ. Հ. Սասկութէանու, որ փարիզ ապաստանած էր, վերջերս դրութիւն մը հրատարակեց իր երկրին կացութեան մասին : Կ'ամփոփեմ հիմնական մասերը, այնքան եղերա – կան դէպքերով :

Նախապատմական չրջաններէն ի վեր, Ռու – մանիա միշտ ալ ենթարկուած է զանազան արշա– ւանքներու: Կարպաթեան լեռներու եւ Դանուբի միջեւ փռուած հողամասին մէջ բնակող ժողո – վուրդը միշտ խոյս կուտար, որովհետեւ նորեր կ'արշաւէին երկիրը :

Սկիւթացիները որոնք հոն կը բնակէին պար– սիկ Դարեհ թագաւորին չրջանին, երկիրը ձգեցին Թրակիացիներու: Հռոմի երկու դարու իշխա – նութեան առեն խիստ պայքար կը մղէին ղին – ուորները, հեռու պահելու համար արշաւող բար– բարոսները: Գ.էն ԺԴ. դարերու միջոցին Ռու – մանիոյ պատմութիւնը պայքարի պատմութիւնն է բարբարոսներու արշաւանքի եւ բնիկ ժողովուր – դին միջեւ: Բնիկ ժողովուրդը խառնուրդ մըն էր Սլաւներու եւ Ռումաններու, որոնք խոյս կուտա– յին Գոթացիներու, Հոներու, Աւարներու առջե– ւէն եւ կը պահուէին կարպաթեան լեռներու մէջ: Պուլկարները, Թաթարները, Մաճարները եւ Թուրքերը երկար առեն իշխեցին այս երկրին մէջ: ԺԵ. դարուն Թաթարները եւ Խազախները յարձակեցան Ռումանիոյ վրայ: ԺԸ. եւ ԺԹ. դա– րերուն Ռուսերը եւ Աւստրիացիները գրաւեցին երկիրը :

Տեւական արշաւանքի այս հոսանքը փախուս– տի հոգեբանութիւն մը ստեղծեց Ռումանացի ժողովուրդին մէջ: Անոնք կը նախընտրէին աքսորը բռնութենէն: Մինչեւ իսկ դիւղացիներու մեծ խումբեր թողուցին երկիրը, ազատութիւն դանե– լու համար ուրիշ երկիրներու մէջ: Անոնք կ'եր – թային Ուկրայնեան հողամասին վրայ, ուր այսօր Սովետները կազմած են իրենց Մոլտաւեան խոր– հրդային հանրապետութիւնը :

Այսպէս անոնք դարձան սկեպտիկ եւ անկա – յուն: Գիւղացին իր բնակարանը կաւէ եւ ճիւղերէ կը չինէ եւ մէկ չաբաթէն կը վերջացնէ, վախնա– լով որ կը թողու տուն – տեղ :

Երբ 1940ին Ռուսերը գրաւեցին Հիւսիսային Ռումանիան՝ Պուքովինան, խիստ հսկողութեան ենթարկեցին սահմանագլուխները, պահելով մար– դուած չուներ : Սովետական սահմանագլուխին երկայնքին տասերեքերեայ էլեկտրական թելեր դրուեցան որոնք ահազանդի ազդանչանը կուտա– յին, եթէ մէկը վրայէն անցնէր: Սակայն 1944էն 1947 սահմանագլուխները բաց էին: Մեծ առեւ – տուր կար Պուքրէշի , Փէշթայի, Փրակայի, Պել– կրատի եւ Վիէննայի միջեւ, կարծես թէ սովետա– կան քաղաքականութիւնը կը քայլերէր ճամ – բորդելու ազատութիւնը արբանեակ երկիրներուն միջեւ :

1945ին էր որ Ռումէն զաղթականներ առաջին անգամ ձգեցին երկիրը: Առնք Հրեաներ էին որ Սիոնական կազմակերպութեան կը պատկանէին, եւ Իտալիոյ վրայով Պաղեստին կ'երթային: Հետզհետէ երիտասարդ բանուորներ սկսան հե – ռանալ երկրէն: Բանուորներու, զրաւեչնակի պաչտօնեաներու վիճակը եղերական էր 1945էն 1947: 1947ին բանուոր մը 4 միլիոն լէյէն պակաս կը չահէր ամսական երբ մէկ քիլօ կարագը կ'ար– ժէր մէկ միլիոն լէյ, մէկ քիլօ ցորենը կամ ալիւ– րը 300 հազար լէյ, զոյգ մը կօշիկը վեց միլիոն, մէկ միջակ ճաչը ճաչարանի մը մէջ 500 հազարէն մէկ միլիոն :

1947ի ամառը ամէնէն մեծ մաքրադործումը սկսաւ պետական պաչտօնեաներու մէջ: 50 հազար հոգի արձակեցին, չատերը 20 — 30 տարուան ծառայութենէ վերջ: Աչխատանքի ընդհ. Դաչ – նակցութիւնը թոյլ կուտար առեւտրական եւ ճար– տարարուեստական ձեռնարկներուն՝ արձակել այն բանուորները եւ պաչտօնեաները որոնք քա – ղաքականօրէն վստահելի չէին: Միեւնոյն առեն համաչնաւար կուսակցութիւնը կը կազմակերպէր իր անդեսական հսկողութեան մեքենան, ծանր տուրքեր դնելով գործարանատէրներու եւ վաճա– ռականներու վրայ: Շատերը ճարահատ ամէն բան ձգելով կը փախչէին դէպի Արեւմուտք: Սիոնա – կանները, մաքրագործուած բանուորները, պետա– կան պաչտօնեաները դրասենեակի աչխատաւոր – ները, եւ ազատ ասպարէզի հետեւողները որոնց մէջ կային չատ մը խմբագիրներ եւ իրաւաբան – ներ, լեցուեցան Արատի, Օրատիայի , Վալէչայի պանդոկները, սպասելով որ ուղեցոյցներ Վիէն – նա առաջնորդեցին զիրենք:

1946էն 1947 չուրջ հարիւր հազար Ռումանա– ցիներ մեկնեցան դէպի Արեւմուտք, մեծ մասը Հրեաներ: Իշխանութիւնները զիտէին եւ նոյնիսկ կը քաջալերէին: Ռուս սպաներ կ'առաջնորդէին զանոնք Վիէննա: Երբեմն ռումանացի ոստիկան մը կը ձերբակալէր, սակայն քանի մը օր վերջ ա– զատ կ'արձակէր եւ անոնք կրնային իրենց ուղած տեղը երթալ: Գիչերանց կ'անցնէին սահմանա – գլուխը: Շատ անդամ աւազակախումբեր կը յար– ձակէին եւ կը կողոպտէին զանոնք: Շատ մը ո – ճիրներ զործուեցան անպատիժ :

Արտագաղթի այս հոսանքը տեւեց մինչեւ 1947 Նոյեմբեր, երբ Տիկին Աննա Փաուքըր արտաքին գործերու նախարար եղաւ: Իր առաջին գործերէն մէկը եղաւ փակել սահմանագլուխները, կրկնա – պատկելով սահմանապահ զօրքին թիւը: Խստիւ պատուիրեց սպաննել ով որ կը համարձակէր անցնիլ սահմանագլուխը: Այն սահմանապահ զին– ուորը որ փախստական մը կը բռնէր, մէկ ամիս արձակուրդ եւ 5000 լէյ պարգեւ կը ստանար, ինչ– պէս եւ բաժին մը փախստականին վրայ բռը – նուած դրամէն կամ զոհարեղէններէն:

1948ի գարնան սահմանագլուխներուն վրայ սպաննուած փախստականներու դիակները օրե – րով կը ցուցադրուէին դիւղերու փողոցներուն մէջ: Նոր օրէնք մը հինդ տարի բանտարկութեան կը դատապարտէր անոնք որ սահմանամերձ դիւ– ղերը կ'երթային ներքին գաւառներէն, առանց արտօնութեան: Շատ չանցած բանտերը լեցուե – ցան :

Գիւղացիներուն արդիլուած էր բարձրացող բոյսեր ցանել, ինչպէս ցորեն, եգիպտացորեն, կանեփ, վարսակ, արեւածաղիկ եւայլն: Աչտա – րակներ դրուեցան սահմանագլուխներուն վրայ , եւ՝ դինուորները չարունակ կը հսկէին հեռադի – տակով: Շարաթը անդամ մը կը հերկէին սահմա– նագլուխը Դանուբէն մինչեւ Կարպաթեան լեռնե– րը, ոտքի հետքերէն երեւան հանելու համար թէ արդեօք մէկը անցա՞ծ էր: Չամայնաւար կուսակ– ցութիւնը կ'ուզէր արտագաղթը արդիլել որեւէ դնով: Կը պատմէին թէ սահմանագլուխներուն հսկողութեան համար 5000 ոստիկան չուներ բեր– ուած էին Ք. Միւթենէն: Քարոզչութեան ուրիշ մէկ ձեւն ալ այն է թէ Արեւմուտքը սովի մատ – նուած է: Թերթերը անօթութեան պատմութիւն– ներ կը հրատարակէին Իտալիոյ, Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ մասին, անթելն ալ կը կրկնէր: 1948ի ամրան ոչ ոք համարձակեցաւ փախչիլ: Շատեր յանդուգն հնարքներ կը յղանային, փախչելու հա– մար: Մեծ դումարներ կը խոստացուէին օդաչու– ներու: Ռուս բարձրաստիճան սպաներ մինչեւ մէկ երկու միլիոն լէյ (3000 — 6000 տոլար) կը ստա– նային, դիւրացնելու համար հարուստներու փա – խուստը մինչեւ Վիէննա:

Ոստիկանութիւնը խաղ մը սարքեց, խոստա – նալով ընտանիք մը Վիէննա հասցնել, հազար տո– լարի: Պուքրէշէն տասնըհինդ հարուստներ վճա– րեցին այդ դումարը: Իրենց ընտանիքները կեղծ հեռագիրներ ստացան թէ Վիէննա հասած են: Ե– րեք ամիս վերջը հաստատուեցաւ թէ բանտար – կուած են եւ դատավարութեան կը սպասեն:

Ուսուցչական այս առթիւ կը պատմէ թէ ինք տասը ամիսէն աւելի աչխատեցաւ, Ռումա – նիայէն հեռանալու համար, մինչեւ որ կրցաւ սահմանը անցնիլ իր կնոջ հետ եւ Փարիզ գալ Հունգարիոյ ճամբով :

Անկէ ի վեր չատ աւելի ծանրացած է կացու– թիւնը: Ռումանացի մը չի կրնար մէկ տեղէն միւսը երթալ առանց արտօնութեան: 150 հազար հոգի ջրանցքներ կը փորեն, ուրիչներ ճամբաներ կը չինեն: Հունգար եւ ռումանական սահմանա – գլուխը փակուած է: Հունգարները որոնք 1948ին թոյլ կուտային օտարներուն որ անցնին երկրէն՝ մէկ սահմանագլուխէն միւսը, հիմա ռուսական դրութեան կը հետեւին: Այն Ռումանացին որ կ'ուզէ խոյս տալ երկրէ, պարտաւոր է աչք առնել չատ մեծ վտանգներ:

Թ. Ա. Թ.

Անձոռնի քարեր

Սիրելի «Ցառաջ», դիմացի օրկանին մէջ, պատահաբար եւ զգուանքով կարդացի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Իսիի մասնաճիւղին պարահանդէսին յերիւրածոյ նկարագրութիւնը :

Այդ հանդէսին ընթացքին պատահած տգեղ դէպքերն ալ իբրեւ զինք կը զործածուին, Դաշնակցութեան եւ ուղեկից կազմակերպութեանց դէմ :

Ի՞նչ է իսկական եղելութիւնը :

Ցառաջը, որ տպած էր այս պարահանդէսին ազդը, ապահովաբար չէր գիտեր թէ Իսիի մէջ, ԺԱՖ եւ Հ. Մ. Ը. Մ. հոմանիշ բառեր են : Ես ալ չէի գիտեր եւ ազդը կարդալով զայն ընկերոջ մը հետ :

Զափազանց խոր եղաւ հիասթափութիւնս :

Հանդէսը ոչինչ ունէր հայկական, եւելի շատ կը յիշեցնէր Պասթիլի , Փիկալի ծանօթ կիրակ – նօրեայ պարասարհներուն մթնոլորտը : Ոչ մէկ հայկական դեղարուեստական բաժին, միայն երդիչ խափչիկի մը ցուցադրութիւնը : Հանդիսա – կանները, հայ, Ֆրանսացի, իտալացի, եւ՛ ալ – ժերիացի, կը կազմէին աղմկալի եւ խառնաչփոթ բաբելոն մը, ուրկէ հայերէնը սարսափահար փա– խուստ առած էր : Կէս դիշերէն վերջ, անչուշտ միջավայրին ազդեցութեան տակ, դռեհիկ տեսա– բաններ պարզուեցան այս եւ այն անկիւնը :

Խեղճերը ի զուր կը փորձեն իրբեւ բարոյա – կան մեծ յաղթանակ մը ներկայացնել հանդէսը , որ պատիւ չի բերեր հասարակութեան :

Զեմ մեղադրեր թաղին Հ. Մ. Ը. Մ.ի տղաքը : Անոնք փորձած էին կլորիկ հասոյթ մը ապահո– վել իրենց կազմակերպութեան համար, հրաւիրե– լով անխտիր օտարը եւ Հայը, որոմը եւ ցորենը :

Ի հարկէ այս դոյնդոյն բազմութեան մէջ պիտի դտնուէին ամէն տեսակ մարդիկ, ստահակ– ներ, «ափաչ»ներ, հարբածներ : Մէկը բռնի աղջիկ կը հրաւիրէ, միւսը կը դինովնայ, տաքցած զը – յուիներ կռիւ կը փնտռեն եւ ահաւասիկ անհատա– կան ընդհարում մը ընդհանուր բախումի կը վե – րածուի, երբ կազմակերպիչներն իսկ մէջը կ'իյ– նան : Սաստիկ կատաղութեան մէջ, չիշեր, աթոռ– ներ, սեղաններ զործածուեցան իբրեւ լախտ : Այս ամէնը վերջ դտաւ ոստիկաններուն միջամտու – թեամբ :

Քարերն անդամ կ'աղաղակեն, երբ կը փոր – ձեն այս ամօթալի եւ անպատուաբեր երեւոյթին պատասխանատուութիւնը վերագրել Նոր Սերուն– դին անդամներու եւ իբրեւ թէ Դաշնակցական խառնակիչներու :

Սրահին մէջ հազիւ քանի մը Նոր Սերունդի ընկերներ կային , հանդարտօրէն նստած ի– րենց ազգականներուն մօտ : Այդ դիշերուան կըռ– փամարտիկները ոչ մօտէն, ոչ հեռուէն կապ ունէին մեր կազմակերպութեանց կամ մեր տղոց հետ, իրենց հանդէսներուն յատուկ կասկածելի սովորական տիպարներ էին :

Այս դէպքը կ'երեւի հում նիւթի է վերած – ուած ի խնդիր նոր սուտերու եւ նոր դրդռու – թեանց :

Եւ յետոյ, պէտք չէ մոռնալ թէ իրենց խմ– բակէն իսկ մարդիկ, հարբած եւ փրփուր ի բե – րան, սկսան դրոհ տալ չիշերով, բազմութեան վրայ : Խառնակիչ կը փնտռէին ամէն տեղ : Այս առթիւ պիւֆէին չիշերը իրբեւ զէնք գործածուե– ցան :

Իրենց կողմէ տղեղ արարքներ չպակսեցան լինչպէս ականատես եղայ անձամբ : Դռեհիկ տի – պար մը որ սպառնալիքով պարի հրաւիրեց կին մը, ամէնէն չատ կը հայհոյէր Նոր Սերունդին :

Այս բոլոր դէպքերուն պատասխանատուները բուն իսկ կազմակերպիչներէն էին, իրենց անփոր– ձութեամբ եւ ապիկարութեամբ, անկիրթ եւ ղա– դրդռիչ չարժուածքներով :

Գանելով հեռացայ պարահանդէսէն , ինչպէս չատեր ինծի պէս : Իրենց չահն ալ կը պահանջէր լուռ անցնիլ, փոխանակ նորէն թունաւորելու մթ– նոլորտը :

ԵԴՈՒԱՐԴ ՄԱՎԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԷՆ ԱՐԺԱՆԹԻՆ գացած հայրե – նակից մը կը գրէ «Ազատ Օր»ի.— Պուէնոս Այրէ– սի մէջ կան 30 հազար Հայեր : Ունին երկու եկե– ղեցիներ : Մայր եկեղեցին կը գտնուի քաղաքին կեդրոնը, որուն չուրջ կը բնակին բաւական թիւ – ով Հայեր : Ֆլորէնսի չրջանը ունի հայկական փոքրիկ մատուռ մը եւ նախակրթարան մը : Այս չրջանի հայութիւնը կը բաղկանայ 180 ընտանի – քէ, բոլորն ալ Կիլիկեցի, Մարաչէն, Այնթապէն ու ուրիշ վայրերէ :

Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը ունի Արմենիա եւ Արիմեան սրահները : Հոկտեմբեր 29ին տօնուեցաւ « Հ. Ց. Դ. Օր»ը «Արմենիա» սրահին մէջ մեծ բազմութեան մը ներկայութեան : Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի մեծ դաչտ մը, ծառերով չրջապատուած : Ցունաստանի կուսակցական ընկերները որոշած են սրահանդէս մը կատարել 1944 Դեկտեմբերին Ա – թէնքի մէջ խժդժօրէն սպաննուած Միհրան Փա– փազեանի, Տիկին Արշալոյսի, Սերոպի եւ բա – նասեղծ Մ. Մանուկեանի յիչատակին : Այս առ– թիւ «Արմենիա» բացառիկ թիւ մը պիտի հրատա– րակէ :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Կուէլֆի (Քանատա) մէջ մե – ռած է ընկեր Պօղոս Թորիկեան : Քղիի Օսնակ գիւ– ղէն էր, ծնած 1888ին : Կանուխէն մտած էր Դաշ– նակցութեան չարքերը : Համաձայն իր փափաքին, իր մահուան առթիւ եղած նուէրներու հասոյթը 218 տոլարէն 168 տոլարը ղրկուած է Պէյրութի ճեմարանին, 50 ալ Քղիի Օսնակ գիւղի Վերաչի – նոյ Մխուեան :

ԳԱՀԻՐԷի ՊԵՏԱԿԱՆ ՌԱՏԻՕ կայանը Դեկտ. 20ին ձայնասփիւռեց Ալեքսանեան երդչախումբին կողմէ պատրաստուած երգահանդէս մը : Ցայտա– գիրը բաղկացած էր Սրուանձտեանցի, Կոմիտասի, Ալթունեանի հեղինակութիւններէն :

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ԵՐԳՉՈՒՀԻ՝ Զէտտա Մաք – լոսեանի մասին մեծ գովեստով կը խօսին իտա – լական թերթերը, իրբեւ Միլանոյի օփերային աստղը, որ չատ յաջող կերպով կատարած է Մարգրիտի դերը (Ֆաուստ) : Բնիկ Պոլսեցի է, Զարթիկ Մըսըրլեան , զաւակը Գատրգիւղի յայտնի երաժչտագէտ Ա.Հարոն Մըսըրլեանի : Ա – չակերտած է Գատրգիւղի աղջկանց Փալադաչեան վարժարանը : Ամուսնացած է իտալացի երգա –

րան, սկսան դրոհ տալ չիշերով, բազմութեան վրայ : Խառնակիչ կը փնտռէին ամէն տեղ : Այս առթիւ պիւֆէին չիշերը իրբեւ զէնք գործածուե– ցան :

Իրենց կողմէ տղեղ արարքներ չպակսեցան լինչպէս ականատես եղայ անձամբ : Դռեհիկ տի – պար մը որ սպառնալիքով պարի հրաւիրեց կին մը, ամէնէն չատ կը հայհոյէր Նոր Սերունդին :

Այս բոլոր դէպքերուն պատասխանատուները բուն իսկ կազմակերպիչներէն էին, իրենց անփոր– ձութեամբ եւ ապիկարութեամբ, անկիրթ եւ ղա– դրդռիչ չարժուածքներով :

Գանելով հեռացայ պարահանդէսէն , ինչպէս չատեր ինծի պէս : Իրենց չահն ալ կը պահանջէր լուռ անցնիլ, փոխանակ նորէն թունաւորելու մթ– նոլորտը :

ԵԴՈՒԱՐԴ ՄԱՎԵԱՆ

ՑԱՌԱՋ կը ճաւիրեմ

Վիէնէն Պ. Կ. Աւետիսեան վեցամսեայ ՑԱ – ՌԱՋ կ ընուիրէ իր եղբօր՝ Պ. Ա. Աւետիսեանի, Պէյրութ :

հան Մանծեալի Մաքլոսկայի հետ, ծանօթ իր բազմաթիւ հեղինակութիւններով :

ՕՐ. ՎԱՆՈՒՀԻ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ առաւելագոյն նիչով չրջանաւարտ եղաւ Քուպայի առեւտրա – կան քոլէճէն :

Հալանայի հայ գաղութը նախա – պէս կը բաղկանար 1500 հոգիէ : Ներկայիս մնա– ցած են հարիւր հոգի : Պայմաններու բերումով , իրարմէ հեռու կ'ապրին ցրուած Հալանայի ար – ուարձաններուն մէջ :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Վաղեմի Դաշնակցական ռազ – միկ Խաչիկ Տէր Ցովհաննէսեան մեռած է Գոլըմ– պըսի (Ամերիկա) մէջ : Ծնած էր Վասպուրականի Կարկառ գաւառի Թադու գիւղը : Զինք կը կոչէին « Ծուռ Խեչօ» կամ Մոկացի Խեչօ» : Իր յեղափո – խական գործունէութեան համար աքսորուած էր Սիպերիա : Օգտուելով Ցարին ընդհ. ներումէն կը վերադառնայ Կովկաս : Կը մասնակցի Հայ – Թա– թարական կռիւներուն եւ կը վիրաւորուի : Իր մահ– ուան գոյժը լսելով Դրօն հեռագրած է.— «Կ'ողբ– քամ մահը մեր քաջարի կռուող Մոկացի Խեչոյին, որ չատ մը արիւնալի կռիւներու մասնակցեցաւ, հայրենիքին համար » :

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՑԱՌԱՋ»Ի

ԿԱՂԱՆԴԱԶԻՔ

— « Արամ, հայերէն ալ սորվէ : Հայերէն գրել եւ կարդալ ալ պէտք է գիտնաս » :

Ինքն ալ համաձայն էր, թէեւ ծանրաբեռ – նուած՝ տեղական ուսումնարանի դասերով :

Կաղանդին օրը, երբ նուէրներ կը բաժնուէին, ինքն ալ պահարան մը հրամցուց, գոհ ու ինքնա– բաւ :

Իր նուէրն էր այդ, իր վաստակը, առեղծ մը ի վեր գաղտնօրէն կատարած աչխատանքին ար – դիւնքը :

Պարունակութի՞ւնը այդ համեստ պահարա – նին :

Արամին գրած առաջին հայերէն նամակն էր : Գրամով գնուած որեւէ բան կրնա՞ր աւելի ու – րախացնել հայ ծնողք մը :

Մանուկներ, օրինակ առէք ձեր տարեկից Ա– րամէն : Մ.

ԿԻՆԸ.— Ի՞նչ եղաւ, ինչու գլուխդ կապեր ես :

ԱՄՈՒՍԻՆԸ.— Մայթէն անցած առենս տա– նիքէն կոմինար մը ինկաւ գլխուս :

ԿԻՆԸ.— Միչտ նոյն անխոհեմ մարդն ես : Չէ– լո՞ր կրնար միւս մայթէն քալել ... :

★

ՇԱՏ ՆԻՀԱՐԸ.— Ես եթէ քու դիրութիւնդ ունենայի, ինքզինքս կը կախէի :

ՇԱՏ ԳԻՐԸ.— Ես եթէ քու նիհարութիւնդ ու– նենայի, ինքզինքս չուանի տեղ կը գործածէի ... :

ՄՈՒՐԱՏԻ ՁԻՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Մեր բարձր դիրքէն կը տեսնէինք Կովտուն , Ֆանճար, Կավռայ, Ֆօճասար, Կամխ, Բրաբերդ, Եարասար գիւղերը, բոլորն ալ աւերակ դարձեր էին. սիրտս չդիմացաւ, նստայ լացի. տղաքը ե– կան մօտս դիս մխիթարելու, բայց չէին կարող. մեր ծնած, մեծցած տեղերը մեղի փուչ էին դար– ձեր. մեր չտեմարանները թշնամին կողոպտեր էր, եւ մենք անունդ չունենալնուս ուժասպառ եղած էինք, աչքերնիս չարունակ դաչտերու վրայ էր, անոնէր «մալ» մը մնայ բերենք մեղի համար պա– չար պատրաստենք :

Երեկոյ եղաւ, ամէն ոք դնաց իր տունը. մարդ, եղ, ոչխար մտան իրենց խրճիթները ու փարախները. տեսայ, որ անոնէր, մինակ մենք էինք : Տղաքն կը չարունակէին ինծի խօսիլ ու մխիթարել ,բայց ես իմ մտածումներէս տար – ուած՝ կը նայէի մեր աւերակ դիւղերուն եւ կ'ար– տասուէի :

Աղանձի պաչարը չալակած , ուժասպառ վի – ճակի մէջ չարունակեցինք մեր ճամբան :

Մայիս 29էն ի վեր առանց աղի հաց եւ միս ուտելով, վատառողջ դարձեր էինք : Կռիւներէն աւելի մեր մեծ մտահոգութիւնը հացն էր. փամ– փուչտի ալ պէտք չունէինք, քանի որ դրաւած հրացաններու իսկ պէտք չունէինք եւ անոնք կու– տայինք աղին – անդին մեր հանդիպած հայ վա– խստականներուն :

Հասանք Օրնավուտ թուրք դիւղին վերեւը. դիրքերնիս չատ անյարմար էր եւ մենք չէինք չարժուիր զգուչութեան համար եւ այդ պատճա– ռաւ մինչեւ իրիկուն ծարաւ մնացինք. իրիկունը ճամբայ ելանք եւ լուսաբացին հասանք զոլաներու (թուրք ցեղ մը) վերեւի անտառը : Այնքան սոված էինք, որ ծառերուն վրայ վայրի տանձ եւայլն կը փնտռէինք, ան ալ չկար. ծառերն ալ ամուլ էին այդ տարին. այնքան տկարացած էինք, որ կը զգայի՝ բան մը եթէ պատահէր, չպիտի կրնայինք դիմադրել : Մուրատեանը, Փանոսեանը եւ վար – դանը ղրկեցինք թուրք հովիւներու մօտ դրամով սչխար դնելու համար. դժկամակութեամբ երկու դառ ծախեր էին : Երկու ժամուայ մէջ գոյդ մը դառը կերանք. երբեք աւելի համով բան չէինք կերած. ամէնէն ուժասպառը ես էի, եւ տղաքը լաւ կտորները ինձ կուտային :

Կերանք, յագեցանք, բայց չուրի պակասէ կը նեղուէինք, որովհետեւ նոյնիսկ լուացուելու չուր դժուարաւ կը դտնէինք :

Երկու օր մնացինք այդտեղ, երրորդ օրը ճամբայ ելանք. կ'երթայինք, մենք ալ չէինք դի– տեր՝ ուր, միայն դիտէինք, որ դէպի արեւելք կ'երթայինք : Երբ Զանախչի լերան վերեւ ամենա– բարձր զագաթը հասանք, մնացինք դիշերը, սպա– սեցինք, որ լուսանայ դիտելու համար, որովհե – տեւ յոյս ունէի՝ թէ պիտի ճանչնայի ճամբան , եթէ Հապէչի լեռներուն դիմացը ըլլայինք : Լոյսը բացուելէն իսկ առաջ չտապով առի հեռադիտակը եւ կը սպասէի, որ մութը փարատի, երբ այդուն լոյսը բացուեցաւ, տեսայ, որ սխալ չէինք եկած. երեւաց Կարինի ճամբուն վրայ Քէօչէհիւրտ գիւ – ղը, որ աւերակ դարձած էր եւ ուրկէ թաղուր մը պինուար կ'ելլէր : Մէկ ալ տեսանք, որ հօճա մը ձի հեծած մինակ կուգար արեւելքէն դէպի արեւ – մուտք. մեր աչ կողքէն պիտի անցնէր : Մեր ըն – կերներէն մէկը, Գարաօղլանը, ճիշդ թուրքի կը նմանէր. ղրկեցինք զինքը, որ դիմաւորէ հօճան : Գարաօղլանը գնաց, ձիուն սանձը բռնեց եւ իբր իսլամ հաց ուղեց. այդ միջոցին Աբուքջանը հա– սաւ եւ դաւաղանով զարնելով գլխուն, ձիէն գլ– որցուց : Փոչիին մէջ ինկած հօճան դթութիւն կը հայցէր, բայց մեր սրտերը կարծրացած էին. տղաքը զայն ձորին մէջ տարին սպաննեցին : Մենք ալ գացինք հիւսիսային կողմը դէպի անտառը, որ խիտ եւ դեղեցիկ ծառերով կազմուած էր : Երեք օր մնացինք անտառին մէջ. հաց չունէինք : Նշան փանոսեանը եւ Արմենակը ղրկեցինք Զ... յոյն գիւղը. ղրկեցինք նաեւ ուրիշ չորս հոգիներ ցածը երեւցող ջրաղացը դրամով ալիւր կամ հաց առ – նելու համար : Ատոնք կ'երթան ջրաղացը. կը տեսնեն, որ Ցոյներ են, իրենք թրքախօս յոյն կը ձեւանան եւ լաւ ընդունելութիւն կը դտնեն : Նոյն միջոցին վեց Թուրք կ ըստնեն ներս, Թրքական ձեւով կը բարեւեն եւ կը հարցնեն, թէ ի՞նչ ազգէ են : Մերինները կը պատասխանեն թէ Թուրք են. այն ատեն Ցոյները կը չուարին, բայց կը ծածկեն քիչ առաջուան խօսակցութիւնը :

ՋԱՊԼ ԵՍԱՑԵԱՆ

★ *Մարշըլի ծրագրին վերատեսուչը, Հոֆ – մըն, ճառ մը խօսելով Ուոշինկթընի մէջ, դոհու – նակութիւն յայտնեց 21 ամսուան արդիւնքներու մասին եւ ազդարարեց։— «Եթէ ամերիկեան օգ – նութիւնը թուլնայ, հետեւանքը պիտի ըլլայ պա – տերազմ »։*

ԱՍԻՈՑ ՄԷՋ ԱԼ ՆՈՑՆ ՀՈԳԵՐԸ

Մեծն Բրիտանիոյ եւ եօթը գաղթապետու – թեանց արտաքին նախարարները այս միջոցին բա – ցառիկ ժողով մը կը գումարեն Քոլոմպոյի մէջ (Սէյլան), բոլորովին դռնփակ։ Ժողովին կը մասնակցին բազմաթիւ խորհրդականներ, քաղա – քական, զինուորական, տնտեսական։ Հրատա – րակուած տեղեկութեանց համաձայն, օրակարգի գլխաւոր խնդիրներէն մէկն է խափանել համայ – նավարութեան ծաւալումը Հարաւ – արեւելեան Ասիոյ մէջ։ Այս նպատակին հասնելու համար պի – տի ջանան գործակցութիւն հաստատել եւ բարե – լաւել իւրաքանչիւր երկրի տնտեսական վիճակը, քանի որ համայնավարները ամէնէն աւելի կ'օգ – տուին ժողովուրդներու թշուառութենէն։ Պ. Պե – ւին (Անգլիա) եւ Պանդիտ Նեհրու (Հնդկաստան) համաձայն չեն որ Խաղաղականի չրջանին համար ալ դաշինք մը կնքուի յարեւմտեան Ատլանտեանի դաշինքին։ «Ռուսիա ինչո՞ւ պիտի փորձէ միջա – մտել, երբ Ասիոյ մէջ եւ այլուր պետութիւնները իրենք կր ջանան լուծել իրենց խնդիրները »։

★ *Թերթերը կը դրեն թէ ժողովասրահը վե – րելակ չունենալով, չորս աշխատաւորներ պէւինը վեր կը բարձրացնեն պատշարակով մը։*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՑ ՀՈՎԻՒ մը ? Հինգ դաւակի հայր եղած է մէկ անգամէն Միլանոյի մէջ։ «Լա Տոմինիքա» թերթը, որ երախաներուն դունաւոր լուսանը – կարն ալ հրատարակած է Դեկտ. 25ի թիւին առա – ջին էջին վրայ, դժբախտաբար ուրիչ մանրա – մասնութիւն չի հրատարակեր այս մասին։

ԱՐԻՒՆԱԼի ԴԻՊՔԵՐ պատահեցան Մոտենայի (Իտալիա), որ համայնավարական բոյն մը կը համարուի, երբ 20·000 բանուորներ կը փորձէին դրաւել պողպատի գործարանները։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ վեց հոգի սպաննուած, հարիւր հոգի վիրաւորուած են։ Պաշտօնական տեղեկագրին համաձայն, բանթողները ոստիկաններուն վրայ յարձակած են ձեռնառումբերով, մուրճերով, բի – րերով եւ քարերով։ Քաղաքը, որ 96·000 բնակիչ ունի, ամայացած էր։ Խանութները, ճաշարան – ները եւ սինէմաները փակուած էին։ Ընդհանուր գործադուլ մը ծրագրուած ըլլալով, նախարարա – կան խորհուրդը արտակարգ նիստ գումարեց։ Ա – մենածանր խռովութիւններն են ասոնք, 1948էն ի վեր։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ.)։— Մթերքին 980 (905), տո – լար 348.80 (397), դուխ. ֆրանք 81.30 (91), պել – ժիական 6.93 (7.55), նախուլէոն 4280, դուխ. ոս – կի 4080, սթերլին 4920, տոլար (20) 20.360, ճոյլ ոսկի 59 հազար ֆրանք։

330·000 ՀՐԵԱՆԵՐ իրենց հայրենիքը վերա – դարձած են 1949ի ընթացքին, ինչպէս կը հաղորդէ Իսրայէլի անթեյր։

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կր հեռագրեն թէ խորհրդային դիտուններ երեք նոր մոլորակներ գտած են, ո – րոնք անմիջապէս կոչուած են Ռուսիա, Մոսկուա եւ Կոմսոմոլա։

ԿԻՊՐՈՍԻ Թուրքերէն կազմուած պատգամա – ւորութիւն մր որոչեր է յոյցեր կազմակերպել Թուրքիոյ մէջ, իբրեւ բողոք Յոյներուն դէմ ո – րոնք ձեռնարկներ կր կատարեն, կղզին Ցունաս – տանի հետ միացու համար։

ՊԵԼԺԻՈՑ վարչապետ հաստատեց թէ 10–250·000 ֆրանքի խարդախութիւն մր երեւան հան – ուած է։ Արդէն իսկ ձերբակալուած են կարգ մը մեծ առեւտրականներ եւ սեղանաւորներ, Պրիւ – սէլի եւ Անվէրսի մէջ։

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

SOCATEX *ձեղի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք* ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie *եւն.* դերձակի **toileի** մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Dé – caties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14։ Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն։

Բաց է երկուշաբթի օրերը, ժամը 9էն 19։
Առաքում գաւառները։

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) **TEL. Tru. 37-92**
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջ նել Carrefour Chateaudun
5 *վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazareէն։

ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ՀԵՏԶՀԵՏԷ ՊԻՏԻ ԴԱՌՆԻ «ՅԱՌԱՋ»ի ԱՆ – ՎՃԱՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ։ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԵԻՍ ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՓԱԿԵԼ ԲՈԼՈՐ ԱՌԿԱԽ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ ։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի ախոյենական մրցումնե – րը տեղի կ'ունենան այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Brie Janvfyի դաշտին վրայ։ Պահեստին ժամը 13·15ին, Ա. խումբը ժամը 15ին։ Ժամադրավայրը փորթ ո'Իթալի ժամը 11ին, Իսի մարզիկներուն համար մէթրօ Մէրլի ո'Իսի ժամը 11·15ին։ Ճըշ – դապահ ըլլալ ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սե – բունդի կողմէ ։ 27 Ցունուար ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին, Սալ ոէ Ֆէթ (Մէգոն ոիւ Փէօփլը) Ave. Victor – Cresson, Իսի լէ Մուլինօ ։

Կը ներկայացուի՝
ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ (Շիրվանզատէի)
մասնակցութեամբ «Ադամեան թատերախումբի »
Ղեկավար՝ Շահան Սարեան ։
Հաղորդակցութիւն.— Մէթրօ Մէրլի ո'Իսի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ժանէթ եւ Օսքար Տէ – միրճեան խորին չնորհակալութիւն կը յայտնեն Լէ ք'Օլիվ – Սէն Ժիւլիէնի դպրոցներու կրթ. մարմնին եւ ամէն անոնց՝ որոնք անճամբ կամ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց թանկա – գին մօր ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՌՒ ՍԷՄԷՐՃԵԱՆի գտա – նուղէտ մահուանը առթիւ, եւ կը ծանուցանեն թէ անոր քառասունքի հոգեհանդիստը պիտի կատար – ուի Ցունուար 15ի կիրակի օրը, Մարսէյլ–Փրա – տոյի Մայր եկեղեցիին մէջ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Պրէվանի Սանաթորիոմի հայ հիւանդները Նոր Տարուան առթիւ եւս կու – դանք մեր ջերմ չնորհակալութիւնները յայտնել Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւ – ղին որ այնքան գուրգուրանքով եւ փափկանկատ ուշադրութեամբ կը հոգայ մեզ։ Մասնաւոր չնոր – հակալութիւններ եւս Տիկին Տէր Սիմոնեանի իր մատակարարած մատաղին համար ։
Pavillon Salmon թիւ 62ի Հայ հիւանդները

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ (ANDILLY)

Աշխատաւորուհի մը կը փնտռէ ընդհանուր մաքրութեան եւ թեթեւ լուացքի համար։ Դիմել Պ. Սարաֆեանի, 20 Impasse des Petites Ecuries, Փարիզ (10), մէթրօ Փորթ Ս. Տընի։

Պ. ՋՕՊԱՆԵԱՆի ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐԸ, որ ընդհատուած էին Կաղանդի եւ Ծնուն – դի տօներու չրջանին, պիտի վերսկսին Ցունուար 14ի չաբաթ օրը, ժամը 5ին, Սէթէ Իւնիվէրսիթէի Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Պուլվ. Ժուռտան։ Նիւթ՝ միջնադարեան հայ հզօր բանաստեղծ ՓՐԻԿ (երկ – րորդ եւ վերջին դասախօսութիւն)։ Մուտքը ա – զատ է։

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

Արեւելեան ծանօթ երաժիշտներ, Տիկին
ՍՕՆԻԱ, Պ. ԳԱՐԱԳԱՇ (Քանուն), եւ Պ.
ԱԼՖՈՆՍ (ուտ եւ քէմէնչիստ)
Իրենց ամառնային պտոյտէն վերադարձած են եւ նոր յայտագրով մը կը նուագեն
ԲՈԼՈՐԻՆ ՄԱՏՋԵԼԻ
ԲՈԼՈՐԻՆ ՍԻՐԵԼԻ
ԲՈԼՈՐԸՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ
Լ Ի Լ Ա ճաշարանին մէջ, 24 rue St. Lazare
Métro Trinité *կամ* N. D. de Lorette
Tél. Tri. 31–62

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի վիճաբանական հաւաքոյթը այս Կ. ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Նիւթ «Տատրադոմի հարսը»։ Կը վարէ՝ ընկեր Հ. Բա – լուեան։ Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։ Հայե – րէնի դասընթացք ժամը 8—9։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կո – միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ։—

ԹԱԹՈՒԼ խումբը 12 Ցունուար հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին։

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբ 12 Ցունուար, հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին։

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէ 14 Ցունուար չա – բաթ երեկոյ ժամը 8·30ին։

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄՄԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Ցունուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին։

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Ցունուար, կի – րակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին։

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէ 15 Ցունուար, կի – րակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3·30ին։

ԱՐԱՄ խումբ 15 Ցունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին։

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սովորա – կան հաւաքատեղիները։ Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։ Կարեւոր օրա – կարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ ։

ԱՆԿԼԷՆ – ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Վա – հան Խորէնի խումբին ընկերները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս չորեքչաբթի ժամը 8·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. բոլոր ընկերները ժո – ղովի կը հրաւիրուին, այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատես – բերով ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Չորեքչաբթի եւ Ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8·30ին, դպրոցի սրահը, 78 ռիւ Բապըլէ։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ։ Ներկայանալ ան – դամատեսրով ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, սովո – րական հաւաքատեղին։ Շարունակութիւն նախորդ ժողովին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիաման – թօ» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 8·30ին, 68 ռիւ Ռապըլէ։ Կը դասախօսէ Պ. ԿԻՒՐԵՂ ԽՐԱՑԵԱՆ։ Նիւթը՝ «Հայ թագաւորու – թեան հաստատումը»։ Կը հրաւիրուին համակիր – ները եւ սանուհիները ։

ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է
Երկար ատենէ ի վեր սպասուած
«ՀԱՑԵՐԷՆ ՁԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ դնահատ – ուած է Արհեստակցական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով։

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմ – բռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է բաժանորդագրուի, փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը։ Գինը 1500 ֆրանք ։

Դիմել հեղինակին.— **P. TOURIKIAN**
133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
ՓՈՓՐԱՓԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՍԱՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ
բոլոր պիտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE
Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՀԱՅՐԱՆԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH · Fondé en 1925 · R. C. S. 376.256

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 12 Janvier 1950 Հինգշաբթի 12 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26է ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6049–Նոր շրջան թիւ 1460

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԸ ԽՕՍՔԸ

ԽՌՈՎԱՅՈՒՁ ՕՐԵՐ

Օրը օրին հրատարակուած քաղաքական լու – րերը այնքան խօսուն են որ, մասնաւոր բացատրութեան չեն կարօտիր :

« Երկինքն ամպել ա» : Փոթորիկի նախա – նշաններ կ'երեւան ամէն տեղ : Եւրոպայէն մինչեւ Ամերիկա : Մշրտումներ՝ քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային :

Աշխարհօրէն կը փոխուի աշխարհի դիմագիծը : Նոյնիսկ ամէնէն յետամնաց երկիրներուն մէջ :

Դարաւոր լուծեր կը խորտակուին, կամ տարբեր ձեւեր կը ստանան : Հետզհետէ կը ճարճատին եւրոպական աշխարհակալութեան բերդերը՝ Ասիոյ եւ Աֆրիկէի մէջ :

Ո՛րքան ժողովուրդներ իրենց անկախութեան տիրացան, վերջին Աշխարհամարտէն ի վեր : Սուրիա, Լիբանան, Հնդկաստան, Փաքիստան (իսլամական չրջան), Իսրայէլ, Պաղեստին, եւ ամէնէն վերջինը՝ Ինդոնեզիա (Հնդկական կղզիներ), որ աւելի քան 300 տարիէ ի վեր կը դտնուէր Հոլանտայի տիրապետութեան տակ : Անցաւ հարիւրաւոր եւ 75 միլիոն բնակիչներով :

Դեռ չենք հաշուեր անոնք որ կը խլրտին Հիւսիսային Աֆրիկէի ափերուն վրայ եւ այլուր :

Միւս կողմէ, հազիւ իրենց անկախութեան տիրացած ազգեր ինկան աննախընթաց բռնակալութեան մը տակ, բուն իսկ Եւրոպայի սրտին վրայ : Եւ ազատութիւն կ'աղաղակեն անդօր կատաղութեամբ :

Այդ ճամբուն վրայ կը գտնուի նաեւ Չինաստանը : Թէեւ, լաւատեսները կը կարծեն թէ աւելի շատ բարենորոգչական չարժում է կատարուածը, քան Թունդ բոլշեւիկեան :

Տեսանելի փոթորիկներուն եւ ստորերկրեայ ցնցումներուն հետ, կ'աճին ինքնապաշտպանութեան կամ նախկին դիրքերու պաշտպանութեան դործողութիւնները : Ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ :

Մոսկուան եւ իր արբանեակները, Կոմպարտիան (նախկին Կոմկուս) եւ իր ուղեկիցները դղրդադին քարոզութիւններ կը կատարեն, համոզելու համար թէ արեւմտեան Եւրոպան եւ Մ· Նահանգները պատերազմ կը պատրաստեն :

Այդ ազդանշանը տրուած է բոլոր մասնաճիւղերուն, որպէսզի խլրտումներ սարքեն յանուն խաղաղութեան եւ «ճշմարիտ ժողովրդավարութեան» :

Եւ ահաւասիկ խռովայոյզ գործունէութեան տեսարաններ՝ բոլոր այն երկիրներուն մէջ ուր ազատութիւն կը տիրէ խօսելու, գրելու, ժողովներ դումարելու, հրապարակային ցոյցեր սարքելու : Նոյնիսկ իշխանութիւններ տապալելու :

Նոյն կանխորոշ գործողութեան դանազան ա – բարներն են որ կը տեսնենք մեր երկրին մէջ ալ, ինչպէս քիչ անդին, Իտալիոյ մէջ :

Գետերով արիւն պիտի հոսէր, եթէ նոյն փորձերը կատարուէին որեւէ խորհրդային երկրի մէջ :

Բոլշեւիկները վարպետ են ամբոխավարական մարդանքներու մէջ : Տնտեսականին հետ կը խառնեն քաղաքականը : Այնպէս որ, ամէնէն արդար պահանջներն ալ յաճախ կը պղտորին, քաղաքական ցոյցերու կը վերածուին :

Այնուհետեւ յաւելի է երբ աշխատաւորները զոհ կ'երթան ընդհարումներու, իրենց իրաւունքները պաշտպանած ատեն : Բայց՝ տագնապին արտաքին երեսն է այս : Զարիքին արմատը չատ աւելի խոր է : Եւ օտարոտի ձեռքեր են որ կը լարեն դրսպանակը :

Այս պատճառով ալ, տեղական իշխանութիւնները միշտ օտարներ կը փնտռեն որեւէ խռովութեան ատեն : Թերթերն ալ կը լրացնեն պակասը :

Ինքնին կը հետեւի թէ որքան պաղարիւն եւ ուշադիր պէտք է ըլլան մեր աշխատաւորները, երբ հրապարակային ցոյցեր կը սարքուին :

Օրէնքը ցեղային խտրութիւն չի դներ աշխատաւորներու միջեւ, իրենց տնտեսական չահերը պաշտպանած ատեն :

Բայց, իշխանութիւնները չեն հանդուրժեր որ եկուորն ալ քաղաքական դասեր տայ հիւրընկալ երկրին : Մանաւանդ երբ օրերը ամպոտ են եւ խռովայոյզ :

Արթուն եւ զգոյշ՝ աւելի քան երբեք :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՒՐԻՇ ՄԵՂՔԵՐ

Պէյրութի մէջ սարքուած վիճաբանական ժողովին առթիւ, երկրորդ տիկին մը եւս մատնանշեր է Հայուհիներու կարգ մը մեղքերը :

Իր բանախօսութեան առաջին մասը միայն տեսած ըլլալով, կ'ամփոփեմ գլխաւոր կէտերը.—

1· Հայ կինը իր «չափազանցուած» մաքրասիրութեամբ (աւելլ, սրբել, չիլել), կարով եւ կարկատուքով այնքան կլանուած է որ, յաճախ անփոյթ եւ անուշադիր է ինքն իր անձին նկատմամբ :

— « Շատ անգամ, իրիկուններ, իր խոնջած ամուսինը կ'ընդունի թափթփած, չսանտրուած մազերով, թափթփած հագուստով, տակնուվրայ եղած տան մը մէջ : Օրն ի բուն այնիսկ յոգնած եւ ուժասպառ եղած է որ, իր ամուսնոյն հետ երկու աւուշ, սիրալիր խօսք փոխանակելու կարողութիւն չունի» :

2· «Ծայրայեղօրէն զբաղած այս կիներուն հետ, կան չատեր որոնք առաւօտեան աշխատանքի սուղ ժամերը կ'անցընեն չաղակրատելով եւ բամբասելով դէմ դիմաց, պատուհանէ պատուհան, եւ կամ առաւօտեան գնումներու միջոցին, խանութներու եւ փողոցներու մէջ, կամ սուրճ խմած ատեն» :

— « Կան բազմաթիւ կիներ, որոնք իրենց թանկագին ժամանակը կը սպաննեն աւելորդ այցելութիւններով եւ կամ թուղթ խաղալով» :

3· «Հայ կինը չի կարդար : Ժամանակ չի գտներ ատոր համար : Դպրոցէն ինչ որ սորված է կիսկատար, անով կը բաւականանայ» :

Կը կարծեմ թէ ինչ որ ամփոփեցի երէկ եւ այսօր, բաւական է... տակնուվրայ ընելու չատ մը տուներ : Ոչ միայն Լիբանանի կամ Սուրիոյ, այլեւ մեր գաղութին մէջ : Փարիզէն մինչեւ Մարսէյլ եւ Միջին Ֆրանսա :

Չհանհատներուն կը ձգեմ քննել, հերքել կամ հաստատել, մատնանշուած մեղքերուն արդարն ու անարդարը :

Անդուլա արձանագրելով նաեւ Եւրոպայի, եւ մանաւորապէս Ֆրանսայի Հայուհիներուն արժանիքներն ու թերութիւնները : Վ.Ա.Հէ

Ծաւր դէպքեր Մարսէյլի մէջ

Երեքշաբթի օր ծանր խռովութիւններ տեղի ունեցան Մարսէյլի մէջ, իբրեւ հետեւանք Աշխատանքի Դաշնակցութեան եւ համայնավար կուսակցութեան նոր աղանձանին :

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, անոնք յաջողած էին 48 ժամ կեցնել «Փասթէօր» չոգենաւը, որ զինուոր եւ ռազմամթերք պիտի փոխադրէ Հնդկաչինի : Կառավարութիւնը անմիջապէս պարտուիչ ծառայութեան կոչ ուղղեց բոլոր նաւասիներուն, ազդարարելով թէ անոնք որ չեն պատասխաններ, դատական իշխանութեանց պիտի յանձնուին : Պաշտօնեաները եւ աշխատաւորները մեծ մասով նպաստաւոր պատասխան տուին, բայց ուրիչ նաւասիներ մերժեցին հրամանը : Ցետոյ բանակցութիւններ կատարուեցան, եւ կը յուսացուէր թէ նաւասիները նաւը ճամբայ պիտի հանեն, եթէ ետ առնուի պարտաւորիչ ծառայութեան հրամանը :

Երեքշաբթի առտու, երբ նաւասիներու ընդհ· քարտուղարը կ'ուզէր նաւ մտնել բռնի, խզելով զինուորական չղթան, ձերբակալուեցաւ : Իրիկուան դէմ արձակուեցաւ եւ կը յուսացուէր թէ նաւասիները պիտի հանդարտին : Բայց այս անգամ ալ մեքենաներու աշխատաւորները գլուխ վերցուցին եւ ոստիկանութիւնը հարկադրուեցաւ նաւէն հանել բոլորն ալ, 130 հոգի, ուրիշներ նշանակելով :

Ոստիկանութիւնը արգիլած ըլլալով ծուխէ – թի քարափին վրայ սարքուած ժողովը, ցուցարարները ուրիշ ձեռնարկներ կատարեցին : Այս – պէս, հանրակառքերու երթեւեկը դադրեցաւ ժամ մը 16·30էն 17·30 : Քարափի բանուորները ամէն աշխատանք դադրեցուցին կէս օրէն վերջ : Մետաղործական բանուորները մերժեցին հետեւիլ դործադուլին, իսկ երկաթուղիներու աշխատաւորները մասնակցեցան 25 առ հարիւր համեմատութեամբ :

Իրիկուան ժամը 5ին ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Քանըպիէռի վրայ, ոստիկաններուն եւ ցուցարարներուն միջեւ : Թերթերը կը գրեն թէ այս վերջիններուն քարեր արձակեցին որոնք իրենց նպատակին չհասան եւ միայն ապակեփեղկեր խորտակեցին : Կարգ մը ձերբակալութիւններ կատարուեցան : Ոստիկանութիւնը օդնական ուժ ըստացած ըլլալով, յաջողեցաւ բարեկարգութիւնը վերահաստատել ժամը 18·30ին : Խանութները եւ սինէմաներն ալ վերաբացուեցան : Տասը ոստիկաններ վիրաւորուած են : Հետագիրը կ'ըսէ թէ բազմաթիւ օտարականներ եւ երիտասարդներ կային ցուցարարներուն մէջ :

Չամայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ», կը յայտարարէ թէ այս բոլոր ցոյցերը կը կատարուին խաղաղութիւն հաստատելու համար Հնդկաչինի մէջ :

Խորհրդարանին նոր նստաշրջանը

ՄԱՐՍԷԼ ԿԱՇԻՆԻ ԵՒ ԷՌԻՈՑԻ ՃԱՌԵՐԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք, Ազգ· ժողովին եւ Հանրապետութեան Նորհուրդին նոր նստաշրջանը վերսկսաւ երեքշաբթի օր : Այս առթիւ ընտրուեցան երկու ժողովներուն դիւանները : Ազգ· ժողովը վերընտրեց իր նախագահը, Պ· Էռիօ, որ ստացաւ 297 քուէ, 23 ձայն աւելի՝ անցեալ տարուան վրայ : Համայնավարներու թեկնածուն, Մարսէլ Կաշէն, որ կը նախագահէր իբրեւ երիցագոյն անդամը, ստացաւ 166 քուէ : կը մասնակցէին 520 ընտրեսփոխաններ :

Կաշէն իր բացման ճառին մէջ վկայ կանչեց – լով Սէն Սիմոնը, Քոնտորսէն եւ «բարի եւ մեծ Ժոռէսը », երկարօրէն փառաբանեց խորհրդային կարգուսարքը, քննադատեց «ազատական դրամատիրութիւնը որուն միջնաբերդը կը կազմեն անզգեւսաքսոն երկիրները» : Այս առթիւ իբրեւ կենդանի օրինակներ յիշեց արեւելեան Եւրոպան եւ Չինաստանը, իրենց կատարած նուաճումներով : Իրրեւ եղրակացութիւն, Կաշէն առաջարկեց աւելի լայն առեւտուր հաստատել արեւմտեան եւ արեւելեան Եւրոպայի միջեւ, եւ օրինքէ դուրս հրչակել հիւլէական ռումբը, ընդունելով Խ· Միութեան բանաձեւը Ազգաժողովին մէջ : Ըսաւ թէ այն երկիրները որ ճանչցան Չինաստանի նոր կարգուսարքը վերջին քանի մը օրերու ընթացքին, չարժեցան «իմաստութեամբ եւ խաղաղութեամբ» :

Իր կուսակիցները կը ծափահարէին ամէն մէկ խօսքը, իսկ միւսները կամ կը հեղնէին եւ կամ լռութիւն կը պահէին : Պահ մը բոլոր ժողովականները ծափահարեցին, երբ Կաշէն յիշեց յաղթութեան առաքեալներէն մէկուն՝ փիլիսոփայ Քոնտորսէի պատմական խօսքը.— «Գերութեան մատնուած ազգերը կրնան, իրենց ուզած օրը եւ ուզած պահուն պատռել այն խայտառակ դաչնագիրները զոր ստորագրել տուած են իրենց բռնակալները» : Անշուշտ ոչ – համայնավարները այս յայտարարութիւնը կը ծափահարէին բուն իմաստով, եւ ոչ թէ Կաշէնի ուզած մեկնութեամբ : Համայնավար առաջնորդը յայտարարեց նաեւ թէ Ֆրանսայի ներկայ կարգուսարքը իր մէջ կը պարունակէ «պատերազմի սերմերը » :

Վերընտրուած նախագահը, Էռիօ, պարագ սեպեց յիշեցնել թէ Ֆրանսայի ներքին վիճակը «փափուկ է տակաւին, իսկ միջազգային կացութիւնը՝ չփոթ : Քաղաքական կուսակցութիւնները պարտաւոր են դժուարին եւ երբեմն տաժանելի զոհողութիւններ ստանձնել, Ֆրանսան եւ խորհրդարանական կարգուսարքը պահպանելու համար արկածախնդրութիւններէ : Գիտենք թէ ինչպէս կը սկսին անոնք, բայց չենք դիտեր թէ ինչպէս կը վերջանան » :

Ներքին դժուարութիւնները պարզելէ վերջ, նախագահը յայտարարեց թէ «Ֆրանսան, հրաչալի երկիր, կը չարունակէ իր վերելքը, հակառակ զանազան քննադատութեանց» : Արտաքին քաղաքականութեան առթիւ ալ, մասնաւորապէս յորդորեց զդուչանալ այնպիսի խօսքերէ որոնք կրնան վիրաւորել ամբողջ ազգեր :

Վարչապետին պաշտպանութեան 3000 ֆր.ի պարգեւի վաճառք

Վարչապետը Գ·· օր դրաւորապէս պատասխանեց ընկերվարական կուսակցութեան, 3000 ֆրանքի բացառիկ պարգեւին ընդհանրացման եւ չարունակութեան մասին :

Այդ պատասխանով կառավարութիւնը ոչ վճռապէս կը մերժէ, ոչ ալ ամբողջովին գոհացում կուտայ : Այսպէս, կ'ընդունի որ բացառիկ պարգեւէն օգտուին նաեւ հողագործական բանուորները եւ պետութեան այն պաշտօնեաները որ ամսականն 15·000 ֆրանքէն պակաս կը ստանան : Ելմը – տական նախարարը սկզբունքով հաւանութիւն յայտնած է, վասնզի մեծ թիւ մը չեն կազմեր 15·000էն պակաս թոշակ ստացող պաշտօնեաները, եւ բացառիկ ծախքը պիտի ըլլայ 80—100 միլիոն ֆրանք :

Այս դիմումէն վերջ, կառավարութիւնը կը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՌՈՍՏՈՄ

Դ.

Հետաքրքրական է յայորդ կէտը։ « Ժողովը Կովկասի վերաբերմամբ ընդունեց բերանացի եւ պրաւոր պրոպագանդի, տեսորի, ժողովրդական ցոյցերու եւ վինուած դիմադրութեան տակտիկը՝ մնալով պաշտպանողական հողի վրայ»։

Աւելին դեռ, ընդհանուր ժողովը ընդունեց նաեւ բանուորական չարժման մասնակցելու ան – հրաժեշտութիւնը. « Դաշնակցական բանուորա – կան խմբերը, այն գործարաններու սահմաններուն մէջ, ուր անոնք կ'աշխատին, կը մասնակցին բո – լոր բանուորական գործադուլներուն եւ չար – ժումներուն, երբ անոնք կապուած են բանուորնե – րու ընդհանուր վիճակին հետ այդ գործադուլնե – րու մէջ, իսկ ինչ կը վերաբերի գործարանական կեանքէն դուրս ցոյցերուն, որոնք կրնան առա – ջարկուիլ ուրիչ կուսակցութիւններու կողմէ, բայց որոնց առիթներն ու նպատակները կրնան տարբեր ըլլալ, իւրաքանչիւր դէպքի համար մաս – նակցելու կամ չմասնակցելու խնդիրը կը վճռէ Պատասխանատու Մարմինը»։

Ռոստոմը այս քաղաքականութեան համոզ – ուած պաշտպաններից էր։ Ընդհանուր ժողովից յետոյ, իբրեւ նորընտիր Արեւմտեան Բիւրոյի ան – դամ, նա անցաւ Ժընեւ։ 1905 թ. Փետրուար – Մարտին, Ժընեւում դումարուեց Դաշնակցու – թեան խորհուրդը, որին մասնակցեց եւ Ռոստոմը։

Խորհրդից դրեթէ անմիջապէս յետոյ, Մարտ 20ին տեղի ունեցաւ Քրիստափորի եղերական մա – հը։ Ռոստոմը չտապեց Պուլկարիա։ Քրիստափորի յուղարկաւորութիւնից յետոյ նա կազմակերպեց գինուորական դպրոցի բացումը եւ ուժեղացրեց հայ – մակեդոնական բարեկամական փոխ – յա – բաբերութիւնները։

1906ին Ռոստոմն այլեւս Կովկասում է, որը բռնկուած էր հայ – թրքական ընդհարումների հրդեհով։ Ինքնապաշտպանութեան գործը ամ – բողջապէս ամփոփուած էր Դաշնակցութեան ձեռ – քը։ Անդրկովկասը բաժանուած էր չրջանների, որոնց գլխին դրուած էին պատասխանատու վա – րիչներ, Արմէն Գարոն՝ Թիֆլիսում, Դումանը՝ Երեւանում, Վարդանը՝ Ղարաբաղում եւայլն։ Ռոստոմը ամէն տեղ էր. մերթ Ղարաբաղում, մերթ Երեւանում, մերթ Շիրակում ու Կարսում. չրջում, կազմակերպում ու քաջալերում էր, սո – վորեցնում էր ուժանակ բանեցնել, մակեդոնական ռումբեր գործածել։

Մի քանի ամիս մնաց Շուշու չրր – ջանում։ Մոռացել էր եւ ընտանիք, եւ իր անձը. ապրում էր միայն կազմակերպութեան մտահո – գութիւններով։

Հայ – թրքական պայքարից Դաշնակցութիւ – նը դուրս եկաւ յաղթական։ Սակայն, կռիւների հետեւանքով եւ ռուսական յեղափոխութեան ազ – դեցութեան տակ, կուսակցութեան ներսը ծայր տուին ուժեղ դժգոհութիւններ — մի կողմից զին – ուորական չարժումները, միւս կողմից անջատո – ղական հոսանքը, հայ բուրժուական խաւերի յար – ձակումները, ռուսահայ – թրքահայ դատի չուրջ ստեղծուած թանձր մթնոլորտը։ Եւ երբ 1907 թուի փետրուարի վերջերին Վիէննայում բաց – ուեց 4րդ ընդհանուր ժողովը, մեր հակառա – կորդները չարախնդութեամբ ձեռքերն էին չփում՝ անհամբեր սպասելով Դաշնակցութեան քայքայ – ման։ Սակայն այս անգամ էլ յուսախաբ եղան նը – րանք՝ Դաշնակցութիւնը հաստատմամբ կաղնու պէս մնաց անյողդողդ։ Ռոստոմը մէկն էր, երէ ոչ գլխաւորը նրանցից, որոնք ապահովեցին կու – սակցութեան միութիւնն ու կենսունակութիւնը։ Նրա երկայնամտութեան, լայնախոհութեան, համոզելու կարողութեան եւ անսահման համբերին ենք պարտական, որ անհաչտելի մտայնութիւն – ներն ու խառնուածքները կարելի եղաւ ոչ միայն պահել միեւնոյն ընդհանուր յարկի տակ, այլեւ միաձուլել, օրգանապէս միացնել մէկկազմակեր – պութեան մէջ։

Վիէննայում, առանց չափազանցութեան, հր – բայք տեղի ունեցաւ։ Հաւաքուել էին մի կողմից անհաչտ հակառակորդներ ընկերվարութեան՝ ըն – կերվարական ծրագրին դէմ քուէ տալու վճռական հրահանգով, միւս կողմից՝ մոլեռանդ ընկերվա – րականներ՝ նոյնպէս չգիջելու կտրուկ հրաման – դով։ Դժուար էր հաչտեցնել ջուրը կրակի հետ. Ռոստոմին եւ ընկերներին յաջողուեց ոչ միայն հաչտեցնել, այլեւ ընկերվարութիւնը մերժող Վռամեանի եւ Զարդարեանի պէս ընկերներին դարձնել ընկերվարական։ Վիէննայից Դաշնակ – ցութիւնը դուրս եկաւ նոր ծրագրով, աւելի միա – ձոյլ, աւելի կուռ ու գործօն։

Գլխաւորապէս Ռոստոմի պնդումին վրայ, ընդհանուր ժողովը ընդունեց եւ պարսկական գոր – ծունէութեան անհրաժեշտութիւնը։ Բանաձեւը ասում էր. «Նկատելով որ պարսկական ներկայ չարժումը կարող է դառնալ ժողովրդական ար – թնացման բնոյթ ունեցող հասարակական խոշոր երեւոյթ՝ թէ Պարսկաստանի, թէ Արեւելքի հա – մար եւ դնելով դրա տարածումն ու լայնանալը ցանկալի թէ համամարդկային, թէ հայկական տեսակէտից .

« Ընդհանուր ժողովը յանձնարարում է Պարսկաստանի Դաշնակցական մարմիններին եւ անհատներին՝ բոլոր միջոցներով նպաստել այդ չարժման զարգացման՝ մտցնելով պարսկական արթնացման մէջ այն ազատագրական, ռամկա – վարական եւ աչխատաւորական ոգին, որը բնում է Դաշնակցութեան ծրագրից»։

Ռոստոմին անձնապէս էլ ոգեւորում էր պարս – կական յեղափոխութիւնը։ Նա անվերապահ կեր – պով համոզուած էր, որ Դաշնակցութիւնը մեծ դեր ունի կատարելիք նրա մէջ եւ ինքն էլ ձգտում էր անցնել Պարսկաստան՝ Դաշնակցութեան մաս – նակցութիւնը անմիջապէս կազմակերպելու եւ վարելու համար։

Ռոստոմը ջերմ պաչտպան էր նաեւ Դաչնակ – ցութեան եւ թուրք ընդդիմադիրների համագոր – ծակցութեան։

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԶԱՆԱԶԱՆ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Բ.

ՄՄԲ.— Այս չարքին Ա. մասը հրատարակած ենք յունուար 7ին. իսկ Եգիպտոսի բաժինը առաձին՝ Յունուար 6ին։

ՍՈՒՐԻԱ

Հ. Յ. Դ. ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ.— Այս միութիւնը ունի չուրջ 430 անդամ, որոնք հերթա – կան հանդիպումներու եւ աչխատանքներու չնոր – հիւ կը ստանան հայերի դաստիարակութիւն։ Ա – նոնք կը կազմեն այն ակը, որ ժամանակի ընթաց – քին գաղութին պիտի հայթայթէ պատրաստուած եւ գիտակից անդամներու տեւական չարք մը։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սուրիոյ անդամներու թիւը կը հասնի 2500ի։ Միութիւնը իր բազմաթիւ ակումբ – ներով, մարզադաչտերով եւ կեդրոններով կը հանդիսանայ ոչ միայն հայկական, այլ նաեւ մի – ջազգային չափանիչով Մերձաւոր Արեւելքի մէջ իր նմանը չունեցող մարզական կազմակերպու – թիւն մը։ Այս իրողութիւնը բազմիցս հաստատ – ուած է օտար բարձրաստիճան անձնաւորութեանց եւ տեղական մամուլին կողմէ։

Այս տարի, ինչպէս միչտ, Զատկուան չար – թուն Հալէպի մէջ տեղի ունեցած է Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ողիմպիականը, որ առիթ տուած է աննախընթաց խանդավառութեան եւ համաժողո – վրդային ցոյցերու։

Ողիմպիականին իրենց մասնակցութիւնը բե – րած են 2000 սկաուտները, մարզիկները, արենուչ – ները եւ դայլիկները, ներկայացնելով Հ. Մ. Ը. Մ.ի 23 մասնաճիւղեր Սուրիայէն, Լիբանանէն եւ Ամ – մանէն։

Հանդիսատեսներու թիւը հասած է 20.000ի, որուն մէջ նաեւ Հալէպի նահանգապետը եւ ուրիչ պետական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ, որոնք, հակառակ տեղատարափ անձրեւին, մնա – ցած են մինչեւ հանդիսութեանց վերջաւորու – թիւնը։

Տեղական մամուլը եւ Դամասկոսի ու Հալէպի ձայնասփիւռի կայանները տուած են այս մարզա – հանդէսին նկարագրութիւնը մանրամասն ու ջերմ տեղեկատուութիւններով, ուր կրկնապէս յայտ – նուած է այն միտքը, որ Հ. Մ. Ը. Մ.ը պատիւ կը բերէ Սուրիոյ ժողովուրդին եւ կառավարու – թեան։

ՊԱՂԵՍՏԻՆ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆ

Հ. Յ. Դ. ԵՐԻՏ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ Հ. Մ. Ը. Մ.— Պաղեստինի մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի դրօչին ներ – քեւ կազմակերպուած է երիտասարդութիւնը։ Բայց երկար տարիներէ ի վեր գոյութիւն ունե – ցած են պատանիներու խումբեր, որոնք ստացած են Դաշնակցական դաստիարակութիւն։

Երեք ամիս առաջ Երուսաղէմի մէջ կազմուե – ցաւ Հ. Յ. Դ. Երիտ. Միութեան «Սօսէ» ընկե – րուհիներու խումբ մը՝ տասը օրիորդներու մաս – նակցութեամբ։ Սկսած են կանոնաւոր դասախո – սութիւններու, նիւթ ունենալով «Յեղափոխական Դէմքեր» եւ այլ հատորներ։

Նոյնպէս Ամմանի մէջ կազմուած է Հ. Յ. Դ. «Ռուբինա» ընկերուհիներու խումբ մը, նախ տասներկու օրիորդներով. ապա այս թիւը բարձ – րացած է 31ի։

Պաղեստինը նախապէս ունեցած է աւելի մեծ թիւով պատանիներ։ Պատերազմի հետեւանքով գաղութը ցրուած է, բայց չուտով վերակազմա – կերպուելով այժմ հարիւրէ աւելի են պատանի – ներն ու ընկերուհիները։

Իսկ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ամմանի նորակազմ մաս – նաճիւղը այժմ ունի իր առանձին ակումբը, հա – րիւրէ աւելի անդամներով։

Երուսաղէմի վանքին մէջ ապաստանած Հ. Մ. Ը. Մ.ականները պատերազմի տագնապալի օ – րերուն հերոսական գործեր տեսան, մէնուն հիացումին արժանանալով։

Երուսաղէմի եւ Անդրյորդանանի Հ Մ. Ը. Մ.ականներու թիւը երկու հարիւրէ աւելի ներ – կայիս։

ԻՐԱՔ

Տարիներէ ի վեր Իրաքի մէջ կը գոր – ծեպա – տանեական, երիտասարդաց, օրիորդաց եւ ուսնո – ղական միութիւններ, որոնք կը կազմակերպեն դասախոսութիւններ, դրական երեկոյթներ եւ մչակութային հանդէսներ։ Մեծապէս զարկ որ – ուած է գրադարաններու կազմութեանց եւ ի – խացման։

Այս միութիւնները ունին իրենց հաւաքավա – րերն ու մարզադաչտերը։

Տարուած բոլոր աչխատանքներու հիմնական նպատակն է կենդանի պահել հայ լեզուի պատ – մութեան հարազատ չունչը, որովհետեւ այս մ – ութիւններու վարիչները համոզուած են, որ ա – ռանց յարատեւ, դիտակից եւ աննկուն աչխատան – քի անկարելի է ունենալ հայ դիտակից սերունդ – մը, որ ի վիճակի ըլլայ արժանաւորապէս տէր կանգնիլ մեր ազգային բազմադարեան եւ բազ – մակողմանի արժէքներուն եւ իրաւունքներուն։

ԻՐԱՆ

Թէհրանի մէջ կը գործեն.—

1.— ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ, որ ունի աւելի քան 350 երկու սե – ռ անդամներ, եւ յատուկ կեդրոնատեղի։ Քանի մը տարի առաջ հիմնուած է 60 հոգիէ բազկացած երգչախումբ մը։

2.— ՀԱՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԸՆԴ – ՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ, որ ունի 65 անդամներ, բոլորն ալ բարձրագոյն կրթութեամբ։ Հիմնուած է դարմանատուն մը բժչկական եւ ատամնաբու – ժական ճիւղերով, որոնց մէջ ձրի դարմանում կը կատարուի Միութեան անդամներուն կողմէ։

3.— ԻՐԱՆԱՀԱՑ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ «ՀԱՑ – ՐԵՆԻՔ» ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ Իւրաքանչիւրը ունի չուրջ 65 անդամ։ Կը վարեն դրական եւ մչակու – թային աչխատանք, տարով խնամուած հանդէս – ներ եւ երաժչտական երեկոյթներ։

4.— Հ. Մ. Ը. Մ.— Վերջերս կազմուած այս մասնաճիւղը արդէն ունի 200 անդամ։ Այժմ կը ջանայ իր չուրջ համախմբել դաղութի մարզական բոլոր ուժերը, որպէսզի դառնայ Իրանի մարզա – կան կեդրոնական կազմակերպութիւնը։

Այս տարի դիմում կատարած է Սուրիոյ – Լիբանանի Շրջանային վարչութեան անոր մէկ մասնաճիւղը դառնալու համար։

Իրանի Սուլթանապատ քաղաքին մէջ կայ «Շրջանաւարտից Միութիւն» մը, որ ունի հարիւր անդամ եւ ընտիր դրադարան մը 2000 հատոր դիրքերով։

Ապատանի մէջ կը գործէ «Րաֆֆի» երիտա – սարդաց Մչակութային Միութիւնը, 95 անդամ – ներով։

Վերջապէս Թաւրիզի մէջ մեր երիտասարդու – թիւնը խմբուած է «Ռոստոմ Գասպար» դրադա – րանին չուրջ, որ կը պարունակէ 12.000 (?) հա – տոր դիրք։

ՖՐԱՆՍԱ.

Հ. Յ. Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ».— Երեք տար – ուան կեանք ունի Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ը։ Երբ 1946ին հիմնուեցաւ ան, Ֆրանսայի մէջ ես – լորին լաւատեղեակներ յոռետես էին ծրագր – ուած աչխատանքի արդիւնքներու մասին։ Սա – կայն այսօր, հազիւ երեք կարճ տարիներ անցած, « Նոր Սերունդ»ը ունի 1250 անդամ եւ իր սեփա – կան օրկանը՝ «Հայաստան», որ լոյս կը տեսնէ հայերէն եւ ֆրանսերէն ճոխ ու խնամուած բա – ժիններով, չաղախ կը հանդիսանայ իրար զոդե – լով Միութեան բոլոր մասնաճիւղերը Հարաւային, Հիւսիսային եւ Միջին Ֆրանսայի։

Հ. Մ. Մ.— Վաւերացուած Ֆրանսայի ներ – քին գործերու նախարարութենէն, այս մարզա – կան միութիւնը, որ հիմնուեցաւ 1949ի տարուան սկիզբը, արդէն յաջողած է իր չուրջ համախմբ – ել Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ», Հայ արիներու եւ Հայ արենուչներու կազմակերպութիւնները։ Մարմնակրթանքին զուգրնթաց Միութիւնը իր անդամներուն կուտայ նաեւ հայերի եւ ազգային դաստիարակութիւն։

Անցած Յուլիսին 2200 մարդասէր հանդիսա – տեսներու ներկայութեան խանդավառութեամբ տօնուեցաւ «Նաւասարդ» մարզաւօրը։ Տղանցք – ներ՝ Եռադրօնի առաջնորդութեամբ, խաղեր եւ միջչրջանային մրցումներ յաջորդեցին իրարու։

ՎԱԿՈՆԻՆ ՄԻՋ.— Ա.— Հիմա, օրիորդ, մութ փապուղի մը պիտի դայ։

ՕՐԻՈՐԴ. — Գիտեմ, եւ ատոր համար ալ ապտակս միչտ պատրաստ է ...։

★

ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ.— Ի՞նչ պիտի վճարենք, կար – ասոն։ = 15 ռոպի։

ՅԱՃ.— Մէկ ճաչի համար 15 ռոպի։ Քու տէրդ արհեստակիցներու համար բնաւ դեղչ չընե՞ր։

= Դո՞ւք ալ ճաչարանապետ էք։

ՅԱՃ.— Ոչ, դող եմ ...։

Պարոցական հանդէս մը

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻԻ

Մեր գաղութին մէջ գպրոց ըսելով կը հաս – կցուի հինգշաբթի օրուան դասընթացքը եւ տըր – ուած հանդէսներն ալ կը յիշեցնեն մեր բնագա – ւառի երբեմնի հանդէսներու մանրանկարը, — երգ, արտասանութիւն, մենախօսութիւն, պար, փոքրիկ ներկայացումներ, մրցանակաբաշխու – թիւն, նուէրներ, եւ բանախօսութիւն: Եւ յետոյ համարատուութիւն :

Ինչ ալ ըլլան անոնք, կը ծառայեն մեր սե – րունդին ազգային դիմագիծը վառ պահելու եւ արժանի են ջերմ քաջալերութեան :

Կիրակի օր, առիթը ունեցայ ներկայ ըլլալու այսպիսի հանդէսի մը, Ժան Կուժոնի Հայ· եկե – ղեցւոյ հովանաւորած դպրոցին, իր չրջափակի սրահին մէջ:

Նշանակելի կէտ մը.— ճիշդ ժամուն ներկայ էին աշակերտներու ծնողքը, եւ մասնաւոր հրա – ւիրեալներ: Սրահը փոքր ըլլալով հրապարակային հրաւէր ուղղուած չէր:

Ուշադրաւ նորութեամբ մը կը բացուի հան – դէսը:

Սրահին խորը Մեսրոպեան երկաթագիր տա – ռերու կենդանի պուրակ մը կայ: Անոնց մէջ բաղ – մած են Ս· Սահակ եւ Ս· Մեսրոպի դիմակատար երկու տղաք: Փոքրիկ բազուկները վեր բռնած են մեր նուիրական դիրերով զարդարուած պնակիտ – ները, որոնք կը տարուբերին օդին մէջ թռչնիկնե – րու պէս, եւ ներկաներու ծափերուն հետ, պատե – րը զարդարող նշանաւոր դիմանկարները եւս կը ժպտին կարծես: Կոմիտասի նկարը գետեղուած ճիշդ դաշնակին բարձունքը ինծի թուեցաւ թէ կը ճգնէր չրջանակը քանդել եւ վար իջնել թեւերը տարածելու համար, երգող ու արտասանող փոք – րիկ հայորդիներուն վրայ :

Ուսուցիչ Պ· Ս· Գարակէօզեան կը ցուցադրէ նորեկ փոքրիկները, դործնական դասով մը կազ – մելու համար այդ տառերով Հայն ու Հայաստա – նը, Արան ու Արարատը:

Բոլոր տառակիր աշակերտները, կարդով կ'արտասանեն, հետզհետէ կ'երգեն ընկերակցու – թեամբ դաշնակի (Օր· Նիզամեան) , կը պարեն ազգային պարեր դեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Քիւթիւքեանի : Կարգ մը բարերարներու կողմէ արամադրուած մրցանակները կը բաժնուին արժանաւորներուն, եւ նուէրներ կը տրուին բո – լորին՝ կաղանդ Պապային կողմէ :

Շահեկան էր Պ· Գարակէօզեանի համաչա – տուութիւնը, իրենց դործունէութեան մասին: Դասընթացքը ձրի է: Դպրոցը ունի 4 տարեկանէն մինչեւ 20 տարեկան 45 աշակերտներ, երեք դա – սարաններով: Աշակերտները կուգան հեռաւոր վայրերէ, այն թաղերէն ուր դպրոցներ չկան: Դասաւանդութիւնը տեղի կ'ունենայ առանձին սրահներու մէջ, սեղաններու չուրջ : Կան երեք ուսուցիչներ որոնք ձրիաբար լծուած են այս դոր – ծին :

Պ· Սեդրակ Գարակէօզեան եւ Տիկին Քիւթ – նէրեան, երկուքն ալ դիւանի պաշտօնեայ, իրենց առօրեայ դործը կատարելու համար ամէն օր կէս ժամ աւելի կ'աշխատին ինքնաբերաբար, հինդ –

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱԿՆՈՑՈՎ

ՄՄԲ.— «Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի շրջուն թղթա – կիցը կը գրէ·—

Ինչպէս Ֆինլանտան Հիւսիսի մէջ, Թուրքիան եւս կը դանուի եւրոպական երկիրներու այն կի – սաբոլորակին ծայրը, որ ազատ է տակաւին հա – մայնավար տիրապետութենէն: Օդային դծով հոն երթալու համար, պէտք է Ճունաստանէն անցնիլ: Միջերդային երկրին մէջ միայն խորհր – դային սաւառնակներուն կը թոյլատրուի անցնիլ:

Պուլկարիա, որ բոլորովին ենթակայ է խոր – հրդային տիրապետութեան, կը դանուի Պոլսոյ արեւմտեան կողմը: Սեւ Ծովուն վրայ Թուրքիոյ հիւսիս· արեւմուտքը կը դանուի Ռումանիան, ո – րուն ձայնը կը խեղդէ համայնավար Անկա փա – ուքըր: Թուրքիոյ հիւսիսը եւ հիւսիս արեւելքը Ս· Միութիւնն է, որ Թրքական հողեր կը պա – հանջէ :

Թուրքերը իրենց սեփական վարչաձեւը ունին — որ չի նմանիր ոչ Արեւմուտքի ժողովրդապե – տութեան, ոչ ալ համայնավար երկիրներու խս – տաբարոյ ոստիկանական կարդուսարքին եւ կու – սակցական բռնապետութեան: Երկիրը երեք կող – մէ չրջապատուած է զօրաւոր թշնամիներէ: Պո – լիսը տեսակ մը յառաջապահ է Արեւմուտքին, սո – վետական հողամասերէն դուրս ցցուած :

Անոնք դոհ չեն յառաջապահ ըլլալէ, ինչպէս Զեխերը որոնք նախապէս, կամուրջ մը կը ձեւա – ցնէին Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ: Թուրքե – րը չատ լաւ դիտեն իրենց խոցելի դիրքը, եւ Ռու – սերուն աւանդական ցանկութիւնը նեղուցներուն վրայ :

չաբթի օրուան յատկացնելով Յունկէս ժամ: Ադդէ քահանայ Փայլակեան եւս կը մասնակցի այս աշ – խատանքին, առանց նիւթական վարձատրու – թեան: Կը դասաւանդուին կրօնագիտութիւն եւ բարոյագիտութիւն, տոհմային դասախարակու – թեամբ (Ադդէ քահանայ), հայերէն, աշխարհա – դրութիւն, պատմութիւն (Պ· Գարակէօզեան) : Հայկական երդ եւ պար , (Տիկին Քիւթիւքեան): Իրենց իրրեւ օժանդակ ունին Պ· Արամեանցը, դասարաններու կարդուսարքին նոյնքան դժուա – րին դործին համար, նոյնպէս կամաւոր:

Այս դողարիկ եւ հաճելի հանդէսը լրանալէ առաջ խօսեցայ Ադդէ քահանայ չէչտելով թէ լաւ Հայեր եւ հետեւաբար լաւ քաղաքացիներ պատ – րաստելու համար անհրաժեշտ է տոհմային առողջ դաստիարակութիւն: Ներկաներէն խօսելու հրա – ւիրուեցան Պ· Մկրտիչ Պարսամեան, «Ցառաջ»ի ներկայացուցիչը՝ Պ· Յոսրով Վչտունի: Կրթա – կան մարմնի կողմէ, Պ· Առաքել Զաքրեան: Երեքն ալ յերմաչափ դնահատեցին կատարուած աչխա – տանքը: Մեկնելէ առաջ՝ մանիչակի փունջեր բաժնուեցան ներկաներուն :

Նոր կորով եւ յարատեւութիւն կը մաղթենք այս մտքի մշակներուն :

★ Դիւանէն խոստացան լրացուցիչ տեղեկա – գրութիւնով մը պարզել եկեղեցւոյ ենթակայ բո – լոր դպրոցներու վիճակը:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՑԱՌԱՋ կը նուիրեն

Դաչնակցութեան վաթսունամեակին առթիւ Փարիզէն ընկեր Սահեան Ալիքսանեան կը վերա – նորոդէ մէկ տարուան բաժանորդագրութիւնը իր ազգականին՝ Պ· Սարդիս Գրոյեանի (Տէթրոյթ):

Սակայն անոնք յամառօրէն վճռած են պաշտ – պանել իրենց երկիրը եւ վարչաձեւը, եւ կը յու – սան թէ Մ· Նահանգները, որոնք արդիացուցին իրենց կէս միլիոնոց բանակը ինչպէս եւ դինուա – րական կազմածը, պիտի օգնեն իրենց, եթէ Ս· Միութեան կողմէ յարձակում կրեն :

Ամերիկեան օգնութիւնը, որ Տնտեսական Գործակցութեան միջոցաւ կ'ըլլայ, անմիջապէս աչքի կը զարնէ, երբ ճամբորդը ոտքը Պոլիս դնէ :

Բիւզանդական փառահեղ չրջանէն կը մնայ Ս· Սոֆիայի եկեղեցին (Այա Սոֆիա), որ 500 տարի իբրեւ մզկիթ ծառայելէ վերջ, ներկայիս թանդարանի վերածուած է ամերիկացի հնա – դէտներու կողմէ· հակառակ քրիստոնէական չատ մը խճանկարներու եւ զարդանկարներու կորուս – տին, Ս· Սոֆիան ինծի համար միչտ ալ կը մնայ աչխարհի ամէնէն մեծ աղօթարաններէն մէկը, այնքան տարբեր Արեւմուտքիզոթական Մայր ե – կեղեցիներէն, ուր մարդ կը զգայ Աստուծոյ ան – միջական ներկայութիւնը, մինչդեռ հոն, Ան կը մնայ անմատչելի խորհուրդ մը: Թրքական քանի մը մզկիթներ ալ ունին վեհութիւն եւ դեղեցկու – թիւն: Իսլամական հաւատքը չէ մեռած Թուրքիոյ մէջ:

Քառորդ դար առաջ տեսած եմ Թուրքիան, արտաքնապէս փոխուած է, բայց ներքնապէս ժո – ղովուրդը փոխուած չէ: Աչքերը փէս չեն կրեր եւ կիներր չեն ծածկեր իրենց դէմքը, արաբական տառերուն չայօրդած են լատինական տառերը:

Ներկայ սերունդը տեսաւ փուղումը իր նա – խահայրերուն կառուցած հսկայ Օսմանեան կայ – րութեան, սակայն փոխանակ անոր տակը մնալու, չարմարեցաւ կացութեան :

Ս· ԹԱՄԱՐԱ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՑԱՌԱՋ»Ի

ԱՑՍ ԱԼ ԱՑՍՊԷՍ

— Ս· Սահակեանոսի տօնին եկեղեցի եկա՞ծ էիր :

— Անհանդիստ էի: Սաստիկ հարբուխ :

— «Հայր մեր»էն առաջ հոգեհանդիստ մը կատարուեցաւ, բայց որու համար ըլլալը չհաս – կցանք ...:

— Սահեաննոս արք· Յովակիմեանի համար ըլլալու է: Հարուստ կրօնաւոր մըն էր... հոգիով եւ բարեպաշտութեամբ :

— Բայց ինչպէ՞ս կաթող· պատուիրակը եր – կու բառ չարտասանեց այդքան արժէքաւոր անձ – նաւորութեան մը համար ...:

— Անշուչտ անոր համար որ հոգիով հարուստ էր Նիկոմիդիոյ հանդուցեալ առաջնորդը եւ ոչ թէ քակով : ԱՍՍ.

ՄՈՒՐԱՏԻ ՉԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒԻՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Թուրքերը մեր տղոց կուտան հաց, երկու կոտ ալիւր եւ կը խօսին ընտանեբար, կը պատմեն Սամսոնի եւ Տրապիզոնի ռմբակոծումը, կը դան – դատին Գերմանացիներէն եւ կառավարութենէն եւ կ'ափսոսան չարունակ .

— Թուրքութիւնը փճացաւ :

Տղաքը ալիւրը բերին եւ մենք այնքան ծայ – բայեղ վիճակի հասած էինք, որ առանց վանդը մտածելու, կրակ վառեցինք եւ հաց պատրաստե – ցինք: Մեր կրակը տեսնելով, Թուրքերը, որ փա – խստական զինուորներ էին, դէպի մեզ եկան: Ան – տառը խիտ ըլլալով, հեռուն տեսնել դժուար էր, բայց մեր պահակը, որ Արութչանն էր եւ ծառին վերեւէն կը դիտէր, իմաց տուաւ, թէ ծառերուն տերեւները կը չարժին, պատրաստ եղէք: Զգու – չութեամբ չրջապատեցինք Թուրքերը, որոնք ճանչցան հաց ուղելու գացող մեր ընկերները, ճանչցան եւ դիս· աղաչեցին , որ իրենց խնայենք, բայց տղաքը զիրենք կապեցին, հեռացուցին եւ սպաննեցին :

Տեղերնիս փոխեցինք, բայց սոխպուած էինք չատ չհեռանալ Ջ··· գիւղ գացող ընկերներուն համար· երկրորդ օրը անոնք եկան, հաց եւ յոյս բերին հետերնին: Պատմեցին, թէ ոչ մէկ Ցոյն տեղահան չէ եղած եւ Ցոյները լաւ վերաբերմունք կ'ունենային, կը վախնան մեզի համար, բայց մեր ընկերները կ'ըսեն, թէ մենք բռնուող տեսակէ մարդիկ չենք, ու երբ կ'իմանան, թէ ով է իրենց խմբապետը ,կ'ողեւորուին եւ կ'ուզեն անպատ – ճառ մեզ հիւրասիրել· կ'ըսեն, թէ այլեւս հացի ու պաչարի համար հոդ չընենք, ամէն ինչ կը տրամադրեն· նոյնպէս կ'իմացնէին, թէ 70 Ջէօ – չէիւրտի փախստականներ կան՝ լաւ զինուած : Մեր ուրախութիւնը չափ ու սահման չունէր : Ցոյները ուղեր էին, որ ես մինակս երթամ, բայց նախազգուչութեան համար ընկերներով գացի եւ իրենց նչանակածէն երկու օր ետքը: Այդ միջոցին ինը Թուրքերու հանդիպեցանք, դիս ճանչցեր էին, փախան անմիջապէս եւ դացին լուր տալու մեր – քէզը, թէ ես կը դանուիմ Զանախչիի անտառնե – րուն մէջ: Մեզ հետապնդելու համար ղրկեցին հետեւակ եւ ձիաւոր 80 զինուոր եւ ոստիկան ու 5 հետախուղող չուներ : Ուղարկութիւնը կատարե – ցին հապճեպով եւ անկատար ու վախերնուն ա – ռանց մեզ մօտենալու՝ ձգեցին, դացին, յայտնի էր, որ չէին ուղեր վտանգի ենթարկել ինքզինքնին եւ պարակելու համար իրենց վարմունքը՝ ինը Թուրք լրտեսներ ծեծեր ու կապելով առեր, տա – րեր էին, ամբաստանելով, թէ սուտ տեղեկութիւն առած են :

Օգոստոսի 26ին Ջ··· գիւղի Ցոյները տղայ մը ուղարկած էին մեզ հրաւիրելու համար· տղան ե – կաւ պաչարով, մեզ հետ մնաց այն օրը, երեկոյին մեզ առաջնորդեց դէպի գիւղ· ընդառաջ եկած էին քանի մը լաւ զինուած երիտասարդներ· առաջուց տուն մը պատրաստեր էին մեզ համար գիւղին ե – զերքը· հոն կային պառաւ կին մը եւ երիտասարդ հարս մը· պառաւը ճակատս համբուրեց, ես ալ ձեռքը համբուրեցի: Մաքուր եւ հանդիստ անկո – ղիններ փռած էին մեզ համար եւ ամէն չարմա – րութիւններ ստեղծեր էին, որպէսզի հանգստա – նանք: Գիչ ետքը բաւականին թուով մարդիկ ե – կան, լեցուեցան մեր չուրջը· չափազանց պատ – կառանքով կը վերաբերուէին դէպի մեզ եւ մեզ կը հիւրասիրէին կաթով· պատրաստեր էին նաեւ հա – ւեր , դառ, ձուածեղ եւ այլն :

Ջնայելով որ տեղւոյն միւտիրը դազանա – բարոյ առնաւուտ մըն էր, անոնք այդ բոլորը կը կատարէին մեծ պարզութեամբ եւ կ'ըսէին, թէ քրիստոնէական պարտաւորութիւնը եւ սէրը զի – րենք կը մղէր այդպէս ընել· որը գուլպայ որը թաչկինակ նուէրներ կը բերէին մեզ: Իրարու բա – ւական ծանօթանալէ ետքը անոնք սրտի կսկիծով պատմեցին Հայոց պատահածները: Սպանութիւ – նը եւ թալանը կը կատարուէին զերման սպաներու աչքերուն առաջքը: Թուրք եւ զերման սպաներ իրենց համար սայլերով կը փոխադրէին կապերտ – ները եւ թանկագին առարկաները: Ուրիչ Ցոյն գիւղերու բնակիչներ եւ Ուլաչցիները հետզհետէ հաստատեցին Ջ··· գիւղի Ցոյներու պատմած – ները:

— Եթէ Աստուած չպատժէ Թուրքերուն դործած ոճիրները, պիտի ըսենք, թէ Աստուած չը կայ, կ'ըսէին անոնք :

ՋՈՊԻԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

մերժէ որ բոլոր աշխատաւորներն ալ օգտուին 3000 ֆրանքի «բացառիկ եւ միակ» պարգեւէն, որպէսզի չխանգարուի երկրին ելմտական հաւասարակշռութիւնը: Եւ կը խոստանայ փութացնել հաւաքական պայմանագիրներու դործադրութիւնը: Կը կարծուի թէ կարելի է օրէնքը վերջնապէս վաւերացնել մինչեւ Յունուար 25: Ուրեմն հարկ պիտի ըլլայ սպասել մինչեւ Փետրուար 1: Ան ատեն հաւանական է որ խնդիրը նորէն քննուի:

Նախարարական խորհուրդը նիստ դումարեց երէկ, վերջնապէս ճշդելու համար իր դիրքը, այս հարցի մասին: Ընկերվարականները նոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենան վարչապետին հետ: Այս առթիւ պիտի քննուի նաեւ մերքոյլ, հանրակառքերու եւ երկաթուղիներու գիներուն յաւելման խնդիրը:

Ըճդճ. գործադուլ Իտալիոյ մէջ

ԴԱՀԼԻՃԸ ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻ

Մոտենայի մէջ պատահած դէպքերուն հետեւանքով (6 բանուորներ սպաննուած, հարիւր հոդի վիրաւորուած), ընդհանուր գործադուլ յայտարարուեցաւ Իտալիոյ մէջ, նախաձեռնութեամբ Աշխատանքի Դաշնակցութեան: Թերթերը մէկէն մինչեւ 3 միլիոն կը հաշուեն մասնակցող ներուն թիւը: Հաղորդակցութիւնները խզուեցան հիւսիսային Իտալիոյ հետ: Ներքին նախարարը արտակարգ միջոցներ ձեռք առաւ, որպէսզի համայնավարները անկարգութիւններ չյարուցանեն զոհերու յուղարկաւորութեան առեն: Երկուն պահակախումբեր դիրք բռնած են Մոտենայի եւ Ըրջակայ քաղաքներուն՝ Պոլոնեայի, Միլանի եւ Թորինոյի մէջ:

Քսանըչորս ժամուան գործադուլի առաջին աղդանշանը տրուեցաւ Գչ. առաւտ, երբ 700·000 մեռաղործ բանուորներ դադրեցուցին աշխատանքը: Ուրիչ նահանգներու մէջ ալ բանուորները միացան գործադուլին: Ցետոյ գործադուլ հռչակեցին երկաթուղիներու բանուորները, խզելով երթեւեկը հիւսիսային եւ հարաւային Իտալիոյ միջեւ: Խլրտումները տարածուեցան Միլանոյի, Թորինոյի, Վենետիկի, Ֆիրենցայի, Ճենովայի եւ ուրիչ քաղաքներու, նոյնիսկ Հռոմի մէջ:

Վերջին լուրերու համաձայն, Տէ Կասփէրի դահլիճին հրաժարականը պիտի ներկայացնէ այսօր, հինդշաբթի եւ հաւանաբար նորէն ինք պիտի կազմէ վեցերորդ կառավարութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ժողովը, որ ընտրուած էր 1945 Յուլիս 5ին, պիտի լուծուի Փետրուար 3ին: Նոր ընտրութիւնները պիտի կատարուին Փետրուար 23ին:

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ Ապահովութեան Խորհուրդին խորհրդային պատուիրակութիւնը առաջ քաշեց Գչ. օր, առաջնորդութեամբ Եաքոպ Մալիքի, տեսնելով որ կը մերժեն վտարել Չինաստանի ազգայնական կառավարութեան պատուիրակները: Վտարման բանաձեւը մերժուեցաւ 2ի դէմ 8 ձայնով (Խ. Միութիւնը եւ Եուկոսլաւիա թեր քուէարկեցին):

ԿԻՊՐՈՍԸ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ կցելու համար հանրաքուէ մը սարքուած է նախաձեռնութեամբ օր. Թոտոքս եկեղեցւոյ: Կը կարծուի թէ 200·000 կիպրոսցիներ պիտի մասնակցին քուէարկութեան: Անգլ. կառավարութիւնը 450 նոր զինուորներ ղրկեց, ի նախատեսութիւն անակնկալ ներու:

ՄԱՐՍԻԼԻԱ չեխ ընդհ. հիւպատոսը, Ուտաք, որ հրաման ստացած էր Փրակա վերադառնալու, մերժեց համակերպիլ եւ Ֆրանսական կառավարութեան պաշտպանութիւնը խնդրեց:

18 ՀՈԳԻ ԽԵՂԴՈՒԵՑԱՆ եւ 24 հոգի վիրաւորուեցան ծանրապէս Գչ. օր,, Քոլմարի մօտ, երբ հանրակառք մը Ռոն – Հռենոս ջրանցքը ինկաւ, 48 բանուորներ փոխադրած առեն:

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏԻ յանձնախումբը կը կազմակերպէ ՄԻԹՈՒԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ մահուան 200–ամեակը, Փետրուար 5ին կիրակի իրիկուն, Salle Mutualité: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

Հ Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած կեդր. վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի լաւագոյն ուժերու, Salle d'Iéna, Շաբաթ 21 յունուար 1950, ժամը 9.30ին:

CHEMISERIE — BONNETERIE — LINGERIE

Edouard Tchakarian

Marseille, 16 rue Pavillon. Tél. Co. 70-30

LES MEILLEURS articles auxMEILLEURS PRIX:

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԳԻՐՔ ՄԸ
Մ. ՄԻՆԱԽՈՐԵԱՆԻ

1915Ի ԹՈՒԱԿԱՆԸ

(Արհաւիրքի օրեր)

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՍԱՄՍՈՆԻ ԵՒ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՀԱՑԱՁԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՁԼԱՋԱՆ ԴԻՊՔԵՐՈՒ: 470 մեծադիր էջ, վենետիկեան չքեղ տպագրութեամբ: Գին հազար ֆրանք, թղթատարով 1100 ֆրանք:

Դիմել «Ցառաջ»ի խմբագրութեան:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ դերասան Թրագօշի եւ մասնակցութեամբ տեղական կարող ուժերու: 16 Յունուար, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, Horlogeի չքեղ թատերասրահին մէջ, 137 Cours Lafayette:

« ՁԱՐՏԱՐԱԳԻՏ ԱՐՄԱՆԸ »

(Երաժշտական թատերդութիւն, խնամեալ պատրաստութեամբ): Եւ ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ, երդախառն կատակախաղ 8 արար:

Մուտք 150, 100 եւ 75 ֆրանք:

Նոյն ներկայացումը 14 Յունուարին չաբաթ երեկոյ Տէսինի մէջ, ժամը 9ին քաղաքապետա – րանի սրահը:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի ախոյենական մրցումները տեղի կ'ունենան այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Brie Janvfyի դաշտին վրայ: Պահեստին ժամը 13·15ին, Ա. խումբը ժամը 15ին: Ժամադրավայր Փորթ ա'Իթալի ժամը 11ին, Իսիի մարզիկներուն համար մէթրօ Մէրի ա'Իսի ժամը 11·15ին: Ճըշդապահ ըլլալ:

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ (ANDILLY)

Աշխատաւորուհի մը կը փնտռէ ընդհանուր մաքրութեան եւ թեթեւ լուացքի համար: Դիմել Պ. Սարաֆեանի, 20 Impasse des Petites Ecuries, Փարիզ (10), մէթրօ Փօրթ Ս. Տընի:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ Լիոնի մասնաճիւղը արագ ապագային կը մաղթէ Պ. Կարապետ Ճընկըլտըրեանի, որ վերաւորուած էր ինքնաշարժի արկածի մը հետեւանքով, ինչպէս հաղորդած էինք կիր. օր:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Համայեակ Ալիքսանեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ծնողքին՝ ՄԿՐՏԻՉ ԵՒ ՍՋՆԻԻ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի անուան տօնին առթիւ, ինչպէս եւ իրենց եղբօր՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի եւմեծ մօր ՀՈՒՓՍԻՄԷ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆի յիշատակին: Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները:

Ֆր. Կ.Պ. ԽԱՉԻ Անկէնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 3000 ֆրանք ճիմմէ – ճեան եւ Տէր եւ Տիկին Տէր Ագարեան ընտանիք – ներէն, իրենց սիրեցեալ մօր մահուան տարեվի – ցին առթիւ, փոխան հոգեհանդիստի:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հայ Մարտիկներու Միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ իր չատ սիրուած անդամ Յարութիւն Թաչճեանին եղբօր դառնադէտ մահուան առթիւ (Վիէն):

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ընկեր Պօղոս Գորգիկեան ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր Մինաս Ալթունեանի, իր կնոջ, եւ ընկեր Սահակ Ցովհաննէսեանի՝ իր մօրաքրոջ՝ Տիկին ՌԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հաղար ֆրանք կը նուիրէ Ցառաջի տարածման ֆոնտին:

★ Քաչանէն Պ. Գէորգ Ֆերմանեան իր խորին ցաւակցութիւնը յայտնելով Տիկին ՌԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր.Կ. Խաչի Սեվրանի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ վարչութեան առենապետուհի ընկ. Վերժին Ցովհաննէսեանի եւ Պ. Ցովհաննէսեանի, իրենց մօրեղբօր Պ. ՅԱԿՈԲ ՃԸՐԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄՆԷ

ՄՂԿԻԹԻՆ ԲԱՂՆԻՔԸ

ԿԻՆԵՐՈՒԻՆ համար հինդշաբթի, չաբաթ ԱՑԵՐՈՒԻՆ՝ Ուրբաթ եւ կիրակի ամբողջ օրը

Métro Place Monge կամ Jussieux

ԲՈՒՇԱՏԵՍՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի վիճաբանական հաւաքոյթը այս եչ. ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Նիւթ «Ցատրագոմի հարսը»: Կը վարէ՝ ընկեր Հ. Բալուեան: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ԹՈՒԹՈՒԼ խումբը 12 Յունուար հինդշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբ 12 Յունուար, հինդշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէ 14 Յունուար չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին:

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Յունուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին:

ՎԱՄԲԵԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէ 15 Յունուար, կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3·30ին:

ԱՐԱՄ խումբ 15 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սովորական հաւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին, այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Շարունակութիւն նախորդ ժողովին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինդշաբթի ժամը 8·30ին, 68 ռիւ Ռապլէ: Կը դասախօսէ Պ. ԿԻՒՐԵՂ ԽՐԱՅԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հայ թաղաւորութեան հաստատումը»: Կը հրաւիրուին համակիրները եւ սանուհիները:

ԱՆԻԷՌ – Պ. ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Ց. Դ. Ադամ ենթակոմիտէին ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին:

ԱՒՈՒԻՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ա.ռնուվիլի սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ամիպողջ – բար կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Խրիմեան Ա.կումբը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՃԱՇՈՒ Ի SALLE à MANGER ՄԸ
ՎԻԷՆՆԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՈՃՈՎ
Տասնըմէկ կտորէ բաղկացած
Հեռաձայնել Eto. 38–45

FROMAGE BLANC
FABRIQUÉ PAR
DALAKUPEIAN
A MURO (CORSE)
Garanti Pur Lait de Brebis

Քոքսէքայի առաջնակարգ ճերմակ պանիր
Միակ ներկայացուցիչը
DELAKUPEIAN FILS AINÉ
48 rue Puvis de Chavannes, Marseille Tél. Co. 58-99
ԿԸՆԴՈՒՆԻ ԱՊՍՊՐԱՆՔՆԵՐ

COMPTOIR DES THÉS
YAVROU
23 rue Senac, Marseille
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան գտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀՈՏԱԻԷՏ իսկական՝

Thé Yavrou (Ceylan)

Ծրարները, ի՛նչ քանակով ըլ կը փափաքին:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՀԱՐԱԶԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Vendredi 13 Janvier 1950 Ուրբաթ 13 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6050–Նոր շրջան թիւ 1461

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳՈՐԾԵԼ ԱՆՎՀԱՏ

Երեք անդամով ներկայացուցինք երիտասարդական չարժումի պատկեր մը՝ հայաշատ գաղութներու մէջ (Յառաջ, Յունուար 6, 7 եւ 12)։

Ամբողջական չէր պատկերը։ Եւ սակայն ի՛նչքան խօսուն՝ իր այդ համառօտ ձեւին մէջ իսկ։

Ինչպէս տարագիր ժողովուրդին միւս կազմակերպութիւնները, մեր երիտասարդական Միութիւններն ալ ըմբռնած են թէ կարելի չէ ճամբայ կորնել, դեր կատարել առանց հաւատքի եւ աշխատանքի։

Շատոնց անցած են այն օրերը, երբ երիտասարդութիւնը աղնուաշուք հովանիներ կամ խնամակալութիւններ կը փնտռէր, քալել սորվելու համար։

Երիտասարդութիւնը ի՛նք պիտի հարթէ իր ճամբան, ջանալով հետքեր ձգել, ակօսներ բանալ առանց անթացուպի կամ արհեստական յենարաններու։

Ուղեցոյց եւ մղիչ ուժ անշո՛ւշտ պիտի ունենան։ Եւ ունին արդէն անոնք որ կը գտնուին Հ· Ց· Դաշնակցութեան չունչին տակ։ Ուղղակի կամ անուղղակի։

Ինչպէս մեր կուսակցութիւնը, անոր հետ կապուած երիտասարդութիւնն ալ կորնոցուցած պիտի ըլլար իր հարազատ, պայծառ դիմագիծը, եթէ իր ուսերուն վրայ զգար խորթ լուծի մը ծանրութիւնը։ Եթէ վարժուած ըլլար հրահանգներ, պատգամներ առանալու դուրսէն։ Օտարէն։ Ջօրաւորէն։

Ամէն բանէ առաջ ինքնուրոյն դիծը եւ նախաձեռնութեան ոգին են պիտի վերանորոգեն մեր հանրային կեանքը։ Եւ աշխատանքը։

Երբ ունէ Երիտ· Միութիւն ասպարէզ կը նետուի այս գիտակցութեամբ, ինքնին հարթած կ'ըլլայ իր ճամբան, դիւրքեր դրաւելու եւ իր արդար յաւակնութիւնները արժեցնելու համար։

Զափազանց լայն է եւ բազմակողմանի՝ դործունէութեան ասպարէզը, օտարութեան մէջ։

Ամէնէն համեստ Միութիւնն ալ կրնայ օրհնութիւն մը գտնել այս կամ այն ճակատին վրայ, առանց խանգարելու դիմացինը։ Կը բաւէ որ ըմբռնէ իր դերը։

Երբ անընդհատ կը յիշեցնենք նոր սերունդի փրկութեան ազդանշանը, երբեք չենք մոռնար թէ արդէն ունինք «չրջանառարտ» երիտասարդութիւն մը, կազմ եւ պատրաստ՝ գործելու։

Այդ երիտասարդութիւնը դատապարտուած է կէս ճամբան մնալու, եթէ լուրջ եւ յարատեւ աշխատանքը չփոթէ անմիջապէս մարզանքներու հետ։ Եթէ ետ մնայ ժամանակի պահանջներէն։

Ահա թէ ինչո՛ւ, չերմապէս գնահատելով հանդերձ կատարուած նուաճումները, միշտ աւելին կը պահանջենք։

Իրենց չափն ալ կը պահանջէ որ բազմապատկեն աշխատանքն ու պիտանի դիտելիքները։

Կորսուած ժամանակը ետ չի գար։ Իսկ պատրաստ, անաչխատ դիտելիքները չուտ կը մաշին։ Մանաւանդ այս լայծրծուն ափերուն վրայ։

Միշտ պաշար ամբարել եւ եղածը նորոգել։ Հետեւիլ օրուան չարժումին։ Զարգացնել, խորացնել հայկական դիտելիքները։ Աբթնցնել, պարտականութեան հրաւիրել քնացողները, անտարբերները եւ մոլորածները։ Ջօրացնել կազմակերպական ցանցերը եւ նորեր ստեղծել։

Նորութիւններ չեն այս թելադրանքները՝ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդին համար։

Հիմա՝ որ տեսան միւս դաղութներու մէջ կատարուած աշխատանքները, անշուշտ անդամ մը եւս պիտի ներչնչուին, նոր նուաճումներ արձանագրելու համար։

Տարագիր բազմութիւնները երիտասարդութեան աչքերուն մէջ կը նային, խանդավառուելու կամ վհատելու համար։

Ի՞նչ օգուտ հեռաւոր երազներ հիւսել, եթէ կապերը պիտի թուլնան՝ սերունդէ սերունդ, առանց նոր օղակներ կազմելու։

Ինչ որ պիտի փրկուի օտարութեան մէջ, պահեսի ուժ մըն է հայրենիքին համար։

Երբեք այսքան սուր հանդամանք ստացած չէր ինքնապաշտպանութեան պահանջը։

Դիմանալու պայքարին մէջ, երիտասարդութիւնն է որ պիտի ամրացնէ կիզերը։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ԿԻՆԵՐԸ

Հետեւեցա՞ք վիճաբանութեանց։

Լուրը կուգայ հեռաւոր Լիբանանէն, բայց չունի տեղական հանդամանք։ Ուրեմն կ'արժէ լսել նաեւ ուրիշ հայ կիներու ձայնը, քանի որ խնդիրը փափուկ է եւ չատ կարեւոր։

Երկու յարգելի տիկիններ, Հ· Ի· եւ Կ· կը թուեն հայ կնոջ առաւելութիւնները։ Ուրիշ նոյնքան յարգելի երկու ընկերուհիներ կը մատնանշեն թերութիւնները։ (Վիճաբանութիւնը կը կատարուի Լիբանանի Օդնութեան Խաչին մէկ դասախօսութեան ընթացքին)։

Կ'ուզէի անդրադառնալ մասնաւորաբար մատնանշուած թերութեանց, որովհետեւ առաքինութիւնները չեչտուած էին արդէն։ Առաքինի է հայ կինը, պարկեչտ, հաւատարիմ, աշխատասէր, մաքուր եւ կատարեալ մայր։

Բայց, ընթերցասէր չէ, բարձր կը խօսի փողոցին անցած առեն, չատ պարապ ժամանակ կը վատնէ, իր զաւակներուն վրայ պէտք եղած բարոյական հսկողութիւնը չի կատարեր, բամբասանքէն չի խուսափիր եւ ... թուղթ կը խաղայ։

Ահաւասիկ ամփոփումը դլխաւոր ամբաստանութեանց։

Անշուշտ տիկինները չէին կրնար ազդուած չըլլալ իրենց անմիջական չրջապատէն, քանի որ թուղթ խաղալու սովորութիւնը ընդհանրացած է Արեւելքի մէջ։ Բնական հետեւանք՝ անդործ մարդոց համար· բայց վստահ եմ որ այնքան ալ տարածուած չէ հայ կիներու մէջ։

Միւս մեղքերը, սիրելի տիկիններ, ոչ թէ հայ կնոջ յատուկ թերութիւններ են այլ բոլորին, այր ըլլան թէ կին, երբ ենթարկուած են նոյն ընկերային պայմաններուն։

Տակաւին հայ կինը ունի այնպիսի արդարացումներ որոնք երբեք չեն կրնար ծառայել օտար կնոջ իբրեւ «մեղմացուցիչ դէպք յանցանաց»։

Դուք չէք կրնար բարեկրթութիւն, ընթերցասիրութիւն կամ իրենց զաւակներուն վրայ հսկողութիւն պահանջել չատ մը մայրերէ որոնք թափառելով դաղթակայանէ դաղթակայան, դադրոցի երես իսկ տեսած չեն։

Թրքախօսութի՞ւն։ Ախտ մը իրական եւ այսպանելի, որ տարիներու, դարերու պատմութիւն ունի։ Եւ սակայն, ի դուր հայ կնոջ վզին կը փաթթեն այս մեղքը։

Նիւթը այնքան բազմակողմանի է որ, «Օրը Օրին»ը նեղ կուգայ, զայն սպառելու համար։

Պէտք է խորանալ, զգուչանալով մակերեսային դատումներէ։

Արդար չէ կատարուած ախտաճանաչումը։

ՍՕՍԻ

ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԴԻՐ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Պոլսոյ «Ժամանակ»ը Անդարայէն կ'իմանայ թէ ներքին գործավարութիւնը պատրաստած է նոր կանոնագիրը՝ պատրիարքի ընտրութեան մասին եւ ներկայացուցած է գործավարներու խորհուրդին, որուն հաւանութենէն վերջ պիտի յղուի Ազգ· Ժողովին։

Կանոնադրի առաջին յօդուածին համաձայն, պատրիարքութեան թեկնածուն պէտք է ըլլայ հոգեւորական բարձր դասէն։ Իսկ ընտրութիւնը պէտք է կատարուի «թուրք հայրենակից կրօնաւորներու մասնակցութեամբ»։

Կանոնադրին երկրորդ յօդուածը կը վերաբերի Թաղական Խորհուրդներու ընտրութեան եւ կ'ըսէ թէ Համայնքին պատկանող վաքֆները պիտի մատակարարուին այդ վաքֆներուն հետ առնչութիւն ունեցողներու կողմէ ընտրուած մարմիններով։

Նոր կանոնագիրը Ազգ· Մեծ Ժողովի իրաւասու յանձնաժողովներու քննութեան բովէն անցնելէ ետք, իր վերջնական ձեւը պիտի ստանայ եւ ըստ այնմ պիտի ենթարկուի Ժողովի վաւերացութին։

ՑԻՍՈՒՆ ՁԱԽԱԿՈՂՄԵԱՆ ԼԵՀԵՐ արտասուեցան Ֆրանսայէն, կարճ հարցաքննութենէ մը վերջ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան մարզպանը մեկնեցաւ ընդհ· ներում պատերազմի ոճրագործներուն համար, ի պատասխան պապական նուիրակի առաջարկին։

Ազգ· Ժողովը պիտի չուժէ 3000 ֆրանկի խնդիրը

Ինչպէս գրած էինք երէկ, կառավարութիւնը հատնած է 3000 ֆրանքի «բացառիկ եւ միակ պարգեւը» վճարել նաեւ պետութեան այն պաշտօնեաներուն որոնք ամսական 15 հազար ֆրանքէն պակաս կը ստանան։ Ելմտական նախարարը հաւանութիւն յայտնած էր այս որոշման, նկատելով որ այդ կարգի պաշտօնեաներուն թիւը 30 հազարը չանցնիր, եւ հազիւ 85 միլիոնի նոր ծախք մը պիտի ըլլայ։

Տեղեկատու նախարարը լուսաբանութիւններ հաղորդելով այս մասին, բացատրեց թէ 3000 ֆրանքի պարգեւը նորոգելու եւ ընդհանրացնելու պահանջները «վտանգաւոր են ազգային տնտեսութեան ինչպէս եւ աշխատաւորներու դնելու կարողութեան համար»։

Կառավարութիւնը կը յուսայ թէ հաւաքական պայմանագիրներու օրէնքը վերջնապէս պիտի քուէարկուի ամէնէն ուշը մինչեւ Փետրուարի առաջին օրերը։ Եթէ աւելի ուշանայ, խնդիրը նորէն պիտի քննուի։ Միւս կողմէ, եթէ փոխադրութեան ծախքերը աւելնան, այդ մասին ալ կարդադրութիւն պիտի ըլլայ։

Ընկերվարական կուսակցութիւնը դոհ չմնալով վարչապետին պատասխանէն, որոշեց Ազգ· Ժողովին յանձնել 3000 ֆրանքի խնդիրը, տիպարական քննութիւն պահանջելով։ Թերթերը կը դրեն թէ այս քննութիւնը չի կրնար կատարուիլ յառաջիկայ հինդշաբթիէն առաջ։ Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ ընկերվարական նախարարները պիտի հեռանան դահլիճէն, եթէ կառավարութիւնը դոհացում չտայ վերջին պահուն։

★ Մինչ այս մինչ այն, թերթերը մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն մեթրոյի, հանրակառքերու, նոյնիսկ երկաթուղիներու դինեբռնի յաւելման մասին։ Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Յունուար 23էն սկսեալ 25 30 առ հարիւր պիտի աւելնան մեթրոյին եւ հանրակառքերու դիները։ Կը կարծուի թէ մեթրոյին տրցակով (քառնէ) տոմսակը պիտի արժէ 120 — 130, անձնատոմսակը՝ 15 ֆրանք։ Հանրակառքերու անձնատոմսակը՝ 9 ֆրանք, տրցակով 120 130 եւն։ Այդ պարագային իբր 150 ֆրանք պիտի աւելնայ բանուորներու փոխադրութեան պարագեալ։

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Խլրտումները իրարու կը յաջորդեն Փարիզի մէջ։ Կարգ մը թերթեր կը դրեն թէ մեթրոյի աշխատաւորներու ակնհարան վերջնադիր տուած է ելմտական եւ փոխադրութեանց նախարարներուն եւ հաւանական է որ գործադուլ յայտարարէ յառաջիկայ չաբթու, եթէ դոհացում չտրուի։

Այն Նաղէմի օդանաւային չինութեանց ընկերութիւնը փակեց դուռները, նկատելով որ հաստատութեան 1800 բանուորները գործադուլ հրտչակած են, բողոքելու համար 18 աշխատաւորներու արձակման դէմ։ Թարպի մէջ ալ գոյցեր սարքուեցան, իբրեւ բողոք ութ պատուիրակներու արձակման դէմ։ Խլրտումներ պատահած են նաեւ Պոատոյի մէջ։

★ «Փասթէօր» հոդենաւը որ վար դրուած էր Մարսէյլի նաւահանգիստին առջեւ, նաւաստինե-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԱՐՏԱՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Թուրքիոյ արտաքին նախարարութեան ելմտատցոյցին քննութեան առթիւ, երեսփոխան մը հարցուց թէ ինչո՞ւ զարկ չի տրուիր Սովիէթներուն հետ մեր առեւտուր· փոխանակութեանց։ «Իրարու թունդ թշնամի երկիրներն անդամ առեւտրական յարաբերութիւններ կը մշակեն։ Մինչ մենք տարիներէ ի վեր թիփիհիֆ ու արջառ չենք արտածեր մեր հարեւանին»։ Ապահին Բօթօղլու ալ յիշեցնելով որ Պալքանեան երկիրներու Թուրքերը բուռն ճնշումի տակ են հարցուց թէ կառավարութիւնը ի՞նչ միջոցներ կը խորհի։

Արտաքին նախարարը, նէճմէտտին Սատակ պատասխանելով, ըսաւ թէ պիտի չկրնայ ընդդիմադիր կուսակցութեանց խմբակներուն առջեւ բացատրութիւն տալ։ Ինչ կը վերաբերի Սովիէթներուն հետ առեւտուրին, յիշեցուց որ առեւտրական դաշնագիր մը կայ, նոյնիսկ կարսի մէջ հաստատուած է առեւտրական պատուիրակութիւն մը, սակայն չի գործադրուիր այս դաշնագիրը։ Շեշտեց նաեւ թէ ամենաբնականն առեւտուրն անդամ երկու միլիոն ոսկիի չուրջ էր մեր առեւտուրը, հետեւաբար լուրջ կորուստ մը չկայ։

Գործավարը անդրադառնալով կիպրոսաբնակ Յոյներուն կղզին Յունաստանի կցելու մասին կազմակերպած հանրաքուէին, ըսաւ թէ Անգլիա միտք չունի լքելու կղզին։

Գալով Պուլկարիոյ, «մեր յարաբերութիւնները յոռի կացութեան մէջ են, նոյնիսկ կը խորհինք փակել մեր հիւպատոսարանները»։

ՌՈՍՏՈՄ

Ե.

Վիէննայից Ռոստոմը մեկնեց Պուլկարիա, ուր զբաղուեց զինուորական դպրոցի գործերով, տեսակցութիւններ ունեցաւ մակեդոնական պետերի հետ, ապա անցաւ Կովկաս :

1908 Մարտ 12–25ին տեղի ունեցան Հ. Յ. Դ. Մորհրդի հերթական նիստերը, որոնց մասնակցեց եւ Ռոստոմը, Կովկասեան Բայռնական Ժողովի կողմից : Մորհրդի զբաղման գլխաւոր հարցերն էին ռուս–թրքական պատերազմի հնարաւորու – թիւնները եւ Դաշնակցութեան դիրքը, հայ – թրքական եւ մակեդոնական համերաշխութիւնը, կազմակերպական խնդիրներ, ծրագրի ամրողջացումը եւայլն : Ի միջի այլոց, այստեղ Ռոստոմին յանձնուեց կուսակցութեան ծրագրի Թուրքիայի բաժնի մշակումը :

Մորհրդի նիստերից յետոյ, Ռոստոմը անցաւ Թաւրիզ : Հեղհեղուկ սկսան այնտեղ հաւաքուել կուսակցական մարտական ուժերը — Դումանը, Քեռին, Ախչոն եւ ուրիշներ : Ստեղծուեց հայ – պարսկական ընդհանուր ուժ. պարսից յեղափոխականները Սաթթար խանի գլխաւորութեամբ զործում էին ձեռք – ձեռքի Դաշնակցական խմբերի հետ : Ռոստոմը չարժման ոգին էր, գաղափարական ղեկավարն ու ներշնչողը :

Թաւրիզի անկումից յետոյ, Ռոստոմը Դումանի եւ ուրիշ ընկերների հետ անցաւ Վան, այնտեղից՝ Մուշ, Կարին եւ արտասահման : 1909 Թուի ամառը մասնակցեց Հ. Յ. Դ. հինգերորդ ընդհանուր ժողովին, Վառնայում, որից յետոյ, իբրեւ Բիւրոյի անդամ, զբաղւում էր կուսակցական գործերով Պոլսում եւ արտասահմանում :

1910 Թուին, Ե. Թոփչեանի սպանութիւնից յետոյ, Ռոստոմը հրաւիրուեց Կարին՝ ազգային դպրոցների ընդհանուր տեսչի պաշտօնով եւ այնտեղ մնաց մինչեւ 1914ի Սեպտեմբեր ամիսը, ներկայացնելով միաժամանակ եւ Դաշնակցութեան Հայաստանի Բիւրոն : Ամառները միայն կարճ ժամանակով անցնում էր Պոլիս կամ արտասահման. 1911 Թ. Օգոստոս 17 — Սեպտ. 17 մասնակցեց Հ. Յ. Դ. վեցերորդ ընդհանուր ժողովին, իսկ մնացած ժամանակը անց էր կացնում Կարինում կամ ճամբորդում հայկական գաւառներում :

Ռոստոմի չորսամեայ գործունէութիւնը Բարձր Հայքում, բացի ընդհանուր կուսակցական հետեւանքներից, ահագին նշանակութիւն ունի – ցաւ կարինի ազգային – մշակութային կեանքի զարգացման, երիտասարդութեան կազմակերպութեան ու դաստիարակութեան եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ուժի եւ հեղինակութեան ամման տե – սակէտից : Նրան պաշտում էր Կարինի երիտասարդութիւնը : Ազգային – աղայական խաւի կողմից ընդունում էր պատկառանքով : Նրան հաշուի էին առնում անդամ կառավարական շրջանակներում : Սանասարեան գպրոց, Հռիփսիմեան, Արծնեան, Թազային վարժարաններ, Առաջնորդարան, երիտասարդական Միութիւն, «Ցառաջ», դասախոսութիւնները, գրական ու երաժշտական հանդէս – ներ, ընկերական հաւաքոյթներ — Ռոստոմը ա – մէն տեղ էր եւ ամէն ինչ :

Զարմանալի էր այդ մարդը : Առաջին ծանօթութիւնից, բացի համակրելի արտաքինից ու դրաւիչ ժպիտից, առանձին տպաւորութիւն չէր թողնում. համեստ, մի քիչ թափթփած հագուստ՝ սեւ փողկապը կողքի վրայ, տաբատը միշտ տրորուած, կօշիկը փոշոտ : Պարզ շարժ ու ձեւ : Անպաճոյճ խօսքեր : Հռետոր չէր — դժուարութեամբ, կմկմալով էր խօսք գտնում, եւ խօսքն էլ անսեթեւեթ էր, սովորական : Բանախօսելիս աւելի շատ ձեռքերն էին գործում, քան լեզուն : Գրում էր նոյնպէս մեծ դժուարութեամբ, քիթն ու ճակատը տրորելով, գրչակոթը կամ եղունգը կրծելով : Մէկ գրում էր, տասը ջնջում ...

Բայց բաւական էր հետը մի քիչ ապրել, մօտենալ նրա հոգուն, որ ամէնքի առջեւ բացւում էր այնպէս քնքշօրէն, բաւական էր խօսել հետը մտերմական շրջանակում, տեսնել գործի մէջ, որպէսզի համոզուէիր նրա մտքի, հոգու եւ կամքի արտակարգ մեծութեան : Նա գիտէր գրաւել ու հմայել առանց ճիգի : Նրա չնչին տակ ամենա – մեղմ կամքերն իսկ կենդանանում էին, վհատ – ուածները սիրտ էին առնում : Ինչպէս արեւը արձակում է ճառագայթներ, Ռոստոմը իր չուրջը տարածում էր եռանդ, կենսունակութիւն եւ կեանքի ու գործի սէր : Մեծի հետ մեծ էր, փոքրի հետ՝ փոքր եւ ամէնքի հետ հաւասար ընկեր : Ինչպէս իր տան դուռը, այնպէս եւ իր սիրտը բաց էր ամէնքի առջեւ : Եւ ո՞վ ասես չէր մտնում այնտեղ ...

Մանաւանդ քաղցր էր մտերիմների շրջանում, սրտակից զրոյցի ժամանակ : Սիրում էր գրականութիւնը, արուեստը, դիտութիւնը : Բայց ամէնից աւելի սիրում էր երգիծական հերոսական գրականութիւնը : Սանչօ – Պանսա, Պանտագրիւէլ, Տարտարէն, Տարաս Բուլբան նրա մտերիմ հերոսներն էին, որոնց մասին կարող էր ժամերով խօսել, ամբողջ էջեր անգիր արտասանել : Նրանց գործերով ու խօսքերով հրճւում էր մանկան պէս :

Հաճելի էր տեսնել երբեմն, երբ դուրսը մօլեգին կատաղութեամբ ոռնում էր Բարձր – Հայքի հրէշաւոր բորանը, անչուք եւ աղօտ լուսաւոր – ուած սենեակում, թէյի սեղանի չուրջ, Ռոստոմին զրուցելիս երբեմն Մշից կարին այցելող բժ– Յ. Զաւրեանի հետ : Ինչ հակադիր բնաւորութիւններ եւ ինչպիսի սէր ու դուրդուրանք միմեանց հանդէպ : Զաւրեանը՝ ջերմ հաւատացող քրիստոն – եայ, խաչն ու աւետարանը միշտ մօտը, ոգեւորւում էր արուեստի քնքուշ օրինակներով. իր ան – բաժան ընկերն էր Լոնգֆելլոյի «Հայավատա»ն, որ, աւետարանից յետոյ, նրա ամէնից դնահատած գրուածքն էր : Ռոստոմը կրօնական հաւատ չունէր. սիրում էր հերոսական տիպեր, երգիծական էջեր, սուր հեգնանք : Ժամերով կտորներ էին արտասանում կամ կարդում իրենց հեղինակներից եւ չէին կշտանում :

Ռոստոմի հեգնանքը հանրածանօթ էր : Այն – պէս էր ձեռք առնում, որ յաճախ չէիր. լո՞ւրջ է ասում այս մարդը, թէ կատակ անում : Եւ լուրջն ու կատակը չատ անգամ այնպէս էին խառնւում իրար. հեգնական արտայայտութեամբ, մի սուր խօսքով, մի զուարճալի արար – քով, նա հասնում էր այնպիսի նպատակի, որի համար ուրիշը երկար ճառեր պիտի արտասանէր եւ ահագին ճիգ պիտի թափէր :

Ռոստոմի հեգնանքը եւ Ռոստոմի ժպիտը, խորունկ նայուածքը յօնքերի տակից — կարելի՞ է մոռանալ երբ եւ իցէ ...

Ցաճախ Դաշնակցութեան հիմնադիր երրոր – դութեան մասին ասում են, թէ Քրիստափորը մարմնացումն է խելքի, Սիմոնը խղճի եւ Ռոստոմը՝ գործի : Ըստ իս բոլորովին ճիշդ չէ այս համեմատութիւնը. եթէ Քրիստափորին եւ Սիմոնին կարելի է բնորոշել միակողմանի յատկանիշներով, Ռոստոմը համադրութիւնն է նրանց բոլոր յատկութիւնների — եւ խելք, եւ խիղճ, եւ գործ : Ռոստոմը ամբողջական անհատ էր — մարդ : Համլէթի «մարդ էր նա, Հորացիո» խօսքերը նրա մասին են ասուած — մարդ՝ մարդկային բոլոր յատկութիւններով : Եւ նրանք՝ ովքեր բախտ են ունեցել ճանաչելու նրան, վայելելու նրա հոգու բարիքները, նման բնորոշումը չեն համարի չափազանցութիւն :

Կարնում Ռոստոմը տարուած էր իր աշխատանքով եւ ոգեւորուած Երկրի ժողովրդի ցոյց տուած յառաջդիմութեամբ : 1913 Թ. Օգոստոս 11ին նա գրում էր. «Ժողովրդի վիճակը ընդհանրապէս լաւ է : Տնտեսականը աւելի բարձրացել է : Ապահովութիւն կայ այն վայրերում, ուր Ժողովրդի մօտ կան ինքնապաշտպանութեան միջոցներ : Սնունդը, մաքրութիւնը աչքի են ընկնում : Բաւական է ասել, որ ոջիլների թիւը զգալապէս պակասել է : Ոջիլը մեր երկրում, իմ կարծիքով, պիտի նկատել ամենալաւ չափանիշը տնտեսութեան բարւոքման » :

Այս տողերը գրուած են դէպի Մ. Կարապետ կատարած ուխտագնացութեան ժամանակ : Երկու տարի իրար ետեւից, 1912 եւ 13ին, բարձր դասարանի աշակերտների եւ ուսուցիչների հետ Ռոստոմը ճամբորդութիւն էր կատարում դէպի Տարօն : Ուղում էր վերականդնել Նաւասարդեան տոները, Մ. Կարապետն ու Աչտիչատը նորից դարձնել ազգային ուխտատեղի : Նոյն նամակում նա գրում էր. «Մի ժողովի մէջ, ուր ներկայ էին զանազան գաւառներից ընկերներ, որոշուեց ամէն տարի վարդավառի օրը համախմբուել Մ. Կարապետում : Պիտի աշխատենք վերականդնել Նաւասարդեան օրերը խաղերով, մրցումներով : Եթէ ուրիշ տեղեր էլ մարմնամարզական խմբեր կազմուեն եւ ներկայանան հանդէսին, տօնը առանձին փայլ կը ստանայ :

Մտադրութիւն կայ նաեւ այդ օրերը կազմել ուսուցչական համագումարներ՝ ընդհանուր մի ուղղութիւն տալու համար դպրոցական գործին :

Բացի այդ, եթէ հնարաւոր լինի, պիտի կազմենք ընկերական հաւաքոյթներ՝ իրար լաւ հասկանալու համար :

Ցոյս ունենք առաջիկայ տարի ունենալ մեծ բազմութիւն Կովկասից եւ ուրիշ վայրերից : Գուցէ Պոլսից էլ ոգենան գալ »...

Պոլսի մասին Ռոստոմը հեգնանք ունէր մի – այն :

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԳՐՔԵՐԸ

«Պատմութիւն հայ գրականութեան»

Հեղինակը, Հայր Կիւրեղ վրդ. Փիլաբեան, առաւելապէս մանրակրկիտ վերլուծող մըն է, որ մասնականէն կ'երթայ ամբողջականին, մեր առջեւ բանալով հին դարաշրջաններու հայ մտաւ – նագրութեան դանձերը, իբրեւ ազգային մտաւոր արժէք :

Իր մէջ տրամաբանողն ու պատճառաբանողը զուգահեռ կ'ընթանան բանաստեղծական խառ – նուածքին հետ, որ հրայրք ու կեանք կը դնէ իր աշխատասիրութեան մէջ, զայն վերածելով դրական չատ դեղեցիկ հատորի մը :

« Պատմութիւն Հայ Գրականութեան»ը գրուած է անթերի լեզուով մը, հաւասարակշիռ եւ զուսպ, որ ապաւինած հեղինակին գեղագէտ քննադատի տուեալներուն՝ կը դառնայ ինքնատիպ ոճ : Ոճը կը բացատրէ լեզուն, ու լեզուն, իր կարդին՝ կը յայտնաբերէ ճշմարիտ քննադատը :

Հայ հին գրականութեան հեղինակները իրարու կը յաջորդեն ներդաշնակ եւ բնական ընթացքով մը, եղականօրէն մերձեցած մեղի : Այնքան ջերմ է ու դիւրահաղորդ հեղինակին չունչը, որ կ'ոգեւորէ զանոնք, հարազատօրէն արտայայտե – լով անոնց ստեղծագործական աշխարհը, որ դասականէն կ'երթայ վիպականին, խորհրդապաշ – տականէն՝ այլաբանականին :

Շատ պարզ է հեղինակին վերլուծելու եղանակը, օժտուած բնածին հոտառութեամբ :

Զափի, ներքին անխախտ հաւասարակշռու – թեան սաղորդելիները յայտնապէս չեչտուած են հեղինակին մօտ եւ իր երկը մեղի կը ներկայանայ իբրեւ դասական գործ մը, ուր հին ժամանակնե – րու հայ մտաւնդիրները կը վերածուին գործող անձերու, եւ բնաղանցականն ու դրականը, երե – ւակայականն ու առասպելականը մարմին կ'առ – նեն մեր առջեւ :

Այս աշխատանքը կը կատարէ աղնուական եւ յուղիչ ընթացքով մը, որ հարազատ վերարտա – դրութիւնն է հեղինակի նկարագրին, այնքան համեստ եւ չրջահայեաց :

« Պատմութիւն Հայ Գրականութեան » Ա. հատորին (սկիզբէն մինչեւ 1300) ընթերցումով, մենք մեր առջեւ կ'ունենանք համայնապատկերը հայկական մշակոյթի իրերայաջորդ դարաշրջան – ներուն, ուր իսկական գաղաթներու առընթեր կ'երեւան աւելի համեստ կատարները, բոլորն ալ ուսումնասիրուած հետաքրքրութեամբ, բծա – խնդրութեամբ եւ սիրով, որոնք կը կազմեն դէղ – խագիր յատկանիշները բանասէր եւ դեղագէտ քննադատին :

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Սունկերը

Տարուան բոլոր եղանակներուն Թերթերը կ'արձանագրեն սունկէ թունաւորուողներու տը – խուր դէպքեր, սակայն սունկի սիրահարները ի – րական հերոսներու նման աչք առնելով ամէն վտանգ, կը յամառին ճաշակել զայն : Եւ իրօք սունկը նրբաճաշակ քիմքերու վայել համեղ անունդ մըն է :

Երբ սունկերու մասին կը խօսուի, ժողովուրդը ընդհանրապէս չատ սահմանափակ մեկ – նութիւն մը կուտայ այդ բառին : Նկատի կ'ունենայ միայն այն բոյսերը որոնք իրենց դլխարկուր դլուխը դաշտերուն մէջ ցցած՝ կարճ ու կունդ ոտիկ, հանդարտօրէն կը սպասեն դիրենք փնտռող ալիկ, հանդարտօրէն կը սպասեն դիրենք փնտռող ալիկ, անոր սեղանին համադամներուն կարդը դասուելու եւ կամ զայն թունաւորելու համար ...

Մինչդեռ սունկերու աշխարհը այնքան ընդարձակ է, տեսանելի թէ անտեսանելի ու այլադան, որ կարելի չէ լրագրական կարճ յօդուածով մը ներկայացնել :

Սունկը դասուած է բուսականութեան ամէնէն ցած աստիճանին վրայ : Որովհետեւ դուրկ է բոյսերու յատկանիշներէն : Արդարեւ, սունկը ոչ ճիւղեր ունի, ոչ տերեւներ եւ ոչ ալ արմատ : Զրը – կուած ըլլալով նաեւ կանաչանիւթէն (քլորոֆիլ), որուն պաշտօնն է մթնոլորտին բնածխային թթուն ծծել եւ անոր բնածուխը օգտագործել իրբեւ սընունդ բոյսերու աճումին, չաճախ ստիպուած է իրեն պէտք եղած դործարանական նիւթերը ստանալ բոյսերէ, կենդանիներէ ու նեխած մարմին – ներէ, որոնց վրայ ինք կ'ապրի իրբեւ մակաբոյծ : Այս պատճառով ալ, սունկերու քիմիական կառուցուածքը կը տատանի կենդանական եւ բուսական հիւսկէններու սահմանին միջեւ :

Սնկագիտութիւնը դիտական առանձին ճիւղ մըն է, ուր կարելի է դանել ուսումնասիրութեան հետաքրքրական, տարբեր նիւթեր :

Ուրեմն, հարեւանցի ակնարկ մը նետենք սունկերու այդ հարուստ պարտէզին մէջ : Դիտ – բախտաբար այդ ճոխ հաւաքածոյին լատիներէն անուններուն համապատասխան հայերէնները չեն համար եթէ ոչ անկարելի՝ դէթ դժուար ըլլալով դտնել, զանց կ'առնեմ :

Մեղի ծանօթ հասարակ սունկերէն զատ, կան նաեւ մանրադիտային սունկեր, ամէնէն կարեւորները, թունաւոր թէ վնասակար, որոնք յաճախ կը բերեն մարդկային զանազան հիւանդութիւններ, մասնաւորապէս երեխաներու յատուկ

(mycoses), ինչպէս նաեւ բուսական գաղտասերաբային հիւանդութիւնները: Որոնց պատճառած տարեկան վնասը Ֆրանսայի եւ իր գաղթավայրերուն մէջ կը հասնի 15 միլիառ ֆրանքի պատկառելի դումարի մը: Օրինակ «մլլտիուն այդիներու պատուհասն է: Ծանդը եւ ածուխը՝ արմտիքնե-րուն կը վնասեն: Կաղամբը, ծառերը եւ բոյսերու արմատները նոյնպէս զերծ չեն մակաբոյծ սունկերու պատճառած հիւանդութիւններէն:

Այս պատուհասներու հետ բարեբախտաբար կան օգտակար ու բուժիչ յատկութեամբ օժտուած սունկեր: Բոլորին ծանօթ է «փէնիսիլլին»ը, որ «սուլֆամիտ»ներէն վերջ եկաւ յեղաշրջելու բժշկութիւնը, ծառայելով միքրոպային հիւանդութեանց դէմ մարդկութեան մղած անհնայ պայքարին: Նոյն բարիքը բերաւ «սթրէփթոմիսին»ը: Ահա դարեջուրին, գինիին, խնձորոզիին խմորումները յառաջ բերող սունկերը (saccharomyèes) որոնց գործունէութեան չնորհիւ կ'ըմպինք անմահական հեղուկներ: Ցիչենք նոյնպէս պանիրներու եւայլ բորբոսները որոնք բարերար սունկերու խմբաւորումներ են:

Եւ տակաւին կարելի է դտնել ուրիշ տարօրինակութիւններ: Օրինակ բնութեան քմահաճ խաղով սունկեր կան «ալքոլամոլ», սունկեր՝ որոնք համերաշխ գործակցութեամբ կ'ապրին մրջիւններու եւ տերմիտներու հետ: Նաեւ սունկեր՝ որ կը սնանին ... սունկերով: Ուրիշներ ալ կ'աճին ու կը բազմանան հողին տակը (truffe) օդի եւ լոյսի բացակայութեամբ:

Սունկերու սերնդագործութիւնը եւս չատ բարդ ու բազմազան է: Հասարակ սունկերը կը բազմանան իրենց գլխարկին ներքեւի թերթիկներուն մէջ կազմուող սերմնիկներու (spores) միջոցաւ: Ուրիշներ կը բազմապատկուին բողբոջում-ներու չնորհիւ: Կան տակաւին սունկեր որոնք կ'արտադրեն քանի մը տեսակ սերմնիկներ միա-ժամանակ, կարենալ ապրելու եւ բեղնաւորուելու համար զանազան բոյսերու վրայ:

Սունկերէ թունաւորման մասին լսենք որ յատուկ չիճուկներ փորձուած են յաղողութեամբ որոնց պատրաստութիւնը տակաւին չէ ընդհան-րացած: Տօքթ. Լիմուղէն հաստատած է որ ճա-գարին ստամոքսը եւ ուղեղը կը պարունակեն սունկերու հակաթոյն մը ու կը յանձնարարէ թու-նաւորուածներուն անմիջապէս ճագարի եօթը ու-ղեղ եւ երեք ստամոքս ուտել, առանց զանոնք լուալու եւ չեփած:

ԳՈՒՐԳԷՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՍՏԱՑՈՂ

Ա.ՀԱ. ՁԵԶԻ ԱՄԵՐԻԿԱՆ (իրավէպ): Ա. հատոր: Գրեց՝ Ցակոբ Գուլումճեան: Տպ. «Պայքար», Պոսթոն, 1949: Գին երկու տոլար:

«ՓՈՂՔԱ»ն աւելի ընտիր պար է քան պրագիական «Սամպա»ն, կը դրէ չեխական «Փրահէ» թերթը, վերջերս պայքար մը բացուած է նաեւ արեւմտեան երաժշտութեան եւ պրօսանքներու դէմ:

1949ի կարեւոր դէպքերը

Գ.

ՑՈՒՆԻՍ 1.— Մեծն Բրիտանիա էմիր Իտրիսը կը ճանչնայ իբրեւ վարչապետ Կիրենայիկի կառավարութեան (Պէնղազի):

11.— Նախագահ Թրումըն մեծ ճառ մը խօսելով անհրաժեշտ կը գտնէ Եւրոպայի վերազինումը եւ կ'ընդդիմանայ Մարշըլլի ծրագրով տրամադրուած վարկերու կրճատման:

12.— Պուլկարիոյ համաձայնավար կուսակցութիւնը կը վտարէ փոխ - վարչապետ Քոսթովը:

13.— Ա. Միութիւնը կը մերժէ անդլեւամէրիկեան առաջարկը՝ երեքով ժողով դումարելու եւ քննելու համար հաշտութեան դաշնագիրներու բռնաբարումը՝ Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ եւ Հունգարիոյ կողմէ:

15.— Մասնակի զօրաժողով Ֆրանսայի պե-տական պաշտօնեաներու:

— Հունգարիոյ համաձայնավար կուսակցութիւնը կը մերժէ նախկին նախարար Ռայքը եւ Սոնի-էն, իբրեւ «լրտես աշխարհակալ պետութեանց»:

18.— Ռայք եւ իր մեղսակիցներէն 19 հոգի կը ձերբակալուին:

20.— Կը վերջնայ Զորսերու ժողովը Փա-րիզի մէջ:

21.— Զօր. Փիքա, Մոսկուայի էժ դինուե-րական պատուիրակութեան նախագահը, կը կախուի Փրահայի մէջ, իբրեւ լրտես:

ՑՈՒԼԻՍ 2.— Պուլկար կուսակցապետ Տի-միթրով կը մեռնի Մոսկուայի մէջ:

2.— Պապը հրամանագիր մը կը հրատարակէ համաձայնավարութեան դէմ, արգիլելով կաթոլիկ-ներուն զործակցութիւնը:

14.— Անգլիա 25 տո. հարիւր կը զեղչէ իր նե-րածումները տոլարի չրջանէն:

20.— Ա. Միութիւնը կը բողոքէ Իտալիոյ մասնակցութեան դէմ Ատլանտեանի դաշինքին, զայն համարելով «բռնաբարում հաշտութեան դաշնագրի»:

23.— Եւկոսլաւիա կը փակէ իր սահմանա-գլուխը Ցունաստանի դէմ:

27.— Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը կը վաւերացնէ Ատլանտեանի դաշինքը:

ՕԳՈՍՏՈՍ 1.— Համաձայնութիւն մը կը կընքուի դադրեցնելու համար թշնամութիւնները Հնդկաստանի Հնդկաստանի մէջ (Ինդոնեսիա):

3.— Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու սպարապետները կը խորհրդակցին Լոնտոնի մէջ:

5.— Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի սպայակոյտներու պետերը կը խորհրդակցին Փարիզի մէջ:

6.— Ահռելի երկրաշարժ մը քաղաքներ կը կործանէ Էքուատորի մէջ:

10.— Բացում մը միացեալ Եւրոպացի խորհրդակական ժողովի:

12.— Ա. Միութիւնը կարգ մը ծանուցա-գիրներ կը հրատարակէ Եւկոսլաւիոյ դէմ:

Ո՛Վ ՈՐ ՀԻՆԴ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԷ, «ՀԱՑ-ԲՈՑԱ»Ի, ԶՐԻ «ՑԱՌԱՋ» ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՑ ՎԵՑ ԱՄԻՍ:

ՑԱՌԱՋ կը ճաւրեն

Մարսէյլէն ընկեր Ցակոբ Հացագործեան մէկ տարեկան ՑՈՒԱՋ կը նուիրէ իր քրոջորդւոյն՝ Պ. Ժ. Գոնեալեանի, Ժընեւ:

14.— Նոր յեղաշրջում Սուրիոյ մէջ: Հիւանի Զայիմ եւ վարչապետ Պարազի կը զնդակահարուին:

15.— Մէկ տարուան մէջ առաջին անգամ ըլլալով ամերիկեան դեսպան մը կ'ընդունուի Սթալինի կողմէ:

17.— Ձրչէիլ կ'առաջարկէ Գերմանիան անմագրել Եւրոպայի խորհուրդին:

24.— Գործադրութիւն Ատլանտեանի դաշինքին:

29.— Եւկոսլաւիա 25 միլիոն տոլարի փոխառութիւն մը կը խնդրէ Մ. Նահանգներէն:

30.— Վեց հոգի մահուան, տասը հոգի թիապարտութեան կը դատապարտուին Փրահայի մէջ, իբրեւ լրտես:

31.— Յունաստանի սպայակոյտը կը ծանուցանէ թէ վերջացած է Կրամոս լեռան դրաւումը (ապստամբներուն մէջնաբերդը):

(Մնացեալը յաջորդով)

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ»

ՏԻՄԻՆ.— Դեկտեմբեր 25ի կիրակին Ֆր. Կ. Ֆաչի մանանճիւղը տօնեց «Մանուկներու Օր»ը մեծ խանդավառութեամբ: Ֆաչուհիներ չանք չէին խնայած այս ձեռնարկին յաջողութեան համար:

Հ. Ց. Դ. սրահը լեցուած էր հոծ բազմութեամբ մը Կ. Ֆաչի դպրոցի աշակերտներու, ծնողքներ եւ հայրենակիցներ եկած էին լսելու իրենց զաւակներու հայերէն երգերն ու արտասանութիւնները:

Բեմին վրայ զարդարուած էր Ծնունդի տօնածառը: Դպրոցականներու խումբը երգեց դեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Փափազեանի: Հետզհետէ վայելեցինք արտասանութիւններ, մեներգ եւ կենդանի պատկեր մը՝ «Ցիսուս մանուկի» ծնունդը: Կան դնահատանքի արժանի արտասանողներ եւ երգողներ, բայց սիրելի «Ցառաջ», դիտեմ որ նեղ են քու սիւնակներդ եւ այդպատճառաւ ալ կը խուսափիմ անուններ տալէ: Գեղարուեստական բաժինը վերջացած ըլլալով, « Կանդուն Պապային կողմէ նուէրներ բաժնուեցան բոլոր մանուկներուն անկախ:

Հանդիսականները ուրախ տրամադրութեամբ մեկնեցան սրահէն: Պատիւ Ֆաչուհիներուն որ դիտեն օտար ափերու մէջ, բարձր պահել հայկական արժանիքները եւ զարկ կուտան մայրենի լեզուին՝ դպրոցներ բանալով հոն, ուր ափ մը հայութիւն կայ:— Խաչուհի մը

ՄԱՑՐԸ.— Օննիկ, երէկ երկու խնճոր կար պահարանին մէջ, իսկ հիմա մէկ հատ է: Ի՞նչպէս կարելի է:

ՏՂԱՆ.— Ի՞նչ ընեմ. մութին մէջ միւսը չտեսայ ...:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (31)

ՄՈՒՐԱՏԻ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Ինդրեցինք, որ մեզի ցոյց տան Քէօչէխլար-ցիներու պահուած տեղը. յոյն գիւղացիները կրկին խօսք տուին, որ միշտ մեզ հոգան, եւ երկու երիտասարդներու առաջնորդութեամբ ճանապարհինկանք: Լուսաբացին անտառին մէջ մնքալու ձայն մը լսեցինք եւ խօսքերու չչուկ: Ես եւ մէկ յոյն գետնին վրայէն սողալով, յառաջացանք: Որոշեցինք, որ լոյսը աւելի պայծառանալէ եառքը հետազիտակով նայինք. եթէ Հայեր են, օգնութեան կը հասնինք, եթէ չէթաներ՝ կը սպաննենք: Այդ պարագային խոստացայ հրացաններէն մէկը Ցոյնին տալ: Բայց երբ կրցանք որոշել, տեսանք, որ աւելի բազմաթիւ մարդիկ կային, քան որ կը կարծէինք. կային գինուած այրեր, կիներ ու երախաներ, Ցոյնը ըսաւ.

— Մեր մարդիկն են (ըսել կ'ուզէր՝ Հայեր են):

Անոնք ծառեր կը կտրէին եւ տուն կը չինէին իրենց կիներու եւ երախաներու համար. այդ տեղը, որ ընտրեր էին, ճիշդ իրենց աւերուած գիւղին դիմացն էր: Ես չկրցայ ինքզինքս զսպել, սկսայ արտասուել. Ցոյնը դնաց անոնց քով եւ իմաց տուաւ, թէ իրենց մօտ եմ. այլեւս դուրս եկանք եւ մեզ ընդունեցին: Ցոյնը ինծի ըսաւ, որ ինք ալ Հայ է, Ցակոբ անունով, եւ ամբողջ ընտանիքով ապրած է Քէօչէխլարի մէջ: Ան ալ ինծի պատմեց իր ողբերգութիւնը: Ինք ալ ինծի պէս ամբողջ ընտանիքով ապրած է Քէօչէխլարի մէջ: Ան

բաւ կողմէ, Դէպ օր Հնդկաչին մեկնեցաւ 3200 ընտրներով :

Պուէ տիւ Ռոնի նահանգապետը զեկուցում տալով Մարսէյլի դէպքերու մասին, յայտարարեց թէ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը չկրցաւ գլուխ հանել ընդհ. գործադուլի որոշումը: Ան – դորրութիւնը վերահաստատուած է քաղաքին մէջ :

★ Փարիզի գլխաւոր կայարաններէն Օսթէրլիցի, ինչպէս եւ Իվոռիի, Վիթռիի եւ ուրիշ վայրերու մէջ ցոյցեր սարքուեցան երկաթուղիներու բանուորներուն կողմէ: Թերթերը դիտել կուտան թէ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը չէ յաւսահատած Մարսէյլի ձախողանքէն եւ միշտ նոր խլըրտումներ կը սարքէ :

Կացութիւնը Իտալիոյ մէջ

Մոտենայի մէջ սպաննուած վեց բանուորներու յուղարկաւորութեան առթիւ բուռն ճառ մը խօսեցաւ Իտալիոյ համայնավար առաջնորդը, Թոլիաթթի, «մարդասպան» կոչելով օրուան կառավարութիւնը: Եւ յայտարարեց.— «Կը խոստանանք նոր պայքարներ վարել, համախմբելու եւ հակայական չարժումի մը վերածելու համար ազգին կենդանի ուժերը, ընդդէմ յետադիմութեան »:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 200·000 հոգի խռնուած էին քաղաքին հրապարակը, յուղարկաւորութեան առթիւ, որուն կը մասնակցէին հարիւր համայնավար եւ ընկերվարական երեսփոխաններ: Պ. Թոլիաթթի ուղղակի ամբաստանեց վարչապետը, Տէ Կասփերին, իբրեւ պատասխանատու վեց բանուորներու սպանութեան: Համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը եւ քաղաքական պետն ալ կրկնեցին իր խօսքերը :

Վեց դադաղները ծածկուած էին անհամար դրօշներու եւ ծաղկեպսակներու տակ: Հոսմի մէջ բանուորները աչխատանքը դադրեցուցին չորս ժամ եւ հրապարակային ցոյց մը սարքեցին դէպի հրապարակին վրայ: Այս առթիւ ընդհարում մը պատահեցաւ ոստիկանութեան հետ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԻՐՈՊԱՑԻ վերաղինման յանձնախումբը ժողով դումարելով, որոշեց փութացնել զինամթերքի առաքումը: Մ. Նահանգները անմիջապէս պիտի բեռնեն տրամադրելի մթերքը, միւս կողմէ զարկ տալով նոր դէնքերու արտադրութեան :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ զինուորական օդնութիւն պիտի ստանայ Մ. Նահանգներէն, եթէ յարձակում կրէ իր դրացիներէն: Այս որոշումը առած է երկրին Ապահովութեան Խորհուրդը, որուն նախագահն է Պ. Թրումըն, իսկ գլխաւոր անդամները՝ արտաքին գործերու եւ պաշտպանութեան նախարարները: Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս որոշման, քանի որ Մ. Նահանգները մինչեւ հիմա միայն տնտեսական եւ քաղաքական օդնութիւն կը տրամադրէին :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ յարաբերութիւնները բարւոքելու համար, մէկոյնները կը խորհուին երկու կողմէն ալ: Այս առթիւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ պատրաստ են բանակցելու Արեւելքի եւ Արեւմուտքի տարակարծութեանց մասին, մէկազգային առեանի մը առջեւ, ոչ թէ անտեսելով միւս պետութիւնները :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդի եւ Ազգութեանց Խորհուրդին ընտրութիւնները պիտի կատարուին մարտ 12ին: (Վերջին ընտրութիւնը տեղի ունեցած էր 1946 փետրուար 9ին) :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ԵՐԵՍՓԽԱՆ Ֆլորիմոն Պոնթ կը դատուի 17րդ պատժականատեանին առջեւ, երկու յոդուածներու առթիւ որոնք վարկաբեկիչ կը համարուին նախորդ կառավարութեան անդամներուն եւ բանակին համար: Ցոդուածներէն մէկուն մէջ ամբաստանեալը կ'ըսէր թէ «Ֆրանսայի ժողովուրդը պիտի չպատերազմի Խ. Միութեան դէմ»:

ՑՈՑՆ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ՄԸ, եւրոպին Մուրուղի, որ ազգական է Ֆրանսական ազնուական ընտանիքներու, դատապարտուեցաւ երեք տարի բանտարկութեան, հայրենասէրներ մատնած ըլլալով կեսթափոյին: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ իշխանուհին չուայտ կեանք մը կը վարէր, մորֆինամոլ էր եւ կր կենակցէր գերման սպաներու հետ:

ՁՈՐՍ ԱԻԱՋԱԿՆԵՐ 6 – 7 միլիոն ֆրանք չորթեցին Շամփինիլի մէկ դրամատունէն, վիրաւորելով տնօրէնը, գլխաւոր դանձապահը: Լիոնի բանուկ մէկ հրապարակին վրայ վեց միլիոն ֆրանքի ոսկի եւ գոհարեղէն դողցան ծանօթ գոհարավաճառէ մը :

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ հայ երիտասարդ մը, (20 տարեկան), որեւէ հաստատութեան մը մէկ: Դիմել «Ցառաջ»ի :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

կազմակերպուած կեդր. վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի լաւագոյն ուժերու, Salle d'Iéna, Շաբաթ 21 յունուար 1950, ժամը 9.30ին :

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie métro Miromesnil
Շաբաթ 4 փետր., ժամը 21ին
Նուագահանդէս՝ Ծանօթ դաշնակահարուհի

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

Ցայտագրին մաս կը կազմեն.— Bach, Mozart, Schuman, Chopin, Liszt, Roger – Ducasse եւ Գոհարիկ Ղազարոսեան :

Տոմսերը 100էն 500 ֆրանք: Դիմել Salle Gaveau – Durand (4 Place de la Madeleine) S. V. P. Agenceներուն կամ Bouchonnet, 45 rue la Boëtie:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Սէն լուի (Մարսէյլ) կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ կը տօնէ, այս չաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, ազգ. դպրոցին սրահին մէջ:

Նոյն իրիկունը ժամը 7էն մինչեւ 12 տեղի կ'ունենայ թէյասեղան մը Նոր Տարուան առթիւ: Կը հրաւիրուին ընկերուհիները, ընկերներ եւ համակիրները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Բ. Զիլճեան եւ բոլոր պարագաները, իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց՝ որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով, հեռախօսով եւ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԵՊՐԱՔՍԷ ՁՈՐՊԱՆեան մահուան առթիւ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի ախոյեանական մրցումները տեղի կ'ունենան այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Brie Janvfyի դաչտին վրայ: Պահեստին ժամը 13·15ին, Ա. խումբը ժամը 15ին: Ժամադրավայր Փորթ տ'Իթալի ժամը 11ին, Իսիի մարզիկներուն համար մէթրօ Մէրի տ'Իսի ժամը 11·15ին: Ճըշդապահ ըլլալ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Համայեակ Ալիքսանեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ծնողքին՝ ՄԿՐՏԻՉ ԵՒ ԱԶՆԻՒ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի անուան տօնին առթիւ, ինչպէս եւ իրենց եղբօր՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի եւմեծ մօր ՀՈՒՓՍԻՄԷ ՑՈՎԱԿԻՄԵԱՆի յիշատակին: Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները :

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ի նպաստ Ազգ. դպրոցին, կիրակի, 22 Յունուար, ժամը 16էն 24 Salle des Fêtesի սրահին մէջ, ուր Սթալինկրատ:

Երգ, պար եւ արտասանութիւններ դպրոցի աչակերտներուն կողմէ :

Կը ներկայացուին նաեւ երկու զուարթ զաւեչտներ

ՓԵՍԱՅՈՒՆ եւ ՄԵԾԱՊԱՏԻԻ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆ – ՆԵՐ, Փարիզահայ լաւագոյն դերասաններէն Դմբէթեանի, Գրիգոր Վահանի եւ ընկերներու կողմէ: Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ եւ ընտիր Jazz

Մուտք 75 ֆրանք :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Աճէմեան եղբայրները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, 15 Յունուար, յետ պատարագի Հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 Ժան Կուժոն, իրենց ողբացեալ հօր՝ ՑԱԿՈԲ Աճէմեանի մահուան եւ մօր՝ ՏԻԿԻՆ Բ. Աճէմեանի (քառասունք) յիշատակին: Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ դերասան Թրագօշի եւ մասնակցութեամբ տեղական կարող ուժերու : 16 Յունուար, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, Horlogeի չքեղ թատերասրահին մէջ, 137 Cours Lafayette :

« ՁԱՐՏԱՐԱԳԻՏ ԱՐՄԱՆԸ »

(Երաժչտական թատերգութիւն, խնամեալ պատրաստութեամբ): Եւ ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ, երգախառն կատակախաղ 8 արար :

Մուտք 150, 100 եւ 75 ֆրանք :

Նոյն ներկայացումը 14 Յունուարին չաբաթ երեկոյ Տէսինի մէջ, ժամը 9ին քաղաքապետատան սրահը :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէ 14 Յունուար չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին:

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Յունուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին:

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէ 15 Յունուար, կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3·30ին:

ԱՐԱՄ խումբ 15 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սովորական հաւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրա – կարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին, այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրերով :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Շարունակութիւն նախորդ ժողովին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱՆԻԷՌ – Պ. ԲՈԼՈՄՊԻ Հ. Ց. Դ. Արամ ենթակոմիտէին ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի ընդհ. ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Առնուվիլի սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ստիպողաբար կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները :.

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Սրբոյեան Ակումբը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի ժամը 3·30ին, Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue Saint Sulpice : Մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իրը այն նկատել :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. Անտոք ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Հայոց մատուռին սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մէօտոնէն Սարաֆեան ընտանիքը եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ իրենց մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՓՍԻՄԷ ՍԱՐԱՖԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդիստ պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Շավիլի մատրան մէջ: Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները :

ՇԱՒՈՒ Է SALLE à MANGER ՄԸ
ՎԻՆՆԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՈՃՈՎ
Տանըմէկ կտորէ բաղկացած
Հեռաձայնել Eto. 38–45

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի, 15 Յունուար, ժամը 15ին, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի Jeunesse Sportive du 1er եւ 3ème Canton — Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին վրայ :

ՁԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ
LE DOME ARARAT
Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ
Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ :
ԱՐԻԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով:
1 Avenue Thiers· Կայարանի դիմաց
Բաց է առաւտեան ժամը մինչեւ 2
Հեռաձայն 890–38

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ (ANDILLY)

Աչխատաւորուհի մը կը փնտռէ ընդհանուր մաքրութեան եւ թեթեւ լուացքի համար: Դիմել Պ. Սարաֆեանի, 20 Impasse des Petites Ecuries, Փարիզ (10), մէթրօ Փորթ Ս. Տընի:

PALAIS DES SPORTSի մէջ
Երկուշաբթի 16 Յունուար ժամը 20ին
UN SUPER – GALA DE POIDS LOURDS

Stéphan OLEK c/	**Jo Weidin**
Aaron WILSON c/	**Eugène Robert**
Paco BUENO c/	**Emile BENTZ**
Jacques HAIRABEDIAN c/	**Lucien Corenthin** (Revanche)
Joseph ROUDE c/	**Jean Dobiasch**
René HAUENSTEIN c/	Mohamed **Embarek**

ՅԱՌԱՋ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 14 Janvier 1950 Շաբաթ 14 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6051–Նոր շրջան թիւ 1462

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱՀԱՆՋԸ ՏՈՒՆԷՆ ԿԸ ՍԿՍԻ

Ամէն օր նամակ մը մեր ընթերցողներէն, անհատական կամ հաւաքական ստորագրութեամբ.— Ի՞նչ ընենք որ մեր զաւակները չօտարանան : Ձկորսուին հայութեան համար :

Սիրով տեղ կուտանք ամէնուն ալ, առանց սեռի, դասակարգի կամ զաւանանքի խտրութեան :

Եթէ գործնական ելք մըն ալ գտած չըլլան, դնենք մտածել կուտան : Ինչպէս ամերիկահայ զաղութին մէջ, ուր չատեր նոր կը սթափին :

Կը խոստովանինք թէ հրաշագործ միջոցներ չկան, ամբողջովին փրկելու համար նոր սերունդը, ի սիրուտս աշխարհի :

Արդէն զաւակներու — նոյնիսկ թոռներու — տէր եղած են անոնք որ քիչ – չատ «հայկական – նութիւն» բերած էին իրենց հետ, երբ հոս եկան :

Մեծ մասով որքանոց կամ զպրոց տեսած էին անոնք : Ապրուստի անմիջական հոգերէն վերջ, չատերը յաջողեցան մշակել իրենց դիտելիքները եւ նոր պաչար ամբարել, խառնուելով հանրային կեանքի ելեւէջներուն :

Ինչ որ նոր սերունդ կը կոչենք այսօր, չախ-չախիչ մեծամասնութեամբ կը բաղկանայ օտա – րութեան մէջ ծնած կամ հասակ նետած մանուկ – ներէ, պատանիներէ եւ երիտասարդներէ :

Ուրեմն, չորս – հինգ , եթէ ոչ տասն անգամ աւելի դժուարացած է փրկութեան գործը : Մասնաւորապէս արեւմտեան Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ :

Ամէնքդ ալ ունիք զաւակներ եւ թոռներ : Ունիք ազգականներ եւ բարեկամներ, բազմաթիւ զաւակներով :

Մանկապարտէզի սանիկներէն մինչեւ թաղային զպրոցներու աչակերտները կը վժվժան ձեր բոլորտիքը : Փորձեցէք հարցումներ ուղղել իրենց, կամ հայրիկին ու մայրիկին,— Հայերէն դիտե՞ն :

Պիտի ստանաք նոյն կաղապարեալ պատաս – խանները, միօրինակ եւ կսկծալի .

— Կը հասկնան, բայց չեն կրնար խօսիլ :— Կը խօսին, բայց չեն կրնար գրել – կարդալ : — Ոչ կը հասկնան, ոչ ալ կը խօսին ...

Եթէ ուղէք աւելի խորացնել հարցումը, պիտի տեսնէք որ չատ մը հայրիկներ ու մայրիկներ դոհ են այս վիճակէն : Իրենք են որ կը քաջալերեն օտարացումը, Ֆրանսերէն խօսելով պղտիկնե – րուն հետ :

Այո, մինչ հասարակ բանուորը գլուխը քա – րին կը զարնէ, որպէսզի զաւակները հայերէն սորվին, աւելի բախտաւորները յօժարակամ անձ – նատուր եղած են հոսանքին : Կ'ողջունե՞ն ճուլու – մը, տունով – տեղով :

Վա՛յ փրկութեան գործին, երբ նահանջը տունէն կը սկսի : Երբ հայրիկն ու մայրիկը աւե – լորդ բեռ կը սեպեն մայրենի լեզուն :

« Հայը հայ պահել» : Այսպէ՞ս ջուրի՞ն տա – լով մայրենիքը ...

Տակաւին թարմ է մեր զաղութը :

Մ· Նահանդներուն մէջ, «մեծ հայրիկը մե – ռաւ, զաղբեցուցէք թերթին առաքումը», կ'ըսեն եղեր : Հեռաձայնով կամ նամակով :

Մեր մէջ ալ յաճախադէպ են նոյնիսկ նամակները, երբ հայրիկը մեռած կ'ըլլայ (դեռ կանուխ է մեծ հայրիկին հասնելու համար) :

Միջավայրին դժուարութեանց եւ փորձու – թեանց մասին խօսած առեն, կը մոռնանք որ ուրիշ բազմաթիւ ժողովուրդներ ալ կը դտնուին մեր կացութեան մէջ :

Անոնք օրը իրիկուն չեն ըներ ձիւթ ծամելով : Ինքնապաչպանութեան միջոցներ կը խորհին չարունակ :

Ինչպէս ժողովուրդները, զաւակներն ալ ա – զօթքով չեն փրկուիր, այլ աչխատանքով : Ձա – կատ յարդարելով սպառնացող վտանգին դէմ :

Պայքարիլ՝ փրկելու համար կարելին : Սկսելով տունէն : Օգտուելով բոլոր պատեհութիւն – ներէն :

Ոչ միայն հաւաքական, այլեւ անձնական , ընտանեկան չահն ալ այս կը պահանջէ բոլորէս :

Ո՞վ բարիք տեսաւ օտարախօս, այլասերած զաւակներէ :

Որո՞ւ համար զաղտնիք է որ հետզհետէ աւե – լի ահաւոր համեմատութիւններ պիտի ստանայ քուն չարիքը :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՐՔԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր կիներուն կը վերադրուի խաղամոլութիւն եւ Թրքախօսութիւն :

Դատախազ ընկերուհիներէն մէկը ըսեր է , պէյրութի մէջ.— «Մեր կիներուն մեծ մասը դեռ Թրքախօս է, հայերէն դիտնալով հանդերձ Թուրքերէն կը խօսի» :

Առաջինը բարեկեցիկ մարդոց յատուկ մոլութիւն մըն է : Հանդիսա՞ծ էք օրուան հոգերով ծանրաբեռնուած կնոջ մը որ Թղթախաղի սեղանին առջեւ նստած ըլլայ : Այնքան բացառիկ մոլութիւն մըն է այս որ, չարժեր ընդհանրացնել եւ իբրեւ արատ քսել հայ կնոջ ճակտին :

Նոյնիսկ եթէ հոն, Լիբանանի կամ Սուրիոյ մէջ կիներ ընդհանրացուցած են որեւէ բախտախաղ, իրենց մեղքը պէտք է իրենք քաւեն եւ ոչ թէ բեռցնեն ընդհանրապէս բոլորին կռնակին :

Գալով Թրքախօսութեան, արդարեւ աններելի մեղք մըն է, մանաւանդ 30 տարի ազատ երկիրներու մէջ մեր մայրենի լեզուն մշակելէ վերջ : Ինչ որ դրինք ու ըսինք այդ մասին քիչ է : Թուրքը իր քաղաքակրթութեամբ չատ վար կը մնայ մեր ժողովուրդէն, թէեւ ունի երկիր եւ պետութիւն :

Որո՞ւնն է յանցանքը, եթէ տակաւին կը դրծածուի մեր զահիճներուն լեզուն՝ մեր ընտանիքներէն ներս :

Թուրքը կը խնդայ մեր խօսած Թուրքերէնը լսելով : Ամէնէն քաղաքավարը «իչամեղուն կճէ լեզուդ ...» , կ'ըսէ քմծիծաղով մը, բան մըն ալ աւելցնելով իր արհամարհանքին վրայ :

Իսկ մենք հաւատարմօրէն, յամառութեամբ եւ սովորամոլութեամբ ամէն տեղ, մինչեւ հեռաւոր Ամերիկաները կը պատցնենք զայն, ջուրին տալով մեր սքանչելի հայերէնը, մեր ազգային արժանապատուութեան հետ :

Այս ընդվզեցուցիչ պարադան ընդունելով հանդերձ, չափազանցութիւն է ըսել թէ «մեր կիներուն մեծ մասը դեռ Թրքախօս է» : (Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ) :

Դժբախտաբար չատ մր Թրքախօսներ կան Կիլիկեցիներու հին սերունդին մէջ — այր թէ կին — ինչպէս կան խաղամոլներ : Բայց արդար չէ բոլորը մէկ ջուրով լուալ : Մանաւանդ որ, երկու սերունդ հասած է վերջին արատազերծէն ի վեր :

Այս ճչդումէն վերջն ալ, համաձայն եմ որ միացեալ ճակատ մը կազմուի ամէն տեղ, Թրքախօսութեան դէմ :

ՍՕՍԻ

ԱՐԱՔՍԻ ՋՈՒՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՊԱՐՏՔԸ

Թուրքիոյ ազգ· ժողովի յունուար 6ի նիստին մէջ, արտաքին նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ, ի պատասխան Կարսի երեսփոխան Հիւսամէտտինի հարցումներուն .

— «1927ին Սարտարապատ ամբարտակին (պատուճ) կառուցման ձեռնարկուեցաւ Արաքս գետին վրայ, Իգտիր գաւառակին մէջ : Համաձայն Թուրք եւ խորհրդային կառավարութեանց միջեւ ստորագրուած պայմանագրութեանց, այս ամբարտակին շինութեան եւ նորոգութեան ծախքերուն կէսը Թուրք կառավարութիւնը պիտի վճարէ եւ ողողումէն երկու կողմն ալ պիտի օգտուի : 1937ին Սովիէթական Ռուսիա հաղորդեց որ այս ամբարտակին շինութեան եւ նորոգութեան համար Թուրքիոյ ինկած բաժինը մէկ միլիոն րուբլի է : Այդ Թուականին այս դրամը չվճարուեցաւ : Մինչ այդ, պատերազմը վրայ հասաւ, խորհուեցաւ այս պարտքը Թրքական դրամով կամ ապրանքով հատուցանել : Մեր բանակցութիւնները ապարդիւն մնացած ըլլալով, մեր բաժինը չվճարուեցաւ :

Վերջերս, երբ խորհրդային կառավարութեան հաղորդուեցաւ մեր պարտքին քանակութիւնը , Սովիէթները պատասխանեցին Թէ մէկ րուբլիէն քիչ մը աւելին մէկ տոլարի կը համապատասխանէ եւ ըստ այնմ պէտք է վճարուի : Կառավարութիւնը տարապայման բարձր գտաւ այս դրամը եւ չվճարեց :

Ոչ մէկ կասկած Թէ նախ յարգելու ենք մեր յանձնառութիւնը : Ցետոյ կանխաւ կարելի չէ պնդել Թէ դիմացի կողմը դժուարութիւն պիտի յարուցանէ : Երկու կողմերն ալ բարեացակամութեամբ յանձնառութիւնը յարգելէ վերջ, այս

Այլ չնչական ընկերակցութիւններ կը յուժուին

«ՄԻ' ԽԱՌՆՈՒԻՔ ՄԵՐ ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ» · — ՑԻՍՈՒՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՐՏԱՔՈՒՄՆԵՐ .— ԼԻՈՆԻ ԼԵՀԱԿԱՆ ԴԵՐ-ՀԻՊԱՏՈՍԸ ԿԸ ՄԵՐԺԻ ԻՐ ԵՐԿԻՐԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ապահովութեան տեսչութիւնը 50 լեհեր ձերբակալեց եչ· առաջ կանուխ, փարիզի եւ զաւառի մէջ :

Երէկուան թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները այս ձերբակալութեանց մասին, որոնք մեծ իրարանցում պատճառած են·

Ձերբակալութիւններէն վերջ քառասուն կալանաւորներ անմիջապէս արտաքսուեցան : Միեւնոյն առեն լուծուեցան լեհական ութ կազմակերպութիւնները, այն ամբաստանութեամբ թէ կապեր ունին համայնավարական գործունէութեան հետ : Լուծման հրամանագիրը երէկ հրատարակուած պիտի ըլլար պաչտօնաթերթին մէջ :

Ահաւասիկ այդ կազմակերպութիւնները.— 1.— Լեհական Ազգ· խորհուրդ .— 2· Հայրենիքի օգնութեան մարմին .— 3· Լեհ կիներու Միութիւն .— 4· Լեհ երիտ· Միութիւն (Կրուն – վալտ) .— 5· Ընկերակցութիւն լեհ բանուորներու (T. U. R.)— 6· Միութիւն դիմադրական ճակատի նախկին ռազմիկներու (Զպրեւրօ) .— 7· Ընկերակցութիւն Անկար ռազմիկներու .— 8· Միութիւն լեհ ուսուցիչներու :

Այս բոլոր կազմակերպութեանց կեդրոնները կը դտնուին Փարիզի մէջ, ուր անմիջապէս խուզարկութիւններ կատարուեցան :

Ձերբակալութիւնները եւ խուզարկութիւնները տեղի ունեցան արտակարգ արագութեամբ : Եչ· առաջ ժամը 6ին աւելի քան երեսուն ինքնաչարժներ ճամբայ ելան Ապահովութեան պաչտօնատուներէն եւ ոստիկանութեան վերատեսչութենէն, դէպի զանազան թաղեր եւ մասնաւորաբար Սէն – Փոլ, ուր կը դտնուի լեհական Ազգ· խորհուրդը : Կառքերը գացին նաեւ արուարձանները, մինչեւ Միւռօ (Սէն է Ուազ) : Իւրաքանչիւր ինքնաչարժ Ապահովութեան Տեսչութիւնը կը փոխադրէր մէկ երկու Լեհեր , այն կասկածով թէ խառնուած են Ֆրանսայի ներքին քաղաքականութեան : Ա. – պահովութեան Տեսչութիւնը թղթածրարներ կազմած էր իւրաքանչիւրին համար, այնպէս որ դործողութիւնները կատարուեցան բացառիկ արագութեամբ : Իւրաքանչիւր կալանաւոր կը հարցաքննուէր մասնաւոր ուչադրութեամբ : Խիստ հսկողութեան տակ առնուած էր Ապահովութեան պաչտօնատունը :

Կէս օրէն վերջ, քառասուն կալանաւորներ սահմանադլուխ առաչնորդուած էին արդէն :

Պ· Պերթօ, Ապահովութեան Տեսչութեան տնօրէնը յայտարարեց թէ ձերբակալուած Լեհերը «չարաչար գործածած են Ֆրանսայի հիւրընկալութիւնը եւ ներողամտութիւնը, խառնուելով ներքին քաղաքականութեան » :

Կալանաւորներուն մէջ կը դտնուին լեհական մամուլի գործակալութեան մէկ թղթակիցը, դեսպանատան մէկ պաչտօնեան որ կը զբաղէր մչակոյթի գործերով, Շուիչնի յանձնախումբին լեհական պատուիրակը : Ապահովութեան Տեսչութիւնը «ծայրայեղ» ձախակողմեան կը նկատէ արտաքսուած Լեհերը : Կալանաւորներէն մէկը, Տիկին Տիպրովսկի, մամուլի գործակալութեան անօրէնին կինը, տղաբերքի մէջ ըլլալով, արտաքսումը յետաձգուեցաւ :

Ոստիկանական տեղեկագրին համաձայն, թէ այս անդամ եւ թէ քանի մը չաբաթ առաջ արտաքսուած Լեհերը մեծ մասով համայնավարական անդամատեսր ունէին :

Ֆրանսայի Լեհերուն թիւը կը հաչուէն մօտ 400·000 հոգի : Շատեր հաստատուած են հիւսիսային չրջաններուն մէջ, իբրեւ հանքագործ :

Մինչ այս գործողութիւնները կը կատարուէին, Լիոնի լեհական փոխ – հիւպատոսը, Պոհան Աթինսկի, Ֆրանսայի պաչտպանութիւնը խնդրեց, յայտարարելով թէ իր կառավարութենէն հրաման առացած է վաբչաւա վերադառնալու, բայց չուզեր երթալ : «Պատասխանեցի թէ չեմ ուզեր վերադառնալ· ուստի կը խնդրեմ Ֆրանսական կառավարութենէն ապատան չնորհել ինծի» : Կառավարութիւնը անմիջապէս հաւանութիւն յայտնեց :

★Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, հետապնդումները կը չարունակուին : Պիտի արտաք –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ջուրերէն պիտի օգտուին» :

Հարցապնդումին հեղինակը չեչտեց որ Արաքսի չրջանի հոդերը Եգիպտոսի հոդերուն չափ բերրի են բայց ջուրի չդոյութեան պատճառաւ, բազմաթիւ արդիւնքը չեն տար :

Նոյնպէս յայտնեց թէ Սովիէթները երբեմն «ամբարտակը կը մաքրենք» ըսելով, կը բանան թումբերը եւ Իչխերի (Իգտիր) դաչտը ողողելով բերքը կը փճացնեն :

Ռ Ո Մ Տ Ո Մ

Զ.

Ռոստոմի ճիգն էր Հայաստանը զարձնել հա–մազգային ուշադրութեան կեդրոն: Նա ուզում էր Հ. Ց. Դ. Է. ընդհ. ժողովն էլ դումարել Ս. Կա–րապետում. «Տեղի պիտի ունենայ առաջին ընդհ. ժողովը երկրի մէջ, ըրում էր նոյն նամակում: կ'աչխատենք, որ դա լինի պատմական մի ժողով: Միայն թէ պատգամաւորները ժամանակին հաս–նէին»: Սակայն, կառավարութիւնը արգելք եղաւ, եւ ժողովը գումարուեց Պոլսում:

Պոլսի ընկերները պահանջում էին, որ Ռոս–տոմը թողնէ Կարինը եւ տեղափոխուի Պոլիս: Ռոստոմը երկար ընդդիմութիւնից յետոյ, հա–մաձայնուել էր պայման դնելով որ իր տեղը դնայ Զաւարեանը, բայց վերջինից մահից յետոյ, վըճ–ռական կերպով մերժեց հեռանալ Երկրից:

Կուսակցական պատճառներից զատ կար եւ մի ուրիշ հանգամանք, որ պահում էր նրան Կար–նում: Պոլսի աղանները, տեսնելով Դաշնակցու–թեան աղդեցութեան ծաւալուելը Կարնում, որո–շել էին Սանասարեան վարժարանը փոխադրել Սեբաստիա՝ յուսալով, որ դրանով աշակերտու–թիւնը հեռու կը պահեն Դաշնակցութեան «թոյ–նից»: Կարնի երիտասարդութիւնը ըմբոստացաւ այդ քայլի դէմ եւ որոշեց բանալ Նոր — Սանա–սարեան վարժարան: Ռոստոմը այդ չարժման ո–գին էր եւ Նոր — Սանասարեանի ղեկավարը: Ան–սահման եռանդ, զոհողութիւն ու բարոյական հե–ղինակութիւն էր հարկաւոր գործը գլուխ բերելու համար, եւ Ռոստոմին յաջողուեց կազմակերպել օրինակելի մի կրթական հիմնարկութիւն: Մինչեւ Ամերիկա հասաւ նրա չունչը. Կարնի Հայրենակ–ցական Միութիւնը նպաստ ուղարկեց: «Հայրե–նիք»ի պատկերազարդ բացառիկ թիւ հրատարա–կեց (թիւ 2) Նոր — Սանասարեանի օգտին:

1914ի թուականը եղաւ Ռոստոմի տենչերից մէկի իրագործման տարին. Հ. Ց. Դաշնակցու–թեան հերթական, ութերորդ ժողովը գումար–ուեց Կարնում: Ամէն կողմից՝ Կովկասից, Պոլսից, Եգիպտոսից, Ամերիկայից, Թուրքիայի եւ Հա–յաստանի զանազան կողմերից սկսեցին հաւաք–ուել պատգամաւորները, որոնք ընդունում էին խանդավառ հանդիսաւորութեամբ: Պէտք էր տեսնել Ռոստոմի ուրախութիւնը ...

Աւա՛ղ, այդ ուրախութիւնը երկար չտեւեց: Ընդհ. ժողովը դեռ չաւարտած՝ պայթեց համաշ–խարհային պատերազմը: Զուլումի ամպեր էին կուտակւում եւ հայ ժողովուրդի գլխին. Ռոստո–մը զգում էր իր արտակարգ բնազդով: Թշնամին կրնկակոխ հետեւում էր նրան: Եւ միայն հրաշ–քով ազատուեց ձերբակալութիւնից ու Սեպտեմ–բերի սկզբին, Տրապիզոնի վրայով անցաւ արտա–սահման: Եւրոպայում դերագոյն ճիգ էր թա–փում՝ փրկելու համար հայ ժողովուրդը մահուան վտանգից:

1915ին, Սկանտինաւեան թերակղզու վրայով, անցաւ Ռուսաստան եւ Կովկաս:

Կամաւորական չարժման յուզումնալից օրերն էին: Ռոստոմը սխալ էր համարում այդ չարժու–մը, բայց քանի որ սկսուած էր, պէտք էր միջից պատուով դուրս գալ: Եւ նա փարեց այդ գործին: Ազգային Բիւրօ, կարգադրիչ Մարմին, ռազմա–ճակատ, կամաւորական խմբեր — ամէն տեղ էր: Այցելեց ազատագրուած Վասպուրականը: Երբ դրաւուեց Կարինը, չտապեց գնալ այնտեղ՝ փրկե–լու համար ինչ որ մնացել էր: կարողացաւ ազա–տել Սանասարեան զպրոցի գոյքի որոշ մասը, դրքեր, նկարներ, ձեռագրեր... Կիսաւեր եւ ան–հայ Կարինը ճնշիչ տպաւորութիւն էր արել նրա վրայ, որից երկար չէր կարողանում ազատուել:

Ցաճախ այցելում էր Քեռու եւ Անդրանիկի խումբերուն: Քեռուն սիրում էր եղբօր պէս: Անդրանիկին աչխատում էր յետ կեցնել սխալ քայլերից, եւ Ռոստոմը միակ մարդն էր, որի առ–ջեւ Անդրանիկը իրեն պահում էր նորահասի պէս:

Կամաւորական գնդերի լուծումը եւ ռուսա–կան քաղաքականութեան փոփոխութիւնը դէպի Հայերը Ռոստոմի առանց այն էլ դառնացած սիր–տը լեցնում էին սուր վչտով: Նրա լայն ճակատը աւելի եւս ծածկւում էր կնճիռներով: Թպիրը, հանաքները պակասում էին: Զարհուրելի ան–ջանք էր ապրում, առանց ցոյց տալու ուրիշներին, թէ ինքը տառապում է: Արտաքին աչխարհի հա–մար աչխատում էր մնալ նոյնը, բայց ներսը կի–զիչ կրակը լափում էր հոգին: Կրակը աչխատում էր հանդցնել անվերջ ճամբորդութիւնների եւ աչ–խատանքի մէջ. նրա երկաթէ մարմինը միայն կարող էր դիմանալ այդ օրերի տանջանքներին, նրա վտանգած եռանդին ...

Բայց ահա վրայ հասաւ ռուսական յեղափո–խութիւնը. 1917 թ. փետրուար 28ին խորտակ–ուեց ցարական միահեծանութիւնը: Ամէն տեղ աննկարագրելի խանդավառութիւն ու ցնծու–թիւն:

Անսահման ուրախութիւն եւ հայկական չերը – ջաններում: Տխուր է միայն Ռոստոմը. Նրա զար–

Հայերու վիճակը

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԵՒ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

ՅՄՔ. — Եգիպտոսի առաջնորդ Մաքրէ եպիսկ. Սիրուենեան վերջերս Երուսաղէմ այցելած ըլլալով, մանրամասն տեղեկագիր մը պատրաս–տած է: Կը հաղեցնք հիմնական մասերը.—

Ս. Ցակոբի մենաստանը կը մնայ կանգուն, հակառակ մէկուկէս տարի տեւող տաղնապալի օրերուն: Նեռուած ռումբերուն հետքը չի տես–նուիր այսօր, որովհետեւ վախճանեալ պատրիար–քը ռումբերու տարափին տակ վերանորոգել տը–ւած է վնասեալ մասը:

Միաբանութիւնը կը բաղկանայ 32 վարդա–պետներէ, որոնց մեծ մասը երիտասարդ եկեղե–ցականներ են եւ կը կատարեն իրենց պարտակա–նութիւնը պաչտպան կանգնելով Երուսաղէմի մէջ մեր ունեցած դարաւոր իրաւունքներուն:

Միաբան եկեղեցականները բաժնուած են հե–տեւեալ վայրերուն մէջ.— Պաղեստին 16 վարդա–պետ, Անդրյորդանան մէկ, Իսրայէլ երեք, Սու–րիա մէկ, Եգիպտոս մէկ, Ամերիկա մէկ, Եգիպ–տոս հինգ, Պարսկաստան երկու, Պոլիս մէկ, Լոն–տոն մէկ, Խարպին մէկ, վարդապետներուն ընդհ. թիւն է 32:

Բաց է Ժառանգաւորաց Վարժարանը, ուր կ'ուսանին տասը աչակերտ, չորս ուրարակիր եւ մէկ սարկաւագ, որոնք կը մասնակցին ամենօր – եայ ժամասացութեանց:

Բաց է նաեւ Թարգմանչաց Վարժարանը ուր կ'ուսանին 650 աչակերտ – աչակերտուհիներ: Եր–կու հաստատութեանց տեսուչն է Սերովբէ վար – դապետ Մանուկեան: Խախտած է վանքի նիւթա–կան կացութիւնը: Վանքին սեփական պանդոկնե–րը, չարժանկար, վաճառատուններ եւ խանութներ կը գտնուին այժմ Իսրայէլի սահմաններէն ներս: Այս կալուածներու մեծ մասը փլած, աւերակի վերածուած, իսկ մէկ մասն ալ վարձու տրուած է Իսրայէլի կառավարութեան կողմէ եւ կ'օգտա–գործուի յայտնի չէ թէ ի հաչիւ որո՞ւ:

Վախճանեալ պատրիարքին Իսրայէլի կառա–վարութեան տուած այցելութեան առթիւ կարելի եղած է այժմ երեք վարդապետներ ղրկել Իսրա–յէլի կառավարութեան մօտ, որոնցմէ Հայկազուն վրդ. կը նստի Երուսաղէմի Իսրայէլեան բաժնին մէջ, Բարգէն վրդ. Ապտեան Եաֆա, Ցարութիւն վրդ. Մուչեան Հայֆա, պաչտպան կանգնելու համար վանքին չահերուն եւ վանքապատկան կալ–ուածներուն:

Մէկուկէս տարուան տաղնապէն վերջ, ժողո–վուրդը կ'ապրի խաղաղ չրջան մը:

Ս. Ցակոբ վանքին մէջ օգտագործուած են բնակութեան համար աննպաստ անկիւններն ան–դամ: Վանք ապաստանած ժողովուրդին թիւը կը հասնի մօտ 3000ի:

Վախճանեալ պատրիարքին նախաձեռնու–թեամբ կազմուած էին յանձնախումբեր օգնելու համար ժողովուրդին, ինչպէս հանդանակիչ պա–

մանալի բնազդը զգում է այն, ինչ որ չեն զգում սովորական մարդիկ. նոր աղէտներ, նոր փորձու–թիւններ հայ ժողովրդի գլխին:

Սակայն, հարկաւոր է աչխատել, օգտուել յեղափոխութեան ընձեռած պատեհութիւններից՝ Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի իրաւունքներն ապահովելու համար: Եւ Ռոստոմը գործում է անդադար. կուսակցական խորհրդակցութիւններ ու ժողովներ, հրապարակային հաւաքոյթներ, ազգային եւ ընդհ. յեղափոխական կազմակեր–պութիւնների նիստեր, ճամբորդութիւններ գա–ւառները, թրքահայ նուաճուած վայրերը, ռազ–մաճակատը: Նախադահում է Հ. Ց. Դ. Կովկաս–եան առաջին ազատ ժողովին, գլխաւորում է Սահմ. Ժողովի Դաշնակցական թեկնածուների ցանկը, ուղղութիւն է տալիս կուսակցական պրո–պագանդին: Այսօր էլ դեռ կենդանի են Ռայ. ժո–ղովի բացման ճառում արտասանած նրա խօս–քերը.

— « Մեր կուսակցութիւնն իր վրայ ունի այնպիսի պարտականութիւններ, որոնցից ազատ են ուրիչ կուսակցութիւնները: Մենք ունենք ազ–դովին վտանգուելու հոգսը, եւ չենք կարող ան–տես առնել այդ հանգամանքը: Ամէն անգամ, որ Դաշնակցութիւնը ստիպուած է եղել դուրս գալ ազդովին գործելու, նրան մեղադրել են թէ նա բուրժուական է, կղերական: Իսկ այսօր, երբ ընդհանուր հայրենիքի վտանգուելու վախը կայ, մեզ մեղադրողները իրենք են դուրս եկել ազդո–վին գործելու: Ես կը կամենայի, որ Դաշնակցու–թիւնը ազգային էլ նոյնը լինէր եւ պէտք եղած ժամանակ պաչտպանէր ազգի չահը, ինչպէս այդ անում են այսօր անգլիացի եւ ֆրանսացի սոցիա–լիստները (*):

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

(*) «Դրօչակ», 1926 թ., թիւ 8–10, էջ 236:

մանալի բնազդը զգում է այն, ինչ որ չեն զգում սովորական մարդիկ. նոր աղէտներ, նոր փորձու–թիւններ հայ ժողովրդի գլխին:

Սակայն, հարկաւոր է աչխատել, օգտուել յեղափոխութեան ընձեռած պատեհութիւններից՝ Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի իրաւունքներն ապահովելու համար: Եւ Ռոստոմը գործում է անդադար. կուսակցական խորհրդակցութիւններ ու ժողովներ, հրապարակային հաւաքոյթներ, ազգային եւ ընդհ. յեղափոխական կազմակեր–պութիւնների նիստեր, ճամբորդութիւններ գա–ւառները, թրքահայ նուաճուած վայրերը, ռազ–մաճակատը: Նախադահում է Հ. Ց. Դ. Կովկաս–եան առաջին ազատ ժողովին, գլխաւորում է Սահմ. Ժողովի Դաշնակցական թեկնածուների ցանկը, ուղղութիւն է տալիս կուսակցական պրո–պագանդին: Այսօր էլ դեռ կենդանի են Ռայ. ժո–ղովի բացման ճառում արտասանած նրա խօս–քերը.

— « Մեր կուսակցութիւնն իր վրայ ունի այնպիսի պարտականութիւններ, որոնցից ազատ են ուրիչ կուսակցութիւնները: Մենք ունենք ազ–դովին վտանգուելու հոգսը, եւ չենք կարող ան–տես առնել այդ հանգամանքը: Ամէն անգամ, որ Դաշնակցութիւնը ստիպուած է եղել դուրս գալ ազդովին գործելու, նրան մեղադրել են թէ նա բուրժուական է, կղերական: Իսկ այսօր, երբ ընդհանուր հայրենիքի վտանգուելու վախը կայ, մեզ մեղադրողները իրենք են դուրս եկել ազդո–վին գործելու: Ես կը կամենայի, որ Դաշնակցու–թիւնը ազգային էլ նոյնը լինէր եւ պէտք եղած ժամանակ պաչտպանէր ազգի չահը, ինչպէս այդ անում են այսօր անգլիացի եւ ֆրանսացի սոցիա–լիստները (*):

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

(*) «Դրօչակ», 1926 թ., թիւ 8–10, էջ 236:

ռենաւորման, սնունդի բաչխման, հիւանդները եւ վիրաւորներ փոխադրելու եւ հոգալու, կարգապա–հական, դիւերային պահակներու, գնման յանձ – նախումբեր եւ մատակարարական մարմին, ո – րոնք օրինակելի անձնուիրութեամբ կատարած են իրենց պարտականութիւնը: Ամէն տեղ աչքի կը զարնէ մաքրութիւնը:

Եգիպտոսէն ղրկուած մեծաքանակ դեղօրայք կատարած են նախախնամական դեր:

Տաղնապի օրերուն ոչ մէկ վէճ, ինչպէս եւ կուսակցական ոչ մէկ հակամարտութիւն տեղի ունեցած է:

Վանքը ամբողջութեամբ լեցուն է տնազուրկ; գործազուրկ, Իսրայէլի կողմէ վանք ապաստա–նած ժողովուրդով, մօտ երեք հազար հոգի: Երէ–կի ունեւորը, տունի տէրը այսօր կ'ապրի վանքին փոքր սենեակներուն մէջ, երբեմն 5 — 6 անձէ բաղկացած իրենց ընտանիքներով: Բոլորն ալ համբերութեամբ կը տանին ծանր լուծը:

Եգիպտոսի հայութիւնը օգնած է 1948 – 1949ին ընդամէնը 5430 եգ. ոսկիի դումարով, որուն մէջ Սուտանի հայութեան բաժինն է 500 ոսկի: Օգնած են նաեւ արտասահմանի հայութիւնը եւ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը:

36 հոգի զոհ գացած են պատերազմի ընթաց–քին:

Օգտուելով ներկայ խաղաղութենէն, հայրե–նակիցներէն չատեր սկսած են գործել, մանաւո–րապէս արհեստաւորները, սակայն Երուսաղէմի առեւտրական չրջանակը նեղցած ըլլալով՝ դոր – ծերը չունին առաջուան փայլուն վիճակը: Առեւ–տրական հրապարակը դրեթէ մեռած է. ժողո – վուրդին մեծ մասը կը մնայ անգործ, որովհետեւ անոնց վաճառատունները կը գտնուին Իսրայէլի սահմանին մէջ, ուրկէ ներս թափանցել առ այժմ անկարելի է:

Ժողովուրդին մէկ մասը կ'ապրի իր նիւթա–կան միջոցները սպառելով. իսկ մնացեալ մասը կ'ընդունի դեղ ու դարման պարենաւորման յանձ–նախումբէն որ կը բաղկանայ չորս աչխարհական–ներէ, նախագահութեամբ Միւռոն վրդ. Կրճիկ – եանի:

Ցանձնախումբը կը բաչխէ UNICEFի (Միաց – եալ Ազգերու Դաղթ. Մանուկներու Սուիսդրական Օգն. Ֆոնտ) կողմէ իրեն տրամադրուած 653 բա–ժին կաթ դպրոցական տղոց համար, 70 բաժին կաթ յղի կիներու եւ կաթնատու մայրերու հա – մար:

Կէս օրին կը բաժնէ 1350 բաժին հաց եւ կերա–կուր չքաւոր ընտանիքներու համար, կը տրուի չաբաթը երկու անգամ միս բանջարեղէնով, իսկ միւս օրերը ընդեղէն՝ ձէթ կամ կարագ իւղով:

Երեկոները դարձեալ UNICEFի կողմէ տրա – մադրուած 550 բաժին ապուր եւ հաց դպրոցական տղոց:

Պարենաւորման Ցանձնախումբը ամէն օր հի–ւանդ եւ չքաւոր հայրենակիցներուն կը բաչխէ, ըստ բժիչկի յանձնարարութեան մածուն եւ մաս–նաւոր կերակուրներ:

Միջազգային Կ. Խաչի կողմէ տրամադրուած չոր պարէնները կը յանձնուին պատրիարքարանի եւ պարենաւորման յանձնախումբի կողմէ կը բաժ–նուին 750 նպաստընկալներու:

Բեթղեհեմի աղքատներուն ամէն երկու ամի–սը անգամ մը կը բաժնուի 209 բաժին պարէն եր–կու ամսուան համար: Մէկ բաժին կը նչանակէ 14 քիլօ ալիւր, չորս քիլօ դեռնախնձոր, 125 կրամ թէյ, մէկ քիլօ չաքար, մէկ քիլօ չոր լուբիա, մէկ քիլօ ոսպ, մէկ քիլօ ձեթուած ոսպ, մէկ քիլօ պլղուր, մէկ քիլօ բրինձ, մէկ կտոր օճառ, երկու քիլօ սոխ, մէկ քիլօ սխտոր եւ մէկ տուփ աղ: Այս բաժանումը տեղի կ'ունենայ Բեթղեհէմի վան – քին մէջ:

Ռամալլայի, Երիքովի, Ձիֆնէի մէջ կան 14 աղքատ ընտանիքներ — 65 անձ, որոնք պարէնի տեղ կը ստանան ամսական 125 պաղեստինեան ոսկի:

Պարենաւորման Ցանձնախումբը ունի 12 վճա–րովի պաչտօնեաներ, որոնք կը ստանան ամսական 45 ոսկի: Ասոնցմէ զատ երիտասարդական խումբ մը կամովին կ'օժանդակէ յանձնախումբի դոր – ծերուն:

Պարենաւորման Ցանձնախումբի ամսական ելեւմուտքն է 1500 պաղ. ոսկի:

Վանքին եւ Պարենաւորման Ցանձնախումբին նիւթական միջոցները գրեթէ սպառած են: Պատ–րիարքարանի սենեակները կնքուած ըլլալով, կա–րելի եղած չէ գիտնալ դուրսէն հասած նիւթական օժանդակութիւնները:

Եթէ չհասնին նոր նպաստներ, անտանելի կա–ցութեան պիտի մատնուին վանքը եւ ազգ. մար – մինները եւ մանաւանդ նպաստընկալ ժողո – վուրդը:

ՇԱՏ Է ՏԱՐԻՆ 600 ֆրանք ծախսել առողջ ապրելու համար, բաժանորդագրուելով « ՀԱՑ – ԲՈՑԱ»ի, միակ առողջապահական թերթը, (խմ – բագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ):

1949ի կարեւոր դէպքեր

(Դ. եւ վերջին մաս)

ՍԵՊՏ. 1.— Նախագահ Թրումըն կը յայտարարէ.— «Կը յուսամ թէ չլսմարտը պիտի վեր – չանայ համամնավար աղդեցութեան ենթակայ ե– կիրներու անձնասրութեամբ»:

8.— Նիւ Եորքի Միջազգային դրամատունը 20 միլիոն տոլարի վարկ մը կը բանայ Եուկոսլա– ւիոյ :

15.— Տոքթ. Ատընաուըը վարչապետ կ'ընտ – րուի արեւմտեան Գերմանիոյ հանրապետութեան : (Սեպտ. 12ին ընտրուեցաւ նախագահը):

16.— Փէյթայի մէջ կը սկսի նախկին նախա – բար Ռայքի դատը. (մահուան դատապարտուե – ցաւ 24ին), կախուեցաւ հոկտեմբեր 15ին երկու ընկերներու հետ):

18.— Սթերլինը կ'արժեզրկուի 30 առ հարիւր համեմատութեամբ, իջնելով 980 ֆրանքի :

19.— Ֆրանքի արժեզրկումը 22·5 առ հարիւր :

21.— Մաօ ցէ Թունկ կը յայտարարէ Չի – նաստանի հանրապետութեան հաստատումը :

22.— Կը սկսի արեւմտեան Գերմանիոյ դրաւ– ման նոր կանոնագրին գործադրութիւնը :

23.— Նախագահ Թրումըն կը ծանուցանէ թէ վերջերս հիւլէական պայթում մը տեղի ունեցած է Ն. Միութեան մէջ:

— Վիչինսկի կ'առաջարկէ դաշինք մը կնքել հինգ մեծ պետութեանց միջեւ, խաղաղութիւնը զո– բացնելու համար եւ կը պահանջէ արգիլել հիւլէ– ական զէնքերը :

28.— Արժեզրկում դերմանական մարքի :

— Մաքրագործում Պուլկարիոյ կառավարա– կան կազմին մէջ:

30.— Արեւմտեան Գերմանիոյ խորհրդարանը կը խնդրէ դադրեցնել գործարաններու քանդումը:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2.— Ն. Միութիւնը պաշտօնա– պէս կը ճանչնայ համամնավար Չինաստանը: Կը բողոքէ արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան կազմութեան դէմ :

5.— Առաջին ժողով Ուշինկթընի մէջ, Ատ – լանտեանի դինակից պետութեանց պաշտպանու – թեան յանձնախումբի :

— Քէօյլ դահլիճը կը հրաժարի, համաձայ – նութիւն դոյացած չըլլալով աշխատավարձի եւ դիներու մասին :

6.— Զորս Մեծերու արտաքին նախարարները ժողով կը դումարեն Նիւ Եորքի մէջ, քննելու հա– մար Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը :

— Նախագահ Թրումըն կը ստորագրէ Եւրո – պայի դինուորական օգնութեան ծրագիրը :

7. — Ժողովրդական հանրապետութիւն կը յայտարարուի արեւելեան Գերմանիոյ մէջ: (Նա– խագահ՝ Փիք, հոկտեմբեր 11ին):

10. — Արեւելեան Գերմանիոյ խորհրդային դինուորական իշխանութեան տեղ կը հաստատուի վերստուգիչ յանձնաժողով մը :

14.— Ժիւլ Մոք Ազգ. ժողովին հաւանութիւնը կը ստանայ, Ֆրանսայի նոր դահլիճը կազմելու համար: (Հոկտեմբեր 17ին կը հրաժարի):

— Չինաստանի համամնավար զօրքը Քանթոն կը մտնէ :

16.— Ցոյն ապստամբները կ'որոչեն դադրե – ցնել զինուորական գործողութիւնները :

— Մասնակի ընտրութիւններ Թուրքիոյ մէջ: Ստուարաթիւ ընտրողներ ձեռնպահ կը մնան:

20.— Ռընէ Մայէր հաւանութիւն կը ստանայ դահլիճը կազմելու: Հոկտ. 23ին կը հրաժարի:

21. — Արեւմտեան Եւրոպայի ամերիկեան դեսպանները ժողով կը դումարեն :

— Մ. Նահանգներու 11 համամնավար ա – ռաջնորդները կը դատապարտուին:

27.— Ժոռժ Պիտօ Ազգ. ժողովին հաւանու – թիւնը ստանալով, անմիջապէս կը կազմէ նոր դահլիճը :

28.— Փարիզ – Նիւ Եորք օդանաւը կը չար – չախուի Ատրեան կղզիներուն մէջ: Կ'ածխանան 37 ուղեւորները եւ 11 օդաչուները, մէջն ըլլալով հոչակաւոր կուիմարաիկ Սերտանը եւ ջութա – կահար Ժինէթ Նըվէօն :

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2.— Կ'որոշուի դերիչխան պետու– թեան վերածել Ինդոնեզիոյ Միացեալ Նահանգ – ները:

3.— Բանակցութիւններ Մ. Նահանգներուն եւ Ատլանտեանի զինակիցներուն միջեւ, առանձին համաձայնութիւններ կնքելու համար իւրաքան – չիւրին հետ, զինամթերքի մասին:

— Ֆրանսական կառավարութիւնը կ'որոշէ բացառիկ պարզեւ մը վճարել այն աշխատաւոր – ներուն որ ամսական 15 հազար ֆրանքէն պակաս կը ստանան :

7.— Ն. Միութեան մառեչալներէն Ռոքոսո – վսքի կը նշանակուի պղ. պաշտպանութեան նա – խարար եւ սպարապետ Լեհաստանի :

16.— Մահափորձ մը երեւան կը հանուի Ան– դարայի մէջ, նախագահ Իսմէթի դէմ: (Կեղծ):

18.— Լեհերը կը ձերբակալեն Շթեթինի Փը – րանսական հիւպատոսարանին պաշտօնեաներէն Ռոպինօն :

21.— Ազգաժողովը կը քուէարկէ Լիբիոյ եւ Սոմալիներու երկրին անկախութիւնը :

25.— Ֆրանսական կառավարութիւնը կ'որոշէ արտաքսել 17 Լեհեր: Կը ձերբակալուի Լիլի լեհա– կան դեր – հիւպատոսը :

26.— Ուրիշ Ֆրանսացիներ կը ձերբակալուին Լեհաստանի մէջ:

28.— Փարիզի մէջ ժողով կը դումարեն երեք մեծ պետութեանց սպարապետները: (Նոյեմբեր 29ին եւ 30ին խորհրդաժողով Ատլանտեան 12 դաշնակիցներու սպարապետներուն):

— Ժողով Լոնտոնի մէջ, արհեստակցական Միութեանց ազատ Դաշնակցութիւն մը ստեղծե – լու համար :

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1.— Ինը Ֆրանսացիներ կ'ար – տաքսուին Լեհաստանէն :

— Ազգաժողովը կը մերժէ խորհրդային քա – նաձեւը՝ հինգ մեծ պետութիւններէ դաշինք մը կազմելու մասին :

9.— Ազգաժողովը կ'որոշէ միջազգային քա – ղաք հոչակել Երուսաղէմը :

13.— Լեհ ուսուցիչներ արտաքսուած ըլլալով Ֆրանսայէն, Լեհաստանի Ֆրանսացի ուսուցիչ – ները կ'արտաքսուին:

14.— Իսրայէլի կառավարութիւնը կը հաս – տատուի Երուսաղէմի մէջ, մայրաքաղաք հռչա – կելով զայն :

— Քոսթով, Պուլկարիոյ փոխ – վարչապետը, մահուան կը դատապարտուի: (Կախուեցաւ Դեկ– տեմբեր 16ին):

16.— Մաօ ցէ Թունկ, Չինաստանի կարմիր վարչապետը, կ'այցելէ Մոսկուա:

19.— Չինուորական նոր յեղաշրջում Սուր – րիոյ մէջ:

21.— Հանդիսաւորապէս կը տօնուի Սթալինի 70ամեակը:

22.— Նախագահ Թրումըն կը յայտարարէ թէ Մ. Նահանգները անտարբեր պիտի չկենան, եթէ յարձակում կատարուի Եուկոսլաւիոյ դէմ :

27.— Հոչակում Ինդոնեզիոյ Միացեալ Նա – հանգներու հանրապետութեան :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի 8 Յունուար առաւօտ ժամը 10ին տե– ղի ունեցաւ եղանակի կիսուն վերջին ախոյեան – չան մրցումը Հ. Մ. Մ., S. O. Versaillesի դէմ: Երեք չաբաթ դադարէ մը վերջ մեր տղաքը ունե– ցան դեղեցիկ խաղարկութիւն մը:

Ահա չորս ամիս է մեր տղաքը իրարու հետ կը խաղան, իրենց խաղընկերները բոլոր առաւելու – թիւններով եւ պակասութիւններով կը ճանչնան, թէքնիքին հետ, բոլոր հակառակորդ խումբերու ուժն ու կարողութիւնը, անոնց խաղի դաղտնիքին թափանցած ըլլալու են, այլեւս: Ոչ մէկ չբմե – դանք ու տկարութիւն ներելի չէ, պէտք է ամէն ճիդ թափել իրենց դասակարդի առաջինը ըլլալու — արդէն երկրորդ տեղը ապահոված են — որ – պէսզի եղանակի վերջաւորութեան դասակարդի բարձրացումն ալ չհահին :

Մեր մարդիկները պէտք է դիտնան թէ զնա– զան հայ մարդականներ արտաւորած են մեր ազ– գային արժանապատուութիւնը, ուրեմն իրենց կարզապահութեամբ միայն կրնան սրբել անար – դար վերագրումները :

Իրենց վարիչները մեծ դոհունակութեամբ կը դիմաւորեն ձեռք ձգուած արդիւնքը եւ իրենց ճչդապահութեամբ կրնան օրինակ դառնալ չա – տերու :

Հ. Մ. Մ.ի Ա. խումբը դաշտ եկաւ վճռական եւ ներդաշնակ խաղարկութեամբ: Վէրսայլցիները ուժգին յարձակողականով ուղեցին չփոթութեան մատնել մեր տղաքը, որոնք իրենց յաղթանակնե – րով յարդանք կը պարտադրէին, ամբողջ քսան վայրկեան առանց դադարի: Հ. Մ. Ը. Մ.ի երկու սխալներէ չկրցաւ օգտուիլ հակառակորդը, երկու «փէնալթի»ներն ալ մեր բերդապահ Ճակոբ Ճար– պիկութեամբ կեցուց, զարմացնելով բոլորը եւ վհատեցնելով Վէրսայլի խումբը: Հակառակոր – դին մէկ սխալէն օգտուելով, Լօշեան «փէնալթի – ով մը նշանակեց առաջին կէտը: Քիչ վերջ նշանա– կէտով մը խաղը հաւասարեցաւ : Ա. կիսախաղը վերջացաւ 1 — 1:

Երկրորդ կիսախաղին Հ. Մ. Մ. յարձակո – ղականի անցաւ: Երկուստեք վճռած էին չհիլ, դրեթէ քառորդ ժամ հաւասարեցաւ երկու խում– բերու խաղարկութիւնը: Վերսայլ թուլութեան նշաններ սկսաւ ցոյց տալ, մեր տղաքը իրենց յար– ձակողականը սաստկացուցին, այլեւս բացարձակ

ՄՈՒՐԱՏԻ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱԶԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Թէեւ այդ կերպ վարուելու համաձայն չէի, բայց չէի կրնար արդիլել: Միւս օր առաւօտուն կարդադրեցինք, որ այդ տեսակ որսորդութիւն չընենք այլեւս: Հայ վախճտականները՝ առ – թէն օգտուելով՝ դինուեր էին, դրաւեր էին սպան– նուած Թուրքերուն հագուստները, զէնքերը, մթերքները եւայլն: Որոշեցինք Թուրք ոստիկանի հագուստով մարդիկ պահակ կեցնել, բռնուածնե– րը հարցանքննել եւ ըստ այնմ հարկ եղածը անօ – րինել: Միւս օրը բերին վեց մարդ. ըստ մեր որո– շումին, զանոնք առաջնորդեցինք ցախերով չին – ուած խրճիթ եւ հարցաքննեցինք :

— Ո՞ր տեղացի էք, ո՞ր պօլիւկէն, եւն.:

Կը հասկնայինք բանտարկեալներու դրութիւ– նը, եւայլն ու ամէնէն եաքը կը հարցնէինք «կեա– ւուրներու» մասին: Անոնք կը դանդատէին, թէ սոված են, խեղճ են, կը հայհոյէին դերմանացի սպաներուն, պատերազմին դէմ. բայց երբ խօսքը կուդար Հայերուն, ոդեւորուած չեչաերով կ'ը – սէին .

— Ամէնքն ալ սրբեցինք, մարդ չմնաց :

Առնց մէջ կային Ղազովացի (Թոքատի մօտ) երկու Զէրքէզներ, բառին բուն իմաստով դաղան– ներ, որոնք չատ մը սպաննութիւններ պատմելէ ետքը ըսին, թէ ինչպէս վարուած են հայ կիներու հետ, մերկացնելով, նախատելով, չարչարելով : Այն ատեն յայտնեցինք մեր ով ըլլալը :

— Կեավուրներ չատ կոտորեցիք, բայց կեա– վուրներու ձեռք ինկաք, սրիկաներ... Ձեզի հա– ճելի կուդար ձեր ըրածները, դուք պատիւ, ղգա – ցում չունի՞ք, որ այսպէս վարուեցաք խեղճ կի– ներու հետ ...

Թեւերնին կապել տուինք եւ ղրկեցինք ուր որ պէտք էր: Եղօն դնաց հետերնին եւ մէկուկէս ժա– մէն վերադարձաւ :

— Ինչպէ՞ս էր, հարցուցի :

— Հո՛ւ, հրաշալի :

Եղօն չատ լաւ պիտէր թաղել առանց ոեւէ հետք ձգելու :

Այդտեղ մնացինք մօտ 25 օր, ամէն օր մեր որսը պակաս չէր, օրական 6–7 հոդի կ'ինդային մեր ձեռքը. վերջին օրը հետապնդեցինք ինը հոդի, ո– րոնցմէ երկուքը փախեր էին եւ եօթը բերին մեր դատաստանին. ամէնքն ալ երիտասարդներ էին. երեսս պաչլըխով ծածկած՝ ես ալ ներկայ եղայ հարցուփորձին :

Առնք սահման չգացած փախած դինուորներ էին. բոլոր հարցումներէն ետքը հարցուցինք կեա– վուրներու մասին: Տեղահանութեան ժամանակ դոնուեր էին Թոքատ եւ հաճոյքով կը պատմէին իրենց ըրած դազանութիւնները: Մէկը՝ Մէհմէտ փէհլիվան, պատմեց հայ աղջկան մը մասին, որ Թոքատի վաճառականներէն մէկուն աղջիկն էր : Անիկա դիմադրեր էր բռնաբարիչներուն, բայց վերջապէս դինքը բռներ ու յանձներ էին Թուրքի մը. դիշերը հայ աղջիկը ածելիով կը սպաննէ Թուրքը եւ կը փախի: Եօթը օր չարունակ կը փըն– տռեն դինքը ու վերջապէս դտնելով, դինքը կը սպաննեն, անվերջ բռնաբարելով :

Թուրքերէն մէկը միայն լուռ կը մնար. կ'ը– սէր թէ ես ոչ մէկ բան չեմ ըրած. ընկերներէս մէկը ապտակ մը դարկաւ եւ ըսաւ, թէ դուն ի՞նչ– պէս խլամ ես, որ կեավուր չես սպաններ :

— Ի՞նչ ընեմ, չեմ կրցած. պատահաննեց :

Երբ քննութիւնը վերջացաւ, ըսինք.

— Մենք այն կեավուրներն ենք, որ ձեզի պէս դաղաններէն վրէժ պիտի լուծենք, եւ համոզուած եղէք, որ ձեր անիծեալ ցեղը պիտի ոչնչանայ, բայց մենք դարձեալ պիտի մնանք:

Անմեղ Թուրքին խնդիրը մեզ կը մտահոդէր, չէինք կրնար դինքը ազատ արձակել եւ ոչ ալ մեզ մօտ պահել. որոշեցինք ամէնէն առաջ դինքը սպաննել, որպէսզի միւսներուն տանջանքները տեսնելով, չի չարչարուի. յետոյ սպաննեցինք միւսները եւ թաղեցինք :

Մեր յոյն լրտեսը — որ իրրեւ մանրավաճառ կը շրջէր ամէն կողմը — եւ հովիւները եկան, իմա– ցուցին, որ կառավարութիւնը մեծ պատրաստու– թիւններ կը տեսնէ մեր դէմ, որովհետեւ այն եր– կու Թուրքերը, որ փախեր էին, դացեր, ամէն ինչ պատմեր էին իշխանութեան : Կէս ժամու հեռա – ւորութեամբ տեղափոխուեցանք ամէնքս ալ եւ կեր– պով մը պատապարուեցանք : Առաւօտուն մառա– խուղը պատած էր լեռը, եւ հեռուէն հազիւ ձայն մը լսեցինք. փախստական Թուրք մըն էր, որ բո– նուեցաւ մեր ընկերներուն կողմէ :

ՋԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

կը տիրապետէին խաղին: Վերջնախաղն տասը վայրկեան մնացած, մեր յառաջապահի կեդրոն Ցակոբ երկու յաջորդական նշանակէտերով ապահովեց յաղթանակը:

Մեր բերդապահը ինքզինքը գերազանցեց: Նշանակելի էին զոյգ Ցակոբները, Պարոյր, Մի-նաս, խմբապետ Համազասպ եւ Կղեմէս: Միշտ կը յիշեցնենք,— Մրցումներուն պէտք է իրենց «բարի սովորութիւն» դարձուցած վստահութեամբ չմօտենան խաղին, ալ ամէն ճիգ թափեն, որպէս զի եղանակի վերջաւորութեան առաջինը հանդիսանան մեր դասակարգին, աստիճանի բարձրացումը ապահովելով: Ց. Դիտող

սուին բոլոր անոնք որ կը խառնուին ներքին քաղաքականութեան:

★ Վարչապետ Ֆրանսական դեսպանատան քարտուղարներէն մէկն ալ արտաքսուեցաւ երէքշաբթի օր:

Շաներ վեղարաւիներ Մոսկուայի աշխարհակալութեան դէմ

Պ. Էչիսըն, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, ծանրակշիռ յայտարարութիւններ բրաւ լրագրական ասուլիսի մը մէջ, ըսելով թէ «Մ. Միութիւնը կը ջանայ հիւսիսային Չինաստանի չորս չրջանները իրեն կցել, իբրեւ սովետական հանրապետութիւններ»:

Ասուլիսին ներկայ էին 500 թղթակիցներ եւ ունկնդիրներ, որոնց կարգին երեսփոխաններ եւ ծերակուտականներ: Պ. Էչիսըն բացատրեց թէ կցման գործողութիւնը արդէն լրացած է Արտաքին Մոնկոլիոյ մէջ, դրեթէ կատարեալ է Մանչուրիոյ մէջ, «աւետաբեր լուրեր կը հասնին Մոսկուա, Ներքին Մոնկոլիայէն եւ չորրորդ հիւսիսային նահանգէ մը»: Եւ շարունակեց.

— « Ռուսիան չահագրգռուած է հիւսիսային Չինաստանով համայնավարութենէն շատ առաջ: Բայց համայնավարութիւնը նոր մեթոտներ ընծայեց ռուսական աշխարհակալութեան, սպառազինեց զայն նոր եւ շատ խորամանկ զէնքով մը»:

Նախարարին յայտարարութեանց համաձայն, Մ. Միութիւնն ալ կը շարունակէ այն աշխարհակալութիւնը զոր սկսաւ Մեծն Պետրոս, 300 տարի առաջ:

Պ. Էչիսըն պարզելէ վերջ Չինաստանի ներքին կացութիւնը, եօթը նոր ազգերու ծնունդը Ասիոյ մէջ, ազդարարեց թէ Մ. Նահանգները թոյլ պիտի չտան որեւէ յարձակում փիլիպպեան կղզիներուն վրայ:

★ Ազգաժողովին Ապահովութեան խորհուրդի սովետական պատուիրակութիւնը, որ առած քալած էր քանի մը օր առաջ, երբ ժողովը մերժեց վտարել ազդայնական Չինաստանի ներկայացուցիչը, մասնակցեցաւ Ցունուար 12ի նիստին: Ցրակարգն էր նոյն խնդիրը: Նախագահը, որ Չինաստանի ազգայնական կառավարութեան ներկայացուցիչն էր, իր աթոռը հրամցուց Ռուպայի պատուիրակին: Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչը առաջարկեց ընդունիլ Մ. Միութեան բանաձեւը, քանի որ Չինաստան ընդունած է նոր կարգուսարքը: Ֆրանսայի ներկայացուցիչը մերժեց բանաձեւը, միեւնոյն ատեն մեղադրելով խորհրդային պատուիրակը, Պ. Մալիք, որ առած քալած էր: Ամերիկեան պատուիրակն ալ մերժեց բանաձեւը եւ խնդիրը մնաց առկախ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. զնաց արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէռ Շուման, քննական պատյտ մը կատարելու համար: Պիտի տեսակցի արեւմտեան Գերմանիոյ գլխաւոր վարիչներուն հետ: Իր մեկնումէն առաջ, գերման հանրապետութեան նախագահը, Հէօս, յայտարարեց թէ «Սարի չրջանը գերմ. նահանգ մըն է, աշխարհագրական թէ ազգագրական տեսակէտով»: Այս յայտարարութիւնը անպատեհ կը համարեն Փարիզի մէջ, բայց միեւնոյն ատեն կը յուսան թէ կարելի պիտի ըլլայ մերձեցում հաստատել երկու ժողովուրդներուն միջեւ: Գերմաններն ալ կ'ընդունին թէ Պ. Շուման ամէն նէն աւելի կ'ըմբռնէ կացութեան պահանջները:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Թաշեար եւ Բերուզ Այվազեան իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Մինաս Ալթունեանի եւ ազգականներուն, իր կնոջ ընկերուհի ՌԱՄԵԼԱՑի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպըսակի, 500 ֆրանք կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղին: (Տառնալ «Ճառագ»էն):

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի, 15 Ցունուար, ժամը 15ին, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի Jeunesse Sportive du 1er եւ 3ème Canton — Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին վրայ:

Հ Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած կեդր. վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի լաւագոյն ուժերու, Salle d'Iéna, Շաբաթ 21 յունուար 1950, ժամը 9.30ին:

Միխիթար Սրբահօր Ժահուան 200ամեակը

Պիտի տօնուի նախաձեռնութեամբ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒԽԱՑ ՖՈՆՏԻ յանձնախումբին, կիրակի իրիկուն, 5 Փետրուար, Salle de la Mutualité:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկայէն:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Սէն լուի (Մարսէյլ) Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ կը տօնէ, այս չաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, ազգ. դպրոցին սրահին մէջ:

Նոյն իրիկունը ժամը 7էն մինչեւ 12 տեղի կ'ունենայ թէյասեղան մը Նոր Տարուան առթիւ: կը հրաւիրուին ընկերուհիները, ընկերներ եւ համակիրները:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի ախոյենական մրցումները տեղի կ'ունենան այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Brie Janvfyի դաշտին վրայ: Պահեստին ժամը 13.15ին, Ա. խումբը ժամը 15ին: Ժամադրավայր Փորթ տ'Իթալի ժամը 11ին, Իսլի մարզիկներուն համար մէթրօ Մէրլի տ'Իսլ ժամը 11.15ին: Ճըշդապահ ըլլալ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Հմայեակ Ալէքսանեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ծնողքին՝ ՄԿՐՏԻՉ ԵՒ Ա.ԶՆԻՒ Ա.ԼԵՔՍԱՆԵԱՆի անուան տօնին առթիւ, ինչպէս եւ իրենց եղբօր՝ ԱՐՏԱՇԷՍ Ա.ԼԵՔՍԱՆԵԱՆի եւեթե մօր ՀՌԻՓՍԻՄԻ ՑՈՎԱԿԻՄԵԱՆի յիշատակին: կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Աֆֆմեան եղբայրները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, 15 Ցունուար, յետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 Ժան Կուժոն, իրենց ողբացեալ հօր՝ ՑԱԿՈԲ Ա.ՃԻՄԵԱՆի մահուան եւ մօր՝ ՏԻԿԻՆ Բ. Ա.ՃԻՄԵԱՆի (քառասունք) յիշատակին: կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ հայ երիտասարդ մը, (20 տարեկան), որուէ հաստատութեան մը մէջ: Դիմել «Ճառագ»ի:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ դերասան Թրազօշի եւ մասնակցութեամբ տեղական կարող ուժերու: 16 Ցունուար, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, Horlogeի չքեղ թատերասրահին մէջ, 137 Cours Lafayette:

« ՃԱՐՏԱՐԱԳԻՏ ԱՐՄԱՆԸ »

(Երաժշտական թատերգութիւն, խնամեալ պատրաստութեամբ): Եւ ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ, երգախառն կատակախաղ 8 արար:

Մուտք 150, 100 եւ 75 ֆրանք:

Նոյն ներկայացումը 14 Ցունուարին չաբաթ երեկոյ Տէսինի մէջ, ժամը 9ին քաղաքապետարանի սրահը:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

բոլոր պէտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE
Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէ 14 Ցունուար չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին:

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Ցունուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին:

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէ, 15 Ցունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթակոմիտէ 15 Ցունուար, կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:

ԱՐԱՄ խումբ 15 Ցունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ՎԱՀԱՆ.— Հ. Ց. Դ. բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին, այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրերով:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եղիպտացի կոմիտէին ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Շարունակութիւն նախորդ ժողովին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Առնուվիլի սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ստիպողաբար կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան Ակումբը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՖՐ. Կ. ՄԱՁի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի ժամը 3.30ին, Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue Saint Sulpice: Մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իրը այն նկատել:

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. Անտոք ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հայոց մատուռին սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»Ի ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւքոյթը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Café Régentի վերնայարկը, (մէթրօ Քատէ): Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը՝ «Ներսէս Վարժապետեան»:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մէօտոնէն Սարաֆեան ընտանիքը եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ իրենց մօր՝ ՏԻԿԻՆ ՀՌԻՓՍԻՄԻ ՍԱՐԱՖԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Շավիլի մատրան մէջ: կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները:

ԾԱԽՈՒ Է SALLE à MANGER ՄԸ
ՎԻՆՆԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ՈՃՈՎ
Տասնըմէկ կտոր բաղկացած
Հեռաձայնել Eto. 38–45

FROMAGE BLANC
FABRIQUÉ PAR
DALAKUPEIAN
A MURO (CORSE)
Garanti Pur Lait de Brebis

Քոռսիքայի առաջնակարգ ճերմակ պանիրը
Միակ ներկայացուցիչը
DELAKUPEIAN FILS AINÉ
48 rue Puvis de Chavannes, Marseille Tél. Co. 58-99
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՊՍՊՐԱՆՔՆԵՐ

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՄՈՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 15 Janvier 1950 Կիրակի 15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6052–Նոր շրջան Թիւ 1463

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԼԵՌ ՈՒ ՁՈՐ ԿՏՐՑՈՒԹԻՆՔ

Բացատրութիւնը կը գործածենք և՛ աչխար – հագրական և՛ փոխաբերական իմաստով :

Ա.— Ցամաքէ ցամաք նետուեցանք 1914 – 18ի պատերազմէն եւ քառամեայ պինդաղարչէն վերջ :

Բ.— Հակառակ անհնարին դժուարութեանց, կրցանք թեւ տալ արդի աչխարհաբարին զար – գացման :

Ուրիչ խօսքով , կ'ուզենք լրացնել այն հարե– ւանցի տեսութիւնը զոր սկսանք անցեալ կիրակի :

— « Պոլիսը հետզհետէ կը դառնար կենդանի, վարակիչ վառարան մը : Թիֆլիսն ալ՝ իր կար – գին» : (Մայրենիքը Ճիանամեակին) .

Եւ պայթեցաւ առաջին աչխարհամարտը , իր աննախընթաց, անդարմանելի արհա – ւիրքներով : Մի հայն մեր բաժինը՝ աւելի քան մէկ միլիոն զոհ : Եւ ընդհանուր փլուզում բաց ի Պոլ– սէն եւ Զմիւռնիոյ շրջանէն :

Այս վերջինն ալ պիտի կործանէր Փոքր Ասիոյ պատերազմին հետեւանքով (1921 — 22) , ինչպէս վերածնեալ Կիլիկիան , յաղթական Դաշնակիցնե – րու աչքերուն առջեւ : Ի ներկայութեան անոնց վիճակի մարտանաւերուն եւ արդիական բա – նակին ...

Սեվրը չարդուիչուր եղած էր իր յախճապա– կիներուն պէս , տեղը տալով Լոզանի կապարնե – րուն եւ խիճերուն :

Անհամար բազմութիւն մը — մեծ մասով ե – րիտասարդներ — բանուոր՝ Եւրոպայի չքեղչուք պողոտաներէն մինչեւ Միջին Արեւելքի հիւղա – ւանները : Սեւ աչխատանք օտարութեան մէջ, ա– նօթի չմեռնելու համար :

Ադին՝ ծուխ ու մուր : Անդին՝ քուրջ եւ թի– թեղ : Քար եւ փոչի :

Ադին՝ տաժանակիր աչխատանք համայնա – կուլ մեքենաներու ժխորին տակ : Անդին՝ օրն ի բուն տքնութիւն համատարած թշուառութեան մէջ : Երկու պարադաներուն տակ ալ՝ առանց դիտ– նալու վաղուան գալիքը :

Եւ այս տաժանքին հետ՝ մտաւոր երկունք : Երէցները՝ իրենց բերած պաշարով ու աչխատան– քով, նորերը՝ իրենց ստեղծագործ խոյանքով :

Պանդխտութեան առաջին հնդամեակը լրա – ցած չէր տակաւին, երբ կ'ողջունէինք բազմազան չոգերը նոր արշալոյսի մը :

Մեր աչքին առջեւ կը պարզուէր փայլուն հե– առանկար մը : Իրական , վաւերական խոստումներ, որոնք չուտով պիտի դառնային տիրական ար – ժէքներ :

Ոչ միայն իբրեւ յղացում եւ արուեստ ստեղծագործական թարմութեամբ, ճոխութեամբ եւ այլազանութեամբ, այլեւ իբրեւ մշակում : Իբրեւ ոճ եւ լեզու :

Զինադադարի շրջանին (1918 – 1922), երբ մթնոլորտը տակաւին արիւն կը հոտէր, եւ բոյ – ները նոր կը վերաշինուէին, ազդանշանը տրուած էր արդէն, Պոլսոյ մէջ :

Աքսորէն, բանտէն, արտասահմանէն համա – խմբուած ուժեր վերսկսած էին մտաւոր վարու – գանը, արդիացման տենչերով : «Ճակատամարտ»ը եւ ուրիչ թերթեր, հասուն թէ նորահաս գրիչներ կը փորձէին շարունակել «կէս մնացած» գործը : Այլ մանաւանդ բան մը աւելցնել :

Այդ դիծն էր որ կը զարդանար օտարութեան մէջ, օրագրութենէն մինչեւ դրականութիւն :

Միայն լեզուն առնելով, ահաւասիկ, մօտ ե– րեսուն տարի վերջը, կրնանք յայտարարել ամե – նայն հպարտութեամբ :—

Երբեք այսքան չքեղ բարձունքի մը հասած չէր արեւմտահայ աչխարհաբարը՝ իր գարնանա– չունչ արդիացումով : Իր հոսուն բովանդակու – թեամբ : Արտայայտութեան հատու եւ պատկե – րալից եղանակներով : Ներդաշնակութեամբ մը՝ այնքան նման կարկաչուն վտակի :

Անհրաժեշտ չէ մանրամասնութեանց մէջ մտ– նել, անուններով եւ օրինակներով :

Կը բաւէ ըսել թէ «լեզուական» սերունդ մը տիրաբար ճեղքեց համատարած միօրինակութիւ– նը, իր վերանորոգիչ եւ բոցավառ ցոլքերով :

Բազմաթիւ առիթներով արձանագրած , ապա– ցուցած ենք այս լուսապայծառ իրականութիւնը, տարիներու ընթացքին :

Եւ երբ կ'ըսենք «լեռ ու ձոր կորեցինք», պար– զապէս նոր վկայութիւն մը կատարած կ'ըլլանք , յիսնամեակի առթիւ :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ ԿԱԶՆՈՒԱՑՆԷ

« Հայ կինը ընթերցասէր չէ», ըսեր են Պէյ– րութի մէջ, անոր թերութիւնները յիշած առեն :

Չեմ դիտեր ո՞ւրկէ կուգայ մեր կիներուն անտարբերութիւնը դրքին հանդէպ :

Կը վարանիմ ըսել թէ մեր ժողովուրդը ընդհանրապէս ընթերցասէր չէ : Բայց եթէ բաղ– դատութիւն մը փորձենք ուրիչ աստիճանակից ժողովուրդներու հետ, եզրակացութիւնը չեմ կարծեր որ շատ ալ նպաստաւոր ըլլայ մեզի հա – մար :

Մանաւանդ այսպէս ընթերցումէ խոյս կուտան մեր օրիորդներն ու տիկինները : Մանաւանդ հա– յերէն չեն կարդար :

Կան անշուշտ բանուորուհիներ , օրն ի բուն մեքենային առջեւ, գործարաններու մէջ կամ ի – րենց ազատ ժամերը խոհանոցն անցընողներ , ո – րոնք ժամանակ չեն դտներ կարդալու :

Շատ է պահանջել այդպիսիներէն որ իրենց զաւկին կաթ տուած կամ գետնախնձոր տակած ա– տեն գիրք մը ունենան իրենց առջեւ, ինչպէս ա– ռաջարկած էր Լիբանանի մեր ընկերուհին :

Բայց ի՞նչ ըսել անոնց որոնք լայն ժամանակ կը դտնեն խանութէ խանութ թափառելու ի խըն – դիր ժանեակի կտորի մը, կամ դտնէ դուռ այցե – լութիւններ կը փնտռեն, օրեր կը զոհեն ոչինչ հա– դուստի մը ձեւաւորման, բայց ոչ իսկ թերթ մը ձեռք կ'առնեն :

Ու տակաւին չատեր ալ կան որ թոյլ չեն տար իրենց ամուսնոյն դիրք մը գնել կամ երկու թերթ առնել, զանոնք նկատելով բացառիկ չռայլու – թիւն :

— « Գի՛րք ··· գի՛րք ··· գի՛րք, ի՞նչ պիտի ըլլայ, ո՞ւր պիտի դնենք: Հապա սա թերթե՞րը , աւելորդ ծախք: Փոխանակ հազար ֆրանք գրքի տալու, մէկ զոյդ նոր դուլպայ կը գնեմ »···

Ահա տրամաբանութիւնը մեր գիրքի , գիրքի թշնամի կիներուն, որոնք չեն նկատեր իսկ որ ի– րենց զաւակները իրենց քովիկը նստած՝ կ'ուրա – ցնեն այս անմիտ վճիռները :

Անշուշտ չատ մը բաներ կապուած են ընթեր– ցասիրութեան : Գիրքի բարեկամ կիներ կը լրա – ցնեն իրենց կրթութեան պակասը, քանի որ չա – տերը դպրոց չեսան անապատներու մէջ :

Ընթերցումը ոչ միայն կը նպաստէ բարքե – րու, սովորութիւններու ազնուացման, այլեւ կրնայ տուներէն ներս ստեղծել բարեկիրթ մթնո– լորտ, կենդանի օրինակ իրենց զաւակներուն :

Ուրեմն պայքար՝ երկու ճակատի վրայ,— Ա· մոռցնել թրքախօսութիւնը:— Բ· Հայերէնը պար– տաւորիչ հռչակել ինչպէս հայրերուն , նոյնպէս մայրերուն համար :

Իսկ այս երկուքին հետ՝ զարկ տալ ընթերցա– սիրութեան :

Տեսե՞ր էք Եւրոպացի այր մը կամ կին մը ա– ռանց գրքի եւ թերթի : ՍՕՍԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ Ապահովութեան Նորհուրդի խորհրդային պատուիրակութիւնը նորէն առաւ քալեց, դլխաւորութեամբ Եաքոպ Մալիքի, տես– նելով որ կը մերժեն վտարել Չինաստանի ազդայ– նական կառավարութեան պատուիրակութիւնը :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի թագաւորը հրամանագիր մը ստորագրեց, վերջ տալով այն բացառիկ միջոց.– – ներուն որ ձեռք առնուած էին յանուն ազահա – վութեան :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ հաչուութեան դաշնագրին քննու– թիւնը մէկ չաբաթ եւս յետաձգուեցաւ ուրբաթ օր, փոխանորդներու 248րդ նիստին մէջ: Երեք տարի է որ կը քաչքչուի այս խնդիրը: Ամերիկա– ցիները կը մեղադրեն թէ պատասխանատուն Խ· Միութիւնն է· այս վերջինն ալ կ'ըսէ թէ երկու տարի առաջ արեւմտեան դաչնակիցներն էին որ չէին ուզեր հաչուութիւն կնքել :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի բանակը արդիացնելու եւ զո– րացնելու համար նոր միջոցներ ձեռք առնուած են: Բանակը այժմ կը բաղկանայ հարիւր հազար պինուորներէ (տասը զօրաբաժին) :

ԻՏԱԼԻՈՑ հանրապետութեան նախագահը դարձեալ Տէ Կասփերիի յանձնեց նոր դահլիճին կազմութիւնը: Համայնավարները պահանջեցին հեռացնել Տէ Կասփերին, եթէ կ'ուզեն որ բարւո– քի երկրին վիճակը»:

ԴՈՐԾԱԶԱԿՈՒԹԵԱՆ նպաստար չաբաթական60 ֆրանք աւելցած է Փարիզի, 40 ֆրանք՝ Սէնի նա– հանդին միւս մասերուն մէջ :

Բազմաթիւ Ֆրանսացիներ կը ձերբակալուին Լեհաստանի մէջ

ՓՐԱՆՍԱ. 75 ԼԵՀԵՐ ԱՐՏԱՔՍՍԱԾ Է 1949 ՆՈՅԵՄԲԵՐԵՆ Ի ՎԵՐ

Ցարաբերութիւնները օրէ օր կը լարուին Փը– րանսայի եւ Լեհաստանի մէջեւ : Երկու կառա – վարութիւններն ալ կը չարունակեն հետապըն – դումներ կատարել փոխադարձաբար :

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ մօտ 75 Լե – հեր արտաքսուած են Փրանսայէն, անցեալ Նո – յեմբերէն ի վեր, երբ յարաբերութիւնները լար – ուեցան, իբրեւ հետեւանք Շթեթինի Փրանսական հիւպատոսարանի պաչտօնեաներէն Ռոպինոյի ձերբակալութեան (մինչեւ հիմա բանտարկուած կը մնայ) :

Փարիզի լեհական դեսպանատունը բողոքագիր մը ուղղեց Փրանսական կառավարութեան, եչ· օր կատարուած նոր ձերբակալութեանց դէմ (50 հոդի) :

Փրանսայի ներքին նախարարութիւնը հրա – տարակեց առաջին ցանկ մը, որուն համաձայն 35 Լեհեր արտաքսուած են այդ ձերբակալութիւննե– րէն վերջ : Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ամբաստանեալ– ները «կը միջամտէին Փրանսայի ներքին քաղա – քականութեան» եւ թէ չատերը անդամատեաց ու– նէին, որուած՝ Փրանսայի համայնավար կուսակ– ցութեան կեդր· կոմիտէին կողմէ :

Առջի օր ուրիչ ձերբակալութիւններ կատար – ուեցան հիւսիսային շրջանի ածխահանքերուն մէջ ուր կաբեւոր թիւ մը կը կազմեն լեհ բանուոր – ները :

Պաչտօնաթերթը ուրբաթ օր հրատարակեց այն հրամանագիրը որով կը լուծուին լեհական ի– նը կազմակերպութիւններ, Փրանսայի մէջ :

Համայնավար կուսակցութիւնը բուռն բողո– քագիր մը հրատարակեց այս ձերբակալութեանց եւ արտաքսումներուն դէմ, զանոնք անուանելով « ոստիկանական դրդռուքիչներ, որոնք մաս կը կազմեն կանխորոչ ծրագրի մը, խանգարելու հա– մար առեւտրական եւ դիւանագիտական յարաբե– րութիւնները Լեհաստանի հետ» : Այս առթիւ քուէարկուած բանաձեւը կ'ըսէ թէ «այս բոնա – բարոյ քաղաքականութիւնը դինակից եւ բարեկամ երկրի մը հանդէպ՝ նոր ապացոյց մըն է աչխար – հակալ պատերազմի պատրաստութեան ընդդէմ Խ· Միութեան եւ ամբակալար ժողովրդապետու – թեանց, ինչպէս եւ մէջազգային բանուորական շարժումին » :

Լեհական դեսպանատունը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որ միայն Փրանսան պատաս – խանատու կը նկատէ անմեսական յարաբերութեանց խանգարման եւ բանակցութեանց ընդհատման : Փարիզի Փրանքեւլեհական ընկերութիւնն ալ բո– ղոքելով Լեհերու արտաքսումին դէմ, այդ քաղա– քականութիւնը կը վերագրէ «կոյր հակահամայ – նավարութեան » :

ՓՐԱՆՍԱՅԻՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ ԼԵՀԱՍՏԱՆի ՄԷՋ

Վարչապետ Փրանսական դեսպանը կը հեռա– դրէ թէ նոր ձերբակալութիւններ կատարուեցան, թէ Փրանսուհիներ դեսպանատուն կ'ապաստանին եւ թէ «բողոքները անօգուտ են այս երկրին մէջ» :

Լեհաստանի վարչապետին բանբերը, զօր· Կրոս յայտարարեց ուրբաթ օր.— «Լեհական կա– ռավարութիւնը համաձայն է մամուլին կողմէ յայտնուած զայրոյթին : Կառավարութիւնը մի – ջոցներ ձեռք առած է, ի պատասխան Փրանսայի մէջ կատարուած նոր ձերբակալութեանց եւ պաչ– տօնական յայտարարութեանց » :

Վերջին լուրերու համաձայն, 13 Փրանսա– ցիներ ձերբակալուած են լեհական հինգ քաղաք – ներու մէջ : Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուին Փրանս փրէսի ներկայացուցիչը, եւ Փրանսական ներդաղթի մարմնին նախագահը : Ձերբակալուած է նաեւ Փրանսական դեսպանատան պաչտօնեանե – րէն մէկը, լեհ մը :

Հեռադիրը կ'ըսէ թէ՝ Փրանս – Փրէսի թղ – թակիցը, Մարչալ, ձերբակալուեցաւ երբ տուն կը վերադառնար, ժամադրութիւն տուած ըլլալով խումբ մը բարեկամներու, որոնք ի զուր սպասե – ցին : Փրանսական դեսպանատան մէջ լեհական Ա– պահովութեան Տեսչութենէն տասը ոստիկաններ Պ· Մարչալի յարկաբաժինը ներկայանալով, խու– զարկեցին ի ներկայութեան իր կնոջ եւ բարեկամ– ներու, նոյնիսկ մանկարանը մտան, արթնցնելով թղթակցին երեք զաւակները : Այս առթիւ զրաւե– ցին բազմաթիւ նամակներ եւ լուսանկարներ : Կէս գիշերին երեք լեհ ոստիկանները տակաւին չէին հեռացած յարկաբաժինէն :

Քրաքովիոյ մէջ ձերբակալուեցան չորս Փը– րանսացիներ որոնց մէջ են հիւպատոսարանի նախ– կին չարժավարը եւ քարտուղարուհի մը : Ձերբա– կալութիւնները կը չարունակուին ուրիչ քաղաք – ներու, եւ մանաւանդ Վարչաւայի մէջ : Լե – հական կառավարութիւնը փակեց Վարչաւայի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՔԵՆԷ ԱՒԵԼԻ Կ'ԱՐԺԷ

— Քենէ՛ աւելի կ'արժէ, ըսաւ ձայնը այս առաւօտ նորէն, երբ ելած՝ կը սպասէի լոյսին:

Եկած էր այդ լոյսը, բայց տխուր էր կոյրի մը նայուածքին պէս: Կաղանդի նետուած ծառեր կ'երկարէին փողոցին աղբամաններէն դուրս: Տղեկ մը, որ դպրոց կ'երթար, կեցած՝ կը նայէր ապշութեամբ՝ անոնցմէ մէկուն: Աղքատ էր, եւ չէր զգար ծունկէն վար կախուած դուլպան: Եղեւինը՝ թարմ ու կանանչ տակաւին, բայց աւելորդ այլեւս, արհամարհուած՝ կը փայլէր, կը պոռար նետուած ոստիւններուն, ոսկորներուն, մոխիրներուն եւ քուրջերուն մէջէն: Նարինջի կեղեւներ, կոտրած պնակներ եւ հրեշտակային փետուրներ կային աղբամանին չուրջ, մայթին վրայ: Կար երջանիկ օրեր մաղթող դունաւոր նկար մը՝ սալարկներուն վրայէն սահող ջուրին մէջ՝ որ կը տանէր կտորները նամակի մը՝ որոնք իրար կը փնտռէին: Կը չոզար երկինք մը՝ արիւնոտ կացինի փայլով:

Այս էր կեանքը՝ ցուրտ եւ անսպառ դիշերէ մը վերջ, որուն խաղաղութիւնն ու լռութիւնը բեռնած էին վախ եւ վհատութիւն, քաշած՝ արմատները սրախ: Այս էր կեանքը, կը պակսէր մեռե – լակառքը՝ որ դէմ առ դէմ կուգայ երբեմն աղբահաւաք կառքին հետ: Կաղանդը թէշտառութիւն մըն էր արդէն՝ բոլոր սուտերուն պէս, վառելէ վերջ պահ մը յոյսի, սիրոյ եւ բարութեան մոմեր մեր մէջ: Ուրախութիւն չկայ առանց տխրութեան:

Բայց չկայ նաեւ տխրութիւն՝ առանց ուրախութեան:

Ցուսախաբութիւնները կը տանին մեզ դէպի յոյս: Կը յամառինք ապրիլ: Պայքարի կորով կուտայ վհատութիւնը մեզի: Կը դանենք դեղեցկութիւններ: Կը սիրենք կեանքը՝ երբ դիտենք նոյնիսկ թէ ամէն ինչ սին է եւ պատրաստիր: Կ'ուզէինք ապրիլ բարի: Կարելի չէ: Կը չարունակենք ապրիլ, զսպելով մեր ղէշումները: Գիտենք թէ աղբերը կ'երթան գտարան, կը դառնան թուղթ, կերպաս եւ ջերմութիւն՝ տունէ տուն: Քաղցր յուշերու եւ երգերու կը վերածուին երազներն ու սէրերը անցեալին որ նետուեցան պատրանաթափ: Գիտենք թէ մաշած, խաթարուած մարդը ծնունդ կուտայ մաքուր եւ անմեղ մանուկներու: Եւ չենք վարանիր համբուրել նոյնիսկ երեխան որ կուգայ պոռնիկին արգանդէն: Կայ յարատեւ վերանորոգում մը: Կայ դանդաղ այլ զգալի բարեփոխութիւն մը՝ աշխարհի վրայ: Կայ դանձերու, փորձառութեան եւ աւանդութեանց փոխանակութիւն մը սերունդէ սերունդ:

Գրեթէ օր մը թէ կարելի է քալել այրուելով: Կը ստեղծագործենք: Եւ քաղցրութիւն մըն է այդ այրուիլը: Ու ճիշդ գտայ մերթ խօսքը օտար դրոշին՝ որ կ'ըսէր թէ զօրաւորները կրնան ապրիլ արմատախիլ եւ աւելի ուժովնալ՝ թափառելով երկրէ երկիր: Այդ զրոյը իր հայրենիքը ունէր անշուշտ եւ չէր գիտեր զրկանքն ու վնասը հողէ եւ ժողովուրդէ զուրկ գրոյին: Բայց չէր սխալեր: Մեծցանք, աճեցանք վնասներով եւ զրկանքներով:

Կը յիշեմ այս բոլորը զարձեալ այս առաւօտ: Յանդի աղբիւրներ են: Բայց աչքերս կը մնան սեւեռած՝ աղբամանին, ծառին ու տղեկին վրայ՝ որ կը յուզէ դիս իր պզտիկ բումբերով, առաջին հիասթափութիւններով:

Եւ ձայնը կը կրկնէ .

— Քենէ աւելի կ'արժէ ...

Եւ կը փորձեմ ըմբռնել այս խօսքը՝ որ յուսահատ կը թուի ինծի, փրկարար՝ ընկրկելով հանդերձ դիս: Վասնզի կը յիշեմ այդ բոլոր եւ խաղաղած չեմ տակաւին, կը սպասեմ աւելիին:

Կ'ըմբռնեմ: Կայ բան մը՝ մենէ աւելի մեծ՝ մեր անհատականութենէն անդին: Կը տեսնեմ զայն ամէն անհատի ետին՝ որպէս անցեալէն եկող եւ դէպի ապագան քալող անյայտ եւ անսպառ զօրութիւն մը, հաւաքական անձնականութիւն մը՝ յաւիտենական: Տխուր, լուռ, գալարուն, այլ անխորտակելի ուժ մը՝ որ կը խորտակէ իր վրայ ծանրացող չիրմաքարերը, կը քալէ չարունակ: Բան մը՝ որ մեծցաւ միշտ՝ ամէն անգամ որ աչխարհը ճանկ մը զարկաւ մեր սրտին, երբ հալածեցին, ջարդեցին ու հովերուն տուին մեզ: Զօրացաւ եւ կարծրացաւ՝ երբ արհամարհեցին մեզ՝ օտարութեան մէջ: Բարձրացաւ իր սնունդը առնելով ցաւէն, զրկանքէն ու հայրենիքի կարօտէն: Ստեղծեց ինքզինք: Բան մը՝ որ մոռցնել կուտայ մեզի ճղճիմութիւնները ու ոխերը մեր չուրջի, նախանձն ու մաղձը, չարութիւնն ու հալածող յաւակնութիւնները: Կը տեսնենք կերտողներ ամէն կողմ՝ Ատլանտեանի ափերուն վրայ, հայրենի հողին վրայ, աչխարհի բոլոր ծագերուն վրայ: Սիրելի կը դառնան մեզի դիւղացին ու բանուորը, առեւտրականն ու կղերականը, հաւասար քերթողին, բոլորն ալ միեւնոյն կրակէն, միեւնոյն կամքէն: Բան մը որ չէ մեռած եւ չի մեռնիր այլեւս երբեք: Ունի իր մշակոյթը, լեզուն, դրականութիւնը, երաժչտութիւնը եւ այս բոլորին նուիրուած խանդավառ հոգիները: Ունի ապրելու յամառ կամքը՝ այն զոր փաստեց իր անձնուէր հերոսներով, պանդուխտներով, բանուորներով եւ առեւտրականներով, կղերականներով եւ դրողներով: Չէ մեռած եւ չի մեռնիր այլեւս երբեք: Ունի հայրենիք մը եւ ունի վրէժն ու յաղթելու կորովը վառ պահող ցաւը կորսուած հողին որ կ'ապրիւնի դեռ թշնամիին թաթերուն տակ:

Աղջային ոգին:

Այսպէս կուգայ վայրկեան մը՝ երբ ճերմակի կը վերածուին բոլոր հակասական գոյները: Կը ժպտիս: Կը մոռնաս անձնականը: Մեծութիւն, սրբութիւն եւ զեղեցկութիւն կը տեսնես: Կը զառնաս բարախոզ սիրտը ամբողջ ցեղին: Անոր մէջ ես եւ քու մէջդ է ան, ժողովուրդը, իր մեռելներով եւ ողջերով, զարաւոր ցաւերով եւ յոյսերով: Լուսեղէն հոսանք մըն է, կազմուած բոլոր հոգիներէն բխող լոյսերով, լաւագոյն առաքինութիւններով, կը տանի քեզ, կը բարձրացնէ: Կը չրջէ ու կը սրբագրէ զէմքիդ զիծերը, անոնք որ կուգան յոգնութենէն կամ զառնութենէն: Սրբագրուած ու մաքրուած կը տեսնես զէմքերը, անոնք որ կը խոովեն քեզ՝ իրենց խենչութեամբ եւ անբանութեամբ:

Լոյս մըն է որ քենէ կը բխի եւ որ սակայն կուգայ զարերու խորէն: Կ'ուզես անոր մեծութիւնը: Պատրաստ ես զոհուելու անոր: Կը լսես.

— Քենէ աւելի կ'արժէ:

Կուգայ, կը տխրեցնէ քեզ: Բայց պէտք ունիս այդ տխրութեան ըլլալու համար իրապէս ուրախ: Հաւասարակչռութիւնը եւ հզօր կամքն ու կորովը: Քանի քանիները ընկճուեցին, չդիմացան կեանքի ահաւոր հարուածներուն. Ռոստոմը միշտ մնաց ահաւոր հարուածներուն. Ռոստոմը միշտ մնաց առաջնորդի բարձր դիրքերում՝ հաւատաւոր եւ անյողդողդ:

Հէնց որ թուրք – զերմանական ուժը խորտակեց եւ ճանապարհները զարձան անցանելի, Ռոստոմը չսպասեց կովկաս: Նրան քաչում էր Հայաստանը իր կախարդական ուժով: Ի՞նչ էր կատարում այնտեղ:

Հայաստանի Հանրապետութիւն էր ստեղծուել — Հայաստանի Հանրապետութիւն էր ստեղծուել — Ի՞նչ էր այդ հանրապետութիւնը. Ի՞նչ ձեւ էին առացել հայ ազատագրութեան ռահվիրաների տեսիլները: Անկախ Հայաստա՞ն — Ռոստոմը չատ պում էր՝ կարօտով եւ անձկանօք...

Թիֆլիսում նրան սպասում էր մի նոր, սարսափելի հարուած: Հազիւ ազատագրուած՝ Վրաստանն ու Հայաստանը պատերազմի էին բռնուել: Հոսում էր երկու դրկից ու եղբայրական ժողովուրդների արիւնը: Այն ժամանակ, երբ Թիֆլիսում եւ Երեւանում իշխանութեան դլուխ կանգնած էին ընկերվարականները: Հրէչատը ոճիր էր տեղի ունեցածը: Ռոստոմն իր աչքերով տեսնում էր, թէ ինչպէս վրացի ոստիկանները Հայերը խումբ խումբ աքսոր էին ուղարկում, թէ ինչպէս փողոցներում չուրկիալներ էին կատարում հայկորսրդութեան համար, թէ ինչպէս Հայը Վրաստանի մայրաքաղաքում յայտարարուել էր օրէնքից դուրս, ծաղրի եւ հալածանքի առարկայ: Նա տեսել է թրքական բարքերն ու կարդերը. նոյնը եւ աւելին — այժմ տեսնում էր Թիֆլիսում, ընկերվարական կառավարութեան նախագահ, իր անձնական բարեկամ Ժորդանիայի հրամանով...

Դժուար է ասել, թէ ի՞նչ էր կատարում Ռոստոմի ներսը: Նրա հոդին, որ միշտ բաց էր ամէնքի առջեւ, այդ օրերին փակուել էր ամուր: Նա յայտնապէս տառապում էր: Զեմ կարծում, թէ իր ամբողջ փոթորկայոյզ կեանքում Ռոստոմը այդքան դառն ապրումներ ունեցած լինէր: Պըժ – դանքով դիմում էր իր երկկուայ ընկերոջ՝ Ժորդանիային՝ խնդրելու համար, որ վերջ տրուի հայկական հալածանքներին: Դիմում էր ամէն կողմ եւ ամէնքին, միայն թէ առաջը առնուի դործած հրէչատը ոճիրին:

Ցունուարի սկզբին վերջ դաւ պատերազմը: Թիֆլիս էր հասել Հ. Հանրապետութեան Փարիզի պատուիրակութիւնը: Սկսան մի չարք խորհրդակցութիւններ, որոնց մասնակցում էր եւ Ռոստոմը:

Ծոնաւ ու ցուրտ ձմեռ էր: Ռոստոմը ման էր դալիս առանց վերարկուի, ծակ կօշիկներով: Ճանապարհին մսել էր, եւ այժմ տաքութիւն ունէր: Կարծում էր՝ մալարիա է: Ժողովներից յետոյ, ուշ դիշերով, ոտքով էր վերադառնում տուն՝ ամէն անդամ կտրելով մի քանի քիլոմեթր տարածութիւն: Մի դիշեր էլ, ուշ, նոյնպէս ոտքով, վերադարձաւ Ահարոնեանի մօտի ժողովից ու մեռաւ անկողին: Ու այլեւս ոտքի չելաւ:

Բժչկական քննութիւնը պարզեց, որ վարակուած է բծաւոր տիֆով: Քիչ յետոյ տիֆը վերածուեց թոքերի բորբոքման: Նոյն ժամանակ եւ մեւնոյն հիւանդութեամբ պառկած էր Արամը Երեւանում:

Հիւանդութիւնը երկար չտեւեց: 1919 թ. Ցունուար 18ի դիշերը Ռոստոմը այլեւս չկար: Մեծ սիրտը, որ յոդնել չդիտէր քնաւ, կանդ առաւ ընդմիշտ:

Եւ ի՞նչ անողոք ճակատագիր: Ամբողջ կեանքը

ՌՈՍՏՈՄ

(Է. եւ վերջին մաս)

Երբ Պետրոգրադի Բանուորական Ժորհրդի եւ ընկերվարական կուսակցութիւնների կողմից հրապարակ դրուեց, հաչտութեան պայմանները մշակելու համար, ընկերվարական միջազգային համագումարը հրաւիրելու հարցը, 1918 թուի աչնանը, Ռոստոմը չտապչեց Պետրոգրադ: Այստեղ նա, տեղական ընկերների եւ դործիչների աջակցութեամբ, դրեց հայկական պահանջները եւ ընդունել տուեց, որ Ռուսաստանի հաչտութեան պայմաններից մէկն էլ լինելու է Հայկական Հարցի լուծումը: Ապա անցաւ Շուէյտիա՝ Սթոկհոլմի համագումարում Հ. Յ. Դաչնակցութիւնը ներկայացնելու առաքելութեամբ: Այնտեղ մտերիմ կապեր հաստատեց միջազգային ընկերվարութեան պարագլուխներից չատերի հետ, նրանց եւս ընդունել տուեց հայկական պահանջները, ընդդատակ զեկուցում ներկայացրեց համագումարի կազմակերպչական դործին, յարաբերութեան մէջ մտաւ Պարսից իչխանութիւնների եւ անգլիական ներկայացուցիչների հետ, զեկուցումներ եւ հրահանգներ ուղարկեց արտասահման: Թուում է թէ աւելի մոայլ, յուսահատական վիճակ դժուար էր երեւակայել, բայց Ռոստոմը այս պայմաններում էլ պահեց իր մտքի պայծառութիւնը, հոգու հաւասարակչռութիւնը եւ հզօր կամքն ու կորովը: Քանի քանիները ընկճուեցին, չդիմացան կեանքի ահաւոր հարուածներին. Ռոստոմը միշտ մնաց ահաւոր հարուածներին. Ռոստոմը միշտ մնաց առաջնորդի բարձր դիրքերում՝ հաւատաւոր եւ անյողդողդ:

Հէնց որ թուրք – զերմանական ուժը խորտակեց եւ ճանապարհները զարձան անցանելի, Ռոստոմը չտապչեց Կովկաս: Նրան քաչում էր Հայաստանը իր կախարդական ուժով: Ի՞նչ էր կատարում այնտեղ:

Հայաստանի Հանրապետութիւն էր ստեղծուել — Հայաստանի Հանրապետութիւն էր ստեղծուել — Ի՞նչ էր այդ հանրապետութիւնը. Ի՞նչ ձեւ էին առացել հայ ազատագրութեան ռահվիրաների տեսիլները: Անկախ Հայաստա՞ն — Ռոստոմը չատ պում էր՝ կարօտով եւ անձկանօք...

Թիֆլիսում նրան սպասում էր մի նոր, սարսափելի հարուած: Հազիւ ազատագրուած՝ Վրաստանն ու Հայաստանը պատերազմի էին բռնուել: Հոսում էր երկու դրկից ու եղբայրական ժողովուրդների արիւնը: Այն ժամանակ, երբ Թիֆլիսում եւ Երեւանում իշխանութեան դլուխ կանգնած էին ընկերվարականները: Հրէչատը ոճիր էր տեղի ունեցածը: Ռոստոմն իր աչքերով տեսնում էր, թէ ինչպէս վրացի ոստիկանները Հայերը խումբ խումբ աքսոր էին ուղարկում, թէ ինչպէս փողոցներում չուրկիալներ էին կատարում Հայկորսրդութեան համար, թէ ինչպէս Հայը Վրաստանի մայրաքաղաքում յայտարարուել էր օրէնքից դուրս, ծաղրի եւ հալածանքի առարկայ: Նա տեսել է թրքական բարքերն ու կարդերը. նոյնը եւ աւելին — այժմ տեսնում էր Թիֆլիսում, ընկերվարական կառավարութեան նախագահ, իր անձնական բարեկամ Ժորդանիայի հրամանով...

Դժուար է ասել, թէ ի՞նչ էր կատարում Ռոստոմի ներսը: Նրա հոդին, որ միշտ բաց էր ամէնքի առջեւ, այդ օրերին փակուել էր ամուր: Նա յայտնապէս տառապում էր: Զեմ կարծում, թէ իր ամբողջ փոթորկայոյզ կեանքում Ռոստոմը այդքան դառն ապրումներ ունեցած լինէր: Պըժ – դանքով դիմում էր իր երկկուայ ընկերոջ՝ Ժորդանիային՝ խնդրելու համար, որ վերջ տրուի հայկական հալածանքներին: Դիմում էր ամէն կողմ եւ ամէնքին, միայն թէ առաջը առնուի դործած հրէչատը ոճիրին:

Ցունուարի սկզբին վերջ դաւ պատերազմը: Թիֆլիս էր հասել Հ. Հանրապետութեան Փարիզի պատուիրակութիւնը: Սկսան մի չարք խորհրդակցութիւններ, որոնց մասնակցում էր եւ Ռոստոմը:

Ծոնաւ ու ցուրտ ձմեռ էր: Ռոստոմը ման էր դալիս առանց վերարկուի, ծակ կօշիկներով: Ճանապարհին մսել էր, եւ այժմ տաքութիւն ունէր: Կարծում էր՝ մալարիա է: Ժողովներից յետոյ, ուշ դիշերով, ոտքով էր վերադառնում տուն՝ ամէն անդամ կտրելով մի քանի քիլոմեթր տարածութիւն: Մի դիշեր էլ, ուշ, նոյնպէս ոտքով, վերադարձաւ Ահարոնեանի մօտի ժողովից ու մեռաւ անկողին: Ու այլեւս ոտքի չելաւ:

Բժչկական քննութիւնը պարզեց, որ վարակուած է բծաւոր տիֆով: Քիչ յետոյ տիֆը վերածուեց թոքերի բորբոքման: Նոյն ժամանակ եւ մեւնոյն հիւանդութեամբ պառկած էր Արամը Երեւանում:

Հիւանդութիւնը երկար չտեւեց: 1919 թ. Ցունուար 18ի դիշերը Ռոստոմը այլեւս չկար: Մեծ սիրտը, որ յոդնել չդիտէր քնաւ, կանդ առաւ ընդմիշտ:

Եւ ի՞նչ անողոք ճակատագիր: Ամբողջ կեանքը

Լոյսերուն լոյսն է այդ յուղումը, երբ կը հասնիս անոր, աւելի վառ եւ չքեղ՝ քան ամէնէն ճոխ ծառը Կաղանդի: Վասն ես երբ արցունքով կ'երգես հայրենական զուարթ երգդ: Հարուստ ես, ոսկիներու տէր, եւ աղքատ կը զգաս քեզ՝ մոզերուն պէս՝ անոր, առաջնորդ այդ դիւաւորին ներքեւ:

Կուգայ երբ սեղան, ծառ ու հաց չունի: Կ'ուրախացնէ քեզ: Բոլոր ճոխութիւններէն վեր է ան եւ չատ աւելի չքեղ եւ հարուստ է մէջդ՝ երբ առասպանք, ցաւ եւ հալածանք տեսար միայն: Պէտք ունիս այդ ուրախութեան՝ որպէսզի տխրութիւնդ պայթի լուսավառ յոյսերով:

Կուգայ, կը դարձնէ քեզ քենէ աւելի բան մը: Կը բանաս դռներդ՝ իրենցմէ աւելի բան մը տեսնելով եկողներուն մէջ: Պարտական ես՝ անոր, վաճառական, բանուոր: Պարտական ես՝ դրող: Անոր կը պարտիս ինչ որ կը բխի մէջէդ եւ արժէք չունիս առանց անոր: Գոհունակութիւն չունիս:

Անշուշտ, վաճառական, բանուոր, մտաւորական, կը խորհիս մերթ թէ հայրենիքդ հոն է ուր հացդ կը գտնես, կրնաս ապրիլ առանց այդ ոգին: Բայց ի՞նչ ես առանց անոր՝ փառքին ու ոսկիներու կատարին վրայ իսկ, օտար եւ անծանօթ բազմութիւններուն մէջ: Կէսիդ կէսը... երբ այդպէս կը մտածես եւ կ'ուրանաս քեզ:

— Քենէ աւելի կ'արժէ...

Կրկնէ, որպէսզի աւելի բարձր հնչէ այդ ձայնը, որովհետեւ անկէ կախում ունիս ըլլալու համար քենէ վեր, քենէ աւելի:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՀԱՅԿ. ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԱԲԵՐԷՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

Պաղտատի արաբագէտ բժիշկը, Գ. Աստար – ճեան, կը չարունակէ ուսումնասիրութիւններ հրատարակել արաբական գրականութեան մասին, « Գոյամարտ»ի մէջ: Կ'իմանանք թէ առանձին հատորի մը պիտի վերածէ զանոնք :

Բժիշկը միեւնոյն ատեն ձեռնարկած է արաբերէնի թարգմանելու հայկական բանաստեղծութիւններ: Վերջերս Մուսուլի «Նասիր էլ Հաք» օրաթերթին երեք յաջորդական թիւերուն մէջ ներկայացուց Դուրեանի, Վարուժանի եւ Մեծարենցի կեանքն ու գրական ուրուագիծերը: Ճաշակ մը տալու համար արաբերէնի թարգմանած է Դուրեանի «Լիճը», Վարուժանի «Հայրենի լեռները» եւ Մեծարենցի «Այգեղզը» պահելով անվթար անոնց իմաստը, տաղաչափութիւնն ու երաժշտութիւնը:

Եգիպտոսի մէջ Պ. Գ. Մըսըրլեան կը չարունակէ իր պատմական պրպտումները արաբական մատենադրութեան մասին,միեւնոյն ատեններեան հանելով բանաստեղծական գոհարներ:

Ե՞րբ լոյս մը պիտի ծագի Սուրիա– Լիբանանէն ...

ԱՄԷՆ ԲԱՆԻ ԱՌԱՋ «ՊԱՐՏԻԱ»Ն

Երեւանի գրական ֆննադատներէն Վ. Համազասպեան, որուն տեսակէտներէն գոհարներ արտատպած էինք անցեալ տարի, կը գրէ «Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ» ամսագրին մէջ, հետեւեալ խորագրին տակ·— « Երիտասարդ եւ սկսնակ գրողների ստեղծագործական աճման մասին»:

— « Անցեալում եթէ որոշ երիտասարդ գրողներ կրելով էսթետ ֆորմալիստների ազդեցութիւնը, իրենց ստեղծագործութիւններով մէկ « Զուարթնոց » էին հանում, մէկ կանդնում վանքի խորանի առաջ, ապա այսօր երիտասարդ գրողը այդ վանքերն ու պատմական հնութիւնները յանճնելով Ցուչարճանների պահպանութեան կոմիտէի խնամքին՝ պատմում է այդ յուշարձանների չուրջը փռուած կոլխոզային ծաղկած դաշտերի ու այդիների աշխատաւորների, կոլխոզնիկների, դիւղատնտեսութեան ու անասնապահութեան հերոսների մասին:

Էսթետացող ֆորմալիստներն իրենց նեղ ու ստոր մեթոդներով համոզում էին մի քանի երի– տասարդ գրողների, թէ արդիւնաբերութեան եւ կոլխոզային կեանքի մասին գրուած բանաստեղծութիւնները արուեստի գործեր չեն լինի: Նրանք սարսափում էին գրականութեան պարտիականութիւնից, այսինքն կոմունիստական բոլշեւիկեան գրականութիւնից: Նրանց նպատակն էր գրականութիւնը կտրել կեանքից, հակադրել կեանքին ու նրա կենսական հարցերին («ՍՈՎԵՏ. ԳՐ. ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ», 1949, թիւ 7րդ, էջ 103–104):

Դեռ ուրիշ յայտնութիւն մը·

— « Գրական գործերում փոխուել է նաեւ հայրենիքի հասկացողութիւնը: Հայրենիք ասե– լով՝ մեր գրողը նախ եւ առաջ իր հայեացքն ուղղում է մեր մեծ Միութեան սրտին՝ Մոսկուային. ռեւոլիւցիայի օրրան Լենինգրադին, հերոսական Ստալինգրադին: Սովետական Միութեան անձնայրածիր սահմաններին: Նրա հայեացքի տակ փոխուում է մեր մեծ ու հզօր երկիրը՝ Պորտ –Արթու– րից մինչեւ Կալինինգրադ, Արխանգելսկից մինչեւ Սրաքս (էջ 105 – 106):

Ռոստոմը ապրել էր Հայաստանով, Հայաստանի դաղափարով եւ մեռաւ անկախ Հայաստանի դրա– նը, առանց տեսնելու իրականութիւն դարձած եր– բաղը ...

Եւ ո՞վ գիտէ, գուցէ մի խորհուրդ կար այդ մահուան մէջ· Քրիստափորի աչքերն էլ չտեսան Հայաստանի անկախութիւնը, Սիմոնինն էլ: Չէ՞ որ Իսրայէլի առաջնորդներն էլ, որ իրենց ժողովուրդը ազատեցին եգիպտական դերութիւնից, չտեսան Աւետեաց երկիրը ...

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ՍՈՒՐԲ ՑԱԿՈԲԷՆ՝ ԼԵՆԻՆ – ՍՏԱԼԻՆ...

Ոչ Տիգրայէլին եւ ոչ ալ Զըրչիլը կրնան արժէք նկատուիլ հայ Հառաջդիմական դիւանագէտ– տութեան մօտ:

Մաքիաւե՞լը: Պէտք է խոստովանի իր անտեղեակութիւնը՝ համեստօրէն...

Դիւանագիտութիւն մը նուրբ, բարակ, ճկուն եւ սողոսկուն: Հայ Հառաջդիմականներուն յատուկ :

Անմրցելի են անոնք այդ ճիւղին մէջ :

Համոզումի գալու համար, պէտք չկայ հատուածներ թղթատելու :

Հրատարակուած է, Ֆրանսայի Մ. քաղաքին մէջ, կօշիկի ներբանին կէս ծալումով եւ կաշիի հատուածիներով տետրակ մը՝ «Գրպանի Օրացոյց»: Առէք հատ մը :

Այդ նիհար տետրակին քանի մը էջերը լիուլի կը բաւեն ուսուցանելու Հառաջդիմական դիւանագիտութիւնը :

Կատարեալ խառնիճաղանճ մը: Սուրբն Մարուքէի, Իգնատիոս Ճղնաւորի կողքին կոմունիստի , ռեսպուբլիկայի, սովետական սոցիալիստականի պէս բառեր ....

Սղագրական ցուցահանդէս մը:

« Մր առ» կը նշանակէ կարծեմ Մարկոս առաքեալ: Գ. լ. պէտք է նշանակէ Գրիգոր Լուսաւորիչ: Կրնաք եւ կարդալ գլուխ լկող :

Շարականներու կտորներ՝ ցանցնուած մէջ ընդ մէջ :

« Ղեւոնդեանց քահանայից»ի փոխարէն՝ «Ղեւոնդեանց քահանաներ»:

Գրաբարը՝ աշխարհաբարին հետ կը քալէ թեւանցուկ: Կէս դրաբար, կէս աշխարհաբար նախադասութիւններ:

« Հին Անդ զօր հեր ճգ»ի նման վանկեր, որ պէտք է նշանակէ «հինգշաբթի· Սրբոցն Անդրեայ նիկոսի զօրվարին եւ Հերոնիմոսի ճղնաւորին»...

Կէտադրութիւնը, իրրեւ յետադիմական ձեւ, բացարձակապէս վտարուած է այդ տետրակէն:

Կը յանձնարարեմ Պ. Զիթունիին,– եթէ ծրագրած է հրատարակել հանելուկներու հատ– ընտիր մը, թող նկատի առնէ այս օրացոյցը:

Պիտի թելադրէինք սոյն օրացոյցի հեղինակին, առանց ժամանակ կորնցնելու հրատարակել՝ «Բանալի Գրպանի Օրացոյցին, 1950 տարւոյ » մը ...

Եւ սակայն: Այս բոլոր խառնաբանութիւններով մէկտեղ, այդ վտիտ տետրակին մէջ կան երկու էջեր: Նուրբ դիւանագիտութեան նմոյշ, երկու աքանչելի էջեր ...

Միայն այդ երկու էջերը կը բաւեն, փոքրիկ տետրակը արժէքի բերելու :

Մնացած էջերուն համար տրուած առակին մեզք է եղած :

Այդ երկու էջերէն մին՝ «Սովետ Հայաստանի ոսկներ»ուն կը պատկանի: Իհարկ կարեւոր՝ ամէն Հառաջդիմական եւ «Հայաստանասէր» Հայու համար :

Հոն, այդ էջին մէջ, յիշատակուած են «Լենինի մահուան» , «Միջազգային Կանանց», «Փարիզի Կոմունարի», «Նոյեմբեր 29ի», «Պաքուի ! Կոմունարներու» եւ ուրիշ խիստ պիտանի տեղեկութիւններ մինչեւ «Ստալինի Ծնունդը» — այս վերջին անունը ամբողջութեամբ գլխագիր :

Բ. էջը, «Ազգային ոսկներու» յատկացուած , կը պարունակէ կաղանդէն, Թադէոս – Բարթողիմէոսէն, Շողակաթէն, Արդար Թագաւորէն մինչեւ սուրբ Ս. Ցակոբ Մծբնայ հայրապետին տօնը ...

Հապա՞ Մայիս 28ը: Քա՛ւ լիցի : Մեղա՛յ: Ատի՞նչ յետադիմութիւն: Կ'արժէ՞ պաքուիկոմունարներու եւ Ս. Ցակոբի պէս ազգային տօներու չարքին դնել այդ վտանգաւոր տօնը...

Հեղինակը, նուրբ դիւանագէտ, Մայիս 28ն ալ, սանկ կամացուկ մը սահեցուցած է, եռեւի խճողումներուն մէջ՝ « Հայ Հանր. Մայիս 28 » նախադասութիւնով մը...

Իսկ «Նոյեմբեր 29»ը, Հայաստանեան տօներու յատուկ էջին կը չողայ, յատակ եւ անկրճատ..

Այս տետրակը իր հեղինակին, կրնայ ծառայել իրրեւ հաւատարմութեան եւ բարեյուսութեան դօրաւոր վկայական մը:

Ներդաղթի պարագային ալ , իրրեւ անցագիր...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Կ'իմանանք թէ մեր տաղանդաւոր դաշնակահարը, Ռաֆֆի Պետրոսեան, չուտով կը մեկնի Լիբանան: Պէյրութի մէջ երկու նուագահանդէսներ տալէ վերջ, պիտի անցնի Պաղտատ, Թէհրան, Ալեպտան, այդ քաղաքներուն մէջ եւս նուագահանդէսներ տալու համար:

Միջին Արեւելքի դաշտերը, որոնք առանձին անդամ առիթ պիտի ունենան լսելու երիտասարդ արուեստագէտը, անչուշտ ջերմընդունելութիւն մը վերապահած են իրենց տաղանդաւոր հայրենակիցին :— Ն·

Ո՛Վ ՈՐ ՀԻՆԳ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԷ, «ՀԱՑ – ԲՈՑԺ»Ի, ՁՐԻ « ՑԱՌԱՋ » ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՑ ՎԵՑ ԱՄԻՍ :

ՄՈՒՐԱՏԻ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ, ՍԸՎԱԶԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Քիչ մը եաքը պահակները լուր տուին, թէ պինուած մարդիկ կուգան· ամէնքն ալ հրացանները խլելով՝ չամերուն եաեւ դիրք բռնեցին եւ մենք պաշարեցինք եկողները: Ձայն տուինք, որ անձնատուր ըլլան: Անոնք կը կրէին բաբախներ եւ պինուած էին թրքական հրացաններով: Ձերքէդ չէթաներ կարծեցինք եւ հրամայեցինք, որ պինթափ ըլլան: Ճանկարծ մեզմէ Քէօչէհիւրացի մը ճանչցան եւ անունը տուին :Անիկա անմիջապէս ըսաւ, թէ ասոնք յոյն տղաքներ են. ասոնք ալ մեզ չէթա կարծեր էին: Երբ հասկցանք, իրարու մօտեցանք եւ համբուրուեցանք :

Ասոնք քիչ առաջ երկու քիւրտ սպաններ եւ դէպի մեզ եկեր էին՝ մեզ հետ միանալու մտադրութեամբ, երբ Քէօչէհիւրացիները մեր տեղը յայտներ էին իրենց: Իրարու ծանօթացանք· ի– րենց անուններն էին Վասիլ, Պետրէ եւ Թրիան– տաֆիլ: Ասոնք Հապչըլի Ա· գիւղէն էին. խորտուած պատրաստեցինք եւ չուրջանակի նստած սկսանք խօսիլ: Շատ բաներ տեսած էին. Վասիլը մանաւորապէս նկարագրեց Անդրէասի դէպքերը· բոլոր Հայերը կոտորեր էին. մէկուն խնայեր էին եօթը օտար լեզու գիտնալուն համար, բայց քիւրտ մը կացինը վերցնելով, գլուխը երկու կտոր ըներ էր: Այս բոլորը տեսնելով, Ցոյները որոշեր էին լեռը փախիլ:

— Մենք համոզուած ենք, որ Թուրքերը մի– այն մեր թշնամիները չեն, այլեւ մեր թշնամիները· վաղը, միւս օր նոյն բաները մեզի ալ պիտի ընեն, կ'ըսէին :

Երդում ըրին, որ այլեւս մեզ հետ միասին պիտի ապրին, միասին պիտի մեռնին, քանի Թուրքիա դոյութիւն ունի: Ուղեցին մեր տրամադրութիւնները իմանալ· մտադրեցինք փոստա մը դարնել, դրամ ձեռք բերել եւ յետոյ որոշել մեր ծրագիրը :

Առաւօտուն կանուխ հասանք Քէօսէ Դղի դաշտերը, որոնք չօսէին մօտ կը գտնուէին· օդը, ջուրը լաւ ըլլալուն՝ կաղդուրուեցանք, մանաւանդ որ լաւ ուտելիք ունէինք: Քիչ յետոյ մեր պահակները իմացուցին, թէ պինուած մարդեր կուգան : Հեռադիտակները առինք, դիտեցինք, որ Քէօ– չէհիւրացի փախստականներն են. հարց ու փորձ ըրինք եւ իմացանք, որ Թուրքերու հետ կռուի են բռնուեր: Արսէն (նոր փեսան) տիֆէ բռնուած ըլլալով, չէր կրցեր հեռանալ եւ կը չարունակէր կռուիլ· անիկա քալ որսորդ էր եւ 11 ժամէ ի վեր անընդհատ կը յաջողէր թշնամին հեռու պահել :

Անմիջապէս որոշեցինք իրենց օգնութեան հասնիլ, երբ ահա տեսանք, որ հարաւային կողմէն ձիաւորներ կուգան· հարցուցի թէ՝ ո՞վ է այդ առաջքէն եկող կապոյտ ձիաւորը: Ըսին թէ՝ յայտնի աւազակապետ Եուսուֆ պէյն է, որ մէկուկէս ամիս առաջ սպաններ էր 170 անդէն Տիվրիկցի Հայեր: Կռիւին նչանը տուինք եւ անմիջապէս տղաքը դիրքերը բռնեցին· մեր տեղը կիրճ մըն էր, կեցայ ու պոռացի Եուսուֆ պէյին ·

— Շիտկուիր դէպի մեր կողմը:

Այնքան չտապով չարժուեր էի, որ փոխանակ իմ հրացանս առնելու՝ առեր էի Վասիլին հրացանը · անմիջապէս կրակեցի· դնդակը մտաւ սրունքին մէկ կողմէն ու ելաւ միւս կողմէն. երկրորդ դնդակը դպաւ ձիուն գլխուն, որ դետին գլորուեցաւ իրեն հետ· այն ատեն Եուսուֆ պէյ հրացանը դետին նետեց եւ պոռաց·

— Թեսլիմ եմ (անձնատուր եմ), ձեր դերին եմ: Վասիլը սպաննեց եաեւէն եկող ձիաւորը, որ հայհոյելով, կը յառաջանար· հետզհետէ ձիաւորները մէկիկ – մէկիկ ինկան: Այդ միջոցին Քէօ– չէհիւրացի Աւետիս, որուն հօրեղբայրը սպաննած էր այդ հրէշը, հրացանը զարկաւ Եուսուֆի կուրծքին եւ վերջացուց: Դժբախտաբար ձիերն ալ սպաննուեցան· այդտեղ ձիու պէտք ունէինք: Նըպատակս էր հեծնել եւ Արսէնին օգնութեան հասնիլ :

Հապա՞ ասոնց հետ մեր գործը վերջացուցած էինք, երկու հեաեւակ երեւցան այն կողմէն, ուրկէ Քիւրտերը կուգային· իրենց վրայ դէնք չէր երեւար· եւ Թուրքերու պէս հազուած էին· երբ դիրքերուն մօտեցան, ամէնս մէկ հրացան արձակեցինք· մէկը վիրաւորուեցաւ, միւսը փախաւ, դնաց, իմաց տուաւ յոյն գիւղը՝ եւ Ցոյները եկան մեր դէմ, որովհետեւ այդ երկուքը Ցոյներ էին եւ մենք սխալմամբ զարկեր էինք·

ՋԱՊԷԼ ԵՍԱՑԵԱՆ

Ֆրանսական կաճառը, մխեւնոյն ատեն խզելով մշակութային պայմանագրութիւնը :

★ Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ հաշիւ 60 կամ 250 Ֆրանսացիներ մնացած են Լեհաստանի մէջ, մինչդեռ 350 – 400·000 Լեհեր կան Ֆրանսայի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ հինգ միլիոն տոլարի նոր փոխառութիւն մը խնդրեց Մ. Նահանգներէն :

ՆԱԽՈՐԴ սպարապետին զօր. Ռըվէռի խըն – դիրը կը յուզէ հանրային կարծիքը : Ուրիշ զօրավար մը, Մասթ, պատուոյ ատեան պահանջեց : Գլխաւոր մեղադրանքը այն է թէ հակառակորդ – ներուն ձեռքը անցած է զօր. Ռըվէռի գաղտնի տեղեկագիրը Հնդկաչինի մասին, բազմագրուած ըլլալով 80 օրինակ :

65 ՆԱԻԱՋՆԵՐ ծովամոյն կորան անգլիական «Թրըքիւլէնթ» սուզանաւին հետ, Թէյմսի գետաբերանը, իրրեւ հետեւանք չուէտ. չոգենաւի մը անզգուշութեան : Սուզանաւը ունէր 80 նաւազներ, բայց միայն 15 հոգի փրկուեցան : Ազատարար օգնաւ մըն ալ խորտակուելով հինգ օգա – չուներ մեռան : Թերթերը զարհուրելի մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն այս աղէտի մասին : Անգլ. կառավարութիւնը վար դրաւ չուէտական չոգենաւը :

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ, Պ. Ռոպէռ Շուման, Պոնն հասնելով, ընդունուեցաւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին՝ Տոքթ. Ատընաուըրի կողմէ : Թերթերը կը գրեն թէ օրակարգի գլխաւոր խընդիրն է Սարի չրջանին ճակատագիրը : Գերման – ները Գերմանիոյ ամբողջական մասը կը նկատեն այդ չրջանը, աչխարհագրական թէ քաղաքական տեսակէտով : Ֆրանսա կ'ուզէ որ այս պարագան ճչդուի հաչտութեան դաչնագրէն վերջ, ընդհ. քուէարկութեամբ :

ՇԱՏ ԿԱՐԵԻՈՐ ժողով մը գումարուած է Մոսկուայի մէջ, Սթալինի ծննդեան 70ամեակին առթիւ, համաձայն «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի քաղաքական տեղեկութեանց : Կը կարծուի թէ որուած որոշումներուն հետեւանքներէն մէկը պիտի ըլլայ աւելի ամրապնդել բոլոր արբանեակ պետութեանց տնտեսական կապերը Մոսկուայի հետ, բոլորովին ջնջել արեւմտեան ազդեցութիւնը եւն. :

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԵՑԱՒ Ի. Միութեան մէջ, հայրենադաւներուն, լրտեսներուն եւ վնասարարներուն դէմ, Գերագոյն Խորհուրդին որոշումով : Այս չարքէն դուրս եղած չարագործները պիտի օգտուին 1947ի օրէնքէն, որ կը ջնջէր մահապատիժը :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նոր վարչապետը, Նահաս փաչա, կազմեց իր դահլիճը, որ կը բաղկանայ 18 նախարարներէ : Նորընտիր խորհրդարանին մէջ իր կուսակցութիւնը (Վաֆտ) ունի 225 անդամ 319ի վրայ : Միւս երեսփոխանները կը պատկանին դաշնագան հոսանքներու (միայն մէկը ընկերվարական է) : Նահաս փաչա Վաֆտի նախագահն է 1927էն ի վեր, եւ վեցերորդ դահլիճն է որ կը կազմէ : — Անգլիոյ արտաքին նախարարը այս չարքու պիտի տեսակցի Նահաս փաչայի հետ :

ԳԻՆԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ երեք տեսակ դիներ որոշեց կառավարութիւնը, հզքթոլիտրը 360, 400 եւ 410 ֆրանք : Միեւնոյն ատեն ներածումներ պիտի կատարուին. բայց իրազեկներ կը հաւատան թէ 3 — 5 ֆրանք պիտի սղէ փոքրաքանակ վաճառումը : Այգեգործներն ալ դժգոհ են եւ դադարեցուցած է կեդր. եւ Միջին Ֆրանսայի մէջ :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ գործածութեան ներկայ չափը պիտի չարունակուի յառաջիկայ չաբթու եւս (Յունուար 15 – 21) : Գործարանները պիտի կրնան հոսանքէն օգտուիլ կրճատման օրերն ալ, ժամը 9 — 17 :

ՃԱՓՈՆԻ համայնավար կուսակցութիւնն ալ ըմբոստացաւ կոմինֆորմին դէմ, որ ամբաստանած էր իր գործօն անդամներէն Նոզաքան, իրրեւ «գծէն չեղած» :

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ընտրութեանց պատրաստութեան առթիւ մեծ իրարանցում կը տիրէ ամբողջ երկրին մէջ : Զբրչիլ անմիջապէս Լոնտոն վերադարձաւ, կարճ կապելով իր արձակուրդը : Երկու կողմերն ալ ահագին ծախքեր ստանձնած են, յաղթանակը չահելու համար : Անգլիայէն դուրս ալ ուշադրութեամբ կը հետեւին անցուդարձին :

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ Զուիցերիա – ցի Ժողովրդի Օլթամաթ, այլ անուամբ Տիէօռօնէ, որ հիթլէրականութիւնը կը փառաբանէր փարիզի մէջ, անթելով եւ թերթով, իրրեւ «չէզոք խօսնակ մը» : 1944ին իր երկիրը վերադառնալով, դատապարտեցաւ եօթը տարի բանտարկութեան, իբրեւ դաւաչիք :

ՉՈՐՍ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐ մահուան դատապարտուեցան Լեհաստանի մէջ, իրրեւ պատերազմի ոճրագործներ :

ՏԱՍԸ ԱԼՊԱՆԱՑԻՆԵՐ դատուեցան Սկիւպի մէջ (Եուկոսլաւիա), իրրեւ լրտես կոմինֆորմի :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՒՆԴԵՍԸ

Կազմակերպուած կեդր. վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի լաւագոյն ուժերու, Salle d'Iéna, *Շաբաթ 21 յունուար 1950, ժամը 9.30ին :*

Միխթար Աբթահօր ժահուան 200ամեակը

Պիտի տօնուի նախաձեռնութեամբ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏ ՖՈՆՏԻ *յանձնախումբին, կիրակի իրիկուն, 5 Փետրուար*, Salle de la Mutualité :

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

« ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ» ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱՂԱՆՍ — *Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ Յունուար 21ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, «Ա. Ահարոնեան» ա – կումբին մէջ, մանկական եւ գեղարուեստական բաժիններով : Աւանդական կաղանդի արարողութիւն եւ նուէրներու բաչխում :*

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Համայեակ Ալէքսանեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ծնողքին՝ ՄԿՐՏԻՉ ԵՒ ԱԶՆԻՒ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆի անուան տօնին առթիւ, ինչպէս եւ իրենց եղբօր՝ ԱՐՏԱՇԵՍ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆի եւթեծ մօր ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆի յիչատակին : Կը հրաւիրուին անոնց յիչատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — *Ազգմեան եղբայրները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, 15 Յունուար, յետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 Ժան Կուժոն, իրենց ողբացեալ հօր՝ ՅԱԿՈԲ Ա.ԶԷՄԵԱՆի մահուան եւ մօր՝ ՏԻԿԻՆ Բ. Ա.ԶԷՄԵԱՆի (քառասունք) յիչատակին : Կը հրաւիրուին իրենց յիչատակը յարգողները :*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ դերասան Թրագօշի եւ մասնակցութեամբ տեղական կարող ուժերու :

16 Յունուար, երկուչաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, **Horloge***ի չքեղ թատերասրահին մէջ,* 137 Cours Lafayette :

« ՃԱՐՏԱՐԱԳԻՏ ԱՐՄԱՆԸ »

(Երաժչտական թատերգութիւն, խնամեալ պատրաստութեամբ) : Եւ ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ, երգախառն կատակախաղ 8 արար :

Մուտք 150, 100 եւ 75 ֆրանք :

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Նուպար Դաւիթեան եւ զաւակը, Այրի Տիկ. Վերժին Քէհեաեան (Պոլիս), Տէր և Տիկ. Տոքթ. Օտապաչեան եւ զաւակները (Պոլիս), Այրի Տիկ. Արշալոյս Գամպուրեան, Այրի Տիկին Երանուհի Գամպուրեան, Լինչպէս եւ Պօղոսեան, Գամճեան, Լքպկէրեան, Պուրմայեան, Եաղըճեան, Աչճեան ընտանիքները խորին ցաւով կը գուժեն մահը իրենց մօր, քրոջ եւ աղգականին

ՏԻԿԻՆ ԻՍԿՈՒՀԻ ԴԱՒԻԹԵԱՆի

(Ծնեալ Քիւրքճեան)

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Երեքչաբթի, 17 Յունուար, ժամը 3·30ին : Հաւաքուիլ իր բնակարանը, 14, Cité de l'Industrie, Pré St. Gervais (մէթրօ Փորթ տէ Լիլա), ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փէ Սէն Ժէռվէյի դերեզմանատունը, իր ընտանեկան դամբարանը :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի իրրեւ այդ նկատել ներկայս :

PALAIS DES SPORTSի մէջ

երկուշաբթի 16 Յունուար ժամը 20ին

UN SUPER – GALA DE POIDS LOURDS

Stéphan OLEK	c/	**Jo Weidin**
Aaron WILSON	c/	**Eugène Robert**
Paco BUENO	c/	**Emile BENTZ**
Jacques HAIRABEDIAN	c/	**Lucien Corenthin** (Revanche)
Joseph ROUDE	c/	**Jean Dobiasch**
René HAUENSTEIN	c/	Mohamed **Embarek**

Գլխաւոր ամբաստանեալը դատապարտուեցաւ մահուան, միւս 9ը՝ 5էն 20 տարի տաժանակիր աչխատանքի : Ընդհ. դատախազը ըսաւ թէ «Սպանիան խամաճիկ մը դարձած էՄոսկուայի ձեռքը եւ դարձած է կեդրոն մը՝ դաւեր լարելու համար Եուկոսլաւիոյ դէմ » :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ — Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի յաջորդ դասախօսութիւնը՝ այս հինգչաբթի երեկոյեան ժամը 8·30ին, 78 բիս Բապըլէ : Կը դասախօսէ ընկեր Կ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ : Նիւթը՝ «Հ. Ց. Դ. քաղաքական նպատակները » :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ — Հ. Ց. Դ. Վարդան Ենթակա – միութիւն ընկ. ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Առնուվիլի սովորական հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Ստիպողաբար կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները :

ՓԻ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երկուչաբթի ժամը 3·30ին, Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue Saint Sulpice : Մասնաւոր հրաւէր ղրկուած ըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իրը այն նկատել :

*«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»ի ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաքոյթը՝ այս երկուչաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Café Régent*ի *վերնայարկը, (մէթրօ Փաւէ) : Կը խօսի ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ : Նիւթը՝ «Ներքաչ վարժապետեան» :*

ԾԱԽՈՒԻ Է :

Հիւանդութեան պատճառով
Նպարավաճառի խանութ մը
ALIMENTATION COURS DES HALLES
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԷԿ ԹԱՂԱՄԱՍԻՆ ՄԷՋ
Բանուկ առուտուր, (երեք վաճառորդ, 2 կչիռ)
36 rue des Varennes
Métro Rue du Bac **Paris (7)**
Գաւառներէն դիմել դրաւոր
Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց :

Երաժչտագէտ Պ. Ն. Սերգոեանի

կողմէ երգուած 8 եկեղեցական երգերու երգահաւաքները հրապարակ ելած են եւ կը ծախուին Պարսամեան գրատունը, 46 rue Richer, Paris (9) :

Կամ հեղինակին՝ Պ. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի մօտ, 27 rue Victor Hugo, Rosny s/Bois :

Մեր հոգեժամյլ չարականները պէտք է լըսուին նաեւ հայ տուներն ներս եւ անոնցմով լեցուին մեր նոր սերունդի պատանիներուն հոգին : Ցարգելի երաժչտապետի ձեռնարկը լաւագոյն առիթն է այդ նպատակին հասնելու :

Ահա եւ երգերը. —

1.— ՈՒՐԱԽ ԼԵՐ (հարսանեկան եւ ԴԱՐՁ ԱՆՁՆԻՄ (յուղարկի) : 2.— ՑԱՐԵԻԵԼԻՑ ԵՒ ԵԿԵՂԵ – ՑԻՔ, ԱՆԵՂԱՆԵԼԻ : 3.— ՃԱՆԱՊԱՐՀ, ԴՈՒՐՆ ԿԵՆԱՑ : 4.— ՃԱՆԱՊԱՐՀ (յորդորական), ԴՈՒՐՆ ԿԵՆԱՑ (յորդորական) : Վերջին երեքը Արեւագալի մեղեդիներ են :

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

SOCATEX *ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք* ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie *եւն.* դերձակի **toile**ի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14 : Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն :

Բաց է երկուչաբթի օրերը, ժամը 9էն 19 :

Առաքում գաւառները :

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) **TEL. Tru. 37-92**
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջ նել Carrefour Chateaudun 5 *վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazare*էն :*

Patisserie Roger

ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵԼԵՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՊՊՐԵՑԻՔ
ձեր ուզած ամէն տեսակ **gateaux**ները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՏՈՒՔԻ,
ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱՔ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒՄ
ՄԱՏՉԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 17 Janvier 1950 երեքշաբթի 17 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6053–Նոր շրջան թիւ 1464

Խմբագիրը՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԶԱՐԱՀՕՒՔ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐԸ

Շաբաթ օր Մոսկուայէն հեռագիր մը կը ծանուցանէր, չոր ու ցամաք բովանդակութեամբ ·

— « Գերագոյն Խորհուրդի (Սովետ) նախագահութիւնը (Պրեզիդիում) հուէարկեց հրամա – ճագիր մը որ կը վերահաստատէ մահապատիժը՝ հայրենադաւներուն, լրտեսներուն եւ վնասարարներուն համար :

Այս տնօրինութիւնն եղած է ընդ առաջ երթալով զանազան խորհրդային հանրապետութեանց, արհեստակցական միութեանց, գիւղական եւ մշակութային կազմակերպութեանց խնդրանքին :

« Միւս չարագործները պիտի շարունակեն օգտուիլ 1947ի հրամանագրէն, որ կը ջնջէր մահապատիժը »:

Շուտով կ'իմանանք թէ ի՛նչ կը նշանակէ այս «կարճ եւ ազդու» հրամանագիրը, զանազան հանրապետութեանց եւ միւս կազմակերպութեանց համար :

Անշուշտ պիտի բացատրեն նաեւ մահապատ – ժի վերահաստատման չարժառիթները :

Այս նոր տնօրինութիւնը (մի՛ոգացուիր !) նշանակալից է մանաւանդ անոր համար որ, կը հրամանագրուի խաղաղութեան ժամանակ : Եւ ճիշդ այն պահուն երբ աշխարհագրդրդ պայքար մը կը մղուի խաղաղութեան համար, առաջնոր – դութեամբ Յ· Միւութեան հզօրագոյն եւ ուղեկից կազմակերպութեանց :

1947 Մայիս 26ին, երբ կը ջնջուէր մահապա – տիժը, «խաղաղութեան առեն», Փրավտա կը բացատրէր իմբաղրականով մը·

— « Մահապատիժը զէնք մը եղաւ հակայե – ղափոխութեան դէմ, բայց վերջին աշխարհամարտը հաստատեց ընկերվարական կարգուսարքին անխախտելի հանգամանքը : Դահիճը աւելորդ է այլեւս »:

Դժբախտաբար ձեռքի տակ չունինք այդ իմ – բաղրականին ընդարձը, ամբողջութեամբ արտա – գրելու համար : Ըսենք միայն որ յօդուածագիրը կը նոյն ինքն Վիշինսկի, Յ· Միւութեան արտաքին նախարարը : Ան որ, իբրեւ ընդհ· դատախազ, բազմաթիւ գլուխներ «մաքրեց» դնդակահար , սկսելով իր իսկ վարպետներէն, — Զինովիեւ, Պուխարին եւ միւս բոլոր հիմնադիրները, տեսաբաններն ու առաջնորդները խորհրդային վարդապետութեան :

Նոյն ձեւով դեռին փռուեցան նաեւ միւս բոլոր հանրապետութեանց եւ ինքնավար շրջաններու վարիչ – գործիչ գլուխները (1936–37) :

Մեր մինուճար հայրենիքն անգամ ազատ չմնաց այս «հարուածային մաքրագործում»էն :

Մինչեւ այսօր ալ, կարդ մը ջոջ անուններ են որ կը չքջին բերնէ բերան, — Աղասի Խանջեան , Սահակ Տէր Գաբրիէլեան, Մուղդուսի, Ամատունի, Ն· Ստեփանեան եւն· :

Իրականին մէջ, բոլշեւիկեան Ապրիլ Տասնըմէկ մըն էր որ կը սարքուէր Հայաստանի մտաւորականութեան դլխուն, նոյն քամնելի բարբարոսութեամբ :

Սովետամոլ սոխակներէն ոչ մէկը համար – ձակեցաւ պատասխանել սա վրդովիչ հարցում – ներուն որ կ'ուղղուին տարիներէ ի վեր ·—

Քանի՞ հոգի ուղղակի դնդակահարուած են : Քանի՞ հոգի մեռած՝ բանտի կամ աքսորի մէջ :

Ո՞ւր կը դտնուին անոնք որոնք իբրեւ թէ ողջ մնացած են : Ինչո՞ւ թոյլ չեն տար որ իրենց հայրենիքը վերադառնան, յաղթական պատերազմէ չորս – հինդ տարի վերջը ···

Անշուշտ միամիտ հարցումներ են ասոնք, հիմա որ կը վերահաստատուի մահապատիժը, իբրեւ չարագուշակ նախանշանը նոր «մաքրագործումներու »:

Սթալինականութեան համար երբեք ալ դժուար չէ նոր պատրուակներ ստեղծել, խոտացնելու համար «հայրենադաւներու, լրտեսներու եւ վնասարարներու» չարքերը, կեր ճարելով ամբոխին :

Երկի՝ Փաշական – Թրոցքիական խարանը կը բաւէր, ականատես դլուխներ փչրելու համար :

Այսօր մահացու բանաձեւ մը եւս ունին ·— Թիթոյական, իբրեւ լրացուցիչ մաս հայրենադաւութեան եւ լրտեսութեան : Ուղեցոյց մը, որ տառապէս կը գործադրուի արբանեակ երկիրներուն մէջ :

Լրտեսախտի նոր համաճարակ մը չի՞ մաներ մահապատիժի վերահաստատումը Յ· Միւութեան մէջ, անհաշուելի հետեւանքներով ··· Շ·

Ֆրանկեւհայկական եռեկոյթ մը

Ի ՊԱՏԻՒ Պ· ՖՐԻՏՒՐԻՒ ՖԼՕՏԻԻ

Ֆրանքեւհայկական Միութիւնը հայկերոյթ մը սարքած էր կիրակի կէսօրին՝ ի պատիւ իր ընդհանուր – քարտուղար Պ· Ֆրէտէրիք Ֆէյտիի, որ վերջերս հայերէնի դասախօս նշանակուեցաւ Արեւելեան կենդանի Լեզուներու վարժարանին , յաջորդելով Պ· Ժորժ Տիմէզիլի, ներկայիս դասախօս Քոլէժ տը Ֆրանսի :

Ներկայ էր ընտրեալ բազմութիւն մը : Բայ ի Ֆրանքեւհայկական Միութեան նախագահ Պ· Լուի Մառէնէ, ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին Պ· Հանրի Մասէ, տնօրէն Արեւելեան կենդանի Լեզուներու վարժարանին, երեք հայազէտ Ֆրան – սացի վարդապետները, Հ· Լուի Մարիէս, նախկին ուսուցիչ հայերէն լեզուի Institut Catholiqueի որ խորապէս ուսումնասիրած է «Եղնիկ»ը, Հ· Մէր – սիէ, իր յաջորդը՝ որ տարիներէ ի վեր կ'աշխատի «Ազաթանդեղոս»ի վրայ, Հ· Թալօն, Ցիստեաեան ուխտէն, Հ· Սահակ Տէր–Մովսէսեան, տէ – սուչ Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի, Պ· Ֆիլիփ Տավիտ, նախկին պատուիրակ Սուրիա – Լիբանանի մարզպանութեան, Պ· Փօլ տիւ Վէռս, Ծանօթ հեղինակը La Passion de Cilicieի, Պ· Ժաք Ogliastro, «Ֆիկարօ»ի քաղաքական բաժնի խմբագիրներէն, Պ· Thomas Bodoin, թղթակից Լիոնի «Լը Փրոկրէ» թերթին, Պ· Պրուսի, նախկին տնօրէն Լա Նասիոնի, Իւնիօն Ֆրանքօ–Արմէնիէնի վարիչ մարմնի անդամները, Հայ Գաղթ· կեդրոն· Գրասենեակի տնօրէն Պ· Մ· Բունիաթեան, Հայ Գաղթականաց Մորհուրդի նախագահը , հայկական զանազան կազմակերպութեանց եւ մամուլի ներկայացուցիչները :

Հայկերոյթին վերջ առաջին խօսողն եղաւ Ֆրանքօ – Արմէնիէնի նախագահը Պ· Լուի Մառէն, երեսփոխան եւ նախկին նախարար, որ ըսաւ թէ Արեւելեան կենդանի Լեզուներու վարժարանը աշխարհի լաւագոյն դպրոցն է, որմէ դուրս եկած են բազմաթիւ դիւանագէտներ, եկեղեցական պետեր եւ դիւանադէտներ : «1898ին Քազան (Ռուսիա) գացի պաշտօնական առաքելութեամբ մը : Հոն տեսայ ա – շակերտներ, որոնք 15 տարեկանէն սկսեալ բոլոր լեզուները կը խօսէին, սակայն ընդհ· զարգացում չունէին : Պ· Ֆէյտիի առաւելութիւնն այն է որ կը ճանչնայ հայկական հոգին եւ ամբողջ հայկ· մշակոյթն ու քաղաքակրթութիւնը, որոնք մեծ արժէք կը ներկայացնեն մարդկային պատմութեան մէջ : Պ· Ֆէյտի մեծ աշխատանք մըն է որ կը կատարէ՝ բարձրացնելու համար Ֆրանսայի արժէքը արտասահմանի մէջ : Հայերը Հիթիթներու կամ Բաբելացիներուն պէս կորսուած ազդ մը չեն, այլ ազդ մը, որ ամբողջ դարեր փառքի օրեր ապրելէ վերջ, տառապած է եւ կեղեքուած, սակայն կուրծք տըւած է բոլոր ասիական բարբարոսներու, Թաթարներու եւ Մոնկոլներու արշաւանքներուն, ինչպէս մեր Լօռէնը : Ֆրանսան ալ պարտութեան օրեր ապրեցաւ վերջերս, այժմ վերականդնած է : Հայերը աւելի մեծ ճիդ ունին կատարելիք՝ վերա – կանդնելու համար : Պէտք չէ երբեք յուսահատիլ : Արդարութիւնը կը յաղթանակէ երբեմն այնպիսի ժամու մը, երբ բնաւ չի սպասուիր : Բոլորիդ աշխատանքը անհրաժեշտ է՝ որպէսզի վերջապէս յաղթանակէ արդարութիւնը » : Ու իր բաժակը պարպեց Հայաստանի ազատութեան համար :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻՆ կը հեռագրեն թէ արաբական երկիրներու ամբոխական դեսպանները խորհրդա – ժողով մը պիտի դումարեն յունուարի վերջը, Սուրիոյ մայրաքաղաքին մէջ : Ցեռոյ տեղի պիտի ունենայ դինուորական կցորդներու Ժողովը :

ԿԻՊՐՈՍԻ Լիմասոլ քաղաքին յունական դըպրոցներու հազար աշակերտները դասադուլ յայտարարեցին, ուսուցիչներուն արդիլուած ըլլալով մասնակցիլ այն հանրաքուէին որ կը կատարուի , կղզին Յունաստանի կցելու համար :

ՍՊԱՆԻԱ. 500·000 թոն ցորեն կը խնդրէ որեւէ երկրէ, հինդ ամսուան բաց մը դոցելու համար : — Զօր· Ֆրանքօ հրամայեց Փետրուար 1ին ար – ձակել բանակին մէկ երրորդը, հարիւր հազար զինուոր :

ԵԳԻՊՏՈՍ 50·000 թոն պղպատ պիտի ստա – նայ Գերմանիայէն, երկաթուղիներու համար, մէկ միլիոն սթերլին արժեղութեամբ : Անգլիական ա – ռաջարկ մը մերժուած էր նախապէս :

Զինուցիներր կը գրաւեն Փէյրիճի ամերիկեան հիւպատոսարանր

ԲՈՒՌՆ ՑՈՒԶՈՒՄ· — ԲՈԼՈՐ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ ԵՏ ԿԱՆՉՈՒՄԱԾ ·— ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀՐԱԺԱՐՈՒՄԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻ

Զինաստանի համայնավար կառավարութիւնը չաբաթ օր գրաւեց Փէքինի ամերիկեան ընդհ· հիւպատոսարանը : Այս գործողութեան հետեւանքով, ամերիկեան կառավարութիւնը եւս կանչեց բոլոր պաշտօնեաները :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ չինական իշխանութիւն – նը այս բռնագրաւումը կատարեց «յանուն ժողովրդային հանրապետութեան»: Զինաստանէն եւս կանչուած ամերիկեան պաշտօնեաներուն թիւը կը հաշուեն 135 եւ չաբաթներ, եւ նոյնիսկ ամիսներ պիտի անցնին, մինչեւ որ բոլորն ալ կարենան հեռանալ : Ամերիկեան չահերը պիտի պաշտպանէ Անգլիա, որ անցեալ չաբթու իրաւապէս ճանչցաւ Զինաստանի նոր իշխանութիւնը : Աւելի քան հարիւր տարուան մէջ առաջին անգամ է որ Մ· Նահանդները պաշտօնական ներկայացուցիչ պիտի չունենան Զինաստանի մէջ :

Հիւպատոսարանին բռնագրաւումը բուռն յուզում եւ զայրոյթ պատճառեց Մ· Նահանդներուն մէջ· այն աստիճան որ չատ մը ծերակուտականներ արտաքին նախարարին՝ Էչիսընի հրաժարումը կը պահանջեն : Հանրապետականներուն կարծիքով , այս դէպքը կ'ապացուցանէ թէ վերջնապէս ձախողած է Էչիսընի քաղաքականութիւնը Ծայր· Արեւելքի մէջ : Եթէ ընդհանուր վիճաբանութիւն մը տեղի ունենայ ծերակոյտին մէջ, ծանր քննադատութիւններ պիտի ըլլան Էչիսընի դէմ, պահանջելով արմատապէս մաքրագործել արտաքին նախարարութիւնը :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ փէքինի Ֆրանսական եւ Հոլանտական հիւպատոսարաններն ալ փակուեցան, հակառակ եղած բողոքներուն : Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարին բանբերը դեկուցում տալով մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ , ըսաւ թէ աննախընթաց է Զինաստանի համայնավարներուն արարքը եւ հակառակ՝ միջազգային օրէնքներու ընդհ· հիւպատոսը չայողած է ոչընչացնել դիւանաթուղթերուն եւ ծածկագիրներուն մէկ մասը, պաշտօնատան բռնագրաւումէն առաջ : Հիւպատոսարանին 36 պաշտօնեաները չեն ձերբակալուած, բայց այլուր փոխադրուած են :

Թերթերը 3000 կը հաշուեն Զինաստանի մէջ հաստատուած ամերիկացի առեւտրականներուն թիւը :

ՄԱՕ – ՅԻ ԹՈՒՆԿ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱ.

Զինաստանի բոլշեւիկեան հանրապետութեան նախագահը, Մաօ Ցէ Թունկ, որ Մոսկուա գացած էր Սթալինի ծննդեան 70ամեակին առթիւ, տակաւին չէ վերադարձած : Միջազգային մամուլը զանազան կարծիքներ կը յայտնէ այս յապաղման առթիւ : Կ'ըսուի թէ մեծ դժուարութիւններ ծագած են երկու պետութեանց միջեւ : Ամերիկացի ծերակուտականներ որոնք վերջերս մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցած էին իրենց արտաքին նախարարին հետ, այն տպաւորութիւնը կրած են թէ Պ· Էչիսընն հաւանական կը դտնէ խզում մը Յ· Միւութեան եւ Զինաստանի միջեւ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, խզումը կրնայ տեղի ունենալ երկու պարագաներու մէջ·— 1· եթէ Մաօ ցէ Թունկ տեղի տայ Յ· Միւութեան պահանջներուն առջեւ, իրեն դէմ հանելով անոնք որ ազդայնական են համայնավար ըլլալէ առաջ·— 2· եթէ մերժէ Մոսկուայի պահանջները : Այդ պարագային պիտի դառնայ Զինաստանի Թիթօն :

Երկու զօրավարներու խնդիրը

Ազգ· ժողովի այսօրուան (Գչ·) նիստին մէջ, վարչապետը լուսաբանութիւններ պիտի հաղորդէ երկու զօրավարներու մասին չրջած զրոյցներու առթիւ, իբրեւ հետեւանք նախարարական խորհրդակցութեան մը որ տեւեց չորս ժամ :

Առենէ մը ի վեր տեղական թերթերը զարմանազան պատմութիւններ կը հրատարակեն երկու բարձրաստիճան սպաներու մասին, որոնց մէկը զօր· Րուվէռն է, 59 տարեկան, ընդհ· սպայակոյտին պետը՝ մինչեւ 1949 Դեկտեմբեր 7, միւսը՝ զօր· Շարլ Մասթ, 61 տարեկան, տնօրէնը ազգ· պաշտպանութեան ուսումնարանի, մինչեւ 1949 Սեպտեմբեր :

Առաջինը դեռ կը մնայ գործօն բանակին մէջ եւ անդամ է Ազգ· պաշտպանութեան բարձր խորհուրդին, իսկ երկրորդը հանդստեան կոչուեցաւ :

Երկու զօրավարներու խնդիրը ծագեցաւ անցեալ Սեպտեմբերին, երբ Փարիզի ոստիկանութիւնը տեղեկացաւ թէ զօր· Րուվէռի կողմէ Հնդկաչինի մասին պատրաստուած տեղեկագրին պատճէնը կայ Փարիզի մէջ, Վիէթ Նամի կազմակերպութեանց մօտ : Տեղեկագիրը աննպաստ էր Ֆրանսական քաղաքականութեան համար եւ կ'ըսէր, ինչպէս հրատարակեցին տեղական թերթե–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀՐԱՏԱՊ ԽՆԴԻՐ

(ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԵՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆԸ)

Ա.

ՄՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, եգիպտոսի մեր պաշտօնակիցը, «Ճուսաբեր», շարք մը խմբագրականներով կ'արծարծէ Երուսաղէմի պատրիարքին ընտրութեան խնդիրը, որ համազգային արժէք ունի: Ահաւասիկ առաջին մասը (22 Դեկտեմբեր, 1949).—

Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան արժէքը կարելի չէ լրիւ ըմբռնել ոչ լսելով եւ ոչ իսկ տըքնաջանօրէն կարդալով:

Սեփական աչքերով տեսնել պէտք է Պատրիարքութեան պատկանող բոլոր սրբատեղիները, եկեղեցիները, հաստատութիւնները ու կալուած – ները, ըմբռնելու համար այն բացառիկ կշիռը, որ մեր ժողովուրդը կը դրաւէ Պաղեստինի նման կարեւորագոյն վայրի մը մէջ:

Գէթ մեզի համար միշտ պիտի մնայ առեղ – ծուածներու սահմանին մէջ այն հարցը, թէ այդ ի՞նչպէս եղաւ, որ մենք, « փոքր ածու» մը, կըրցանք, հնագոյն դարերէ ի վեր, այդքան պատկառելի դիրք դրաւել այդքան առաջնակարգ կարեւորութեամբ երկրի մը մէջ:

Ու ոչ միայն դրաւել, այլեւ պահել այդ դիրքը դարեր անընդհատ, պահել մինչեւ այսօր:

Ցոյց տալու համար, որ մենք բնաւ չենք չափազանցեր մեր հասկացողութիւնները ու տպաւորութիւնները իրողութենէ եւ փաստերու մասին, յայտնենք, որ սրբավայրերով ճոխացած Պաղեստինի մէջ, ուր թիզ մը հողը իր քաշէն աւելի ոսկի կ'արժէ, Հայ Եկեղեցին կեցած է հաւասար դեռնի վրայ քրիստոնէական հաւատքի երկու հզօրագոյն եկեղեցիներու հետ՝ Կաթոլիկ եւ Ուղղափառ:

Ընդհանուր առումով այս երեք եկեղեցիներն են տէրը դրեթէ բոլոր սրբատեղիներուն, հաւասար դիրքի վրայ եւ հաւասար իրաւունքներով:

Միւս քրիստոնեայ ազգերը «հետեւորդ» (հըպատակ) են այս երեք եկեղեցիներուն:

Բացառութիւն ըլլալով՝ այս երկրին մէջ «հետեւորդ» ունինք նաեւ մենք (թող թէ կրօնական դիծով), մենք, որ աշխարհի բոլոր անկիւններուն մէջ միայն «հետեւորդ» ու հպատակ ենք ուրիշ – ներու ...

Ուշադրաւ պարագայ:

Քրիստոնէական աշխարհի թերեւս ոչ մէկ մասին մէջ այնքան մեղմ չէ պայքարը կրօնքի չուրջ, որքան Պաղեստինի մէջ:

Եւ աշխարհի թերեւս ոչ մէկ մասին մէջ պայքարը իրաւունքի չուրջ այնքան սուր ու լարուած չէ, որքան յատկապէս Պաղեստինի մէջ:

Պաղեստինը այսօր կրօնքի աշխարհ չէ, այլ իրաւունքի:

Երեք հզօր ու իրաւահաւասար եկեղեցիներ — Կաթոլիկ, Ուղղափառ եւ Հայ Լուսաւորչական — տեւաբար, արշալոյսէ արշալոյս օրուան լրիւ 24 ժամերու ընթացքին, «միշտ պատրաստ» վիճակի մէջ, կը հսկեն սրբատեղիներէն իւրաքանչիւր նշխարի եւ իւրաքանչիւր թիզ հողի նկատմամբ ունեցած իրենց իրաւունքներուն վրայ:

Այս իրաւունքներուն — նուիրական ու մեծարժէք — մաս կը կազմէ անդամ սրբավայրերու սիւներն ու լուսամուտները մաքրելու, անոնցմէ փոշին առնելու պարտականութիւնը ...

Ու հոն, ուր այս պարտականութիւնը, իբրեւ անփոխանցելի իրաւունք, խստիւ ճշդուած չէ եկեղեցիներէն իւրաքանչիւրին համար, հոն փոշին անձեռնմխելիօրէն կը կուտակուի սիւներուն եւ պատուհաններուն վրայ ...

Եւ այս պայքարը կը չարունակուի հինէն ի վեր, տարիներ, տասնամեակներ, յաճախ դարեր անընդհատ:

Այս դիրքը Հայութեան համար վանքի Միաբանութիւնը չստեղծեց սակայն:

Անկասկած, արտակարգօրէն մեծ է Միաբանութեան դերը մեր դիրքերու դրաւումին մէջ. սակայն բուն պայքարողը եղաւ հայ ժողովուրդը, դիւանագիտութեամբը իր հոգեւոր եւ աշխարհական առաջնորդներու:

Եւ դարերով հայ ժողովուրդը յեցակ հանդիսացաւ այս բացառիկ հաստատութեան, անոր համար յանձնօրէն զոհաբերելով թէ իր բարօրութիւնն եւ թէ նիւթական միջոցները:

Ոչ իրրեւ սիրող, այլ իրրեւ իրաւատէր:

Աչխարհածանօթ է Հայ Եկեղեցիի ժողովրդավար բնոյթը:

Մեր եկեղեցին ժողովրդական եկեղեցի է, ժողովուրդին կը պատկանի եւ ժողովուրդով կը կառավարուի:

Այսպէս եղած է հինէն ի վեր, եւ այսպէս եղած է կրօնական մեր բոլոր աթոռներուն նկատմամբ:

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնը հաստատուեցաւ 302ին, մինչեւ այսօր, այս 1647 տարիներու ընթացքին, 129 կրօնապետներ զահակալած են իրրեւ Ամենայն Հայոց Հովուապետներ, եւ անոնք ղրեթէ ամէնքը զահակալած են ժողովրդական քուէով:

Աղթամարի կաթողիկոսութիւնը հաստատուեցաւ 1113ին եւ տեւեց մինչեւ 1895ը. այս 782 տարիներուն Աղթամարի Աթոռը ղրաւած են 47 կաթողիկոսներ, դարձեալ ընտրութեամբ:

Պոլսոյ Հայ Պատրիարքութիւնը հաստատուեցաւ 1461ին եւ կը յարատեւէ մինչեւ այսօր. այս 486 տարիներու չրջանին 111 Պատրիարքներ ղրաւած են Պոլսոյ Աթոռը, դարձեալ ու վերստին քուէով եւ ընտրութեամբ:

Նոյնը եղած է նաեւ Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան նկատմամբ. այս Աթոռը հաստատուեցաւ 638ին եւ կը յարատեւէ մինչեւ այսօր, իր հիմնադրման թուականէն մինչեւ 1931ը, մինչեւ Թորգոմ արքեպս. Գուշակեանի զահակալութիւնը, այս 1293 տարիներու երկարաձիգ ճանապարհին, 91 Պատրիարքներ ղրաւած են Երուսաղէմի Աթոռը, դրեթէ բոլորն ալ ընտրութեամբ:

Եւ այսպէս եղած է ոչ միայն վերերը, այլեւ վարերը:

Այսպէս եղած է բովանդակ Հայ եկեղեցին, իր ամէնէն համեստ աթոռէն մինչեւ կրօնապետներու գահը:

Վեր է ամէն կասկածէ, որ իր ղրաւած բացառիկ դիրքը հայ կեանքին մէջ, հայ եկեղեցին, նորէն կը կրկնենք, կը պարտի առաւելապար իր այս ժողովրդավար ոգիին:

Անոր՝ իր եկեղեցիին՝ կապուեցաւ հայ ժողովուրդը ոչ միայն կրօնքով, այլ անոր կապուեցաւ նաեւ ազգային մտահոգութիւններով եւ իրաւունքներով:

Փորձեցէք այս ոգին խլել հայ եկեղեցիէն եւ դուք անոր տուած կ'ըլլաք ամէնէն մահացու հարուածը:

Բայց դառնանք Երուսաղէմին:

Ազգային Սահմանադրութեան 17րդ յօդուածը կ'օրինադրէր.

« Երուսաղէմի Պատրիարքը Ս. Յակոբայ Աթոռոյն ցկեանս զահակալն է. միանդամայն Հայոց Ազգին սեպհական Երուսաղէմ դտնուած ուխտատեղիներուն տնօրէնն ու Ս. Յակոբայ վանուց Միաբանութեան նախագահն է »:

Նոյն Սահմանադրութեան 20րդ յօդուածը կ'օրինադրէր.

« Երբ Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքը վախճանի, Միաբանութիւնը իր մէջէն տեղապահ մը կ'ընտրէ, եւ Ազգային ժողովները կը հաստատեն զայն»:

Իսկ խօսելով Պատրիարքի ընտրութեան եղանակի մասին՝ Սահմանադրութեան 21րդ յօդուածը կ'օրինադրէր.

« Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքը կոստանդնուպոլսոյ Ազգային ժողովներուն կողմէ կ'ընտրուի: Բայց Միաբանութիւնը իրաւունք ունի իր կարծիքը յայտնելու ընտրելեաց արժանաւորութեան աստիճանին վրայ, ներկայացման ցուցակաւ մի: Պատրիարքին վախճանելէն անմիջապէս եռքը՝ յիշեալ տեղապահը Միաբանից ընդհանուր ժողով կը գումարէ: Այս ժողովը անուանց ցուցակ մը կը պատրաստէ՝ կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքի ընտրութեան համար, կոստանդնուպոլսոյ եկեղեցական համագումար ժողովոյն ըրած կերպիւը. բայց պէտք է, որ Միաբանութեան ներկայացուելիք այս ցուցակը դոնէ եօթն ընտրելեաց անուն պարունակէ: Այս ցուցակը Միաբանութեան կողմէն ստորագրեալ յայտագրով կ. Պոլսոյ Պատրիարքարան կ'ուղարկուի »:

Այս «ցուցակ»ը պարտադրող հանգամանք չունի. ան լոկ «կարծիք յայտնելու» ձեւ մըն է միայն, ինչպէս որ Սահմանադրութիւնը կ'ըսէ:

Պարտադրող հանգամանք ունի միայն եւ բացառաբար Ա.ԶԳԸ՝ իր ընտրական քուէով:

Երուսաղէմ դտնուած ուխտատեղիներն ու վանքերը «միանգամայն Հայոց ազգին սեպհական նկատելով՝ Սահմանադրութիւնը բացառաբար ազգային ժողովներուն կը վերապահէր Պատրիարքին ընտրութեան իրաւունքը:

Իսկ այս ժողովները կը ներկայացնէին թրքահպատակ Հայ կրօնաւորներու քուէն ապահովելով Երուսաղէմի Հայ կրօնապետին:

Այս աւանդութիւնը, քաղաքական եւ այլ պատճառներով, խախտուեցաւ, սակայն, ասկէ 18 տարիներ առաջ:

Հանիտահին շրջան մը հայ թանուտրներով

Մարսէյլէն 25 քիլոմեթր հեռու է Կարտան, գուշ տիւ Բոնի կարեւոր կեդրոններէն մէկը: Ունի տասը հազար բնակիչ, երեք չրջաններու մէջ: Քաղաքը՝ Կարտան, Պիվէտ եւ Միւռէյ:

Այս չրջաններուն մէջ բնակող Հայերու թիւն է երկու հազար, որոնց 750ը Պիվէտի մէջ: Բնակիչները կարեւոր համեմատութեամբ օտարականներ են, որոնք առհասարակ կ'աչխատին ածխահանքերուն մէջ:

Խաղաղ անկիւն մըն է Կարտան: Ծովեզերեայ քաղաքներու ոչ եռուզեռը կայ եւ ոչ ալ որեւէ հրապոյրը: Շատ քիչ թիւով նոր եւ առողջապահիկ տուներ կան: Ժողովուրդը կը բնակի նախահայրերէ մնացած հին տուներու մէջ, որոնք ոչ չուր ունին եւ ոչ ալ արտաքնոց: Փողոցները նեղ, մութ եւ ցեխոտ: Առաւօտները քաղաքին հրապարակի երկայնքը, տեղի կ'ունենայ մառչէ: Շրջականերէն կուգան իրենց անհրաժեչտ առարկաները եւ ուտելիքները անկէ դնելու: Վաճառորդներու մէջ կարեւոր թիւ մը կը կազմեն Հայերը:

Քաղաքին մէջ կայ Alése Fronge – Camargue ընկերութեան ալիւմինիումի գործարանը: Իր տեսակին մէջ Ֆրանսայի երկրորդ մեծ գործարանն է, ուր կ'աչխատին մօտ հազար բանուորներ, որոնց կարգին 40 Հայեր: Օրավարձը չի համապատասխաներ ապրուստի սղութեան: 1949ին բաւական գործաւորներ ճամբուեցան: Կը կարծուի թէ այս տարի եւս պիտի ճամբուին, եթէ ներկայ տագնապը չարունակուի: Օրական 400 ֆրանքի աչխատող գործաւորներ կան:

Միւնիճ.— Կարտանէն երկուքուկէս քիլոմեթր հեռու կը գտնուի Միւռէյի ածխահանքը, որ ունի 640 մեթր խորութիւն: Հայերը «Չուրի հանք» կ'ըսեն: Ծովու մակերեսէն շատ վար իջած ըլլալով, բացուած նկուղներէն առատ չուր կը ցայթքէ: Ջրհանմեքենաներով չարունակ կը պարպեն չուրը: Կը կարծուի թէ ապագային ածխահորը պիտի ողղուի: Այս հանքին ածուխը որակով թէ քանակով չի հաւասարիր Պիվէտի ածուխին: Կ'աչխատին 1200 գործաւորներ: Հայ հանքագործներու թիւն է 30: Բանուորները կը բնակին ածխահանքի տնօրինութեան կողմէ կառուցուած տուներու մէջ, առանց վարձքի:

Պիվէյի.— Կարտանէն երկու քիլոմեթր հեռու, բլուրի մը վրայ հիմնուած է Պիվէտ: Ունի դեղեցիկ համայնապատկեր մը, մաքուր եւ առողջարար չուր եւ օդ: Բնակիչները մեծ մասով հանքագործներ են եւ կը բնակին հանքային ընկերութեան կառուցած միայարկ կղմինարէ տուներու մէջ, համաձայն իւրաքանչիւր ընտանիքի անդամներուն թիւին: Բնակարանը ձրի է, ածուխն ալ կը տրուի նուազ գինով եւ կը բաւէ իրենց: Ելեկտրականութեան կը վճարեն: Այս ածխահանքը բացուած է 1870ին: Առաջ մէկ հատ էր, սակայն տարիներու ընթացքին նոր հորեր բացուած ըլլալով, այսօր հինգ հորերու մէջ կ'աչխատին 2600 աչխատաւորներ:

Ածխահանքը 750 մեթր խորութիւն՝ երեք յարդլական հորերով: Գործաւորները ոտքով կ'իջնեն 295 աստիճաններէն, որ կը կոչուի ոքսէք: Ցետոյ վերելակով կ'իջնեն առաջին ածխահորը որ 180 մեթր խորութիւն ունի, վերջապէս երկրորդ եւ երրորդ ածխահորերը: Իւրաքանչիւր յարկի վրայ կ'աչխատին հանքագործներ: «Ոքսէք»ին ալ ելեկտրականութեամբ բանող մասնաւոր կառքերով բանուորները կ'երթան ծխլիսին անուն ածխահորը, որ ամենահինն է:

Ժամանակին՝ երբ այս հորերը բացուած չէին տակաւին, Պիվէտի կեդրոնէն աւելի քան երեք քիլոմեթր հեռու լեռներու մէջ կ'աչխատէին գործաւորները: Իւրաքանչիւր յարկ ունի իր աչխատավայրի բաժանումները, ներքնուղին (galerie) ուրկէ զանազան ուղղութեամբ նկուղներ բացուած են: Կ'երկարին մինչեւ 5 –6 քիլոմեթր: Դեռ պատերազմէն առաջ ձիաքարշ կառքեր կային գործաւորներ փոխադրելու եւ հանուած ածուխը ներքնուղի տանելու համար: Հիմակ ելեկտրականութեամբ կը փոխադրուին գործաւորներն եւ ածուխը: Մթերքին մէկ մասը վերելակով դուրս կը հանեն եւ կարտանի մօտ ածուխի գործարանը կը փոխադրեն, իսկ մեծ մասն ալ դեռնին տակէն կը փոխադրեն Մարսէյլ՝ ծովեզերեայ գործարանը: Հոն կը մաղեն եւ քարերը կը զատեն, ածխահոր – բերէն հոսող չուրերն ալ կը թափին Մարսէյլ՝ ծովը:

Աչխատավայրերը բաժնուած են երեք մասերու Ա. Գէշ. (Mauvaise) ունի 80 սանթիմեթրէն մինչեւ 1·20 մեթր բարձրութիւն, գործաւորը յատակ ծունկի եկած, վիզը մէկ կողմի վրայ ծռած՝ որպէսզի առաստաղին չդպչի գլուխը, կ'աչխատի ժամերով, սահմանուած ածուխի քանակը լրացնելու համար: Ջեռքը ունի ելեկտրական լամբար մը: Շատ մը տեղերու մէջ, որ կաղ կը պարունակեն, արդիւնած է ծխելը:

Հոս աչխատող գործաւորին օրականը աւելի բարձր է, առհասարակ արտադրած ածուխին համաձայն վճարում կ'ընդայ:

Բ. պզտիկ հանք, 1·50էն մինչեւ 1·70 է բարձրութիւնը, իսկ Գ.ը մեծ հանք, 3էն մինչեւ 3·50 բարձրութիւն ունի: Հոս աչխատողները աւելի լաւ պայմաններու մէջ կը գտնուին 600էն մինչեւ 900 Ֆրանքի միջեւ:

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Ցունուար 7ին տեղի ունեցաւ ուտեստի ծրարներու բացառիկ բաշխում մը Salle d'Horticultureի սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հայ Գաղթ. Կեդր. Գրասենեակին եւ մասնակցութեամբ Փարիզահայ բարեգործական միութիւններու: Ուտեստները տրամադրած էր I. R. O.ն Նոր Տարուան առթիւ, յատկացնելու համար Փարիզի չրջանի հայ կարօտեալներուն :

Շաբաթներու ընթացքին գլխաւորութեամբ Գաղթ. Գրասենեակին, միութիւններու ներկայացուցիչները բարեգործական, Աղքատախնամ, Կապոյտ Խաչ, Տիկնանց Միութիւն, Ռուսահայուհիներու միութիւն, Կովկասահայուհիներու միութիւն, ինչպէս նաեւ Ֆր. Բանակի Նախկին Ռազմիկներու միութիւն, քով քովի եկած էին, կատարելու համար այդ ծրարներու բաշխումի եւ մանկական հանդէսի մը կազմակերպութեան գործը:

Համապատասխան ստացուած ծրարներուն՝ անուանական հրաւիրատոմսեր ղրկուեցան այն կարօտեալներուն որոնց ցանկը կազմած էին վերոյիշեալ միութիւնները:

Անձնուէր Տիկիններ եւ Օրիորդներ եռանդով լծուած աշխատանքի պատրաստած էին 180 ծրարներ: Առանցմէ զատ Միութիւններու բերած նիւթական օժանդակութիւնով կարելի եղած էր պատրաստել մանուկներու համար երկու հարիւր խնամուած փոքրիկ ծրարներ միրգով եւ քաղցրեղէնով: Ակէ զատ իւրաքանչիւրը ստացաւ նախընթրիք: Կային նաեւ կարկանդակներու նուէրներ

ֆրանք աշխատավարձ կը ստանան, գործաւորները համաձայն իրենց գործին :

Հակառակ անոր, որ ամէն դիչեր մասնագէտներէ կազմուած քննիչներու կողմէ վտանգաւոր նկատուած բոլոր տեղերը կը քննուին, եւ վտանգաւոր տեղերը սիւներ կը հաստատեն, դժբախտաբար տարին քանի մը անգամ կամ կազը կը պայթի, փլցնելով առաստաղները, դէպի դուրս տանող ճամբաները կը դոցուին եւ չատ մը գործաւորներ չնչահեղձ կը մեռնին, եւ կամ ածուխ պարունակող առաստաղ մը յանկարծ վար կ'իյնայ աշխատողներուն վրայ :

Ներկայիս հոս կ'աշխատին 40ի մօտ հայ գործաւորներ: Գործերը թոյլ են, անցեալ տարի հարիւրէն աւելի գործաւորներ հանելով՝ ղրկեցին հիւսիսային չրջանի ածխահանքերը :

1948ի երկարատեւ գործադուլին ժամանակ, չատ մը գործարաններ, որ ածուխով կը բանէին, ստիպուեցան ձեւափոխել իրենց մեքենաները եւ մազութով բանիլ:

Այս երկու ածխահանքերն ալ ազդայնացուցած են: Վարչութիւնը կը բաղկանայ գործաւոր-ներէ կազմուած քննիչներու կողմէ վտանգաւոր նկատուած բոլոր տեղերը կը քննուին, եւ վտանգաւոր տեղերը սիւներ կը հաստատեն, դժբախտաբար տարին քանի մը անգամ կամ կազը կը պայթի, փլցնելով առաստաղները, դէպի դուրս տանող ճամբաները կը դոցուին եւ չատ մը գործաւորներ չնչահեղձ կը մեռնին, եւ կամ ածուխ պարունակող առաստաղ մը յանկարծ վար կ'իյնայ աշխատողներուն վրայ :

Ներկայիս հոս կ'աշխատին 40ի մօտ հայ գործաւորներ: Գործերը թոյլ են, անցեալ տարի հարիւրէն աւելի գործաւորներ հանելով՝ ղրկեցին հիւսիսային չրջանի ածխահանքերը :

1948ի երկարատեւ գործադուլին ժամանակ, չատ մը գործարաններ, որ ածուխով կը բանէին, ստիպուեցան ձեւափոխել իրենց մեքենաները եւ մազութով բանիլ:

Այս երկու ածխահանքերն ալ ազդայնացուցած են: Վարչութիւնը կը բաղկանայ գործաւորներէ կազմուած քննիչներէ : Քանի մը տարի առաջ, վարչական կազմի անդամները մեծ մասով համաձայնավարներ էին որոնք լաւագոյն դիրքերը իրենց կուսակիցներուն վերապահած էին, եւ քաղաքական գործադուլներ կը կազմակերպէին: Հիմա իրենց ազդեցութիւնը բոլորովին թուլցած է եւ պարագլուխներէն չատերը գործէ հանուած են:

Ցաջորդով՝ գաղութին կեանքը :

ԱՍԱՏՈՒՐ

պատրաստուած մասնակցող տիկիններու կողմէ :

Հանդէսը ունէր գեղարուեստական բաժին մը: Շողչողուն տօնածառին չուրջ կը տեսնուէին զուարթ մանկիկներ որոնք եկած էին մեծ մայրիկին կամ ծնողքին ուղեկցութեամբ:

Սրահին մէջ կը նչմարուէին նաեւ ծերեր եւ անկարներ, անկարող նոյնիսկ առանձին քալելու :

Հանդէսի վերջաւորութեան ծրարները բաժանուեցան կատարեալ կարգապահութեամբ :

Այս պատկերը յուզիչ եւ միանգամայն օրինակելի է ոչ միայն իր բարի նպատակին ծառայելու տեսակէտով, այլեւ իրրեւ ապացոյց՝ թէ անհրելի չէ գործակցութիւն ստեղծել եւ պահել բարեսիրական միութիւններու միջեւ:

Շնորհաւորելի է Գաղթականաց Գրասենեակը որ առիթ ստեղծեց այս ձեւի գործակցութեան մը:

ԱՐՇ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՀԱՑԿ. ԿԵԱՆՔԸ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիս.— Փոքրաթիւ գաղութին ազգ. կեանքը՝ 1949ին պէտք է նկատել մխիթարական: Շ. Նարդունին եղաւ առաջին մղիչ ուժը, որուն զարդացման նպաստեցին նաեւ Հրանտ Բալուեան եւ «Ցառաջ»ը: Այսպէս երեք տարիէ ի վեր գաղութը իր հանդէսներով, թէյասեղաններով, դասախօսութիւններով, խնջոյքներով, եւ մարզական խաղերով կը չանայ ծառայել ազգապահպանման դործին :

Վերջինը՝ հայկական Ծնունդի առթիւ, մեր կազմակերպած ընտանեկան խնջոյքն էր, որ անցաւ յոյնով եւ խանդավառ: Ցունուար 7ի չաբաթ դիչեր՝ Նիսի ընտրանին եկած էր Պ. Ս. Գաբա-խանեանի ճաչարանը, քաջալերելու համար մեր ձեռնարկը: Օրուան նախագահը ընկեր Գ. Խոսրովեան, բացատրեց թէ երեկոյթին նպատակն է աւելի ամրացնել բարեկամական եւ ընտանեկան կապերը, դիմանալու համար ձուլման վտանգին :

Օրուան սեղանապետը, Պ. Xը: ոչ միայն հանդէսը վարեց մեծ ձեռնահասութեամբ, այլեւ իր չնորհալի տիկնոջ հետ, աւելցուց հաւաքոյթին փայլը, Կովկասեան պարերով եւ զուարճախօսութեամբ :

Խնջոյքին ներկայ էին՝ Պարսկաստանէն, Պ. Փալանճեան, Տիկիններ Ս.րաքսի, Քնարիկ եւ Օր. Գոհար, որոնք այնքան հաճելի մթնոլորտ մը ստեղծեցին, իրենց երգերով, պարերով եւ հրաժեչտ ճառով: Մանաւանդ Տիկին Ս.րաքսին՝ իր Սայաթ Նովայի երգերով յուզեց բոլորը: Օր. Սիրանոյշ Անտուրեան յաջողութեամբ արտասանեց «Հայ լեզուն»: Իրենց երգերով բուռն ծափերու արժանացան՝ Պ. Մ. Ահարոն եւ Ռաֆայէլ, ինչպէս նաեւ Լիբանանէն՝ Ալպէր իր արտասանութեամբ: »Հելլէնա», ինքնագիր արտասանութիւն մը բրաւ, Միխիթարեան վարժարանէն չրջանաւարտ Պ. Ցակոբեան :

Ցետոյ խօսեցաւ ընկեր Ցակոբ Պապիկեան (Մարսէյլէն): Ջերմապէս ներբողելով Միջին Արեւելքի ազգ. վերելքը եւ իրրեւ օրինակ Հրեաներու մչակոյթի պայքարը: Գործակցութեան կոչ ուղղեց, մաքառելու համար ձուլման վտանգին դէմ: Թելադրեց նաեւ ուժ տալ մեր Հայկ. Դատին՝ միացեալ եւ անկախ Հայաստանին, որուն կորիզն է ներկայ մանրանկար Հայաստանը: Արտասանեց նաեւ ընկեր Միքիճան Անտուրեան, վարանդեանի «Հայ հերոսները»:

Խօսեցաւ նաեւ ընկեր Շահան Զօրեան: Խրնջոյքը տեւեց մինչեւ առաւտան ժամը 2: Պ. Գարախանեան Հ. Ց. Դ. «Գէորգ Զավուչ» խումբին նուիրեց չիչ մը պենեսիթտին որ բաժնուեցաւ ներկաներուն: Տեղի ունեցան նաեւ եւրոպական պարեր դաչնակի ընկերակցութեամբ Օր. Սօնիա եւ Պ. Վահագն Խոսրովեաններուն : Տիկին Իռէն Խոսրովեան (Ֆրանսուհի) հայերէն երգեց «Մայր Արաքս»ը: Ընկեր Խոսրովեան հանդէսը փակելով չնորհակալութիւն յայտնեց Տէր եւ Տիկին Գարախանեաններուն, գեղարուեստական բաժնին մասնակցողներուն եւ բոլոր ներկաներուն :

Շահան Սեւան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ալֆորվիլ.— Հիմա որ ախոյեանական մրցումներու «այց»ը լրացած է, հարկ է վերլուծել այս կիսաեղանակին արդիւնքները :

Մեր Ա. խումբը, տասը մրցումներու ընթացքին կրած է մէկ պարտութիւն, մէկ հաւասար արդիւնք, ութ յաղթանակ: Այս արդիւնքներուն չնորհիւ, Ալֆորվիլի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը չահի առաջնութիւնը իր դասին մէջ: Ճիշդ նոյն արդիւնքներով մեր պահեստի խումբն ալ իր դասին մէջ առաջինն է:

Կիրակի, 8 Ցունուար, տեղի ունեցաւ Le Perreuxի պեղեցիկ մարզադաշտին վրայ «այց»ի վերջին մրցումը: Խիստ կարեւոր եւ նոյնքանչահեկան: Մեր վարձած օթօբուսը բերնէ բերան լեցուն էր, 60 մարզիկ եւ համակիրներով: Ակէ դուրս հայրենակիցներ, 7 սեփական կառքով եկած էին քաջալերել մեզ: Փարիզի լիկը, այս մրցման համար, ղրկած էր չրջանիս լաւագոյն դատաւորներէն մին:

Առաջին կիսախաղը հազիւ սկսած, Սրապը կը տիրանայ գնդակին եւ չնորհիւ գեղեցիկ եւ ուժգին հարուածի մը կը նչանակէ Ա. կէտը: Գնդակը մէկ բերդէն միւսը կը հասնի արագօրէն: Սրապ նոյն յաջողութեամբ կը զարնէ ուժգնօրէն, գնդակը կը զարնուի վերին ցիցին եւ ներս կը մտնէ: Սակայն դատաւորը որ հեռու կր գտնուէր բերդակահին գծէն, կը մերժէ նչանակուած կէտը : Մաքուրէ խաղարկութիւներ ու հանդիսատեսները կր քաջալերեն երկու խումբերը իրենց ծափերով: Կիսախաղին Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ. 1, Auteurs 0:

Դադարին կ'որոչենք փոխել մեր չարաջապահ գծին կազմը քանի մը վայրկեանի համար: Ու երբ մեր մարզիկները իրենց սովորական տեղը գրաւեցին, չփոթութիւն մը տիրեց հակառակորդին վերջապահներու գծին մէջ: Շնորհիւ այս վարպետութեան, նչանակեցինք կէտ մր եւս: Որքան կ'անցնէին վայրկեանները, այնքան չահեկան կը դառնար մրցումը: Դատաւորը փէնալթի մր կը սուլէ մեր դէմ ու հակառակորդը կը նչանակէ կէտ մր: Այս դէպքր կարծես կ'աչխուժացնէ մեր տղաքը որոնք կր նչանակեն երկու կէտ եւս: Խաղը կր վերջանայ Ֆ.Հ.Մ.Ը.Մ.ի գեղեցիկ յաղթանակով 4—1 :

Մեծ ուրախութիւն կը տիրէ մեր նախագահին

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (34)

ՄՈՒՐԱՏԻ ՉԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱԶԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Բայց այդ միջոցին հնարաւոր չէր բան հասկնալ, որովհետեւ միւս կողմանէ ալ Քիւրտերը պինուած բազմութեամբ, հայհոյելով եւ կրակելով, կուգային դէպի մեզ: Այս տեսնելով, վիրաւորուած Ցոյնը կը հասկնայ, թէ մենք Հայեր ենք, ոտքի կ'ելլայ, կը դիմաւորէ մեր դէմ եկող Ցոյները եւ ետ կը դարձնէ: Երբ մեր տղաքը հասկցան սխալմունքը, անմիջապէս Ցոյնին մօտ գացին, որ դլխէն եւ վիդէն վիրաւորուած էր· իրարու հետ կը գրկուին եւ կը համբուրուին: Ցոյնը դիրենք կը հանգստացնէ :

— Եթէ դուք դիս վիրաւորած չըլլայիք, այս Քիւրտերը դիս պիտի սպաննէին. տուած հացս դիս փրկեց, դուք իմ կեանքս ազատեցիք, Աստուած ձեր սուրը կարուկ ընէ :

Տղաքը վէրքը կապեցին եւ ճամբեցին, որ երթայ, իմացնէ Ցոյներուն, թէ մենք Հայեր ենք, թշնամիներ չենք, եւ թէ եղածը սխալմունք է :

Այդ միջոցին մեր մէկ մասը ղբաղած էր Քիւրտերուն հետ· ասոնք հեղհեղուկ իրենց կրակը տկարացուցին· բայց երբ մօտեցան, ես պոռացի :

— կրօ, կրօ, վէրէ, վէրէ··· (մարդ, մարդ, եկէք, եկէք) այստեղ չէթեաներ կան :

— Դուն ո՞վ ես, հարցուցին, անունդ ի՞նչ է, ո՞ր գեղէն ես ···

— Անունս Խսէ է :

Ամէնքը մէկ կրակելով՝ վերջ տուինք հայհոյանքներուն եւ խօսակցութեան: Կռիւը տաքցաւ, բայց մառախուղը մեզ պատեց եւ մեր փոխադարձ կրակը թուլցաւ, թէեւ մինչեւ իրիկուն հաւտուկտոր հրացանաձգութիւն տեղի կ'ունենար: Թէեւ մեր բոլոր մտածումը Աբսէնին օգնութեան հասնիլ էր, բայց այլեւս անկարելի էր լոյս պչքով մեր դիրքերէն հեռանալ: Երեկոյեան ճամբայ ելանք եւ մեր խումբին երթալիք տեղը որոչելէ ետքը ես ու Վասիլը բաժնուեցանք, դացինք Աբսէնին մօտ. տեսանք որ սպաննուած եւ կողոպտուած է: Եղբայրները իր քով չէին, չկրցանք դիտնալ՝ մեռա՞ծ էին, թէ ողջ դերի ինկած թըշնամիին ձեռքը:

Մեր ընկերներէն Վարդանը տիֆով հիւանդ էր, այնպէս որ չկրցանք չատ հեռու երթալ եւ ապաստանեցանք Ինիւի կռնակի անտառին մէջ եւ հոն մնացինք: Այդ միջոցին Քէօչէհիւրցիներու հետ ժողով ըրինք, որպէսզի որոչենք կամ ցամաքով, կամ ծովով երկրէն դուրս դալու միջոցները մասին. Քէօչէհիւրցիները կը նախընտրէին մնալ երկրին մէջ, Ցոյներուն օգնութեան ապաւինելով. առաջարկեցինք, որ դոնէ մէկ քանի Քէօչէհիւրցիներ ընկերանան մեզի, որովհետեւ Օրտուի ճամբան չատ լաւ դիտէին եւ անիկա ամէնէն կարճն էր, բայց անոնք մերժեցին, որովհետեւ չէին ուզեր իրենց ուժերը ցրուել: Բարեբախտաբար մեր յոյն ընկերները ամէն կերպով համամիտ էին մեզի եւ կ'ընդունէին մեր որոչումները. Վասիլը, որ Սամսոնի ճամբաներուն ծանօթ էր, առաջարկեց փոխանակ Օրտուի՝ դէպի Սամսոն երթալ· այդպէս ալ համաձայնեցանք եւ միւս օրը, մէկ երկու օրուան պաչար առնելով մեզ հետ, ճամբայ ելանք:

Առաջին օրը հասանք Մխտասոնի եայլան(*): Վարդանը կը տանջուէր իր հիւանդութենէն, իսկ մենք բոլորս ալ իրեն օգնելու ստիպուած ըլլալով, մեր ճամբորդութիւնը կը դժուարանար. բարեբախտաբար մեր ճամբան անտառոտ էր, բարձրաղիր եւ խիտ ծառերով պատսպարուած: Երեկոյին դարձեալ ճամբայ ելանք եւ դիչերը հանդիպեցանք 23 անտէր ոչխարներու, որոնցմէ 6ը հետերնիս վերցուցինք. լուսաբացին հասանք ջերմուկներու դիմաց խիտ անտառի մը մէջ. հոն կրակ վառեցինք, մորթեցինք ոչխարները եւ լաւ մը կչտանալէ ետքը՝ մնացեալը իրրեւ պաչար պահեցինք: Ճամբանիս չարունակելէ առաջ ստիպուեցանք անտառէն դուրս երթել ուղղութիւններս որոչելու համար ու տեսանք, որ երեք թուրք փախստականներ կ'անցնէին. կասկածեցանք իրենց վրայ, բայց անոնք անմիջապէս անտառ մտան, եւ աչքէ կորսընցուցինք. այդ միջոցին սկսած էր մթնել. մինչեւ հետեւեալ առաւօտը մնացինք կասկածի մէջ եւ կր զգուչանայինք, չարունակ վախնալով, որ մեզ կը լրտեսեն :

ՋԱԳԻԼ ԵՍԱՑԵԱՆ

(*) Ամառանոց:

տան մէջ, ուր հրաւիրուեցան մարզիկները : Պարպեցինք շամփայնի չիչեր Ալֆորվիլի մարզիկներուն արեւշատութեան համար : Հայրենաշունչ երգերով թրթռացին մեր տղաքը : Բաժնուեցանք մեծ խանդավառութեամբ եւ վստահութեամբ :

Քանի մը համակիրներ նուէրներ տրամադրեցին, իբրեւ քաջալերութիւն : — Ռ. Ուզունեան

րը.— «Երկրին միայն մէկ մասը մեր ձեռքն է ժողովուրդին ալ՝ կէսէն պակասը: Ահուսաբառնափ կը սիրէ մեր գրաւած մասերուն մէջ»:

Զօր. Ռըվէռ կը դանդատէր թէ զէնքերը եւ ռազմամթերքը անպէտ էին կամ վնասաբերութեան ենթարկուած՝ Հնդկաչինի համար, թէ «զօրքին բարոյական կորովը սքանչելի է»: Բայցոյն վկայութիւնը չէր տար սպաներուն համար որոնք մեծ քաղաքները կը բնակին: Եւ կ'ա – ւելցնէր.— «Գլխաւոր պատճառներէն մէկը այն է որ ոչ մէկը պիտի թէ ինչու կը կռուինք»: Զօրավարը հաստատելով հանդերձ թէ կացութիւնը փոփոխ է Հնդկաչինի մէջ, կը հաւաստէր թէ «կրնանք եւ պէտք է որ փրկենք նոր կարգուսարքով»: Ցետոյ կ'առաջարկէր միջազգայնացնել խնդիրը, աջակցութիւն խնդրելով օտար պետութիւններէ, մասնաւորապէս Մ. Նահանգներէն, «համաձայնավարութենէ փրկելու համար Ասիոյ վերջին թերակղզիներէն մէկը »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏ · ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետին հետ երկու ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆըրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէռ Շուման : Տեսակցութենէն վերջ, նախարարը յայտարարեց թէ «Ֆրանսա պիտի չարունակէ նակէ ներկայ քաղաքականութիւնը Սարի շրջանին մէջ», վերջնական կարգադրութիւնը ձգելով հաստատութեան դաշնագրին: Ֆրանսա կ'ուզէ Սարի ածխահանքերը վարձել 50 տարուան համար, ծրագիր մը որուն դէմ բացէ ի բաց պայքար կը մղեն Գերմանները: Հակառակ այս իրողութեան, Պ. Շուման լաւատես կ'երեւայ, ինչպէս յայտարարեց Պերլին մեկնելէ առաջ :

ԼԵՀԱԿԱՆ կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Ֆրանսայի, բողոքելով անցեալ շաբթուան ձերբակալութեանց, արտաքսումներուն եւ լեհական կազմակերպութեանց լուծման դէմ : Թերթերը կը գրեն թէ եօթը Ֆրանսացիներ եւս ձերբակալուած են Լեհաստանի մէջ :

ՁՕՐ · ՏԸ ԿՈԼԻ պաշտօնաթերթը, « Le Ras – semblement», խստօրէն կը քննադատէ Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութիւնը, մերդարձնելով թէ ամերիկեան առեւտուրը կը քամէ Ֆրանսայի կենսունակութիւնը: Ծագրանկար մըն ալ միեւնոյն դծին վրայ կը դնէ նացիականութիւնը եւ Սթէյնպրըս Օյլը, (Ամերիկեան քարիւղի ընկերութիւն): Իբրու թէ նեմի ըլլալով հանդերձ, զօրավարին կուսակիցները եւ համայնավարները միեւնոյն բանը կ'ըսեն Մ. Նահանգներուն դէմ: Ծաղուածին խորագիրն է, եօթը սիւնակի վրայ.— «Կառավարութիւնը ի սպաս մեծ դրամագլուխին, աջակցութեամբ համայնավարներու »:

ՍՈՒՐՁԻՆ ՎԱՃԱՌՈՒՄԸ ազատ հոչակուած ըլլալով, գիները կը տարուբերին 625 – 640 ֆր·ի միջեւ: (Բաժնեչափով ծախուած առեն քիլօն կ'արժէր 425 ֆրանք): Լաւատեսներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ 550 ֆրանքի ծախել ազատ – օրէն, եթէ նոր պաչար հասնի: Անցեալ ուրբաթ օր վեց թոն սուրճ բաժնուեցաւ Փարիզի նպարավաճառներուն :

ԻԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ, Ֆրանսայի պարծանք նաւը որ 45 հազար թոն տարողութիւն ունի եւ որ Նիւ Եորք պիտի երթար չաբաթ օր, 956 ճամբորդներով, յանկարծ յետաձգեց իր մեկնումը: Վէճ մը ծագած է 800 նաւաստիներուն հետ, որոնք վեց ժամ միջոց տուած էին ընկերութեան, ամսական երեք հազար ֆրանք պարգեւ պահանջելով :

ԵԻՐՈՊԱՑի օդարչաւներուն ընդհ· հրամանատարը, ամերիկացի զօր· Արնոլտ, յանկարծամահ եղաւ Քալիֆորնիոյ մէջ: 63 տարեկան էր եւ օդանաւային ամենամեծ ուժը վարած է, իր հրամանին տակ ունենալով 2·500·000 դինուոր եւ 70 հազար օդանաւ: Ինքն ալ օդաչու էր 1911էն ի վեր: Մասնակցած է Բոզվէլթի եւ Ջըրչիլի պատմական տեսակցութեան (1944):

ԱՐԺԱՆԹինի կառավարութիւնը 56 թերթեր փակած է յունուար 1էն ի վեր, այն ամբաստանութեամբ թէ երկրին չհերուն դէմ կը գրեն :

ՆՈՒԷՐ.— Պ· Գ· Օհաննէսեան 1000 ֆր· կը նուիրէ Շավիլի դպրոցին ԵՐԻՑՈՒՀի Տ�էՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ :

★ Շավիլի Հ· Ց· Դ· «Արդութեան» խումբի Ֆ· Կ· Խաչի եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի վարչութիւնները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկեր եւ ընկերուհի Գ· Կիւլեանի, իրենց մօրեղբօր՝ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ԴՈՒՐՈՑԵԱՆի մահուան առթիւ :

Հ. Յ. Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած կեդր· վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի լաւագոյն ուժերու, Salle d'Iéna, Շաբաթ 21 յունուար 1950, ժամը 8·30ին :

Միխթար Աբբահօր ժահուան 200ամեակը

Պիտի տօնուի նախաձեռնութեամբ ՍԵԲԱՍՏԱՑի ՄՈՒԽԱՐԱՏ ՖՈՆՏի յանձնախումբին, կիրակի իրիկուն, 5 Փետրուար, Salle de la Mutualité:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

« ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ» ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ Ցունուար 21ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, «Ա· Ահարոնեան» ա – կումբին մէջ, մանկական եւ գեղարուեստական բաժիններով: Աւանդական կաղանդի արարողութիւն եւ նուէրներու բաշխում :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է :

ՏՔը եւ Տիկին ՂԱՐԻՊԵԱՆ (ոչ թէ Դաւիթեան) եւ աղգականները եւ պարագաները խորին ցաւով կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը

ՏԻԿԻՆ ԻՍԿՈՒՀի ՂԱՐԻՊԵԱՆի

(Ծնեալ Քիւրքճեան)

Ցուղարկաւորութիւնը՝ այսօր, երեքշաբթի, ժամը 3·30ին, 14 Cité de l'Industrie, Pré St. Gervais, ինչպէս ծանուցուած էր կիրակի օր :

ՅԱՐՑԿՈՑՔ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ի նպաստ Ազգ· դպրոցին, կիրակի, 22 Ցունուար, ժամը 16էն 24 Salle des Fêtes|ի սրահին մէջ, ուր Սթալինկրատ:

Երգ, պար եւ արտասանութիւններ դպրոցի աշակերտներուն կողմէ :

Կը ներկայացուին նաեւ երկու զուարթ զաւեշտներ

ՓԵՍԱՑՈՒՆ եւ ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆ – ՆԵՐ, Փարիզահայ լաւագոյն դերասաններէն Գ– բէթեանի, Ֆրիդոր Վահանի եւ ընկերներու կող – մէ: Ճոխ եւ գիւրամատչելի պիւֆէ եւ ընտիր Jazz

Մուտք 75 ֆրանք :

CHEMISERIE — BONNETERIE — LINGERIE

Edouard Tchakarian

Marseille, 16 rue Pavillon. Tél. Co. 70-30

LES MEILLEURS articles aux MEILLEURS PRIX:

ՈՍԿԵՐԻՉ – ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ՎԱՂԻՆԱԿ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

1, rue Ste. Barbe — Marseille

Ժամացոյցներու, զոհարեղէններու եւ զան – գաւոր ժամացոյցներու (carrillons) տեսակները :

Կը ստանձնէ նորերու չինութիւն ուղղակի, ինչպէս եւ նորոգութիւնները :

Նորապսակներու գնումներուն «Ալիանս»ները կը չինուին առանց աշխատավարձի :

ԿԸ ԳՆՈՒԻՆ

Ամէն տեսակ ապրանքներ soldés, նորաձեւութենէ ինկած, նոյնիսկ պակասութիւններով (dé – faut):

Դիմել թերթին վարչութեան ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՄՋԿԻԹԻՆ ԲԱՂՆԻՔԸ

ԿԻՆԵՐՈՒՆ համար հինգշաբթի, չաբաթ
ԱՅՐԵՐՈՒՆ՝ Ուրբաթ եւ կիրակի ամբողջ օրը
Métro Place Monge կամ Jussieu

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· «Նոր Սերունդ»ի յաջորդ դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 8·30ին, 78 բիս Բապըլէ: Կը դասախօսէ ընկեր Կ· ՊՕՅԱՃԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հ· Ց· Դ· քաղաքական նպատակները »:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ս· Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս հինգշաբթի միեւնոյն հաւաքատեղին: (Շար· նախորդ ժողովին):

ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՑ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ Միութիւնը իր կազմութեան 32րդ տարեդարձին առթիւ սարքած է ընկերա – համակրական ճաշ մը այս կիրակի, 22 Ցունուար, ժամը 12ին, ճաշարան Սասունի, 31 Place d'Alexanderie (métro Strasbourg – St. Denis կամ Réaumur–Sébastopol):

Արձանագրութեանց համար դիմել ընկերներ Հարուստեանի Gut. 56–74 եւ Ադամեանի Tri.52.28:

Ծախքերու մասնակցութեան համար 350 ֆր·:

Վարչութիւնս կը յուսայ թէ ռազմիկ ընկերները պիտի ուզեն մեծ թիւով մասնակցիլ այս հաւաքոյթին, որուն նպատակը պիտի ըլլայ ստեղծել ընկերական տաք մթնոլորտ մը եւ միանագամայն զօրացնել ու ամրապնդել աղգօգուտ միութիւնս:

Գեղարուեստական բաժին :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Վիրաւորեցէն Պ· Գէորգ Էմիրճանեան կը փնտռէ Լիբանան բնակող իր հօրեղբօր որդին, Պրուսայի Կիւրլէ գիւղէն Գարբիչլի Եմիրճանեանը, որմէ երկար ժամանակէ ի վեր լուր ստացած չէ: Կը խնդրուի իր մասին լուր ուղեցողներէն իմացնել «Ցառաջ»ին :

Պատահանդէս Մարսէյի մէջ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԱՂՔԱՏԱՒԱՆԱՄ ՈՐԲԱՒԱՆԱՄ ՄԻՈՒԹԵԱՆ տարեկան պարահանդէսը 21 Ցունուար, չաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս, նորակառոյց ամենաչքեղ սրահներէն Le Club|ի մէջ, 15 rue Grignan:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

1950 — ԳՈՑՄԱՄՍՐՏ ՕՐՄՑՈՑՑԸ

Պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ, նըուիրուած է Հ· Ց· Դ· 60ամեակին :

ԳԻՆ 150 ՖՐԱՆՔ

Դիմել Հրանտ Սամուէլ գրատուն, 51 rue Mr. Le Prince:

Պարսամեան գրատուն, 46 rue Richer:

Բալուեան գրատուն, 43 rue Richer:

FROMAGE BLANC
FABRIQUÉ PAR
DALAKUPEIAN
A MURO (CORSE)
Garanti Pur Lait de Brebis

Քոռսիքայի առաջնակարգ ճերմակ պանիրը
Միակ ներկայացուցիչը
DELAKUPEIAN FILS AINÉ
48 rue Puvis de Chavannes, Marseille Tél. Co. 58-99
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՊՍՊՐԱՆՔՆԵՐ

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.296

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Mercredi 18 Janvier 1950 Չորեքշաբթի 18 ՅՈՒՆ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6054–Նոր շրջան թիւ 1465

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՉԱՐԱՇՏՈՒՔ

Ինչո՞ւ չարաչուք նկատել մահապատիժի վե– րահաստատումը Ի· Միութեան մէջ :

Նոյն դրութեան չե՞ն հետեւիր բոլոր ազատ պետութիւնները : Օրինակ՝ մեր բնակած երկիրը, ուր տակաւին չէ վերջացած պատերազմի հաշուե– յարդարը :

Հարցումներուն պատասխանը կրնաք փնտռել դանել, նորէն կարդալով արուած որոշման բո – վանդակութիւնը :

Իր համառօտ վիճակին մէջ անգամ, դառն խորհրդածութեանց տեղի կուտայ հետագրական լուրը :

Այսպէս, մահապատիժը կը վերահաստատուի «հայրենադաւներուն, լրտեսներուն եւ վնասա – րարներուն համար» : Իսկ «միւս չարագործները պիտի չարունակեն օգտուիլ 1947ի հրամանագրէն, որ կը ջնջէր մահապատիժը »:

Ուրիշ խօսքով, քաղաքական յանցաւոր մը կրնայ դնդակահարուիլ կամ կախուիլ սոսր – ա– նոր մատնութեամբ : Բռնի խոստովանութեամբ եւ խեղկատակ դատավարութեամբ : Իսկ յանցանքի վրայ բռնուած արիւնարբու մարդասպան մը դա– տապարտուիլ միայն քսան տարի բանտարկու – թեան կամ տաժանակիր աշխատանքի :

Անոնք որ ուշադրութեամբ հետեւած են վեր– ջին 30 տարիներու անցուդարձին, դիտեն թէ բոլ– շեւիկեան իշխանութիւնը չատ աւելի անողոք է եւ բարբարոս՝ դաղափարական հակառակորդին, քան հասարակ ոճրագործին հանդէպ :

Ապացոյց՝ այն հարիւր հազարաւոր բազմա– դի հրէշները որ Ջեկաններու փառքը կազմեցին Ի· Միութեան անծայրածիր տարածութեանց վրայ : Եւ դեռ միլիոնաւոր քրէական տիպարները որ կը վխտան վերէն վար : Կեդրոնէն մինչեւ ծայրագա– ւառները : Ինչպէս «նորագաւ», արբանեակ եր – կիրներուն մէջ :

Այդ նոյն «ռեվոլիւցիոն» քաղաքականութիւ – նը չէ՞ր որ հովանաւորեց Հայաստանէ Սարսափե – լուն հերոսները, դանոնք բազմեցնելով Բագուի Հայասպան ժողովին մէջ : Անոնց հետ դործակ – ցութիւն եւ դինակցութիւն հաստատելով լման 25 տարի : Անխնայ տորթելով, թեւատելով, անզօ – րութեան մատնելով նորակազմ Հայաստանը : Զարդարարներուն հետ ձեռք ձեռքի՝ կրակի տա – լով եւ յետոյ իբրեւ փրկիչ ներկայանալով ...

Ուրեմն, այս անգամ ալ հրամանագրին առա– ջին զոհերը պիտի բլլան քաղաքական յանցաւոր – ները, վրայ տալով նախ իրենց պատիւը՝ ճուլա– ծոյ «մեղայականներով», յետոյ իրենց գլուխը :

Գերագոյն Խորհուրդին որոշումը չարագու – շակ է նաեւ ուրիշ տեսակէտով մը :

Բանաձեւը կ'ըսէ թէ որոշումը արուած է ընդ առաջ երթալով «խորհրդային զանազան հանրա – պետութեանց, արհեստակցական Միութեանց, դիւղական եւ մշակութային կազմակերպութեանց խնդրանքին » :

Ըսել կ'ուզեն թէ յարդած են ժողովրդապե – տութեան սկզբունքը : Ժողովուրդին կամքը :

Այս ամբողջ հատուածին մէջ, ամէնէն նչա – նակալիցը առային տողն է·— «Խորհրդային զա – նազան հանրապետութեանց » :

Կր նչանակէ թէ կան խորհրդային հանրապե – տութիւններ որոնք անհրաժեշտ համարած են մահապատիժին վերահաստատումը :

Թերեւս այդ հանրապետութեանց անուններն ալ հրատարակուած են ամբողջական բանաձեւին մէջ, ուրիշ մանրամասնութիւններով :

Առանց այդ լրացուցիչ տեղեկութեան ալ, դիւրին է եղրակացնել թէ հանրապետութիւններ, երկիրներ կան ուր կացութիւնը պղտոր է : Եւ կամ դէպքեր, պարագաներ կան որոնք անհրաժեշտ կը դարձնեն դերագոյն պատիժին դործադրութիւնը :

Եւ կամ, խորհրդային իշխանութիւնը վստա – հութիւն չունենալով այս կամ այն ճակատին վրայ, կ'ուզէ իր դիրքերը ամրապնդել ահռելար – սաւի վերահաստատումով :

Օրէնքին հրատարակումը յայն կը բանայ դուռ– ները՝ նոր «մաքրագործումներ»ու համար : Մա – նաւանդ որ, ականաւոր դէմք մը, Մալենկով, դեռ վերջերս անհրաժեշտ կը դանէր խստացնել «ինք – նաքննադատութիւնը »:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՅՈՒՒՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Հազար սրբագրէ, խրատէ, հրապարակաւ բա– ցատրէ, երբեմն ալ սաստկով : Անօգո՛ւտ :

Ոչ մէկայն թղթակիցները, այլեւ խմբագիրները անդամ կը յամառին դրել·— չոէիլ (չէօքմէք), ծնպաչոէ (ծնրադիր) :

Հետաքրքիր սարդ, այո : Բայց հետաքրքիր ներկայացում, տեսարան, երեւոյթ, դործ՝ ոչ :

Գրէ՝ հետաքրքրական : Աւելի կարճը՝ չահե – կան (intéressant) :

Ոգեւորութիւն յառաջացնել : Ո՛չ : Ձիշդը՝ յա– ռաջ բերել, ստեղծել : «Յառաջացնել» կը նչանա– կէ յառաջ տանիլ :

Չեմ գիտեր Մխիթարեանները ինչո՞ւ կը յա– մառին դրել իրենց դիրքերուն, թերթերուն, բո– լոր յօդուածներուն մէջ·

— Ֆրանսա առաջնութիւն ունի նկատմամբ ···

— Առքիւ մահուան տարեդարձի (տարեդար– ձին առթիւ) :

Քանի որ վանքին մօտեցանք, պիտի խնդրէի լուսաբանել նաեւ հետեւեալ հարցը :

Ոչ միայն անգիր օրէնքը, այլեւ տարրական տրամաբանութիւնը կը պահանջէ ազդերու անու– նը դրել դլխագիր (Հայ, Ցոյն, Ֆրանսացի, Անգ– լիացի, եւն· (դոյական) : Իսկ երբ ածական են, դրել սովորական բառերուն պէս (հայկական, Ֆրանսական, յունական եւն·) :

Մեր հին մատենադրութեան մէջ ալ այսպէս կ'ընէին, կարծեմ : Վկայ՝ Աստուածաշունչը :

Չեմ գիտեր ինչո՞ւ, հիմա ճիշդ հակառակն է որ կը տեսնենք : Ածականը գլխագիր, դոյականը՝ մանր դիր,— Հայ ազգ, Հայ մատենադրութիւն Հայ լեզու եւայլն :

Այս «Հայ – Հայ»ն ալ դղրդումի համ տալ սկը– սաւ : Աւանդական Հայ· (Հայաստանեայց) եկե – ղեցին անդամ դարձեր է Հայ եկեղեցի :

Տակաւին ունինք Հայ մշակոյթ, Հայ քաղա – քակրթութիւն, Հայ մամուլ (փոխան հայ – կականի) եւն· :

Ի՞նչպէս կ'ըլլար եթէ թերթերը իրենք բա – րեհաճէին բարի օրինակ հանդիսանալ, դանազա– նելով ծուռն ու չիտակը :

ՎԱՀԷ

«ՀԱՑԵՐԸՆԸ Ի ՊԱՏՈՒԻ»·— Ֆիկարօ, որ ներ– կայացուցիչ մը ունէր Ֆրանքեւհայկական Միու – թեան կիւրակի օրուան հանդիսին մէջ, իր նկարա– դրութեան մէջ կը դրէ թէ Փարիզի արեւելեան լե– դուներու վարժարանին հայերէնի դասընթացքը հաստատուեցաւ Նափոլէոն Ա·ի կողմէ, 1798ին : Ցետոյ խօսելով նոր դասախօսին՝ Ֆ· Ֆէյտիի մա– սին, կ'ըսէ թէ ականաւոր արեւելագէտը «արդէն հրատարակած է կարգ մը կարեւոր դործեր, այս– պէս նպաստելով աւելի լաւ ճանչցնելու լեզուն, մշակոյթը եւ քաղաքակրթութիւնը այս դժբախտ ժողովուրդին որ կը ջանայ վառ պահել իր լաւա– դոյն աւանդութիւնները տարագրութեան մէջ» :

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը դրեն թէ յառաջիկայ մարտին սկսեալ կրթ· գործավարութիւնը (նա– խարարութիւն) պիտի վճարէ հայկական, յունա– կան, հրէական դպրոցներու թուրք ուսուցիչնե– րուն թոշակները : Ժամական 150 դրուշ առնող ուսուցիչները պիտի ստանան 150, 250 առնողներն ալ 500 դրուշ : (Մինչեւ հիմա փոքրամասնութեանց ազգ· սնուցիչներէն վճարել կուտային այս թո – շակները) :

ԵՐԿՈՒ ՀԱՋԱՐ ՆՈՐ ՌՈՒՄԲԵՐ (ջրածինով չինուած) բաւական են աշխարհը կործանելու հա– մար, համաձայն ամերիկեան դիտնականներու յայտարարութեանց : Իւրաքանչիւր ջրածին ռումբ կրնայ ոչնչացնել 500 քառ· քիլոմեթր տա– րածութիւն, եօթը միլիոն աստիճան ջերմութիւն արձակելով : Կ'ըսուի թէ հիւլէական ռումբի յանձնախումբին նախագահը, որ վերջերս հրա – ժարեցաւ, կ'ըսէր թէ բուն խնդիրը պիտի կործանի այս ռումբին չինութեամբ :

ԱԶԳԱՅԻՆՈՂՈՎԻՆ երեք յանձնախումբերէն ա– ռին քալեցին Ի· Միութեան ներկայացուցիչները, բողոքելով ապագայական Զինաստանի պատուի – րակներուն ներկայութեան դէմ : Արբանեակ եր – կիրներու ներկայացուցիչներն ալ հետեւեցան այս յոյսին :

Գերմանիա կ'ընդդիմանայ Սարի շրջանին անջատման

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ· Ռո – պէր Շուման, որ արեւմտեան Գերմանիա եւ յե – տոյ Պերլին այցելած էր, Փարիզ վերադարձաւ առջի օր :

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ այցելու – թեան հետեւանքով, բացորոշապէս պարզուեցան երկու խնդիրները,— Սարի հարուստ շրջանին ա– պագան եւ փոխադարձ ապահովութեան հարցը երկու երկիրներուն որոնք երեք անդամ պատե – րազմած են վերջին 80 տարիներու ընթացքին :

Այսպէս, անդամ մը եւս հաստատուեցաւ թէ արեւմտեան Գերմանիոյ հանրապետութիւնը կ'ընդդիմանայ Ֆրանսական պահանջներուն՝ Սա– րի շրջանի մասին : Վարչապետը, Տոքթ· Ատե – աուըը, յայտարարած է բացորոշապէս·— «Մենք պիտի ընդդիմանանք Սարի շրջանին անջատման նոյն վճռականութեամբ ինչպէս Օտէր – Նայսէ սահմանագծին (արեւելեան սահմանագլուխ) : Միեւնոյն ատեն, արեւմտեան Գերմանիոյ Խոր – հրդարանը կ'ուզէ ապահովութեան խոստում ըս – տանալ դնել Ֆրանսային, եւ եթէ կարելի է՝ ա– րեւմտեան բոլոր դաշնակիցներէն :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Պ· Շուման ըսած է վերման վարչապետին թէ Սարի շրջանին ածխահանքերը պէտք է պաշտօնա– պէս վարձու տրուին Ֆրանսայի, 50 տարուան հա– մար : Այժմ այդ ածխահանքերը կը չահագոր– ծուին կազմակերպութեան մը կողմէ որ ենթակայ է Ֆրանսական իշխանութեան : Ֆրանսա ինքնա – վարութիւն չնորհեց այդ շրջանին երկու տարի առաջ, անտեսապէս կապելով իրեն : Երկուշաբթի օր Տոքթ· Ատենաուըը յայտարարեց լրագրական պատուիրակ մը մէջ թէ կարելի չէ ածխահանքերը վարձու տալ, մինչեւ որ Ֆրանսա եւ Սարի շրջ – ջանին կառավարութիւնը խորհրդակցին արեւ – մտեան Գերմանիոյ հետ, որ օրինաւոր տէրն է այդ հանքերուն :

Գերման վարչապետը իր պահանջը կը հիմնէ արեւմտեան Գերմանիոյ նոր սահմանադրութեան վրայ, որուն համաձայն նախկին գերման պետու– թեան բոլոր ստացուածքները կը պատկանին հան– րապետութեան :

Սարի շրջանը Գերմանիոյ կցուեցաւ 1935ին, ժողովրդային քուէարկութեամբ, Ազգերու Դաշ – նակցութեան հովանաւորութենէն վերջ :

Պ· Շուման վճռապէս կը մերժէ նոր հանրա – քուէ մը կատարել, ճշդելու համար Սարի ճակա– տագիրը : Հակառակ այս տարակարծութեանց, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը լաւատես յայ – տարարութիւններ ըրաւ Պերլինի մէջ, ուր կ'այ – ցելէր առաջին անդամ, պատերազմի դադարումէն ի վեր : Ըսաւ թէ «Ֆրանսայի բարեկամութիւնը Գերմանիոյ հանդէպ միայն խօսք չէ, այլ դործք : Անհրաժեշտ է միասնաբար քննել մեր խնդիրները եւ դժուարութիւնները եւ աշխատիլ մեր հաւա – քական նպատակին համար, — կառուցում նոր Եւրոպայի : Ֆրանսա եւ Գերմանիա նոյն ապա – գան ունին միւս դաշնակիցներուն հետ» :

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը հետեւ– եալ յայտարարութիւնն ըրած է ապահովութեան մասին·— «Եթէ Մ· Նահանդները եւ Անգլիա մե– ղի ընծայեն այն ապահովութիւնը զոր Ֆրանսա տուաւ Պ· Շումանի միջոցաւ, առաւելութիւն մը պիտի ունենանք : Մեղի համար կարեւոր է դիտնալ թէ այն պետութիւնները որոնք զինաթափ ըրին մեզ, պիտի երաշխաւորեն մեր ապահովութիւնը : Պ· Շուման կատարելապէս համաձայն է այս մա– սին » :

Պ· Շուման հակառակ ըլլալով հանդերձ ա – րեւմտեան Գերմանիոյ վերազինման, ըսած էր թէ Դաշնակիցները պարտաւոր են երաշխաւորել անոր ապահովութիւնը :

Բարեւնորոգումներ Եգիպտոսի մէջ

ՊԻՏԻ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ՊԱՐՊԵԼ ՍՈՒԷՋԸ ԵԻ ՍՈՒՏԱՆԸ

Եղիպտոսի նոր վարչապետը, Մուսթաֆա Նահաս փաշա, որ 74 տարեկան է, Բ·. օր կարդաց Ֆարուք թագաւորին դահաճառը, խորհրդարանին առջեւ :

Նոր կառավարութեան ծրագիրը կը տրամա– դրէ անդլ· զօրքը հեռացնել Սուէզի ջրանչէն եւ Սուտանէն, Եղիպտոսի կցելով այս երկիրը : Ցե – տոյ կը խոստանայ չարք մը ընկերային եւ կրթա– կան բարենորոգումներ : Գրաքննութիւնը, որ հաստատուած էր Պաղեստինի պատերազմինհետե– ւանքով, թէեւ թեթեւցած, բայց բոլորովին չջն– ջուած չէ, նկատի առնելով Իսլամ եղբայրութեան եւ համայնավարներու գործունէութիւնը : Ներքին դրաքննութիւնը (մամուլ) վերջացած է, բայց տակաւին կը չարունակուի նամակներու եւ օտար թղթակցութեանց դրաքննութիւնը :

Ցունուար 16էն սկսեալ ուսումը ձրի է նախա– կրթարաններու, երկրորդական եւ արհեստագի –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀՐԱՏԱՊ ԽՆԴԻՐ

(ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԵՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆԸ)

Բ.

1930 Ապրիլ 27ին մեռաւ Երուսաղէմի վերջին ազգընտիր Պատրիարքը՝ Եղիշէ արքեպ. Դուրեան, եւ 1931ին եկաւ իր աթոռը դրաւելու Եփեսոսի նախկին թեմակալը՝ Թորգոմ արքեպ. Գուշակեան :

Այս վերջինը գործեց իր հանրային կեանքի ծանրագոյն սխալներէն մէկը՝ յօժարելով Պատրիարքարար ընտրուիլ բացառաբար Երուսաղէմի վանքի փոքրաթիւ միաբաններուն քուէով :

Առաջին անգամն էր, որ ազգը այսքան ցուցական կերպով կը զրկուէր իր նուիրական իրաւունքէն :

Իր առեներին մենք բողոքեցինք հայ ժողովուրդի իրաւունքներու այս վրդովիչ ոտնահարումին դէմ, սակայն մեր բողոքը մնաց ձայն բարբառոյ յանապատի ...

Թորգոմ արքեպ. Գուշակեանի ընտրութիւնը վտանգաւոր նախընթաց մը ստեղծեց եւ իրմէ ետք նոյն ձեւով կատարուեցաւ ընտրութիւնը նաեւ իր յաջորդներուն՝ Մեսրոպ եւ Կիւրեղ Պատրիարք-ներուն :

Իրաւական նոր ազդակ մը եկաւ լեցնելու այն պարապը, որ ստեղծուած էր Ազգային Երեսփ. ժողովին փոչիացումով :

Վանքը դոնուելով բրիտանական իշխանութեան տակ՝ Պատրիարքներու ընտրութեան մէջ նոր կարգ մը հաստատուեցաւ. ընտրութիւնը կը կատարէին միաբանները՝ Անգլիոյ Թագաւորին վերապահելով ընտրութեան վաւերացումը եւ Պատրիարքին հաստատումը իր պաշտօնին մէջ :

Այս հիմունքով բարեփոխուեցաւ Միաբանութեան ուխտին կանոնագիրը եւ վաւերացուեցաւ անգլիական (հոգատար) կառավարութեան կողմէ :

Այդ կանոնագրի 20 – 30րդ յօդուածներուն համաձայն, Պատրիարքի մահուան պարագային միաբանութիւնը իր մէջէն տեղապահ մը կ'ընտրէ՝ անոր հաստատումը վերապահելով հոգատար կառավարութեան :

Տեղապահութիւնը կը տեւէ քառասուն օր :

Քառասնօրեայ շրջանը բոլորելէ ետք, տեղապահը նիստի կը հրաւիրէ միաբանական ընդհ. ժողովը, որ պատրիարքական ընտրելիներու հէն-դանուն ցանկ մը կը կազմէ :

Ցաջորդ օրը նոյն ժողովը այս ցանկին վրայէն կ'ընտրէ պատրիարքը :

« Ընտրութեան արդիւնքը.— համաձայն 23րդ յօդուածին,— կը հաղորդուի Սուրբ Էջմիածին՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, եւ ապա՝ հոգատար կառավարութեան միջոցաւ կը ներկայացուի Լոնտոն՝ Թագաւոր կայսեր Հաստատութեան» :

Ազգային սահմանադրութեան տեղը մեզի այս կանոնագիրը ժառանգութիւն ձգելով՝ 1939 Փետր. 11ին մեռաւ Թորգոմ Պատրիարք Գուշակեան :

Ընտրութեան այս եղանակը այլեւս աւանդութիւն դարձաւ եւ Թորգոմ Պատրիարքի մահէն ետք, 1939էն այս կողմ, կիրառուեցաւ նաեւ իր երկու յաջորդներուն՝ Մեսրոպ եւ Կիւրեղ Պատրիարքներուն ընտրութեան նկատմամբ :

Ազգին իրաւունքներուն մասին չխորհեցան ոչ միայն Թորգոմ արքեպ. Գուշակեան, այլեւ չխորհեցան իր զոյգ յաջորդները :

Չխորհեցաւ անգամ Մեսրոպ արքեպ. Նշանեան, որու մասին «Զարթօնք»ի յօդուածագիրը մեզի հետեւեալ վկայութիւնը կուտայ .

— « Վերջընթեր պատրիարքը, Ամեն. Տ. Մեսրոպ Ս. Արք. Նշանեան, մեզի ցոյց տուած էր, 1944ին, այն արձանագրութիւնը, զոր թողած էր այն աւեն, 1931ին, երբ ինք էր եղած բանագնացը Բրիտանական իշխանութենէն մօտ յետուսաղէմ, ըստ որում վերապահութիւն կը դրուէր վերահաստատելու համար Հայ Ազգը իր հակակշիռի պաշտօնական իրաւունքներուն մէջ » :

Տարաբախտաբար, այս ճիգը չկատարուեցաւ հետագային. ինքն իսկ բանագնացը, որ յաջողած էր «վերապահութիւն» դնել՝ հետագային հայ ժողովուրդի իրաւունքները վերահաստատելու համար, նախընտրեց այդ «վերապահութեան» վրայէն անցնիլ եւ պատրիարքական աթոռին տիրանալ բացառաբար քանի մը միաբաններու քուէով :

Նոյն ընթացքին հետեւեցաւ նաեւ վերջին Պատրիարքը՝ Կիւրեղ արքեպ. Խորայէլեան. ան նոյնպէս «Ազդ»ը տեսաւ 25 միաբանակիցներէն 14ի քուէներուն մէջ, որ ստացած էր իր ընտրութեան աւեն ...

Տարօրինակ է մանաւանդ այս վերջին պատրիարքին ընթացքը : Իր պաշտօնավարութեան չրջանին պատահեցաւ քաղաքական մեծակշիռ դէպք մը, որ անկարող էր չնդրադառնալ Պատրիարքութեան իրաւական դիրքին վրայ,— 1948 Մայիս 15ին վերջ դուաւ բրիտանական հոգատարութիւնը Պաղեստինի վրայ :

Տակաւին 1948 Մայիս 15ը չհկած՝ Պատրիարքը դիտէր այս մասին :

Սակայն ոչ մինչեւ 1948 Մայիս 15ը եւ ոչ ալ այդ թուականէն ետքը, մինչեւ իր մահը, ոչ մէկ քայլ — պատրիարքարանի իրաւավիճակին վերաքննութեան նկատմամբ ...

Այսօր յայտնի է այլեւս այն կացութիւնը, որ ստեղծուած է Երուսաղէմի մէջ :

Հետեւեալ կարեւորագոյն պարագաները հատկանշական խնդիր կը դարձնեն Երուսաղէմի Հայ պատրիարքութեան ապագային հարցը.

Ա.— 1948 Մայիս 15էն ասդին վերջ գտած է բրիտանական հոգատարութիւնը Պաղեստինի վրայ :

Բ.— Այս հոգատարութեան վերացումով՝ ինքնին կորսնցուցած է իր իրաւական ուժը Միաբանութեան ուխտին այն կանոնագիրը, որ մշակուած էր համախորհուրդ նոյն հոգատարութեան հետ, ապա վաւերացուած՝ բրիտանական կառավարութեան կողմէ, եւ ուր ճշդուած էին պատրիարքական ընտրութեան կանոնները :

Գ.— Բրիտանական հոգատարութիւնը վերնալով՝ անոր բաց ձգած տեղը տակաւին զբաւուած չէ միջազգայնօրէն ճանչցուած որեւէ ուժի կողմէ :

Դ.— Այն օրը, երբ միջազգայնօրէն ճանչցուած այս ուժը պայ դրաւելու բրիտանական հոգատարութեան թափուր ձգած տեղը, նոյն օրը այս նոր իշխանութիւնը՝ իր հովանին տարածելով նաեւ հայ պատրիարքութեան վրայ՝ պիտի ուզէ դիտնալ «միանգամայն Հայոց ազգին սեպհական» պատրիարքութեան ապագային մասին՝ Հայոց ազգին կարծիքը :

Այս կարծիքն է ահա, որ այսօր, քանի տակաւին ուշ չէ, լայնօրէն արծարծել ու մշակել պէտք է՝ վաղը զայն գործադրութեան դնելու համար :

Կարեւորագոյնը բոլոր կարծիքներու, բոլոր առաջարկներու եւ հարցերու մէջ այն է, ինչ որ այնքան զեղեցիկ կերպով ճշդուած է ազգային սահմանադրութեան մէջ.— վերստին ազգը իրաւատէր դարձնել այն հաստատութեան, որ «միանգամայն Հայոց ազգին սեպհական է» :

Ինչպէս հասնիլ այս նպատակին, երբ մենք չունինք այլեւս այն բարձրագոյն առեները — Ազգային երեսփոխանական ժողով — որ երէկ այնքան հեղինակաւորապէս կը ներկայացնէր ազգը Պոլսոյ մէջ :

(ԾՈՒՍԱԲԵՐ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Արդի Լեհաստանը

Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը տեսութիւններ կը հրատարակէ նոր Լեհաստանի քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային կացութեան մասին :

Կ'ամփոփեմ հիմնական մասերը :

Վերջին երեք տարիներու ընթացքին Լեհաստան բոլորովին թօթափեց արեւմտեան ժողովրդավարութիւնը : Հոն հիմա կը տիրապետէ բոլշեւիկեան դիկտատուրան : Ժողովուրդը նուիրուած է վերաշինական աշխատանքի :

Տնտեսապէս, ամէնէն կենդանի տպաւորութիւնը զոր մարդ կը կրէ, արդիական զեղեցիկ չէնքերն են որ կը բարձրանան Վարշաւայի աւերակներուն մէջէն, ինչպէս եւ լեհ այրերու եւ կիներու կենսունակութիւնը, երբ աճապարանքով կ'անցնին ճիւնոտ փողոցներուն մէջէն : Թէեւ չատ վայելուչ հագուած չեն, սակայն բաւական լաւ պատսպարուած են ցուրտին դէմ :

Քաղաքական տեսակէտով՝ Լեհաստան — ամէնէն մեծը եւ ամէնէն բազմամարդն է համայնաւար երկիրներուն — չափուած - ճեւուած է բոլշեւիկ Ռուսիոյ տիպարին վրայ :

Իսկ արեւմտեան տեսակի խորհրդարանական ճեւերը, որոնք պահուեցան մինչեւ 1946 – 1947, հիմա փոխուած են :

Արեւմտեան թերթերու թղթակիցները առ այժմ կրնան լուրեր ղրկել առանց դրաքննութեան : Սակայն վիղները որ առաջ մեքենաբար կը տրուէին, դարձան առանձնաշնորհ մը վերջին վեց ամիսներու ընթացքին : Անցագիր կարելի է ստանալ միայն Քաղաք· Բիւրոյին միջոցաւ :

Վարչապետի օտար դիւանագէտները եւ արեւմտեան թերթերու թղթակիցները սահմանափակուած չեն մայրաքաղաքին մէջ, կրնան առանց արտօնութեան ճամբորդել երկրին մէջ :

Սակայն զաղտնի ոստիկանութիւնը միշտ կը հետեւի օտար լրաբերներու, դիւանագէտներու եւ արեւմտեան քաղաքացիներու չարժումներուն : Երկու ամիս առաջ համայնավար կառավարութիւնը զաղտնի եւ երկդիմի օրէնք մը հրատարակեց, որուն համաձայն թղթակից մը կրնար բանտարկուիլ իբրեւ լրտես, նոյնիսկ եթէ չատ սովորական տեղեկութիւն մը ուղէր, օրինակ, իմանալու համար արհեստակցական միութեան մը անդամներու թիւը :

Շեթերինի Փրանսական հիւպատոսարանի կցորդ Անտռէ Ռոպինոյի ձերբակալութիւնը ցոյց կուտայ թէ ինչու սրտազղի մտնուած են Արեւմտեան թղթակիցները եւ դիւանագէտները : Պ. Ռոպինօ խորհրդաւոր կերպով ձերբակալուեցաւ երբ կ'ուղէր օդանաւ մտնել եւ փարիզ մեկնիլ : Մինչեւ իսկ երկու օր չկրցաւ լուր տալ իր դեսպանին :

Լեհաստանի բոլշեւիկացումը այնքան չատ գացած է որ, այն պետական վարիչները, մէջն ըլլալով համայնավարները — որոնք կը պնդէին թէ Լեհաստան թանկագին միջոց մը դտած է համագրելու համար Արեւմտ. ժողովրդավարութիւնը Արեւելեան ընկերվարութեան հետ, պատիժ կ'ենթարկուին այսօր, եթէ չընդունին իրենց մտածման սխալը : Օրինակ՝ Վլատիսլաւ Կոմուլքան, նախկին փոխ – վարչապետը որ արտաքսուեցաւ կուսակցութենէն : Վերջին պահուն «խոստովանեցաւ» իր սխալը, սակայն ուշ բրած ըլլալով իր յայտարարութիւնը, պատժուեցաւ իբրեւ կեղծաւոր :

Նախագահ Պոլեսլաւ Պիրութ որ թէեւ ինքզինք ոչ – կուսակցական կը զաւանէր, սակայն վերջին տարին հրաւիրուեցաւ համայնավարներուն կողմէ, օգնել ուղղելու մոլորեալները : Եւ տառապէս զործադրեց նոր հրահանգները :

Անկէ ի վեր դիւղացիական կուսակցութիւնը հաշուեյարդարի ենթարկուեցաւ, ընկերվարա – կանները լուծուեցան համայնավարութեան մէջ : Համայնավարները հիմա բացէ ի բաց կը պնդեն թէ պրոլետարիատին դէմ ամէն ընդդիմութիւն պէտք է անխնայ հաշուեյարդարի ենթարկուի :

Առաջին օրերուն Լեհաստանի մէջ, Մոսկուայէն քաջալերուած՝ Մոսկուայի հաւատարիմ Լեհերը իրենց յայտարարութեանց մէջ կը խոստանային թէ անհատական ձեռնարկները պիտի ենթարկուին : Այսօր «խառն տնտեսութեան» չատապովները կը հալածուին, կը ծաղրուին, մինչեւ անդամ կը բանտարկուին : Վեցամեայ նոր ծրագիրը, որ 1950ին կը սկսի, պիտի սեղմէ անհատական դրամատիրութեան վերջին տարրերը, որոնք տակաւին կը մնան :

Գիւղն ալ հաշուեյարդարի դատապարտուած է, թէեւ դանդաղ : Գիւղացին թէեւ կը վախնայ ապագայէն, բայց կը թուի թէ կ'ուզէ օգտուիլ պետական սակագին որոշելու քաղաքականութենէն :

Ամէնէն մեծ հարցը սա թէ լեհ դիւղացին պիտի կրնա՞յ դլուխ հանել «երկրագործութեան ընկերվարացումը» առանց այն տնտեսական ցնցումներուն որոնց ենթարկուեցաւ Ռ. Միութիւնը : Լեհաստան արդէն ետ մնացած է միւս բոլշեւիկեան երկիրներու հաւաքական տնտեսութեան քաղաքականութենէն (կոլխոզ) : Լեհ վարիչները բաւական մաքառեցան Մոսկուայի հետ, որպէսզի դանդաղօրէն յառաջ տարուի այս գործը : Լեհական քաղաքներու մէջ ուտելիքի առատութիւնը եւ աւելորդին արտածումը անտարակոյս հետեւանք է այն իրողութեան որ տակաւին բուռն միջոցներ ձեռք առնուած չեն երկրագործութեան մէջ :

Լեհերը նոյն ճարպիկութեամբ չարժեցան ուրիշ կարեւոր հարցի մը.— կաթոլիկ եկեղեցւոյ հետ եղած յարաբերութեանց մէջ :

Կառավարութիւնը կը չանայ կղերին ազդեցութիւն տկարացնել անզգալաբար, խուսափելով բուռն տնօրինութիւններէ :

Իրագեկներու կարծիքով, ի վերջոյ կառավարութիւնը պիտի չահի պայքարը, որովհետեւ երիտասարդութեան համայնավարացումը հսկայաքայլ կը յառաջդիմէ : Հետզհետէ կղերը դասիարկութեան ասպարէզին քչելով, կառավարութիւնը կը ծրագրէ եկեղեցիին ազդեցութիւնը նուազագոյնին իյեցնել : Արեւմտեան քաղաքագէտ մը նկատի ունենալով այս յառաջդիմութիւնը եւ կառավարութեան խիստ հսկողութիւնը, ամէն ասպարէզի մէջ, կը կարծէ թէ տասնեակ մը տարիէն մոլեռանդ հետեւորդներ պիտի ունենայ կուսակցութիւնը :

Լեհաստանի 23 միլիոն բնակիչներուն մէջ կան չորս միլիոնը ճարտարարուեստական բանուորներ, որոնք առանձնաշնորհներ կը վայելեն, ինչպէս ձրի բժշկութիւն, հանգստեան թոչակ, մասնաւոր տոմսակ որոնք առաւելութիւն կուտան միսի, հագուստի, եւայլն գնումներու մէջ : Ժողովրդական ճաշ 70 զրոտի (20 սէնթի) : Անուշտ ղրկուած մնալով արեւմտեան ժողովուրդներու վայելած ապահովութենէն : Իրագեկներ կը պնդեն թէ ժողովուրդին 85 առ հարիւրը համայնավարութեան դէմ պիտի քուէարկէ, եթէ ազատ ընտրութիւն կատարուի :

Գաղտնի ոստիկանութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած է, որեւէ խլրտում խափանելու համար :

Ինչպէս Զեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի մէջ ալ կացութիւնը կարելի է ամփոփել հետեւեալ նշանախօսքին մէջ.— «Աւելի ուտելիք, նուազ ազատութիւն » :

Թ.Ա.Թ.

Ֆրանֆիւնդական երեկոյ մը

Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ՓՐՏՏՐԻՒ ՖԷՑՏԻի

(Բ. եւ վերջին մաս)

Երկրորդ խօսողն եղաւ Ֆրանք – Ամէնիէնի դեր–նախագահ Պ. Զօպանեան, որ ըսաւ թէ Արեւելեան Կեդրոնի Լեզուներու վարժարանի հայերէնի ուսուցիչներէն ոչ մէկը, ոչ իսկ Քարիէր եւ Մաքլէր կրնային հայերէն խօսիլ, մինչ Ֆէյտի Հայու մը պէս կը խօսի եւ կը դրէ եւ ամուսնացած է Հայուհիի մը հետ: Պ. Ֆէյտի արդէն երկու հատորով հայերէն քերականութիւն մը հրատարակած է ինչպէս նաեւ ուսումնասիրութիւն մը Հեթում Պատմիչի մասին: Պ. Լուի Մարէն երբ երիտասարդ էր, քննական ճամբորդութիւն մը կատարեց դէպի Հայաստան եւ հոն տեսաւ թէ ինչպէս Հայերը հակառակ իրենց երկրի դժնդակ պայմաններուն, իրենց աշխատութեան չնորհիւ կը մշակէին եւ կ'օգտագործէին ապառաժուտ չոլքանները: Փափաք յայտնեց որ Պ. Մարէնի այս ուսումնասիրութիւնը հրատարակուի օր մը:

Շնորհաւորական դրութիւններ ղրկած էին Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան, Փրոֆ. Ժորժ Տիւմէզիլ, հայերէնի նախկին ուսուցիչը, ներքին գործերու նախարարութեան պաշտօնատար Պ. Փաժէս, դրագէտ Ժորժ Տիւհամէլ, ոսոիկանական տեսչութեան օտարականներու դրասենեակին պետ Պ. Ռըսոն, Պ. Առաքել Զաքըրեան, նախկին նախարար Պ. Մարիուս Մութէ, Փարիզի համալսարանի վերատեսուչ Փրոֆ. Սարայլ, ակադեմական Ռընէ Կրուսէ, հեղինակ «Հայոց պատմութեան» եւ ուրիշներ :

Ցետոյ խօսեցաւ Հ. Լուի Մարիէս, որ ըսաւ թէ Պ. Ֆէյտի երկար տարիներ ի վեր կը սպասէր այս անուանումին: Իր սպասումը ի զուր չանցաւ. անիկա աշխատեցաւ, այսօր լիսանսիէ է, վաղը Docteur պիտի ըլլայ: Ուրախ եմ որ ըսաւ, էնթիտիւ Կաթոլիկի մէջ ինծի ալ աշակերտած է եւ հպարտ եմ որ աշակերտս այսպիսի բարձր դիրքի մը կը տիրանայ: Հ. Մարիէս դովեստով խօսեցաւ նաեւ Տիկին Ֆէյտիի մասին, հայուհի մը, որ մեծ օժանդակ մը եղած է իր ամուսնոյն :

Պ. Հրանտ Թորոսեան, Արեւելեան Կենդանի Լեզուներու վարժարանի հայերէնի օգնական ուսուցիչը, գովեստով խօսեցաւ Պ. Ֆէյտիի յատկութիւններուն մասին եւ յիշեց հին ուսուցիչները: Աւելցուց թէ աւելի քան 2000 հայ ձեռագիրներ կան, որոնք ուսումնասիրութեան կը կարօտին: Ահռելի մեծ աշխատանք մը կայ Պ. Ֆէյտիի առջեւ :

Խօսք առաւ նաեւ Հրանտ Սամուէլ, որ յիշեց 1930ին Revue des Etudes Arméniennesի տասնամեակին առթիւ տրուած ուրիշ հացկերոյթ մը, որու ընթացքին ծերակուտական Վիքեար ճառ մը խօսելով ըսած էր· «Մեր յաջորդ հացկերոյթը պէտք է տաք ոչ թէ Փարիզի հայկական մէկ ճաշարանին մէջ, այլ Էրզրումի Ֆրանս· ճաշարանին մէջ: Ըսաւ թէ դժբախտաբար հանգուցեալ Մէյլէի, Մաքլէրի եւ Շառլ Տիլի հիւանդութեան օրերէն իսկ բոլորովին լուծուեցաւ Sociétés des Etudes Arméniennesը, որուն հրատարակած պարբերաթերթը մեծ գիտնականներու աշխատակցութեամբ մեծ յաջողութեան կը տիրապետէր: Ապա խօսեցաւ Պ. Ֆէյտիի մասին եւ ըսաւ թէ Պ. Ֆէյտի հայկ· դրականութեան եւ պատմութեան վրայ: Քանի մը տարի առաջ Պ. Ֆէյտի ձեռնարկեց վերականգնել այս ընկերութիւնը՝ Centre d'Etudes Arméniennes անունին տակ, նոյնիսկ դիւան մըն ալ կազմուեցաւ Հ. Մարիէսի նախագահութեամբ: Դժբախտաբար ձեռնարկը ծրագրի տահմաններէն դուրս չելաւ (բացի երկու դասախոսութիւններէ): Հրանտ Սամուէլ թելադրեց որ Պ. Ֆէյտի առանց յուսահատելու ձեռք առնէ Centre d'Etudes Arméniennesի գործը, վստահ ըլլալով որ իր հետ ունենայ բոլոր դրասէր Հայերու օժանդակութիւնը: Հայագիտական նոր պարբերաթերթի մը հրատարակութիւնը անհրաժեշտ է, ոչ միայն հայ գրականութեան եւ պատմութեան, այլ եւ Հայկ· Դատին համար, որ այսօր դրեթէ մոռցուած է:

Պ. Փօլ տու Վէյու դրաւոր ճառ մը կարդաց, ողջունելով իր հին յիշատակները Կիլիկիայէն ու մանաւանդ Սանճաքէն, Մուսա լերան, ինչպէս նաեւ Սարդարապատի հերոսները:

Վերջին խօսողն եղաւ Պ. Ֆէյտի, որ չնորհակալութիւն յայտնեց բոլորին եւ ըսաւ թէ ինք պաշտամունք ունի հանդէպ հայերէնի, զոր դժբախտաբար լաւ չեն ճանչնար եւրոպացիները: Շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ Հ. Լուի Մարիէսի, որ Մէյլիէի եւ Մաքլէրի հետ իր ուսուցիչն է եղած: Իր ճառը պիտի հրատարակենք առանձին:

★ *Հացկերոյթը կ'ընդմիջուէր հայկական երգով եւ նուագով, որոնց իրենց մասնակցութիւնը բերին Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան, Տիկին Մաուլէն Էքիզեան–Քարփանթիէ, Պ. Գարեգին (Թառ), եւ Տիկին Հրանոյշ Ս. Թէրզեան (Գազազեան) :*

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Անկէն.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ցերեկոյթ թէյասեղանը տեղի ունեցաւ Ցունուար 8ին կիրակի կէսօրէ վերջ, Օթէլ Պօսֆորի սրահին մէջ: Բացումը կատարեց Շրջ· վարչութեան առենապետուհին, Օր· Ֆլօրա Անահիտ, պարզելով Կ· Խաչի գործունէութիւնը եւ մասնաւորապէս Անկէնի մասնաճիւղին վրայ : Խօսեցաւ ապա Տ՝ր Պ. Կ· Փանոսեան որ նիւթ ընտրած էր կաթնատուներու խնամքին անհրաժեշտութիւնը : Օրուան նախագահը, Պ· Գ· Բալայեան բացատրեց թէ Ֆր· Կ· Խաչը ինչպէս տարածուած է աշխարհի հինգ տասնամեակներու մէջ, մինչեւ հոն ուր խօսքի եւ գործի ազատութիւն կայ: Ցետոյ հրաւիրեց Օր· Ա· Քէօսէեանը (Շավիլէն) որ իր քաղցր ձայնով ողեւորեց եւ յուզեց ներկաները : Պ· Պ· Ս· Տէր Թովմասեան եւ Ս· Մկրտիչեան արծարծեցին ազգապահպանման հրատապ հարցը: Պ· Հ· Սարգիսեան պարզեց հայ մայրերու նուիրումը պատմական չրջանէն մինչեւ այսօր: Պ· Դ· Դաւիթխանեան խոր ըմբռնումով արտասանեց հունդարացի հեղինակի մը «Մօր մը սէրը»: Պ· Արմէն արտասանեց ինքնագիր յուզիչ կտոր մը: Պ· Ս· Սեդրոսեան եւս պարզեց հայ նոր սերունդի փրկութեան անհրաժեշտութիւնը : Պ· Մարան – կողեան դեղեցիկ բանաստեղծութիւն մը արտասանեց Դ· Վարուժանէն եւ երգեց «Կռունկ»ը : Պ· Սէրոբեան երգեց «Հաւատամն»ը, իսկ փոքրիկն Յակոբիկ Սերոբեան Անկէնի հայերէնի դասըն – թացքի աշակերտ, արտասանեց «Հայրենի հովիկը» յատակ առոգանութեամբ: Ցաջորդաբար երգեցին Տիկիններ Զ· Տէր Թովմասեան եւ Տ· Սերոբեան : Մերթ ընդ մերթ վայելեցինք, Շահմուրատեանի երգերը սկաւառակի վրայ:

Օր· Ֆլօրա Անահիտ վերջին խօսքը առնելով, չնորհակալութիւն յայտնեց եւ մաղթեց որ ծրագրուած գանազան ձեռնարկներէ զատ, յաճախադէպ ըլլային այս կարգի հաւաքոյթները :

Ներկաները ցրուեցան չատ դոհ տպաւորութեամբ : — Ա· Քէօսէեան

★

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ (յապաղած).— Դեկտ· 29ին Մանուկներու օրը տօնուեցաւ մասնակցութեամբ Շրջ· վարչութեան եւ մասնաճիւղերու, Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ :

Հանդէսը բացաւ Տիկին Էլլէն Բիւզանդ իրաւոյտուկ պերճախօսութեամբ ու մանուկներու յարմար ճառով մը: Ցետոյ երկու դպրոցական աշակերտուհիներ արտասանեցին մէկը «Կապոյտ Խաչին», միւսը «Կաղանդի Ծառ»: Դարձեալ աշակերտուհիներու կողմէ ներկայացուեցաւ «Կեցցէ հայ լեզուն» չատ իմաստալից թատերախաղ մը որուն յաջողութեանը համար չանք չէին խնայած Օր· Ա· Զէյթունլեան եւ դերակատարները : Պ· Նշան Պէչիկթաշլեան իբրեւ Կաղանդ Պապա եւ բախանելուն պատմեց պատմութիւններ որոնք մեծ հետաքրքրութեամբ ունկնդրուեցան :

Դադարին մեր ընկերուհիները բաժնեցին մանուկներու նախընթրիք, սանտուիչներ, խնձոր եւ պիւսկիւի :

Մանուկներու համար խաղացող դերակատարներ (ծաղրածու) չտնենալով, ստիպուած էինք տեղացիներ հրաւիրել :

Հանդէսը վերջացաւ ժամը 6·30ին եւ բոլոր մանուկները ուրախ եւ դուարթ մեկնեցան, իրենց մտքին մէջ պահելով դեղեցիկ օրուան մը յիշատակը :— Ս· Խաչիկեան

ՍՐԻԱՆԸ Ի ԽՕՍՏՈՎ

Հայկական Ս· Ս· Ռ· Գիտութիւններու Ակադեմիայի արուեստի պատմութեան եւ տեսութեան բաժինը պատրաստած է հայ ժողովրդական երգերու ազգագրական ժողովածու, երկու հատորներէ բաղկացած: Արդէն հրատարակութեան տրուած է այդ ժողովածուի Ա· հատորը, որու մէջ կը մտնեն Ալաշկերտի, Թայինի եւ Հանրապետութեան ուրիշ չրջաններու 270 ժողովրդական երգեր: Այդ երգերը հաւաքած եւ ձայնագրած է Սպիրիտոն Մելիքեան: Ժողովածուին մէջ դրուած են նաեւ երգերու բնագիրները, տեղեկութիւններ չրջիկողներու մասին, նկարագրութիւնը այն չրջանին, գիւղին, ուրկէ առնուած են երգը եւ այլ նիւթեր :

ՄՈՒՐԱՏԻ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ, ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Առաւօտեան լուսաբացին հասանք Քրատց գիւղի դիմացի բլուրը: Ցուրտ էր, կրակ վառեցինք ու տաքցանք, եւ ահա յանկարծակի մեր վրայ եկան այդ երեք փախստականները, որոնք կարծեր էին, թէ մենք հովիւներ ենք: Սոխպուէ – ցանք առանց հարցուփորձի սպաննել դիրենք :

Այսպէս չարունակելով մեր ճամբան, երրորդ օրը հասանք Ղարու – ղայայի դիմացի անտառը: Ասիկա հայ գիւղ մըն էր, որ բնակիչ ըրած էին· անհետացած գիւղացիներու ոչխարները եւ տաւարները Թուրքերուն մնացեր էին· ասոնք կ'արածէին եւ մէկ կողմէն կը մորթէին, կ'ուտէին, իսկ մենք սոված էինք :

Գիւղին տեսարանը սրտաճմլիկ էր· կարծես մեր սպաննուած եղբայրներուն կարօտը կ'ուզէինք կենդանիներէն առնել, ու երբ ասոնք երկարօրէն կը բառաչէին, կարծես մեզի չատ տխուր եւ չատ ծանր բան մը կ'ուզէին ըսել :

Երեկոյին չարունակեցինք մեր ճամբան եւ առաւօտուն տեսանք, որ այդտեղի Թուրքերը կէսօրէրով կը բարձրանան դէպի լեռը:

Տղաքը հասան, հաց պահանջեցին Թուրքերէն, որոնք անմիջապէս բերին հաց, պլղուր, ոսկեխնձոր եւ երկու աւրճանակներ: Նոյն տեղին վրայ նստեցանք, կերանք, հանգստացանք եւ յորեկով ճամբայ ելանք անտառին մէջէն :

Հասանք Դ··· յոյն գիւղի վերեւի անտառը· Վասիլը եւ Գարաօղլանը գիւղ դացին ու բերին հաց ու մածուն: Գարաօղլանը պատմեց, թէ այդ գիւղի Ցոյները չարչարեր էին· այրերը բոլոր ղինուոր տարեր էին, քահանան ծեծեր, կիները բռնաբարեր եւ ամէն կարգի գազանութիւններ գործեր էին: Գիւղին քահանան վախէն չէր երեւցեր Վասիլին ու իր ընկերոջը, բայց կիները սիրով ընդուներ էին զիրենք եւ ամէն ինչ տուեր էին :

Արմենակն ալ այդ օրը տիֆէ բռնուեցաւ· իրիկունը ճամբանիս չարունակեցինք եւ հասանք Բ··· յոյն գիւղը, ուր մեզ չատ սիրալիր կերպով ընդունեցին: Թոյլ չտուին, որ անտառը անցնինք եւ գիւղերը մեզ առաջնորդեցին մէկ ժամ հեռաւորութեամբ ուրիչ գիւղ մը, ուր իրենց տուներուն մէջ հիւրասիրեցին մեզ: Ամէն կողմէ գանազան նուէրներ կը բերէին, մեզ քաջալերեցին ու իրենց կենքերը ցոյց տալով , խորհուրդներ կը հաղցնէին :

Մեր անցած ժամանակ գիւղացիք կը կենային եւ հիացումով մեզ կը դիտէին: Առաջուց իմաց տուած էին մօտակայ գիւղ մը, ուր մեզ համար սեղան պատրաստած էին: Բոլոր գիւղացիք եկան մեզ դիմաւորելու եւ այնքան յարգանքով կը վարուէին մեզ հետ, որ խիստ յուզմունք կը պատճառէին մեզ :

Ժամ մը հաքը չարունակեցինք մեր ճամբան եւ հասանք Տ·· գիւղին վերեւի անտառը, ուր Վարդանին եւ Արմենակին վիճակը ծանրացաւ: Հոս մնացինք երեք օր· մեր հացը կուգար Տ··· յոյն գիւղէն, որ հակառակ ամէնէն չատ ճնշուած յոյն գիւղը ըլլալուն՝ մեծ հոգածութեամբ վարուեցան մեզ հետ: Հիրեքի չօսէն, որ դէպի Թոքատ կ'երթայ, մեր գտնուած վայրին մօտէն կ'անցնէր: Տ··· գիւղացիք չատ բան տեսեր ու չատ լսեր էին: Պատմեցին Հիրեքի Հայերուն պատահածները, տեղահանութիւնը, կոտորածները, եւայլն: Ասկից տասը օր առաջ Սեբաստիոյ վալին, Մուսամմէր պէյ, եկեր ու 18 հայ աղջիկ ու 600 հայ երեխաներ տարեր էր Սեբաստիա: Այդ 18 աղջիկները ընտրուած էին ամէնէն գեղեցիկներէն, որոնց կ'առաջարկեն իսլամութիւնը ընդունիլ եւ նիքեահ (*) ըլլալ Թուրքերու հետ: Աղջիկները մերժեր էին· լիրբ միւսիւրը բռնաբարեր էր այդ 18 աղջիկները: Երբ հայ օրիորդները կը մերժեն իսլամութիւնը ընդունիլ, գաւրն կը բարկանայ, թէ ի՞նչպէս կը համարձակիք մերժել սուրբ կրօնը: Թիւֆէնկճեան Մարտիրոս աղային աղջիկը, որ Մարզուանի ամերիկեան քօլէճէն չրջանաւարտ էր, կը պատասխանէ·

— Մենք կը համաձայնէինք ամուսնանալ Թուրքաց խալամներու հետ, եթէ դուք օրէնք, հաւատք ու Աստուած ունենայիք :

— Լաւ, անպիտան, կը գոռայ գաւրն, ինչպէս կը համարձակիս այդ տեսակ խօսք ըսելու :

Օրիորդը կը չարունակէ ·

ՋԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

(*) Ամուսնացնել :

տական վարժարաններու մէջ։ Ասկէ առաջ չատ մը աշակերտներ վտարուած են դպրոցներէն, թոշակ վճարած չըլլալով։ Ցաճախ թաղաւորը կը վճարէր կարօտ ուսանողներու թոշակը։

Մի եւնոյն տարի մէկոցներ ձեռք պիտի առ – նուին, ընկերային ապահովութիւն հաստատելու համար եգիպտոսի մէջ, ինչ որ աննախընթաց նորութիւն մը պիտի ըլլայ։ Զարկ պիտի տրուի երկրին տնտեսութեան եւ ճարտարագործութեան, ժամանցնելով ապրուստը։ Կառավարութեան դէմ – խաւոր գործերէն մէկը պիտի ըլլայ գօրացնել բանակը, նոր զինագործարաններ հաստատելով եւ զինուորական մարմիններ ղրկելով արտասահման։

★ 1936 Օգոստոս 26ի անգլեւեգիպտական դաշնագրով, բրիտանական զօրքը Սուէզի չրջանը քաշուեցաւ, իսկ Սուտանը կը կառավարուէր երկու պետութեանց կողմէ։ Բանակցութիւններ կատարուեցան 1946 Մայիսին, վերաքննելու համար դաշնագիրը, բայց խզուեցան մէկ տարի վերջը, վասն զի Եգիպտոս կ'ուզէր կցել Սուտանը, իսկ Անգլիացիները կ'առարկէին թէ Սուտանցիներն ալ ինքնորոշման իրաւունք ունին։ Ասկէ ի վեր խընդիրը առկախ կը մնար։

Եգիպտոս ուժ պիտի տայ նաեւ բոլոր արաբական եւ արեւելեան երկիրներու, պաշտպանելով անոնց իրաւունքները։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔի երկիրներէն Իրաք, Զորդանան եւ Եգիպտոս կը չարունակեն ղէնք եւ ռազմանիւթ ստանալ Անգլիայէն, ինչպէս հաստատեց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, ի պատասխան իրեն ուղղուած հարցումի մը։ Նախարարը կ'ըսէ թէ ղէնքերու առաքումը դադրեցնելու չի կատարուիր։

21 ՖՐԱՆՍԱՑիՆԵՐ ԵԻՍ արտաքսուեցան Լեհաստանէն։ Իրենց կիները եւ ընտանիքները պիտի վերադառնան աւելի վերջը։ Լեհական ոսոիկա – նութիւնը խուզարկեց Վարչաւայի եւ ուրիչ չորս քաղաքներու Ֆրանսական կաճառները, գրաւելով դէղ մը թուղթեր։ Ֆրանսական դեսպանատունը բողոքեց։

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԵՐՈՒ եւ մեթրոյի գիներուն յաւելումը յետաձգուեցաւ առժամապէս, համաձայնութիւն գոյացած չըլլալով նոր սակագնի մասին։ Վիճաբանութեանց ընթացքին երեւան եկաւ որ վարչութիւնը ոչ թէ 25 – 30, այլ 60 առ հարիւր յաւելում կը պահանջէ, այն առարկութեամբ թէ բացը պիտի աւելնայ, իրրեւ հետեւանք նոր տուրքերու։— Գչ. առաջ 15 վայրկեան գործադուլ յայտարարուեցաւ մեթրոյի թիւ 7 գծին վրայ։

3000 ՖՐ. ՊԱՐԳԵԻի խնդրին առթիւ, ընկերվարական նախարարները տեսակցութիւն մը ունեցան վարչապետին հետ։ Ի պատասխան հարցումի մը, կուսակցութեան քարտուղարը յայտարարեց. — Ընկերվարականները չեն որ պիտի ստանձնեն նախարարական տաղնապի մը պատասխանատուութիւնը »։

ԹիՀՐԱՆի խորհրդային դեսպանը, Իվան Սադչեկով, իր պաշտօնատեղին վերադարձաւ, տասը ամսուան բացակայութենէ մը վերջ։

ԻՍՐԱՑԵԼի կառավարութիւնը հրամայեց պահեստի բանակին մէջ արձանագրել բոլոր այրերը՝ մինչեւ 49 տարեկան եւ կիները՝ մինչեւ 34 տարեկան։ Մէկ ամիս մարզանք պիտի կատարեն պահեստի զինուորները՝ մինչեւ 39 տարեկան, իսկ մինչեւ 49 տարեկանը՝ միայն երկու չաբաթ։

Ա. ՄԻՈՒԹիՒՆԸ որոշած է պարպել Պուէրթօ-վալտի եւ ուրիչ երկու արգելարաններու 15·500 կալանաւորները, պահելով միայն 649 «պատէրձակի ոճրագործներ», ինչպէս յայտարարեց Պերլինի խորհրդային ներկայացուցիչը, զօր. Զուիքով։ Արեւմտեան չրջանի թերթերը կեղծիք համարելով այս լուրը, դիտել կուտան թէ հազարաւոր կալանաւորներ Ա. Միութեան ներքին գաւառները փոխադրուած են վերջերս ...

30·000 ԱՆԳՈՐԾՆԵՐ կան Լիբանանի մէջ։ Կառավարութիւնը խնդրեց օտար ընկերութիւններէն արձակել ոչ – Լիբանանցի պաշտօնեաները։

ԿՒՓԱՄԱՐՏի մեծ մրցման մէջ, որ տեղի ունեցաւ Բչ. օր, Վել. տ'Իվէռի մէջ, Հայրապետեան յաղթեց Փորանթէնի, չնորհիւ իր արագ եւ ճկուն չարժումներուն։

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՎԱՀԱՆ ՄԻՆԱՍՈՐԵԱՆի ԳիՐՔը, «1915 ԹՈՒԱԿԱՆը» ստացած ենք փոքր քանակութեամբ։ Իրական գինն է 3 տոլար։ Մենք նչանակած ենք հազար ֆրանք, (Թղթատարի ծախքով 1100), եւ սպառելով հրատարակչական յանձնախումբին պիտի վճարենք նոյն գնով, առանց որեւէ չահ սպասելու։ Հետեւաբար ի վիճակի չենք որեւէ զեղչ կատարելու։

ԱՑՐի ՏիԿին ՆՈՒԱՐԴ եղիազարեան իր ամուսնոյն բնկ. կիւլբենկոս եղիազարեանի մահուան տարելիցին առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սերոբ եօթնեղբայրեան խումբին։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած կեդր. վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի լաւագոյն ուժերու, Salle d'Iéna, Շաբաթ 21 յունուար 1950 ժամը 8·30ին։

« ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ» ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱՂԱՆՍ.— *Կազոյա Խաչի մասնաճիւղը «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ Ցունուար 22ին, կիրակի ժամը 4էն կէս գիչեր, «Ա.Ա.Հարոնեան» ակումբին մէջ, մանկական եւ գեղարուեստական բաժիններով։ Աւանդական կաղանդի արարողութիւն եւ նուէրներու բաչխում։*

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ։

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ է։

Թատերական ներկայացում

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆի ՊՀ – չիկեթչեան թատերասրահին մէջ, 5 Մարտ 1950, կիրակի օր։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Ֆր. Կ. Խաչի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է ի նպաստ Պրէվանի հիւանդներուն հազար Ֆրանք Տէր եւ Տիկին Շերինեանէ եւ հազար Ֆր. Օր. Ռոզա Տակառեանէ։*

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹիՒՆ.— *Ֆր. Կ. Խաչի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր Մինաս Ալթունեանի եւ ազգականներուն ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏԱԼԻՆ*

մահուան առթիւ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Պուլվար Օստռայի Վառմեան ենթակոմիտէի *Այս կիրակի, ժամը 14ին, 130* **Chemin de la Matrague, Bar International:**

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԱՐՔ. ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԼիՒՆ.— *Պատարագ եւ հոգեհանդիստ Նիկոմիդիոյ թեմին, վախճանեալ առաջնորդ ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԱՐՔ. ՅՈՎԱԿիՄԵԱՆի, այս կիրակի առաւօտ, Հայոց եկեղեցին, 69 rue Louis Blanc։ Կը խնդրուի իր անմոռաց յիչատակը յարգող բոլոր հայերէն ներկայ ըլլալ։*

ՄԱՐՍիԼԱՀԱՑԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Քաղաքի Կազոյա Խաչի Տարեկան մեծ պահանդէսին, 4 Փետրուար, 1950ին, «Au Club»ի չքեղ սրահին մէջ։

Փարիզէն մասնաւոր հրաւիրուած են Օր. ՌԵԺինԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ de l'Opéra Comique (1er prix du Conservatoire) եւ իր հայրը՝ ԴԱՐԵԳԻՆ (Թառ)։

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏԱԼԻՆ

Եւրոպայի հայկ. մեծագոյն գրատունը
51 rue Monsieur – le – Prince, Paris (6)
Tél. Danton 88–65 métro: Odéon

Գրատունս ընդարձակման աշխատանքները վերջացած ըլլալով, մեր հայերէն, ֆրանսերէն եւ այլ օտար լեզուներով գրքերու ճոխ մթերքը դասաւորուած է ըստ մասնագիտութեան։

Հայաստանի եւ արտասահմանի նոր հրատարակութիւնները կը ստանանք կանոնաւորապէս։

Ուէք գիրք գնելէ առաջ, հարցուցէ՛ք մեր գիները։

ՀԱԶՈՒԱԳիՒՏ ԳիՐՔԵՐ

Տիեզերական երազահան **800** *ֆր., Բախտագուշակ* **1100**, *Կախարդագիրք* **500**, *Սեռագիտակ* **2** *հատոր* **1200**, *Աւիւն ծախսուեցաւ* 450, 101 *Պատմուածքներ* 300, *Քաղաքական Տնտեսագիտութիւն* 300, *Լեռնային Պատերազմ* 150 *ֆրանք։*

Ստանալու համար դիմել՝ ԾԵՐԻԿԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ, G. Tzerikiantz, 13 rue des Dominicaines, *Մարսէյլ։*

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳիՊՏԱՑիի կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԼիՒՆ.— *Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի յաջորդ դասախօսութիւնը՝ այս հինգչաբթի երեկոյեան ժամը 8·30ին, 78 բիս Բապըլէ։ Կը դասախօսէ ընկեր Կ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ։ Նիւթը՝ «Հ. Ց. Դ. քաղաքական նպատակները »։*

ԱԼՖՈՐՎիԼ.— *Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգչաբթի միւնոյն հաւաքատեղին։ (Շար. նախորդ ժողովին)։*

ՓԱՐԻԶ.— *Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա բոնեան» խումբի ժողովը այս հինգչաբթի, ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Հայերէնի դասըն – թացք ժամը 8—9։*

ՎիՆԵՆ.— *Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրի – կուն ժամը 8·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։*

ՆԿԱՏի ՈՒՆԵՆԱԼ.— *Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սերոբ եօթնեղբայրեան խումբի հանդէսը՝ փետրուար 12ին։*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒի.— *Վիրաւորեալներ Պ. Գէորգ Էմիրճանեան կը փնտռէ Լիբանան բնակող իր հօրեղբօր որդին, Պրուսայի Կիւրլէ գիւղէն Գաբրիել Էմիրճանեանը, որմէ երկար ժամանակէ ի վեր լուր ստացած չէ։ Կը խնդրուի իր մասին լուր ունեցողներէն իմացնել «Ցառաջ»ին։*

Պատահանդէս Մարսէյլի մէջ

ՄԱՐՍԷՅԼի ԱՂՔԱՏԱՒՆԱՄ ՈՐԲԱՒՆԱՄ ՄիՈՒԹԵԱՆ տարեկան պատահանդէսը 21 Ցունուար, չաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս, նորակառոյց ամենաչքեղ սրահներէն Le Club*ի մէջ, 53 rue* Grignan։

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹիՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX *ձեղի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք*
ԱՆՄՐՑԵԼի ԳիՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie *եւն.* դերձակի **toile**ի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14։ Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն։

Բաց է երկուչաբթի օրերը, ժամը 9էն 19։
Առաքում գաւառները։

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) **TEL. Tru. 37-92**
Métro N. D. de Lorette, St. Georges **Autobus No.**
Le Peletier — Cadet **26, 43, 49, 32, 74,67**

Իջ նել Carrefour Chateaudun
5 *վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazare*էն։*

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՀԻ

ՕԳՏԱԻԵՑԵՔ ՄԵԾԱՓԱՒԱՆԱԿ ԳԻՆԵՐՈՎ
ՓՈՓՐԱՓԱՒԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌԱԻԻՄԷՆ
ԹԷ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐՈՒ և
ԹԷ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ
բոլոր պէտոյքներու համար անյապաղ դիմեցէք՝
63 Rue de MAUBEUGE
Հեռ. Tru. 12-05 métro Poissonniere

ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ
նորագիւտ մեքենաներով
ՓԱՐԻԶի ՃիՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ
12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն։

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ԿԵՐԱԿՈՒՐ
ՃԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆԻ
(CHEZ SASSOUNI)
ՓԱՐԻԶի ՃիՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ
31 rue d'Alexandrie Tél. Gut. 92–65
Տրամադրելի սրահ, ՀԱՐՄՆԻՒԻ եւ ՀԱԻԱ – ՔՈՑՔՆԵՐՈ-ի համար։

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 19 Janvier 1950 Հինգշաբթի 19 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année, No.6055–Նոր շրջան թիւ 1466

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ԽԵԼԱԳԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մի՛ջազգային մամուլը երբեմն լուրեր կը հրատարակէ որոնք գլխու պտոյտ կը պատճառեն։

Ահաւասիկ վերջինը,— ըստ Ռոյթըռ, «որ կրնայ ոչնչացնել 500 քառ· քիլոմեթր տարածութիւն, եօթը միլիոն աստիճան ջերմութիւն ար – ձակելով»։

Միեւնոյն աղբիւրին համաձայն, այդ ռումբը հազար անգամ աւելի զօրաւոր է քան հիւլէական – նը։ Մինչեւ անգամ հաշուեր են որ երկու հազարը բաւական է, ամբողջ աշխարհը քանդելու համար։

Նախապէս կը կարծուէր թէ լրագրական չունդ կամ թշնամական յոխորտանք է այս տե – ղեկութիւնը ։

Չէ՞ որ բովանդակ մարդկութիւնը նոր հա – մաճարակէ մը բռնուած է 1945էն ի վեր, երբ ար – ձակուեցան առաջին հիւլէական ռումբերը՝ Ճա – պոնի վրայ ։

Դժբախտաբար ուրիշ աղբիւրներ ալ կը հաստատեն թէ իսկապէս փորձեր կը կատարուին ջրածինով ռումբեր չինելու։ Ոչ միայն Մ· Նա – հանգներուն, այլեւ Խ· Միութեան մէջ ։

Հեռագիրը ուրիշ տեղեկութիւն մըն ալ կը հաղորդէ։— Ամերիկացի մասնագէտներու յանձ – նախումբը թելադրած է անմիջապէս գործի ձեռնարկել, այս նոր դիւրը օգտագործելու եւ բա – ւարար քանակութեամբ ռումբեր չինելու համար։

Բայց — կ'աւելցնէ հեռագիրը — նախագահը կը վարանի, կշռելով հետեւանքները։ Եւ եթէ հաստատենք «Ն· Ե· Թայմզ»ի, կ'ուզէ համաձայնութեան մը յանգիլ Խ· Միութեան հետ, վերջնական որոշում տալէ առաջ ։

Անշուշտ ամբողջ մարդկութիւնը երախտապարտ պիտի մնար, եթէ յաջողէր այսպիսի ձեռնարկ մը ։

Բոլոր ազգերը եւ մանաւանդ փոքր ժողովուրդները սփոփանքի չունչ մը պիտի առնէին ։ Պիտի փրկուէին նոր եւ աւելի ահաւոր մղձաւանջէ մը ։

Քար քարի վրայ պիտի չմնար, եթէ օրուան հզօրները նոր զինարշաւ մը սարքէին, չարաչար գործածելով բնութեան եւ գիտութեան անըսպառ գաղտնիքները ։

Տեսանք թէ ինչ մթնոլորտ ստեղծուած է 1945էն ի վեր, իրրեւ հետեւանք հիւլէական ռումբի դիւտին ։

Մինչ Մ· Նահանգները կը կարծէին թէ իրենց մենաշնորհն է հիւլէական զէնքը, նախագահ Թրումըն ինք անցեալ տարի հրապարակաւ հա – ղորդեց թէ Խ· Միութիւնն ալ տիրացած է մեծ գաղտնիքին ։

Նոյնիսկ տեղեկութիւններ հրատարակուեցան անցեալ Յուլիսին պատահած պայթումի մը մասին։ Իսկ Մոսկուայի ներկայացուցիչները անգամ մը եւս պնդեցին թէ իրենք հիւլէական ռումբ ու – նին 1947էն ի վեր։

Այսօր ալ՝ նոյն պատմութիւնը ։

Ինչպէս կ'երեւայ հրատարակուած տեղեկութիւններէն, Մ· Նահանգներու զինուորական մասնագէտները կը թելադրեն աճապարել, նկատելով որ Խ· Միութիւնն ալ ձեռնարկած է նոր ռումբերու չինութեան ։

Ուրեմն, ամէն բան կախում ունի երկու հզօր եւ ոսոխ պետութեանց դիրքէն։ Եթէ կ'ուզէք՝ Թրումընի եւ Սթալինի դերադոյն իմաստութենէն։

Այլապէս, հետեւանքը պիտի ըլլայ սոսկալի ճակատագրական ։ Այսինքն արշաւ դէպի աշխարհասասան խելագարութիւն ։

Մանաւանդ որ, ոչ գիտութեան գաղտնիքները սահման ունին, ոչ ալ մարդկային կիրքերը։

Ե՞րբ այսքան թունաւորուած էր մթնոլորտը, երկու աշխարհամարտերու միջեւ ։

Ե՞րբ այսքան ուժգնօրէն ընդհարած էին երկու աշխարհահայեցքներ։ Մէկը՝ արեւմտեան, միւսը՝ արեւելեան։ Մէկը՝ հիմնուած ազատ կամքի, միւսը՝ բռնութեան վրայ ։

Անոնք որ պայքար կը մղեն խաղաղութեան համար, ճամբուն կէսը կտրած կ'ըլլան, եթէ բռնահաճին խոստովանիլ այս պարագան ։

Զարիքին աղբիւրը չի ցամքիր, միակողմանի դիրք բռնելով։ Իրրեւ պատերազմի հրձիգ ամբաստանելով Արեւմուտքը, իսկ խաղաղութեան ախոյեան՝ Արեւելքը ։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՋԼԱՄԱՐՏ

— Ձեր թղթակիցը բան մը չէր գրած այն տղեղ միջադէպի մասին որ տեղի ունեցած է կիրակի օր, Ֆրանքեւհայկական Միութեան ցերեկոյթին մէջ։

= Անշուշտ անոր համար որ տղեղ էր։ Պատկերազարդ խայտառակութիւն ։

— Եւ սակայն հարկ էր իրողութիւնը արձանագրել եւ ճաղկել, որպէսզի բերնէ բերան չզառնայ գերան ։

= Միջադէպը ծագեցաւ երկու սեղանակից – ներու միջեւ որոնք առաջին անգամ չէ որ ներկայ կ'ըլլան այսպիսի հանդէսներու ։ Եւ ճիշդ այն պահուն երբ կը խօսէր Պ· Paul du Véou, Սանճաքի դաւին աննկուն պաշտպանը։ Ցանկարծ մէկը միւսին վրայ խոյացաւ եւ փորձեց դուրս հանել, աթոռով միասին ։

— Ի՞նչ պատճառ ունէր այդքան ղազրդռուելու եւ այդ ամօթալի տեսարանը պարզելու օտար հիւրերու առջեւ ։

= Կ'ըսէին թէ բարեկարգութիւնը կը խանգարէր անդադար խլրտելով, խօսելով, հակառակ եղած ազդարարութեանց ։

— Կարելի չէ՞ր փափկութեամբ դուրս հանել, փոխանակ բռնութեան դիմելու ։

= Չեմ գիտեր ։ Երկուքն ալ այնքան գրգռուած էին որ, հազիւ կարելի եղաւ զսպել։ Բարեբախտաբար նախագահն ու բանախօսը Ֆրանսացի էին, այսինքն փորձառու եւ պաղարիւն, այլապէս ...

— Ո՞վ գիտէ ի՛նչ տպաւորութեամբ մեկնեցան օտար հիւրերը ։

= Անշուշտ չատ դէշ, թէեւ Պ· Լուի Մաուէն հայրաբար ներեց, երբ յանցաւորներէն մէկը նեղողութիւն կը խնդրէր հրաժեշտի պահուն, ձեռքերը համբուրելով ։

— Մե՛ղք որ քաղաքակիրթ ժողովուրդի ա – նուն ենք հաներ ։ Փարի՛զ ենք թէ Պիթլիս ։

= Ժողովուրդը ի՞նչ յանցանք ունի ։ Թող տունը նստին եւ այս տեսակ հանդէսներու չմասնակցին կամ չհրաւիրուին անոնք որ չեն կրնար պահել իրենց յիղերը ։ ՎԱՀԷ

ԽՄԲ·— Ցերեկոյթի երէկուան նկարագրութեան մէջ, «ծերակուտական Վիճեար» — պիտի ըլլայ — Վիճթոր Պէռառ ։

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԹԻՖԼԻԶի «ՍԹԱԼԻՆ» համալսարանի հիմնադրութեան առաջին տարիներուն սկսան դասախօսել քանի մը հայ ուսուցչապետներ, որոնց մէկը կըն է Մելիք–Սեթ–Բէկը ։ 30 տարիէ ի վեր ան կը գրաւէ հայագիտական ամպիոնը։ Ան Հայաստանի դիտութիւններու ակադեմիայի թղթակից անդամ է եւ Նիքոլա Մառի ղեկավարութեամբ, ղրաղած է «Յարեթթաբանութիւն» ուսումնասիրութեամբ ։ Գրած է հայ եւ վրացի ժողովուրդներու դրականութեան պատմութիւնը։ Կը պատրաստէ նաեւ «Վրացական պատմական աղբիւրները Հայոց մասին» ինչպէս եւ «Աբովեանը եւ Վրաստանը» ուսումնասիրութիւնը, որ պիտի հրատարակուի հայերէն եւ վրացերէն լեզուներով ։

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՆԵՐՈՒ երեխաները հաւաքուած են յունուար 3ին Երեւանի Արուեստի տան մեծ դալիճին մէջ, չքեղ կերպով զարդարուած տօնածառին չուրջ։ Տեկնիկային թատրոնի դերասան Պակլով զուարճացուցած է զանոնք։ Ջմեռ պապան չնորհաւոր նոր տարի մաղթած է երեխաներուն եւ դաշնակի նուագի հնչիւններու տակ, անոնք ստացած են բազմազան նուէրներ ։

ԿԻՊՐՈՍԸ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ կցելու ձեռնարկը, որուն համար հանրաքուէ կը կատարուի այս միջոցին, մեծ իրարանցում պատճառած է Թուրքիոյ մէջ։ Պոլսէն կը հեռագրեն թէ երեք հազար ուսանողներ ցոյց մը կատարեցին դլխաւոր հրապարակին վրայ, պահանջելով կխզրոսը կցել ... Թուրքիոյ։ Ճառախօսները կը մռնչէին,— «Անկա՛ր համայնավարութիւնը։ Կիպրոսը Թուրքիոյ կը պատկանի»։ Ցուցարարները յետոյ ծաղկեպսակ մը դրին Մ· Քէմալի յիշատակարանին վրայ ։

Երկու զօրավարներու խնդիրը

ԳԱՂՏՆԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՄԸ ԾԱԽՈՒԵՐ Է
2·800·000 ՖՐԱՆՔԻ

Ազգային ժողովին Գ·· օրուան նիստին մէջ, վարչապետը լուսաբանութիւններ հաղորդեց երկու զօրավարներու չուրջ ծագած խնդիրներու մասին։ Եւ հաստատեց թէ երկուքն ալ «դժբախտ յարաբերութիւններ» ունեցած են նախկին դատապարտեալի մը հետ, որ յաջողած է ձեռք անցընել եւ ծախել գաղտնի տեղեկագիր մը՝ Հնդկաչինի մասին։ Երկու զօրավարներն ալ պաշտօնանկ եղած են (զօր· Ռըվէռ, ընդհ· սպայակոյտին պետը եւ զօր· Մասթ, Ֆրանսայի նախկին ներկայացուցիչը Թունուզի մէջ)։

Ազգ· ժողովը 181ի դէմ 424 ձայնով որոշեց անմիջապէս քննիչ յանձնաժողով մը կազմել, խնդիրը ամբողջովին լուսաբանելու համար։ Յանձնաժողովին անդամները պիտի ընտրուին դատական եւ պատերազմական նախարարներուն կողմէ։ Համաձայնավարները պահանջեցին որ յանձնաժողովի մէջ ներկայացուցիչներ ունենան բոլոր մեծ կուսակցութիւնները, բայց ժողովը մերժեց ։

Վարչապետին յայտարարութեանց համաձայն, երկու զօրավարներուն հետ մտերմական յարաբերութիւններ հաստատող մարդը 45 տարեկան Ֆրանսացի մըն է, Ռոժէ Փէյր, որ նախապէս երկու տարի բանտարկութեան դատապարտուած էր իբրեւ զողնաթաքոյց։ Եղած է նաեւ պետը դերմանասէր պահակներու՝ դրաման ատենն, իսկ այժմ սերտօրէն կապուած Ֆրանսացի, չէխ եւ հնդկաչին համամնավարներու հետ։ Ամբաստանեալը դաղտնի տեղեկագիրը Հնդկաչինի ներկայացուցիչներուն ծախած է 2·800·000 ֆրանքի։ Վարչապետին կարծիքով, ամբաստանեալը եղած է «կրկնակ, թերեւս երրեակ գործակալ», այսինքն գործած է երկու – երեք տարբեր դիմակներով։

Ամբաստանեալը ոչ միայն յաջողած է երկու բարձրաստիճան զօրավարներուն կատարեալ վստահութիւնը չահիլ, այլեւ թեթեւցնել գործակցութեան համար իրեն տրուած պատիժը։ Արդարեւ, իր դատապարտութենէն երկու տարի վերջը, Պատուոյ Լեգէոնի չքանչան կը տանար, «բացառիկ ծառայութիւններ մատուցած ըլլալով պատերազմի ընթացքին»։

Երբ զօր· Ռըվէռ Հնդկաչին դնաց կացութիւնը ուսումնասիրելու եւ տեղեկագիր մը կազմելու համար, Փէյր ալ իրեն ընկերացաւ։ Ամբաստանեալը կ'ըսէ թէ Սայկոնի մէջ զօրավարին առջեւը կ'անցնէր իբրեւ յառաջապահ։ Բացի հակայնավարական գործունէութենէ, ամբաստանեալը կը դրաղէր իբրեւ հանդերձավաճառ եւ անդամ էր արտածման եւ ներածման մեծ հաստատութեան մը։ Իր եղբայրը պատմած է թէ Ռոժէ զօր· Ռըվէռի հետ առաջին անդամ ծանօթացած էր դրաման չրջանին եւ «կը պատկանէր Դիմադրական ճակատի նոյն ցանցին»։

ԲՈՒՌՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իր դաղտնի տեղեկագրին մէջ, զօրավարը կը յանձնարարէր Հնդկաչինի քաղաքային կառավարիչին տեղ նշանակել զինուորական մը, եւ իրրեւ թեկնածու կ'առաջարկէր զօր· Մասթը։ Վարչապետը յայտարարեց թէ Փէյր դրամ ստացած էր «մարզպանութեան թեկնածու ներկայացնելու համար զօր· Մասթը»։ Երբ ըսաւ թէ ուրիշ դումարներ ալ տրուած են ուրիշ անձերու, ժողովականները պահանջեցին յայտնել անունները։ Պ· Պիտօ պատասխանեց ։— «Չեղի կը հաղորդեմ ամէն ինչ որ կայ թղթածրարին մէջ»։ Վիճաբանութիւնները առաջ, նրբանցքներուն մէջ բայէ ի բայ կ'ըսէին թէ այս գայթակղութեան մեղսակից են կարգ մը ականաւոր անձեր՝ այն կուսակցութիւններէն որոնք ուժ կուտան կառավարութեան։

Վարչապետը իր բացատրութեանց մէջ ըսաւ թէ տեղեկագիրը զինուորական դաղտնիքներ չէր պարունակեր, այլ պարզապէս կը թելադրէր նոր քաղաքականութիւն մը վարել Հնդկաչինի մէջ։ Բայց եւ այնպէս, ողբալի կը դտնէր քաղաքական տեղեկագրի մը անհետացումը ։

Կ'ըսուի թէ ամբաստանեալը յաջողած է Ար – ժանթին հասնիլ, իր հետքը կորսնցնելու համար։

★ Վիճաբանութեանց ընթացքին բուռն տեսարաններ պարզուեցան Ազգ· ժողովին մէջ։ Համայնավարներուն ներկայացուցիչը, Պ· Ժաք Տիւքլո վարկաբեկիչ խօսքեր արտասանեց հին եւ նոր նախարարներու, նոյնիսկ վարչապետի մասին, մեւեւնոյն ատեն դատապարտելով Հնդկաչինի «աղտոտ պատերազմը»։ Երեսփոխան մը պոռաց ։— « Ձեր կուսակցութիւնը աղբաման մըն է»։

Վարչապետը իր յայտարարութեանց մէջ յիշելով էչքերու խնդիր մը, ակնարկներ ուղղեց անոնց անունները ճչդելու,— «Պահեստի բանակի հրամանատար մը, դատական խորհրդական մը, լրագրող մը, թերթ մը »։

Կարգ մը թերթեր դիտել կուտան թէ Պ· Պիտօ հարկադրուած էր որոշ վերապահում դնել իր յայտարարութեան մէջ, նկատելով որ Ֆրանսա

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀՐԱՏԱՊ ԽՆԴԻՐ

(ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԵՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆԸ)

Գ.

ԽՄԲ.— Մեր պաշտօնակիցը ամփոփելէ վերջ Գահիրէի եւ Փարիզի ռամկավար թերթերուն արտայայտութիւնները՝ այս հարցի մասին, կը ծանրանայ Պէյրութի ռամկավար պաշտօնաթերթին մէջ երեւցած վեց յօդուածներու վրայ (Հայ ազգն ու Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը, Շ. Սեյօնեան) : Եւ կը շարունակէ (27 եւ 29 Դեկտ. 1949) :

Իր 1949 Դեկտ. 6ի թիւով Պէյրութի ռամկավար պաշտօնաթերթը մեզ կը բերէ հետեւեալ առաջարկները.

Ա.— *Երուսաղէմի Միաբանութեան ընդհ. ժողովին որոշումով՝ այդ ժողովին առընթեր ստեղծել հինգ աշխարհականներէ բաղկացած յանձնախումբ մը :*

Բ.— *Այս յանձնախումբին «իրաւասութիւն» տալ, «խորհրդակցաբար» Միաբանութեան հետ, վանքին պիւտճէն «կազմելու», անոր գործադրութեան «հսկելու», նիւթական ձեռնարկներու մէջ իր «ձայնը լսելի դարձնելու» եւ ներքին վէճերու առեն «բարոյական իր իրաւախոհութիւնը արժեցնելու» :*

Գ.— *Այս Յանձնախումբը տեւական հանգամանք պիտի չունենայ, այլ պիտի գումարուի պարբերաբար, տարին երկու չաբաթ :*

Դ.— *Յանձնախումբին անդամները կ'առնուին «Պաղեստինի եւ ղրացի երկիրներու՝ Եգիպտոսի եւ Լիբանանի գաղութներու ծոցէն արժանաւոր աղգայիններէ » :*

Ե.— *Ընտրութիւնը «արժանաւոր»ներու մէջ կը կատարէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը՝ հինգ հոգի անոնցմէ անդամ կարզելով յիշատակուած յանձնախումբին :*

Զ.— *Այս իրաւունքը կը վերապահուի բացառաբար Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին՝ «որպէսզի հատուածական կամ այլ պայքարներ տեղ չգտնեն Յանձնախումբին կազմութեան առեն եւ Սուրբ Աթոռէն ներս աղեցութեան պայքարի դուռ չբացուի » :*

Է.— *Միաբանութեան եւ յանձնախումբին միջեւ ծագած վէճերը կ'ենթարկուին էջմիածնի իրաւախոհութեան :*

Ը.— *Պատրիարքին ընտրութիւնը կը կատարեն այս երկու մարմինները՝ Միաբանութիւն եւ յանձնախումբ՝ «խառն ժողովէ մը, որուն կէսը՝ եկեղեցականներ, ընտրուած ըլլան Միաբանութեան կողմէ, իսկ միւս կէսը՝ աշխարհականներ կողմէ, իսկ միւս կէսը՝ աշխարհականներ՝ որու այն յանձնախումբին, որուն կազմութիւնը, ինչպէս ըսինք, վերապահուած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին :*

Թ.— *Պատրիարքները ընտրել ցմահ, իսկ լուսարարապետները՝ երեք տարուան համար :*

Ժ.— *Պատրիարքական թեկնածու են բոլոր հայ կուսակրօնները, անկախաբար այն հանգամանքէն, թէ անոնք քահանա՞մ են կամ չեն Երուսաղէմի Միաբանութեան :*

Ամէնէն առաջ նկատել պէտք է, որ իրաւական դիտական ժխոր կայ այս առաջարկներուն մէջ. քիչ մը լրջօրէն «մաղելով» եւ «մանր» քննութեամբ եղած առաջարկները վերլուծելով՝ դժուար պիտի չըլլայ ցոյց տալ, թէ այդ առաջարկները լի են հակասութիւններով :

Սակայն մեզ չհապրդռդող այս հակասութիւնները չեն. էականը այն հիմնական մտքերն են, որ տեղ գտած են ամկավար օրգանի վեց թերթօններուն մէջ, նուիրուած Երուսաղէմի :

Այս հիմնական մտքերը մենք պիտի ձեւակերպէինք այսպէս.

1.— *Անհրաժեշտ է Երուսաղէմի նկատմամբ ազգը վերահաստատել իր իրաւունքներուն մէջ :*

2.— *Այս վերահաստատումը իրագործ կ'ըլլայ, եթէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, որոշումով Երուսաղէմի Միաբանութեան, հինգ հոգի նոր յանձնախումբ մը կարգէ (թէ Պաղեստինի եւ թէ մերձակայ գաղութներու ազգայիններէն)՝ Միաբանութեան հետ համախորհուրդ Պատրիարքութեան ործերով զբաղուելու համար :*

3.— *Այս յանձնախումբն ու Միաբանութիւնը իրենցմէ բխած խառն ժողովի մը կողմէ կ'ընտրեն պատրիարքը :*

Մենք թէր ենք այս երեք կէտերէն միայն առաջինին եւ հիմնովին դէմ՝ վերջին երկուքին :

Պարզենք մեր մտածումները :

Ամէնէն առաջ յայտնենք, որ հիմին մէջ պէտք չէ փոխել պատրիարքական ընտրութեան այն կարգը, որ գոյութիւն ունէր կանխապէս, երբ կը գործէր Ազգային Սահմանադրութիւնը :

Այդ օրերուն նոյնպէս կար ու գոյութիւն ունէր Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնը, սակայն այդ կաթողիկոսութիւնը Երուսաղէմի պատրիարքական ընտրութեան հարցին մէջ երբեք ազգը չէր ներկայացներ :

Պէտք չէ ներկայացնէ նաեւ այսօր :

Այս իրաւունքը վերապահել պէտք է Ներկայացուցչական Մարմնի մը, որ ի վիճակի է առաւելագոյն չափով ներկայացնելու Պոլսոյ նախկին երեսփոխանական ժողովը :

Վերահաստատելու իրաւավիճակ մը, որ նուիրագործուած էր դարերով :

Աւելի ճիշդ եւ աւելի որոշ :

Իր իրաւունքներուն մէջ վերահաստատելու հին ու դարաւոր իրաւատէր մը, որուն իրաւունքները պետական յատուկ աքթերով եւ հրամանագրերով ճանչցուած են բոլոր ազգերու եւ բոլոր երկիրներու կողմէ :

Այսօր, ճիշդ է, չկայ Թրքահայաստանը ու չկան այն 65 վիճակները, որոնք ազգին կամքը կը փոխանցէին Պոլսոյ Ազգային ժողովին :

Սակայն այսօր կայ ու կ'ապրի Թրքահայութիւնը, որ արտասահմանեան գաղութներու մէջ ազգային իշխանութիւններ հաստատած եւ խորհրդին մէջ վերակենդանացուցած է իր հայրենիքի հին վիճակները :

Մենք հոս նկատի ունինք արտասահմանեան մեր բոլոր գաղութները, ուր արդէն կազմակերպ ազգային իշխանութիւններ կան, անկախաբար այն հարցէն, թէ այդ գաղութները մեր կրօնական կեդրոններէն ո՞ր մէկուն կապուած են արդեօք :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կ'ընտրուի — ազգային եկեղեցական համաժողովին կողմէ :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսը կ'ընտրուի — Մեծի Տանն Կիլիկիոյ պատգամաւորական ժողովին կողմէ :

Պոլսոյ պատրիարքը կ'ընտրուի — ու պիտի ընտրուի — Պոլսոյ երեսփոխանական ժողովին կողմէ, որ հին ժողովին չուքն է միայն, ինչպէս որ հին պատրիարքներուն չուքն է միայն այսօր ուան պատրիարքը :

Այս նոյն ներկայացուցչական հիմունքով պէտք է ընտրուի նաեւ Երուսաղէմի պատրիարքը :

Արտասահմանեան մեր կազմակերպ գաղութներու մէջ Թրքահայաստանի հին վիճակները տեսնելով՝ երբեք դժուար չէ այդ գաղութներու թեմական եւ գաւառական ժողովներէն երուսաղէմի մէջ համախմբել երկուական ներկայացուցիչներ, որոնք՝ Միաբանութենէն կարդուած պատգամաւորներու հետ խառն ժողով մը կազմելով՝ կ'ընտրեն Երուսաղէմի պատրիարքը :

Այս ընտրութեամբ, տուեալ պարմաններու մէջ, յաւագոյն ձեւով ներկայացուած կ'ըլլայ ազգին կամքը :

Նման ժողովի մը կողմէ ընտրուած պատրիարքը, վեր է ամէն կասկածէ, յաչս արտաքին աշխարհի կ'ունենայ իր դիրքին համակշիռ արժէքը :

Թուրքիոյ վհհապետները այս կամ այն չափով ունկնդիր էին Պոլսոյ պատրիարքներու բողոքներուն ու դիմումներուն ոչ այն պատճառով, որ այդ պատրիարքները բարձրաստիճան կրօնաւորներ էին, այլ այն միակ պատճառով, որ այդ կրօնապետները ազգը կը ներկայացնէին եւ իրենց հետ ազգը ունէին :

Ռուս ցարերը հաշուի կ'առնէին էջմիածնի հովուապետները ոչ այն պատճառով, որ այդ հովուապետները պատկառելի կրօնաւորներ էին, այլ այն միակ պատճառով, որ անոնք համայն հայութիւնը կը ներկայացնէին եւ իրենց հետ համայն հայութիւնը ունէին :

Այս նոյնր տեղի պիտի ունենայ նաեւ վաղը, երբ ճշդուի Պաղեստինի քաղաքական ճակատագիրը եւ որուի անունը այն իշխանութեան, որուն ենթակայ պիտի ըլլայ Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը :

Պետական այդ իշխանութիւնր մէկ վերաբերումի պիտի ունենայ դէպի Երուսաղէմի հայ պատրիարքը՝ երբ ան ընտրեալն ըլլայ միայն քանի մը միաբաններու, եւ մէկ այլ, հիմնովին տարբեր վերաբերում՝ երբ ան ըլլայ ընտրեալը բովանդակ գաղթահայութեան :

Ով ալ ըլլայ Պաղեստինի ապագայ իրաւատէրը՝ ան չի կրնար լրջօրէն հաշուի չառնել հայ պատրիարքն ու մեր ազգային իրաւունքները Պաղեստինի մէջ, երբ դիտնայ, որ այդ իրաւունքներուն ազգընտիր պահակը՝ հայ պատրիարքը՝ իրեն հետ ունի ազգը :

Միայն խումբ մը միաբաններու քուէով ընտրուած պատրիարք մը, յաչս արտաքին աշխարհի, ի վերջոյ պարզ վանական տնօրէնի մը հանգամանքը կ'առնէ, մինչ համայն գաղթահայութեան ներկայացուցչական ժողովի մը կողմէ ընտրուած պատրիարք մը իրաւունքով եւ արդարօրէն կը պահէ այն պատկառելի դիրքը, որ վայել է ազգընտիր կրօնապետի մը :

Բայց միթէ՞ այսօր միայն Երուսաղէմի հայ պատրիարքի ընտրութեան հարցը դրուած է :

Միթէ՞ ձեւին ու խորքին մէջ դրուած չէ բովանդակ պատրիարքութեան հարցը :

Ոչ միայն իրրեւ ներքին (ու ազգային) խնդիր մը, այլեւ իրրեւ արտաքին (քաղաքական) հնճիռ մը :

(Մնացեալը յաջորդով)

(ԾՈՒՍԱԲԵՐ)

Լենինի հրապարակը Երեւանի մէջ

ԽՄԲ.— Ամփոփուած «Սովետական Հայաստան» ամսագրի 1949 Նոյեմբերի թիւէն.—

Հին Երեւանը հանրային կեդրոնական հրապարակ չունէր : Յարական շրջանին քաղաքին մէջ պարակ չունէր : Յարական շրջանին քաղաքին մէջ տակաւին կը պահուէին իրանական դաւառի հետքերը, կը գերակշռէին շուկայական քանի մը մանր հրապարակներ, որոնք շրջապատուած էին առեւտրական չէնքերով, իջեւաններով եւ մօտակայ բարձրադիրկեթ մզկիթներով : Հայկ. եկեղեցիներ կը գտնուէին հրապարակներէն դուրս՝ շրջապատուած քարէ բարձր պարիսպներով : Երեւանի գլխաւոր առեւտրական հրապարակը կը գտնուէր բերդի եւ քաղաքի հարաւային թաղերու մէջտեղ : Այդ հրապարակը զուրկ էր ճարտարապետական որեւէ նշանակութենէ :

Քաղաքի նոր յատակագծին մէջ չպահուեցան հին Երեւանի եւ ոչ մէկ հրապարակը, նկատի ունենալով որ նոր Երեւանի համար այդ հրապարակները չէին կրնար հանրային կեդրոններ դառնալ եւ ընդունելի չէր քաղաքի այն առեղնուան յատակագծի կառուցուածքը : Քաղաքներու յատակագիծերուն մէջ, հրապարակը կը նկատուի վերակառուցման ընդհ. խնդիրներու հետ միասին, վերակառուցում որ արմատապէս կը փոխէ հին քաղաքը եւ կը կազմակերպէ ընկերվարական հասարակութեան կեանքը :

Ընկերվարական քաղաքի կեդր. հրապարակի չուրջ, համադրուած ճարտարապետական բարձր գեղարուեստական մակարդակով, կը չինուին պետական եւ հանրային չէնքեր : Կը կանգնին հոկտեմբերեան Մեծ Յեղափոխութեան առաջնորդներու արձանները : Հոն տեղի կ'ունենան ցոյցեր, զօրահանդէսներ, ժողովրդական տօներ, զբոսանքներ : Կեդր. հրապարակի ճարտարապետական կեդրոնի կերպարի գլխաւոր դիծերը պէտք է ըլլան հակապատկերութիւնը, հանդիսաւորութիւնը :

Քաղաքի նոր յատակագծին մէջ նախատեսուած է կեդր. հրապարակը կառուցանել մեծ երեւնի բուն կեդրոնին մօտ : Այդ յատակագծի մէջ նկատուած է գլխաւոր հրապարակը տեղեկի հին թաղերու բունած տեղին վրայ : Հրապարակի չինարարութեան ընթացքին, զոր ժողովուրդը Լենինի հրապարակ անուանեց, ամբողջովին քանդուեցան երկու թաղամասեր եւ անոնց մօտ կէս չորս այլ թաղամասերու զգալի մէկ մասը :

Հրապարակը սերտօրէն կապուած է այն փողոցներու հետ, որոնք պահպանուած են քաղաքի յատակագծին մէջ : Բայց հիմնական խնդիրն էր՝ վերակառուցման դժուարին պայմաններուն մէջ դտնել Ի. Հայաստանի մայրաքաղաքին համապատասխան հրապարակի անհրաժեշտ չափերը եւ անոր ճարտարապետական կազմակերպումը : Քաղաք կառուցանողները կրցան հիմնականին մէջ լուծել այդ խնդիրը :

Մեր Հանրապետութեան ճարտարապետական ուժերը, Ակադեմական Թամանեանէն սկսած, միշտ ալ կը մշակեն Լենինի Հրապարակին արժանի ամբողջութիւն ստեղծելու հարցերը :

Լենինի հրապարակի եւ անոր հարաւային մասի յատակագիծը ձուաձեւ է, որ իր հիւսիսային մասին մէջ, հրապարակի գլխաւոր առանցքով կը դառնայ ուղղանկիւն : Թէեւ տակաւին վերջացած չէ հրապարակը, բայց արդէն քաղաքին զարդը կազմէ : Հրապարակը դրաւելով 2·5 հէքտարէն աւելի տարածութիւն, ճարտարապետօրէն միացուած է գինք շրջապատող չէնքերու հետ : Տասներկու տարիէն աւելի է որ հրապարակը կը հանդիսանայ Երեւանցիներու սիրելի վայրը, ուր անոնք ուրախ եւ հանդիսաւոր ժամեր կ'անցընեն : Ինչպէս Մայիս մէկի օրը, Հոկտեմբերեան ընկերվարական Մեծ Յեղափոխութեան տարեդարձին չքերթը, հայ ժողովուրդին ազատագրման եւ խորհրդային կարգերու հաստատման տարեդարձը եւ ժողովրդական կարգ մը ուրիշ տօներ : Հոն մեծ ցնծութեամբ տօնուեցաւ նաեւ Յաղթանակի Օրը :

★

Լենինի հրապարակի չինութիւնը սկսաւ 1935ին, երբ քանդեցին քաղաքի կեդրոնին մէջ բազմաթիւ բնակելի եւ հանրային չէնքեր, ինչպէս դինուորական պարէդատան (դինուորական կառավարչի պաշտօնատուն) աստրերկրեայ բաղնիքը, չարժանկար — թատրոնը, խանութներ, ճաշարաններ, սրճարաններ եւայլն : Հայկ. ՍՍՌ կառավարական Տան չինութեան աւարտումէն վերջ. 1939ին քանդեցին նաեւ չէնքի գլխաւոր ճակատի դէմ մնացած կարգ մը բնակելի տուները : Հրապարակի արեւելեան մասի վերջնական մաքրումը վերջացաւ 1948ին, իսկ ամբողջական բացման համար անհրաժեշտ է դեռ քանդումներ կատարել արեւմտեան մասին մէջ, որ կ'իրագործուի 1950ին :

Լենինի հրապարակի ամբողջ տարածութիւնը պիտի կազմէ 3·5 հէքտար :

Մեծ գնահատութեան արժանացած Հայկ. ՍՍՌ կառավարական Տան ճարտարապետութիւնը, իրագործուած է Ա. Թամանեանի նախագծին վրայ, եւ որուն համար 1942ին անոր յետմահու տր-

ՍՈՒՐԲ ՀԱՅԿԱԶՆՅԱՑ ԱՂԱՎՆՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

(ԻՐ ԳԻՐՔԻՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

— Մի՛ տայիր, որ նոքա մեզ, մեր կանանց, մեր զաւակները, մեր տաղաւարները ու մեր ամբողջ կեանքը ոչնչացնեն ու ոչնչասպան անեն, ինչպէս որ ուզեն։ Մենք հարկաւոր չենք համարում ոչ մի բան անել, որ նոքա մեզ չկարողանան ոչնչացնել։

Դու տեսար, որ մենք 18 աղբիւրներ ունենք, որոնց ջուրը մենք միայն մեր անասունների համար ենք գործածում։ Մենք կարող ենք ամբողջ տարին ապրել առանց ջրի, եթէ հարկաւոր լինի։ Մենք ունենք մեր ամբողջ հարստութիւնը, մեր ոչխարները, մեր ձիերը, մեր կանայք ու երեխաները, մեր ամբողջ ցեղը, մեր ամբողջ կեանքը, մեր ամբողջ ապագան, մեր ամբողջ յոյսը, մեր ամբողջ հաւատը, մեր ամբողջ սէրը, մեր ամբողջ ատելութիւնը, մեր ամբողջ վրէժխնդրութիւնը, մեր ամբողջ ուրախութիւնը, մեր ամբողջ ցաւը, մեր ամբողջ արցունքները, մեր ամբողջ ողբը, մեր ամբողջ ուրախութիւնը, մեր ամբողջ ծիծաղը, մեր ամբողջ կատաղութիւնը, մեր ամբողջ ատելութիւնը, մեր ամբողջ սէրը, մեր ամբողջ հաւատը, մեր ամբողջ յոյսը, մեր ամբողջ ապագան, մեր ամբողջ կեանքը, մեր ամբողջ հարստութիւնը, մեր ոչխարները, մեր ձիերը, մեր կանայք ու երեխաները, մեր ամբողջ ցեղը, մեր ամբողջ կեանքը, մեր ամբողջ ապագան, մեր ամբողջ յոյսը, մեր ամբողջ հաւատը, մեր ամբողջ սէրը, մեր ամբողջ ատելութիւնը, մեր ամբողջ վրէժխնդրութիւն

աւելի քան հարիւր հազար զինուոր ունի Հնդկաչինի մէջ, որուն ապստամբներուն ձեռքն անցած է գաղտնի տեղեկագիրը: Ցեւտոյ, Ֆրանսա կը ջանայ վերակազմել իր բանակը իբրեւ կենսական ազդակ մը Ասլանտեանի դաշինքին մէջ, ամբ – ըիկեան զէնքերով: Եւ վերջապէս, զօր. Ռըվէռ, որ պաշտօնանկ եղաւ 1949 Դեկտ. 7ին, չատ կարեւոր պաշտօն մը պիտի ստանար Ասլանտեանի դաշինքին գործադրութեան առեն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԿԱՄՈՒՏԻ տուրքին համար այս տարի ալ կանխավճարներ կը պահանջէ ելմտական նախարարութիւնը, պաշտօնական զեկոյցով մը: Անոնք որ աւելի քան տասը հազար Ֆրանք տուրք վճարեցին անցեալ տարի, պարտաւոր են իրենց 1949ի տուրքին մէկ երրորդը վճարել Փետրուար 1ին, երկրորդ մասնավճարը՝ Մայիս 1ին, առանց սպասելու որ տուրքին քանակը ճշդուի կամ ազդարարութիւն ուղղուի: Անցեալ տարի կանխավճար տալու պարտաւոր էին այն հարկատուները որ 20 հազար Ֆրանքէն աւելի վճարած էին նախընթաց տարուան ընթացքին: Ցեւտոյ, անցեալ տարի վճարման թուական որոշուած էր Մարտ մէկ: Այս տարի մէկ ամիս աւելի կանուխ կը պահանջուին տուրքը: Այս տարի երկու չաբաթ պայմանաժամ տրուած է: Անոնք որ վճարում չեն կատարած փետրուար 15էն եւ Մայիս 15էն առաջ, տասը առ հարիւր աւելի պիտի վճարեն: Դիւրութեան համար, նկատի պիտի չառնուին հազար Ֆրանքի կոտորակները: Այսպէս, եթէ հարկատու մը անցեալ տարի վճարած է 17·690 Ֆրանք, որուն մէկ երրորդը կ'ընէ 5897, փետրուար 15ին պիտի վճարէ 5000 Ֆրանք, նոյնքան ալ Մայիս 15ին:— Թերթերը կը բողոքեն կանխիկ վճարելու որոշման դէմ:

ԿԱՌԱՒՈՒՄԲԵՐՈՒ դէմ վնասարար ձեռնարկները չաճախադէպ կը դառնան երկրին մէջ: Առջի օր երկաթուղիներու վարչութիւնը երկու անյայտ փորձեր եւս երեւան հանեց, մէկը՝ Փարիզի, միւսը՝ Թիոնվիլ – Սար գծին վրայ :

ՋՐԱԾԻՆՈՎ ՌՈՒՄԲ չինել անդիջապէս, այսինքն հազար անգամ աւելի զօրաւոր քան հիւլէականը,— այս խորհուրդը տուած են Մ. Նահանգներու գիտնականները Թրումընի: Թերթերը կը գրեն թէ նախագահը կ'ուզէ հասկացողութեան մը գալ Խ. Միութեան հետ, որոշում տալէ եւ հարիւրաւոր միլիոն տոլարի ծախքեր առանձնելէ առաջ: Միեւնոյն աղբիւրին համաձայն, Ռուսերն ալ կը խորհին ջրածինով ռումբեր չինել: Ուրեմն նոր դիմադրամ ...

ՖԻՆԼԱՆԴԱ. պատասխանելով Խ. Միութեան, որ կը պահանջէր իրեն յանձնել 300 «պատերազմի ոճրագործներ», փափկութեամբ կը մերժէ այդ պահանջը: Պատասխանը , որ Մոսկուա ղրկուեցաւ մասնաւոր սուրհանդակով, մանրամասնօրէն կը լուսաբանէ ամբողջ խնդիրը :

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական կառավարութեան օդանաւերը անխնայ կը ռմբակոծեն համայնավարներու դրաւած նահանգները: Այս վերջիններն ալ կը պատրաստուին դրաւել Հայնան եւ Ֆորմոզա կղզիները :

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ խորհուրդին (Ծերա – կոյտ) նախագահը դիւանին ընտրութեան առթիւ ճառ մը խօսելով , պահանջեց ընդլայնել ժողովին իրաւասութիւնները եւ բարեփոխել սահմանադրութիւնը : Այս ճառը մեծ յուզում պատճառեց քաղաքական շրջանակներու մէջ :

400·000 ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐ վար դրուած են Խ. Միութեան մէջ, համաձայն Գերմանիոյ ամերիկեան իշխանութեանց մէկ տեղեկագրին: Այս գերիները մեծ մասով մասնագէտներ են եւ SSներ:

ՊԻՑՐՈՒԹԻՆ կը հեռագրեն թէ 500 համայնավարներ ցոյց մը կատարեցին, բողոքելու համար իրենց առաջնորդին՝ Մուսթաֆա Արիսի դատապարտեան դէմ (մէկ տարի բանտարկութիւն):

Ց. Մ.— Ստացած ենք: Ձեր հարցումին պատասխանը՝ քանի մը օրէն :

ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է
երկար ատենէ ի վեր սպասուած
«ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ գնահատուած է Արհեստակցական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով:

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմբռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է բաժանորդագրուի, փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը: Գինը 1500 Ֆրանք :

Դիմել հեղինակին.— P. TOURIKIAN
133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած կեդր. վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի լաւագոյն ուժերու, Salle d'Iéna, Շաբաթ 21 յունուար 1950, ժամը 8.30ին, (10 Ave. d'Iéna, métro Iéna) :

Նոր Սերունդի երգչախումբը կը մասնակցի, ղեկավարութեամբ Ա. Մեսումենցի, ԱԴԱՄԵԱՆ թատերախումբը, Ալֆորվիլի մասնաճիւղի պարախումբը:

Երգ.— Մ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ, Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ, Խ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ, Ա. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ :

Արտասանութիւն.— ընկ. Ս. ՇԱՀԻՆԵԱՆ, Մ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ, ԶՈՀՐԱՊ եւ ԺԻՐԱՑՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Դաշնակ.— ընկ. Ռ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ եւ Ա. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ :

« ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ» ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱՂԱՆՍ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ Յունուար 22ին, կիրակի ժամը 4ին կէս պիշերը, «Ա.Ա.Հարոնեան» սրահումբին մէջ, մանկական եւ գեղարուեստական բաժիններով: Աւետարանական կաղանդը արարողութիւն եւ նուէրներու բաշխում :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՍԻՈՒՏՔ ԱՋԱՏ Է :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Պուլվար Ստտալի Վառաեան ենթակոմիտէի

Այս կիրակի, ժամը 14ին, 130 Chemin de la Madrague, bar international:

Կը ներկայացուի ԱՒԱՄԵԱՆ թատերախումբի կողմէ «ՍԱՐՈՒՐՄ ՃԻԱՒՇԵՐԸ »

Վարչութեամբ սրբուած դերասան ընկեր Ֆ. ՔՐՆԱՐՈՒԵԱՆի :

ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ
(Նախկին ռազմիկ)

Ցերեկոյթ, նախաձեռնութեամբ Վլէնի ՀԱՑ ԿԱՄ. եւ ՍԱՏԵՓ. ՄԻՒՒԹԵԱՆ :

Այս կիրակի ժամը 3·30ին «Համօ Օհանջանեան» սրահումբին մէջ:

Կը խօսի ԻՍԱՀԱԿ ԼԵՆԿ. ԱԶԳԻՒՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

Մուտքը ազատ է :

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՎԱՀԱՆ ՄԻՆԱՍՈՐԵԱՆի ԳԻՐՔԸ, «1915 ԹՈՒՐԱԳԱՆԷ» ստացած ենք փոքր քանակութեամբ: Իրական գինն է 3 տոլար: Ս ենք նշանակած ենք հազար Ֆրանք, (Թղթատարի ծախքով 1100), եւ սպառելով հրատարակչական յանձնախումբին պիտի վճարենք նոյն գումով, առանց որեւէ չափ սպասելու: Հետեւաբար ի վիճակի չենք որեւէ վերջ կատարելու :

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Փարիզի ե – դիպատոյ կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Միհրան Ալթունեանի եւ Սահակ Յովհաննէսեանի իրենց կնոջ եւ մօրաքրոջ՝ ընկերուհի ԻԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

★ Ֆր. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերներ Ս ըսաս Ալթունեանի եւ Սահակ Յովհաննէսեանի, իրենց կնոջ եւ մօրաքրոջ՝ ընկերուհի ԻԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿՑՊՍԱԿԻ.— Տակառեան եւ Շիրինեան ընտանիքը փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆրանք կը նուիրեն Պանէէօ – Խաչանի Ֆր. Կ. Խաչին մասնաճիւղին, ՏԻԿԻՆ ԻԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Դուզեան եւ Կիւլեան ընտանիքները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ողբացեալ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԴՈՒԶԵԱՆի մահուան առթիւ: Մասնաւոր շնորհակալութիւն Ալֆորվիլի հայ գաղութին, հայրենակիցներուն, բարեսիրական միութիւններուն, եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան որոնք հանդուցեալին դժբախտութեան օրերուն եւ ցաւալի մահուան պարագային իրենց բարոյական թէ նիւթական օգնութիւնը չզլացան հանդուցեալին ընտանիքին:

ԱԼՖՈՐՎԻԼի կապոյտ Խաչը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Պօղոս Դաւիթեանէն հազար Ֆրանք, իրենց զաւակին՝ փոքրիկն Արաքսի ապաքինման առթիւ:

ՕՐԻՇԱՏԵՍՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑիի կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի յաջորդ դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի երեկոեան ժամը 8·30ին, 78 բիս Բապըլէ: Կը դասախօսէ ընկեր Կ. ՊՕՑԱՃԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հ. Ց. Դ. քաղաքական նպատակները »:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի միեւնոյն հաւաքատեղին: (Շար. նախորդ ժողովին):

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Հայերէնի դասըն – թացք ժամը 8—9:

ՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ. Ց. Դ. Ապրիւ Սեպտեմբեր եւ Եօթնեղբայրեան խումբի հանդէսը՝ Փետրուար 12ին :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ միջմասնաճիւղային ժողովը այս չաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը 3·30ին, Société Savantesի E սրահին մէջ:

ՍԱՐԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ Նահանգային Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 15ին Իսիի Խըբիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense: Կարեւոր օրակարգ :

Սակաւաթիւ օրինակներ կան միայն
ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆի
ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ եւ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ (Թուղթի ակնարկ): Գին 1000 Ֆր.: Գաւառի համար 1100 Ֆրանք:

Գ. ԼԱԶԵԱՆի ԴԷՄՔԵՐ ՀԱՑ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸՆ: Գին 800 Ֆրանք: Գաւառի համար 900 Ֆրանք: Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի վարչութեան :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Վասպուրականի Արճակ դիւղէն Մարգար Մարգարեան, հօրը անունը Մովսէս (Մուսիկ), մօրը Շուշանիկ, կը փնտռէ հօրեղբայրը Ներսէս Մարգարեան (Ձեմոյենց տունէն), որ եղած է Անդրանիկի կամաւորական դունդին մէջ: Տեղեկացնել «Յառաջ»ին: Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Ի նպաստ Ազգ. դպրոցին, կիրակի, 22 Յունուար, ժամը 16էն 24 Salle des Fêtesի սրահին մէջ, ռիւ Սթալինկրատ:

Երգ, պար եւ արտասանութիւններ դպրոցի աշակերտներուն կողմէ :

Կը ներկայացուին նաեւ երկու դուարթ զաւեշտներ

ՓԵՍԱՅՈՒՆ եւ ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆ – ՆԵՐ, Փարիզահայ լաւագոյն դերասաններէն Գաբրիէլեանի, Գրիգոր Վահանի եւ ընկերներու կողմէ: Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ եւ ընտիր Jazz Մուտք 75 Ֆրանք :

FROMAGE BLANC
FABRIQUÉ PAR
DALAKUPEIAN
A MURO (CORSE)
Garanti Pur Lait de Brebis

Քոքսիքալի առաջնակարգ ճերմակ պանիր
Միակ ներկայացուցիչը
DELAKUPEIAN FILS AINÉ
48 rue Puvis de Chavannes, Marseille Tél. Co. 58-99
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՊՍՊՐԱՆՔՆԵՐ

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԸՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՕՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՇԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Vendredi 20 Janvier 1950 Ուրբաթ 20 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6056–Նոր շրջան Թիւ 1467

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԶՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Ինչո՞ւ աւելի յաճախ տեղեկութիւններ չէք հաղորդեր մեր հայրենիքի անցուդարձի մասին :

= Պարզապէս անոր համար որ աղբիւրներ կը պակսին : Անկարելի է այս կամ այն թերթը, մինչեւ անդամ դիրքը ստանալ, ուղղակի դիմելով Երեւան : Կանխիկ ղրկելով դինը :

— Բայց յաճախ արտագրումներ կը կատարէք Երեւանի «Սովետական Հայաստան» օրագրէն :

= Միայն այդ օրագիրը կարելի է ճարել գործակալութեան մը միջոցաւ : Ամէնէն կանուխը՝ երկու ամիսէն (Յունուար 16ին ստացանք 1949 նոյեմբերի թիւը) : «Սովետական Հայաստան» օրաթերթը, որ կը փոխանակուէր պատերազմէն առաջ, «Գրական Թերթ»ին հետ միասին, վերապահուած է հատընտիր շրջանակներու : Գործակալութիւններն ալ չեն ստանձներ բաժանեզրել :

— Իսկ միւս ուրիշ պարբերական հրատարակութիւնե՞րը, որոնք յաճախ կը յիշուին ձեր թերթին մէջ :

= Երբեմն պատահաբար կը ճարուէր «Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ» ամսագիրը, ընդհանրապէս Մոլին Արեւելքէն կամ հեռաւոր պարսկաստանէն : Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան պաշտօնաթերթը, «Էջմիածին», արտասահման կը հասնի վեց ամիսէն : Միւս հրատարակութեանց անունները միայն կ'իմանանք :

— Չէ՞ք յուսար թէ կարելի է ելք մը գտնել, հաւաքարար դիմում կատարելով :

= Երեւի տակաւին չէք համոզուած թէ Երեւանի մէջ տերեւ չի չարժիր առանց վերին հրամանի : Այլապէս, իրենք պիտի ստանձնէին նահանջութիւնը, ամէն դիւրութիւն ընծայելով : Հաստատելով ազատ փոխանակութիւն՝ ամէն տեսակ հրատարակութեանց, ինչպէս կը տեսնենք ամէնէն յետամնաց պետութեան մէջ :

— Թերեւս նիւթական – տնտեսական պատճառներով է որ կ'անճրկին : Շատ մը բարեփոխումներ ժամանակի կը կարօտին :

= Ի՞նչու պիտի անճրկին տնտեսական պատճառներով, երբ անհաչիւ դումարներ կը ծախսուին քարոզութեանց համար : Մնաց որ, ձրի պիտի չղրկեն ոչ թերթը, ոչ ալ դիրքը : Թերեւս տեղեակ չէք թէ այս գործն ալ առեւտուրի, չարաչահութեան առարկայ դարձած է, մանաւանդ արտաքին առեւտրական հաշիւներու համար :

— Կը կարծէ՞ք թէ բաւական քանակութեամբ դիրք եւ թերթ կը սպառի արտասահմանի մէջ, եթէ կանոնաւորապէս ղրկեն : Մանաւանդ որ տրիներէ ի վեր պայքար կը մղուի անոնց ուղղագրութեան եւ օտարաբանութեանց դէմ :

= Այդ մասին ալ թող իրենք մտածեն : Չի բաւեր երկրին մէջ պատրաստուած աղճատումը, ազատ արտասահմանի մէջ ալ թուխթակներ, հնու – հպատակ մեղսակիցներ կը գտնեն, տարածելու համար նոյն բարբարոսութիւնները : Պուլկարիայէն վերջ, ահաւասիկ Ռումանիոյ «յառաջդիմական»ներն ալ անճնատուր եղած են նոյն խեղկատակութեան : Ոչ միայն ուղղագրութեամբ, այլեւ թխածոյ բառերու իւրացումով, — լաուրիատ, վիցէ – պրեզիդենտ, եւայլն :

— Խոստովանեցէք որ մեւնոյն տառն յաջող բառեր ալ կը յօրինեն :

= Սրտանց կ'ողջունենք այդ փորձը : Բայց եթէ բաղդատիք գործուած անդարմանելի աւերը՝ կարգ մը յաջող դիւտերու հետ, ափ ի բերան պիտի մնայիք : Եւ երեւակայել որ արտասահմանէն գացած գրոց – բրոցներն ալ նոյն կաղապարին մէջ կը ճուլուին, փոխանակ հակազդելու :

— Իրենց ուժէն վեր բաներ կը պահանջէք : Սահպուած են համակերպիլ :

= Եթէ իրենց դիտցած բարբառը, նոյնիսկ բառերը գործածելու իրաւունք չունին, ա՛լ ինչո՞ւ հէքեաթներ կը պատմէք ազատութեան եւ հաւատարմութեան մասին : Թող թոյլ տան որ նախ լեզուն զարդանայ, ազատ մշակումով : Երեւանի մէ՞ջ ամփոփուած է ամէն դիտութիւն : Ո՞ր օրուան համար է Հայկական Արտասահմանի դարաւոր վաստակը : Հայրենադաւութի՞ւն է յիշեցնել, սորվեցնել, վարժեցնել ինչ որ չեն դիտեր :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ՕՐԻՆ ՀԱՄԱՄ

Տարիներէ ի վեր թուղթի կտոր մը ունինք մեր ձեռքը,— Նանսէնեան անձնագիր :

Հանդուցեալ Ազգերու Դաշնակցութիւնն էր որ հաստատեց այս վաւերագիրը, մեծ մարդասէրին եւ բեւեռախոյզին՝ Ֆրիտ· Նանսէնի առաջարկով, բոլոր այն տարագիրներուն համար որ կորսնցուցած են իրենց հայրենիքը եւ հպատակութիւնը :

Ամէնքս ալ փորձառաբար գիտենք արժէքը : Մանաւանդ ճամբորդութեան ատեն :

Այս կամ այն պետութեան բարեհաճութենէն կախուած է ճամբորդութիւնը եւ բնակութիւնը արտօնել կամ բոլորովին մերժել :

Կը թուի թէ միայն Հայերը, Ռուսերը եւն· չեն որ այս անձնագրին կը կարօտին, իբրեւ «միջազգային» քաղաքացի :

Նանսէնը չտոնոյց մեռած է, բայց ահաւասիկ իր տղան կ'ուզէ չարունակել··· «կէս մնացած» գործը, բարեխօսելով ուրիշ դժբախտներու համար : (Այս անգամ Եւրոպացի) :

Այս միջոցին եկեղեցիներու համաշխարհային ժողով մը կը գումարուի Սալցպուրկի մէջ (Աւստրիա) :

Զորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, Նանսէն Որդի առաջարկեց որ Ազգաժողովը նոյն ձեւով անձնագիր մը հաստատէ ուրիշ հարիւր հազարաւոր տարագիրներու համար :

Այս առթիւ բացատրեց թէ՝ օրինակ Աւստրիոյ մէջ կան 300·000 դերմ·ական տարագիրներ, որոնք չեն կրնար ղրկուիլ մը ուրիշ երկրի մը երթալ : Նոյնիսկ չորս տարի Աւստրիա բնակելէ վերջ :

Ընտանիքներ կան որոնք իրարմէ բաժնուած են, պատերազմի հետեւանքով, եւ եթէ ուզեն միանալ, ստիպուած են սահմանէ սահման փախչիլ :

Միթթարուի՞նք որ այս հարցին մէջ ալ մենք վայելած եղանք անդրանկութեան իրաւունքը ···

ՎԱՀԷ

ԱԻՍՏՐԻՈՑ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ դաշնագրին կըն – քումը կը ձգձգուի երեք տարիէ ի վեր : Աւելմաեան դաշնակիցները որոշեցին հարցնել Ա· Միութեան թէ կ'ուզէ՞ վերջացնել այս խնդիրը, ապահովելով Աւստրիոյ կատարեալ անկախութիւնը, եւ եթէ չուզեր, ի՞նչ է պատճառը : Դաշնագրին խմբագրութիւնը մեծ մասով լրացած է, բայց Ա· Միութիւնը հաշուական խնդիրներ կը յարուցանէ : Իրագեկներու կարծիքով, Մոսկուա կը ձգձգէ այս խնդիրը, որպէսզի չհարկադրուի քաշել իր զօրքը, հաշտութեան դաշնագրին վաւերացումէն 90 օր վերջը : Արտաքին նախարարներու փոխանորդներուն 249րդ նիստը բացուեցաւ երէկ, Լոնտոնի մէջ : Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանը պիտի բողոքէ Ռուսերու ձգձգման դէմ :

ԱԹԻՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ 4000 Թղթատարական ցրուիչներ գործադուլ յայտարարեցին, Թոշակի յաւելում պահանջելով :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ լեհական պատուիրակութեան անդամներէն մէկը, Ալեքսանդր Ռուժինսկի, որ Ռուսերուն հետ առած քալած էր իբրեւ բողոք ազգայնական Չինաստանի պատուիրակներուն ներկայութեան դէմ, հրաժարելով իր պաշտօնէն, ամերիկեան կառավարութեան պաշտպանութիւնը խնդրեց իրեն եւ կնոջը համար : Այս առթիւ գրած նամակին մէջ կ'ըսէ թէ «վերջին ամիսներու ընթացքին արագօրէն եւ արմատապէս կը ձեւափոխուի Լեհաստանի ներքին կեանքը : Մառեչալ Ռոքոսովսկիի անուանումը Մոսկուայի կողմէ՝ իբրեւ սպարապետ Լեհաստանի, միայն մէկ օղակն է երկար, ծրագրուած չղթայի մը : Լեհաստան կորսնցուցած է իր աղատութիւնը » :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ՝ խնդիրը կարգադրելու համար երէկ նիստ գումարեց Ազգաժողովին խնամակալութեան խորհուրդը : Չինաստան եւ Ա· Միութիւնը, իբրեւ մնայուն անդամները Ապահովութեան Խորհուրդին, մեւնոյն ատեն անդամ են խնամակալութեան խորհուրդին : Կը կարծուի թէ խորհրդային պատուիրակները այս անգամ ալ պիտի առնեն քալեն, բողոքելով աղգայնական Չինաստանի ներկայութեան դէմ : Այս նիստին մէջ Ֆրանսական պատուիրակը ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ Երուսաղէմի ապագայի մասին : Ինչպէս յայտնի է, Իսրայէլ արդէն մայրաքաղաք հռչակած է Երուսաղէմը, մերժելով միջազգայնացման առաջարկը :

Մարի շրջանին խնդիրը

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԷՏԸ

Արտաքին նախարարին ճամբորդութենէն ի վեր, հրատապ հանդամանք ստացած է Մարի շրջանին խնդիրը :

Ինչպէս կը յիշուի, արեւմտեան Գերմանիոյ հանրապետութեան նախագահը յայտարարած էր թէ այդ շրջանը Գերմանիոյ կը պատկանի : Վարչապետն ալ նոյն տեսակէտը յայտնած էր Պ· Շուման հետ խօսակցած ատեն : Մինչդեռ, Ֆրանսա ինքնավարութիւն չնորհած ըլլալով այդ շրջանին, չուզեր որ Գերմանիա միջամտէ կամ պայմաններ առաջարկէ : Միւս կողմէ, շրջանը տնտեսապէս միացուած է Ֆրանսայի, որ կ'ուզէ անոր ածխահանքերը վարձել 50 տարուան համար :

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը առիթ կարդ մը լուսաբանութիւններ հաղորդեց այս մասին, լրագրական ասուլիսի մը մէջ : Ըսաւ թէ իր կառավարութիւնը պիտի պաշտպանէ Ֆրանսական տեսակէտը հաշտութեան դաշնագրի բանակցութեանց ատեն, որպէսզի որոշ ինքնավարութիւն տրուի Սարի շրջանին : Գալով ածխահանքերու վարձակալութեան, ամերիկեան կառավարութիւնը կը յուսայ թէ Ֆրանսա «ձեռք պիտի չառնէ այնպիսի միջոցներ որոնք կրնան բարդացնել իր յարաբերութիւնները Գերմանիոյ հետ կամ դըժուարացնել արեւմտեան Եւրոպայի միացումը» :

Տնտեսական տեսակէտով, Սարի շրջանը արդէն մաս կը կազմէ Ֆրանսայի : Քաղաքական առպաղան է որ կը զբաղեցնէ դիւանագիտական շրջանակները :

Մեծն Բրիտանիան ալ համաձայն է որ Ֆրանսա որոշ առանձնաշնորհներ վայելէ ածխահանքերու արտադրութեան եւ ուրիշ ճարտարագործութեանց վրայ· բայց միեւնոյն ատեն չուզեր զառնացնել արեւմտեան Գերմանիոյ նորահաստատ կառավարութիւնը :

Ինչպէս դիտել կուտան անգլեւսաքսոն թերթերը, Ֆրանսա չուզեր որ գերմանական ճարտարագործութիւնը գերազանցէ Ֆրանսականը : Մասնագէտներու կարծիքով, եթէ Սարի շրջանը նորէն մաս կազմէ Գերմանիոյ, արեւմտեան Գերմանիան ճարտարագործական տեսակէտով աւելի զօրաւոր պիտի բլլայ 1952ին քան Ֆրանսան : Առանց Սարի շրջանին, Ֆրանսայի հանքածուխի արտադրութիւնը պիտի կազմէ արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Սարի հանքածուխի արտադրութեան 46 առ հարիւրը եւ պողպատի արտադրութեան 80 առ հարիւրը :

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը միեւնոյն ատեն յորդոր կարդաց Գերմանիոյ, որ պէսզի խոհեմութեամբ չարժին :

★ *Պ· Ռոպէր Շուման իր ճամբորդութեան մասին դեկուցում տալով նախարարական խորհուրդին առջեւ, բաւ թէ Սարի խնդիրը կարգադրուած է միջազգային համաձայնութիւններով եւ ժողովուրդին կզմէ մշակուած սահմանադրութեամբ որ կը նուիրագործէ շրջանին ինքնավարութիւնը : Ֆրանսա պարտաւոր է երաշխաւորել այդ ինքնավարութիւնը : Այս վարչաձեւը պիտի չարունակուի մինչեւ հաշտութեան դաշնագրին կնքումը, երբ պիտի որոշուի շրջանին քաղաքական ճակատագիրը : Ֆրանսա ներկայիս հապէս տնտեսական նպատակներ կը հետապնդէ (հանքածուխ եւն·), միշտ նկատի ունենալով իր ստանալիք հատուցումները եւ երկրին ապահովութիւնը : Ֆրանսա երբեք միտք չունի քաղաքականապէս կցելու Սարի շրջանը :*

★ *Կարգ մը թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, Գերմանիա պիտի չմասնակցի միացեալ Եւրոպայի խորհուրդին, եթէ միեւնոյն ատեն անդամ ընդունին Սարի շրջանը, իբրեւ առանձին միութիւն : Այս մասին երկար խորհրդակցութիւններ կատարուած են բոլոր կուսակցութեանց հետ :*

Հիւլէական փորձառիթը

Քաղաքական եւ զինուորական շրջանակներու մէջ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին հիւլէական նոր դիւտերու մասին եղած հրատարակութեանց :

Վերջին լուրերու համաձայն, կացութիւնը հետեւեալն է·—

1·— Մ· Նահանգներուն մէջ կատարուած ուսումնասիրութիւնները այն աստիճանին հասած են որ, կրնան ձեռնարկել ջրածին – ռումբի արտադրութեան :

2·— Այս նոր ռումբին արտադրութիւնը աւելի աժան է քան հիւլէական առաջին ռումբին ծախքը, որովհետեւ պիտի կրնան օգտուիլ նախկին չինուած մեքենաներէն եւ կատարուած ուսումնասիրութիւններէն :

3·— Այս դեր – ռումբը չափազանց ահարկու պիտի բլլայ եւ քանդումի տարածութիւնը չատ ընդարձակ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀՐԱՏԱՊ ԽՆԴԻՐ

(ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԵՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆԸ)

(Չորրորդ եւ վերջին մաս)

Այսօր մենք ունինք ոչ միայն Պատրիարքի ընտրութեան հարց, այլ ունինք նաեւ Պատրիարքութեան, ազգային այդ կարեւորագոյն հաստատութեան բարդ կառոյցին — իրաւական, տնտեսական ու վարչական — բարեփոխման ու վերակառուցման խնդիրը :

Ո՞վ արդեօք, եթէ ոչ Ազգին ընտրեալներու ժողովը, կրնայ այս ծանրակշիռ հարցերուն լուծում մը տալ՝ հեղինակաւոր եւ ազգին համար պարտադիր հանդամանքով :

Բայց կայ աւելին :

Երուսաղէմի հարցը այսօր կը չահագրգռէ բովանդակ մարդկութիւնը :

Ոչ միայն իր քաղաքական, այլեւ իր բարոյական բնոյթով, իբրեւ աշխարհագրական բացառիկ անկիւն մը, ուր անկշռելի արժէքով պատմական սրբատեղիներ, տաճարներ ու նշխարներ ունին բոլոր մեծ կրօնքները՝ Մահմեդական, Մովսիսական եւ Քրիստոնէական :

Այս վերջինը Պաղեստինի մէջ — առաւելապար Երուսաղէմ եւ Բեթղեհեմ — ներկայացուած է երեք մեծ ու իրաւահաւասար եկեղեցիներով՝ Կաթոլիկ, Ուղղափառ եւ Հայ – Լուսաւորչական :

Անջատաբար Երուսաղէմին (որ քաղաքական հարց մըն է), կայ այսօր Հոգեւոր Երուսաղէմը, ուր դարերով այնքան մեծ եղած է մեր դերը եւ ուր այնքան պատկառելի է այսօր մեր դիրքը :

Երկ «ՄԱԿ»ը, իր 1949 Դեկտեմբեր 9ի նիստին մէջ, 59 ազգերու մասնակցութեամբ, որոշեց միջազգային իրաւակարգ հաստատել շուրջ հարիւր քառ. մղոն տարածութեամբ հողամասի մը վրայ, որ Երուսաղէմ կը կոչուի :

«ՄԱԿ»ի 59 ազգերէն 39 թեր քուէարկեցին այս որոշումին, 14ը՝ դէմ, իսկ 6 ազգեր ձեռնպահ մնացին :

Թեր քուէարկողներու մէջ էին... Վատիկանն ու Ա. Միութիւնը :

Դէմ քուէարկողներու մէջ էին... Մեծն Բրիտանիա, Հիւս. Ամերիկա, Եգիպտոս, Անգր–Ցորդանան եւ Իսրայէլի պետութիւնը :

Պիտի իրականանա՞յ միջազգայնացումը, — այդ ցոյց կուտայ ապագան :

Սակայն մեզի համար այսօր եւ առ այժմ կանն այն է, որ 59 ազգերու մէջ մենք չկանք. քաղաքականապէս դերակատար չըլլալով Երուսաղէմի մէջ՝ աչխարհի վարիչ ուժերը Երուսաղէմի քաղաքական ճակատագրի մասին մեր կարծիքը չառին :

Բայց ահա ուրիշ ծրագիր մը եւս :

Ամերիկայի 15 մեծապղեցիկ անձեր 1949 Նոյ. 12ին յուշագիր մը յանձնած են «ՄԱԿ»ին, առաջարկելով քաղաքականապէս բաժնել Երուսաղէմը Անդրյորդանանի եւ Իսրայէլի պետութեան միջեւ, սակայն միջազգայնացնել Հոգեւոր Երուսաղէմը, անոր սրբավայրերը :

Եթէ վաղը այս (եւ կամ նման) առաջարկ մը քննութեան առնուի՝ աչխարհի վարիչ ուժերը պիտի ուզեն դիտնալ նաեւ մեր կարծիքը, որով – հետեւ սրբավայրերու նկատմամբ մենք ոչ միայն իրողապէս ու պատմականօրէն, այլեւ իրաւապէս, 1757ի թրքական հրամանագրէն ասդին, ճանչցուած ենք իբրեւ անմերժելի սեփականատէր մը կաթոլիկ եւ ուղղափառ (օրթոտոքս) եկեղեցիներու հետ կողք կողքի :

Իրաւունք մը, որ նուիրագործուած էր նաեւ Բրիտանական հոգատարութեան կողմէ :

Արդ, եթէ վաղը նման հարցում մը ուղղուի մեզի, ո՞վ արդեօք պիտի տայ անոր պատասխանը՝ միաժամանակ նաեւ այդ պատասխանին բովանդակ պատասխանատուութիւնը առնելով իր վրայ, ազգին առջեւ :

Կամ առնենք միչտ նոյն 15 Ամերիկացիներու պարագան :

Իրենց երկրին մէջ դիրք ու կչիռ ունեցող այս անձերը իրենց յուչագրին մէջ կը խօսին միայն Կաթոլիկ, Բողոքական, Մահմեդական, Ցոյն – Ուղղափառ եւ Հրեայ կրօնքներու մասին եւ կ'առաջարկեն այս վերջիններուն պատկանող սրբավայրերը ենթարկել իրաւատախտակով մը նախաձեռնուած հսկողութեանը յանձնախումբի մը, որ կարգուած կ'ըլլայ ՄԱԿի կողմէ եւ բաղկացած կ'ըլլայ բացառաբար նոյն հինգ կրօնքներու պատկանող ներկայացուցիչներէ ... :

Ցուչագրին հեղինակները... մոռցած են մեր մասին :

Քաղաքականապէս անզոր նկատելով մեզ Երուսաղէմի մէջ, մեզ անզոր նկատած են նաեւ կրօնապէս, երբ սրբավայրերու երեք մեծ իրաւատէրներէն մէկը մենք ենք անդառնալիօրէն...

Այս յուչագրին դէմ որեւէ բողոք արձանագրուա՞ծ է մեր կողմէ...

Զենք կարծեր. մենք լուռ ենք, որովհետեւ կարծես անտարբեր ենք այն մեծ փառքին հան – դէպ, որ հնագոյն ժամանակներէն ի վեր մերնախնիք ստեղծեցին Երուսաղէմի մէջ...

Նաեւ այս ծանրակչիռ խնդիրներու համար հրատապ ու կենսական անհրաժեչտութիւն մըն է դումարումը այն ներկայացուցչական ժողովին, որ պատրիարքական ընտրութիւն պիտի կատարէ :

Մենք վճռաբար դէմ ենք Էջմիածնի միջամտութեան մանաւանդ այսօր, երբ քաղաքական աչխարհի մանուկներն իսկ դիտեն, որ Մայր Աթոռի գահակալը պայքարի պարզ գործիք մըն է բոլչեւիզմի ձեռքը ընդդէմ «ամերիկեան դոլար – դեմոկրատիա»յի, ընդդէմ «անգլօամերիկեան իմպերիալիզմ»ի եւ Վատիկանի :

Դէմ ենք վճռաբար միջամտութեանը կրօնապետի մը, որ, վկայութեամբը ոչ միայն օտարներու, այլ բուն իսկ համայնավար օրգանի —«Ձայն Փարիզի», 2 Մարտ 1949 — «իր վարած քաղաքականութիւնը կը ներդաչնակէ խորհրդային կառավարութեան քաղաքականութեան հետ» :

Սակայն դէմ ենք ոչ միայն մենք, այլ վաղը դէմ պիտի ըլլան այդ միջամտութեանը նաեւ այն ուժերը, որ ոչ – խորհրդային աչխարհի ճակատագիրը կը վարեն :

Անդրադառնալով այն օրերուն, երբ Թորգոմ արքեպ. Գուչակեան քանի մը միաբաններու քուէով Պատրիարք ընտրուեցաւ, առանց ազգին կամքը առնելու, «Զարթօնք» կը նկատէր.

« Այդ օրերուն (1931ին) սակայն, տրուած ըլլալով Բրիտանական պետութեան անտեղիտալի կեցուածքը, որով կը մերժէր իր իչխանութեան սահմաններէն դուրս որեւէ ուրիչ նոյնիսկ հոգեւոր իչխանութեան մը ուղղակի թէ անուղղակի միջամտութիւնը իր սահմաններէն ներս, ամէն ոք համակերպեցաւ եղելութեան ...» :

Այս նոյն ընդդիմութիւնը պիտի ըլլայ նաեւ այն իչխանութեան կողմէ, որ վերջնապէս վաղը պիտի դայ հաստատուելու Պաղեստինի մէջ :

Պիտի ըլլայ այս ընդդիմութիւնը մանաւանդ այժմ, երբ բոլչեւիզմը յանձին Խորհրդ. Միութեան յայտնապէս ճակատ յարդարած է արտաքին աչխարհի դէմ եւ պայքարի բոլոր դէնքերով կը կռուի ոչ – խորհրդային ուժերու դէմ :

Էջմիածնի միջամտութեան նպատակայարմարութիւնը հիմնաւորելով պատրիարքական ընտրութեան հարցին մէջ՝ «Զարթօնք» կը դրէ .

« Ընտրութեան եղանակը այդ կերպ կը խորհինք, որպէսզի հաստատուածական կամ այլ պայքարներ տեղ չգտնեն յանձնախումբի կազմութեան առեն եւ Ս. Աթոռէն ներս ազդեցութեան պայքարի դուռ չբացուի » :

Ճիշդ այս նկատումներով ոչ թէ թեր, այլ դէմ պէտք է ըլլալ Էջմիածնի միջամտութեան :

Որովհետեւ ամէնէն վաւերական ազդեցութիւնը, դաժանագոյն բռնութեան վտանգարգոյն ձեւերով, Բոլչեւիզմի կողմէ կը գործադրուի ճիշդ եւ ճիշդ Էջմիածնի մէջ՝ Ամենայն Հայոց Հովուապետի նկատմամբ, իսկ անոր միջոցով ալ գաղթաչխարհի մէջ :

Անգամ Պոսթընի ամսկավար պաչտօնաթերթը՝ «Պայքար»՝ որ տասնամեակներ չարունակ «աղատ» եւ «անկաչկանդ» տեսաւ հայ եկեղեցին խորհրդային աչխարհին մէջ, ի վերջոյ հարկադրուեցաւ իր 1949 Հոկտ. 23ի համարակալով խոստովանելու .

— « Գիտենք, թէ բոլչեւիկեան յեղափոխութիւնը այն չէր իր վերաբերումով կրօնքին հանդէպ, ինչ որ այս ժողովուրդի սրտին մէջ տեղաւորուած էր, կար առեն մը, անկեղծօրէն, հաստատմօրէն ...» :

Ամսկավար օրգանը իր խմբագրական սիւնակներէն պաչտօնապէս կը վկայէր, որ մեր երկրին մէջ իրօք «խղճի վրայ բռնաբարում» կայ եւ այն ալ «նոյնիսկ անզութ» բռնաբարում ...

Այսօրուան պայմաններուն մէջ Էջմիածնի միջամտութիւն պաչտպանել՝ այս պիտի նչանակէր ազգին իրաւունքները անտեսել :

Այսօրուան պայմաններուն մէջ Էջմիածնի միջամտութիւն պաչտպանել՝ այս պիտի նչանակէր Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը վտանգել :

Այսօրուան պայմաններուն մէջ Էջմիածնի միջամտութիւն պաչտպանել՝ խորքին ու ձեւին մէջ այս պիտի նչանակէր հրաժարիլ դարերով ճանչցուած ու նուիրագործուած իրաւավիճակէ մը՝ զայն անստոյգ ապագայով մը փոխարինելու համար :

Էջմիածնի միջամտութիւն պահանջել՝ այս պիտի նչանակէր, ստեղծուած պայմաններուն մէջ, սկիզբէն իսկ ճախողանքի մատնել ամէն գործ, բարեփոխումի ամէն յոյս ու ակընկալիք :

Եզրափակենք.—

Ա.— Սփիւռքի հայութիւնը ժամ առած ան – հրաժեչտ ձեռնարկները պէտք է կատարէ՝ վերստին ազգը տէր դարձնելու համար հաստատուած – թեան մը, որ «Հայոց ազգին սեպհական» է :

Բ.— Երկկ, Երուսաղէմի հարցին մէջ, Ազգը կը ներկայացնէր Թրքահայաստանի չուրջ 65 վիճակներու արտայայտիչը հանդիսացող ազգային երեսփոխանական ժողովը :

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

«Դէպի տուն»էս վերջ

Բոլչեւիզմը քայքայեր, կազմալուծեր էր նաեւ Աւարպատականի ռուսական զօրամասերը : Զինուորին վրէժխնդրութիւնէն սարսափած՝ շատ մը սպաներ փախեր էին : Մաս մըն ալ ապաստանած էր հայ – ասորական գիւղերը :

« Դէպի տուն » պոռացող զինուորները արդէն անցեր էին Ա.րաքսը :

Գացեր էին, մարախներու նման կրծելով ի – րենց ճամբուն վրայ գտնուած ամէն բան, խոր թենց ճամբուն վրայ գտնուած ամէն բան, խորտակելով քրիստոնեաներու եւ տաճարականներու մէջ :

Թալանած էին Տիլմանի չուկան, թալանած էին Ռոյի չուկան, միաժամանակ եւ հրդեհած էին մարդկային կորուստներ պատճառելով տեղացի մահմեդականներուն :

Ռուսերու հետանալէնետք, կռուախնճոր դարձած էին, անոնց լքած հարուստ պահեստի – ները :

Ռուսերու ձեռք դերի ինկած թրքական 400 «ասկեար»ները յարմար առիթի մը կը սպասէին դինուելու եւ քրիստոնեաներու վրայ յարձակելու համար :

Սմկոն իր աչերէքը զինելով զբաղած էր, միաժամանակ լաւագոյն եւ ուժեղ պործիք դառնալով թուրք – զերման դործակալներուն :

Սառյդ էր որ փոթորիկը պիտի պայթի :

1917 Դեկտեմբերին Սմկոյի եղբայրը՝ Ահմէտ աղան իր հարիւր ձիաւորներով յարձակեցաւ Սալմաստի Վարդան հայաբնակ գիւղին վրայ, ուր կը դտնուէին երկու հայ ոստիկաններ :

Կռուի սկիզբին կը սպաննուին երկու հայ ոստիկանները : Գիւղը կը թալանուի եւ Հայերը կը դաղթեն մօտակայ Սանամէրիկ գիւղը :

Օդնութիւն խնդրող սուրհանդակները յայտ – նեցին դէպքին մանրամասնութիւնները եւ Հ. Ց. Դ. Մինարէթի կոմիտէի կարդադրութեամբ ան – միջապէս կռուի վայրը փութացին մեր քաջ ընկերները :

Դեռ Վարդան գիւղը չհասած, հեղեղատին մէջ մեր խումբը ենթարկուեցաւ ուժեղ յարձակման մը :

Թէեւ փոքր դեկավար մը չունէինք, բայց կրկանք դործը լաւագոյնս կարդադրել : Կռիւը տեւեց մինչեւ արեւամուտ :

Մեր երկու յարձակումները ապարդիւն ան – ցան, բայց երրորդ անդամ դրոհ տալով, ճեղքե – ցինք թշնամիի չղթան :

Քիւրտերը սարսափահար փախուստի դիմե – ցին, ձդելով չորս դիակներ, երեք ձի եւ մօտ 10 հրացան :

Թէեւ մութը պատած էր լեռ ու ձոր, բայց դեռ ձիւնի վրայ նչմարելի էին թշնամիի նահանջող ձիաւորները :

Սմկոն իր եղբայրը յարձակումի մղելով ու – զած էր փորձել Հայերու ուժն ու դիմադրական կարողութիւնը իր ապադայ յարձակումներուն ծրադիրները կազմելու համար :

Ան կ'ուզէր տտուդել նաեւ թէ յարձակում – ներու պարագային ինչ դիրք կրնեն տեղացի Պարսիկները, որոնց մեծ մեծնասներ պատճառած էր ինքը տարիներու ընթացքին :

Չորս ժամ տեւող մեր կռուին մասնակցող

Այսօր նոյն ազգը կրնան ներկայացնել տա – րաչխարհի կազմակերպ դաղութներու ազդ. իչ – խանութիւնները, իրականին մէջ մայր հայրենիքէն սփիւռք փոխադրուած մեր հին վիճակները :

Գ.— Երուսաղէմի հայ պատրիարքին ընտ – րութիւնը պէտք է կատարուի ներկայացուցչական ժողովի մը կողմէ, որուն կը մասնակցին թէ ե – րուսաղէմի միաբանութեան եւ թէ արտասահմանեան մեր բոլոր դաղութներու պատուիրակները, այս վերջին պատուիրակները կը կարգուին թէ – մական ու դաւառական ժողովներու կողմէ, հա – ւասար թիւով անդրանիկ ժողովին համար :

Դ.— Երուսաղէմի պատրիարքին պէտք է ա – պահովել ազգին քուէն՝ պատրիարքութեան դիրքը առաւելադոյն չափով անխոցելի դարձնելու հա – մար :

Ե.— Արդելք պէտք է ըլլալ որեւէ միջամտութեան Էջմիածնի կողմէ՝ մեր դէմ չհանելու համար օտար ուժերը, վտանգելու համար պատրիարքութեան դիրքը, իրաւական նոր կնճիռներ չստեղծելու համար, եւ պատնէչելու համար ե – րուսաղէմի Ա.Թոռը խորհրդային իչխանութեանց մթին եւ չահախնդիր ոտնձգութիւններուն դէմ :

Մենք վերջացուցինք :

Հարցը հանրային քննութեան յանձնելով՝ սիրով պիտի լսենք ամէն առարկութիւն մեր առաջարկներուն շուրջ :

Անհրաժեչտ կը դտնենք մատնանչել սակայն, որ ժամանակը այսօր միայն մեզի հետ է. վաղը ան կրնայ մեզի դէմ դառնալ, եթէ երբեք մենք վերստին ուչանանք :

(ԾՈՒՍԱԲԵՐ)

Քիւրտերը մեր ուժերը չափազանցուած կերպով նկարագրած էին իրենց ցեղակիցներուն եւ իրենց պէկ Սմկոյին:

Շատ չանցած, Սմկոն յատուկ նամակով մը դիմեց առաջնորդ Ներսէս արք. Մելիք-Թանդեա-նին, խնդրելով տեսակցիլ եւ հնազանդութիւն յայտնելով:

Առաջնորդը թաւրիզ մեկնած էր արդէն:

1917 Դեկտ. 19ին, Տիլիմանի մէջ տեղի ունեցաւ, խորհրդակցական ժողով մը մասնակցու-թեամբ Պարսիկներու, Հայերու եւ Ասորիներու:

Ասոն ժողովը որոշեց՝ կազմակերպուիլ եւ դիմադրել քրտական հաւանական բոլոր յարձա-կումներուն:

Որոշուեցաւ՝ նոյնպէս աւելցնել հայ ոստի-կաններու թիւը, զէնք եւ զրամ ճարելով:

Այդ ժողովէն քանի մը օր վերջ, Սմկոն 800 զինուած ձիաւորներով մտաւ Տիլիման, մեծ գու-մարներ առանալով իր համախոհներէն եւ զաղտնի ժողովներ գումարելէ ետք հեռացաւ:

Այդ օրերուն մենք ունէինք միայն 170 հրա-ցան (զանազան տեսակէ եւ սակաւաթիւ փամ-փուշներով), իսկ Ասորիները 500 հրացան:

Բարեբախտաբար Սմկոն եւ իր համախոհնե-րը չէին կրցած ստուգել մեր ուժերու իրական վի-ճակը:

Միեւնոյն ատեն, վանի ժամանակաւոր հայ կառավարութիւնը վրդովիչ ուժ մը կը հանդիսա-նար ոչ միայն Սմկոյի, այլեւ Զիլանի ձորի եւ պարսկա-թրքական սահմանի վրայ տեղաւորուած քիւրտ աշիրէթներուն համար:

Սմկոն բարեկամական դիմումներ կատարած էր նաեւ Վանի ժամ. կառավարութեան:

Անգլիացի Կրէյսին անակնկալ երեւումը Սալմաստի մէջ եւ իր այցելութիւնը Սմկոյին (ձարի Գալէի մէջ) հիմնովին փոխեցին դէպքերու ընթացքը:

Ան Սմկոյին տուած էր 300 «լեպել» հրացան եւ մեծ զումար մը ու թելադրած էր ասոր-քա-տական սերտ բարեկամութիւն եւ զործակցութիւն ստեղծել:

Սմկոն նորէն դաւաճանեց դաշնակիցներուն եւ սկսաւ զործակիլ Թուրքերուն:

Թաթար, քիւրտ եւ նոյնիսկ խաղաղ Պարսիկ-ներու հոգեբանութիւնը յանկարծակի փոխուե-ցաւ:

«Քրիստոնեաները պէտք է զինաթափ ըլլան», կը պահանջէին բոլորը:

Երբ կը հարցնէինք թէ՝ մեր զինաթափութե-նէն ետքը, տեղական իշխանութիւնը ի վիճակի՞ է մեզ պաշտպանելու Սմկոներու եւ Թուրքերու յարձակումներէն: Մեզի կը պատասխանէին.

— « Ինչալլահ եախչի օլուր»: (Աստուծով լաւ կ'ըլլայ):

Դժբախտաբար կային միամիտ Հայեր, որոնք կը հաւատային մեզի տրուած պատասխանին:

Բայց մօտալուտ դէպքերը պարզեցին նոր կա-ցութիւնը: ԱԶԳԻՆ

Ո՛Վ ՈՐ ՀԻՆԳ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԷ, «ՀԱՅ-ԲՈՑԺ»Ի, ԶՐԻ՛ « ՅԱՌԱՋ » ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՑ ՎԵՑ ԱՄԻՍ:

Գաղութէ գաղութ

300 ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ կան Անգարայի մէջ, կը զրէ կեսարիոյ հոգեւոր հովիւ Հայկազուն Ա. քհնյ. Կարապետեան, որ հոն այցելած էր վեր-ջերս: Այս Հայերը բոլորովին զրկուած են հոգե-ւոր մխիթարութենէ եւ պաշտամունքէ: Նոր սե-րունդը զաղափար իսկ չունի եկեղեցիի եւ կրօնքի մասին եւ մեծագոյն մասով խաչակնքել անդամ չի զիտեր: Ամբուստի տեսակէտէ բարեկեցիկ են: Ունեւորներու թիւն ալ բաւական չատ է: Հասա-րակութիւնը կրնայ ուրոյն աղօթատեղի մը եւ մնայուն քահանայ մը պահել, ինչ որ չատերու փափաքն է: Եթէ նախաձեռնողներ ըլլան, ձեռնե-հաս իշխանութիւնը տրամադիր է ամէն դիւրու-թիւն տալու: Քահանան այցելած է հիւանդներուն եւ Ս. Հաղորդութիւն տուած:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԲՐՈՒՏԵԱՆ անուն Հայ մը մեռած դտնուեր է իր բնակարանին մէջ կը զրէ Թէհրանի «Իթթիլաթ» թերթը: Կարգ մը թերթեր զայն ներ-կայացուցած են իբրեւ օտար պետութեան մը զոր-ծակալ: Արտաշէսի կինն ու երախաները կը զտ-նուին Եդիպտոս:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ հայ զաղութը ներկայիս կը հաշուէ 32·000 հոգի, զոր վերջին մարդահամա-րի: Այս թիւէն դուրս են հայրենիք ներզաղթած 5000 Հայերը:

ՊՈՒԼՍՈՑ թերթերը կը զրեն թէ բարեսէր մը 200 հազար ոսկի արժէքով իր կալուածները կտա-կած է Ազգ. Հիւանդանոցին: Երկրորդ բարեսէր մը յանձն առած է տասը հազար ոսկի տրամադրել նորակազմ հոգաբարձութեան, իսկ երրորդ բարե-բար մը կազանդի տաթիւ կանխիկ 3500 ոսկի նուի-րած է Հիւանդանոցին:

ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ – ԱՆԳԼԵՐԷՆ ԻՆՔՆՈՒՍՈՑՑ հա-տոր մը հրատարակած է Նոր Զուղայեցի երիտա-սարդ մտաւորական Բարկէն Սուքիասեան (Բար-կէն Դէվիդ Սուքիաս): Գիրքը կը պարունակէ 28 դաս, 53 վարժութիւն, եւ վարժութեանց պա-տասխաններու «բանալի»ն Բ. եւ Գ. հատորները պատրաստ են տպագրութեան համար:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ — Կիրակի, 8 Յունուար, Հայ Մար-զականին առաջին խումբին ախոյենական Promo-tion Lyonnaise, Match Retour 11րդ մրցումը տեղի ունեցաւ, մեր դաշտին վրայ, Niyons բարձրադոյն խումբին դէմ:— Ouverture de Rideau խաղացին մեր պատանիները Օպընայի Juniorներու դէմ ա-խոյենական 8րդ փինալը:

Այս մրցումներուն կը մասնակցէին եղանակին սկսելէն ի վեր 68 պատանեկան խումբեր: Յաջոր-դական պարտութիւններէ ետք յաղթական եւ դա-խաւոր հանդիսացող կը մնան 12 խումբեր: Ուրեմն մեր տղաքը չախչախիչ պարտութեան մատնելով Օպընան, այժմ դլխաւոր հանդիսացողներու չարքին են: Երկու մրցումներէ ետք, այսինքն բառ փինալ եւ տրմի փինալ, բուն փինալը տեղի պիտի ունենայ Փարիզ: Մեր պատանիները իրենց անկարելին պիտի փորձեն հասնելու «փինալ»ին:

Ժամը 3ին տեղի ունեցաւ մրցումը մեր առա-ջինին եւ Niyonsի մէջեւ: Ներկայ էին բազմաթիւ տեղացիներ: Մեր Ա. խումբին լաւագոյն խաղա-ցողներէն չորսը վիրաւոր եւ մէկն ալ, աննման Ֆիլիպը, կախակայուած է եւ ատոնց կը փոխարի-նեն, մեր անցեալ տարուան պատանիները:

Ուստի Niyons խիստ ինքնավստահ դաշտ ե-լաւ, մերոնք սկզբնական սուլիչին բուռն յարձա-կողականով, 7 վայրկեան ետք, առաջին նշանա-կէտը չահեցան (յատաջապահ Ժամադործեան): Քանի վայրկեան վերջ երկրորդ մը եւս, թէեւ հո-վը աննպաստ էր մեզի: Այսպէս առաջին կիսա-խաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ 2—1:

Երկրորդ կիսախաղին Niyonsը անկարելին կը փորձէր յաղթական հանդիսանալու համար, բայց չահեցաւ երկու նչանակէտ, երկու կէտ ալ մե-րոնք: Խաղը վերջացաւ, մերոնց յաղթութեամբ 4 — 3: Այժմ ընդհ. դասաւորման 21 կէտ ունինք: Հինգերորդը: Արագ ապաքինում կը մաղթենք մեր վիրաւոր մարզիկներուն: Թղթակից

★ Յունուար 14ին, չաբաթ երեկոյ Վալանսի Սալ ոտ Ֆէթի ընդարձակ սրահը հազարաւոր հանդիսատեսներ տեղացի եւ Հայ, բուռն ծափե-րով ողջունեցին չորս հայ կռիւամարտիկներ, եր-կուքը Վալանսէն, եւ երկուքն ալ Սէնթ Էթիէնէն:

Յայտագիրը ինը մարանչումէ կը բաղկանար: Երրորդ մարանչումին (combat) մեր Նոր Սերուն-դէն (Վալանս), Սէնթ Էթիէնէն Ֆրանսացիի մը դէմ կարոյեան, չախչախիչ յաղթանակ մը տա-բաւ, 17 տարեկան է եւ կը կշռէ 57 քիլօ: Ընդհ. դասաւորման մէջ catégorie plume:

Նոյնպէս կուիամարտիկ եւ ապադայ խոստա-դող Նաճարեան (Վալանսէն) չահեցաւ catégorie légère: Իր հակառակորդը Սէնթ Էթիէնէն մերժեց մրցիլ: Նաճարեան 23 տարեկան է եւ 1942էն ի վեր 25 մրցումներու մասնակցած է: Տասը մրցում չհաց է, երկուքը հաւասար եւ եօթը պարտուած: Կշիռը 62 քիլօ: Իր վերջին հակառակորդն էր Gyon: 8րդ մարանչումին Սէնթ Էթիէնէն պատանի Տոմինիկեան, քան տարեկան (ծանրութիւնը 58 քիլօ) catégorie légère, մինչեւ այսօր եօթը մրցում չհաց է, հինգ պարտուած եւ երկու հաւասար: Այստեղ իրաւարար կողմնակցութիւն ըրաւ: Ա-ռաջին 3 վայրկեանէն ետք, երբ երկրորդ չրջանին Տոմինիկեան սահելով թեթեւ մը ինկաւ: Իրաւա-րարը մինչեւ ութ կը համրէր եւ հայտրդին արդէն ոտքի էր, բայց երբ տղան սկսաւ քալել, իրաւա-րարը կեցուց, իբր թէ տասը համրած էր: Հան-դիսականները աղմուկով եւ սուլելով բողոքեցին: Անօգուտ: Թղթակից

★ Կիրակի: 15 Յունուար, տեղի ունեցան Վալանսի Հայ Մարզականին ախոյենական զոյգ մրցումները: Նախ մեր պատանիները, F. C. V. պատանիներուն դէմ մեր դաշտին վրայ: Ouverture de Rideau ախոյենական 4րդ մրցումն էր, ուր մե-րոնք չահեցան 2—1: Այժմ ընդհ. դասաւորման երկրորդն են: Նչանակէտերը բերին Քէամէճեան եւ Քէչիչեան:

Ժամը երեքին խանդավառ ծափերով դաշտ ե-լան, անուանի Veynes (promotion d'honneur) եւ մեր առաջինը: Հակառակորդը օգտուելով մեր խումբին վիրաւորներէն եւ Ֆիլիպի բացակայու-թենէն, չատ մաքառեցան յաղթելու համար, սա-կայն խաղը վերջացաւ հաւասար 2 — 2: Այժմ մերոնք 23 չահուած կէտ ունին: Այլեւս անկարելի

ՄՈՒՐԱՏԻ Ա՛ՄԲՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Երբ լուսացաւ, տեսանք, որ մեր երթալիք ճամբէն տակաւին չատ հեռու ենք: Թուրք գիւղե-րէն դուրս ելած էին հոտաղները եւ հովիւները ու մեզ կը տեսնէին. թէեւ անոնք ամէնքը միացած մեզի դէմ ոչինչ կրնային ընել, բայց մենք կը վախնայինք, որ կը ճանչնան մեր ով ըլլալը եւ կ'իմանան, թէ զէպի ո՞ր ուղղութիւն կը յառա-ջանանք, անոնք առհասարակ այնպէս սարսափած էին, որ ոչ ոք կը համարձակէր ձայն հանել: Հա-սանք գիւղ մը, մեր առաջնորդը ըսաւ.

— Կարծեմ հոս պէտք է կեցնանք:

Դարձեալ սխալած էր, եւ թուրք գիւղ մը մը-տած էինք. առաջ անցանք եւ ձախ կողմը ուրիչ գիւղ մը տեսանք. խումբը թողուցինք հոն, մօ-տիկ անտառի մը մէջ, եւ ես ու Վասիլը յառա-ջացանք. ճամբան հանդիպեցանք 16 տարեկան ո-տարոպիկ աղջկան մը, որ էշ մը կը քշէր. մօտե-ցանք եւ հարցուցինք.

— Անունդ ի՞նչ է:

— Մարիա:

Հասկցանք որ Յոյն է, եւ Վասիլը խօսեցաւ աղջկան հետ. բայց անիկա յունարէն չէր, թէեւ հասկցաւ, թէ յունարէն կը խօսէինք եւ մեզ գոյց տուաւ մեր վնտռած գիւղը, զացինք անմիջապէս:

Գիւղը վայտաչէն էր. կը դտնուէր երեք բլուր-ի վրայ եւ անտառուտ ըլլալուն ապահով էր. յոյն գիւղացիք մեզ ակամայ ընդունեցին, կարծե-լով թէ թուրք ենք: Անոնց առաջարկեցինք, որ մեզ առաջնորդ մը տան. երիտասարդ մը մօտե-ցաւ մեզ, հասկցաւ թէ քրիստոնեայ ենք եւ ըսաւ.

— Հարկ չկայ չտապելու, ձեզ կրնամ ամբո-ղջովին պահել առանց մարդու դիտցնելու. միայն մէկ խնդիրք ունիմ. պէտք է սպաննէք գիւղին տանուտէրը, որ լրտես է եւ բոլոր քրիստոնեայ փախստականները կառավարութեան կը յանձնէ:

Խոստացաւ նաեւ մեզ 30 ոսկի տալ: Ըսինք, որ եթէ հաստատենք, որ ճշմարտապէս տանու-տէրը լրտես է, մենք կը մաքրենք, զրամ ալ չենք ընդունիր: Նոյնպէս յայտնեցինք, թէ երկու հո-զի չենք, այլ 17: Գիւղը աղքատ էր եւ չէին կրնար այդքան հոգի կերակրել:

Երեկոյին մեզ առաջնորդեցին գիւղի մօտի դոմը: Սաստիկ կ'անձրեւէր եւ մենք կ'անցնէինք պուտաններէ, զրեթէ ցեխերու մէջ թաւալելով: Թրխանատֆիլը ճարպիկ էր. անմիջապէս դնաց չրջակայքը հետախուզելու եւ մօտակայ պուտան-ներէն բանջարեղէն եւայլն բերելով, կերակուր պատրաստեցինք: Միեւնոյն ժամանակ մեր առաջ-նորդը եւ Գարաօղլանը զրկեցինք տանուտէրին թաղը, որպէսզի մեզի հայ եւայլն պատուիրեն: Գարաօղլանը բաւականին հայ ճարած, ուրախ դէմքով վերադարձաւ եւ ինձ ըսաւ.

— Աղա, քեզ կ'ուզեն:

Վասիլին հետ զացինք գիւղին սահմանին վը-րայ դտնուող տուն մը, ուրկէ 70 տարեկանը անց պառաւ կին մը դուրս զալով հրաւիրեց մեզ իր բնակարանը: Անիկա չատ փախստականներ կերա-կրած էր եւ կը չարունակէր կերակրել, թէեւ աղ-քատ էր. կղերպատուրէնի արտերու մէջ կ'աշխա-տէր եւ իբր օրավարձ եկիպատուրէն կը տառնար: Իր ամուսինը եղած էր քալ աւազակ մը, որ ուրիշ աւազակի մը հետ կնոջ մը մասին վէճ ունենալով, սպաննուած էր: Իր որդին, հօրը օրինակին հե-տեւելով, թողուցած, զացած էր, այնպէս որ պա-ռաւը մինակ մնացած էր. իր անունն էր Սիւրմէլի Գրդը Մարիա. կը վախնար մահէ եւ կ'ուզէր, որ զինքը տակաւին զեղեցիկ եւ երիտասարդ համա-րեն: Իր անձնուրացութիւնը ամէն կարդի փախս-տականներու նկատմամբ տարօրինակ էր, կարծես օրէնքի դէմ դտնուող ամէն մէկ անձի մէջ իր ա-մուսնոյն մէկ կերպարանքը կը տեսնէր:

Պառաւը սկսաւ խօսիլ անցուդարձերուն մա-սին եւ անէծքը թափել կղերին դէմ, որ ժողո-վուրդի այս սոսկալի օրերուն իր պարտականու-թեան դիտակցութիւնը չունէր (իրենց գիւղին քահանան մանաւորապէս անարժան մարդ էր): Այդ միջոցին ներս մտաւ 20 — 25 տարեկան հարս մը, աշխուժով եւ ուրախ դէմքով մեզ իր տունը հրաւիրեց: Ես չուզեցի պատաւին քովէն հեռանալ: այնպէս որ Վասիլը մինակ հետեւեցաւ հարսին: Ցանկարծ Վասիլին կեցած տանը առաջ եկաւ ձիա-ւոր մը, որ գիւղին ագան էր, թուրք պէյերէն մէ-կը. Վասիլը ան եւեւի պատուհանէն թռաւ, եկաւ ինձ մօտ, իսկ պէյը մնաց այդ տունը, ուր ոչ մէկ աղամարդ կար, մենք գիւղերը անցուցինք պատա-ւին խրճիթը, իսկ աղաքը մնացին անտառի մէջ գտնուող դոմը:

ՋԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

է այս տարեշրջանին division d'honneur բարձրանալ ներկայ ուժերով: Այս տարի պիտի ջանանք pro - motion ը պահելու: Նիւթական աղբիւրներն ալ հետզհետէ կը ցամքին: Դաշտին վրայ պակսած է անցեալ տարուան հաղարաւորներու բազմութիւ - նը, տեղացի թէ հայ: Անհրաժեշտ է կանգնուն պահել Հայ Մարզականը, քանի որ հարիւրի մօտ պատանիներ եւ երիտասարդներ բոլորուած են ա - նոր չուրջը: Առանց այս միութեան մեր տղաքը պիտի լուծուին ֆրանսական խումբերու մէջ:

Թղթակից

4.— Այս իսկ պատճառով, նախագահ Թրու - մըն եւ իր խորհրդականները կը վարանին արտօ - նել անոր չինութիւնը:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ամերիկացիները վերստացած են քանդիչ զէնքերու մենաչնորհը զոր կորնդուցած էին անցեալ տարի Սեպտեմբե - րին, երբ նախագահ Թրումըն ինք յայտնեց թէ Ռուսերն ալ հիւլէական ռումբ ունին: Ուրեմն, ի վիճակի են պայմաններ առաջարկելու Մ. Միու - թեան, ապահովելու համար խաղաղութիւնը:

Ահա թէ ինչո՛ւ չատ մը թերթեր հաւանական կը դանեն որ նոր բանակցութիւններ կատարուին երկու պետութեանց միջեւ, չարը խափանելու համար:

★ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը Յունուար 18ի լրագրական ասուլիսին առթիւ յայտարարեց թէ 1949 Սեպտ. 20էն ի վեր, երբ նախագահ Թրումըն յայտնեց թէ հիւլէական պայ - թիւն մը տեղի ունեցած է Մ. Միութեան մէջ, կառավարութիւնը կ'ուսումնասիրէր այս դէպքին հետեւանքները: Եւ բսաւ թէ առ այժմ որեւէ պատճառ չկայ Մ. Նահանգներուն դիրքը փոխե - լու այս հարցին մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

Ձափոնի դաշնակից խորհուրդին Դչ. օրուան նիստին մէջ, Ռուսերը երրորդ անգամ առին քա - լեցին, երբ կը յուղուէր Ձափոնցի գերիներու խն - դիրը: Ամերիկացիները կը պնդեն թէ 376.000 գերիներ անհետացած են Մ. Միութեան մէջ:

Մ. Միութեան տնտեսութեան մասին հրա - տարակուած տեղեկագրի մը համաձայն, բան - ուորներու եկամուտը 12 առ հարիւր աւելցած է 1949ին, բաղդատելով 1948ի հետ, իսկ 24 առ հա - րիւր, բաղդատելով 1940ի հետ: Գիւղացիներու եկամուտն ալ աւելցած է 14 առ հարիւր եւ 30 առ հարիւր, բաղդատելով 1949 եւ 1940 տարեշրջան - ներուն հետ:

ԵՐԿՈՒ ԳԵՐՄԱՆ ՋՕՐԱՎԱՐՆԵՐ, Օթթօ Շիլ եւ Փեթերսըն կը դատուին Փարիզի մէջ, դինուո - րական տեսանին առջեւ, այն ամբաստանութեամբ թէ քանդած են Վոժի Ժէռաոմէռ աւանը, առանց ռազմագիտական անհրաժեշտութեան: (Իրենց եր - կու գերադաս մեղսակիցները Գերմանիոյ ամե - րիկեան չրջանը կը դտնուին): Երկու ամբաստան - եալները մերժեցին որեւէ պատասխանատուու - թիւն, առարկելով թէ ստիպուած էին գործա - դրել իրենց տրուած հրամանները:

56·000 ՏՈԼԱՐ ՊԱՐԳԵՒ կը խոստանայ Ցոյ - ներու հակաֆաչական կոմիտէն, բռնելու համար գօր. Մարկոսը, որ կը վարէր ապստամբական չարժումը: Զօրավարը պատասխանատու կը հա - մարուի մանուածորպէս մանուկներու զանգուա - ծային առեւանգութեան: Կոմիտէն սովետական հակումներ ունի եւ օրէնքէ դուրս հռչակուած է, բայց եւ այնպէս այս միջոցին ձեռնարկած է, «փրկելու համար յոյն մանուկները որոնք Ցու - նաստանի կը պատկանին»:

ՏԻԿԻՆ ՊԵՐԹԱ ՔՐՈՒՓ, երբեմնի հսկայա - կան դինագործարանի թագուորին կինը, դատ բա - ցած է, տիրանալու համար այդ հաստատութեան: Ամուսինը մեռաւ Բչ. օր, Աւստրիոյ մէջ: Հաս - տատութեան արժէքը կը դնահատեն 500 միլիոն տոլար:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դչ.).— Սթեռլին 980 (910), տո - լար 349.20 (396), զուից. ֆրանք 81.45 (91), նա - փոլէոն 4260, սթեռլին 4870, զուից. ոսկի 4050, տոլար (20) 20.200, ճոյլ ոսկի 581 հազար ֆր.:

ՓԱՐԻԶԻ մէջ ձիւն տեղաց երէկ, հինդչաբ - թի, երկու օրուան սաստիկ ցուրտերէն վերջ:

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ. երկու զօրավարներէն Մասթ յայտարարեց թէ ինք «ոչ թէ բարեկամը, այլ դո - հը եղած է անարժան մարդու մը, Փէյռէի» (փա - խստական): Քննիչ յանձնախումբը գործի պիտի ձեռնարկէ յառաջիկայ չաբթու:

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԵՐՈՒ եւ մեթրոյի գիներու խն - դիրը նորէն պիտի քննուի, կառավարութեան ո - րոշումով:

34 ԲԱՐՁՐԱՍՏԻՃԱՆ կղերականներ (կաթո - լիկ) բանտարկուած, աքսորուած կամ պաշտօնէ զրկուած են խորհրդային երկիրներու մէջ, հա - մաձայն Վատիկանի տարեցոյցին: Նոյն աղբիւ - րին համաձայն կովկասի պապական ներկայացու - ցիչը բանտ է 1930էն ի վեր:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած կեդր. վարչութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի լաւագոյն ուժերու, Salle d'Iéna, Շաբաթ 21 յունուար 1950, ժամը 8.30ին, (10 Ave. d'Iéna, métro Iéna):

Նոր Սերունդի երգչախումբը կը մասնակցի, ղեկավարութեամբ Ա. Մեսումենցի, ԱԴԱՄԵԱՆ թատերախումբը, Ալֆորվիլի մասնաճիւղի պա - րախումբը:

Երգ.— ընկ. Ա. ՔԼՕՍԼԵԱՆ, Ե. ՄԻՆԱՍ - ԵԱՆ, Ա. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ:

Արտասանութիւն.— ընկ. Ս. ՇԱՀԻՆԵԱՆ, Մ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ, ԶՈՀՐԱՊ եւ ԺԻՐԱՑՐ ՄՈՒՐԱՏ - ԵԱՆ: Դաշնակ.— ընկ. Ռ. ԱՐՄԱՂԱՆԵԱՆ եւ Ա. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ:

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ» ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ Յունուար 22ին, կիրակի ժամը 4էն կէս դիչեր, «Ա.Ա.Հարոնեան» ա - կումբին մէջ, մանկական եւ դեղարուեստական բաժիններով: Աւանդական Կաղանդի արարողու - թիւն եւ նուէրներու բաչխում:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՅՈՒՄ

Պուլվար Օտտոյի Վոռմեան ենթակոմիտէի

Այս կիրակի, ժամը 14ին, 130 **Chemin de la Madrague, Bar International:**

Կը ներկայացուի ԱԴԱՄԵԱՆ թատերախում - բի կողմէ «ՄԱՐՈՒՈՂ ՃԲԱԳՆԵՐԸ»

Ղեկավարութեամբ սիրուած դերասան ընկեր Գ. ՔԻՆՏԻՐԵԱՆի:

ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Նախկին ռազմիկ)

Ցերեկոյթ, նախաձեռնութեամբ Վլէնի ՀԱՑ ԿԱՄ. եւ ՄԱՐՏԻԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ:

Այս կիրակի ժամը 3·30ին «Համօ Օհանջան - եան» ակումբին մէջ:

Կը խօսի ՌԱԶՄԻԿ ԸՆԿ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

Մուտքը ազատ է:

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie métro Miromesnil

Շաբաթ 4 Փետր., ժամը 21ին

Նուագահանդէս՝ Ծանօթ դաշնակահարուհի

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն.— Bach, Schuman, Chopin, Liszt, Roger – Ducasse եւ Գոհա - րիկ Ղազարոսեան:

Տոմսերը 100էն 500 ֆրանք: Դիմել Salle Ga - veau – Durand (4 Place de la Madeleine) S. V. P. Agenceներուն կամ Bouchonnet, 45 rue la Boëtie:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փարիզի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հոգաբարձու - թիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի ժամը 11ին հայկական ծէսով հանդիսաւոր ձայնաւոր պատա - րագ պիտի մատուցուի Ste. Odile եկեղեցւոյ մէջ, Porte Champerret:

ՈՒՐԲԱԹ 27 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ժամը 10ին հայկա - կան ծէսով ձայնաւոր պատարագ Ste. Madeleineի պատմական եկեղեցին, Ս. Յովհան Ոսկեբե - րանի տօնին առթիւ:

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՏՕԱՄԵԱԿԸ

Ֆ. Մ. Մ. վարչութիւնը կը խնդրէ ծանուցա - նել թէ յաւետ ողբացեալ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ծննդեան 80ամեակը պիտի տօնուի Փետրուար 26ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին, Սո - պռոնի մեծ ամփիթեատրոնին մէջ:

ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ յիչատակը յարգող բոլոր եր - դիչ - երգչուհիները կը հրաւիրուին իրենց մաս - նակցութիւնը բերել: Փորձերը՝ չաբաթը մէկ ան - գամ:

Արձանագրութեանց համար դիմել, մինչեւ Յունուար 30, եկեղեցւոյ խորհրդարանը, երեք - չաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 19էն 20, երաժշ - տապետ Պ. Նչան Սերոբեանի:

ԱՆԳԼԵՐԷՆ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆՁ Մը տրամադիր է չաբաթը մէկ օր յատկա - ցնել վաճառատան մը մէջ իբրեւ թարգման կամ խմբագրող: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ. ժողո - վը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, սովորա - կան հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգչաբթի միեւնոյն հաւա - քատեղին: (Շար. նախորդ ժողովին):

ՎԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրի - կուն ժամը 8·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ միջմասնաճիւղային ժողովը այս չաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը 3·30ին, Société Savantes իր սրահին մէջ:

ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՑԵՐՈՒ Նահանգային Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 15ին Իսիի Մը - րիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense: Կարե - ւոր օրակարգ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Վասպուրականի Արճակ դիւղէն Մարզար Մարզարեան, հօրը անունը Մով - սէս (Մուսիկ), մօրը Շուչանիկ, կը փնտռէ հօ - րեղբայրը Ներսէս Մարզարեան (Ձեմոյենց տու - նէն), որ եղած է Անդրանիկի կամաւորական դունդին մէջ: Տեղեկացնել «Յառաջ»ին: Արտա - սահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Վերսայլի դաշտին վրայ F. A. C. Վէրսայլի դէմ պահեստին, ժամը 13·15ին, Ա. խումբը ժամը 15ին: Կրտսերները Chatouի դաշտին վրայ: Պահեստի եւ կրտսերներու համար ժամա - դրութիւն ժամը 9ին կար Սէն Լազար, Ա. խումբը ժամը 13·30ին կար Սէն Լազար: Պահեստի Բ. ժա - մը 13·30ին փորթ որ լա Վիլէթ R. S. G.ի դէմ: Փոքրիկները (մինիմ) Stade Olier, մեր դաշտին վրայ, առաւտեան ժամը 10ին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ողբացեալ Պ. Զաւէն Շահինեանի մահուան տարելիցին առթիւ հոգե - հանդիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, առ - տուան ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ARAX
Ժ. ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առ - նելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճա - ռանիչով ռատիօները: Հայերը, իրենց իսկ չա - հուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարա - նելու, եւ կատարելապէս գոհ պիտի մնան: Օրի - նական գիներ, առանց յաւելումի: Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք:

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ եկած եւ Ֆրան - սայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՑԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն:

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ - դուած ՍՈՆԻԱ ԴԱՐԱԳԱՇԵԱՆԻ հայերէն արեւել - եան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանո - նի, ուտի, լութակի եւայլն:

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապըս - պրող ներկայացուցիչներ:

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9):

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական հաստատութիւն մը

SOCATEX ձեղի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի **toileի** մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած **Dé - caties et irretrecissables — marque ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:

Բաց է երկուշաբթի օրերը, ժամը 9էն 19:

Առաքում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun 5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋԱԳԱ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 21 Janvier 1950 Շաբաթ 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6057–Նոր շրջան թիւ 1468 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃԱԽՃԱԽՈՒՏՔ

Չափազանց տխուր, բուն բառով՝ պժգալի պատկեր մը կը ներկայացնէ Պոլսոյ ազգ· կեանքը։

Այն օրէն ի վեր որ հրապարակաւ դառապարտեցին պատր· տեղապահը, ջուրերը պղտորեցան, թանձրացան, կազմելով կատարեալ ճախճախուտ մը։

Կարելի չէ անվրդով կարդալ Պոլսոյ թերթերը, զարմանալու յայտնութիւններով։

Ինչպէս մամուլը, համայնքն ալ երկու համակարտ ճակատներու բաժնուած է։ Եւ ամէն օր միջադէպ մը կը ծագի, հեղհեղուկ խորացնելով ճեղքերը։

Բարեմիտ եւ հեռատես մարդիկ լուրջ մտահոգութեամբ կը դիտեն այս համատարած ապակառնութիւնը, որ կը սպառնայ եկեղեցիներն ալ երկուքի բաժնել։

Անշուշտ այս հեռանկարը չարախինդ քրքիջներ արձակել կուտայ այն չրջանակներուն որ կ'ուզեն վերջնապէս կազմալուծել համայնքը։

Ամէնէն վրդովիչ պարագան այն է որ, այս պատկերազարդ խայտառակութիւնները տեղի կ'ունենան ճիշդ այն պահուն, երբ վերահաստատուած են երբեմնի Թաղ· Խորհուրդները։

Գիտէք թէ ի՛նչ անհաշուելի աւերներ, նիւթական եւ բարոյական կորուստներ պատճառեցին «թէք միւթվէլլի» կոչուած բախտախնդիրները։ Մեծ մասով՝ հասարակ խաչագողներ։

Ամրողջովին կապուած՝ կառավարութեան (էվգաֆ), այս անհատ մատակարարները դարձան ամենակալ իշխանաւորներ համայնքի դիմաց։

Անոնք տարիներով սանձարձակ վարեցին անհաշուելի հարստութիւններ, կալուածներ եւ ուրիշ հասութաբեր հաստատութիւններ, համաձայն իրենց հայեցողութեան։ Կողոպտեցին, ծախեցին, չարաչար չահադործեցին, աւարէն բաժին հանելով իրենց հովանաւորներուն։

Կրնաք աղօտ գաղափար մը կազմել կատարուած աւարառութեան եւ գեղծումներու մասին, եթէ ըսենք թէ ոմանք գատի քաշուեցան նոյն ինքն Էվգաֆի միջոցաւ ...

Թաղ· Խորհուրդները րնտրուած են արդէն, ժողովրդային քուէարկութեամբ, եւ կը յուսան որոշ բարեկարգութիւն հաստատել։

Ամէն պարագայի մէջ, անոնք մեծ դեր մը կատարած պիտի ըլլան, եթէ կարենան հակակչիռ հաստատել։ Կանխել գեղծումներն ու չարաչահութիւնները, իրենց նպատակին յատկացնելով ազգապատկան եկամուտները։

Դժբախտաբար, մթնոլորտը փոխանակ պայծառանալու, աւելի կը թանձրանայ, իրրեւ հետեւանք ափ մը անոպակ խառնակիչներու։

Գոնէ այս տպաւորութիւնը կը կրենք Պոլսոյ վերջին թղթակիրներէն։

Անպատասխանատու մարդիկ ամէն օր թուղթին կը յանձնեն ինչ որ կը լսեն կամ կը յղանան դիւերային ոգեւորեամբ։

Երեւի Պոլսոյ արտակարգ ձիւն – ձմեռը սառեցուցած է նաեւ պատասխանատուութեան զգացումը։ Սկսելով Գէորգ արք· Արսլանեանէն, որ կը կազմէ «չքեղ եւ աննախընթաց» փառապսակը այս բուզմնդական ճախճախուտին։

Վրդովիչ տեղեկութիւն մը եւս, Պոլսոյ վերջին թղթակիրէն։

Մինչեւ հիմա կը կարծուէր թէ Անդարայի Ադգ· ժողովը անխախտ պիտի պահէ 1862ի Ադգ· Սահմանադրութիւնը, համաձայն Լոզանի դաշնագրին։

Մինչդեռ, վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ նոր կանոնադիր մը մշակուած է, որ մօտերս պիտի քննուի Ադգ· ժողովին կողմէ։

Մարմարա այս անակնկալ փոփոխութիւնը կը վերագրէ պատր· տեղապահին, ըսելով թէ «դրաւոր եւ բերանացի դիմումներ կատարած է, առաջարկելով նոր օրէնք մը պատրաստել»։ (13 յունուար)։

Մեզի չի յինար երաշխաւորել այս տեղեկութեան ստուգութիւնը։

Ա՛ւ աւելի կը բաւէ ըսել թէ՝ յաւադոյն ելքի չի կրնար յանգիլ Պոլսոյ ազգ· կեանքը, երբ ամէն օր ճեղքեր կը բացուին։

Երբ ոչ դլուխը յայտնի է, ոչ ալ պոչը։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՆԱԿՈՒԿԻՆ ՅԱՒԸ

Տէր խմբագիր,

Ձեր թերթին մէջ կարդացի որ Պէյրութի հայ տիկինները ժողով դումարեր եւ իրենք իրենց թերութիւններուն մասին են խօսեր։ Ե՞րբ պիտի գայ կարգը հայ օրիորդներուն, որպէսզի անոնք ալ խօսին իրենց թերութիւններուն մասին։

Չեմ գիտեր թէ ի՛նչ է կարծիքը Տիկին Էլլէն Բիւզանդին, այս հարցին մասին, բայց ես պիտի ըսեմ իմինս չատ համեստօրէն եւ... «ցաւօք սրտի»։

Քանի տարեկան էի, աչքերս կրակ առած երկու ածուխի կտոր։ Գացի ձեռքը խնդրել հայ աղջկան մը, ինչպէս է օրէնքը կամ Աստուծոյ կամքը։

— Պանիւան ո՞րքան փարա ունիս, ըսաւ։

— Հա՛, չիտակ է, աղջիկս իրաւունք ունի, ըսաւ ծնողքը, ապագան պէտք է ապահովես ... եւայլն։

Տասը տարի դատեցայ աշխատեցայ։ Օր մըն ալ, չէքին տետրակը դրպանիս մէջ, ոսկի ժամայոյցիս չղթային հետ խաղալով, կրկնեցի առաջարկս, ինչպէս է օրէնքը կամ Աստուծոյ կամքը։

— Օքօ՛ կ'ուզեմ, ըսաւ, օթօ ունի՞ս, հարցուց։

— Օթօն ի՞նչ պիտի ընես, անուչի՛կս, ըսի, ես քեղ թեւերուս վրայ կը պտըտցնեմ, ուզես մինչեւ Հինտիստան... թեւերուս նայէ՛ դուն, թեւերո՛ւս, կաղնիին ճիւղերուն չափ ուժով։

Մտիկ չըրաւ։ Տասը տարի դատեցայ աշխատեցայ, եւ օր մը ամերիկեան առաջնակարգ ինքնաչարժիս «քլաքսոն»ը հնչեցնելով՝ կանգ առի նոյն տանը դրան առջեւ, կրկնելու համար առաջարկս, ինչպէս է օրէնքը եւ Աստուծոյ կամքը։

— Օդանա՛ւ կ'ուզեմ, ըսաւ։

—Օդանա՛ւ, ըսի, օդանաւը ե՛ս եմ, ըսի, եթէ դլուխս ամպերուն մէջ չըլլար եւ ինքզինքս պալոնի մէջ նստած չկարծէի, կը կրկնէի՛ մինչեւ այս առաջարկը, ինչպէս է օրէնքը կամ Աստուծոյ կամքը։ Ըսի թէ չըսի, լաւ չեմ յիշեր, կրնայ ըլլալ որ բան մրն ալ չրսի, հիմա ըսելիքս ես կ'ըսեմ ձեղի, Տէր խմբագիր։

Պանքային չէքին համար տուի տասը տարի, աւելցուր քսանիս վրայ։ Ինքնաչարժիս համար տուի տասը տարի եւս,— աւելցուր երեսունիս վրայ։ Օդանաւին համար ալ քանի տարի, — աւելցուր երեսունիս վրայ։

Ես այսքան տարի տուի, ինձ չտուա՞ւ մինչ։

Վախնամ վաղը, երբ կրկնեմ առաջարկը, ինչպէս է օրէնքը կամ Աստուծոյ կամքը, ինձմէ պոմպ աթոմիք ուզէ մեր անուշիկ հրեշտակը։

Այն տուն քանի՞ տարի պիտի աւելցնենք իմ տարիքիս եւ իր տարիքին վրայ, չեմ գիտեր, բայց այն պտեն հարկ պիտի ըլլայ, կրկնելու համար առաջարկս, ինչպէս է օրէնքը կամ Աստուծոյ կամքը, Տէրտէրին օրհնութիւնը ստանալէ առաջ՝ երթալ խնդրել ... Պոկոմոլեցի չիճուկը։

Աա՛ռնկ են մեր աղջիկները, իշտէ, Տէ՛ր խմբագիր։ Մեղքը որո՞ւնն է,— երբ վաղը երթամ դռնեմ հայրս իր գերեզմանին մէջ, ի՞նչ պիտի պատասխանեմ՝ եթէ զաւակներուս անունը հարցրնէ։ Օրհնածր ինր զաւակ ունէր,— ամէն տարի այդիին սահմանները կ'րնդարձակէր, եօթը հարիւր ոտր խաղող էր տնկեր, զաւակներուս կը բաւէ, կ'ըսէր եւ տակաւին կ'ուզէր չատցնել, բայց մայրս կը բողոքէր,— մա՛րդս, կը դանդատէր, տունին մէջ պահկեցնելիք տեղ չմնաց, կ'ըսէր, ինը դաւա՛կ...

Իսկ ես մէկ հատ ալ չունիմ, մեղքը որո՞ւնն է, մնացի մինակուկ, անունս՝

ՄԱՆՈՒԿ

ՄԱՀ ԲԺՇԿԱՊԵՏ Ա· ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ

Հալէպի թերթերէն ցաւով կ'իմանանք բժշկապետ Ասատուր Ալթունեանի մահր, որ տեղի ունեցած է Յունուար 4ին։ Բժշկապետը, որ միջազգային համբաւ կր վայելէր եւ 96 տարեկան էր, չկիսած է մոմի պէս։ Իր արդիական հիւանդանոցը ճմարիտ օրհնութիւն մր եղած էր ոչ միայն Հալէպի, այլեւ ամբողջ Սուրիոյ համար։ Հանդուցեալր համբաւ կր վայելէր իրրեւ առաջնակարգ վիրաբոյժ։ Իր տղան ալ, 60ր չատոնց անցած, հմուտ բժիշկ է, միեւնոյն տեղ բանաստեղծ (անգլերէն)։

Նոր ջուրերու մէջտեղ

ԱՆՀԱՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ.— ԱՆՋԱՏ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ ԱԽՍՏՐՈՑ ՀԵՏ.— ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՆՔԸ.— ՌՈՒՍԵՐԸ ԿԱՌՆԵՆ ԿԸ ՔԱԼԵՆ

Քանի մը օրէ ի վեր միջազդային մամուլը առնախորժ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ արեւմտեան պետութեանց եւ Խ· Միութեան յարաբերութեանց մասին։ Մէկէ աւելի ծանրակչիռ խնդիրներ կը պղտորեն մթնոլորտը։

Ամփոփենք վերջին լուրերը։—

Ամերիկացիները երեքշաբթի օր գրաւեցին Պերլինի երկաթուղիներու նախկին խորհրդային պաշտօնատունը, որ կը գտնուի ամերիկեան չրջանին մէջ։ Ամերիկեան հրամանատարը նամակով մը յայտնեց թէ երկաթուղիներու խորհրդային վարչութիւնը կրնայ պահել իր աւելի քան 40 սենեակները, մանաւանդ որ 600 պարապ սենեակներ կան։ Բայց խորհրդային իշխանութիւնը կը սպառնայ կրճատել երթեւեկը, նոյնիսկ պաշարում հաստատել արեւմտեան քաղաքամասին դէմ, ինչպէս անցեալ տարի։ Ռուսերը խօսքէն գործի անցնելով, արդէն կէս առ կէս կրճատած են երթեւեկը, ինչ որ մեծ նեղութիւն կը պատճառէ հարիւր հազարաւոր քաղաքացիներու։

Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագրի խնդիրն ալ նոյնքան մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Եչ· օր Մոսկուայի անգլիական, ֆրանսական եւ ամերիկեան դեսպանները արտաքին փոխ – նախարարին՝ Պ· Կրոմիքոյի դիմելով, առաջարկեցին փութացնել Աւստրիոյ հետ կատարուած անկատ բանակցութիւնները, որպէսզի կարելի ըլլայ կնքել հաշտութեան դաշնադիրը։ Պաշտօնական զեկոյցին համաձայն, Պ· Կրոմիքօ չէ կրցած որեւէ հաւանական տալ թէ ե՛րբ կը վերջանան բանակցութիւնները։ Թէեւ չորս արտաքին նախարարներու փոխանորդները Յունուար 23ին յետաձգեցին իրենց ժողովը, բայց արեւմտեան դաշնակիցները յուսահատած են արդէն եւ կը խորհին առանձին հաշտութիւն կնքել Աւստրիոյ հետ, վերահաստատելով անոր անկախութիւնը եւ ազատութիւնը, համաձայն հրապարակային յայտարարութեանց։

Մասնադէտներու կարծիքով, երբ անկատ հաշտութիւն կնքուի, գործնական արժէք պիտի չունենայ, վասնդի արեւմտեան պետութիւնները պիտի չքաչեն իրենց դինուորները Աւստրիայէն, եթէ խորհրդային դինուորները մնան Վիէննայի եւ իրենց միւս չրջաններուն մէջ։

★ Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը կը քաչքչուի երեք տարիէ ի վեր։ Միայն հինդ յոդուածներ վիճելի կը մնան Խ· Միութեան համար, ը այժմ առանձին կը բանակցի Աւստրիոյ հետ, դանազան դումարներ պահանջելով։

Նոր եւ աւելի հզօր ռումբի խնդիրը նոյնպէս կը զբաղեցնէ քաղաքական չրջանակները։ Եչ· օր նախագահ Թրումըն պատասխանելով զանազան հարցումներու, հերքեց այն դրոյցները թէ կը խորհի ուղղակի բանակցութիւններ կատարել Խ· Միութեան հետ, ջրածինով ռումբի չինութիւնը արտօնելէ առաջ։ Թղթակից մը հարցուց.— «կը խորհի՞ք նկատի առնել ջրածինով ռումբի արտադրութիւնը»։ Նախագահը մերժեց պատասխանել։ Այս առթիւ հերքեց նաեւ այն լուրը թէ Հիւլէական յանձնախումբի հրաժարեալ նախագահը՝ Լիլիենթոլ Մոսկուա պիտի երթայ, խորհրդակցելու համար ջրածինով ռումբի մասին։

★ Պ· Մալիք, Ազգաժողովին խորհրդային դլխաւոր պատուիրակը, եչ· օր առաւ քալեց հիւլէական յանձնաժողովի նիստէն, բողոքելով ազգային Չինաստանի պատուիրակներուն ներկայութեան դէմ։ Եօթներորդ ցոյցն է այս, երկու չաբթուան ընթացքին։ Ութերորդ անդամ ալ ձգեց հեռացաւ Ծայր· Արեւելքի յանձնաժողովէն, միչտ միեւնոյն պատճառներով։ Երկու պարագաներուն մէջ ալ, միւս պատուիրակները աւելորդ գտան չարունակել ժողովները։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ դիները 33 առ հարիւր աւելցնել որոչեց նախարարական խորհուրդը։ Երկուչաբթի օրէն սկսեալ մեծ դիծերու Գ· կարդի ճամբորդները պիտի վճարեն 4 ֆրանք իւրաքանչիւր քիլոմեթրի համար, փոխան 3ի։ Բ· կարդին դինն է 5·25 (նախապէս 4·20), Ա· կարգը՝ 7·50 (նախապէս 6·40)։ Այսպէս, Փարիզէն Մարսէյլ Գ· կարգը պիտի արժէ 3440 ֆրանք (նախապէս 2594) եւն·։ Արուարձաններու դիները պիտի որոչուին երբ որոչում տրուի մեթրոյի եւ հան – րակառքերու մասին։ Երկաթուղիներու համար վերջին յաւելումը կատարուած էր 1948 Հոկտեմբեր 4ին։

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Բժշկապետ Ասատուր Ալթունեան ծնած էր Սեբաստիա, 1854ին, իսկ 1889էն ի վեր հաստատուած Հալէպ։ Ճանաչի ճամբորդած է Եւրոպա եւ Ամերիկա։ Քանի հազար կը հաչուեն իր կատարած գործողութիւնները։

Ուրիչ մանրամասնութիւններ՝ յաջորդով։

ՎԱՀԱՆ ԽՈՐԷՆԻ

Մեր պատմութեան վերջին արիւնոտ ժամա – նակաշրջանում հազարաւոր Հայեր իրենց կեանքը զոհեցին Հայաստանի պաշտպանութեան եւ ազա – տութեան համար: Նրանց յաջորդող սերնդի եւ դեռ ապրող ուղեկիցների սրբազան պարտականու – թիւնն է չթողնել, որ մոռացութեան փոշին ծած – կէ յիշատակն ու անունը՝ մտաւորական, բան – ւոր, զիւղացի, մեծ ու փոքր, կին եւ տղամարդ՝ ազգային նահատակների: Ընդհակառակն, հան – դէպ նրանց ցոյց տրուած գնահատանքի ու սիրոյ թարմութիւնը պիտի մշտախլայլ խորհրդանշանը լինի մեր ժողովրդի հոգեկան մեծութեան եւ ազ – նուութեան:

Դժբախտաբար ողբերգական են պայմաննե – րը: Հայութեան կէսը ցրուած է աշխարհի չորս կողմ: Կայ փոքրիկ Հայաստանը, բայց ստրուկ «սովետական ռեսպուբլիկա»: Վերին հրամանով նա խաչ է քաշել հայ նորագոյն պատմութեան եւ այդ պատմութիւնը կերտողների վրայ: Հայաս – տանի քաղաքներին, նրանց թաղերին, փողոցնե – րին ու զպրոցներին տալիս են Լենինի, Մոլոտո – վի, Կիրովի կամ Բերիայի անունները, բայց եր – բեք ազգային հերոսների: Կարծես թէ Կիրովն ու Բերիան արիւն են թափել Հայի ... համար:

« Բոլշեւիկեան» դիալեկտիկան, ասենք տրա – մախօսութիւնն այնքան յաճախ անհեթեթու – թիւնների է հասնում, որ մի սեւ օր հայկեր փա – չանների անուններն էլ կարող են փակցուել երե – ւանի փողոցների անկիւններին իբրեւ «սովետ» բարերարների, քանի որ նրանք մէկ միլիոն «Դաշնակ»ներ են կոտորել: Մեր, հին յեղափո – խականներիս տրամաբանութիւնն անփոփոխ է մինչեւ գերեզման: Երբեք, երբեք, չներել չարդա – րարներին:

Թուրքի եւ Քիւրտի կողքին, իբրեւ հայ չար – դող, դասւում են նաեւ «ռազմական յանցանքի » բոլ – շեւիկները: Երեքի միջեւ կայ միայն քանակի տարբերութիւն, բայց ոչ որակի: Չարդարար է նա, ով առանց դատ ու դատաստանի սպանում է բացարձակապէս անմեղ մարդկանց, յանցանք հա – մարելով նրանց այս կամ այն ազգին, կրօնքին, քաղաքական դաւանանքին պատկանելը: Հայ հայ – րենասէրներից եւ ոչ մէկին խնայեցին «ռազմա – կան» բոլշեւիկները, երբ նրանք մինակ ու ան – պաշտպան իրենց ձեռքն ընկան: Հայաստանի խոր – հրդարանի անդամները — չորս հոգի, մատուռա – կաններ, պաշտօնեաներ, սպաներ ու բազմաթիւ համեստ աշխատաւորներ սպաննեցին, առեւանգե – ցին, տարան ու ոչնչացրին: Բարեբախտաբար փետրուար 18ի ապստամբութիւնը խորտակեց Ա – ւիսի, Աթաբէկեանի եւ նմանների անիծեալ թե – ւերը: Հազիւ 40 հոգի էին կացնահարել Երեւանի բանտում, երբ ըմբոստների համազարկերը ստի – պեցին դահիճներին կացինը ձգել ու փախչել: Հայանուն կացինաւորներն անուշտ իրենց գլխի չէին գարնում, իրենք էլ կացիններ էին 11րդ բա – նակի հրամանատարութեան՝ Կիրովի, Լեւան – տովսկիի, Մեխոնոշինի, Եգորովի եւ ուրիշների ձեռքին:

★

Հ. Յ. Դ. Վահան Խորէնի խմբի վերջին ժո – ղովը նուիրուած էր 1920 Օգոստոս 2ին Գորիսում կարմիրների զոհ Վահան Խորէնեան, Արշակ Շիրին – եանի եւ 12 այլ Դաշնակցականների յիշատակին:

Ընկեր նախագահը ժողովը բացեց առաջար – կելով մի րոպէի լռութիւն, ի յարգանս նահատակների: Ապա խօսք առնն նախագահը եւ ան – դրնեցներին, որոնք իրրեւ հայրենակից, պաշ – տօնակից, դարձոգական ու կուսակցական եղել էին մտերիմ, բարեկամ, չփուել ու գործակցել էին Օգոստոս 2ի զոհերի հետ: Շուրջ երկու ժամ ներ – կաները վերապրեցին մօտ երեք տասնեակ տարի առաջուայ տատմական օրերը եւ յուզումով ու ափ – սոսանքով կսկծագին ապատ Հայաստանի հաւա – տարիմ դաւանիների կորուստի մրայ:

Վահան Խորէնին ծնած է 1885ին, Զանգեզուրի Բոնաւոր գիւղում: Բոնաւորը բացի Վահանից տուել է ազգին եւ այլ հանրային գործիչներ, ո – րոնց թուում Ներսէս արք. Մելիք Թանուեան եւ պրօֆ. Ազոնց: Վահանը գիւղի տէր Խորէն քա – հանայի որդին էր, իսկական ազդանունով Տէր Գէորգեան, բայց ի յարգանս իր հօր իւրացրեց Խորէնի մականունը:

Գիւղի տարրական դպրոցն աւարտելուց յե – տոյ, պատանի տարիքին, նա մտնում է Էջմիած – նի Գէորգեան ճեմարանը եւ 1907ին աւարտում նրա յոխ դասընթացքը: Ճեմարանում, մանա – ւանդ նրա վերջին երեք յատրանական բարձրա – գոյն դասարաններում, Վահանը յայտ է բերում իր մեծ ուսումնասիրելու անսահման սէր եւ յամա – ռութիւն: Լինելով միաժամանակ կիրթ, բարի, պարկեշտ, դառնում է պատերի բնկեր առանց բացառութեան բոլորի ու մանաւանդ դասարանա – կան մասն աւակեռներն համար, որոնք «եղ – բայր» Տէր Գէորգեանի մէջ տեսնում էին ոչ միայն պարզացած ճեմարանցու կատարելատիպը:

Ճեմարանն աւարտելուց յետոյ Վահանը մտ – նում է Լայպցիգի համալսարանի պատմա – փի – լիսոփայական բաժինը, ուր, ուսանողական զբա – ղումներից ժամեր խնայելով, նուիրւում է նաեւ ընկերային – յեղափոխական աշխատանքի հայ ընկերների շրջանակում:

Վահանի աւարտական չարադրութիւնը Նից – չէի մասին մեծապէս դնահատւում է վերման ու – սուցչապետների կողմից եւ հեղինակը արժանա – նում փիլիսոփայութեան դոկտորի կոչման: Այ – նուհետեւ, 1914 թուին, Վահանը գալիս է Թիֆ – լիզ եւ մտնում ուսուցչական եւ յեղափոխական տպարէզ եւ, հակառակ իր անօրինակ համեստու – թեան, դառնում է չուտով աչքի ընկնող անձնա – ւորութիւն: Ընտրւում է Հ. Յ. Դ. Վրաստանի Կ. Կոմիտէի անդամ եւ նշանակւում է նաեւ իր սիրած լրագրական գործին, դառնալով « Աշխատաւոր » թերթի խմբագիրը:

Վահանի աշխարհայեացքը պարզ էր, չի – տակ եւ յստակօրէն ցայտում էր իր բոլոր գրո – ւածքների մէջ — լինելով Թուրք հայրենասէր, միաժամանակ համոզուած ընկերվարական էր: Հայ ժողովրդի ազատագրութեան պայքարը չէր մթագնում նրա մէջ աշխատաւոր զանգուածները չղթայազերծ անելու ձգտումը: Սակայն իր գա – ղափարապաշտ ու ազնիւ բնաւորութեան համար անտանելի էին հայ «մարքսիստ»ների անհող ու անիմաստ սոփեստութիւնները եւ ընկերվարական Խորէնին ամենավճռական հակառակորդն էր սե – փական ժողովրդի տատապանքը չտեսնող ու մի – ջազգայնականութիւնից ճառող ամէն դոյնի — մեծամասնական ու փոքրամասնական հայ սոցիալ դեմոկրատների:

Երբ Հայաստան անկախացաւ, Վահանը հրա – ւիրուեց Երեւան, ուր ընտրուեց խորհրդարանի ան – դամ եւ ստանձնեց «Հայաստանի աշխատաւոր » թերթի խմբագրապետի պաշտօնը: Իր հրապարա – ւոդամիտ ու խստապահանջ առաջնորդողները դարձրին թերթը Հ. Յ. Դ. մտաւորական դասի հարազատ արտայայտիչը:

Մայիսեան ապստամբութեան ժամանակ նա – չուզեց անմասն մնալ այդ ստոր արկածախնդրու – թեան դէմ մղուած ընդդիմութեան մէջ եւ խոր – հրդարանի անդամ Արշակ Շիրինեանի հետ յանձն առաւ ճանապարհուել Զանգեզուր եւ քարոզչա – կան աշխատանք կատարել Ադրբէյջանից այնտեղ անցած բոլշեւիկների դէմ: Արշակ Շիրինեանը Դաշնակցական մտաւորականութեան մի ուրիշ փայլուն ներկայացուցիչն էր — գիւղատնտես, աւարտած վերմանական համալսարան, բարձր նկարագրի տէր, ժողովրդին նուիրուած, խիզախ, անշահախնդիր եւ անձնուրաց մի յեղափոխական՝ Զանգեզուրի Շնհէր գիւղից:

Վայոց Ձորի վրայով երկու պատգամաւորնե – րը հասնում են հայրենի Զանգեզուր: Արշակը հա – մոզում է Խորէնին գնալ Շնհէր իրենց տունը, թէեւ այդ գիւղը կասկածելի էր, որովհետեւ մօտ էր բոլշեւիկների գրաւած գաւառի կենդրոն Գո – րիս քաղաքին: Լրտեսները լուր են տալիս Ցեղակո – մին երկու պատգամաւորների Շնհէր ժամանելու մասին: Գորիսից գալիս է Մաշուրեան անունով մի սրիկայ եւ ձերբակալում Վահանին եւ Արշա – կին: Գիւղացիները, որոնց մեծամասնութիւնը մերժում էր ընդունել Ցեղկոմի իշխանութիւնը, ընդդիմանում են Մաշուրեանին: Բայց վերջինս հանգստացնում է գիւղացիներին ստելով, թէ Խորէնին եւ Շիրինեանը Գորիս է տանում այնտե – ղից ապահով Երեւան հասցնելու համար:

Գորիսի բանտում նորեկներին դնում են այն խուցը, ուր արդէն արկելափակուած էին տեղացի 12 Դաշնակցականներ, մեծ մասով երիտասարդ – ներ:

1920 Օգոստոս 2ին հայ դահիճներ ստրճա – նակները ձեռքերին խուժում են բանտի այդ խու – ցը եւ սպանում բոլորը, ապա արիւնաթաթախ դ'ակիները դուրս են հանում եւ նետում մօտակայ խոր ձորը:

Այսպէս կարմիր բորենիները մարթեցին հայ ժողովրդի երկու ընտրեալները եւ նրանց հետ 12 անմեղ ու անպաշտպան հայրենասէրներ:

Հ. Յ. Դ. ՎԱՀԱՆ ԽՈՐԷՆԻ ԽՈՒՄԲ

Հոգիաւոր համերգ

(ԿՈՄԻՏԱՍԻ 80ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

ՄՄԲ.— Ուշացած՝ կամքէ անկախ պատճառ – ներով:

Վերջերս գաւառ կատարած ճամբորդութեանս ընթացքին զանազան հանդիսաներէ եւ հաւաքոյթ – ներէ կրած տպաւորութիւններուս մէջէն, ամէնէն յատկանշականը եւ ուժգինը եղաւ տաղանդաւոր երգահան, ուսուցիչ, խմբավար Վ. Սարգսեանի սարքած համերգը Մարսիլիոյ Մայր Եկեղեցիին մէջ. (Փրատոյի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցին):

Հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 18ի կիրակի օրը, կէս օրէ վերջ, մասնակցու – թեամբ եկեղեցւոյ «Արմենիա» երգչախումբին: Այս այն խումբն է որ քանի մը համերգ տուած էր Լիոնի մէջ, նուիրուած մեր աշխարհիկ երաժշ – տութեան:

Հաղիւ Փարիզ վերադարձած, զանազան տաղ – տուկներու պատճառով չկրցայ ճիշդ օրին ար – տայայտուիլ այս կարեւոր համերգին մասին: Միւս կողմէ խիղճս ալ կը տանջէր որ լուռ կը մնայի հաղուագիւտ եւ խիստ արժէքաւոր ունկն – դրութեան մը մասին: Մանաւանդ որ գեկավարն ալ երբեմնի իմ թանկագին ուսուցիչս էր եղած: Անոր հանդէպ գոնէ աչակերտական երախտագի – տութիւնս պիտի ստիպէր որպէսզի այսքան չու – շանայի քանի մը տողեր մրոտելու:

Այդ յիշատակելի կիրակին երբ ներս մտայ մայր եկեղեցիէն, տաճարը վեհաշուք ծանրութիւն մը զգեցած էր: Խորանին մեծ վարագոյրը փակ, կողքին դեռեղած էին Կոմիտասի մեծադիր նկա – րը, իսկ վերնատունն ալ հաւաքուած էր «Արմե – նիա» երգչախումբը, որուն անուանի գեկավարը այդ հանդիսութեանը առթիւ Կոմիտասէն ժառան – գած եւ բնածին յատկութիւններով ուժեղացու – ցած իր արժանիքները կարծէք ծաղկեփունջի մը վերածած, կը ջանար լիարուն տալ, վերնատու – նէն ընծայել դէպի իր Ուսուցչին յիշատակը: Եր – գուած ու այլեւս ազօթքի վերածուած այդ մր – մունջները անպայման այդ օրը ուղիղ դէպի եր – կինք պիտի բարձրանային:

Այդ օրուան եղերը պարզ հնչիւններ չէին որ կը ցանուէին մեր վրայ, այլ օրհնութեան կանչ մը, որուն մէջէն անտես կը մարմնանար ինքը, արուեստագէտ Վարդապետը՝ որպէս լուսեղէն սիւն մը: Երգեհոնէն ընդհատ, փերթ – փերթ կաթկթող նուագումներն ալ կարծէք հրենց մէջ կը խտացնէին Վարդապետին լացերը: Արդարեւ, երբ ահնաւոր մր կը նետենք իր կեանքին վրայ, կը տեսնենք որ չատ քիչերուն վիճակուեցաւ այնքան ողբերգութիւն: Տասնեւչորս տարի յիմարանոցի մր մէջ՝ առանց բառ մը արտասանելու: Օր մը, երբ նկարիչ ընկերը մր չատ ստիպեց որպէսզի դո – նէ պզտիկ երգ մը երգէ, երկար տարիներու լռու – թենէ մը վերջ միայն մէկ անգամ իր շրթները շար – ժելով ըսաւ.

— Ես այժմ կ'երգեմ միայն ինձ համար...:

Այս հոգեւոր համերգն ալ այդ կիրակին կ'եր – գուէր միայն իրեն համար, առանց ծափի եւ ա – ռանց պաճուճանքի, պարզ ինչպէս սրտագին հա – ռաչ մը իր քաղցր յիշատակին, այնպէս՝ ինչպէս եղաւ Հայաստանի մէջ, իր ամիւնին թաղման օրը, երբ անրնդհատ կ'անձրեւէր, եւ իր դագաղը շր – չայատողները ուրիշ երգ չգտան մրմնջելու եթէ ոչ՝ «Անձրեւն եկաւ չաղալչեն»ը: Իսկ Մարսիլիոյ մէջ ալ՝ «Արէն, եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ»...:

Ճիշդ հինգ տարի առաջ, երբ Վ. Սարգսեան փարիզ կր դանուէր, Սալ Կավոյի մէջ սարքած համերգէն վերջ թէյասեղան մը կը տրուէր իրեն ի պատիւ: Եթէ այդ օրը խօսք տրուած ըլլար ին – ձի, տարիներէ ի վեր, Սարգսեանի արուեստը ճոխրեա յատկանշող պատկեր մր պիտի պարզէի: Իր այս վերջին համերգին առթիւ կ'ուզեմ գրա – ւոր, հեռուէն ըսել այն՝ ինչ որ թաղուած մնաց մէջս:

(Մնացեալը յաջորդով)

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏԻ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՑԱՆԸ (Ֆրան – քէրքազէրնէ) հետզհետէ պատմութեան կ'անցնի: Մնացեալ 500 հոգին ալ չուտով պիտի մեկնին դէպի Քալիֆորնիա եւ Մ. Նահանգները: Պիտի մնան հարիւրեակ մը հիւանդներ, մերժուածներ կամ պայմանաժամ ստացածներ: Քանի մը հոգի ալ՝ գանոնք գեկավարելու:

Գաղթակայանին մէջ կը տեղաւորուին օտար տարագիրներ զանազան շրջաններէ: Իրոյի կար – գադրութեամբ Ֆրանքէրքազէրնէի գեկավարու – թիւնը կը մնայ գարձեալ Հայերու ձեռքը:

Հայկ. գպրոցին մէջ հազիւ 40 աշակերտներ մնացած են: Իրօն կը չարունակէ պաշտօնի վրայ պահել ուսուցիչները: Եկեղեցին դատարկ է: Աղ – ջիկներու խումբը ցրուած է: Փոքրահասակ աղ – ջիկներ կ'երգեն պատարագը: Տպաւորիչ է տեսնել որ ճամբարի եւ քաղաքի տարագիրներէն չատեր կիրակի օրերը, չարան չարան կը հաղորդուին եւ անկէ վերջ ճամբայ կ'ելլեն: Մտահոգիչ է ան – բուժելի եւ չբաւարներու պարագան: Իրոյի տուա – ծը չի բաւեր, իսկ հիւանդանոցներուն մէջ բուժ – ուելու կարելիութիւններ կը պակսին: Բարե – բախտաբար օդնութեան հասաւ ՀՕՄ կեդր. վար. չութիւնը, 300 տոլար ղրկելով:

Մինչեւ այսօր Մ. Նահանգները փոխադրուած հայ տարագիրներու թիւը կը հասնի 1245 անձի, որոնց 1006ը Շթութկարտէն, 153ը Միւնիխէն եւ 86ը Աւստրիայէն: Մեծ մասը դպին Անգլիայի մի – ջոցով, փոքր մաս մրն ալ օտար կազմակերպու – թեանց կամ անհատներու տրամադրած «էֆիտէ –

թենէ մը վերջ միայն մէկ անգամ իր շրթները շար – ժելով ըսաւ.

— Ես այժմ կ'երգեմ միայն ինձ համար...:

Այս հոգեւոր համերգն ալ այդ կիրակին կ'եր – գուէր միայն իրեն համար, առանց ծափի եւ ա – ռանց պաճուճանքի, պարզ ինչպէս սրտագին հա – ռաչ մը իր քաղցր յիշատակին, այնպէս՝ ինչպէս եղաւ Հայաստանի մէջ, իր ամիւնին թաղման օրը, երբ անրնդհատ կ'անձրեւէր, եւ իր դագաղը չր – ջայատողները ուրիշ երգ չգտան մրմնջելու եթէ ոչ՝ «Անձրեւն եկաւ չաղալչեն»ը: Իսկ Մարսիլիոյ մէջ ալ՝ «Արէն, եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ»...:

Ճիշդ հինգ տարի առաջ, երբ Վ. Սարգսեան փարիզ կր գանուէր, Սալ Կավոյի մէջ սարքած համերգէն վերջ թէյասեղան մը կը տրուէր իրեն ի պատիւ: Եթէ այդ օրը խօսք տրուած ըլլար ին – ձի, տարիներէ ի վեր, Սարգսեանի արուեստը ճոխրեա յատկանշող պատկեր մր պիտի պարզէի: Իր այս վերջին համերգին առթիւ կ'ուզեմ գրա – ւոր, հեռուէն ըսել այն՝ ինչ որ թաղուած մնաց մէջս:

(Մնացեալը յաջորդով)

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

վիթ»ներով: Կան նաեւ Գերմանիոյ բրիտանական եւ ֆրանսական զօրւներէն մեկնած փոքրթիւ հայ տարագիրներ :

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ քրիստոնեայ (հայ եւ ասորի) համայնքի կողմէ պատգամաւոր ընտրուած է Պ. Աբրամ Բուդաղեան, միանաբար ստանալով 2265 ձայն: Նորընտիր երեսփոխանը համագումար 81·500 ոխալ նուիրած է ազգային չէնքերու, Թաւրիզի Հ· Օգն· Միութեան կրթ· Ֆոնտին, Ռուսթոմ Գասպար դրադարանին, Թաւրիզի Հ· Մ· Ը· Մ·ի Ռեշտի, Ղարադաղի, Շահփուրի, Մարաղայի, Դարաշամի-ղալրոցներուն: Ասուլիսի մը ատթիւ Պ· Բուդաղեան յայտնած է թէ Ատրպատականի հանրային կեանքը անմխիթար վիճակի մէջ է, իսկ աւելի ծանր է տնտեսականը, թէեւ կառավարութիւնը իր կարելի միջոցներով կ'աշխատի բարելաւել զնդհ· կացութիւնը: Մարքի եւ լոյսի հրամանի կեդրոն Թաւրիզը ազդ· զգլոց մը իսկ չունի: Պէտք է չատ աւելին պահանջել Թեհրանի խորհուրդէն: Ներկաները յոյս յայտնած են թէ չնորհիւ ներկայ նպաստաւոր պայմաններուն, կարելի է յաջողցնել Թեհրանի միացման խնդիրը եւ մայրաքաղաքին մէջ ստեղծել Իրանահայ Ազդ· խորհուրդ, մէկ ընդհ· Թեհրանով :

Մարալխան Շահբախտին 20 թոն գորեն յատկացուցած է Ղարադաղի չրջանի հայ գիւղացիներուն, իբրեւ սերմնցու: Պ· Բուդաղեան Ռուսթոմ – Գասպար դրադարանին նուիրած է Բաֆֆիի, Ա.Հարոնեանի, Շանթի եւ Ստ· Մալխասեանի ամբողջական գործերը:

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏԻ ճամբարին մէջ տեղի ունեցած է զարչելի ոճրափորձ մը որուն քիչ մնացած է զոհ երթար ճամբարին ղեկավար բնակեր Լեւոն Բէկի օդնական եւ ոստիկանապետ բնակեր Գրիդոր Ներսէսեան (Ցունաստանէն): Նոյեմբեր 12ի գիչերը՝ Պոյսեցի Մամիկոն Գամպարեան, առանց չարժառիթի, յարձակում գործած է բնակեր Գրիդոր Ներսէսեանի վրայ: Ուրիչներու հետ կռիւ ընելէ վերջ գիչերը, երբ Գ· Ներսէսեան ոստիկանական պահակոց կ'առաջնորդէր, սուր դանակ մը կը հանէ եւ մէկ անգամէն ճեղքելով բնակերոջ փորը, զեռին կը փռէ զայն, աղիքները դուրս թափած, զգալդիրկ: Երբ փախուստ կուտար կը ձերբակալուի եւ կը խոչանդուի մինչ այդ դէպքին վայրը հասած տարագիրներու կողմէ :

ՍՏԱՅԱՆՔ

ԳՐԱԿԱՆ ԳՈՀԱՐՆԵՐ, Միջնադարեան աչխարհաբար գրականութեան եւ ժողովրդական բանահիւսութեան: Կազմեց՝ Կ· Սասունի: Տպ· «Հայ Ձեմարանի», Պէյրութ: 1949: Ա.էջի գին 500 մեծադիր էջ: Գին երեք տոյար: Հասցէ·—C.Ipékian rue Wadi Abou Djémil. 127 , Beyrouth (Liban):

ՀԱՑ ԵՐԻՏ· ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ, 1944 — 1949, (պատկեր հնդամեայ գործունէու – թեան): 120 էջ, գրական – դեղարուեստական բաժնով եւ պատկերազարդ, Թէհրան, 1949: Հասցէ·— Association Culturelle de la Jeunesse Arménienne, Ave. Youssefabad, Tehran (Perse):

ՈՎ ՈՐ ՀԻՆԳ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԷ. «ՀԱՑ – ԲՈՑԺ»Ի, ՁՐԻ « ՅԱՌԱՋ » ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՑ ՎԵՑ ԱՄԻՍ :

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷԼ.— Այս օրը եւս, չատ մը օրերու կարգին, զարձած է աւանդութիւն մը, չնորհիւ Հայ Տնպոյա Մաչին: Օր մը՝ ոչ միայն ուրախանալու համար մեր փոքրիկները, այլեւ ամրապնդելու հայապահպանման մէկ օղակը:

Իր հինգչարեայ հայերէնի դասընթացքին հետեւող 50է աւելի մանուկներու կարգին, հա – տաքուած էին նոյնչափիկն աւելի թաղեցի մանուկներ իրենց ծնողքներով դպրոց սրահին մէջ: Ցա – նուն Պոմոնի կապ· Մաչի մասնաճիւղին, ընկե – րուհի Ջիվրիճեան բացումը կատարեց քանի մը խօսքով: Ցանուն վարչութեան ընկեր Յ· Տէօքմէ – ճեան զարգեց մասնաճիւղի գործունէութիւնը : Շատ մը օղտակար աչխատանքներու կարգին մասնաճիւղը կատարած է նախախնամական դեր, իր ազբօղուտ ձեռնարկներով : «Տարեչրջանին ու – նեցած ենք երեք հարիւր հազարի մօտ մուտք մը, որ տրամադրուած է ընդհանուրին բարօրութեան, առանց չարանուանական եւ դասակարգային խտրութեան: Օգնած ենք աղքատ որբեւայրիներու 60·000 ֆրանքով: Նպաստընկալ հիւանդներու 30 հազար ֆրանքով: Հիւանդանոցները տառապող մեր սիրելի ազգակիցներուն այցելած եւ քօլիներ տարած աւելի քան 40·000 ֆրանք: Մեր մանուկներու հայեցի դաստիարակութեան ծախսած ենք աւելի քան 50·000 ֆրանք : Ամէն տարի օդափոխութեան կը ղրկենք մեր թաղէն տասնեակներով պղտիկներ որոնց այս տարի մասնաճիւղս վճարած է 48·000 ֆրանքի գումար մը առանց սանթիմ մը դանձելու իրենցմէ: Ձենք մոռցած մեր զինուորներն ալ ուրախացնել նուէրներով: Օգնութեան հասած ենք հոն ուր կարիքը զգացուած է:

Ձեկուցումէն եւ օգնութեան կոչէն վերջ, ղպրոցի աչակերտները ղեկավարութեամբ իրենց ուսուցչին՝ Մարտիրոս Թաչճեանի, կարգացին, երգեցին, եւ արտասանեցին ջերմ ծափեր խլելով : Կապոյտ Մաչի կողմէ իրենց նուէրներու կարգին արտեցան նաեւ նախընթերք: Իսկ ծնողքները հիւրասիրուեցան թէյ յատեզանով մը: Հաւաքոյթը վերջացաւ ջերմ տպաւորութեան տակ: Տպաւորիչ էին նաեւ փոքրիկներու հայկական պարերը, մանաւանդ փոքրիկն Ա.ղրաֆեանի մենապարը: կեցցէ Կապոյտ Մաչը:— Թղթակից

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷԼ (յաչաղած)·— Ֆր· Կ· Մաչի քաղաքի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը տօնեց 29 Դեկտեմբերին: Լեցուն էր սրահը եւ ներկայ ծնողքները մեծ խանդավառութեամբ հետեւեցան իրենց զաւակներու բրած արտասանութիւններուն, երգերուն եւ խաղերուն որոնք չատ լաւ պատրաստուած էին իրենց ուսուցչուհիին Տիկին Մանուչի Ջանքերով:

Տիկիններ Շահպազեան եւ Հազարեան եւ բնկ· Քէօսէեան ճառեր խօսեցան ոգեւորելով ներկաները, իսկ Տիկիններ Ղանճեան եւ Մանուչ իրենց եղերով մասնակցեցան փոքրիկներու ուրախութեան:

Ներկաները սրտաբուխ նուէրներ ըրին դպրոցին, Պ· Տէր Պապեան 2000, տիկիններ Ձէօրէքճեան 500, Ժամհոյեան եւ Շիկերէպեան 300ական, Ղանճեան, Մուճուճեան, Գուլումճեան, Գյումեան եւ Քէօսէեան 200ական, որոնց բոլորին կը յայտնէ Ֆ· Կ· Մաչը իր չնորհակալութիւնը: Ս·Թ·

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի 15 Ցունուար կէսօրէն վերջ տեղի ունեցաւ Հ·Մ· Մ·ի վերաղարձի առաջին ախոյեանական մրցումները Brie Janvry դաչտին վրայ :

Ժամը 13·15ին մեր պահեստին աչխոյժ ու առոյգ դաչտ եկաւ հակառակորդին դէմ: Մեր տղաքը իրենց նուրբ խաղարկութեամբ ու զեղեցիկ վայրէջքներով առաջին վայրկեանէն տիրապետեցին դաչտին: Հակառակորդը մեր մարզիկներուն խաղէն այլայլած, սկսաւ կոչտ խաղարկութիւն մը, այնպէս որ խաղը իր սովորական ընթացքէն դուրս եկաւ եւ իրական հրմչտուքի երեւոյթ մը առաւ: Հակառակ ասոր մեր տղաքը իրենց պարզարիւնը պահելով նչանակեցին առաջին կէսը:

Ա· կիսախաղին վերջաւորութեան հակառակորդը խաղը հաւասարեցուց 1 — 1: Բ· կիսախաղը չարունակուեցաւ նոյն կոպտութեամբ եւ խաղը վերջացաւ Հ· Մ· Մ·ի յաղթանակով 3 — 2 :

Մեր պահեստիներէն նչանակելի էին, Մարկոսեան, խմբապետ Սերոբեան, Զօրայեան՝ (մեծ) եւ Վարուժան:

Ժամը 3ին Հ· Մ· Մ·ի Ա·ը դաչտ ելաւ: Պէտք է ըսել որ մեր տղաքը ազդուած էինհակառակորդի բացականչութիւններէն եւ կոչտ խաղարկութենէն եւ իրրեւ հետեւանք ունեցան թոյլ խաղարկութիւն մը: Զկրցան օդտագործել բացառիկ առիթները: Կարելի է ըսել եղանակի ամէնէն թոյլ եւ անկազմակերպ խաղը ունեցան: Հակառակորդը ամէն ապօրինի միջոցներով կ'ուզէր յաղթել, սակայն իր ճիգերը ապարդիւն մնացին եւ խաղը վերջացաւ հաւասար 2—2:

Սոխպուած ենք դարձեալ յիչեցնել, ամէն խաղացող պէտք է պահէ խաղին թէմպոն ու ներդաչնակութիւնը : Եթէ մեր տղաքը քիչ մը աւելի արագ չարժէին, յաղթանակը ապահոված կ'ըլլային: Համագասպ եւ Լոչեան իրենց սովորական փարումը չունէին հակառակորդը նեղր դնելու համար: Իսկ կարօ եւ Կինեար լաւագոյն պաչտպանողականը կատարեցին :

Brie Janvryին բնդհ· դասաւորման մէջ վեցերորդ րլլալով, մեր տղաքը փայլուն յաղթանակ մը աւետ էր ունենալին ...

Ցուսանք թէ այս կիրակիի արդիւնքը մեծ դաս մը պիտի րլլայ Հ· Մ· Մ·ի մարզիկներուն :

★ Մեր կրտսերները Ternesի դէմ դեղեցիկ խաղակութիւն մը ունեցան եւ յաղթականի չայտ – թանակ մը տարին, 10—1: Նչանակելի էին փոքրիկն Չէնկինեան, Հայրապետեան, Ա.բարատ, բնդ – հանրապէս բոլորն ալ անթերի խաղակութիւն մը ունեցան, կը ներեն որ բոլորին անունները չեմ յիչեր :

Մրցակիցները (մենեմ) ալ դեղեցիկ մրցում մը կատարեցին, խաղին սկզբնաւորութեան հակառակորդը երկու կէտ նչանակեց, մեր կրտսեր ճակատները յարձակողականի անցան եւ մէկ կէտ նչանակեցին, դրեթէ 35 վայրկեան անդադար հակառակորդին բերդին առաջն էին ,խաղը վերջացաւ 4 նպաստ Ֆլամարի 2—1: Յ· Դիտող

ՅԱՌԱՋԻ ԳՐԱՏՈՒՆ

Ցանուն Ցառաջի Գրատան կարելի է դիմել հետեւեալ հասցէներով:

Ամերիկա եւ Գանատա՝ Mr. Hagop Kassabian, 1 Lexington Ave. Apt. 3 New York 10, N. Y.

Ֆրանսա՝ Librairie Orientale, 15 Rue Victor Cousin, Paris V.

Իտալիա՝ Mr. Vahé Tachdjian, Via Cavour 17, Milano.

Գերմանիա՝ Mr. Hagop Kassabian, Bad Nauheim, Parkstrasse 3, Amerikanische Zone.

Անգլիա՝ Mr. Hagop Kassabian, 5 Cranley Gardens, London S.W. 7.

Պելճիքա՝ Librairie Orientale, 15 Rue Victor Cousin, Paris V.

Սուիսերա՝ Librairie Payot, Lausanne.

Սուրիա՝ Librairie Universelle, Beyrouth.

Եգիպտոս՝ Librairie Française, Le Caire.

Ամերիկայի եւ Գանատայի մէջ գրքերու գինը 3 տոլար է, իսկ Եւրոպայի մէջ՝ 600 ֆրանք:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (38)

ՄՈՒՐԱՏԻ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Անձրեւը կը տեղար 25 ժամէ ի վեր: Միւս առաւօտ, երբ թուրք պէյը մեկնեցաւ, հարսը եկաւ, մեզ հրաւիրեց իր տունը: Ամէն ինչ պատրաստ էր մեզ լաւ ընդունելու համար. անկիւն ճարպիկ էր, աչխոյժ եւ դիւրաչարժ, պառաւն ալ մեզ ընկերացաւ. անձրեւը միշտ կը չարունակէր տեղալ. ամփոփուեցանք տան մէջ, ուր եկան նաեւ դիւղացի երիտասարդները, ասոնք կը բողոքէին քահանային եւ անոր եղբօր՝ քէհեային դէմ, թէ ինչպէս թոյլ տուին, որ յոյն աղջիկներ եւ հարսեր տարուին ոստիկաններուն կողմէ, որոնք այդ կիները պահեր էին մէրքէզը, իրենց քէյֆին համար:

Երեկոյին, ժամը 12ին, մեր բոլոր տղաքը հաւաքաբար ղրկեցինք քահանային տուներ սպառնալիքի ձեւով. քահանան անմիջապէս եկաւ, մեր տղաքը իննկաւ, մինչ իրեն կը յիչեցնէինք իր քրիստոնէական ու մարդկային պարտաւորութիւնները : Անձրեւին պատճառով հետեւեալ օրն ալ մնացինք, եւ այդ միջոցին եկաւ քահանային եղբայրը՝ դիւղին ուանուսէրը, հարցաքննեցինք զինքը իրեն վերագրուած յանցանքներու մասին. մեղմացուցիչ պարագաներ կային, թէեւ անպի – տան մարդ մըն էր, բայց սպանութեան արժանի չէր. զինքը խիստ կերպով կչտամբելէ ետքը ճամբեցինք :

Մեկնելէ առաջ դիս դուրս կանչեցին, եւ յոյն կին մը բաւ, թէ իր ամուսնոյն հետ երկու Հայեր կան, կ'ուզեն դիս տեսնել: Անմիջապէս մեկնեցայ, զայի մօտակայ անտառը, ուր կեցեր էին երեքը միասին: Երկու Հայերը զինուած էին զրեթէ անգործածելի դէնքերով. հագուստներնին պատռռտուած, դէմքերնին կնճռոտ, անոնք չափազանց տխուր էին. մէկը յաղթանդամ էր, չէկ, կապոյտ աչքերով, միւսը՝ միջահասակ, թխադէմ, սուր նայուածքով: Հարցուցի, թէ ո՞ւր տեղացի են. բսին, որ Հիրէքի չրջանէն են: Կորսնցուցած էին իրենց ընտանիքները եւ ընկերները. առաջարկեցինք, որ մեզի ընկերանան. ուրախութեամբ ընդունեցին: Այդ տեսակ ժամանակներր ազդակցական կապերը քաղցր են. ամէն վայրկեան կը սպասէինք, որ ցախի մը ներքեւէն, քարի մը տակէն Հայ մը ելլէր, իրարու ցաւ պատմէինք: Այդ երկու Հայերուն հետ դիւղ վերադարձանք, ուր – կէ ամբողջ խմբով ճամբայ ելանք, իբր առաջնորդ ունենալով այն մարդիկը, որ քահանան դտած էր մեզ համար :

★

Անձրեւը մեր անբաժան ընկերն էր ու կր դժուարացնէր մեր ճամբորդութիւնը. թէեւ նախապէս ըսին, թէ երկու ժամուան ճամբայ ունինք երթելիք, բայց մինչեւ առաւօտ քալեցինք եւ տակաւին չէինք հասած: Անցանք թուրք դիւղերէ, որոնք ամէնքն ալ աւերակներու կր նմանէին. թշուառութիւնը միահեծան կր տիրէր ամբողջ երկրին մէջ եւ ոչ միայն քրիստոնեաները, այլեւ թուրք դիւղացիները սաստիկ կերպով ազդուած էին կատարուած եղերութիւններէն: Երբ թուրք դիւղ մը կ'անցնէինք, անոնք պատուհաններէն կը դիտէին մեզ եւ ոչ մէկ ձայն չէին հաներ :

Վրանիս, դլուխնիս ցեխոտ, ոտքերնիս թրջուած՝ հասանք կ... յոյն դիւղը: Ցոյները մեզ տեղաւորեցին իրենց բնակարաններուն մէջ. տուները առհասարակ ցուրտ էին, բայց կրակ վառեցինք, հագուստներնիս չորցուցինք եւ հոն մնացինք մինչեւ իրիկուն: Հոս կային երիտասարդ Ցոյներ, որոնք հիացմունքով կը խօսէին Զարչամպայի եւ Խուրշունլուի Հայերու քաջագործութեանց վրայ. հետաքրքրուեցանք իրենց մասին եւ ուզեցինք դիտնալ, թէ ո՞ւր կր դտնուին, բայց իմացանք, որ երկու օր առաջ զացած էինայդ չրջանէն :

Այդտեղ մեզ առաջնորդ ունենալով երկու Ցոյներ, որոնք մէկ քանի թուրքեր սպաննած էին, մինչեւ առաւօտ քալելով, հասանք Ծ... յոյն դիւղը, լաւ հիւրասիրութիւն ըրին մեզ եւ լեցուեցանք մեծ տան մը մէջ. բայց դիւղը թուրք մը կար, ու մէկ թուրքին առաջ ամբողջ դիւղը կը սարսափէր. այդ պատճառաւ մեր ընկերները չկրցան մնալ հոս ու անոնք առաջնորդուեցան դէմերը, եւ մնայն եօթ ու վաթսուր մնացինք :

Թուրքերը չատ վատ վարուած էին այդ դիւղացիներուն հետ: Ցոյները ձիերուն պոչերուն կապելով, ճամբաներու վրայ քաչտատելով, սպաննած էին. Թատան, բռնաբարութիւն սովորական երեւոյթներ էին. ամէն տեղ լաց ու կոծ, ամէն տեղ տառապանք :

ՁԱԳԻԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

3000 ՖՐԱՆՔԻ ՊԱՐԳԵՒԸ չարունակելու եւ աւելի ընդարձակելու համար բանաձեւ մը ներ – կայացուցած էր ընկերվարական կուսակցութիւ – նը: Ազգ. ժողովին աշխատանքի յանձնախումբը որոշեց որ ամիսդողաբար քննուի այս խնդիրը: Բանաձեւը կը տրամադրէ պարգեւը վճարել նաեւ անոնց որ ամսական 20.000 ֆրանքէն պակաս կը չահին: Խնդիրը պիտի քննուի յառաջիկայ չաբ – թու:

ՍԱՐԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ԽՆԴԻՐԸ լրջօրէն կը զբա – ղեցնէ Արեւմտեան Գերմանիոյ վարիչները: Վար – չապետը, Տոքթ. Ատընաուըը, Ֆրանքֆորթ գնաց աճապարանքով, տեսակցելու համար ամերիկեան մարզպանին հետ, որ Ուշինկթըն կ'երթայ: Գերմանիա միշտ կը մերժէ Սարի անջատումը:

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ կը չարու – նակուին Փարիզի թէ դաւառի մէջ: Մեթրոյի աչ – խատաւորները ամէն օր կառախումբ մը կը կե – ցնեն այս կամ այն կայարանին մէջ, 15 — 45 վայրկեան: Այս առթիւ կ'ըսեն թէ դեռ «սկիզբն է երկանց» եւ թէ հանրակառքերն ալ պիտի կեցնեն, ի հարկին ընդհ. գործադուլ սարքելով:

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԸ թողութիւն չնորհեց երեք զերման զօրավարներու, Շիլ, Փեթերսըն եւ Վայդ, նկատելով որ իրենց տրուած հրամանները միայն գործադրած են, Իէռոամէռ աւանը կրակի տրուած տեղն է: Ի բացակայութեան 20 տարի բան – տարկութեան դատապարտուեցաւ զօր. Պալք:

ՋԻՒՆ – ՋՄԵՌ տակնուվրայ ըրած է ամբողջ Թուրքիան, սկսելով Պոլսէն: Հաղորդակցութիւն – ները խզուած են չատ մը քաղաքներու հետ: Գայ – լեր իջած են Իզմիթի մէջ, մինչեւ քաղաք: Շատ մը գիւղացիներ սառած են Անատոլուի մէջ: Ձիւ – նր 4 մեթրի հասած է արեւելեան նահանգներու մէջ: Տրապզոնի եւ Պրուսա – Եայլովա ճամբանե – րը փակուած են: Հարիւրաւոր բանուորներ վար – ձուած են, Պոլսոյ փողոցներուն ձիւները մաքրե – լու համար:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՏ ՄԸ կը պատրաստուի Պուլկարիոյ մէջ: Գլխաւոր ամբաստանեալն է ճարտարագործութեան նախորդ նախարարը, Քունին: Հաւանական է որ ուրիշներու հետ դատ – ուին նաեւ նախկին սպարապետը՝ զօր. Իվան Քինով եւ բանակին քաղաքական բաժնի վարիչը՝ զօր. Պոլկրամով: Բոլորն ալ ձերբակալուած էին փոխ – վարչապետ Քոսթովի հետ, որ կախուե – ցաւ:

« ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎՏԱՆԳԸ աւելի մեծ է Ասիոյ մէջ քան այլուր», յայտարարեց Ֆրանսայի նախ – կին վարչապետը, Ռամատիէ, որ այս միջոցին ճամբորդութիւն մը կը կատարէ Հնդկաստանի եւ Սէյլանի մէջ: «Աչխարհը խաղաղութիւն չի կըր – նար վայելել եթէ Ասիան չգտնէ իր քաղաքական եւ տնտեսական հաւասարակշռութիւնը»:

ԻՍՐԱՑԻԼԻ խորհրդային արտաքին յանձնաժո – ղովը բանաձեւ մը քուէարկեց, որ հանդիսաւորա – պէս մայրաքաղաք կը հռչակէ Երուսաղէմը:

300 ԹՈՆ ԹՈՒՂԹ մոխիր դարձաւ Վանվի մէջ (Փարիզ): Վնասը՝ 12 միլիոն ֆրանք:

ՍՊԱՆԻՈՑ հետ դիւանագիտական յարաբերու – թիւնները վերահաստատելու ծրագիր մը կ'որո – ճան Ամերիկացիները: Արտաքին նախարարը յայ – տարարեց թէ պիտի առաջարկեն Ադդաժոդովին՝ ադատ ձգել իւրաքանչիւր պետութիւն, դիւանա – դիտական յարաբերութիւններ հաստատելու հա – մար: Մեծ վերիվայրումներ կը սպասուին Սպա – նիոյ մէջ:

ԵՕԹԸ ՀՈԳԻ խեղդուեցան Վենետիկի մէջ, բուռն փոթորիկի մը հետեւանքով:

ՉԵԽԱԿԱՆ կառավարութիւնը կ'ամբաստանէ թէ Գերմանիոյ ամերիկեան իշխանութիւնները կր մերժեն յանձնել 150 պատերազմի ոճրագործներ եւ թէ «ամերիկեան չրջանը ճչմարիտ դրախտ մը եղած է պատերազմի ոճրագործներուն համար»:

ՊԵԼՃԻՈՑ բոլչեւիկները պատուհասեցին Ան – վերսի նահանգապետ բանուորներուն՝ չպարպել Ամերիկացւոյն հասած դիմաթերքը: Այս առթիւ Ամերիկացին հասած դիմաթերքը: Այս առթիւ Ամերիկացին հասած դիմաթերքը: Այս առթիւ Ամերիկացին

ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 22 Janvier 1950 Կիրակի 22 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6058–Նոր շրջան թիւ 1469 — Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍՆԱՄԷՋ ԳԱՆԳԱՏՆԵՐ

Անոնք որ վերէն կը նային հայկական հրատարակութեանց վրայ, բերնի ծամոց մը ունին.

— Շնորհքով գիրք մը չկայ··· Ոչ միայն չափահասներուն, այլեւ մանուկներուն համար : Տեսէք օտար հրատարակութիւնները, այնքան այլազան եւ չքեղ :

Այս պարոնները կը մոռնան որ իրենք ալ անդամներն են միեւնոյն տարագիր եւ ձղակատոր ժողովուրդին : Մասնակից անոր մեղքերուն կամ արժանիքներուն :

Կը մոռնան որ յարդի պէս քշուած ենք աշխարհի բոլոր ցամաքներուն վրայ : Այնպիսի եր – կիրներու մէջ որոնց անունները միայն աշխար – հագրութեան դասերուն առեն կ'իմանայինք :

Եւ կը մոռնան կազդուրիչ իրականութիւն մը որով պիտի կրնար հպարտանալ ոեւէ ժողովուրդ :

Հակառակ այս փոթորկալի վերիվայրումնե – րուն եւ անհնարին դժուարութեանց, տարագիր բազմութիւնները յաջողած են ոտքի կանգնիլ տըն – տեսապէս եւ բարոյապէս : Օրուան հացին հետ, մոքի լոյս ապահովել : Ոչ միայն ծաղկոցներ եւ ճեմարաններ բանալ, այլեւ գրականութիւն մշակել յարատեւօրէն :

Եթէ բարեհաճէին պահ մը մէկդի դնել իրենց հասկցած – չհասկցած օտարալեզու թերթերն ու գիրքերը, եւ աչք մը նետել հայկական արտա – դրութեանց վրայ, ի՛նչ «մեղայ»ներ պիտի ար – տասանէին ···

Եթէ նոյնիսկ անհնայ գտէինք, մաղէինք տա – րագրութեան երեսուն տարիներու գրական – գի – տական հրատարակութիւնները, դեռ պիտի մնար մատենադարան մը լեցնելու չափ գիրք : Բաւական պաշար՝ գոհացնելու համար բոլոր պահանջկոտ – ներն ու մեծամիտները :

Դեռ չենք խօսիր Երեւանի արտադրութեանց մասին, որոնք անմատչելի են, դժբախտաբար :

Անոնք ալ եթէ մաղուին, մատենադարան մը եւս կ'ունենանք, հակառակ լեզուի եւ ուղղագրու – թեան անհանդուրժելի խառնիճաղանճին :

Բաղդատութիւն մը չէ որ կը կատարենք, այլ բացորոշ իրողութիւն մը կը պարզենք :

Ամփոփուելով Հայկական Արտասահմանի վր – րայ, ըսենք թէ դանդատներէն մին կը վերաբերի մանկական գրականութեան :

Ճիշդ է որ «աղքատ եւ տնանկ» ենք այս դետ – նին վրայ : Ոչ բոլորովին չքաւոր, բայց եւ այնպէս խեղճ :

Մեր կսկիծր աւելի կը չեչտուի օտարութեան մէջ, երբ կը տեսնենք բազմալեզու մանկական հրատարակութիւնները, չքեղ եւ գոյզգոյն պատ – կերներով եւ այլազան բովանդակութեամբ : Լեռ – նակուտակ հրատարակութիւններ որոնք լոյս կը ցանեն միլիոնաւոր մանուկներու վրայ, մէկէն ըլ – լալով մերիններուն :

Այս տեսակէտէն բախտաւոր են Հայաստանի մանուկները, որոնք նոյնպէս ունին իրենց յատուկ հրատարակութիւններ, եւրոպական համակցողու – թեամբ : Այլազան եւ պատկերազարդ, յատկապէս մշակուած նիւթերով :

Կովկասի Հայերը Լենին – Սթալինի շրջանէն չատ առաջ մշակած են այս դետինը, իրենց «Աղ – բիւր – Տարագ»ներով, Աղայեան – Թումանեան – ներով եւ Ինկո Ապերներով : Իսկ այժմ օրուան իշ – խանութիւնն է որ կը հովանաւորէ այս աշխա – տանքն ալ :

Մեր խեղճութիւնը խոստովանելով հանդերձ, ճշդենք պարագայ մը·— բոլորովին անճառ կամ անչարժ չենք եղած այս դետինին վրայ եւս :

Բայց, ո՞ր բախտաւոր, ունեւոր ուժը բարե – հաճած է քայլայրել մանկական գրականութիւ – նը, նպաստել անոր զարգացման եւ տարածման :

Գանգատողները իրենք որեւէ առեն հետաքրք – րուա՞ծ են այս հիմնական հարցով :

Մանկական հրատարակութիւններ ունեցած ենք Պոլսոյ մէջ, համիտեան շրջանին, Օսմ· Սահ – մանադրութեան եւ դինադադարի օրերուն (Ռու – բաստան Մանկանց, Ծաղիկ մանկանց, Փեթակ, Ծիլ եւայլն :

Վերջին արտադրիչն եղաք, ո՛րքան ճեռ – նարկներ կէս ճամբան մնացին, քայլայերութիւն չդտնելով :

Խօսինք օրինակներով, բանալու համար խեղ – ճութեան ծալքերը : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԱՄԻՍԸ

Զարմանալի էր որ այս տարի Յունուար ամի – սը հանդիստ ձգուած էր հանդէսներու կամ երե – կոյթ – պարահանդէսներու համար : Ոչ մէկ կի – բակի դրաւուած էր Հայերու կողմէ : Ընդհակա – ռակն ամէն մարդ թափած է կարճլիկ փետրուար ամսուան վրայ, իրարու եսեւէ դեղեցիկ նուա – պահանդէսներ կամ երեկոյթներ ծանուցանելով :

Այսպէս Փետրուար 4ի երեկոն մեզի կը խոս – տանայ դաշնակի վարպետը, Օր· Ղազարոսեան : Այս կշռուած եւ խոր զգացումներով տոգորուած արուեստագիտուհին վստահ ենք որ պիտի գոհա – ցընէ դժուարահաճներն իսկ :

Փետրուար 5ի երեկոն նուիրուած է Մխիթար Աբբահօր : Նուիրական տօն մը բոլորին համար :

Վենետիկի վանքին հիմնադիր մեծ Սեբաստա – ցին արժանի է բոլորիս երախտագիտութեան :

Աչխարհի բոլոր անկիւններէն, ուր համրանք մը ունինք, պիտի արձագանգեն անշուշտ, մեծ Հայուն մահուան երկհարիւրամեայ յոբելեանը տօնելով :

Փետրուար 19ին Գ· Ալէմշահի դործերուն նը – ուիրուած նուագահանդէսն է : Խումբ մը մտաւո – րականներ եւ բարեկամներ ուղած են սիրուած ու տաղանդաւոր այդ տղուն դաժան կորուստը մոռ – ցնել տալ վայրկեան մը եւ զայն իր դործերով վե – րապրեցնել կաւոյի բեմին : Այդ բեմը չատ յա – ճախ տեսած է դինքը ճպոտը ձեռքը եւ սիրցուցած զայն փարիզահայութեան :

Ու վերջապէս Կոմիտաս վարդապետի ութսունամեակին նուիրուած օր մը Սորպոնի մէջ :

Կոմիտասը տալ իր առեղծուածութիւննե – րով,— այս չէ անշուշտ հանդէսին նպատակը, ,Կո – միտասը ինք հայկ· երգին մատուցած իր անգնա – հատելի ծառայութիւնով պարտադրած է ինքզին – քը ոչ միայն հայ երաժշտութեան, այլեւ ամենա – վերջին Հայուն որ ձայն ունի եւ սիրտ մը այդ ձայնը երգի փոխելու :

Կո՞յ աւելի ժողովրդական անուն մը քան Վարդապետինը : Կո՞յ աւելի սիրուած երգ մը քան իրենը :

Հանդէսը յարդանքի տուրք մըն է իր միշտ թարմ, միշտ կենդանի յիշատակին :

Կարճ է փետրուարը, բայց այս տարի իր բո – վանդակութեամբ մեծ՝ մեզի համար :

Պէտք է արժեցնել ծրագրուած տօնակատա – րութիւնները : ՍՕՍԻ

ԲԺ· Ա· ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

Երէկ հաղորդած էինք 96ամեայ բժշկապետ Աստուր Ալթունեանի մահը՝ Հալէպի մէջ :

Քանի մը կենսագրական տեղեկութիւններ· —

Բժշկապետ Աստուր Ալթունեան ծնած է Սեբաստիա, 1854ին : Նախնական կրթութիւնը ստացած է քաղաքին ազգ· վարժարանին մէջ : Երիտասարդ հասակին, մեծ փափաք ունեցած է հետեւելու բժշկական ուսման, բայց իր ծնողքին համեստ վիճակը արգելք հանդիսացած է :

Այսուհանդերձ, յուսահատած չէ, եւ այդ թուականներուն՝ Սեբաստիոյ մէջ գործող բժիշկ Հուսկի քով աշակերտ եղած, եւ չորս տարի ամբողջ հետեւելով բժշկական ուսումնասիրու – թեանց, ճանչցուած է իբրեւ օդնական բժիշկ : 1877ին, կը մտնէ Այնթապի ամերիկեան բժշկա – կան վարժարանը եւ կարճատեւ շրջանէ մը վերջ վկայուելով՝ ուսուցիչ կ'ընտրուի նոյն վարժա – րանի բժշկական ճիւղին :

Ալթունեան յաճախեց եւ աւարտեց նաեւ Մ· Նահանդներու եւ Գերմանիոյ (Հայտէլպէրկ) բժշ – կական համալսարանները, ապա անցաւ Պերլին, ուր աշակերտեց հռչակաւոր դերման փրոֆ· Ֆօ – խի (թոքախտի մանրէն ճշդող դիտուն) :

Համիտեան իշխանութեան օրով, բժշկապետը ձգեց Այնթապի բժշկական վարժարանի իր պաշ – տօնը, եւ անցաւ Եւրոպա, յետոյ 1889ին, հաս – տատուեցաւ Հալէպ :

Հալէպի մէջ իր գործունէութեան ծանօթ է բովանդակ Մերձ· Արեւելքը : Վերջին վաթսուն տարիներու իր բժշկական կեանքին մէջ, բժշկա – պետ Ալթունեան կատարած է 20 հազարէ աւելի գործողութիւններ, փրկելով կեանքը տասնեակ հազարաւոր անյոյս հիւանդներու :

Բժշկապետ Ալթունեան 1939ին արժանացաւ Մ· Նահանդներու կողմէ հաստատուած «Միջազ – գային վիրաբոյժ» տիտղոսին :

1947ին մասնակցած էր Լոնտոնի «Միջազգա – յին բժշկական համադումարին», որուն նուիր – ուած յօդուածի մը մէջ՝ «Սընտէյ Թայմզ» շաբա – թաթերքը, իր 28 Սեպտ· 1947 թիւին մէջ, բժշ – կապետ Ալթունեանը կը հռչակէր «վիրաբոյժ հա – կան», ի չարս համաչխարհային հռչակի տէր 6–7 միջազգային համբաւներու :

Ամերիկեան վարչագիր Պուլկարիոյ

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԽԶՈՒԻՆ, ԵԹԷ···

Պուլկարական կառավարութիւնը քանի մը օր առաջ խնդրած էր Մ· Նահանդներէն եւս կանչել իրենց դեսպանը, Պ· Տօնըլտ Հիթ, կասկածելի դտնելով անոր գործունէութիւնը :

Ամերիկեան կառավարութիւնը յունուար 20ին պատասխանելով այս ծանուցագրին, ազդարարեց թէ պիտի խղէ դիւանագիտական յարաբերութիւն – ները, եթէ Պուլկարիա եւս չառնէ իր պահանջը : Ամերիկեան ծանուցագիրը Ուշինկթընի պուլկա – րական գործակատարին եւ Պուլկարիոյ արտաքին նախարարութեան յանձնուեցաւ անմիջապէս : Ծա – նուցագիրը կ'ըսէ·

— « Բոլորովին անհիմն են այն մեղադրանք – ները որոնց վրայ հիմնուած է այս պահանջը, ինչ – պէս պուլկարական կառավարութիւնը ինքն ալ դիտէ : Մնաց որ, Մ· Նահանդներու արտաքին նա – խարարին փոխանորդը, Պ· Ուէպ, 1949 Դեկտ· 12ին բացատրեց այս պարագան, Ուշինկթընի պուլկարական գործակատարին : Պուլկարական կառավարութիւնը աւելի քան երկու տարիէ ի վեր չարք մը անարժան կարգադրութեանց եւ սեղ – մոմներու կ'ենթարկէ ամերիկեան դեսպանա – տունը, գրեթէ անկարելի դարձնելով անոր դիւա – նագիտական եւ հիւպատոսական պաշտօններուն կատարումը : Բացի այն չլատիչ սեղմումներէն ո – րոնց ենթարկուած են դեսպանատան պաշտօնեա – ներուն չարժումները, պուլկարական կառավա – րութիւնը հալածանքի պայքար մը բացած է դես – պանատան պարկար պաշտօնեաներուն դէմ որոնց մէկ յանցանքն է իրենց կապը դեսպանատան հետ : Այս պայքարին հետեւանքը եղաւ բռնի մա – հացումը այդ պաշտօնեաներէն երկուքին, մահը՝ երրորդի մը, ոստիկանութեան խոչտանգումներէն վերջ, ձերբակալութիւնը եւ չարչարանքը ուրիշ – ներու : Այս բոլոր պաշտօնեաները կը կատարէին այս սովորական պարտականութիւնները որոնք ընդունուած են դիւանագիտական յարաբերու – թեանց մէջ, ի սիւնուս քաղաքակիրթ աչխարհի :

«Մ· Նահանդները 1947ին նորոգելով իրենց պաշտօնական յարաբերութիւնները Պուլկարիոյ հետ, բացատրեցին թէ դիւանագիտական յարա – բերութեանց հաստատումը չի նչանակեր հաւա – նութիւն կամ ժխտում պուլկարական քաղաքակա – նութեան : Մ· Նահանդներու կառավարութիւնը կը յուսար թէ պիտի պահուին նուազագոյն ապա – հովութիւնները դիւանագիտական յարաբերու – թեանց համար : Ժխտախտաբար պուլկարական կա – ռավարութիւնը այդ նուազագոյն երաչխիքներն ալ չընծայեց իր յարաբերութեանց մէջ : Հետեւա – բար, մինչեւ որ պուլկարական կառավարութիւնը եւս չառնէ յունուար 19ի ծանուցագիրը եւ չապա – ցուցանէ իր յօժարութիւնը հաւատարմօրէն գոր – ծադրելու միջազգային կանոնները, Մ· Նահանգ – ներու կառավարութիւնը պիտի եզրակացնէ թէ պուլկարական կառավարութիւնը չուզեր պահել իր սովորական յարաբերութիւնները : Այդ պարա – գային, Մ· Նահանգներու կառավարութիւնը պի – տի հարկադրուի եւս կանչել իր դիւանագիտական առաքելութիւնը եւ պիտի խնդրէ որ պուլկարա – կան կառավարութիւնն ալ եւս կանչէ իրենը » :

★ Պուլկարական կառավարութիւնը ծանու – ցադիր մըն ալ Եուկոսլաւիոյ ուղղեց, պահանջե – լով եւս կանչել դեսպանը՝ Եոսիփ Ճերճա եւ ուրիշ դիւանագէտներ, այն ամբաստանութեամբ թէ մեղսակից են լրտեսական գործերու եւ Քոմինֆորմի կողմէ սարքուած մահափորձի մը :

Մինչ այս մինչ այն, մաքրագործումները կը չարունակուին Սոֆիայի մէջ : Պուլկարիոյ համայ – նավար կուսակցութեան վերջին զեկոյցը կ'ըսէ թէ Տոսպի Թերփեչեւ արձակուած է Քաղաք· Բիւրո – յէն, անհրաժեշտ աչալրջութիւնը ցոյց տուած չըլ – լալով : Ուրիշ վեց կարեւոր դէմքեր ալ չէզոքաց – ուած են :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԾԵՐԵՐՈՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ Թռչակը 42·000էն 48·000 ֆրանքի բարձրացաւ Փարիզի մէջ, 42 հա – զարի՝ այն քաղաքներուն մէջ որ 5000էն պակաս բնակիչ ունին, 45 հազարի՝ աւելի բազմամարդ քաղաքներու մէջ :

ՉԻՒՆ – ՉՔՈՒԵՐ աւերներ կը գործէ Եւրո – պայի բոլոր երկիրներուն մէջ : Փարիզն անգամ չատոնց տեսած չէր այսքան ցուրտ :

ՄԻՔԱՅԵԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 120ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

ԽՄԲ.— Արեւմտահայերէնի վերածուած «*Սովետական Հայաստան*» ամսագրի 1949 Նոյեմբեր թիւէն (*Քանի մը մը բառեր պահած ենք չակերտով*).—

★

Մեծ է Նալբանդեանի տեղն ու դերը հայ ընկերային մտքի եւ ժողովրդապետական գրականութեան զարգացման մէջ: Իբրեւ իր ժամանակին մեծ մտածող, Նալբանդեան խոր հետք ձգեց հայ մտաւոր կեանքի բոլոր ոլորտներուն մէջ: Ըլլալով «պրոֆեսիոնալ ռեվոլիւցիոնէր» ու մարտնչող «մտաերիալիստ», միեւնոյն ատեն բանաստեղծ էր, վիպագիր, հրապարակախօս (ժուռնալիստ), գրական քննադատ, լեզուաբան – լեզուաչինարար, պատմաբան, բնագէտ, մէկ խօսքով հանրագիտօրէն զարգացած միտք, որ իր ժամանակի հայ հասարակական մտածողութեան ամենաբարձր աստիճանի վրայ կանգնած էր:

Նալբանդեան նշանաւորեց մեր ընկերային մտքի ու մշակոյթի պատմութեան նոր շրջափուլը, որ սերտօրէն հիւսուած է ռուս մեծ ժողովրդի եւ անոր յեղափոխական չարժման հետ: Այդ չարժման մէջ ան կը տեսնէր ցարականութեան եւ սուլթանականութեան լուծին տակ տառապող ժողովուրդներու, այդ թուականին եւ հայ ժողովուրդի ազատագրութեան միակ ուղին: Այդ խոր համոզումով ալ ան միաւորեց արեւելահայ եւ արեւմտահայ ժողովրդապետական ուժերը եւ անոնց համատեղ պայքարը միացուց ռուս ժողովուրդի յեղափոխական չարժումներուն: Բարձր պահելով ազատագրական պայքարի դրօշը եւ արտայայտելով ճնշուած ժողովուրդի չահերը՝ ան հետզհետէ ընդլայնեց իր գործակերպական ու գաղափարական կապերը եւ դարձաւ «ռէակցիոն» միջավայրի եւ ցարականութեան դէմ ծաւալած հայ «ռեվոլիւցիոն» հոսանքի գաղափարական առաջնորդն ու գործնական ղեկավարը: Նալբանդեանի կեանքը համակ անձնազոհութիւն եւ սխրագործութիւն է, որ իր ցայտուն արտայայտութիւնը գտաւ իր բազմատեսակ ստեղծագործութիւններու եւ 60ական թուականներուն հայ իրականութեան գաղափարական պայքարի լարման մէջ:

Միքայէլ Ղազարի Նալբանդեան ծնած է 1829 Նոյեմբեր 8ին Նոր Նախիջեւան, արհեստաւոր ընտանիքի մէջ:

Իր նախնական ուսումը տեղւոյն եղիչէի դպրոցին մէջ ստանալէ վերջ, փոքրիկ Միքայէլ կ'ընդունուի Գաբրիէլ Պատկանեանի մանուկը դպրոցը, ուր կ'ուսանի մօտ վեց տարի (1840 — 1846):

Այն տեն ինք 17ամեայ պատանին կը նետուի ընկերային պայքարի յորձանքի մէջ: Եւ կը դառնայ առաջամարտիկն ու ոգեշնչողը այն ժողովրդապետական ուժերու, որոնք պայքարի էին ելած տեղացի յայտնի մեծատուն, յեսադիմական Խալիբեանի դիմաւորած «ռէակցիոն» — կղերական խմբակցութեան դէմ: Այդ անզիջող պայքարին մէջ կ'արտայայտուի Նալբանդեանի ըմբոստայոյզ ոգիին առաջին ճախրանքը եւ ատով կը չահի ժողովրդավարութեան համակրանքն ու սէրը՝ միեւնոյն ատեն իր դէմ լարելով հակառակորդ ուժերու ատելութիւնն ու անսանձ զայրոյթը: Մինչեւ իսկ Ներսէս կաթողիկոս կը դիմէ Կովկասի փոխարքայ Վորոնցովին՝ պահանջելով անյապաղ ձերբակալել եւ Լիմմիածին ղրկել Նալբանդեանը, որ հետապնդումէն խուսափելու համար կը փախչի Քիչնեւ, յետոյ Մոսկուա, ուր ուսուցչական պատուոն կը ստանձնէ Լազարեան ճեմարանին մէջ: Սակայն հայ «ռէակցիոն» չրջանակներու պահանջով ոստիկանութիւնը ճնդղ հոն կը գտնէ եւ կը ձերբակալէ: Քանի մը ամիս բանտ մնալէ վերջ՝ ե – րախաւորութեամբ կ'ազատուի, բայց կր հանձն դործէն եւ կր մնայ մշտական հսկողութեան տակ:

Այնուհետեւ կր սկսի Նալբանդեանի կեանքի եւ գործունէութեան նոր չրջանը (1853—1859) որ ամբողջովին կապուած է Մոսկուայի միջավայրի հետ, եւ կ'արտայայտէ տիրող անհանդիստ իրա – կանութիւնը: Ազատ ունկնդիր գրուելով Մոսկուայի բժշկական համալսարանը, կր ճոխացնէ իր գիտելիքները ու քաղաքական իմացութիւնը, չփման մէջ կր մտնէ առաջաւոր երիտասարդու – թեան հետ եւ կր տարուի այն գաղափարներով զոր կը քարոզէր Ն. Գ. Չերնիչեւսկին: Ռուս յեղափոխական – ժողովրդավար մտքի այդ կենդանի միջավայրին մէջ կ'աճի եւ կը դաստիարակուի Նալբանդեան:

*1858ին երբ կր հրատարակուի «Հիւսիսափայլ», Նալբանդեան կր դառնայ անոր գլխաւոր աշխատակիցը եւ իր գեղարուեստական երկերով եւ հրապարակախօսութեամբ մեծապէս կր նպաստէ ամսագրի հեղինակութեան ստեղծման եւ տարածման: Իր դանազան յօդուածները, ինչպէս եւ Կոմս Լամնուէ, ստորագրութեամբ յղյս տեսնող «Քիչտաճտաններ»ր հրենց չօչափած հարցերու բազմութեամբ, մտքերու նորութեամբ եւ նպատակասլացութեամբ անմիջապէս կը գրաւեն ընթերցող լայն հասարակութեան ուչադրութիւնը եւ կը դառնան ընկերային առաջատար մտքի հոգեկան սնունդը: Այդ յօդուածները աչքի կը զարնէին նաեւ իրենց լեզուի պարզութեամբ, անմիջականու – թեամբ ու ժողովրդականութեամբ: (*ԽՄԲ.— Ոչ թէ ժողովրդայնութեամբ!*):*

1859ի սկիզբը Նալբանդեան կը հիւանդանայ, կը ձգէ համալսարանը եւ մտերիմներու աջակցութեամբ կ'երթայ արտասահման՝ Էմսի (Գերմանիա) հանքային ջուրերը բուժուելու: Առիթէն օգտուելով կ'աշխատի կենդանի կապ հաստատել Լոնտոնի ռուս քարոզիչներու (պրոպագանդիստ) հետ: Կը մտածէ «Հիւսիսափայլ»ը փոխադրել Փարիզ, որպէսզի իրականացնէր հայկ. ազատ մամուլի հիմնադրման իր երազը: Կ'ուզէր Գերցենի «Կոլոկոլ»ի օրինակով ստեղծել ցարական գրաքննութենէն ազատ մամուլ, ինչ որ դժբախտաբար չյաջողեցաւ:

Բուժումէն վերադառնալով, Նալբանդեան փայլուն քննութիւն տուաւ Փեթերսպուրկի մէջ եւ ստացաւ հայ – վրացական բանասիրութեան թեկնածուի դիտական աստիճան, որ անհրաժեչտ պայման է դրական – ընկերային ինքնուրոյն գործունէութիւն ծաւալելու համար:

Նոր Նախիջեւանի հասարակութեան որոչումով 1860ին՝ Նալբանդեան կ'երթայ արտասահման: Անմիջական չարժառիթը Հնդկահայերու կտակներու գործն էր: Նախ քան Կալկաթա երթալը, կ'իջնէ Էջմիածին, կը չրջագայի հայ գիւղերը եւ ծանօթանալով ժողովուրդի նիստուկացին, սովորութիւններուն ու պահանջներուն, մօտիկէն չփման մէջ կը մտնէ իր սիրած աշխատանքի հետ: Ցետոյ կ'անցնի Պոլիս, ուր 1858ին ի վեր մեծ ժողովրդականութիւն կր վայելէր: Իր անունը ծանօթ էր թէ յառաջադէմ եւ թէ «ռէակցիոն» (յետադիմ.) չրջանակներուն: Այդ էր պատճառը որ հակառակ յետադէմ խաւերու, պոլսահայ ժողովրդավար հոսանքը ջերմօրէն ընդունեց Նալբանդեանը: Ե. Սվաճեան «Մեղու» թերթին մէջ սրտառուչ ողջունեց Նալբանդեանի գալուստը: Ցանձին Սվաճեանի՝ Նալբանդեան կը գտնէ իր հայեացքներուն չարող ժողովրդավար գործիչ մը:

Նալբանդեան՝ Պոլսոյ մէջ կ'ունենայ մեծ դործունէութիւն, քաղաքական եւ անձնական կապեր կը ստեղծէ Պոլսոյ ժողովրդավար (դեմոկրատական) ուժերուն հետ եւ կ'աշխատակցի «Մեղու»ի, ուր կը տպէ իր յայտնի նամակը, մերկացնելով հակաժողովրդական տարրերու դաւերը, ինչպէս եւ «Հրաչափառ խայտառակութիւն» յօդուածը՝ ուղղուած «Երեւակ» յետադիմական թերթի խմբագիր Յովհաննէս Չամուրճեանի դէմ: Պոլսոյ մէջ Նալբանդեան կը ստեղծէ ժողովրդավար ճամկատ, զայն տոգորելով ռուսական առաջատար մտքի գաղափարներով: Եւ ճիշդ այդ մարտական «ռեվոլիւցիոն» (յեղափոխական) գաղափարներու հիման վրայ Նալբանդեան առաջին անգամ մեր ժողովուրդի պատմութեան մէջ կը միացնէ երկու հատուածներու (արեւելեան եւ արեւմտեան) ժողովրդական ուժերը մէկ միասնական դրօշի տակ:

Մէկ ամիս Պոլիս մնալէ վերջ, Նալբանդեան կ'երթայ Իտալիա, յետոյ Փարիզ եւ Լոնտոն, ուր հանդիպումներ կ'ունենայ յեղափոխական գործիչներու մասնաւորապէս «Կոլոկոլ»ի չուրջ համախմբուած Լոնտոնի գործիչներու՝ Գերցենի եւ Օգարեովի հետ, որոնք արտակարգ վստահութիւն կը տածէին իրենց «Աբեւելքցի բարեկամ»ին հանդէպ, համաբելով զայն «դերազնուագոյն մարդ» (Գերցեն), «Ոսկի հոգի» (Օգարեով):

Փարիզի մէջ Նալբանդեան կը հրատարակէ «Երկու Տող» հռչակաւոր պարբերաթերթը (1861 Ապրիլ), խստօրէն մերկացնելով հայ «ռէակցիոն» ուժերը եւ անոնց պարագլուխները՝ Չամուրճեան ու Այվազովսկին, իբրեւ լրտեսներ եւ ծախուած գրչակներ:

Անողոք պայքար բանալով յետադիմական սեւ ուժերու դէմ, Նալբանդեան կը գրէ.—

— «Պաչտպանել այն Հայի (Հարստահարուած ու ճնշուած Հայի — Գ. Ս.) առաքինի կոխուած իրաւունքը, է մեր կեանքի բուն խորհուրդը եւ նպատակը: Եւ այս նպատակին հասնելու համար չէ պիտոյ ընկրկինք ո՛չ բանտի եւ ո՛չ աքսորի առջեւ, ոչ միայն բանիւ եւ գրչով, այլեւ գէնքով եւ արիւնով, եթէ մի օր արժանի լինենք գէնք առնուլ մեր ձեռքը եւ մինչեւ այժմ քարոզած աղատութիւնր նուիրել եւ սրբել մեր արիւնով: Ահաւասիկ մեր դաւանութիւնը, որու մէջ կը տեսնենք ազգի փրկութիւնը»:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳՐ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

(Թեկնածու Բանասիրական Գիտութեանց)

Հոգիւոր հսամերգ

(ԿՈՄԻՏԱՍԻ 80ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Փարիզի պողոտաներէն երբ կը սահիմ, որոչ անկիւններ, որոչ հաւաքավայրեր տեղւոյն յատկանչական բարբերով եւ կամ տեղական գոյներով՝ կը նմանցնեմ մեր այսինչ գրադէտին, այսինչ բանաստեղծին եւ կամ այսինչ հանրային գործիչի կեցուածքին հայ կեանքին մէջ:

Այդպէս ալ արուեստի առարկաներու հանդէպ: Երբ Լուվր կը մտնեմ եւ կանգ կ'առնեմ Հոլպէյնի «Բրուար» խորագրուած նկարին առջեւ, անպայման երաժչտութեան իմ ուսուցիչս, Վ. Սարգսեանը կը մտաբերեմ: Իսկ Մարսէյլի այս վերջին հոգեւոր համերգին այս մտաբերումս չատ աւելի ուժգին դարձաւ:

Ի՞նչ կը ներկայացնէ Հոլպէյնի յիչեալ նկարը: Ոչինչ արտառոց: Բրուար մըն է որ կոչտ ու կոպիտ սեղանի մը առջեւ նստած կ'աչխատի, բանականին խոր ընկղմած մթութեան մր մէջ: Ահա ամբողջ նիւթը: Բայց այս նկարին հմայքը կը ծնի այդ սեղանին վրայ չեղակի դետեղուած հայելիի մը կտորէն, որ իր մէջ կ'անդրադարձնէ արհեստաւորին տան ներքին բովանդակութիւնը: Այս – պէս, այդ ցոլացուցիչ առարկային կր տեղեկանանք թէ տունը իր ներքին ճոխութիւններն ունի, լուսաւոր անկիւնները, հաղուագիւտ ծաղկամաններով ծանրաբեռնուած դարակները եւայլն:

Վ. Սարգսեան անհատն ու իր սարքած հաներգներն ալ ճիշդ այս հոլպէյնեան հայելիին կտորն են հանդիսացած մեր իրականութեան մէջ: Գոր, միչտ մէկզմէկու նմանող, միչտ բուռածր ծամծմուող, անհրապոյր արուեստի միջավայրին մէջ յանկարծ Սարգսեանը եկած է իր մէջ, մանաւանդ իրմով ցոլացնելու կոմիտասի վերստեղծած դուռ հայկական ազգային երաժչտական ոճը՝ իր բոլոր ներքին բովանդակութեամբը: Մարսէյլի հոգեւոր համերգն ալ միչտ նոյն կախարդիչ հաչէին էր, որուն մէջէն տեսանք ու դգացինք հայ միաթիկ եկեղեցական երաժչտութիւնր իրեն յատուկ դուռ հայեցի հրապոյրներովն ու խորհուրդներովը: Ցետոյ հոգ եկան գոյանալ Վ. Սարգսեանին արժանիքները որպէս տաղանդաւոր երգահան, աննման խումբի ղեկավար, դաչնաւորող ու վերջապէս բառին լայն առումով իսկական համերգի մր գեղագիտական յայտագիրը կազմակերպող: Սարգսեանը կոմիտասին արժանաւոր աչակերտն է· այս մասին երկու կարծիք գոյութիւն չի կրնար ունենալ: Ան ժառանգած է իր վարպետին բոլոր ընդունակութիւնները: Եւ Սարգսեանը թանկագին է մեզի համար պարզ սա պատճառով որ, մեր զուտ ազգային ոճը կը մչակէ, կը պահպանէ, կը ճոխացնէ ու զայն կը տարածէ դաղթաչխարհի նորահաս սերունդին մէջ:

Այժմ անցնինք հոգեւոր համերգին յայտագրին:

★

Ինչպէս բոլոր երաժչտական ունկնդրութիւնները, ասոր ալ յայտագիրը կը բազկանար երկու մասէ: Նախ Օր. Փոլ Օթառ երգեհոնով նուագեց Պախի Նախերգանքն ու Ֆիւկը: Ցետոյ երկսեռ խումբը երգեց Ալէմշահի Գեղօն ատ Հայաստանն ու Ատարայրի Պատերազմին Աղօթքը: Հոս ըսեմ թէ խումբը կը բազկանար 70 երգիչ–երգչուհիներէ: Ցաջորդաբար լսեցինք Վ. Սարգսեանի դաչնաւորած չարականներէն կանոն Սահակայ եւ Մեսրոպայ ու կանոն Մեծի Շարաթի հարցը: Նոյնպէս կոմիտասի «Մեծացուցէն» (երկսեռ խումբ եւ մեներգներ Մառի Սիմոնեանի, Գեղամ Շէհրիբեանի կողմէ): 4րդ կտորն էր հանրածանօթ վակնէրի Թանհաուղերին մէջէն առնուած Ուխտաւորներու խմբերգը, որուն համանուագային մասը ձգուած եւ հայերէնի էր թարգմանուած Վ. Սարգսեանի կողմէ: Խումբը կ'երգէր երկսեռ, իսկ մեներգի մասը՝ Օր. Լ. Հացագործեանը: Այնմ – պատչէս յետոյ լսեցինք Շարլ Կունոյի Թիւ 136րդ Սաղմոսը, երկսեռ խումբի համար ու վերստին թարգմանուած խմբավարին կողմէ:

Բ. մասը ամբողջութեամբ հայերէն բովանդակութիւն ունէր: Սկսաւ կոմիտասի Մաղթանքով: («Տէր, կոցո դու գՀայս»): Ցետոյ նոյն հեղինակին Սաղմոս Թիւ 96ը, «Ալէլուք»: Վերջերս կոմիտասեան Ցանձնախումբը հրատարակեց վարդապետին անտիպ եկեղ. դաչնաւորումները, բայց Մարսէյլ երգուածը տետրին մէջ չկայ: Ուրեմն Սարգսեան յիչողութեամբ վերծանած է ու արտակարգ ձանձի համար վարդապետին կողմէ մչակուածր իր ատակերտր վերածած է երկսեռ խումբի համար: Մեներգի ծանր բաժինր կր տանէր ծանօթ երգչուհի Տիկին Զապէլ Մոսէեան (ամուսինր ազգ. ֆրանսացիի մր): Սէդարթիրանքի եւ կոմիտասի «Ցհւեսդուլ»էն յետոյ հասանք արդէն համերգին ամէնէն ոեղեդիկ բաժնին: Սկսան կոմիտասին հասոսանեկան երգերր, ինչպէս՝ «Մադթանք» եւ «Ոսկեհնդ»ր: «Ուրախ լեր Սուրբ եկեղեցին» (երկսեռ խումբի վերածած է Վ. Սարգսեանը: Մեներգր կր կատարէր Պ. Գուրգէն Սահակեան): Ցայտագրէն դուրս երգուեցաւ Ծննդեան Ճրագալոյցի ճաչու չարականը:

Համերգին չարունակի լոյս մը սրսկելու համար չէ պիտոյ ընկրկինք ո՛չ բանտի եւ ո՛չ աքսորի առջեւ, ոչ միայն բանիւ եւ գրչով, այլեւ գէնքով եւ արիւնով, եթէ մի օր արժանի լինենք գէնք առնուլ մեր ձեռքը եւ մինչեւ այժմ քարոզած աղատութիւնր նուիրել եւ սրբել մեր արիւնով: Ահաւասիկ մեր դաւանութիւնը, որու մէջ կը տեսնենք ազգի փրկութիւնը»:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳՐ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

(Թեկնածու Բանասիրական Գիտութեանց)

ՄԱՀՎԱՑՈՒ ՀՅՈՒՐԱՍԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

(ԻՐ ԲԱՐԵԿԱՄ ՊԱՏՐԱՍՏԸ)

Ան գիտէ Մեթասով վիրաբոյժի մը կեանքի վերջին ժամերը։ Ան գիտէ թէ ո՛չ մէկ բժիշկ կրնայ զինք փրկել։ Ան գիտէ թէ ինքը կը մեռնի։ Բայց ան չի ցնցուիր։ Ան կը շարունակէ գործել։ Ան կը շարունակէ ապրիլ։ Ան կը շարունակէ սիրել։

— Ո՞ր ցաւը ամենէն դիմացկունն է։

— Մխիթարական ցաւերը։

Մխիթարական ցաւերը կան, որոնք ամենէն դիմացկունն են։ Ցաւ մը, որ կը հոսի մեր երակներուն մէջ, ինչպէս որ կը հոսի մեր արիւնը։ Ցաւ մը, որ մեզ կը դարձնէ ուրիշներուն նման։ Ցաւ մը, որ մեզ կը դարձնէ մարդ։

Ան կը սիրէ Մարիան։ Մարիան կը սիրէ զինք։

Ազգաժողովը տագնապի մատնուած

Պ. Թրիկվէ Լի, Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, որ լաւատես մարդ է, ուրբաթ օր յայտարարեց թէ կազմակերպութիւնը ամենամեծ տագնապին մատնուած է այժմ, իբրեւ հետեւանք Ա. րեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ մղուած պայքարին՝ Չինաստանի մասին: Միեւնոյն առեն յոյս յայտնեց թէ խորհրդային պատուիրակութիւնը չի կրնար անվերջ չարունակել առնել-քաշելու քաղաքականութիւնը: «Մի քանի Ազգերու արժեթուղթերը իսկած են աւելի քան երբեք, բայց վստահ եմ թէ պիտի վերագտնեն իրենց արժէքը »:

Ընդհ. քարտուղարը այս յայտարարութիւնն ըրաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, միաժամանակ յայտնելով թէ զեկոյց մը ստացած է խորհրդային Չինաստանի արտաքին նախարարէն, որ չինական պատուիրակութեան պետ կը նշանակէ Պ. Զանկ Վէնը: Զեկոյցը բաժնուեցաւ 59 ազգերու ներկայացուցիչներուն եւ Ապահովութեան Խորհուրդի 11 անդամներուն: Միւս կողմէ, Ա. Միութիւնը եւ իր արբանեակները յայտարարեցին թէ պիտի չմասնակցին որեւէ ժողովի, մինչեւ որ չարտաքսուին ազգայնական Չինաստանի ներկայացուցիչները:

Ընդհ. քարտուղարը մասնաւորապէս չեչտեց, զեկուցում տուած ատեն .

— « Ազգաժողովին գործը, անոր վարկը եւ ազդեցութիւնը պէտք չէ տուժեն, սա հարցին պատճառով թէ չինական որ կառավարութիւնը պիտի ճանչնանք: Միւս կողմէ, 450 միլիոն Չինացիներ պէտք չէ զրկուին իրենց ներկայացուցիչներէն: Ինչ որ ալ ըլլայ ներկայ վէճին ելքը, անդամներուն առաջին հոգը պէտք է ըլլայ ապահովել Ազգաժողովին անվթար գործունէութիւնը »:

Այս առթիւ յայտնեց թէ ուղղակի դիմում չէ կատարած, որպէսզի Ռուսերը վերջ տան առնել-քաշելու քաղաքականութեան: Եւ խոստովանեցաւ թէ Ազգաժողովը այսօր իր առջեւ ունի չատ աւելի ծանր խնդիրներ քան անցեալ տարի, Պերլինի պաշարման առեն :

★ Ուրբաթ օր Ժընեւի մէջ բացուեցաւ Ազգաժողովին խնամակալութեան Խորհուրդի նիստը, քննելու համար Երուսաղէմի եւ Սոմալիլէնտի խնդիրը: Ա. Միութիւնը մերժեց մասնակցիլ, նկատելով որ Չինաստանի ազգայնական պատուիրակը ներկայ է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻԱՑԻՆ խումբ մը սպաներ Իտալիա պիտի գան այս չորեքշաբթի, օդանաւային մարզանքներու համար: Ուրիշ խումբ մըն ալ Ֆրանսա կը սպասուի ամսու վերջը, ուսումնասիրելու համար ծանր եւ մեքենաշարժ զէնքերը:

ՍՊԱՆԻՈՑ հետ յարաբերութիւնները վերահաստատելու թելադրութիւնը, որ եղաւ Մ. Նահանգներուն կողմէ, լրջօրէն կը զբաղեցնէ քաղաքական շրջանակները: Ամերիկա պատրաստ է նաեւ դրամական աջակցութիւն ընծայելու Սպանիոյ, որ ծանր տագնապի մը մատնուած է տնտեսապէս: Իրազեկները կը հաւաստեն թէ Մ. Նահանգներուն գլխաւոր նպատակն է օգտուիլ Սպանիոյ զինուորական դիրքէն, իբրեւ լրացուցիչ մաս Ատլանտեանի դաչինքին:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը կը չարունակէ յուզել Սարի խնդիրը: Վարչապետը առաջարկած է ամերիկեան մարզպանին միջազգայնացնել այդ շրջանին ճարտարարուեստը, որպէսզի արեւմտեան բոլոր պետութիւններն ալ օգտուին, փոխանակ միայն մէկուն վերապահելու այդ իրաւունքը (Ֆրանսա) :— Սարի կառավարութիւնը կ'ըսէ թէ Գերմանիա իրաւունք չունի խառնուելու իրենց ներքին գործերուն :— Այս կացութենէն ազդուելով, արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը անհրաժեշտ չի գտներ վերսկսիլ առեւտրական բանակցութիւնները՝ Ֆրանսայի հետ :

ԸՆԴՀ. ԴՈՐԾԱԴՈՒԼԸ անխուսափելի կը դառնայ հետզհետէ, մեքրոյի աշխատաւորներուն համար: Առջի օր մէկ ժամ ընդհատուեցաւ Սոյի գծին երթեւեկը: Ուղտուները եւ ցոյցերը յաճախադէպ կը դառնան ամէն օր:

ԱՂԱ ԽԱՆԻ ԿՆՈՋ գոհարեղէններուն գողերէն վեցը ձերբակալուեցան Մարսէյլի մէջ, բայց գողնը չգտնուեցաւ: Կը կարծուի թէ թանկագին ապարը թոցուցած են ուրիշ երեք մեղսակիցներ, որոնք կը փնտռուին: Թերթերը կը դրեն թէ գողերը սպաննած են իրենց մեղսակիցներէն Ալժերիացի Սենանէճին եւ սիրուհին :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՄՋԿԻԹԻՆ ԲԱՂՆԻՔԸ

ԿԻՆԵՐՈՒԻՆ համար հինգշաբթի, չաբաթ
ԱՅՐԵՐՈՒԻՆ՝ Ուրբաթ եւ կիրակի ամբողջ օրը
Métro Place Monge կամ Jussieu

ՓԱՌՒՀԵՂ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՍԻԹԻՒՆ

ՄԹԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ (Սերասացի) ևահուան 200ամեակին

Փետրուար 5ին ժամը 21ին **Mutualité**ի *մէջ*, 24 rue St. Victor, métro Maubert Mutualité

Նախաձեռնութեամբ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՖՈՆԴԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ :

Նախագահութեամբ Հայ կաթողիկէ համայնքի առաջն. փոխանորդ ՀԱՅՐ ՓԻԼԻՊՃԵԱՆԻ

Կը խօսին.— ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, Պ.Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ, ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ, եւ ՅԱ-ԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին.— Դաշնակ Օր. ՁԻՆՁԵԱՆ, երգ Օր. ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ եւ Մ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ : *Արտասանութիւն* Օր. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ :

Ռուստոմի յիշատակին

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ռոստոմ խումբը կազմակերպած է դասախօսութիւն մը ողբացեալ Ռոստոմի մահուան 31ամեակի առթիւ, երկուշաբթի 23 Յունուար, իրիկուան ժամը 8·30ին Ա.Հարոնեան ակումբին մէջ: Կը խօսի ընկ. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ: Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ընկերներն եւ բարեկամները :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փարիզի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի ժամը 11ին հայկական ծէսով հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ste. Odile *եկեղեցւոյ մէջ*, Porte Champerret:

ՈՒՐԲԱԹ 27 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ժամը 10ին հայկական ծէսով ձայնաւոր պատարագ Ste. Madeleine*ի պատմական եկեղեցին, Ս. Յովհան Ոսկեբերանի տօնին առթիւ :*

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ ՆԿԱՐԻՉ ՄՈՄՃԵԱՆԻ
ԾՈՎԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՒ ԳԻՒՂԱՆԿԱՐՆԵՐ
Յունուար 28էն Փետր. 16
Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris
Métro Pont - Neuf Aut. 27, 85, 21, 72
Բացումը (Vernissage) *չաբաթ 28 Յունուարին, ժամը 15ին : կարելի է այցելել ամէն կէս օրէ վերջ, բացի կիրակիներէն :*

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս չաբաթ 28 Յունուար, ժամը 20ին :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՀԱՒԱՔՈՑՔ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ, ՋԱՒԵՇՏ, ՊԱՐ եւայլն :

Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով :
Salle Voltaire*ի մէջ*, 22 rue Voltaire Alfortville
Մուտքը ազատ է :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդի կողմէ : 27 Յունուար ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Սալ տէ Ֆէթ (Մէկօն տիւ Փէօփլը) Ave. Victor – Cresson, *Իսի լէ Մուլինօ :*

Կը ներկայացուի՝
ՊԱՏՈՒԻՒ ՀԱՄԱՐ (Շիրվանզատէի)
մասնակցութեամբ «Ադամեան թատերախումբի »
Ղեկավար՝ Շահան Սարեան :
Հաղորդակցութիւն.— *Մէթրօ Մէրի տ'Իսի :*

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— *Խաչատուրեան եղբայրներ փոխան ծաղկեպսակի 2500 ֆրանք կը նուիրեն Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, Տիկին ԻՍԿՈՒՀԻ ԳԱՐԻՊԵԱՆի մահուան առթիւ : Մատնալ «Յառաջ»էն :*

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՕՐՇԱՏԵՍՐ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 8էն մինչեւ 10ը, 78 Բալըէյ դպրոցի սրահը: Յատկապէս կը հրաւիրուին սանուհիները: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը եւ դասաւանդութիւնը՝ *չորեքշաբթի 25 Յունուար, ծանօթ հաւաքատեղին: Սովորական ժամուն: Դասախօսութեան նիւթը «Ազատութեան արժէքը» :*

ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ Նահանգային Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 15ին Իսի Մըրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense: *Կարեւոր օրակարգ :*

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Վերսայլի դաշտին վրայ F. A. C. *Վէրսայլի դէմ պահեստին, ժամը 13·15ին, Ա. խումբը ժամը 15ին : Կրտսերները* Chatou*ի դաշտին վրայ : Պահեստի եւ կրտսերներու համար ժամադրութիւն ժամը 9ին կար Սէն Լազար, Ա. խումբը ժամը 13·30ին կար Սէն Լազար : Պահեստ Բ. ժամը 13·30ին փորթ տը լա Վիլէթ* R. S. G.*ի դէմ : Փոքրիկները (մինիմ)* Stade Olier, *մեր դաշտին վրայ, առտուան ժամը 10ին :*

ԾԱԽՈՒ Է
Հիւանդութեան պատճառով
Նպարավաճառի խանութ մը
ALIMENTATION COURS DES HALLES
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԷԿ ԹԱՂԱՄԱՍԻՆ ՄԷՋ
Բանուկ առուտուր, (երեք վաճառորդ, 2 կչիռ)
36 rue des Varennes
Métro Rue du Bac **Paris (7)**
Գաւառներէն դիմել դրաւոր
Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց :

ԾԱԽՈՒ Է **SALLE à MANGER** ՄԸ
Վիէննական դեղեցիկ ոճով, տասնըմէկ կտորէ բաղկացած : Հեռաձայնել **Eto. 38–49**:

CHAMPAGNE JEAN PARIS
25 rue Jean Moët, Epernay
Բոլոր հանդէսներու, կազմակերպիչներու, եւ նպարեղէնի տուներու ուշադրութեան կը յանձնուի այս ընտիր վաճառանիշին անմրցելի գինները:
Brut, Sec եւ Demi Sec
ՇԻՇԸ 330 *ֆր.* (S. A.) *եւ* 350 *ֆր.* (1945)
ԿԷՍ ՇԻՇԸ 190 *ֆր.* (S.A.) *եւ* 200 *ֆր.* (1945)
Ընդհ. ներկայացուցիչ՝
L. PICHON
35 Ave. Des Champs - Elysées *կամ նոյն հասցէով*
Պ. ՋԱՄՊԱՔԻ, Franco Domicile toutes taxes comprises
(Sauf TT.101) Verres perdus

CHEMISERIE — BONNETERIE — LINGERIE
Edouard Tchakarian
Marseille, 16 rue Pavillon. Tél. Co. 70-30
LES MEILLEURS articles auxMEILLEURS PRIX:

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...
ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ
ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 24 Janvier 1950 երեքշաբթի 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6059–Նոր շրջան թիւ 1470

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԸՐԱՒ ԷՓ ՈՐ ԾԱՂԿԻՆ

Մանկական դրականութեան ձեռնարկները չարունակուեցան — մինչեւ այսօր ալ կը տեւեն — օտարութեան մէջ :

Երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ, Պուքրէշի « Մասիս » ընկերութիւնը 15 — 20 մանկական դրքոյկներ հրատարակեց, մաքուր տպագրու – թեամբ եւ այլազան բովանդակութեամբ :

Անոնց մէջ լայն տեղ տրուած էր ոչ միայն արեւմտահայ եւ արեւելահայ հեղինակներու գործերուն, այլեւ հասընտիր թարգմանութեանց :

Գինն ալ չատ մատչելի էր : Սպառո՞ւմը ,— Հազիւ 15 — 20 , մեր երանելի գաղութին մէջ :

Մեր ողբացեալ ընկերը, Աբմենակ Բարսեղ – եան, տարիներով հրատարակեց «Արփի» պարբե – րականը, մանուկներու եւ պատանիներու համար : Բայց ի վերջոյ չկրցաւ դիմանալ եւ փակեց :

Մանկական հրատարակութիւնները երբեք պակաս չեղան Սուրիա – Լիբանանի, նոյնիսկ Պոլսոյ մէջ : Պարբերականները կան որոնք մինչեւ այսօր ալ կը չարունակուին :

Թէհրանի մէջ աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր կը չարունակուի « Լուսաբեր »ը, նախաձեռ – նութեամբ խումբ մը երիտասարդներու :

Հրատարակիչները կարելին կը փորձեն լրա – ցնելու համար մանկական – պատանեկան թերթի մը պահանջը, նիւթերու, այլազանութեամբ, հայ – կական եւ միջազգային զոհարներով եւ պատկեր – ներով :

Զենք ուղեր խճողել նիւթը, ուրիշ օրինակներ ալ յիշելով :

Այս քանի մը կէտերը արձանագրեցինք, հաս – տատելու համար թէ ճիգը չէ կասած, հակառակ բազմազան դժուարութեանց :

Բայց ; ի՞նչ օգուտ, երբ մեր մեծապատիւ բանիմացները կը չլանան եւրոպականով, առանց ակնարկ մը նետելու սեփականին, հարազատին վրայ :

Երբ ոչ իսկ մատր մատին կը խփեն, գոնէ ե – ղածը քաջալերելու համար :

Հարուստներ ունինք որոնք ի վիճակի են թեւ տալու մանկական դրականութեան զարգացման : Դառնալու մեկենասները հրատարակչական մնա – յուն չարքի մը :

Բայց անոնք զբաղած են «չալէ»ներ եւ «չա – թօ»ներ գնելով :

Անոնք մէկ ձեռքով կը համբուրեն միլիոնները, այդ կարգի ձեռնարկներու համար : Բայց երբ դպրոցի, դրքի, թերթի մասին խօսիք, ընդհան – րապէս բացակայ են : Կամ պարզապէս «կ'ողոր – մին», ինչպէս ժամուն դանձանակը դրամ ձգած ատեն :

Իրենց անձնական փառասիրութեան եղանակ – ներն ալ չափազանց սահմանափակ են :

Կովկասցիները դիտեն թէ ինչպէս հիմնուած է Թիֆլիսի «Արտիստական Թատրոնը» — փառաւոր չէնք մը զոր այսօր տիրաբար կը վայելեն վրացի բոլշեւիկները :

Տեսնելով որ Հայերը ստորադաս վիճակի մը մատնուած են եւ միչտ նեղութիւններ կը կրեն, խումբ մը հայ հարուստներ ասպարէզ կը նետ – ուին, կառուցանելու համար ամէնէն չքեղ եւ ար – դիական թատրոնը :

Պարզապէս մղուած՝ ազգային արժանա – պատուութեան, ըսէք՝ փառասիրութեան տենդէն :

Այս գեանին վրայ ո՛րքան յառաջ անցած են Հերոսական Եւյադայի հարուստները, մարմար – նայ կրթարաններով, մարզարաններով, յիչատա – կարաններով :

Կ'րսեն թէ մեր այսօրուան ունեւորները չատ աւելի գիտակից են եւ խելացի, քան Պոլսոյ եր – եմնի ամիրաները կամ Կովկասի «աղա»ները :

Ուրախ պիտի բլլայինք, եթէ գործքով ալ ա – պացուցանէին : Ոչ թէ սովորական ողորմութիւն – ներ բաչխելով, այլ գլուխն անցնելով այս կամ այն հանրօգուտ ձեռնարկին , արդիական հասկա – ցողութեամբ :

Այդ ձեռնարկներէն մին կրնար կազմել Հրա – տարակչական մը՝ զարկ տալու համար մանկական գրականութեան, կարելի չքեղութեամբ եւ ճոխու – թեամբ : Իրար հետեւելով Հայրենիքին եւ Հայկա – կան Արտասահմանի արտադրութիւնները, ինչ – պէս համաչխարհային գոհարները :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՑՍ ՈՐՔԱՆ ՈՃԻՐ

« Ոճիր արկած» գրելու համար մէկ հատիկ են տեղական թերթերը, մանաւանդ որ ոստիկանա – կան արգելք ալ չկայ :

Պոլիս ժամանակ մը կարելի էր հրատարակել այն «Օրուան դէպքերը» զորս ոստիկանութիւնը ինք կուտար, մինչդեռ հոս կարծես մրցումի ելած են սեփական թղթակիցներ, հեռաճայնով, հեռա – նկարով հաղորդելու ամէնէն սարսռազդեցիկ ո – ճիրները եւ նկարները մարդասպաններուն :

Ցաւալին այն է որ ժողովուրդը կը փնտռէ եւ կը լափէ զանոնք : Որքան խոշոր գիրերով եւ ման – րամասն ծանուցուած ըլլայ ոճիրը այնքան չատ կը քչուի թերթը : Եւ միչտ երեւակայութիւնն ալ կը խառնուի գործին, ճարտարօրէն հիւսելու եւ ղարդարելու համար հասարակ արկած մը կամ դողութեան դէպք մը :

Առով չի սահմանափակուիր վնասը : Այդ չռնդալից եւ պատկերազարդ հրատարակութիւն – ները չաճախ պատճառ կը դառնան դէպքերու բազմապատկուելուն :

Որքա՜ն պատանի ոճրագործներու եւ մանա – ւանդ դողերու կը հանդիպինք ժամանակէ մը ի վեր :

Այդ տղոց համար հէքեաթին «հերոսը» կը դառնայ չաճախ աւազակ մը կամ մարդասպան մը ու իրենց յանդուգն միտքը եւ եռացող արիւնը կը թելադրէ «փորձել » անգամ մը :

Չէ՞ որ յաջորդ օրը իրենց մասին ալ պիտի խօսին եւ նկարներն ալ դնեն թերթին մէջ : Հապա միլիոններու պա՞րը « կենկրօթը »ներու եւ «Թրաքսիոն ավան»ներու «յանկուցիչ» մանրա – մասնութիւններով : Դժուար չէ մէկ հարուածով 6 — 7 միլիոն թոչնել ...

Հապա կինե՞րը, որոնք այնքան ճարտարու – թեամբ կացին կը ճօճեն կամ նրբամատութեամբ եւ խորամանկ խաղերով թոյն կը մատակարարեն :

Անշուչտ զանազան տեսակ ալքոլներ ալ մեծ դեր ունին այդ բոլորին մէջ : Կարելի է բացատրել :

Բայց, ինչ որ անբացատրելի կը մնայ եւ քամնելի՝ մայրերու ոճիրներն են :

Այս ճակատին վրայ եւս թերթերու սանձար – ձակ նկարագրութիւնները մեծ դեր կը կատարեն, բոցավառելով երեւակայութիւնները, սրտվեցնե – լով միջոցները, աւելի «նրբացնելով» հիւանդ եւ ախտաւոր նկարագիրները : Կարգ մը չարժանկար – ներ կը լրացնեն պակասը : ՍՕՍԻ

ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՑՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԾՆՆԴԵԱՆ 80ԱՄԵԱԿԸ

կաթող· պատուիրակ Արտաւազդ արք· հե – տեւեալ հեռագիրները ստացած է Մայր Աթոռէն·

ԵՐԵՒԱՆ, 8 Յունուար ,— Ընդունեցէք մեր չնորհաւորութիւնները ու օրհնութիւնները Նոր Տարւոյ եւ Ս .Ծննդեան առթիւ եւ հաղորդեցէք զանոնք հոգեւորական դասուն, եկեղեցիներու ժո – ղովներուն, կրթական հաստատութիւններուն եւ մեր սիրելի ժողովուրդին :— Գէորգ Զ·

ԵՐԵՒԱՆ, 12 Յունուար .— Ս· Էջմիածնի Գե – րագոյն հոգեւոր խորհուրդը 1950 թուին կազմա – կերպում է Վեհ· Հայրապետի 80ամեայ Յոբելեա – նը : Սփիւռքի կեդր· յանձնաժողովի նախագահ նչանակուած է Կիլիկիոյ չնորհազարդ կաթողի – կոսը : Նորան է յանձնուած Սփիւռքի բոլոր թեմե – րում յոբելինական տօների կազմակերպութիւնը թեմակալ առաջնորդների նախագահութեամբ, ի բաց առեալ երկու պատրիարքութիւնների : Ման – րամասն հրահանգ կ'ուղարկուի :— Գերագոյն Հո – գեւոր Խորհուրդ

ԽՄԲ.— Պոլսոյ մէջ տօնակատարութիւնը կազ – մակերպելու պաշտօնը յանձնուած է Գէորգ արք· Արսլանեանի, ինչպէս կ'իմանանք վերջին թղթա – տարէն :

Հ· Մ· Ը· Մ·Ի ՋԱՆՋԱՆԻՁ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ

«Ցուսաբեր»ի յունուար 4ի թիւէն կ'իմանանք թէ Պէյրութի Հ· Մ· Ը· Մ·ը ջախջախիչ յաղթա – նակ մը տարած է Գահիրէի մէջ, իտալական լաւա – դոյն եւ Եդիպտոսի առաջնագոյն խումբերէն «Փրօ Փաթրիա»յի դէմ, «պասքէթ պոլ»ի մրցումի մը առթիւ : Հայկական խումբը չահած է 48 կէտ 27ի դէմ : Ներկայ եղած են երկու հազար հոգի : Ման – րամասնութիւնները չաջորդիվ :

Ինչեր կը ծրագրուին Մոսկուայի մէջ

Տակաւին Մոսկուա կը գտնուի Զինաստա – նի բոլշեւիկեան կառավարութեան նախագահը , Մաօ Ցէ Թունկ : Իր եռեւէն հասաւ արտաքին նա – խարարն ալ, զօր· Չու Ան Լէյ , ինչ որ անգամ մը եւս կը հաստատէ այցելութեան արտակարգ հան – գամանքը :

Կիրակի օր, արտաքին նախարարը ունկնդրու – թեան ընդունուեցաւ Սթալինի կողմէ : Լոնտոնի եւ Ուոչինկթընի քաղաքական չրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ Սթալին եւ Քաղաք· Բիւրօն մաս – նաւոր ծրագիր մը կը մշակեն կարմիր Զինաստանի վարիչներուն հետ : Մոսկուայի թերթերը արտա – տպելով Պ· Վիչինսկիի հերքումը, իրենց կարգին կը պնդեն թէ Ա· Մ·ութիւնը երբեք աչք չունի հիւսիսային Զինաստանի հողերուն վրայ : Զինացի համայնավարներն ալ կ'րսեն թէ իրենք Մոսկուա – յի խամաճիկները չեն : Միեւնոյն ատեն սպառնա – լից չարժումներ կը կատարեն դէպի Հարաւ – ա – րեւելք եւ Թիպէթ : Այս վերջին պարագան ապա – գայ մը կր համարուի թէ Մոսկուա կը քաջալերէ Զինաստանի համայնավարներուն յառաջխաղա – ցութիւնը դէպի Հարաւ–արեւելք, մինչեւ Հնդ – կաչին, պայմանաւ որ իր թեւարկութեան տակ մնան Մանչուրիան, Ներքին եւ Արտաքին Մոն – կոլիան :

Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը անորոչ է տակաւին եւ հակասական լուրերը իրարու կը յա – ջորդեն : Կիրակի օր կարգ մը թերթեր կը ծա – նուցանէին թէ 30·000 չինացի բոլշեւիկներ Թոն – քին մտած են : Հնդկաչինի Ֆրանսական իչխանու – թիւնները անմիջապէս հերքեցին այս տեղեկու – թիւնը :

Փեքինի անթելը անգամ մը եւս յայտարարեց թէ Թիպեթը ամբողջական մասն է Զինաստանի : Միեւնոյն ատեն հաղորդեց թէ չրջանային մաս – նաւոր կառավարութիւն մր հաստատուած է հիւ – սիսային – արեւմտեան Զինաստանի մէջ, վար – չական եւ դիւանագիտական իրաւասութիւններով :

Տակաւին կարելի չէ եղած վաւերական տե – ղեկութիւններ քաղել Մոսկուայի մէջ. կատարուած բանակցութեանց մասին : Կարգ մը թերթեր կը դրեն թէ Ա· Մ·ութիւնը տնտեսական եւ մասնա – դիտական լայն օգնութիւններ խոստացած է նոր Զինաստանի, որ փոխադարձաբար իրեն պիտի տրամադրէ ռազմավիտանական դիրքեր, մասնաւո – րապէս քարիւղի եւ ածխահանքի չրջաններուն մէջ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, ռուսեւչինական հաստատութիւն մր պիտի հիմնուի, Զինաստանի վերազտելով բաժնեթուղթերու 51 առ հարիւրը, չահագործելու համար երկու նահանգներու քա – րիւղի հանքերը : Մոսկուա մեքենաներ եւ ուրիշ արհեստագիտական միջոցներ տրամադրած է, զարկ տալու համար Վուդուի քարիւղի հանքերուն, ուր 28 հորեր կր բանին արդէն եւ ուրիչ 200 հորեր այ նոր պիտի բացուին : Ռուսերը յանձն առած են խճուղիներ չինել, ինչպէս եւ 125 չոգեչարժ մե – քենաներ եւ քանի մր հազար վակոններ ճարել այս տարուան րնթացքին : Միեւնոյն ատեն անհրա – ժեշտ նիւթերը պիտի տրամադրեն, կրկնապատ – կելու համար Մանչուրիոյ երկաթուղին :

Կիպրոսի՞ խնդիրը եւ Թուրքերը

Կիրակի օր փակուեցաւ այն հանրաքուէն որ սարքուած էր Կիպրոսի յոյն օրթոտոքս եկեղեցւոյ կողմէ, կղզին Յունաստանի միացնելու համար : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , քուէարկութեան մասնակցած են քաղաքնակ Յոյներու 90 առ հարիւրը եւ գիւղաբնակներու 97 առ հարիւրը : Քուէարկելու իրաւունք ունէին 18– էն վեր բոլոր Կիպրոսցիները : Ընդհ· թիւը կը հաչուէին 250 հազար :

Քուէարկութիւնը տեւեց մէկ չաբաթ : Վերջ – նական արդիւնքը պիտի ծանուցուի կղերին կող – մէ , յառաջիկայ Կիրակի, հրապարակային ժո – ղովներու մէջ : Յունական մամուլը միաձայնու – թեամբ ողջունեց հանրաքուէին «յաղթական եզ – բր» : Եկեղեցական խորհուրդը ժողով պիտի դու – մարէ, որոչելու համար յաջորդ ձեռնարկները : Զախակողմեան կազմակերպութիւնները, մէջն ըլլալով համայնավարները, ծրագիրներ պատ – րաստած են, անմիջապէս գործի ձեռնարկելու համար :

Այդ ձեռնարներէն մէկը պիտի ըլլայ պատ – ուիրակութիւն մը ղրկել Յունաստան, որպէսզի Կիպրոսի նոր վարչաձեւը որոչէ անյապաղ , բա – նակցելով Անգլիոյ եւ Ադդաժողովին հետ :

Աւելորդ է րսել թէ Կիպրոսի Թուրքերը դէմ – դոհ են այս ձեռնարկներէն : Թրքական ազգ· կու – սակցութեան րնդհ· քարտուղարը «քաղաքական խաղ մր» կոչեց զայն, իսկ Թուրք Թերթ մր հե – տեւեալ խորագիրը դրած էր իր խմբագրականին դլուխը·

— «եթէ Կիպրոս դրօչի մը կը կարօտի, այդ կրնայ ըլլալ միայն Թրքական դրօշը » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՄԻՔԱՑԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 120ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հայ ժողովուրդի ազատագրութիւնը Նալբանդեան կը տեսնէր յեղափոխական պայքարի մէջ՝ անխզելի կերպով կապուած ռուսական յեղափոխական ժողովրդավար շարժումներուն հետ, որոնցմով տոգորուած են իր գործերը: Այդ իմաստով բացառիկ չահեկանութիւն կը ներկայացնէ հեղինակին գրական հրապարակախօս. երկերու պակը, «Երկրագործութիւնը որպէս ուղիղ ճանապարհ» աշխատութիւնը, որ լոյս տեսաւ Փարիզ, 1862 Մայիսին, Սիմէոն Մանիկեան ծածկանունով:

Հոս մեծ հրապարակախօսը հանդէս կուգայ իբրեւ համառուսական «ռեվոլիւցիոն – դեմոկրատական» շարժման բոցաչունչ մարտիկ, որ հետեւողականօրէն կը քարոզէ ու կը պաշտպանէ գիւղացիական հարցի լուծման յեղափոխական գաղափարը դրելով.— «Սարուկը կացինով կը վրէժ ուզէ գործը»: Ան կը գտնէ որ ժամանակը չատ մօտեցած է, եւ կարծուածէն աւելի մօտեցած: Այս կերպով Նալբանդեան կ'արձագանգէր Չերնիշեւսկիին, որ նոյն շրջանին Ռուսիոյ մէջ առաջ կը քաշէր կացինի վճռականութեան խնդիրը:

Նալբանդեան սուր քննադատութեան կ'ենթարկէ ոչ միայն ճորտատիրութիւնը, այլեւ անտեսութեան դրամատիրական դրութիւնը, քաղքենի պետութեանց մարդատեաց քաղաքականութիւնը: Ան բոլորովին ճիշդ կը նկատէ դրամատիրական քաղաքակրթութեան արատները, ուրտի եւ ամբողջ թափով կը ծառանայ փառաբանուած եւրոպական իրականութեան դէմ, գոյց տալով անոր թշուառութիւնն ու սարկութիւնը: Մասնաւորաբար Անգլիայէն առնուած փաստերով կը պատռէ աշխարհակալ պետութեանց դիմակները, բարբարոսութիւնը դաղթարար նուաճողներուն, որոնք քաղաքակրթութեան անունով սարկութիւն եւ բռնութիւն կը տարածեն: «Բանտեր են նոցա դպրոցները, պոլիցականք (ոստիկանութիւն) եւ ժանտարմը՝ դաստիարակները, չղթան՝ հրահանգիչ դիրքը, աքսորը՝ բարոյականութիւնը վերին աստիճանի կազդուրելու մարզարան, կախաղանը եւ գլխապարտութեան խայտառակ սիւնը՝ դուռն ճշմարիտ, որ տանի ի կեանս յաւիտենականս...»:

«Երկրագործութեան» հեղինակը մխիթարանօք կ'ուսուցանէ թէ ստոյգ կը քայէ ազգային ազատագրական շարժման անհրաժեշտութիւնը, ազգերու ու ժողովուրդներու իրաւահաւասարութեան պահանջը եւ անոր կենսագործումը կը տեսնէ ռուսական յեղափոխութեան (ռեվոլիւցիա) մէջ: Ճնշուած ազգութիւններու որոնց կարգին Հայերու ազատագրութեան բախտը կը միահիւսէ «դեմոկրատական ռեւոլուցիային», որու ոտնաձայները կը լսէր Ռուսաստանէն:

«... Ռուսիոյ մէջ խմորուած ազատութեան համարձակ կարելի է մարդկային ազատութիւն անուանել, վասնզի ազատութիւնը հողի վերայ կը հիմնուի, քանզի ոչ միայն ինքը՝ Ռուսը կ'ուզէ իր ազատութիւնը, այլ կը քարոզէ թէ Լեհաստան, Ֆինլանտա, Փոքր Ռուսիա (15 միլիոն ժողովուրդ), Կովկաս, Վրաստան, Հայաստան պէտք է որ ազատ եւ անկախ ըլլան... Ռուսիոյ ազատութիւնը, ընդհանուր մարդկութեան ազատութեան վերաբերմամբ մեծ խորհուրդ ունի...»:

1862 Մայիսին Նալբանդեան արտասահմանէն վերադարձաւ Ռուսիա, եւ հազիւ հասած էր Նոր-Նախիջեւան՝ Հնդկաստան կատարած իր ուղեւորութեան մասին հայտնեւորութիւն տալու, երբ (Յուլիս 14ին) ձերբակալուեցաւ՝ Լոնտոնի քարոզիչներու հետ «լանգաւոր կապեր» ունենալու մեղադրանքով: Բանտարկուեցաւ Պետրոպաւլովսկ բերդի Ալեքսեեան Ռավելին կոչուած պատժախցում: Նոյնիսկ մութ ու սառնայուզ բանտին մէջ «ռեւոլուցիոնէր – դեմոկրատ» չդադրեցաւ ստեղծագործելէ ու պայքարելէ: Գրեց կարգ մը արժէքաւոր գործեր, որոնցմէ յիշատակութեան արժանի են «Սօս եւ Վարդիթեր» վէպի «Կրիտիկա»ն, «Ազգային Թշուառութիւնք», «Հեգէլը եւ Նորա ժամանակը» որոնց մէջ ան հետեւողականօրէն կը յայտնէր յեղափոխական գաղափարներ (ռեւոլուցիոն իդէաներ):

1865ին Մերակոյտին որոշումով Նալբանդեան կ'աքսորուի: Մայիս 13ին կը հանեն բանտէն հիւծած ու քայքայուած, իր խօսքերով՝ «Ոչ կենդանի, ոչ մեռած»: Ցարական դնուանր քայքայած էր իր առողջութիւնը, բայց ոչ երբեք իր յեղափոխական համն ու վճռականութիւնը: Աքսորավայրին մէջ (Սարատովի նահանգ, Կամիշին քաղաք) քանի մը ամիս տառապելէ վերջ, Նալբանդեան կը մեռնի 1866 Մարտ 31ին:

Նալբանդեան ոչ միայն նշանաւոր «ռեւոլուցիոն–ռեֆորատ» էր, մեծ հրապարակախօս, հայ «մատերիալիստական էմթեոիկայի» հիմնադիրը, այլեւ անհատաւոր դրող, որ իր նոր խօսքը բաւ ինչպէս բանաստեղծութեան (պոէզիա) այնպէս ալ դեղարուեստական արձակի մէջ: Իր դեղարուեստական երկերը աչքի կը զարնեն դաղափարական խոր բովանդակութեամբ, «ռեւոլուցիոն պարտիականութեամբ» (յեղափոխական կուսակցականութիւն), «ռէալիստական» (իրապաչտ) դպրոցականութեամբ եւ լեզուա – ոճական յատկութեամբ:

Նալբանդեանի դրական ժառանգութեան մէջ մասնաւորապէս նշանակալից տեղ կը դրաւէ բանաստեղծութիւնը (պոէզիա), որ կը հանդիսանայ անցեալ դարու 50 — 60ական թուականներու յեղափոխական ժողովրդավար (ռեւոլուցիոն դեմոկրատական) պայքարի բանաստեղծական անդրադարձումը: Իր ինքնուրոյն ու թարգմանական բանաստեղծութիւններուն մէջ ան կ'երեւայ իբրեւ մարտնչող դինուոր, որ ամբողջովին տոգորուած է դարաշրջանի առաջատար գաղափարներով: Իր «Մանկութեան Օրեր»ը, «Ազատութիւն» եւայլն, հակառակ ոստիկանական հետապնդումներուն ու արգելքներուն, եղած են ժողովրդական դանդուածներուն սիրելի երգերը եւ մեծապէս ոգեշնչած յետագայ շրջանի հայ ժողովրդավար բանաստեղծութեան ներկայացուցիչները: Այդ կարգի երգերով Նալբանդեան դարձաւ հայ նոր իրապաչտ բանաստեղծութեան (ռէալիստական պոէզիա) հաւվիրաններէն մէկը եւ յեղափոխական – ժողովրդավար բանաստեղծութեան հիմնադիրը:

Միեւնոյն յեղափոխական գաղափարականութեամբ (ռեւոլուցիոն գաղափարականութեամբ) եւ կրքոտութեամբ տոգորուած է նաեւ Նալբանդեանի արձակը, որով մեծ զարկ տուաւ իրապաչտ (ռէալիստական) վիպագրութեան, դառնալով անոր տաղանդաւոր ներկայացուցիչներէն մէկը:

Նալբանդեան ստեղծեց նաեւ հայ «ռէալիստական» դրական քննադատութեան ու դրականութեան տեսութիւն: Անոր դեղագիտական (էսթէտիկական) հայեացքներու փիլիսոփայական հիմքը մարտնչող «մատերիալիզմ»ն է, զոր աւելի ցայտուն կերպով արտայայտած է «Կրիտիկայի» մէջ Պոռչեանի վէպի քննադատութեամբ: Պայքարելով «Արուեստը արուեստի համար» գաղափարական (իդէալիստական) ըմբռնումին դէմ՝ Նալբանդեան առաջադրեց «արուեստը կեանքի համար» սկզբունքը եւ այդ կերպով ալ դրական նուաճիւնը դարձուց իրականութեան վերափոխման հուժկու լծակներէն մէկը:

Նալբանդեանի դեղագիտական աւանդները յաջողութեամբ օգտագործեցին եւ նոր աստիճանի բարձրացուցին Լենին – Սթալինի աշակերտներ Ստ. Շահումեան եւ Ս. Սպանդարեան, որոնց ջանքերով ստեղծուեցաւ հայ մարքսական դրականութիւնը:

Իր բովանդակալից գործունէութեամբ. եւ հարուստ ստեղծագործութեամբ Նալբանդեան մեծ ազդեցութիւն գործեց հայ ընկերային մտքի ու մշակոյթի զարգացման ամբողջ ընթացքին վրայ: Անոր ձգած ժառանգութեամբ դաստիարակուած են ամբողջ սերունդներ: Միայն մեր օրերուն սովետական իշխանութեան պայմաններով, Նալբանդեանի գիտական հրապարակախօսական եւ դեղարուեստական վաստակը արժանացաւ համաժողովրդական ճանաչման:

ԳՐ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ
(Թեկնածու Բանասիրական Գիտութեանց)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

«Առանց դպրոցի եկեղեցին դպիր չունենար»

ՄԱՐՍԷԼ.— Հայկ. մամուլը, մասնաւորապէս «Ցառաջ»ը յաճախ կը յուզէ նոր սերունդի փրկութեան խնդիրը, եւ միջոցներ կը ցուցնէ զանոնք ազգային կեանքին կապելու համար, ուծացումը եւ լճացումը կրկելու համար:

Այս առթիւ կը յիշեցնեն մասնաւորապէս Հայր. Միութեանց պարտականութիւնները, աչքի առեւ ունենալով ձեւեր թելադրելով: Նոյն առեն միութեանց ղեկավարներ կը հրաւիրուին հրապարակայնել իրենց մտածումները եւ աշխատանքները:

Տարակոյս չունինք թէ մեծ հետաքրքրութիւն կը տիրէ բոլոր Հայրենակցականներու շրջանակէն ներս, ու բոլորին մտահոգութիւնն է կազմակերպել նորահաս երկսեռ երիտասարդութիւնը եւ դաստիարակել Հայոց պատմութեան ու անցեալի յիշատակներով ու դրականութեամբ:

Անշուշտ իւրաքանչիւր Հայր. Միութիւն, մանաւանդ այս շրջանիս կը տարբերի իր կազմակերպութեան եւ գործունէութեան ձեւերով: Նոյնիսկ կան որ չփոթած կամ չեղած են իրենց բուն կոչումէն եւ նպատակէն, ինչ որ պատճառ եղած է չատերուն մեկուսացման եւ Միութեանց կազմալուծման, օր մըն ալ «յանկարծամահ» ըլլալու համար:

Վասպուրականի Հայրենակցականը երկար խորհրդակցութիւններէ վերջ պարտք կը համարի հրապարակաւ տալ համառօտ լուսաբանութիւն մը, պարզելով թէ իր կազմութենէն ի վեր (1923) այդ ուղղութեամբ ինչ աշխատանքներ տարած է եւ կը տանի մինչեւ այժմ:

Իրողութիւն է որ առ հասարակ Հայր. Միութիւնները ամէն բանէ առաջ, կը զբաղին իրենց հայրենակիցներու ներքին հոգերով, բարոյական թէ նիւթական: Թէեւ տարրական պարտականութիւն մըն է եղածը, բայց մեծապէս կը նպաստէ հայրենակիցները իրար կապելու եւ կը փրկէ չատ մը մտահոգութիւններէ: Ուրեմն անհրաժեշտութիւն մըն է Հայրենակցականներու տեւականութիւնը, յաւ ձեւերով կազմակերպուած եւ իրար շաղկապուած, առանց յետին մտածումներու:

Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը երբեք «տառին չկառչեցաւ», այլ ընդհակառակն իր կազմութենէն ի վեր նախաձեռնարկն եղաւ, Համա – Հայրենակցականներու (Մարսէյլի մէջ) Կեդր. Միութիւն մը կազմելու (1936), սարքելով նաեւ դիւերային դասընթացքներ որոնցմէ օգտուեցան չատ մը երիտասարդներ: Դիւերային դասընթացքներու նիւթական ծախքերը կը հոգար առաւելապէս Հայր. Միութեան մաս կազմող միութիւններու: Դժբախտաբար կարգ մը Միութիւններու դժկամակութեանդ եւ անհամաձայնութեանց պատճառով է – դաւ ժամանակ երբ մինակ հոգաց բոլոր նիւթական ծախքերը, ինչ որ երկար չտեւեց: Միութիւնը ուզեցաւ իր մնայուն ներկայացուցիչը Հոգաբարձութեան, բարենպատակ միութիւններու կամ հանրօգուտ աշխատանքներու մէջ, տրամադրելով իր թէ նիւթական եւ թէ իր բարոյական օժանդակութիւնը, համաձայն իր կարողութեան:

Աշխարհասասան պատերազմը դժբախտաբար լռութեան մատնեց ամէն տեսակ ազգային ու հայրենակցական ձեռնարկներ:

Իսկ այժմ պատերազմէն անմիջապէս վերջ եւ մինչ այժմ, ինչ եղաւ Հայրենակցականներու աչխատանքը՝ նոր սերունդը եւ երիտասարդութիւնը ուծացումէ փրկելու համար: Ահա բուն հարցը:

Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան առաջին գործը եղաւ հայրենակիցներու մարզա – համարո կատարել եւ դտանք մօտաւորապէս 500 անձ Մարսէյլի, 150—200 անձ Փարիզի եւ Ֆրանսայի ուրիշ քաղաքներու կամ դիւղերու մէջ, մեծ մասով երիտասարդներ կամ չափահասներ:

Հայրենակցական Միութիւնը թէեւ «ծերացած» կը համարեն, բայց կը ջանայ չարժում ըստեղծել ոգեւորել, համախմբել երկսեռ երիտասարդութիւնը, բոլոր հայրենակիցները, նոյնիսկ ամէնէն անտարբերները, խտացնելով եւ ամրապնդելով Միութիւնը որ ունի 120 գործօն անդամներ:

Գոնէ Մարսէյլի հայրենակիցներու մէջ եւ մանաւանդ Միութենէն ներս, չափազանց տարածուած կամ նպատակէն չեղելու միտում: Ցկայ հատուածականութիւն մերի կամ մարի թաղերու, դիւղերու կամ դաւառներու բաժանումներով: Արդարեւ, կը յաղթի միայն այն որ հատականն ուժ ևո ներկայացնէ: Մտոր մասին ոչ մի կասկած: Վասպուրականցին դոնէ չատ յաւ ըմբռնած է «ուժ» բառին իմաստը: Կը պահէ իր յարաբերութիւնները արտասահմանի մասնաճիւղերու, հնչակեան եւ անհատ հայրենակիցներու հետ, որոնք հեռու ևո դտնուին չդնանէս: Ցառաջ կ'երթայ ազգային հատուածական սահմանումներուն, կ'օգնէ ուժող անդորդ, հետաքրքրական եւ ազգային երթեկան ձեռնարկներուն: Բաղ երբեք պիտի չմոռնայ, ոտնել ազատագրական շարժման առաջին յաղթանակը հանդիսացող ևո հերոսամարտը, ոգեկոչելով հերոսներու անմահ յիշատակը:

Վասպուրականցի երիտասարդութեան դպրոցը կը սկսի բնականեկան յարկէն, ամենօրեայ սեղանի չուրջ: Կը խօսին միայն ու միայն մայրենի լեզուն, ինչ որ ուրախալի երեւոյթ է: Երիտասարդներուն հարիւրին հարիւրը դիտէ հայերէն խօսիլ, իսկ 80 առ հարիւրը գրել – կարդալ: Երիտասարդութիւնը կը մասնակցի դանազան երիտասարդական ու մարզական միութիւններու, երգչախումբերու եւ կամ բարենպատակ ձեռնարկներու: Երիտասարդները աստիճանաբար կը հրաւիրուին վարչութեան մէջ, կը պատրաստուին «մեթոտիկօրէն», կը վարժուին ժողովներ վարելու, դատնալու համար ապագայ ղեկավարներ, մեր յոյսեր ու աչքի լոյսեր:

Միութիւնը կը փորձէ իր կարելին, կրթելու, դօդելու համար երիտասարդութիւնը: Պահանջը չատ մեծ է, եւ պարտաւոր ենք ձեռք ձեռքի տալ անհրաժեշտ:

Բարձրագոյն կրթութեան համար անհրաժեշտ են նիւթական յատ մեծ միջոցներ: Եթէ հարուստ անձնաւորութիւններ գործի ձեռնարկեն, Հայրենակցականները չեն որ պիտի դրանան իրենց նիւթական եւ բարոյական ակնկալութիւնները, ինչպէս միշտ եւ ամէն համազգային կարեւոր ձեռնարկներ:

ՍԻՄՈՆ Ջ ՍՊԻՈՒՆԻԼԸ ՍՈՒՏՈՒԱԾՈՒ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(ԻՐ ԿԵՐՊԱՐԱՆԸ)

Նուաստ պոյմէ չօսկի վրայ իր սոսկա-
յնից խոցելէն ետքը, Սիմոն կ՚ուզէ ինքզինքը
վերադարձնել կեանքին, բայց ան կը զգայ
որ այլեւս չի կրնար ապրիլ առանց Ֆիլի-
պոսի, որ ինքզինքը նուիրած էր իր ազա-
տագրութեան գործին։ Ան կը զգայ որ
ինքզինքը մեռած է Ֆիլիպոսի համար։ Ան
կ՚ուզէ մեռնիլ։ Ան կը փնտռէ մահը։ Ան
կը ցանկայ մեռնիլ, որպէսզի Ֆիլիպոս
ապրի։ Ան կը ցանկայ մեռնիլ, որպէսզի
Ֆիլիպոս ազատ ապրի։

Ան կը ցանկայ մեռնիլ, որպէսզի Ֆիլի-
պոս ազատ ապրի։ Ան կը ցանկայ մեռնիլ,
որպէսզի Ֆիլիպոս ազատ ապրի։ Ան կը
ցանկայ մեռնիլ, որպէսզի Ֆիլիպոս ազատ
ապրի։ Ան կը ցանկայ մեռնիլ, որպէսզի
Ֆիլիպոս ազատ ապրի։ Ան կը ցանկայ
մեռնիլ, որպէսզի Ֆիլիպոս ազատ ապրի։

Ան կը ցանկայ մեռնիլ, որպէսզի Ֆիլի-
պոս ազատ ապրի։ Ան կը ցանկայ մեռնիլ,
որպէսզի Ֆիլիպոս ազատ ապրի։ Ան կը
ցանկայ մեռնիլ, որպէսզի Ֆիլիպոս ազատ
ապրի։ Ան կը ցանկայ մեռնիլ, որպէսզի

★ Պոլսոյ եւ Անգարայի թուրք թերթերն ալ կը շարունակեն հրաշունչ դրուագիներ հրատա – րակել այս հարցին առթիւ։

Ինչպէս դրած էինք, վերջերս հրապարակա – յին ժողով մը դումարուեցաւ Պոլսոյ մէջ, նախա – ձեռնութեամբ թուրք ուսանողներու։ Այս առթիւ ճառախօս մը յայտարարած է.

— «Կիպրոսը հազարաւոր նահատակներ ար – ժած է մեզի։ Կիպրոսի Թուրքեր, դուք մինակ չէք։ Տասնըւթ միլիոն Թուրքերու սիրտերը կը բաբախեն ձեզի հետ։ Անցեալ տարի եկանք իրրեւ մշակոյթի զինուորներ, վաղը պիտի դանք իրրեւ ազգային բանակ»։

Կին ճառախօս մը, Նազմիէ Ֆիքրի ըսած է.— «Թոյլ տուինք որ Յոյները մեզմէ առնեն Երկո – տասան կղզիները, նոյնը պիտի չթոյլատրենք Կիպրոսի համար»։

Աւելի անպատկառ եղած է Մէհմէն Էրէն.— «Կիպրոսի մէջ կ'ապրին 85·000 Թուրքեր, 200·000 ոչ – Թուրքերու խառնիճաղանճ մը, ծնունդով՝ վենետիկցիներ եւ Ջենովացիներ, բարբառով՝ Հելլէններ, կրօնով՝ հռոմէական, հպատակու – թեամբ՝ անգլիացի, համայնավար՝ 99 առ հարիւր համեմատութեամբ»։

Եւ վերջապէս ամբոխավար մըն ալ ըսած է հեգնութեամբ.—«Անհաւանական չէ որ Հելլէնները Պոլսոյ Բերա թաղին մէջ եւս հանրաքուէ պահան – ջեն վաղը եւ ուզեն Ցունաստանի կցել զայն»։

ԿԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԸ մայրաքաղաք հռչակուած ըլ – լալով, Իսրայէլի կառավարութիւնը հետզհետէ հոն կը փոխադրէ նախարարութիւնները, առանց սպասելու Ազգաժողովին վերջնական որոշման։ Պաշտօնական դէկոյցի մը համաձայն, հինգ նա – խարարութիւններ փոխադրուած են արդէն։ Շու – տով կը լրանայ չորս նախարարութեանց փոխա – դրութիւնը։ Այս չաբթու պիտի սկսի ուրիշ հինգ նախարարութեանց տեղափոխութիւնը։ Պետական Անթելն ալ — Քիլ Իսրայէլ — Երուսաղէմ կը փո – խադրուի։ Առայժմ նոր չէնքերը պիտի չհնուին նախագահութեան եւ խորհրդարանին համար։

3000 Ֆր. ՊԱՐԳԵԻԸ վերահաստատելու եւ ընդլայնելու առաջարկ ներկայացուցած էր Ազգ. Ժողովին աշխատանքի յանձնախումբը։ Վարչա – պետը պատասխանեց թէ կառավարութիւնը չի կրնար ընդունիլ ստիպողութեան առաջարկը եւ տարբեր դիրք մը բռնել։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ կառավարութիւնը ծանուցա – դիր մը ուղղելով Պելկրատի պուլկարական դես – պանատան, կը ծանուցանէ թէ չի կրնար արտօնել պուլկարական դեսպանին վերադարձը։ Մրեւնոյն առեն կը պահանջէ եւս կանչել երկու քարտու – ղարներ։ Այս առթիւ ծանուցագիրը կը մերժէ Պուլկարիոյ վերջին պատասխանը, «քարոզչական բմբռնատգուցիչ վաւերագիր մը» համարելով զայն։ (Եուկոսլաւիա խստօրէն բողոքած էր այն մեղադրանքներուն դէմ որ եղած էին իրեն դէմ, Քոսթովի դատավարութեան առթիւ)։

ՊԵՐԼԻՆի մասնակի պաշարման խնդիրը կար – գադրուեցաւ։ Ամերիկացիները Ռուսերուն վերա – դարձուցին երկաթուղիներու պաշտօնատուներ։

ԳԻՒՂ ՄԸ ԿՈՐԾԱՆԵՑԱԻ պարսկական Քիւր – տիստանի մէջ եւ փլատակներուն տակ թաղուեցան առ նուազն 44 բնտանիքներ։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ վիթխարի սառնակոյտ մը յանկարծ ճեղքուելով, դէպի գիւղը քչեց ժայռի կտորներ։ Գիւղացիները ժամանակ չունեցան փախչելու։ Քանի մը վայր – կեանէն սառերուն եւ ժայռերուն տակ անհետա – ցան կիներ, այրեր, մանուկներ եւ արջառներ։ Ադատարարները 55 սառած մարմիններ դտան կիրակի օր։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարու – թիւնը ազատ հռչակած էր քարիւղի վաճառումը՝ Փետրուար 1էն սկսեալ, առանց խորհրդակցելու դաշնակից ներկայացուցիչներուն հետ։ Երեքն ալ բողոքեցին։

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՑԵՒԱՐԸ հետզհետէ կր սաստ – կանայ Անգլիոյ մէջ։ Պահպանողականները կը խոստանան «աւելի ուտելիք, աւելի գործ, աւելի բնակարան», առանց ընկերվարութեան։

ԱՂԱ ԽԱՆի կնոջ գոհարեղէններուն գողու – թեան առթիւ քանի մը հոգի եւս ձերբակալուե – ցան, որոնց մէկը անգլիացի գնդապետ մը, Ուօթ – սըն, որ Մարթէյլի բանտը փոխադրուեցաւ եւ խստօրէն կր հարցաքննուի, իբրեւ դրդիչ։ — Ցա – ւալի է որ կարգ մը թերթեր նորէն Հայ կը ներ – կայացնեն Ալժերիացի Սենանճին, որ սպան – նուած է։

ՀՌՈՄի մէջ ձերբակալուեցաւ 63 տարեկան անհչխանական մը երբ կր պատրաստուէր ուժա – նակով օդր հանել սպանիական դեսպանատունը, «Սպանիոյ հերոսական ժողովուրդին վրէժը լու – ծելու համար»։

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլ քաղաքի Ֆ. Կապ. Խաչի կողմէ, Շաբաթ իրիկուն, 4 Փետրուար, «Au Club»ի սրահին մէջ, 53 rue Grignan։

Փարիզէն մասնաւոր հրաւիրուած են Օր. ՌԵ – ԺԻՆԱ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ de l'Opéra Comique (1er prix du Conservatoire) եւ իր հայրը ԳԱՐԵԳԻՆ (Քառ)։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ կը տօնէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3 — 7, Ցոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Լիոն։

Հայերէնի դասընթացքի հետեւողներուն կողմէ, արտասանութիւն, երգ, եւայլն։ Տօնածառ եւ նուիրաբաշխութիւն եւ զանազան անակնկալներ։

ՍԻՆԻ ՂԱԶՕ պիտի ներկայացնէ չարժանկար մը։ Ճչդապահ ըլլալ։ Մուտքը ազատ է

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս չաբաթ 28 Ցունուար, ժամը 20ին։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՀԱՒԱՔՈՑՔ, ԱՆԱ – ԿՆԿԱԼՆԵՐ, ՋԱԻԵՇՏ, ՊԱՐ եւայլն։

Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով։
Salle Voltaire*ի մէջ, 22 rue Voltaire Alfortville*
Մուտքը ազատ է։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սե – րունդի կողմէ։ 27 Ցունուար ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին, Սալ տէ Ֆէթ (Մէզոն տիւ Փէօփլը) Ave. Victor – Cresson, Իսի լէ Մուլինօ։

Կը ներկայացուի՝
ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ (Շիրվանղատէի)
մասնակցութեամբ «Ադամեան թատերախումբի»
Ղեկավար՝ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ
Հաղորդակցութիւն.— Մէթրօ Մէբրի տ'Իսի։

ՏԱՐԵԼԻՑԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ.— Այրի Տիկին Կիւ – լիւմիա Տամլամեանի (Կ. Պոլիս) մահուան տա – րելիցին առթիւ հետեւեալ նուէրները եղած են.— Տէր եւ Տիկին Բ. Տամլամեան, Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Տամլամեան 4000ական ֆրանք, Այրի Տիկ. Եաթէր Տամլամեան եւ զաւակները 3000, Տէր եւ Տիկ. Տօքթ. Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկ. Պ. Պապիկեան (Իտալիա), Տէր եւ Տիկին Ստեփան Տամլամեան, Տէր եւ Տիկին Փիրայր Տամլամեան, Տէր եւ Տիկ. Զարեհ Մուրթաֆեան, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Մո – տիկեան 2000ական ֆրանք, գումար 23 հազար։

Սոյն գումարը հաւասարապէս տրամադրուած է չորս հետեւեալ բարենպատակ ձեռնարկներուն, Փարիզի եկեղեցւոյ Կրթ. Մարմնոյն, Աղքատա – խնամ Ընկերութեան, Պետ. Հայ Կարմիր Խաչի եւ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի։ Ստանալ Փարիզի Հայ եկեղեցւոյ դիւանատունէն։

Պարասիդիկ արեկտր

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի, ժամը 3էն 10, Studio Caumartin*ի մէջ*, 19a rue Caumartin։ Կը հրաւիրուին չրջանի բոլոր մասնաճիւղերու ընկերները։

Patisserie Roger

ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ՄՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՄՊՐԵՑՔ
ձեր ուզած ամէն տեսակ gateauxները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՏՈՒՔԻ,
ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱՊ ՀԱՑԹԱՑՈՒՄ
ՄՈՏՋԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Նոր Արաբկիրի հիմնադրու – թեան 24րդ տարեդարձը պիտի տօնուի Ցունուար 28ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս։

*51 rue Grignan, Club Républicain*ի *չքեղ սրա – հին մէջ։ Մասնաճիւղի վարչութիւնը ջանք չէ խնայած, որպէսզի այս տօնակատարութիւնը դերազանցէ նախորդները։*

ՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խնդրուի ճշ – դապահ ըլլալ։

ՊԱՆԵՒՕ ՔԱՇԱՆի Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակո – միտէի ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8·30ին, դպ – րոցին սրահը, 69 rue d'Arcueil։ Խիստ կարեւոր օ – րակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնա – ճիւղին դասախօսական ժողովը եւ դասաւանդու – թիւնը՝ չորեքչաբթի 25 Ցունուար, ծանօթ հա – ւաքատեղին։ Սովորական ժամուն։ Դասախօսու – թեան նիւթը «Ազատութեան արժէքը»։

ԻՏԱԼԻՈՑ ՄԵՐ

Բաժանորդներէն կը խնդրուի իրենց բաժնեգին – ները վճարել տարեկան 3500 լիրի հայուով, Բժ. Ե. Արզումանեանի, Via Cappelari 3, Milano։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Պանեէօ Քա – չանի Արծիւ ենթակոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Մինաս Աւթունեանի իր ողբա – եալ կնոջ՝ ընկերուհի ՌԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆրանկ կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչի Պանեէօի մասնա – ճիւղին։

★ *Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտ – նէ րնկեր Մ. Աւթունեանի, իր կնոջ՝ րնկերուհի ՌԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի մահուան առթիւ։*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Պ. Աբրահամ Պէրպէրեան Ա.Կնայ Ապուչէհ գիւղացի կր փնտռէ եղբայրները՝ Սարգիս, Ասատուր, Խաչիկ եւ Ձանիկ Պէրպէր – եաններ, Հօր անունը՝ Մարգար, մայրը Մարիամ։ Տեղեկացնել Ա. Պէրպէրեանի, 24 rue Enghien, Փարիզ (10)։

ԾԱԽՈՒ PAVILLON ՄԸ
ՊՈՒԼՈՆԳԸ – ՊԻՑԱՆՔՈՒՐԻ ՄԷՋ

Ագատ, 16 սենեակով, 800 ք. մ. պարտէզով, չուկային մօտ եւ մեթրոյի կայարանէն տասը վայրկեան հեռու։ Շատ նպաստաւոր պայմաններ – րով։

Մանրամասնութեանց համար դիմել Maison César (ԵԶՆԻԿԵԱՆ), 122 rue du Vieux - Pont – de Sévres, Boulogne (Seine)։

ԾԱԽՈՒ Է SALLE à MANGER ՄԸ

Վիէննական գեղեցիկ ոճով, տասնըմէկ կտորէ բաղկացած։ Հեռաձայնել Eto. 38–49։

YAVROU

23 rue Senac, Marseille
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, րատ առաջնոյն կրնան դտնել Ֆրանսայի ամէն նշանաւոր տեղերու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀՈՏԱԻԼՏ իսկական՝

Thé Yavrouh (Ceylan)

Ծրարները, լինչ քանակով որ կը փափաքին։

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX ձեղի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի **toileի** մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Dé – caties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14։ Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն։

Բաց է երկուշաբթի օրերը, ժամը 9էն 19։

Առաջուն գաւառները։

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun *ի վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazare*էն։*

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.285

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Mercredi 25 Janvier 1950 Չորեքշաբթի 25 ՅՈՒՆ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6060–Նոր շրջան թիւ 1471

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԷՆՔՈՆ ԱԼ ԿՐՆԱՆ ՓՈՐՁԵԼ

Իր կարգին արձարձելով նոր սերունդի փերեզուքեան խնդիրը, Վասպուրականի Հայր· Միութիւնը (Մարսէյլ) չահեկան տեղեկութիւններ կը հաղորդէր իր վերջին գրութեամբ (Յառաջ, 24 Յունուար)՝

Նախ, մօտաւորապէս կը ճշդուէր իրենց տարագիր հայրենակիցներուն թիւը,— 500 հոգի Մարսէյլի, 150 – 200 հոգի Փարիզի եւ Ֆրանսայի միւս քաղաքներուն մէջ: Ուրեմն մօտաւորապէս 700 հոգի, որ մեծ համրանք մը չէ, դժբախտաբար :

Երկրորդ, կը հաւաստէին թէ Միութիւնը կարելին կը փորձէ, թարմացնելու համար իր կազմը, յառաջ քաշելով երիտասարդները :

Երրորդ հաւաստիք մը, խորապէս կաղդուրիչ·

— Վասպուրականի երիտասարդութեան դպրոցը կը սկսի ընտանեկան յարկէն, ամենօրեայ սեղանի շուրջ: Կը խօսին միայն ու միայն մայրենի լեզուն· ինչ որ ուրախալի երեւոյթ է: երիտասարդներուն հարիւրին հարիւրը գիտէ հայերէն խօսիլ, իսկ 80 առ հարիւրը գրել – կարդալ »:

Գրութիւնը կը պարունակէր ուրիշ պիտանի տեղեկութիւններ ալ, արժանի լուրջ ուշադրութեան :

Կը յուսանք թէ Փարիզի ջոջ – աղաներն ալ պիտի բարեհաճին ուսումնասիրել զանոնք: Նախ՝ քիչ մը աշխուժանալու , յետոյ՝ իրենց իսկ զաւակները փրկելու համար :

Ի՞նչ օգուտ «ա՛խ, Վասպուրական» հառաչել տաքուկ վառարանին կամ բանուկ խանութի մը անկիւնը, երբ ամէն օր առաջաստ կը բանան աչխարհաքաղաքացիական հովերու առջեւ :

Մարսէյլի Վասպուրականցիներուն պատասխանը նախաձեռնած մըն է: Եւ բարի օրինակ :

Անշուշտ ուրիշ Հայր· Միութիւններ ալ պիտի փութան պարզել իրենց աչխատանքը՝ նոր սերունդի փրկութեան համար :

1949 Նոյեմբեր 17ի եւ 18ի խմբագրականներով, ուզած էինք իմանալ թէ իւրաքանչիւրը ի՛նչ կը բանի, այս ճակատին վրայ :

— « Եթէ իւրաքանչիւր Հայր· Միութիւն բան – գործ ընէր միայն հայերէն սորվեցնել իր անդամներու զաւակներուն, թէ Միութիւնը կը զօրանար, եւ թէ մանաւանդ սերունդ կը փրկուէր:

Որ եւ է ատեն մտածե՞ր են այս տեսակ պարտականութեան մը մասին»:

Այս հարցումը կը պահանջէ հրապարակային պատասխան, լուսաբանելու համար հիմնական խնդիր մը:

Միութիւնները կրնան չատ մը չռայլաբան տեղեկագիրներ կարդալ իրենց պարբերական ժողովներուն մէջ: Սովորութիւն մը որ կը չարունակուի տարիներէ ի վեր, առանց քայլ մը յառաջ տանելու այս կամ այն Միութեան գործունէութիւնը :

Վերի հարցումը տեղական հանգամանք չունի: Անոր պատասխանները պիտի կազմեն տեսակ մը համայնապատկեր: Պիտի մղեն մտածելու եւ մանաւանդ գործելու :

Եւ մենք վստահ ենք որ ոչ միայն չատ մը աչքեր պիտի բացուին, այլեւ նոր եռանդ պիտի հոսի թմրած երակներու մէջ :

Ամէնէն համեստ Միութիւնն ալ կրնայ դեր կատարել սերունդի փրկութեան պայքարին մէջ, սկսելով ինքն իրմէ :

Լաւ էք ամէնքդ ալ,— «Կրթութիւնը օրորոցէն կը սկսի»:

Փորձեցէք դուք ալ, սկսելով ձեր տունէն եւ ընտանեկան սեղանէն :

Նախ կազմակերպեցէք ձեր ժառանգորդներուն փրկութեան գործը, այլապէս ձեր ձեռքով թաղած կ'ըլլաք ծննդավայր, հայրենի աւանդութիւններ, մայրենի լեզու եւ մնացեալը :

Եթէ ձեր ուժերը անբաւական են, ձեռք ձեռքի տուէք համանման Միութեանց հետ: կամ ձեր զաւակները չանձնեցէք Երիտ· Միութեանց որ այդ գործով կը զբաղին:

Չանացէք պակասները լրացնել դիշերային դասընթացքներով:

Կարճ խօսքով, տեւական եւ միացեալ գործունէութիւն, առանց բևեռանդական վէճերու:

Այս պարտականութիւնը չի խանդարեր Հայր· Միութեանց միւս հոգերը: Ընդհակառակն :

Շ·

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»Ի ՇԷՆՔԻՆ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

«Յուսաբեր»ի չէնքին կառուցումը սկսած է 1949 Դեկտեմբերի սկիզբը: Անոր հողը կը գտնուի Ռէն Նազլի մեծ պողոտային վրայ, նախկին «Պոտուղներու չուկայ»ին եռեւի կողմը, Թէըրա էլ Պուլաքիէ կոչուած փողոցին վրայ, որ այժմ Շարա էլ Կիլա կը կոչուի եւ 20 մէթը լայնութիւն ունի· մասամբ կը նայի նորակառոյց հրապարակի մը վրայ, ուրկէ պիտի անցնի «մեթրո»յի նոր գիծը (Գահիրէ):

Հողի ընդհանուր տարածութիւնը 1310 մեթր է, որմէ չուրջ 275 մեթր երկու փողոցներուն լայնացման յատկացուած է, մնացեալ 1035 մեթր տարածութեան վրայ պիտի շինուի չէնքը:

Հողի ընդհանուր տարածութիւնը արժած է 12·400 եզ· ոսկի: Այս տարածութենէն 275 մեթր «Թանդիմ»ը առած է, որուն փոխարէն պիտի հատուցանէ ոչ նուազ քան 3000 ոսկի:

Մնացած 1035 մեթր հողին այսօրուան իրական արժէքը 30·000 ոսկի է:

Շէնքի հիմերուն շինութիւնը յանձնուած է նուազուրդով Hettena Bros· ընկերութեան, որ պիտի շինէ simplex դրութեամբ, այսինքն մեքենաներով պիտի շինէ պէտոնէ 230 դեռնամուխ սիւներ, 9 մեթր խորութեամբ, որոնց դետեղումը արդէն վերջացած է: կը մնայ այս սիւներուն դլուխները իրարու կապել «պէտոն առմէ»ի ցանցով մը, որուն վրայ պիտի բարձրանան չէնքի «պէտոն առմէ» սիւները եւ պատերը :

Մինչեւ մէկ ամիս կը վերջանան նաեւ «պէտոն առմէ» ցանցին աչխատանքները եւ փետրուարի առաջին կիսուն կը սկսի դետնայարկի կառուցումը: Միայն հիմերու շինութիւնը արժած է 5500 եզ· ոսկի:

Գետնայարկը կը բաղկանայ ընդարձակ տպարանէ մը, մօտ 350 մեթր տարածութեամբ, «Յուսաբեր»ի խմբագրութեան եւ վարչութեան յատկացուած հինգ սենեակներէ, վարձու չորս խանութներէ եւ երկու առանձին մուտքերէ :

Գետնայարկէն ետք՝ առաջին յարկը ամբողջութեամբ յատկացուած է մշակութային տան, ունենալով 720 հոգի պարունակող թատերասրահ մը, դրադարան մը, հանդուցեալ Նշան Փալանճեանի անուան նուիրուած, յարակից սրահներով:

Երկրորդ յարկը պիտի ունենայ ընդամէնը 950 մեթր տարածութիւն, որուն 500 մեթրը յատկացուած պիտի ըլլայ դալար – տանիքի մը (րուֆ կարտըն), իսկ 450 մեթրը՝ «Նաւասարդ »ակումբին, որ անկատ պիտի ըլլայ ժողովրդային տուներէն :

« Նաւասարդ» ակումբին վրայ ծրագրուած է բարձրացնել չորս յարկ բնակարանի համար, իւրաքանչիւր յարկր պիտի ունենայ չորս սենեակնոց երեք յարկաբաժին, ընդամէնը 12 յարկաբաժին :

«Յուսաբեր» Մշակութային Ընկերակցութիւնը, հիմնուելով Եդիպտոսի եւ արտասահմանի իր համակիրներու նիւթական եւ բարոյական աչակցութեան վրայ, կը յուսայ չէնքի կառուցումը աւարտել ներկայ տարուան վերջը: Շէնքը պիտի արժէ մօտաւորապէս 35·000 ոսկի, յարկաբաժիններով միասին, առանց հողի արժէքը հաչուելու :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ընդհ· քարտուղարը, Պ· Մոլէ, ինքնաչարժի արկած մը անցուց: Արդ ապաքինում կը մաղթենք մեր ժրաչան բարեկամին :

3000 ՖՐԱՆՔԻ պարգեւի խնդիրը միչտ կը դրազեցնէ կառավարական եւ բանուորական չրջանակները: Ազգ· ժողովը եչ· օր պիտի ճշդէ իր դիրքը: կառավարութիւնը միչտ կը յուսայ թէ կարելի պիտի ըլլայ փետրուար 1ին սկսիլ հատկանի պայմանագիրներու գործադրութիւնը, հետեւաբար աւելորդ կը դանէ պարգեւին վերահաստատումը: Բանուորական խլրտումները եւ մասնակի գործադուլները կը չարունակուին ամէն օր եւ ամէն տեղ :

1950ի ԵԼՄՏԱՅՈՑՑԻՆ քննութիւնը կը չարունակուի հանրապետութեան խորհուրդին մէջ, որ կր պնդէ մեծագումար խնայողութեանց վրայ եւ կ'ընդդիմանայ տուրքերու յաւելման, հակառակ ելմտական նախարարին բացատրութեանց : — կր վախցուի որ նորէն մեծամասնութեան խնդիր ծագի: Ժողովրդական կուսակցութեան (M. R. P.) վարիչներէն Պ· Լրբուռ ձեռնարկներ կը կատարէ, սահմանադրութիւնը վերաքննել տալու համար :

Նորն Ստամկրատ եւ Արարատ...

Անցեալ ամառ տեղական թերթերը լայն տեղ տուին Թղթակցութեան մը որուն համաձայն հիւլէական աւան մը (Ատոմկրատ) հաստատուած է երեւանի մօտ: Մինչդեռ բազմաթիւ փաստեր կը հաստատեն որ այդպիսի քաղաք մը կը գտնուի Հայաստանէն չատ հեռու, Ս· Միութեան խորերը: Այս անգամ նորէն կ'արձարձուի այդ խնդիրը : Ամերիկեան «Տէյլի Միրըր» թերթին մէջ, անթելի հռչակաւոր խօսնակը, Տրիւ Փիրսըն, որ կը սիրէ չունդալից տեղեկութիւններ հաղորդել, կը գրէ թէ հիւլէական յանձնաժողովին հրաժարեալ նախագահը, Լիլիընթոլ, պայքար մը պիտի կազմակերպէ ջրածին – ռումբերու չինութեան դէմ, ընկերակցութեամբ չատ մը դիտնականներու :

Միեւնոյն յօդուածով (23 յունուար), Պ· Փիրսըն կը պատմէ թէ Ս· Միութիւնը 70·000 բանուորներ կը դործածէ Ատոմկրատ քաղաքին մէջ, Արարատ լեռնէն 80 քիլոմեթր դէպի հիւսիս-արեւմուտք: Եւ կը բացատրէ որ Ռուսերը ժամանակին բողոքեցին Նոյի Տապանը գտնելու համար կատարուած ամերիկեան ձեռնարկին դէմ, վասնզի Ատոմկրատ չատ մօտ է Թուրքիոյ :

ՆՈՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐ ՀԻԻԼԷԱԿԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Դարձեալ ամերիկեան աղբիւրէ հաղորդուած լուրերու համաձայն, Մ· Նահանդները պիտի խորհրդակցին Անդլիոյ հետ, ջրածին – ռումբի չինութեան ձեռնարկելէ առաջ: Այս խորհուրդը տուած է եղեր Պ· Լիլիընթոլ:

Ամէն պարագայի մէջ, նոր ռումբը լրջօրէն կը դրաղեցնէ ամերիկեան չրջանակները : Շատերու դլուխը «դարձած է» արդէն :

Այսպէս, ծերակուտական Հուէրի, ընդդիմադիր հանրապետականներուն պետը, կը յայտարարէ թէ ջրածին – ռումբ չինելով, Մ· Նահանդները աւելի պիտի զօրանան որ այլեւս պէտք պիտի չմնայ դինուորական օդնութիւն բնաչելու եւ – րոպայի, եւ չատ մը խնդիրներ ինքնին պիտի կարգադրուին: Ուրիչներ ալ իրեն պէս կը կարծեն թէ Ամերիկայի ապահովութիւնը պիտի ամրապնդուի չնորհիւ ջրածին – ռումբի եւ հեռաձիգ ռմբակոծումներու :

★ *Ուչինկթընէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Թրումըն բացառիկ խորհրդակցութեան մը հրաւիրած է բոլոր դինուորական մասնագէտները: կը կարծուի թէ օրակարգի դլխաւոր խնդիրն է պարտաւորիչ դինուորութեան հարցը: Ջրածին – ռումբի խնդիրն ալ պիտի քննուի աւելի սահմանափակ ժողովի մը մէջ:*

★ *Պաչտօնապէս կը ծանուցուի թէ Յունուար 30ին բանակցութիւններ պիտի սկսին Ուչինկթընի մէջ, Անդլիոյ, Գերմանիոյ եւ Մ· Նահանդներուն միջեւ, հիւլէական ուժի մասին:*

Պատերազմի ընթացքին գաղտնի պայմանագիր մը կնքուած էր որուն համաձայն պելժիական Քոնկոյի իւրանիումի արտադրութիւնը արտադրութիւններ կը տրամադրուէր Անդլիոյ եւ Մ· Նահանդներուն : Այս պայմանագիրը վերջաբաւ 1949ին եւ այժմ կ'ուզեն ուրիչ համաձայնութիւն մը կնքել :

Թերթերը կը դրեն թէ պելժիական Քոնկոյի մէջ իւրանիումի արտադրութիւնը 1100 Թոն էր 1942ին, եւ արագօրէն աճելով, տասը հազար Թոնի բարձրացաւ պատերազմէն վերջը: Ամբողջ արտադրութիւնը, 9967 Թոն, Մ· Նահանդներուն ծախուեցաւ 82·666·000 պելժիական Ֆրանքի : Այժմ Անդլիան բաժին կը պահանջէ :

Ֆրանսիոհական վէճը

Արտաքին նախարարութիւնը պատասխանեցաւ Լեհաստանի Յունուար 14 Թուակիր ծանուցագրին, կը հերքէ Ֆրանսայի դէմ եղած մեղադրանքները: կ'ըսէ թէ առաջին անդամ լեհական կառավարութիւնն էր որ խախտեց երկու երկիրներուն միջեւ կնքուած պայմանագիրները, անիրաւաբար ձերբակալելով Ֆրանսացիներ եւ փակելով Լեհաստանի Ֆրանսական կաճառը, (մինչդեռ լեհերէնի ուսուցումը ազատօրէն կը չարունակուի Ֆրանսայի մէջ), եւ կամայականութեանց ենթարկելով ասի մը Ֆրանսացիներ, մինչդեռ 400 հազար լեհ տարադիրներ հանդիստ կ'ապրին Ֆրանսայի մէջ:

Մինչ այս մինչ այն, Փարիզէն Բչ· օր օդանաւով վարչապետ մեկնեցաւ ճախակողմեան պատուիրակութիւն մը, Ֆրանքեւլեհական բարեկամութեանցոյց մը կատարելու համար: Պատուիրակութեան անդամներուն մէջ կը գտնուի նախկին նախարար Պ· Թիւթէն կոտար (նախագահը Օտարականներու պաչտպան կոմիտէին), Պ· Իվ Ֆառժ եւ Շարլ Թիյեօն (երկուքն ալ նախկին նախարարներ, մէկը՝ ուղեկից, միւսը Թունդ համայնավար): Իրենց յայտարարութեան համաձայն, պիտի ըսեն լեհ ժողովուրդին թէ «Ֆրանսայի ժողովուրդը համամիտ չէ իր կառավարութեան կողմէ ձեռք առնուած ոտնկական միջոցներուն» : (կ'ակնարկէ լեհերու ձերբակալութեան եւ արտաքսումներու) :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

«ԱՐԱՔ - ՄԱՅԱՑՈՐԴԻ»
ՀՈԱՍԱՍԱՀ

Մարդիկ սովոր են կեղծ փաստեր հնարելու, որպեսզի ծածկեն ճշմարիտ պատճառները իրենց գործերի։ Ես ինքս, երբ ինձ հարցնում են, թե ինչու եմ ես ամեն տարի մեկնում Ամերիկա, միշտ ասում եմ, որ գնում եմ ամառանոցում հանգստանալու։ Ես ինքս էլ հավատում եմ այդ պատճառաբանությանը, բայց ճշմարիտ պատճառը ուրիշ է։

Ես գնում եմ Ամերիկա, որովհետև այնտեղ ինձ հարգում են, ինչպես ոչ մի տեղ աշխարհում։ Ես գնում եմ Ամերիկա, որովհետև այնտեղ ինձ ոչ ոք չի նախանձում, ոչ ոք չի ատում, ոչ ոք չի ուզում ինձ վնասել։ Ես գնում եմ Ամերիկա, որովհետև այնտեղ ես ինձ զգում եմ ազատ մարդ։

ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Եկեղեցւոյ կրթական մարմինէն ըստացած նեմ հետեւեալ զեկոյցը, որ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ կրթական աշխատանքի մասին, (20 Յունուար).—

Կրթելու համար նոր սերունդը ազգային ոգիով եւ արծարծելու համար անոր մէջ մեր լեզուին եւ մեր պատմութեան սէրը, 1944 *թուականէն ի վեր հաստատեցինք հինգ չաբթի օրերու դասընթացքներ փարիզի եւ արուարձաններու մէջ եւ յանձն առինք անոնց բոլոր ծախքերու մատակարարութիւնը*: Պատերազմի հետեւանքով հայ մշակոյթի վայելքէն զրկուած մեր երկսեռ աշակերտութիւնը փափաքով հետեւեցաւ այս չարժումին:

Փարիզի հարաւային մասը՝ (*կեդրոնը՝ Պանեէօ Քաչան*) *ունի* զպրոց մը, *ուր կը յաճախեն* 80 *աշակերտներ* :

Պուա Քոլոմպ – Անիէր – Արժանթէօյ *ունեցան երկու* զպրոցներ 85 *աշակերտներով*:

Լիլլայի շրջանը *հաստատեց գիշերային եւ ցերեկեայ դասընթացքներ*: *Ունի* 55 *աշակերտ*:

Պէլվիլի *շրջանը նոր բացուեցաւ եւ ունի* 55 *աշակերտ*:

Շավիլ *իր մատուռին մէջ կը կատարէ իր դասախօսութիւնները*: *Աշակերտներու թիւը հասած է* 45*ի*:

Եկեղեցւոյ կեդր. վարժարանը *որուն դասերը կ'աւանդուին խորհրդարանին մէջ, բացուած* 20 *Յունուար* 1949*ին, արդէն ունի* 45 *աշակերտ* :

Ժանթիյիի եկեղեցւոյ *կողմէ գնուած նոր չէնքին մէջ վերաբացուած է զպրոցը եւ ունի* 45 *աշակերտ*:

Այս ութ զպրոցներու երկսեռ աշակերտութիւնը զափարականով:

Տանջուած ու թափառական Հեան չի կրնար չներշնչել իրեն բախտակից որեւէ ժողովուրդ, նաեւ մեզ՝ Հայերս: Դարերու հարուածներուն *կուրծք տուած մեր ժողովուրդը չի կրնար չդիմանալ եւ չվարունակել իր կեանքը այսուհետեւ եւս*: *Շէնքերը որ կը կառուցուին ամէն տեղ, պէտք է ծառային միմիայն այդ մեծ նպատակին — պահպանումը հայութեան· անոր ոգիին, լեզուին, դպացումներուն եւ ազգային մեծ զուգափարականին* :

Լոս Անճէլըսի Հայ կեդրոնը, որու կառուցման մեծագոյն պատիւը կ'երթայ մեր ընկերներուն եւ համակիրներուն, պէտք է բլլայ զպրոց մը հին թէ նոր սերունդին համար· բլլայ յարան մը, ժողովարան մը՝ հաւաստարապէս հայութեան բոլոր խաւերուն եւ դաւանանքներուն համար: *Հայ կեդրոններուն միջոցաւ աչխատինք ծառայել Ամերիկային, եւ տեսնել մանաւանդ մեր հեռաւոր Հայրենիքը՝ իր յաւիտենական ժողովուրդով, իր լեռներով, դաշտերով, իր գետերով, լիճերով* :

Նոյնիսկ կեանքի այս ծանր պայմաններուն մէջ պիտի չվրիպինք մեր մեծ նպատակին մէջ, եւ հզօր յորձանքին մէջ ալ պիտի կրնանք մեր զբաղումները վեր պահել, եթէ մեր չէնքերը դարձնենք Հայ ոգիի եւ զգացումներու պահպանման եւ արծարծման անխորտակ ամրոցներ :

(*Խմբ· ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ, 28 Դեկտ.*)

Նոյնպէս մեզի համար նորութիւն մըն էր մեր նոր սերունդէն փոքրիկն Ալիքսան Նաքաչեանը որ գեղեցիկ կերպով նուագեց Հայկական եւ Ֆրանսական երգեր, ջերմ ծափերու մէջ: Երգեց նոյն – պէս Նոր Սերունդէն Օր· Իսկուհի Կարապետեան:

Գեղարուեստական բաժինը վերջացած ըլլալով Կապոյտ Խաչուհիները անխտիր բոլոր մանուկներուն բաժնեցին կաղանդի նուէրներ: Տեսնելու էր մեր մանուկներու ուրախութիւնը : Քեթոյ փոքրիկն Ալիքի նուագով սկսան հայկական եւ եւրոպական պարերը: Մեր թրքախօս մայրերը, դովելով Կապոյտ Խաչուհիները, կ'ըսէին.— Առաջին անգամ է որ կը տեսնենք այսպիսի ոգեւորութիւն :

Երեկոյթը փակուեցաւ Նոր Սերունդի քայլերգով :— Վ· Մուրատեան

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ալֆորվիլ.— Ֆ· Հ· Մ· Ը· Մ·ը, Ligue Parisienne de Footballին հրաւէրին վրայ, երեք կրտսեր մարզիկներ (քաոէ), Տէր Գէորգեան, Երամեան, Գ· Աքաչեան, զրկած էր Դեկտ· 11ի սէլէքսիոնի մրցումներուն :

Այդ օրը, մեր տղաքը մասնակցեցան վերջին մրցման, որ մուրք իջած ըլլալով չատ կարճ տեւեց (20 վայրկեան փոխանակ 70 վայրկեանի), եւ միմիայն Աքաչեան ընտրուեցաւ իրրեւ մասնակցող Բ· սէլէքսիոնի մրցումներուն: Յունուար 8ին մրցումներուն կը մասնակցէին, Բասինկի, Սթատ Ֆրանսէզ – Բէտ Սթարի եւ ուրիշ *համբաւաւոր խումբերու ընտրանիները*: Ներկայ էին G. Barreau եւ Ligueի պատասխանատու անդամները :

Գ· Աքաչեան վարպետօրէն խաղալէ վերջ նշանակուեցաւ իրրեւ մէկը 24 ընտրեալներուն, որոնց մէջէն պիտի զատուին բուն խումբին մարզիկները, *մասնաւոր դասընթացքներէ վերջ* :

Առաջին անգամ է որ հայ պատանի մը (Աքաչեան դեռ մինիմ է) *կ'արժանանայ այդ պատիւին*: Լուրջ եւ մտացի տղայ, իրեն կը մնայ ցոյց տալ իր մարզական արժէքը :

Յունուար 6ին, Ալֆորվիլի Ֆ· Հ· Մ· Ը· Մ·ի վարչութիւնը հրաւիրելով 30ի չափ հայ աղջիկներ, որոշեց կազմակերպել «Աղջկանց ճիւղ մը»: *Բոլոր ներկաները հաւանեցան մասնակցիլ այդ խումբին*:

Այդ կիրակի առաւօտ տեղի կ'ունենան մարզական խաղեր, մեծ խանդավառութեամբ :

Հայ աղջիկն ալ պէտք է մարզուի: *Մարզանքը անհրաժեշտութիւն մըն է թէ ֆիզիքական եւ թէ բարոյական տեսակէտով*: Ծնողներ քաջալերեցէք ձեր զաւակները որ մասնակցին «աղջկանց ճիւղին» եւ մարզուին : — Ռ· Ուզունեան

Ամէն օր հաւզար հոգի կը փախչին արեւելեան Գերմանիայէն արեւմտեան շրջանները, ինչպէս յայտարարեց գերման տարագիրներու նախարարը: Մօտերս 45·000 Գերմաններ կր սպասուին Լեհաստանէն: Տակաւին 500·000 Գերմաններ կ'ուզեն հեռանալ արեւելեան շրջաններէն :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Մարկրիթի Կապոյտ Խաչի *մասնաճիւղը, համախորհուրդ, թաղականութեան հետ եւ մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդին, Ակնունի խումբի, Յունուար* 15*ին առաջին անգամ ըլլալով տօնեց Մանուկներու Օրը, թաղիս աղդ· սրահին մէջ*: Ներկայ էին 80է աւելի մանուկներ, նոյնպէս ծնողքներ: Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի ընկերուհիները, «Քամ փորտան»ով բացին հանդէսը :

Կապոյտ Խաչի կողմէ տողերս գրողը բացատրեց օրուան նշանակութիւնը : Քեռոյ բեմ եկան 25 մանկապարտէզի սաներ, 3 — 6 տարեկան, *ուսուցչուհի Օր· Թէքթէլեանի առաջնորդութեամբ*: Բոլոր աչակերտները չատ մը ոտանաւորներ սորված էին: Ներկաները ջերմապէս ընդունեցին օրիորդին ջանքերը:

Նոյնպէս մեզի համար նորութիւն մըն էր մեր նոր սերունդէն փոքրիկն Ալիքսան Նաքաչեանը որ գեղեցիկ կերպով նուագեց Հայկական եւ Ֆրանսական երգեր, ջերմ ծափերու մէջ: Երգեց նոյն – պէս Նոր Սերունդէն Օր· Իսկուհի Կարապետեան:

Գեղարուեստական բաժինը վերջացած ըլլալով Կապոյտ Խաչուհիները անխտիր բոլոր մանուկներուն բաժնեցին կաղանդի նուէրներ: Տեսնելու էր մեր մանուկներու ուրախութիւնը : Քեթոյ փոքրիկն Ալիքի նուագով սկսան հայկական եւ եւրոպական պարերը: Մեր թրքախօս մայրերը, դովելով Կապոյտ Խաչուհիները, կ'ըսէին.— Առաջին անգամ է որ կը տեսնենք այսպիսի ոգեւորութիւն :

Երեկոյթը փակուեցաւ Նոր Սերունդի քայլերգով :— Վ· Մուրատեան

Ամէն օր հաւզար հոգի կը փախչին արեւելեան Գերմանիայէն արեւմտեան շրջանները, ինչպէս յայտարարեց գերման տարագիրներու նախարարը: Մօտերս 45·000 Գերմաններ կր սպասուին Լեհաստանէն: Տակաւին 500·000 Գերմաններ կ'ուզեն հեռանալ արեւելեան շրջաններէն :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (41)

ՄՈՒՐԱՏԻ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

— Ո՞ւր կ'երթաք, հարցուցինք :

— Այլեւս ապրելու ճար չկայ, անճնատուր ըլլալու կ'երթանք :

Դէպի մահ կ'երթային· քաջալերեցինք զիրենք եւ դրամ տուինք, որը մեծ դժկամակութեամբ վերցուցին· յորդորեցինք ոեւէ պատճառով անձնատուր չըլլալ, ու յաղթեցնելք իրենց դիտաւորութենէն ետ կեցնել զիրենք :

Իրենցմէ բաժնուելով, ուղղուեցանք դէպի Դ· զիւղը, կէս զիչերը անց էր· անմիջապէս զացինք Վ···ի տունը, որու մասին լսած էինք արդէն :

Աբիկա 38 — 40 տարեկան, առողջ եւ հուժկու կազմուածքով, միջահասակ, չազանակագոյն մազերով Ցոյն մըն էր· միջնակարգ կրթութիւն ստացած եւ հասուն մտքի ու դատողութեան տէր անձնաւորութիւն մըն էր, որ իր խելացի մարդու հասկացողութեան կը միացնէր զարմանալի յանդգնութիւն: Շատ տեղ մեր ճամբորդութեան միջոցին լսեր էինք իր մասին, եւ անիկա մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէր, կը դովէին իր ազնուութիւնը ու չատ կը սիրէին զինքը: Իր նիւթական կարողութիւններն ալ բաւական ընդարձակ էին, իր տունը կահաւորուած եւ զարդարուած էր քաղաքի տան պէս մաքուր եւ ճաչակաւոր կա-

սիներով :

Վ··· Նախ կարծեց, թէ մենք թշնամիներ ենք· Վասիլը զինք անձամբ կը ճանչնար, ինքզինքը յայտնեց, բայց մարդը տակաւին կը տատամսէր· առաջարկեցինք առանձնանալ իրեն հետ ու երբ սենեակը զացինք, յայտնեցի իմ ով ըլլալս: Եկաւ, համբուրեց ճակատս, աչքերէն արցունք դուրս թռաւ: Հրամայեց, որ մեր ընկերներուն տեղ պատրաստեն զիւղին մէջ, հոդ տանին անոնց հանգստութեանը ու զանոնք տեղաւորելէ ետքը նստեցանք սեղան: Կերանք, խմեցինք ու մխիթարմանյն խօսեցանք Հայերու կրած սարսափներու, Ցունաց քաղաքականութեան եւայլնի մասին:

— Մենք անպայման դաշնակից ենք Համաձայնական պետութիւններուն· հակառակ պարագային, ես կը թքնեմ իրենց վրայ··· Թուրքերու հետ ըլլալ··· եւ ես կ'ըսեմ՝ այն տեղն ես այլեւս Ցոյն չեմ :

Պատմեցինք մեր նպատակը, մեր բռնելիք ընթացքը, մեր ընդհանուր ծրագիրը :

— Պատրաստ եմ, ըսաւ, ամէն կերպ ձեզ աջակցելու :

Առաջարկեց դրամով դնել նաւ մը, ոչ թէ բանի դրաւել, եւ երբ րսինք թէ դրամ չունինք,

— Հոդ մի ընէք, ես իմ միջոցներովս կը հոգամ, ըսաւ:

Յայտնեց նաեւ, որ այդ կողմերը հայ յոյն խմբապետ մը, Իսթիլ, երկու հայ ընկերներով : Այդ յոյն խմբապետը 4 — 500 տուն հայ պահած էր, Ցոյներու խստիւ պատուիրած էր լաւ վարուիլ Հայերու հետ եւ ամէն կերպով օժանդակել : Հեռաչքրքրուեցանք եւ ուղեցինք իրենց ծանօթանալ· Վ··· լուր ղրկեց իրենց ու Իսթիլ եկաւ իր հայ ընկերներով եւ օգնականով: Երկուքը զինուած էին տանկական նոր ձեւի հրացաններով(*), մէկը՝ մարթինիով եւ ունէր թուր մը արծաթապատ երախակալով· ասոնցմէ զատ ունէին հրացան մը: Իսթիլ յաղթանդամ, 40 — 45 տարեկան անձ մըն էր· ծանօթացանք եւ համբուրուեցանք· իր օգնականը յոյն երիտասարդ մըն էր՝ բարձրահասակ, զեղազէմ, կ'ըսէին, թէ լաւ հրացանաձիգ է :

Մխբապետին վստահութիւնը կը վայելէր Հայ մը, Մարզուանցի Կարապետ, որ Պաֆրայի կողմերը մեծ գործեր կատարած էր· անիկա տխուր, սակաւախօս, արթուն եւ կարզապահ մարդ մըն էր: Երկրորդ Հայը փոքրիկ երիտասարդ մըն էր: Մարզուանցի Կարապետը չէր խօսեր, բայց իր դէմքի արտայայտութիւնով իր հիացումը կը յայտնէր մեզի :

Իսթիլ մեզ հրւիրեց իրենց բնակած զիւղը Մ·: Գնացինք Բ···ի տունը, ուր առանձին սենեակ մը յատկացուցին խմբապետին, Վասիլին եւ ինծի :

Բ··· չատ թուխ, չոր կազմուածքով, միջահասակ մարդ մըն էր՝ 42 տարեկանը անց· անիկա խորապէս զղուած էր Թուրքիայէն· բոլոր աւազակապետները, փախստականները իրեն տուներ ապաստան կը դտնէին· կ'ըսէր, թէ բաժակը լեցուած է այլեւս ու ամէն համբերութիւն՝ սպառած :

ՋԱԳԻԼ ԵՍԱՑԵԱՆ

(*) Ցունական հրացան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1955ին ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ մը պիտի սարքուի Փարիզի մէջ: Դործի ձեռնարկուած է արդէն: Նախկին մեծ արուեստահանդէսները տեղի ունեցան 1887ին, 1900ին եւ 1937ին, Սէնի ափերուն վրայ :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Վասիլ Քոլարով, մեռաւ երկուշաբթի օր, 72 տարեկան հասակին մէջ, սրտի հիւանդութենէ: Մտերիմն էր նախորդ վարչապետ Տիմիթրովի որ մեռաւ 1949 Յունիսին: Սոֆիայի անթելը եւ թերթերը ծանուցանելով իր մահը, կ'ըսեն թէ երկիրը կը կորսընցնէ «փորձառու դիւանագէտ մը որ խորապէս ծանօթ էր կեանքի բոլոր երեւոյթներուն, օժտուած՝ լայն հայեցողութեամբ եւ իմաստութեամբ»: Կառավարութիւնը հրամայեց ընդհանուր սուգ պահել երեք օր: Պատերազմէն ի վեր Քոլարով եղած էր առաջնեայ նախադահը Պուլկարիոյ հանրապետութեան, արտաքին նախարար եւ վերջապէս վարչապետ: Ծնած էր 1877ին, Շումէն, իրաւաբանական ուսում ստացած՝ Ժընեւի համալսարանին մէջ, ուր ծանօթացաւ ռուս տեսաբաններու հետ: 1902 – 3ին մասնակցեցաւ համայնավարական ժողովի մը, յետոյ ղրկուեցաւ Փլովտիվ (Ֆիլիպէ), բանուորները կազմակերպելու համար : 1908ին երկաթուղիներու ընդհ. գործադուլ մը սարքեցին Տիմիտրովի հետ եւ այնուհետեւ միշտ եղան սերտ գործակիցներ: 1919ին Մոսկուա դացին, մասնակցելու համար Գ. Միջազգայինի (Կոմինտէրն) հիմնադրութեան :Քոլարով ընտրուեցաւ ընդհ. քարտուղար Պուլկարիոյ համայնավար կուսակցութեան: 1923ին երկուքը միասին ապստամբութիւն մը սարքեցին , սակայն ձախողելով Եուկոսլաւիա փախան: Երկրորդ աշխարհամարտին Քոլարով պուլկարական բաժնի խօսնակն էր ռատիօ – Մոսկուայի մէջ: Պուլկարիա վերադարձաւ 1944 Սեպտ. 9ին, 22 տարուան պանդխտութենէ մը վերջ:

ԻՐԱՒՔԻ ԵՒ ՍՈՒՐԻՈՑ միացման ծրագրին առթիւ, Մ. Նահանդներու արտաքին նախարարու – թեան մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ իրենց քաղաքականութիւնն է չխառնուիլ: Իսրայէլիտի դրոցը փլաւ: Տնօրինուհին եւ դռնապանը փլատակներուն տակ մնացին:

ԻՆՏՈՆԵՍԻՈՑ հոյանտական բանակին նախկին սպաներէն Վեսթերլինկ ապստամբելով անկախ հանրապետութեան դէմ, 800 դինուորներու հետ գրաւեց արեւմտեան Ճաւայի դիւաւոր քաղաքը , Պանդունկ: Ցարձակումէն առաջ պատուիրած էր ձերբակալել դահլիճին անդամները: Զօրք ղրկուեցաւ ըմբոստութիւնը զսպելու համար: Վեսթերլինկ, որ հոյանտացի – յոյն – թուրք նախահայրեր ունի, իրրեւ հասցէ տուած է··· Պոլիսը: Կ'րսէ թէ 10 — 15 հազար դինուոր ունի եւ երկինքէն պաշտօն ստացած է այս գործը գլուխ հանելու :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ· — Տէր Գէորգ քահանայ Դաւիթեան , Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Դաւիթեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի իրենց տիկնոջ՝ ԵՐԻՑՈՒՀԻ ՄԱՐԻԱՄ ԴԱՒԻԹԵԱՆի մահուան քառասունքի առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հոգեհանգիստ այս կիրակի առաւօտ, 29 Յունուար, Հայ կաթողիկէ եկեղեցիին մէջ, ժամը 10·30ին, 10bis, rue de Thouin, Փարիզ (5):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Այրի Տիկին Շողիկ էլպիսեան եւ աղջիկը Անայիս էլպիսեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ժան Կուժոնի Հայոց եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ Պ. ՍԻՐՈՒՆ ԷԼՊԻՍԵԱՆի, իրենց զաւկին եւ եղբօր Աբա ԷԼՊԻՍԵԱՆի տապերոյը եւ հօրեղբօր ՆԻԿՈՂՈՍ ԷԼՊԻՍԵԱՆի յիշատակին :

Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 15ին Հ· Մ· Ը· Մ·ի դաշտին վրայ, Stade Atlantic, Մարսէյլի Հ· Մ· Ը· Մ·ը կը մրցի Salonի խումբին դէմ :

ՓԱՌԱՀԵՂ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՍԻԹԻՒՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ (Սերասեցի) վահուան 200ամեակին

փետրուար 5ին ժամը 20·45ին Mutualitéի *մէջ*, 24 rue St. Victor, métro Maubert Mutualité

Նախաձեռնութեամբ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՖՈՆՏԻ ՑԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ :

Նախագահութեամբ Հայ կաթողիկէ համայնքի առաջն. փոխանորդ ՀԱՑՐ ՓԻԼԻՔՃԵԱՆի

կը խօսին·— ՀԱՑՐ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, Պ.Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ, ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ, եւ ՑԱ – ԿՈՒԲ ՑԱԿՈԲԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին·— Դաշնակ Օր· ՃԻՆՃԵԱՆ, երգ Օր· ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ եւ Մ· ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ : Արտասանութիւն Օր· Ա· ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Պ· ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ :

Ջութակ Mr. **Robert Stoïtzner** (1er prix de Vienne) Մուտք 150 ֆրանք

ԻՏԱԼԻՈՑ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ կը խնդրուի բրենց բաժնեգիները վճարել տարեկան 3500 լիրի հաշուով, Բչ· Ե· Ազդումանեանի, Via Cappelari 3, Milano :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ·— Ֆր· Կապոյա Խաչի մասնաճիւղը՝ *կը տօնէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը* 3 — 7, *Ցոյներու սրահը* 5 rue Bonnefoi, *Լիոն* :

Հայերէնի դասընթացքի հետեւողներուն կողմէ, արտասանութիւն, երգ, եւայլն: Տօնածառ եւ նուիրաբաշխութիւն եւ զանազան անակնկալներ :

ՍԻՆԷ ՂԱԶՕ պիտի ներկայացնէ չարժանկար մը: Ճչդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԶՈՑՔ

կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս շաբաթ 28 *Յունուար, ժամը* 20ին:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՀԱԻԱՔՈՑՔ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ, ՋԱԻՆՇՏ , ՊԱՐ եւայլն:

Ճոխ պուֆէ մատչելի դիներով:

Salle Voltaireի *մէջ* , 22 rue Voltaire Alfortville

Մուտքը ազատ է :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Իսի լէ Մուլինոյի մէջ

Կազմակերպուած Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդի կողմէ : 27 Յունուար ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին, Սալ տէ Ֆէթ (Մկզօն տիւ Փէօփլը) Ave. Victor – Cresson, *Իսի լէ Մուլինօ :*

Կը ներկայացուի՝

ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ (Շիրվանզատէի)

մասնակցութեամբ «Ադամեան թատերախումբի »

Ղեկավար՝ ՇԱՒԱՆ ՍԱՐԵԱՆ

Հաղորդակցութիւն·— *Մէթրօ Մէրի տ'Իսի :*

Պատանեկան երեկոյթ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի, ժամը 3ին 10, Studio Caumartinի *մէջ*, 19a rue Caumartin : *Կը հրաւիրուին չրջանի բոլոր մասնաճիւղերու ընկերները :*

ՖՐ· Կ· ԽԱՉԻ Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Գալֆայեանէ 400 ֆր· փոխան ծաղկեպսակի , Տիկին ՌԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Այրի Տիկին Իսկուհի Անդրէասեան, Տէր եւ Տիկին Վազգէն Անդրէաս – եան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի , հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Շավիլի մատրան մէջ, իրենց ողբացեալ ամուս – նոյն, հօր եւ մեծ հօր՝ ԱԼԻՔՍԱՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ :

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Եդիպատացի կոմիտէին *ընդհ· ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը* 8·30ին, *սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :*

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆի Հ· Ց· Դ· Աբծիւ ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8·30ին, *դպրոցին սրահը,* 69 rue d'Arcueil : *Խիստ կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :*

ՌՈՄԱՆ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը եւ դասաւանդութիւնը՝ չորեքշաբթի 25 Յունուար, ծանօթ հաւաքատեղին: Սովորական ժամուն: Դասախօսութեան նիւթը «Ազատութեան արժէքը» :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր· Միութեան ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, 19 rue Damesmeի *սրճարանը, մեթրօ* Tolbiac : *Օրակարգ*·— 1· Նամակներ Ամերիկայէն, 2· Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆ·— Յառաջիկայ հաւաքոյթը այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 8ին, ծանօթ հաւաքատեղին (Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը): Զեկուցում՝ Պ. Ա. Խոնդկարեանէ, նիւթը՝ «1918 Մայիս 28ի ակտը» :

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԱԿԱՆ Միութեան ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, *իր սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :*

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՈՒՐԲԱԹ 27 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ժամը 10ին *հայկական ծէսով ձայնաւոր պատարագ* Ste. Madeleineի *պատմական եկեղեցին, Ս· Յովհան Ոսկեբերանի տօնին առթիւ :*

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie métro Miromesnil

Շաբաթ 4 Փետր·, ժամը 21ին

Նուագահանդէս՝ Ծանօթ դաշնակահարուհի

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն·— Bach, Mozart, Schuman, Chopin, Liszt, Roger – Ducasse *եւ* Գոհարիկ Ղազարոսեան :

Տոմսերը 100էն 500 *ֆրանք: Դիմել* Salle Gaveau – Durand (4 Place de la Madeleine) S. V. P. Agence*ներուն կամ* Bouchonnet, 45 rue la Boëtie :

ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է երկար ատենէ ի վեր սպասուած

«ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ գնահատուած է Ամերիկահայկական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով :

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմբռնելի ձեւափոխութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է բաժանորդագրուի, փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը: Գինը 1500 *ֆրանք :*

Դիմել հեղինակին·— **P. TOURIKIAN**

133 Bld. de la Libération, Marseille C.C.P. 74134

ՓԱՓԿԱՃՎԵԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԵՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄՐ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 26 Janvier 1950 Հինգշաբթի 26 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6061–Նոր շրջան թիւ 1472 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱԽ ՁԵՐ ԴՈՒՌԸ ԱԻԼԵՑԷՔ

Վերջին չորս – հինգ տարիներու ընթացքին, թերեւս չորս – հինգ անգամ չէ պատահած որ ուղղակի զրպարտանք փարիզի ամսակավար պաշտօնա – թերթին զարմանալի ցնդաբանութիւններով :

Քանի մը անգամ խմբագիր փոխեց այս չա – բաթաթերթը, բայց ոչին մնաց անփոփոխ,— ետ չմնալ միւս «յառաջդիմականներէն», մուր քսելու համար Դաշնակցութեան ճակտին :

Այսպէս, թերթը լայն բացաւ իր սիւնակները՝ «վաստակաւոր»ի մը տմարդի եւ զրպարտիչ զա – ռանցանքներուն առջեւ : Մինչեւ անգամ երբ ան հասարակ «մասայ»ներու կը վերածէր յեղափո – խական չարժումները :

Կարճատեւ կամ խաբուսիկ լրջութենէ մը վերջ, ահաւասիկ նորէն աչխուժացում : Ժանգո – տած սլաքներ՝ չաբթի չաբաթ : Ոչ միայն տեղա – կան արտադրութիւն, այլեւ ներածում՝ հեռա – ւոր Ամերիկայի թերթերէն : Բոլորն ալ վարակ – ուած՝ նոյն կուսակցապար մոլեռանդութեամբ,— ամէն գնով ճաղկել, անուանարկել, սեւցնել Դաշ – նակցութիւնը :

Դեռ վերջերս էր որ, «Յաւալի երեւոյթներ» խորագրով խմբագրականի մը մէջ պաշտօնաթեր – թը սարէն ձորէն պատմութիւններ կը հիւսէր, ա – պացուցանելու համար թէ Հ· Ց· Դաշնակցութիւ – նը «դրպարտիչ» է եւ «մատնիչ» :

Եւ ի՛նչ սրտառուչ ափսոսանք·

— « Եթէ Հ· Ց· Դաշնակցութեան հիմնադիր – ները հրաշքով մը յառութիւն առնէին, ողոկաձիով պիտի դատապարտէին ինչ որ այսօր կը կատարեն իրենց յաջորդներուն զանազան երկիրներու մէջ : («Ազատագրութիւն», 17 Դեկտ· 1949) :

Միեւնոյն տեղն սրտցա՛ւ կոչ մը·

— « Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը միայն վարիչ – ներ չունի սակայն : Ունի նաեւ հազարաւոր շար – քայիններ, որոնք այնքան հայրենասէր են որքան իրենց կուսակցական եակառակորդները : Այս շար – քայիններուն վրայ պարտականութիւն կը ծանրա – նայ զգաստութեան հրաւէր ուղղել իրենց վարիչ – ներուն, որոնց մէջ ալ մտտի են թէ կը գտնուին պառկեցտ մարդիկ, որոնց խիղճն ալ չի կրնար չընդվզիլ զրպարտութեան այս ստորին արարքի մը դէմ» :

Պետի բացատրենք թէ ի՛նչ փաստերու վրայ կը հիմնուի ամսկավար պաշտօնաթերթը, իր քսութիւնը ապացուցանելու եւ մեռելները անգամ ոտքի հանելու համար :

Այսօր կը դոհանանք պարզելով զռեհիկ նեն – դամտութեան մր երկու երեսները·

Առաջին անգամ չէ որ այս պարոնները — եւ ուրիշ քսու տիպարներ — կը փորձեն մոլորեցնել հանրային կարծիքը, դովաբանելով Դաշնակցու – թեան երէկուան վարիչները եւ մրոտելով անոնց յաջորդները :

— « Սրանք երէ՞կ էին ատում թէ այսօր» , կը հարցնէր մեր ողբացեալ Շահրիկեանը, այսպիսի պարադաններու մէջ :

Եւ պատասխանն ալ կուտար, նոյն վճռակա – նութեամբ ·

— Ատում էին երէկ, ատում են այսօր :

Արդարեւ, բաւական է թղթատել Պոլսոյ եւ արտասահմանի հակադաշնակցական թերթերուն հին հատւածները, իմանալու համար թէ ի՛նչեր կը խօսէին ու կը գրէին Դաշնակցութեան երէկ – ուան վարիչներուն համար :

Կը բաւէ թղթատել միայն 1908ի Օամ· Սահ – մանադրութեան հռչակումէն մինչեւ 1922ի ար – տադարձ եղած հրատարակութիւնները :

Ջախջախիչ փաստեր պիտի գտնէք նոյնիսկ իրենց պատմուճան մամուլին մէջ :

Իրենց համար ալ դադտնիք չէ այս պարա – գան : Եւ սակայն կը չարունակեն կեղծել, այն տպաւորութիւնը ձգելու համար թէ դիտեն չար – գել արժանաւոր Դաշնակցականները :

Նոյն կեղծիքն է որ ըսել եւ գրել կուտայ թէ՝ Դաշնակցութեան չարքերը ազնիւ, հայրենասէր տարրեր են, իսկ վարիչները՝ հայրենադաւ կամ չարագործ մարդիկ :

— Տղա՛ք, ղղաստութեան հրաւիրեցէք ձեր վարիչներ :

Դաշնակցականներու մէկ պատասխան ունին այս կարգի քսութեանց համար .

— Նախ ձեր դուռները ալեցէք : Շ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

Բանաստեղծ Վ· Տէրեանի մահուան երեսնամ – եակի առթիւ, Երեւանի Գրողներու Տանը տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր նիստ : Ներածական խօս – քով հանդէս եկաւ բանաստեղծ Նայիրի Զարեան – ը : Ապա լսուեցաւ զեկուցում Տէրեանի կեանքի եւ գործունէութեան մասին : Ցետոյ Դերենիկ Դէ – միրճեանը եւ Ստեփան Զորեանը պատմեցին իրենց յուշերը՝ բանաստեղծի մասին :

Եղան արտասանութիւններ՝ Տէրեանի բանաս – տեղծութիւններէն եւ երգեր : Երիտասարդ բա – նաստեղծ՝ Գէորգ Էմինը արտասանեց իր «Մահը» բանաստեղծութիւնը, նուիրուած Վ· Տէրեանին :

ԵՐԵՒԱՆի «Կոմիտաս» պետական երաժշտա – նոցին մէջ տեղի ունեցաւ երիտասարդ երգահան – ներու հանդիպումը : Կը մասնակցէին երիտասարդ երգահանները՝ Ստալինեան պսակաւոր (լաու – րիատ!) Ալէքսանդր Յարութիւնեանը, Արմօ Բա – բալեանեանը, Էդուարդը եւ ուրիշներ : Այս առթիւ ղեկուցում տուաւ երաժշտութեան պրօֆ· Գէորգ Տիգրանեանը : Ըսաւ թէ երիտասարդ երգահան – ները, իրենց պայծառ եւ կենսուրախ ստեղծագոր – ծութիւններով կ'արտայայտեն սովետական մար – դու երջանիկ առօրեան, «որու համար մենք ա – մենքս էլ երախտապարտ ենք հանճարեղ առաջ – նորդ մեծ Ստալինի հոգատար դուրգուրանքին» : Ցետոյ երիտասարդ երգահանները նուագեցին կը – տորներ իրենց գործերէն :

ՊԵՏՀԱՄԱՏ լոյս ընծայեց Ստալինեան պսա – կաւոր Պաւլենկոյի «Երջանկութիւն» վէպը, որ կը բաղկանայ երկու հատորէ : Գրուած է 1945–46ին :

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ լեզուներու բաժինը կը պատրաստէ վրացերէն եւ հայերէն լե – զուներու համազրական քերականութիւն եւ վրա – ցերէնէ – հայերէն բառարան : Կը պատրաստէ նա – եւ՝ հայ – ռուսերէն քառահատոր բառարան եւ հայերէնէ թուրքերէն բառարան : Վերջին աչխա – տանքը յանձնուած է հայրենադարձ պրօֆ· Ա· բ – րահամեանի :

ԼԵՆԻՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 26ամեակին առթիւ, ժո – ղովներ տեղի ունեցան Հայաստանի բոլոր դիւղե – րուն եւ քաղաքներուն մէջ : Երեւանի մէջ հանդի – սաւոր նիստին նախագահական սեղանի չուրջ նս – տած էին Գ· Արութինով, Պողոսով, Կարապետ – եան, Քոչինեան եւ ուրիշներ : «Քսանըվեց տարի առանց Լենինի, Լենինի ճանապարհով — այս վերնագրով զեկուցում տուած էր կեդր· կոմիտէի քարտուղար Գրիգորեան : Զեկուցանողը մասնա – ւորապէս չեչտած է որ «ժողովուրդների սիրելի ա – ռաջնորդ Ստալինի գլխաւորութեամբ հայ ժողո – վուրդը այս 26 տարիներին զգալի նուաճումներ է ունեցել» :

ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆի «Ստեփան Լիսիցեան» աղգագրական բաժինը կազմուած է սովետական կարգերուն հաստատուած առաջին օրէն : Բաժնի առաջին տնօրէնը՝ դասախօս Երուանդ Լալայեան 1930էն Լիսիցեանի հետ կատարեց բազմաթիւ արչաւներ երկրի զանազան վայրերը եւ ձեռք բե – րաւ մեծ քանակութեամբ նիւթեր, որոնց թիւը կը հասնի տասը հազարի : Վերջին 3 տարիներուն աղգագրական բաժնի աչխատողները գրած են կարգ մը ուսումնասիրութիւններ, ինչպէս Վարդ Պետրոսեանի «Արտաչատի չրջանի կոլխոզային գիւղի պատկերը սովետական կարգերում», բա – նասիրական գիտութիւններու թեկնածու Ամիրա Ազատասուի « Քրտական գիւղի վերակառուցումը սովետական չրջանում» եւայլն :

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՒԹԻՒՆԸ

Գրած էինք թէ Գարեգին կաթողիկոս Պէյ – րութի ամերիկեան հիւանդանոցը փոխադրուած է, տկարութեան մը հետեւանքով :

Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին կողմէ հրատա – րակուած զեկոյց մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ այս մասին ·—

Գարեգին կաթողիկոս , Դեկտեմբերի սկիզբ – ները ցաւեր եւ պրկումներ զգալով իր աջ սրունքին եւ բազուկին վրայ, կաթողիկոսարան հրաւիրուե – ցաւ Ամերիկեան հիւանդանոցի բժշկապետ Պ· Տօքթ· Յ· Ենիգոմչեան, որ յետ քննութեան նկա – տեց թէ արեան չրջանը դանդաղ կը կատարուէր եւ յարմար դատեց որ Հայրապետը հիւանդանոց փո – խադրուի բժշկական ընդհ· քննութեան մը ենթար – կուելու համար :

Ն· Ս· Օծութիւնը Դեկտեմբերի 19էն 27 Ամե – րիկեան հիւանդանոցին մէջ մնալով քննու – թեան ենթարկուեցաւ բժ· Ենիգոմչեանի անմիջա – կան հսկողութեան ներքեւ : Քննութեան արդիւնքը ցոյց տուաւ որ կաթողիկոսը կը տառապէր թեթեւ սկնդերակութենէ մը : Անհրաժեչտ դարմանումնե – ր կատարուելով հիւանդանոցին մէջ, Դեկտեմ – բերի 27ին Հայրապետը վերադարձաւ Ս· Աթոռ եւ վերսկսաւ իր գրական եւ վարչական գործերը :

Գերմանիաները տեղի կուտան Սարի խնդրին մէջ

Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը Գչ· օր բացառիկ նիստ մը գումարելով, քննեց Ֆրանսական մարզպանին՝ Պ· Ֆրանսուա Փոնսէի բողոքագիրը՝ գատական նախարար Տէհլէրի յայ – տարարութեանց եւ Պ· Եաքոպ Քայզէրի յուչա – գրին դէմ :

Առաջինը բանախօսութեան մը առթիւ ըսած էր թէ Գերմանիան միչտ չանցաւոր եղած չէ վեր – ջին 200 տարիներու չարժակողական պատերազմ – ներուն մէջ : Իսկ երկրորդը — նախարար համա – գերման գործերու ,— կ'առաջարկէր Սարի չրջանը համարել իբրեւ գերմանական հանրապետութեան 12րդ երկիրը : Եւ կ'աւելցնէր թէ Գերմանիան պէտք չէ Միացեալ Եւրոպայի խորհուրդին մասնակցի անոր հետ միաժամանակ :

Նախարարական խորհուրդը այս առթիւ զե – կոյց մը հրատարակեց որ կ'ըսէ ·— «Դահլիճը այս առտու, նախազահութեամբ վարչապետին եւ ի ներկայութեան բոլոր նախարարներուն քննեց այն դիտողութիւնները որ եղած են Գերմանիոյ եւ ար – տասահմանի մէջ, Պ· Տէհլէրի յայտարարու – թեանց եւ միաւորման նախարարին մէկ յուչագրի մասին : Կառավարութիւնը միաձայնութեամբ վճ – ռեց անվարան չարունակել գործակցութեան քա – ղաքականութիւնը արեւմտեան Դաչնակիցներուն հետ, լաւ յարաբերութիւններ հաստատել Ֆրան – սայի եւ Գերմանիոյ միջեւ եւ քաջալերել եւրո – պական միութեան գաղափարը :

« Կառավարութեան կարծիքով, բարւոք յա – րաբերութեանց հաստատումը Ֆրանսայի եւ Գեր – մանիոյ միջեւ, եւրոպական գաղափարին քաջալե – րումը այնքան վճռական կարեւորութիւն ունին որ, բոլոր չահակիցները պարտաւոր են ուչա – դրութիւն ընել որպէսզի Սարի խնդիրը չխանգա – րէ խոստմնալից կացութիւն մը : Կառավարութիւ – նը միաձայնութեամբ անհրաժեչտ կը գտնէ որ ա – մէն չանք վերծուի բացատրելու համար գերման ժողովուրդին թէ իր ապագան սերտօրէն կապուած է արեւմտեան Եւրոպայի ապագային եւ թէ հարկ է վճռապէս ընդդիմանալ բոլոր աղգայնական ձգ – տումներուն, ինչ ուղղութիւն ալ ունենան» :

Այս պաչտօնական զեկոյցէն վերջ, կառավա – րութեան տեղեկատու գրասենեակին վարիչը հը – բաւիրեց գերման մամուլի ներկայացուցիչները առ այժմ մէկդի դնել Սարի խնդիրը : Այս առթիւ ըսաւ թէ կառավարութիւնը վճռած է կարելին փորձել, մեղմացնելու համար այս հարցին հետե – ւանքով յառաջ եկած կացութիւնը : Սարի չրջանին մէջ կը քննուի միջազգային դիւանագիտա – կան միջոցներով :

Իրաղեկ աղբիւրէ կը հաւաստուի թէ հաւանա – բար Անգլիա եւ Մ· Նահանգները պաչտպանելով հանդերձ ֆրանսական տեսակէտը, խորհուրդ տը – ւած են Ֆրանսայի չանդիլ Սարի ածխահանքերուն երկարատեւ վարձակալութեան վրայ, որ կրնայ վնասել հաստութեան դաչնադրին :

Ուրիշներ ալ կը հաւաստեն թէ գերմանական կառավարութիւնը ստիպուած էր զսպել ազգայ – նական եւ լրագրական ելոյթները, առանց հրա – ժարելու իր հիմնական տեսակէտներէն :

Այդ պարադայի մէջ, Սարի չրջանը կը պահէ իր ինքնավարութիւնը, տնտեսապէս կապուելով Ֆրանսայի հետ : Վերջնական կարգադրութեան համար կը սպասուի հաչտութեան դաչնագրին :

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՊԻՏԻ ՑԱՆՁՆՈՒԻՆ

Ֆրանսական գործակալութեան թղթակիցը կը հեռագրէ Դամասկոսէն ·—

Ներքին նախարարութեան ուղղուած նամա – կով մը, Ոստիկանութեան եւ Ապահովութեան ընդհ· տնօրէնը կը յայտնէ թէ բազմաթիւ Հայեր, որոնք Սուրիայէն Ի· Մուրիւն մեկնած էին , գաղտնաբար սուրիական հող կը վերադառնան , Թուրքիայէն անցնելով : Ոստիկանութեան տնօրէ – նը կ'աւելցնէ թէ՝ այս Հայերը Սովետ· Հայաս – տան մեկնած եւ իրենց սուրիական հպատակու – թիւնը կորսնցուցած բլլալով, հրահանգած է սահմանային պահականոցներուն Թուրքիա ղրկել դանոնք :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գչ·) .— Սթերլին 980 (910) , տո – լար 349.40 (394) , դուից· ֆրանք 81.35. (91) , նա – փոլէոն 4260, սթերլին 4880, դուից· ոսկի 4050, տոլար (20) 20.200 ճոյլ ոսկի 579 հազար ֆրանք :

ԲԱՐԻ ԵՒ ՔԱՋ ՀՈՎԻՒԸ

Փարիզէն եւ Ալֆորվիլէն վերջ, Լիոնի Ազգ. կեդր. վարչութիւնն ալ, ոտնեց Նիկոմիդիոյ վանահայր Սահակ արք. Պետիկեանի մահուան յիշատակը՝ հոգեհանդիսով մը։

Սահակ արք. աւելի քան չորս տարի տիրաբար վարեց Նիկոմիդիոյ թեմին ազգային ու եկեղեցական գործերը, իբրեն ներկայ 50 — 60 քաղաքներով ու գիւղերով։ Անիկա լի ու լի արժանի էր այն մակդիրին, զոր տուած էր տարի – ներ առաջ, լուսահոգի հայրս ի կենդանութեան. — « Սահակ Շինող»։

Բայց ո՞ւրկէ սկսիլ եւ ո՞ւր վերջացնել։ Այնքան բեղուն է այդ շրջանը եւ արժանի լուրջ ու – սումնասիրութեան։

Ես այստեղ պիտի չիջեմ մէյն քանի մը կտոր յուշեր ու դէպքեր, աչքի առջեւ ունենալով առաւելապէս Պարտիզակի շրջանը։

Սահակ արք. մեծ էր իր պարթեւ հասակով, կուրծքը ծածկող ալեփառ մօրուքով, այլ մանաւանդ ժողովուրդին հանդէպ ունուցած իր անսահման սիրով ու նաեւ դիւանագիտութեամբ։

Ամէն եկեղեցականի տրուած չէ սիրուիլ ու յարգուիլ ժողովուրդին կողմէ անխտիր՝ յիսուն եւ աւելի տարիներ։ Ողբացեալ առաջնորդը Աւետարանին այն հովիւ քաջն էր, «որ զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց»։

Թշուառներուն եւ զրկուածներուն հայրն էր ան առաւելապէս։ Անձնական դրամ չունէր։ Աղ – քատ ապրեցաւ, անօթի մեռաւ։ Կը պատմեն թէ քէնոտած ու հացադուլ էր ըրած։

Տարիներով չդանձուած իր ամսականներն ու մուգաթաները (թեմերու տարեկան եկեղեցական տուրք) կը յատկացնէր հանրային ու բարեսպա – տակ ձեռնարկներու, որոնք բազմաթիւ էին իրվիճակին մէջ։

Իր որոշումով եւ անձնական ներկայութեամբ, մինչեւ իսկ գործօն աշխատութեամբ, — ուսով հող ու տախտակ կը կրէր — կառուցուած են դպրոց, եկեղեցի, չերամատուն, բաղնիք, խճուղի, աղբիւր, եւն.։

Հիմնեց հայկական նոր գիւղեր, նորեկ գաղթականներուն համար, դուռ հայկական անուններով.— Արամ Գիւղ, Հայ Գիւղ, Մանուչակ, եւն. եւն.։ Շինեց նոյնիսկ մզկիթ մը թուրք գիւղացիներուն համար։

Իր դիւանագիտութիւնը այնքան նրբին էր, որ կրնար հաշտեցնել Աւետարանին վարդապետու – թիւնը՝ Գուրանին հետ։ Սանձելով այսպէս թուրք չէրքէզ – թաթար ժողովուրդներուն վայրագ բնազդները՝ հանդէպ Հայերուն։ Եւ իրօք ոչ մէկ լուրջ միջադէպ պատահած է իր թեմին այլացեղ ժողովուրդներուն միջեւ, իր պաշտօնավարութեան ընթացքին։

Եկեղեցանուէր, աւանդամոլ ու պարզուկ այդ հանդամանքներով ալ կը գրաւէր ժողովուրդին սիրտն ու հոգին։

Իրագեկները կը պատմեն թէ՝ երբ առաջնորդը կ'այցելէր գաղթականներու նոր գիւղերը եւ կը հարցնէր իրենց գիւղին անունը, անոնք կը կրկնէին հինը, օրինակ՝ Զախախ քէօյ։ Ու ժողովուրդին մէջ ծալապատիկ նստած, կը յիշեցնէր ու կրկնել կուտար.— Արա՛մ գիւղ, Արա՛մ գիւղ ...

Կամապաշտ եկեղեցականի համբաւը հանած էր։ Ճիշդ է որ կորովի անհատականութիւն մըն էր հանդուգնայար։ Իր յամառութիւնը սակայն, կը կատարար այն բանին մէջ, որ կը հաւատար իր առաքելութեան՝ հիմնուելով տարիներու իր փորձառութեան վրայ եւ յանուն ժողովուրդի չահերուն, որոնց անտեղեակ պաշտպանն էր ինք։

Ըստ իր յայտարարութեան «դրաբարճա» չէր գիտեր, եւ ընդհանրապէս հեղնանք ունէր զրոյցներուն հանդէպ։ Սակայն անոնք ներողամտօրէն կը վարուէին, դիտնալով իր անսահման ժողովրդասիրութիւնը։

Պատահած են դէպքեր, որոնց կարգադրութեան համար Պոլսոյ պատրիարքարանը անզօր դտնուելով՝ ինք ներկայացած է անձամբ կարմիր բռնակալին եւ ձեռք ձգած իր փափաքածը։ Նոյն իսկ պատուանշանի եւ ոսկի ժամացոյցի արժանացած։

Նշանաւոր է իր մէկ նուէրը Սուլթան Րէշատին.— վակոն մը Ատափազարի դղրում։ Այլաբանական իմաստով եղած նուէրը մը անշուշտ։

Իր թեմին իւրաքանչիւր գիւղի եւ քաղաքի հոգեբանութեան ու թերութիւններուն տեղեակ էր խորապէս։ Արբանպէկկին ու Չէնկիլէրցին տարբեր բառով կ'որակէր, Պարտիզակցին ու Ատափազարցին տարբեր։ Պարտիզակցիներու մասին կ'ըսէր քարոզի ընթացքին.— «Անոնք տախտակ չափիկ կր հաղնին, դրաբարճա կր խօսին», ակնարկելով անոնց քիչ մը եւրոպական ձեւերուն։ Իսկ ամէնէն չատ սիրած ժողովուրդը, թերեւս Իզմիթցիներէն աւելի, Ատափազարցիներն էին, զոր կ'որակէր « Ատուածարեալ ժողովուրդ»։

Առ ոմն Քննասէր

Մեր երջանկայիշատակ հիմնադրին՝ Մխիթար Աբբահօր մահուան երկհարիւրամեակին առիթի կամ պակաս հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Վիեննի մէջ։ Օրաթերթ թէ պարբերաթերթ՝ խանդավառ սիւնակներով փութացին հաղորդելու հա – յոց հայութեան ինչ որ իրենց պատկանեալ դաղթավայրին մէջ կատարուած էր ի յարգանս Մխիթարեայ յիշատակին։

Այս քաղցրալուր համանուագին սակայն ին – չո՞ւ խառնուէին եւս անժամ եւ անպատկան վէճերու խժալուր ձայներ ...։

« Ծառայ»ի պատուարժան ընթերցողներուն ծանօթ է պ. Բարկէն Գավէզի բարեյօժար յօդուածագործքը, որով կը դիտէր պատուադիր ըլլալ Մխիթար Աբբահօր անձին ու գործին։ (Ծառայ, թ. 1249, 5 Մայիս 1949)։ Բայց յանկարծ իր թիկունքին կայնած տեսաւ «աւելի տեղեակ շրջանակէ մը» եկող մէկը, որ ձեռքին մէջ գրիչն հակառակ դարձուց — ուղղելու համար զայն ուրիշներու դէմ... որպէս թէ ճշդումներ ընելու (Ծառայ, թ. 1277–78, Յունիս 8—9) Ծանօթ են նաեւ Հ. Վահան Ինգլիզեանի այդ կապակցութեամբ կատարուած կարգ մը «ճշդումներ»ը (Ծառայ, 1949, Սեպտ. 20 եւ Հոկտ. 7)։

Եւ ահա երեւան եկաւ մի ոմն «Քննասէր» որ դողդոջ անդէմ օրուան նշանակութեան՝ փութաց ասպետի մեռաղեայ դիմակն երեսին՝ խոյանալու Հ. Ինգլիզեանի վրայ, որ յանդղներ էր պ. Գավէզի «ճշդումներուն» վրայ իւրովսանն ճշդումներ կատարել։

Ներկայ տողերովս չեմ դիտեր պաշտպանել Հ. Ինգլիզեանի յօդուածն ինքնին կամ անոր բովանդակութիւնը, նկատելով որ Pleno titulo Քննասէրը լայնօրէն իւրացուցեր է une fin de non recevoir-ի սկզբունքը։ Ցայտնի է թէ ամէն տրամաբանութիւն, պատճառաբանութիւն եւ ամէն փաստարկութիւն՝ դիտակցօրէն ուղղուած կ'ըլլայ ընդդիմադիր կողման մտքին — ոչ կամքին, զի կամքն յաճախ մէկ բան միայն դիտէ. կանխաւ մերժել իրաւարարի վճիռը։

Իրրեւ ընթերցող հասարակութենէն մին՝ պիտի յօժարէի վերլուծել «Քննասէր»ին կերպը, որով կը ֆնճասիրէ յարուցուած խնդիրները,— առանց սակայն զոյգն իսկ չուք նետելու Վենետիկի յարդոյ Միաբանութեան վրայ։

Եւ նախ, երբ ախոյեան մը ընտրած իր դրչին՝ հրապարակ կուգայ ի տես հանրային կարծիքին, ինչո՞ւ «մթին կետնս վարդի» նման՝ կը ծածկէ իր ինքնութիւնը, կը վերապահէ իր անունը, մինչ դիմացինը կը ներկայանայ հանրութեան ճակատը բաց։

Յ.— Ինչո՞ւ բարեմտին Պ. Գավէզի դրիչը կը դործածէ չահատակիչ ոգուով—ապա դրելու համար թէ «Ուստի իրրեւ անկեղծ նկարագրի տէր մարդ, իր նախկին դրութիւնը սրբագրած էր, առանց սակայն վիրաւորելու մէկը»։ Մենք, իհարկէ, պէտք չենք տեսներ կասկածելու Պ. Գավէզի անկեղծ նկարագրին վրայ... ոչ ալ վաղնջուց դէպքերուն յիշատակովը ջղագրգիռ դողալու։

3.— Ինչո՞ւ կը վերագրէ Հ. Ինգլիզեանին զայրոյթ («զայրացած հրապարակ իջած էր»)։ Բոլոր հայերէն կարդալ դիտցողները թող չօշափեն իրենց մտաւորով Հ. Ինգլիզեանի դրած տողերը, դտնելու այն բառը, այն նախադասութիւնը եւ այն պարբերութիւնը, ուր զայրոյթ կը մխայ հակամէտ՝ պայթելու։

4.— Ինչո՞ւ ամբողջ յօդուածին մէջ փաստելով կը խորչի Վիեննայի Միաբանութեան համար գործածելէ «Մխիթարեան» անունը։ Ստոյգ թէ անուշադրութեան արդիւնք չէ այդ, այլ մանաւանդ հաւատոյ դաւանութիւն մը։ Վիեննայի Միաբանութիւնը, ըստ իրեն՝ չէ «Մխիթարեան»։ — Ինչո՞ւ։ Վանդի «Ամէն պարագայի մէջ ծանօթ է այսօր ամէնուն որ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադիրն է Մեծն Մխիթար Աբրահամը, անոր Մայր – Աթոռը, Սուրբ Ղազար, հարազատ յաջորդն ալ այսօրուան սոսկ Աբբան, մինչ վիեննական Միաբանութեան առաջին հիմնադիրը, Հ. Աստուածատուր Բարիկեան» — կ'ըսէ Նադիր, Հ. Աստուածատուր Բարիկեան։ Ահա ասոր համար ըսինք քիչ յառաջ դաւական լեզուի յատուկ բացատրութեամբ, թէ Հ. Ինգլիզեանի դատը կանխաւ իսկ մերժուած է։ Իր այս չքնաղագիւտ պատգամին՝ ամբողջ աշխարհ մկայ կը բռնէ.— «Այսօր ամէնուն ծանօթ է»... Այո՛նքան, ոչ մէկուն, ոչ իսկ իր նախասիրած Միւլէրմանսի, որ Քննասէրին իսկ յիշատակած դրութեան մէջ կ'ըսէ. On le voit, si les Méchitharistes de Vienne se séparaèrent de la maison-mère ils restérent cependant attachés à l'esprit de leur fondateur». Միւլէրմանս, կր վերջացնէ իր դրախօսականն հետեւեալ յատակ խօսքերով. Quoiqu'il en soit, les Méchitharistes de Venise et de Vienne n'ont cessé de contribuer hautement au prestige de la culture nationale. Par leurs recherches d'érudition et leurs travaux litteraires, ils se sont montrés les uns et les autres, les dignes disciples de leur illustre fondeteur. Méchithare de Sebaste. (Le Muséon, Revue d'Etudes Orientale, Tome XLIII, cahiers 1—2։

Այսպէս «ծանօթ» է Վիեննայի Միաբանութիւնը՝ բոլոր ազգային եւ միջազգային – եկեղեցական, պետական եւ դիտնական միջավայրերու մէջ։ Միակ բացառութիւնը Քննասէրն ինքն է, որ եթէ Ա. դարուն Անտիոքի մէջ ապրած ըլլար՝ պիտի դոչէր միւս եկեղեցիներուն. «Առաջին անդամ մենք դործածեր ենք «Քրիստոնեայ» անունը, դուք ինչ անունով որ կ'ուզէք կոչուեցէք — Պօղոսեան թէ Ալօղոսեան, թէ Կեփասեան — բուն քրիստոնեան մենք ենք, մերն է հիմնադիրը ...։

5.— Ինչո՞ւ Քննասէրը կր հեգնէ դՀայր Ինգլիզեան, երբ կեղծ մհամառութեամբ կր հարցնէ .— «Օհմ հասկնար թէ ինչո՞ւ Հ. Ինգլիզեան իր տարփոդած վաւերաթղթերուն մէջէն տկարներն ու աննպաստներր հրապարակ հանած է։ Ցամբած աեւ կարելի՞ է յուր առնել»։— Որովհետեւ իր ընթերդողներուն կարճատեւ յիշողութեան վրայ ըրած ոտայ կր թուի իր հայհոյ՝ յիշենք Հ. Ինգլիզեանի խօսքերր .— «Բարեբախտաբար պետական – քաղաքային այդ դիւանները միշտ մատչելի

Ըսեմ ի պատիւ Ատափազարցիներուն, որ լրաւունք ունէր այդ յորջորջումին մէջ։ Ես անձամբ տեսած եմ անոնց եկեղեցասիրութիւնը, հայրենասիրութիւնը եւ մանաւանդ հիւրասիրութիւնը որոնց մասին օր մը թերեւս պատեհութիւնը ունենամ դրելու։

Սահակ արք.ի սրամիտ ու հեղնող քառղներէն չատերը առակի կարդ անցած են։

1914 — 18ի պատերազմի սկզբնական օրերուն, թուրք դինուորի յաղթութեան եւ դոհարանական մադթանքի արարողութիւն տեղի կ'ունենայ, Իզմիթի Հայոց եկեղեցիին մէջ, ի ներկայութեան կուսակալին եւ դինուորական ու քաղաքային բարձր պաշտօնատարներու։

Առաջնորդը կը սկսի քարոզը, բաղդատականն ընելով հզօրին ու տկարին միջեւ։(Այս պարագային՝ Համաձայնականներուն եւ Թուրքիոյ)։ Ու խորհրդածութիւնները խորացնելով կը դոչէ.

— « Հէյ ախմախ եղեկիէլ թաղաւոր, թօփ չունիս, թուֆէնկ չունիս, ինչի՞դ ես կիվէնմիշ եղեր։ Իսկ մեր թագաւորը թօփ ալ ունի, թիւֆէնկ ալ ունի, հաթթա միթրայեօզ»։

Իր դուչակութիւնը կատարուեցաւ։ Թուրքը պարտուեցաւ չարաչար։ Սակայն բնաջնջուեցաւ եւ հայ ժողովուրդը։

Իրրեւ երախտագիտական արտայայտութիւն Սահակ արք.ի ծառայութեան, Աւետարեւմուտեան կայսրը կը միջամտէ Պոլիս՝ թուրք կառավարութեան մօտ, որպէսզի աքսորէն եւ վերադարձնեն առաջնորդը։ Հետախուզիչ ջոկատ մը կը դտնէ զինքը կիպիչ անապատին մէջ, չրջապատուած իր հօտի խլեակներով։ Կը հաղորդէ վերադարձի հրամանը։

— Մինակս ո՞ւր երթամ ես, որո՞ւ թողում այս գառակները։ Անոնք ուր, ես ալ հոն», կը պատասխանէ, ու կը մերժէ հրամանը։

Ու երբ հրաչքով ազատուած՝ իր Առաջնորդարանը պիտի վերադառնար, իր հօտի մնացորդացը արժանավայել ընդունելութիւն մը ըրաւ իրեն, Պոլսէն մինչեւ Իզմիթ։ Կառքին ձիերը քակուեցան եւ մարդիկ լծուեցան անոր, ուրախութեան եւ վշտի արցունքը իրենց աչքերուն ...

Բայց մեզի եւ իրեն տրուած չէր երկար վայելել այդ ուրախութիւնը։ Ու այս անդամ բախտը դինքը նետեց իր ժողովուրդի մէկ մասին հետ, Պուլկարիա, ուր վակեց իր աչքերը յաւիտեան։ Աւելի քան ութսուն տարիներու բեռով. բայց առոյգ՝ կորովով ու իմացականութեամբ։

Գրելու եւ աշխատելու իւրայատուկ ձեւ մը ունէր։ Ծալապատիկ նստած բազմոցին վրայ, ինք անձամբ կը կատարէր բոլոր թղթակցութիւնները։ Դիմի մը որ բեւեռադիր կարդալու չափ դժուար էր։ Համառօտագրուած ու պատիւներով լեցուն. լայն միջանքներ ու լուսանցքներ։ Վերջաւորութեան՝ թուականը, օրը ու նաեւ օրուան ձայնը՝ ակ, բա, գա եւն.։ Ստորագրութեան առջեւ անխուսափելի Ա. Ծ.ն (խոնարհ ծառայ)։

Ամէն տարի Պարտիզակի Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ տօնախմբութեան առթիւ դիւղ կը հրաւիրուէր։ Իր ներկայութեան գիւղը տօնական երեւոյթ կը ստանար։ Ժողովուրդը կը չտապէր եկեղեցի, վայելելու համար առաջնորդին ներկայութիւնն ու քարոզները։ Քանի քանի երիտասարդ հարսներ տուն փախած են լեղապատառ, աղբիւրին առջեւ ձգելով կուժ ու սափոր, երբ գեռ մութն ու լուսուն կը նշմարէին երկայնահասակ սեւազգեստ մէկը, որ կը յառաջանար չալերու մէջ փաթթուած։ Սրբազանն էր, որ աղանէրէն մէկուն տունը դիչերած, եկեղեցի կ'երթար ներկայ ըլլալու համար առաւօտեան ժամերգութեան։

... «Ճիշտ ատկէ արդարոց օրհնութեամբ է – ղիցի»։

Ա. ՀԱԲԷԼԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

Ի ՊԱՏԻՒ ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Գահիրէի յունական եւ իտալական խումբե – րուն դէմ տարած յաղթանակին առթիւ, Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութեան Եգիպտոսի շրջանի կեդր. վարչութիւնը Յունուար 1ին սեղան մը սարքած է Գահիրէի «Նաւասարդ» ակումբին մէջ: Այս առ – թիւ բաժակաճառեր խօսած են Սուրիա – Լիբա – նանի վարչութեան կողմէ ընկեր Ասուր Գապագ– եան, Եգիպտոսի Հ. Ց. Դ. Երիտ. կողմէ ընկեր Մ. Շալճեան, Հ. Մ. Ը. Մ. Արարատ կեդր. վար– չութեան կողմէ Պ. Ամիրայեան, ինչպէս եւ Բժ. Ե. Խաթանասեան, Բ. Զէքիճեան, Գ. Պալըզճեան, Պ. Մըսըլեան, Ժ. Ճիմիճեան, Լ. Ցովհաննէս – եան, Թ. Խաչատուրեան, Գ. Նիգիալեան, ընկե – րուհի Հ. Նաւասարդեան, Պէյրութի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկներուն կողմէ ընկեր Լեւոն Պէյլե– եան եւ ընկեր Վ. Նաւասարդեան: Հ. Ց. Դ. Ե– րիտ. Միութեան կեդր. վարչութիւնը այս առիթ– Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկներուն նուիրած է մանր– նկար դրօշի ձող մը, հետեւեալ արձանագրու – թեամբ, «Որ զմահ արհամարհել ոչ դիտէ, չէ նա սերմն հայկայ — Պէյրութի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մեր դաղափարակից մարզիկներուն՝ Եգիպտոսի Դաշ – նակցական Երիտասարդութիւն»:

Ձողին վրայ կը դանուէր Հայաստանի հան – րապետութեան արծիւը: Մեռաքսէ եւ ծոպաւոր եռագոյն մը՝ ոսկի երիզով, կապուած ձողին դագաթը: Դրօշը յանձնուած տանն հանդիսական– ները յոնկայա երգած են «Նայիր նրան՝ երեք գոյնով նաւիրական մեր դրօշ»:

են ամէնուն: Մենք եւս տարիներով աշխատութիւն կատարած ենք Վիէննայի պետական դիւաններու մէջ, հաւաքած ենք — լրիւ արտագրելով — Հա– յոց պատմութեան եւ Միխթ. Միսթարեանութեան վե– րաբերեալ վաւերաթուղթերը, Թրիէստի Միխ – թարեանց վերաբերեալ վաւերաթուղթերն ինքնին միայն՝ կը կազմեն աւելի քան հազար թուղթ (ոչ էջ): Ուրեմն Գավէդի յօդուածին առթիւ ցնցուե– լով չէ որ Հ. Ինգլիզեան «զայրացած հրապարակ իջած էր», այլ տարիներու ընթացքին հաւաքեր է բազմազան վաւերաթուղթեր: Եթէ երկուքը մի– այն գործածեր է՝ պարզ է թէ Պ. Գավէդի չօչա– փած հարցերուն կապակցութեամբ զոհացեր է այդ երկուքով: Բայց P. T. Քննասէրը անպարտե– լի հերոսի կեցուածքով կը յայտարարէ թէ իբր ա– խոյեանը զուրկ է գէնքէ (փաստաթուղթերէ): Գործածուած երկու վաւերաթուղթերն ալ անդոր են, «զուրկ որեւէ արժէքէ», կը վճռէ, իսկ անկէ անդին արդէն ոչինչ...: Հայր Ինգլիզեան սակայն հեռատեսութեամբ ցոյց կուտայ ամէնուն — նաեւ Քննասէրին՝ պետական – քաղաքային դիւաննե – րու դռները, որոնիք ամէնուն մատչելի են: Բայց ըստ իս՝ անիմաստ է այդ հրաւէրը, քանի Քննա– սէրին համար՝ կանխապէս ստոյգ է որ չկայ այլ վաւերաթուղթ. «ցամքած ակին» ո՞վ չերթունք կ'երկարէր...:

Հ. ՍՐԱՊԻՈՆ ԵՂԻԱԶԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

★ Յունուար 1ին Լիբանանի դեսպանը Շէյխ Սամի էլ Խուրի ընդունելութիւն մը սարքած է դեսպանատան մէջ ի պատիւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մեր մարզիկներուն: Դեսպանը ըսած է թէ «Լիբանան հպարտ է իր հայ հայրենակիցներով, որոնք ամէն առթիւ կը բարձրացնեն երկրին վար– կը»:

★ Նոյն առիթով Եգիպտոսի Հ. Ց. Դ. կեդր. կոմիտէն դիւնեսեան մը սարքած է ի պատիւ ընկ. Տօքթ. Ասուր Գապագեանի, «Նաւասարդ» ա – կումբին մէջ: Ներկայ եղած են Պէյրութի Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիւր մարզիկները: Ընկեր Լեւոն Ասա – տուրեան բացումը կատարելով ծանրացած է մեր հանրային գործիչներու կատարած դերին վրայ զաղութներու մէջ: Խօսած են ընկերներ Վ. Նա– ւասարդեան, Բժ. Ե. Խաթանասեան, Բ. Զէքիճ– եան, Մեթր. Օ. Մաճառեան եւ Լ. Ցովհաննէս – եան, որոնք պարզած են գործիչներու կատարած եւ կատարելիք դերը, երբ այնքան շատ գործ կայ եւ այնքան քիչ գործիչներ, կրթական, մշակու– թային թէ հանրային մարզերուն մէջ: Ամէնէն վերջ խօսած է ընկեր Գապագեան, որ ըսած է թէ «իմ անձին չէ ուղղուած, այլ բոլոր անոնց, որոնք իրենց կարողութիւնները ի սպաս կը դնեն իրենց ժողովուրդին եւ կը զոհուին յօժարակամ որպէս զի ապրի ու տեւէ Հայոց ազգը»:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Յունուար 2ին Գահիրէի մէջ յանկարծամահ եղած է ընկեր Յակոբ Գարապէ – ֆէրեան: Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Յունուար 3ին ազգականներու, ընկերներու եւ բարեկամներու հոծ բազմութեան մը ներկայու – թեան: Դամբանականներ խօսած են ընկ. Մինաս Տէր Սարգիսեան, Գահիրէի ընկերներուն կողմէ, եւ Սահիան Պօյաճեան Հայ Լեգէոնականներու կողմէ: Գերեզմանատան մէջ խօսած է ընկեր Կայծ Կոկոնեան, Գահիրէի կոմիտէին կողմէ: Ընկեր Յակոբ բնիկ Վանեցի, ծնած է 1896ին: Հետեւած է Պրուսայի Հերմաբուծական վարժարանին, որուն շրջանը աւարտելէ վերջ, հաստատուած է Եգիպ– տոս: 1916ին արձանագրուած է կամաւոր եւ մեկ– նած Կիլիկիա: Կը մասնակցի Արաբայի ճակատա– մարտին, յիանապահի աստիճանով: Եղած է կոմի– տէի եւկեդր. կոմիտէի անդամ եւ ունեցած միշտ գործօն մասնակցութիւն կուսակցութեան մէջ: Հաւատացող մը եղած է «Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանին»:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԱՍՏՂ ՄԸ, Քորին Լիւչէո, որ տասը տարի ապր. իրաւագրկութեան դատապար– տուած էր իրրեւ գործակից եւ մտերիմ բարեկա– մուհին դերման եւ իտալացի սպաներու, մեռաւ հիւծախտէն: Քանըուէթ տարեկան էր եւ բեմին նուիրուած՝ 16 տարեկանին: Հայրը, հրապարա – կագիր Ժան Լիւչէո, չատնոց գնդակահարուած էր իրրեւ գերմանական գործակալ:

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Ինչո՞ւ յաճախ ձեր կինը կը ծեծէք:

ԱՄՈՒՍԻՆԸ.— Որովհետեւ յաճախ տունէն կը հեռանայ:

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— (Կնոջ) ինչո՞ւ յաճախ տունէն կը հեռանաք:

ԿԻՆԸ.— Որովհետեւ յաճախ գիս կը ծեծէ...:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Մինիհի.— Գերմանիոյ համալսարանները տարին անդամ մը, մարզական մրցում կը կազ – մակերպեն տեղացի եւ օտար ուսանողներու մի – ջեւ: Այս տարի հերթը Մինիհինն էր, իրրեւ մրցումի կեդրոն:

Տարեկան ախոյենութեան թէնիսի մրցումը տեղի ունեցաւ ցուցահանդէսի հսկայ սրահին մէջ, եւ տեւեց վեց օր՝ 4 — 10 Դեկտ.:

Երդ օրը փինալ մրցումն էր 1950ի ախոյենու– թեան համար: Տեղացի ուսանողութիւնը կը ներ– կայացնէր, համայն Գերմանիոյ մարզական հա– մալսարաններու առաջնակարգ վարպետ՝ Էռիխ Ֆօլթ, (Ֆէօլթ քաղաքէն): Իսկ օտար ուսանողներու կողմէ, այդ պատիւը վիճակուած էր՝ Մաքս Պարոնեանի:

Ներկայ էին աւելի քան 13 հազար հանդի – սականներ: Երբ երկու մրցակիցները դէմ դիմաց եկան, նոսնեակ լուսանկարիչներ պաշարեցին զանոնք լուսանկարելու համար:

Մրցումը պիտի վերջնար երեք շրջանով: Առաջին շրջանը Պարոնեան կորսնցուց 7–5ով, շրջայնացած ըլլալով ազդայնամոլ գերման երի – տասարդութեան թշնամական արտայայտութիւն – ներէն: Մեր ազգակիցը ի զուր բողոքեց իրաւա – բար յանձնախումբին՝ եւ այս վերջինը ոստիկա – նապետին որ խստօրէն հրամայեց դադրեցնել աղմուկը: Երեւոյթը այնքան անհանդուրժելի էր որ Պարոնեան ուղեց դադրեցնել, ի վերջոյ ասպա– րէզ նետուեցաւ վճռապէս, փոխելով խաղին ձեւը: Կարճ, հատուկտ դիպուկ հարուածներ տուաւ դի– դակին, իրեն յատուկ արագաշարժութեամբ ուսա– ւոմներով:

Արդիւնքը այն եղաւ որ, հակառակորդը չուարեցաւ, յոգնեցաւ, դնդակները փախցուց յա– ջորդաբար, եւ չարաչար պարտուեցաւ յաջորդող երեք խաղաշրջաններուն, 6–4, 6–1, եւ 6–0ով:

Պարոնեանի այս անակնկալ եւ չանթահարիչ յաղթանակին վրայ, հսկայ սրահը թնդաց ծափե– րու տակ, դրօշակներ ու ծաղկեփունջեր սկսան տեղալ օրուան հերոսին դիրուն՝ նախապէս վայ – նասուն արձակող դերմանացի երկսեռ հանդիսա– կաններուն կողմէ ...

Միւնիհէնի քաղաքապետ, չնորհաւորելով հայ ախոյեանը, հանդիսաւորապէս անոր վիզէն ան – ցուց սրահին ճակատը դեռեղուած ծաղկեպսակը՝ եւ բարձրախօսով դուն հռչակեց Գերմանիոյ հա– մալսարաններու ներկայ տարուան ախոյեանը՝ (իրրեւ ներկայացուցիչ օտարականներու):

Նոյն դիշեր՝ Ռութ Հաուդի սրահին մէջ ճաշ– կերոյթ տրուեցաւ ի պատիւ մրցողներուն:

Մաքս Պարոնեան այս անդամ ալ հայու ա – նունը պանծացուց ու անոր մարզական ձիրքը ցոյց տուաւ Եւրոպացիներուն:

1950 տարին բարեհնչեան եղաւ իրեն համար: Վստահ եմ որ Գահիրէի միջազգային մրցումնե – րուն մէջ ալ փառապսակի պիտի արժանանայ:

Ց. Գ.— Ձիւդ մէկ տարի առաջ, ցուցահան – դէսի նոյն սրահին մէջ, մեր կուիմարտիկ Գ. Վարդանեանն ալ փառաւոր յաղթանակ մը կը տա– նէր հակառակորդին վրայ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (42)

ՄՈՒՐԱՏԻ ԶԻՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱԶԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Առաջարկեց մեզ, որ մնանք մինչեւ որ Ռու– սերը հասնին — կուտինք եւ միասին հեռանանք, կ'ըսէր չարունակ:

Իր մօտ պահած էր 40 – 42 տարեկան հայ հո– վիւ մը, որ կը չարչարուէր իր հինգ տարեկան, երես առած տղուն ձեռքէն:

Միւս օրը ես կրկին հիւանդացայ տիֆով, հիւանդացան նաեւ Ոսկիանը, Պաֆրացին եւ Հի– բեկցին, վարպետ Օվակիմի ընկերը: Ամէն տեսակ հոգատարութիւն կը վայելէինք, բայց իմ վիճա– կըս հետզհետէ կը ծանրանար: Դիշերը վրայ հա– սաւ. Դ... գիւղի Վ. իմացեր էր հիւանդութիւնս եւ մտահոգ էր: Շարունակ սիրտս ետ կուգար, աչքերս մթնեցին, ու գլուխս կարծես ծանր բե – ռան մը տակ ճնշուած էր: Եօթներորդ օրը բոլո– րովին ուժասպառ եւ ինքնակորոյս վիճակի մէջ էի: Վ... բժիշկ բերաւ: Բժիշկը գիս քննեց, ըսաւ, թէ վտանգը անցուցեր եմ. յոյն բժիշկը միջահա– սակ, թխադէմ, մոխրագոյն մազերով լուռ եւ մտածկոտ մարդ մըն էր, կարծես մեզի պէս տէր– տուտ, խոստացաւ դեղ եւայլն ուղարկել:

Հինգ ոսկի տուինք իր վարձք, անիկա մեր – ժեց:

— Կ'ուզէք մեզ անպատուե՞լ, բաւ. մինչ չե՞մ կրնար այդքան մը ծառայութիւն ընել:

Արդարեւ անիկա յօժարակամ էր ուեւէ ծառա– յութիւն ընելու: Կէսօրին դեղերը հասան. Բ.ի աղջիկը, որ 18 տարեկան, նրբակազմ եւ դեղեցիկ օրիորդ մըն էր, մեզ կը խնամէր դիշեր ցորեկ մեծ հոգածութեամբ: Երբ քրտնած ըլլայինք, եղբօրը ճերմակեղէնները կուտար, որ փոխուինք. մեր մօտ նստած կը կարէր, կը կարկտէր մեզ համար եւ մեզ կը ծառայէր, երբ հարկ ըլլար, մեծ փու– թաջանութեամբ եւ զուարթութեամբ:

Մեր դրամը սպառած էր. որոշեցինք մէկ քա– նի ընկերներ ղրկել, որպէսզի ուեւէ ձեռնարկ մը ընելով, դրամ ձեռք բերեն: Ընտրեցինք 12 հոգի, որոնց 8ը Հայ, 4ը Յոյն էին: Աստնք վեց օրէն վե– րադարձան. թուրք գիւղի մը հարուստ տանու – տէրը կողոպտեր էին, որուն քովէն գտեր էին 50 ոսկի եւ չատ մը կնոջ զարդեղէններ՝ Հայերէ կո– ղոպտուած:

Հոկտեմբեր 20ի գիշերը Վ. եկաւ մեզ մօտ եւ յայտնեց, թէ ծախու նաւ չկայ. իրեն հետ բերած էր երկու յոյն նաւավարներ, որոնք Վ.ի խոստա– ցեր էին մեզ ընկերանալ եւ օդնել: Անոր վերջին խօսքը եղաւ.

— Կ'երեւի ձեր խօսքը պիտի ըլլայ. գուք կոխուով պիտի վերցնէք նաւը, բայց ինձ համար յաղողութիւնը կասկածելի է:

Կատաւարութիւնը հոտ առած էր մեր մասին: Սամսունէն դերմանացի ինժեներներ եկեր, մեր դիրքերը ուսումնասիրեր էին: Հոկտեմբեր 22ի առաւօտեան Գ... գիւղը պաշարած էին, երբ մեզի լուր տուին, անմիջապէս մեր դիրքերը ամրացու– ցինք, բայց ես հազիւ թէ ոտքի վրայ կը կենայի: Երկու կողմերէ կը լսէինք զինուորական փողերու ձայները. թշնամին մօտեցաւ 400 քայլի վրայ. կը սպասէինք, որ հետզհետէ յառաջանան, բայց յանկարծ փողը հնչեց ու թշնամին վերադարձաւ Դ.: Այն առեն մենք քաչուեցանք Բ. տան չուրջը եւ խորհրդակցեցանք: Մենք ամէնքս համաձայն էինք, որ առանց կռիւ բռնուելու փախինք, եր – թանք, որպէսզի գիւղը եւ Բ. չվտանգենք, բայց Բ. հակառակ կարծիք ունէր ու այնքան յամառե– ցաւ, որ վէճը տեւեց 4 ժամ, ու վերջապէս մենք տեղի տուինք: Առաւօտուն արշալոյսը դեռ նոր բացուեր էր, երբ Նչան Մուրատեանը խմացուց, թէ գինուորները կուգան: Տղաքը զացին, դիրքերը բռնեցին, մենք անտառին մէջ պատսպարուած է– ինք, մինչդեռ թշնամին բաց դաշտին մէջ էր: Երբ մօտեցան մինչեւ 10 – 15 քայլ հեռաւորութեան, տղաքը համազարկ մը ըրին, մէկ քանին ինկան եւ միւսները ճչալով փախան: Այդ միջոցին մենք դիրքերը ամրացուցինք: Թուրքերը ընդամէնը 300 հոգի էին ու խայտառակաբար կը փախէին. անոնց մէկ մասը գնաց, մտաւ մեր դէմ գտնուղ տու – ները ու անմիջապէս պատերը ծակծկելով, սկսան այդ ծակերէն հրացան արձակել. բայց մեր հեռա– դիտակները լաւ կը տեսնէին, մեր նշանառութիւ– նը լաւ էր եւ տուները փայտաչէն ըլլալուն մեծ վնաս կը հասցնէինք իրենց, այնպէս որ քիչ եաքը տուները ձգեցին ու փախան: Իսթիլը կը պոռար՝ խաղ կանչելով.

ԶԱՊԻԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

ԵԼՄՏԱՅՈՑՅԻ ԽՆԴԻՐԸ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ԳԻՆԵՐՈՒՆ ՑԱՒԵԼՈՒՄԸ.— ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Հանրապետութեան խորհուրդը, որ նախկին ծերակոյտին դերը կը կատարէ, առանց անոր իրաւասութիւններն ունենալու, 84ի դէմ 230 ձայնով մերժեց վաւերացնել Ազգ. ժողովին կողմէ քուէարկուած բոլոր վարկերը՝ քաղաքային վարչութեան համար: Ուրիշ խօսքով, կը պահանջէ մեծադոյժ խնայողութիւններ կատարել: Նիւթը չաքրնակուեցաւ մինչեւ գիշերը ուշ ատեն, եւ քանիցս միջադպեր ծագեցան:

Կարգ մը թերթեր կը կարծեն թէ սահմանադրութեան վերաքննութիւնը անխուսափելի պիտի դառնայ, եթէ երկար տեւեն երկու ժողովներուն հակամարտութիւնները:

★ *Ազգ. ժողովը այսօր, հինգշաբթի, պիտի ճշդէ իր դէրքը, 3000 ֆրանք պարգեւի նորոգման մասին: Այս առթիւ ալ ծանր տագնապ մը պիտի անցընէ կառավարութիւնը:*

★ *Հակառակ բոլոր բողոքներուն, Գչ. օր ո-րոչուեցաւ աւելցնել մեթրոյի եւ հանրակառքի գիները, յունուար 30էն սկսեալ: Մեթրոյի Բ. կարգի առանձին տոմսակը պիտի արժէ 20 ֆրանք փոխանակ 15ի, տրցակով տոմսակը՝ 140 ֆրանք փոխանակ հարիւրի, շաբաթական տոմսակը՝ 105 ֆրանք (նախապէս 75): Ա. կարգի գիները պիտի ըլլան.— առանձին տոմսակը՝ 30 ֆրանք (նախապէս 23), տրցակով տոմսակը 200 ֆրանք փոխան 150ի: Հանրակառքի իւրաքանչիւր կտրօնը՝ տասը ֆրանք (նախապէս ութ), տրցակով՝ 140 (նախապէս հարիւր): Զնչուած են կիրակի եւ տօն օրերու բացառիկ վճարումները: Ուրեմն 40 առերու բացառիկ վճարումները: Ուրեմն 40 առ հարիւր յատելում:*

★ *Բանուորական խլրտումները կը բազմանան ամէն օր: Գչ. առտու երթեւեկը կէս ժամ դադրեցաւ մեթրոյի 8 եւ հանրակառքի 12 դիծերու վրայ, անտանելի կացութեան մը մատնելով հազարաւոր քաղաքացիներ որոնք ցուրտէն կը դողային: Երկկ առտու եւս չարունակուեցաւ այս ռազմախաղը, ազդելու համար կառավարութեան վրայ:*

Թերթերը կը գրեն թէ վախ կայ որ աշխատանքի դադարման փորձեր կատարուին կաղի, էլեկտրականութեան եւ ուրիշ սպասարկութեանց մէջ, ի հարկին ընդհ. գործադուլի յանգելով:

Խափանարար ձեռնարկներ կը կատարուին նաեւ գինամթերքի փոխադրութեանց դէմ: Թերթերը կը գրեն թէ ծայրագոյն ձախակողմեան խմբակ մը Սեվռի կայարանին մէջ յարձակեցաւ կառախումբի մը վրայ որ ռազմանիւթ կը փոխադրէր Հնդկաչինի համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ մէջեւ կատարուած բանակցութեանց առթիւ, իրազեկ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ համաձայնութիւն գոյացած է որ Զինաստանի կարմիր բանակները նախ դրաւեն Թիպէթը, յետոյ՝ Հնդկաչինը: Մաօ Ցէ Թունկ հաւաստած է Սթալինի թէ Թիպէթ չի կրկար դիմադրել: Այս առթիւ արդիական գէնքեր եւ ռազմանիւթ խնդրած է Խ. Միութենէն: Զի-նաստանի կարմիր բանակը այժմ տէր տիրական է ամբողջ երկրին մէջ. բայց կը վախցուի որ ծանր դէպքեր պատահին, եթէ արձակէ իր չորս միլիոն զինուորները:

ԵԻՐՈՊԱՅԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ յատկացուած զինամթերքը ճամբայ պիտի հանուի քանի մը չաբաթէն, համաձայն Ուոշինկթընէն հասած լուրերու: Ամէնէն մեծ բաժինը պիտի ստանայ Ֆրանսա: Անգլիա առաջին անգամ պիտի ստանայ 70 վիթխարի օդանաւեր եւ հում նիւթ: Համագումար մէկ միլիառ տոլարի զինամթերք պիտի փոխադրուի Եւրոպա, Ատլանտեանի զինակիցներուն համար:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ հաչուութեան դաշնագրին բանակցութիւնները նորէն յետաձգուեցան մինչեւ փետր. 15, որպէսզի Խ. Միութիւնը եւ Աւստրիա ժամանակ ունենան կարգադրելու իրենց հաչուական խնդիրները:

ԱԻԵԼԻ ՔԱՆ 11 ՄԻԼԻՈՆ աքսորականներ կը դտնուին Խ. Միութեան աքսորավայրերուն մէջ, համաձայն Մ. Նահանգներու ծերակոյտին մէջ եղած յայտարարութեան մը: Ամբաստանող ծերակուտականը պահանջելով անմիջապէս վաւերացնել յեղասպանութեան պայմանագիրը, ըսաւ թէ «ինչպէս Հիթլէր, Խ. Միութիւնն ալ մահուան ճամբարներ կազմակերպած է, ուր երկու նպատակներ կը հետապնդեն.— Զրիաբար օգտագործել աչխատաւորներ եւ չարաչար բանեցնելով սպաննել անբաղձալիները»:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ ՄԱՐՍԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 15ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի դաչտին վրայ, Stade Atlantic, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի Salonի խումբին դէմ:

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլ քաղաքի Ֆ. Կապ. Խաչի կողմէ, Շաբաթ իրիկուն, 4 Փետրուար, «Au Club»ի սրահին մէջ, 53 rue Grignan:

Փարիզէն մասնաւոր հրաւիրուած են Օր. Ռեժինա ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ de l'Opéra Comique (1er prix du Conservatoire) եւ իր հայրը ԳԱՐԵԳԻՆ (Թառ):

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ կը տօնէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3 — 7, Ցոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Լիոն:

Հայերէնի դասընթացքի հաւաւողներուն կողմէ, արտասանութիւն, երգ, եւայլն: Տօնածառ եւ նուիրաբաչխութիւն եւ զանազան անակնկալներ:

ՍԻՆԷ ՂԱԶՕ պիտի ներկայացնէ չարժանկար մը: Ճչդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է

★

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՑԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի այս կիրակի, Կապոյտ Խաչի սովորական հանդիսասրահը ժամը 3ին:

Գեղարուեստական բաժին դպրոցականներու կողմէ եւ անակնկալներ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԶՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս չաբաթ 28 Յունուար, ժամը 20ին:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՀԱՒԱՔՈՑՔ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ, ԶԱՒԵՇՏ, ՊԱՐ եւայլն:

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Salle Voltaireի մէջ, 22 rue Voltaire Alfortville

Մուտքը ազատ է:

ՊԱՏԱՐԱԳ – ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն – Լու Կրան Փէն, այս կիրակի Ս. Կէորգ եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ, Խաբերդի Առիւծկայ գիւղէն քոյր եղբայր ԽՈՐԻՆ եւ ՄԱՔՐՈՒՀԻ Մարկոսեաններու (Փարիզ) փափաքով ի յիչատակ իրենց նահատակ ծնողքին՝ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ, ԹԱԳՈՒՀԻ, եղբայրներուն՝ ՄՈՒՇԵՂԻ եւ ԲԵՆԻԱՄԻՆԻ անթառամ յիչատակին:

Կը հրաւիրուին ազգականներ եւ բարեկամներ եւ անոնց յիչատակը յարգող հայրենակիցներ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— ՏՏը Գէորգ քահանայ Դաւիթեան, ՏՏը եւ Տիկին Մկրտիչ Դաւիթեան, ՏՏը եւ Տիկին Օննիկ Դաւիթեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Ալֆորվիլի Ս. Պողոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի իրենց տիկնոջ եւ մօր՝ ԵՐԻՑՈՒՀԻ ՄԱՐԻԱՄ ԴԱՒԻԹԵԱՆի մահուան քառասունքի առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիչատակը յարգողները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Շողիկ Էլպիսեան եւ աղջիկը Անայիս Էլպիսեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ժան Կուժոնի Հայոց եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ Պ. ՍԻՐՈՒՆ ԷԼՊԻՍԵԱՆի, իրենց պապին եւ եղբօր Ամբ ԷԼՊԻՍԵԱՆի տապերոյը եւ հօրեղբօր ՆԻԿՈՂՈՍ ԷԼՊԻՍԵԱՆի յիչատակին:

Կը հրաւիրուին իրենց յիչատակը յարգողները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ողբացեալ Հայկանոյշ Կէնճեանի մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի արարողութիւն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 69 rue Louis Blanc: Կը հրաւիրուին իր անմոռանալի յիչատակը յարգողները:

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ՑԻՇՏԱԿԻՆ

Հոգեհանգիստ այս կիրակի առաւօտ, 29 Յունուար, Հայ Կաթողիկէ եկեղեցիին մէջ, ժամը 10·30ին, 10bis, rue de Thouin, Փարիզ (5):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Սէն – Լու Կրան Փէնի թաղականութիւնը հրապարակաւ իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Պովտուրցի (Փարիզաբնակ) Պ. Պետրոս Պետրոսեանի որ երեք դպրապետի չապիկ նուիրած է Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ:

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ՆԿԱՐԻԶ ՄՈՄՃԵԱՆԻ

ԾՈՎԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՒ ԳԻԻՂԱՆԿԱՐՆԵՐ

Յունուար 28էն փետր. 16

Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris

Métro Pont - Neuf Aut. 27, 85, 21, 72

Բացումը (Vernissage) չաբաթ 28 Յունուարին, ժամը 15ին: Կարելի է այցելել ամէն կէս օրէ վերջ, բացի կիրակիներէն:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եղիպտացի կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8·30ին, դպրոցին սրահը, 69 rue d'Arcueil: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՑԵՏԱՋԳՈՒԱԾ է Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սեբունդի թատերական ներկայացումը որ տեղի պիտի ունենար Ցունուար 27ին:

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, 19 rue Damesmeի սրճարանը, մեթրօ Tolbiac: Օրակարգ.— 1· Նամակներ Ամերիկայէն, 2· Ընտրութիւն նոր վարչութեան:

ՀԱՄԱԽՄԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, իր սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Պ. ՁՕՊԱՆԵԱՆի յատկիկայ դասախօսութիւնը՝ այս չաբաթ օրը, ժամը 5ին, Cité Universitaireի մէջ, 57 Պուլվ. Ժուռտան: Նիւթ՝ «Միջնադարեան հայ բանաստեղծութիւնը (Ցովհաննէս Երզնկացի, Առաքել Սիւնեցի): Մուտքը ազատ է:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԻՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՈՒՐԲԱԹ 27 ՑՈՒՆՈՒՄԲ ժամը 10ին հայկական ծէսով ձայնաւոր պատարագ Ste. Madeleineի պատմական եկեղեցին, Ս. Ցովհան Ոսկեբերանի տօնին առթիւ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի 29 Ցունուար ժամը 13·15ին Stade Municipal d'Antony (rue Velpeau) Antonyի խումբերուն դէմ:

Ա.— ժամը 15ին, Ա. պահեստի ժամը 13.15ին նոյն ժամերուն Բ. պահեստի եւ մինիմներ:

Ժամադրութիւն Stade Olier ժամը 12ին եւ Gare Antony ժամը 12.30ին:

Մեր հայրենակիցներուն կը մնայ դալ եւ քաջալերել մեր մարզիկները որ արժանի են ատոր:

ԹԱՏՐՈՆ ՊՈՐՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբի, Սուրնդուկեան թատերարուեստը այս կիրակի, ժամը 3·30ին, կը բեմադրէ

« ՁԱՐԾԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ. »Ն

Ընկերվարականներուն սրահին մէջ, Cenon:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Սէն Լու, Կրան Փէնի մասնաճիւղին կողմէ (Մարսէյլ), այս Շաբաթ ժամը 8ին:

66 (ex) Bld. St. Loup, Salle de l'Oeuvre:

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերու կողմէ կը ներկայացուի ժողովուրդին չատ սիրած

ԱՇՈՒՂ ՂԱՐԻՊԸ

Ղեկավարութեամբ ընկեր Ղուկաս Փիլիկեանի:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Որեւէ հաստատութեան մէջ հայ երիտասարդ մը որ ծանօթ է եւրոպական քանի մը լեզուներու: Դիմել թերթիս վարչութեան:

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճառանիշով ռատիօները: Հայերը, իրենց իսկ չահուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարելապէս զոհ պիտի մնան: Օրինական գիներ, առանց յաւելումի: Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք:

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ԲԱՅԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն:

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ գրած ՍԻՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւելեան գրաւոր երգերը, ընկերակցութեամբ քանոնի, ուտի, չրթախի եւայլն:

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտուենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրանքով ներկայացուցիչներ:

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9):

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Vendredi 27 Janvier 1950 Ուրբաթ 27 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6062–Նոր շրջան թիւ 1473

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՂԱԳՄ ՄԱՏՆՈՒԹԵԱՆ

Պատահաբար չէ որ Փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթը փրփուր կը տեղայ խմբագրական բեմէն, իբրեւ խառնելով հին ու նոր խնդիրներ: Սուտն ու իրաւը: Պիտանի եւ անպիտան գիտե – լիքներ:

Շաբաթաթերթին ո՛ր թիւն ալ ձեռք առնէք, ձեր աչքին պիտի զարնէ անյեղլի աւանդութիւն մը,— Միշտ բաց պահել քինախնդիր լուտանքի ծորակները Դաշնակցութեան դէմ: Նոյնիսկ ամէն նշն գարշահոտ ջուրերը հոսեցնելու համար:

Վերջին փաստ՝ Քալիֆորնիոյ իրենց օրկանին Թրքաբարոյ չոշորթապատումը, «Կայէն պիտի ամչնար»· (Ապագայ, 21 Յունուար):

Ցեղին սինլգորը պիտի ամչնար Թուղթին յանձնել այդ գարշանքը: Սանձակոտոր Ղազարոսեան այդ վիժանքը: Որքան ալ աստելութեամբ լեցուած ըլլար Դաշնակցութեան դէմ:

Նի՞ւթ չունէին, չաթաթը մէկ խմբագրական գրելու համար, թէ չատ խանդավառուեցան եւ ուզեցին իրենց ափ մը հետեւորդներն ալ ոգեւորել, այս մոայլ օրերուն...

Ի՞նչ կ'ուզէր ապացուցանել փարիզի պաշտօնաթերթը, երկու լայն սիւնակներու վրայ փըռուած խմբագրականով (Ցաւալի երեւոյթներ, 17 Դեկտ· 1949):

« ... Հայ Ցեղափոխական Դաշնակցութիւնը, Սփիւռքի մէջ հասնելու համար իր նպատակին, իբրեւ համայնավար կը զրպարտէ ամէն ազնիւ որ իրեն հետ չեն եւ կ'ընդդիմանան իր մեթոտիքա – կան ձգտումներուն»:

Եւ իրաւ փաստ կը յիշէր նախարարի մը յայտարարութիւնը՝ Դամասկոսի վերջին դէպքերուն առթիւ, ինչպէս եւ կարգ մը Հայերու ձեր – բակալութիւնը՝ Հիւանի Ջայիմի օրով:

Լսել կ'ուզէր թէ Դաշնակցականները զրպարտած եւ մատնած են զանոնք:

Ամէնէն բանուկ յանկերգն է այս, բոլոր զրոյցներուն մէջ: Ծամոց մը որ բերնէ բերան կը փոխանցուի Դաշնակցութեան հակառակորդնե – րուն կողմէ, ամէն անգամ որ աս ու ան գժբախտութեան կը հանդիպին:

Խեղճերը կը մոռնան թէ ոեւէ երկրի ապահովութեան Տեսչութիւնը թղթածրարներ կազմած է բոլորին համար, եւ չի կարօտիր ասոր – անոր ցուցմունքին, ի հարկին հետապնդելու, բանտարկելու եւ աքսորելու համար:

Ամէնքն ալ ազատութիւն կը վայելեն գործելու, խօսելու, գրելու: Ցաճախ ոտքը գետնէն կտրելու: Ուրեմն պատասխանատու են իրենց որեւէ արարքին:

Այլեւս ինչո՞ւ խեղճանալ եւ «զրպարտիչներ» կամ «մատնիչներ» փնտռել, երբ առտու մը քունէն կ'արթնցնեն, այս կամ այն ամբաստանու – թեամբ:

Իշխանութիւնները չեն հետաքրքրուիր մէկուն եւ միւսին քաղաքական – կուսակցական դաւա – նանքով, ցորչափ անոր գործունէութիւնը չի վնասեր երկրին ապահովութեան:

Ի զո՞ւր մարտիրոսի կամ հերոսի ձեւեր կ'առնեն զանազան բախտախնդիրներ, կարծելով թէ մատնուած եւ հետապնդուած են իբրեւ բոլշեւիկներ կամ հայրենասէրներ:

Մնաց որ, ամէն տեղ ալ «քառասուն հոգի ենք եւ իրար կը ճանչնանք»: Մանաւանդ Միջին Արեւելքի մէջ: Պէյրութէն մինչեւ Հալէպ եւ Պաղտատ:

Օրն ի բուն մատնութիւն վերագրել Դաշնակցութեան, կը նշանակէ գլուխը քարին զարնել:

Դաշնակցութիւնը մատնիչներ մաքրելով զբաղած է, իր ամբողջ պատմութեան ընթացքին:

Բայց կա՛յ մատնութեան ճարտարարուեստ մը որու մասին միշտ լուռթիւն կը պահեն մեր ամենագէտ ռամկավարները:

Մատնութիւն քրէական եւ եղբայրասպան, որ ճչմարիտ համաճարակի մը վերածուեցաւ վերջին Աչխարհամարտի ընթացքին եւ որ կը չարունակուի մինչեւ այսօր:

Ո՞ր գաղութը ազատ մնաց անոր թունաւոր չոգիներէն:

Ո՞ւր չմշակուեցաւ մատնաւոր դրականութիւն մը, անոր զարգացման համար:

Եւ կա՞յ գաղութ մը որ զոհեր տուած չըլլայ, անհատաբար: Նոյնիսկ խմբովին:

Շ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ հարստա – ցաւ վերջին տարին բազմաթիւ երկերով: Աւետիք Իսահակեան «Հայ ժողովուրդի նամակը Ստալի – նի»: Նայիրի Զարեանի «Արմենուհի» բանաստեղծութիւնը, (Հայ կոլխոզի երջանիկ կեանքը) «Հացաւան» բարեփոխուած վէպը: Դերենիկ Դեմիր – ճեանի «Տունը» (Սովետական Հայաստան վերադարձող Հայու կեանքը): Վ· Դաւիթեանի երկը նուիրուած Ստալինի ծննդեան 70ամեակին: Գէորգ Էմինի «Տօնական երգը», Սիլվա Կապուտիկեանի, Անդրանիկ Թէրզեանի, Ազաւնիի բանաստեղծու – թիւնները: Այս ստեղծագործութիւններէն չատ – րը թարգմանուած են ռուսերէնի եւ ուրիշ լեզու – ներու:

ԵՐԵՒԱՆԻ Ստալինեան պողոտայի վրայ այս տարի պիտի չինուին քանի մը չէնքեր, որոնք պիտի օգտագործուին իբրեւ հիմնարկներ եւ բնակարաններ: Այդ չէնքերէն երկուքը պիտի ունենան 120ական բնակարաններ, մեքենաշարժ վերելակ – ներով:

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ Գրողներու խմբակցութիւնը հանդիպում ունեցաւ բանուորներու հետ: Խօսք առին նախագահը Անդրանիկ Ցովսէփեան, թատերագիր Լուդվիկ Մխիթարեանը եւ ուրիշներ: Բանուորները փափաք յայտնեցին որ չաճախ կազմակերպուին այսպիսի հանդիպումներ:

ՊԼՑՐՈՒԹԻ «Աղդարար» չաթաթաթերթին խմբագիրը, Պ· Եղիչէ Մանուկեան անուանարկու – թեան դատ բացած էր «Արարատ»ի թերթին պատ· անօրէն Պ· Օննիկ Ճանպուլեանի դէմ: Հրատա – րակուած վճիռէն կ'իմանանք թէ ամբաստանեալը դատապարտուած է հարիւր լիր· ոսկի տուգանքի, երկու հարիւր լ· ոսկի վնասուց հատուցման եւ դատական ծախքերու վճարման:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ «հարուածային» բանուորները — անոնք որ սահմանուած չափէն աւելի կ'արտադրեն — մայրաքաղաքի աղքատիկ թաղերէն կը փոխադրուին ամէնէն փարթամ բնակարանները, որոնք հարուստներու յատուկ էին մինչեւ հիմա: Անցեալ հոկտեմբերին եւ նոյեմբերին հազարաւոր առեւտրականներ ձերբակալուեցան, վրայ տալով բնակարանները եւ առագուածքները: — կաթոլիկ քահանաներու ձերբակալութիւնները կը չարունակուին ամէն օր:

Ա· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ միջեւ կատարուած դաշնի բանակցութեանց առթիւ, Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը կարգ մը փաստաթուղթեր հրատարակեց, որոնց համաձայն Ռուսիոյ յանձնուած են հիւսիսային Չինաստանի ամէնէն հարուստ նահանգները: Հակառակ «անկախ հանրապետութեան», խորհրդային թափանցումը կատարեալ է Արտաքին Մանչուրիոյ մէջ եւ սովետական զինուորներ տեղաւորուած են հոն: Մանչուրիա նոյնպէս կը գտնուի ռուսական տիրապետութեան տակ եւն·: Այս փաստաթուղթերը հրատարակուեցան առջի օր, իբրեւ պատասխան Պ· Վիչինսկիի որ «հրէշային եւ ձախաւեր սուտեր» կոչած էր Պ· Էչիսընի առաջին յայտարարութիւնը:

ՉԻԻՆ – ՁՄԵՌ ահագին աւերներ կը գործէ ամբողջ երկրին մէջ: Պոռաս – Մարսէյլ ճեպընթացը 18 ժամ ուշացաւ Դ·· օր: Հեռագրի եւ հեռաձայնի հաղորդակցութիւնները խանգարուեցան Հարաւ· Ֆրանսայի չատ մը մասերուն մէջ: Ձիւն տեղաց Նոյնիսկ Թուլոնի եւ Նիսի մէջ: Ձիւնամրիկը խանգարեց Մոնթէ Քարլոյի ինքնաշարժի մեծ մրցումները: Արտակարգ ցուրտ եւ սառնամանիք Եւրոպայի բոլոր երկիրներուն մէջ:

ԿԱՋԻ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ բանուորներն ալ խլրտիլ սկսած են, Աչխատանքի Դաշնակցութեան թելադրութեամբ, որ կը հրաւիրէ «դործի անցնիլ»:— Ալրտումները կը չարունակուին մասնակի գործադուլներով եւ ուրիշ ցոյցերով:

ԲԱՒՏԱԳՈՒՇԱԿՆԵՐՈՒ արհեստը ջնջուեցաւ Չեխոսլովաքիոյ մէջ, իբրեւ «միջնադարեան մէկ մնացորդը դրամատիրութեան»:— Անպիտան ապրանքներու թանդարան մը բացուեցաւ Փրակայի մէջ, ուր պիտի ցուցադրուին վարնոց արտադրութիւնները, գործարանատիրոջ անուամբ:

Խաչի պիտի պատժուին

ԱՆՈՆՔ ՈՐ ԿԸ ԽԱՆԳԱՐԵՆ ԶԻՆԱՄԹԵՐՔԻ ՇԻ – ՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Նախարարական խորհուրդը Դ·· օր բացառիկ նիստ մը գումարեց Էլիզէի պալատին մէջ, նախագահութեամբ Պ· Վէնսան Օրիոլի: Վարչապետը բացատրեց թէ անհրաժեշտ է անմիջական միջոցներ ձեռք առնել, դադրեցնելու համար այն ա – բարքները որոնք խափանելով կարգ մը զինական պիտոյքներու չինութիւնը եւ փոխադրութիւնը, կը սպառնան պետութեան անկախութեան եւ ազգին ապահովութեան: Կառավարութիւնը անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առաւ:

Տեղեկատու նախարարը այս առթիւ լուսաբանութիւններ հաղորդելով մամուլի ներկայացուցիչներուն, ըսաւ թէ հանրապետութեան նախագահը, իբրեւ երաշխաւորը սահմանադրութեան եւ ազգին ապահովութեան, պարտք համարեց յայտարարել թէ այդ արարքները յատկապէս կը վնասեն ազգ· վճռապետութեան, քանի որ անոնց բացայայտ նպատակն է ձախողեցնել կառավարութեան կողմէ որոշուած եւ խորհրդարանէն վաւերացուած ազգ· պաշտպանութեան քաղաքականութիւն մը: Հանրապետութեան նախագահը ւելցուց թէ երբեք կարելի չէ գործադուլ որակել այդ արարքները, վասնզի գործադուլը աչխատանքի համախորհուրդ դադար մըն է, արժեցնելու համար արհեստակցական պահանջներ: Ինչ որ կը տեսնենք այս անգամ, ազգային պաշտպանութեան դէմ ուղղուած արարքներ են որոնք երբեք չեն կրնար գործադուլի իրաւունքի օրինական կիրարկում համարուել:

Ներքին գործերու եւ ազգ· պաշտպանութեան նախարարները այս առթիւ տեղեկութիւններ հաղորդեցին վերջին դէպքերու մասին: Երկուքն ալ չեշտեցին թէ կարգ մը թերթեր չափազանց ուռեցուցած էին դէպքերը: Այդ լրագիրները դրած էին թէ Շէրպուռի մէջ Պ· Թիյոնի (համամչնավար) մէկ քարոզչն վերջ, 5000 բանուորներ միաձայնութեամբ որոշեցին դադրեցնել աչխատանքը, խափանելու համար զինամթերքի պարպումը: Իրականին մէջ, հազիւ չորս հարիւր բանուորներ քուէարկած էին բանաճեւը... Մինչ ժողովին կազմակերպիչները կը յայտարարէին թէ բանաճեւը միաձայնութեամբ ընդունուած է, ներկաներու մեծ մասը, որ դէմ քուէարկած էր, ուժգնօրէն արտայայտեց իր ընդդիմութիւնը այս յայտարարութեան դէմ:

Տեղեկատու նախարարը բացատրեց նաեւ թէ չաճախ սուտ լուրեր ալ կը տարածուին: Այսպէս, նոյն թերթերը վերջերս դրած էին թէ Ֆէշիւսի մէջ հաստատուած զինուորները մերժած են Հնդկաչին երթալ: Բոլորովին անհիմն էր այս լուրը:

Բայց եւ այնպէս, կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը դտնէ խստօրէն զսպել վնասարարութեան (sabotage) բոլոր փորձերը: Ոստիկանական անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնուին, ի հարկին աւելի պիտի խստացուին: Այն գործակատերերը որոնք իրենց պաչտօնին հեղինակութիւնը ի գործ չեն դներ ապահովելու համար զինամթերքի չինութիւնը որոչուած պայմանաժամին մէջ, ամէնէն առաջ պիտի ենթարկուին պայմանագրով նախատեսուած պատիժներուն, եւ մանաւանդ պիտի դրկուին ազգ· պաշտպանութեան վերաբերեալ որեւէ նոր ապսպրանքէ:

Գալով վարձու աչխատաւորներուն եւ հանրային սպասարկութեանց վարիչներուն, եթէ մասնակցին խափանարար ձեռնարկներու, անմիջապէս պիտի ջնջուի իրենց աչխատանքի պայմանագիրը:

Միւս կողմէ օրինագիծ մը պիտի մշակուի, որպէսզի կարելի ըլլայ աւելի արագօրէն պատժել անոնք որ սուտ լուրեր կը տարածեն: Այդ օրինագծին համաձայն, խորհրդարանի անդամները պիտի չկրնան միեւնոյն տաեն թերթի մը տնօրէնն ըլլայ: Այդ երկու պաչտօններուն մէկ անձի վրայ միացումը կը ջլատէ օրինական հետապնդումը, մինչեւ որ խորհրդարանը վերջնէ ենթակային անձեռնմխելի հանդամանքը:

★ Համայնավարները կը չարունակեն ցոյցեր կազմակերպել, Հնդկաչինի պատերազմը դադրեցնելու, ինչպէս եւ ամերիկեան զինամթերքին փոխադրութիւնը դժուարացնելու համար: Առջի օր հրապարակային ժողով մը սարքեցին Փարիզի մէջ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ կառավարութիւնը ցաւ յայտնեց Ֆրանսական մարզպանին, դատապարտելով նախարարի մէկ ճառին առթիւ, որ տեղի ունեցած էր կարգ մը թիւրիմացութեանց: Կառավարութիւնը կ'ըսէ թէ ինք համաձայն չէ դատական նախարարին որ իր միտքը պիտի բացատրէ տեսակցելով Ֆրանսական մարզպանին հետ: (Նախարարը, Տոքթ· Տէհլէր, անհիմն հռչակած էր այն տեսակէտը թէ Գերմանիան է պատասխանատուն վերջին երկու հարիւր տարիներու բոլոր չարաճակումներուն): Մարզպանին բողոքագիրը հրատարակուեցաւ միջազգային մամուլին մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԵԾ ՎՏԱՆԳԻՆ ԴԷՄ

Նորութիւն չէ: Տարիներէ ի վեր է որ, առ – հասարակ դաղթահայութեան եւ մասնաւորաբար կարգ մը երկիրներու հայութեան ազգային դո – յութեանը սպառնացող մեծ վտանգի մը կասկածի որդը բոլորիս սիրտը կը կրծէ:

Ի՞նչ պատահեցաւ: Վտանգի սպառնալիքը ա – ւելի մեծ համեմատութի՞ւն ստացաւ թէ տարի – ներու ներքին պայքարին առջեւ մեր ջիղերը տեղի տուին, չէ կարելի ըսել, բայց կը տեսնենք որ վերջերը չատ աւելի յաճախ կը գրուի ձերմակ ջարդի մասին: Ցաւոնուած մտքերէն կը զգաս որ քիչ մը ամէն տեղ վտանգին ահաւորութեան մըզ – ձանութիւնը սկսած է ուրուագծուիլ ամէնէն առողջ մտքերուն, ամէնէն տոկուն հոգիներուն առջեւ քակ: Բնականաբար եւ առանց աւելորդ յոռետե – սութեան, կը փնտռուին հակազդելու միջոցներ եւ բոլորին ալ ուշադրութիւնը կը կեդրոնանայ դըպ – րոցին գործունէութեանը վրայ:

Ընթացիկ դպրոցական տարեշրջանի սկիզբը «Ցառաջ»ի մէջ գրուեցաւ ուսուցչական հարցին չուրջ: Անկէ ի վեր ալ կարդացինք յօդուածներ դպրոցի կարեւորութեան եւ անհրաժեշտութեան մասին:

Բնականոն պայմաններու մէջ անտեղի պիտի ըլլար, բայց մեր պայմաններուն մէջ կարելի է հարցնել՝ — ի՞նչ կը հասկնանք դպրոց ըսելով: Անհրաժեշտ է նախ այս բառին սահմանումն ընել, անոր բովանդակութեան չուրջ համաձայնութեան գալ ու ապա միայն մեր դիրքը ճշդել, մեր ընելի – քի մասին խորհիլ:

Դպրոց բառին իմաստը ամէն երկնքի տակ նոյն ձեւով կը հասկցուի եւ այդ իմաստը ըմբռ – նումի տարբերութիւն չի վերցներ իր էութեան մէջ: Դպրոց, ըսել է՝ չէնք մը ուր մանուկները կարգալ գրել կը սորվին, երիտասարդներ ուսում կը առնեն:

Անհատին համար, ուսման բուն նպատակը անձնական է: Իսկ մենք դիտենք թէ, պետութիւն – ները որ անձերուն հոգ մշակելու սովորութիւն չունին, դպրոցներըպետականացուցած են եւ չեմէկ զոհողութեան առջեւ կանգ չեն առներ, արդիա – կան ամէն յարմարութիւններով օժտելու համար իրենց մանկապարտէզներէն մինչեւ համալսարան – ները:

Ինչո՞ւ, որովհետեւ ամէն պետութիւն, իր երկրի զաւակներուն անձնական հաշիւներով դըպ – րոցական սեղաններու վրայէն ստացած մտային պաշարը, կը նկատէ իր ներկայացուցած հաւաքա – կանութեան, ազգի զոյութեան եւ բարգաւաճման համար անհրաժեշտ՝ դիտական, գրական, հոգե – կան եւ բարոյական դրամագլուխ: Հոս, առանց դպրոց բառին իմաստին էութեանը վնասելու, դպրոցականին անձնական չահերու դիտակցու – թեան վրայ կը պատրաստուի հաւաքական, ազ – գային չահերու դիտակցութիւնը:

Այս իմաստով եւ համապատասխան ծրագրով կազմակերպուած եւրոպական երկիրներու դպրոց – ները, իրենց նախնական սահմաններէն դուրս ե – կած, դարձած են արդիական իմաստով մտային հասունութեան հսկայ ճուլարաններ, լայն հնա – րաւորութիւններով եւ նոյնքան ալ լայն նիւթա – կան պահանջներով:

Շատ մը երկիրներու մէջ նախնական կրթու – թիւնը ձրի է եւ պարտադիր ու մեր երախաները կը յաճախեն տեղական կրթարանները:

Նարեկով գոհանալու չրջանը անցած է: Երի – տասարդութիւնը, ի պահիւ իրեն, կը ճգտի բար – ձրագոյն կրթութեան: Հիւրընկալ երկիրները այդ ուղղութեամբ կ'ընծայեն լայն հնարաւորութիւն – ներ: Թէեւ ճիշդ է որ նիւթական մտահոգութիւնը չատ ծանր կը կշռէ հայ ուսումնասիրող ուսանողի ուսերուն, բայց ի վերջոյ եւ չատ յաճախ այդ դժուարութիւնն ալ իր լուծումը կը գտնէ:

Այսպէս մեր նոր սերունդը, իր անձնական միջոցներով կամ դանազան կազմակերպութիւն – ներու կամ անհատներու օժանդակութեամբ ճեռք կը ճգէ ուսում, մասնագիտութիւն, կը տիրանայ դիրքերու եւ պատուաւորապէս կ'ապահովէ իր գոյութիւնը:

Այսպէս է որ դպրոցը, անձնական հաշիւներու դպրոցը, մեր ապրած երկիրներուն մէջ իր դուռ – ները լայն բացած ներս կ'առնէ մեր զաւակները, մեր վաղուան յոյսերը: Թէեւ հոն անոնց կը սըր – ուի կեանքի պայքարէն յաղթական դուրս գալու բոլոր կարելիութիւնները, բայց անոնց մէջ յա – ճախ կը մարի հայրենասիրութեան հպիւ պլպլա – ցող ճրագը: Երբեմն ալ անոր տեղ կը վառի նոր հայրենիքի մը սիրոյ ջահը:

Դպրոցէն դուրս ալ մեր երիտասարդութիւնը չրջապատող պայմանները մեծ չափով կը դիւրա – ցնեն ճուլումի այս աչխատանքը:

Ի՞նչ ընել... Կրնա՞նք մեր կամքէն անկախ պատճառներով ստեղծուած այս անցանկալի վի – ճակին ընթացքը փոխել: Այնուչտ ոչ:

Հիւրեր ենք ուրիչներու հայրենիքին մէջ: Կեդրոնական մարմին չունինք եւ ոչ ալ հասոյթի

Առ ոմն Քննասէր

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բայց ի վերջոյ թոյլ տայ մեզ Քննասէրը հար – ցնելու թէ մինչ Հ. Ինգլիզեանի մէջ բերած երկու վաւերաթղթերն «ամէնէն տկարներն եւ աննը – պատներն» ըլլալ կը հաստատէ — ինչո՞ւ կարճ ու կորուկ պատճառ մը չի տար այդ«ծանրակչիռ» պնդումին ի նպաստ: «Անպատճառ» բառը կը թուի թէ ծնած է իր իսկ ենթագիտակցութեան մէջէն: Արդարեւ, իր դատին համար աննպատճառ են այդ վաւերաթուղթերը, հաչուի առնելով այն պարա – գան որ վանական ամբողջ հասարակութիւնը — բացի երկուքէն՝ դէմ ելած է Մելքոնեան Աբրա – համ արքեպիսկոպոսի, մէկը ընդունելով նորընծայից վերակացուի պատասխանատու պաշտօնը վարող Հ. Ստեփաննոս Ադոնց, որուն մասին, ըստ Cappelleti վկայութեան՝ Պատրիարքը իր մտադրու – թիւնը կը ծանուցանէ վանքն այցելելու «կախա – կալելու համար իրենց ունեցած պաշտօններէն՝ Հ. Ստ. Բաբիկեան եւ Հ. Ստ. Ադոնց» — որ եղաւ անմիջական յաջորդը Մելքոնեանին իբր գլուխ Ս. Ղազարու վանքին: Քննասէրը՝ նաւը (Մելքոնեան) փրկելու համար՝ ծովը կը փորձէ պարպել...:

6. Քննասէրը կ'ըսէ. «Նոյն այս Ինգլիզեան վարդապետն էր որ ժամանակին ալ «անմեկնելի— էջսելու համար դիտումնաւոր — դիրք մը բռնեց իբրեւ բոլորովին անդէտ եւ անտեղեակ, կրկնե – լով Մխիթար Աբրահոր իր գրած դերմաներէն վարքին մէջ (տպ. 1929) թէ առաջին անգամ ըլ – լալով՝ վիչենական Միաբանութիւնը կոչուած է «Մխիթարեան» առանց որեւէ ակնարկի կամ փաստի տակէ տարիներ առաջ այդ անուան չուրջ յարուցուած երկար վէճին: Ապա կը հարցնէ. «Պատի՞ւ էր իրեն որ պելճիքացի հայագէտ Միւլ – էրմանս մը անմիջապէս հրապարակ իջնէր դրա – խօսելով Մխիթարի այդ նոր վարքը, անդրա – դարձնէր իրեն — Mais ce n'est nullement l'avis des Méchitharistes de Venise. Le P. Dayan conteste formellement cette assertion dans **Pazmaveb** (Fev. 1930 p. 49):

«Մխիթարեան» անուան հարցը Հ. Ինգլիզեան բառով մը իսկ չէր չօշափած իր յօդուածին մէջ: Ուրեմն ի՞նչ դասնակէտ մղուած Քննասէրն հան – դիսական չարժուձեւով մը սեղանի վրայ կը նետէ այդ հարցը:— Որպէսզի ամօթահար ընէ Հ. Ինգ – լիզեան, զգեստէ զայն՝ օգնական առնելով զՄիւլէրմանս, որուն՝ վէնետիկի վտանգուած իրաւունքը փրկելու դերը տուեր է «անմիջապէս հրապարակ իջնէր — անդրադարձնէր իրեն»...: Բայց նախ զարմանալի տրամաբանութիւն, որպէս թէ հարցի մը մասին վէճեր յարուցուած ըլլալու իրողութիւնն ինքնին — համաձայն է վճռուած ըլ – լալուն, եւ այն՝ ի նպաստ կողմի մը, որ յամենայն դէպս Հ. Ինգլիզեանինը չէ:

Միւլէրմանս, իբր կիրթ ու չրջատես Եւրո – պացի՝ առանց ակնառութեան իրողութիւններն ը – սել անցեր է — ամբողջ իր դրութեան ընթացքին, առանց իւրացուցած ըլլալու անգամ՝ Հ. Տայեանի տեսակէտը: Մինչդեռ մեր պատկառելի Քննասէրն իր փութկոտութեան մէջ չհանդրադառնար իր վրի – պանքին: Գիտէ թէ Հ. Ինգլիզեանի դերմաներէն գործն աւարտած եւ արտօնագրուած էր 1927ին եւ յոյս տեսած արդէն 1929ին: Գիտէ նոյնպէս թէ Հ. Տայեանին յօդուածը, զոր կը յիչէ Միւլէր – մանս, հրատարակուած է «Բազմավէպ»ի 1930 փետրուարի թիւին մէջ: Հետեւաբար Միւլէր – մանս չէր կրնար 1929ին արդէն, անմիջապէս, հը – րապարակ իջնել «դրամասելով» անդրադարձնելու Հ. Ինգլիզեանը, դիմացը դնելով Հ. Տայեանի 1930ին հրատարակած գրութիւնը: Բայց եթէ ը – սէր թէ Միւլէրմանս մէջ կը բերէ թէ «Հանդէս Ամսօրեայ», (1929, թ. 510 եւ 759) թէ «Բազմա – վէպ» 1930 փետրուար) հաստատելու համար թէ

վենետիկ կը մերժէ ինչ որ Վիչենա կը հաստատէ — խնդիրը կը պարզուէր, բայց այդ պարագային ի՞նչ մտայնութեամբ պատուոյ հարց կը յարու – ցանէ Քննասէրը, մինչ ատիկա՞ւ արարք է փաս – տացի դատ մը պաշտպանելը:

7. Քննասէրը կը հաստատէ.— «Ինգլիզեանի համար լուրջ հարց կը թուի թէ՝ Վիչենայի Աբ – բահայր Ալբեպիսկոպոս է եւ վենետիկինը սոսկ Աբբահայր: Ապա կը հարցնէ. «Ի՞նչ կապ ունի ա – սիկա եւ ատոնց նման փաստեր բուն պատճառնե – րու հետ:— Այդ հակադրութեան ձեւն՝ իր գիտնի է: Հ. Ինգլիզեան կը հետեւի պարզապէս թաւալող դէպքերու առնչութիւններուն: Որովհետեւ Քննա – սէրը մչտապէս կը դործածէ ապատամբ» եւ «խոո – վարար» բառերը, որակելու համար իրենց Աբբա – հօր ընթացքին դէմ դժգոհ միաբանները: Հ. Ինգլիզեան հարց կուտայ.— «Արդ ի՞նչպէս մեկնել այն իրողութիւնը որ Առաքելական Աթոռը ոչ մի – այն չի հակառակիր որ Հ. Ատուռճատուր Բա – բիկեան 1802ին Թրիեստի Մխիթարեան Միաբա – նութեան Աբբահայր ընտրուի, այլ նոյնիսկ դէպ – քէս երկու տարի յառաջ դինքն արդէն Ալբեպիս – կոպոսութեան աստիճանին բարձրացուցեր է: Ա – սով առաջին անգամն է որ Մխիթարեան տուն մը եպիսկոպոս կ'ունենայ, Առաք. Աթոռը հաճած է այդ չնորհքով օժտել նաեւ Բաբիկեանի բոլոր յա – ջորդները: Բաբիկեանի արքեպիսկոպոս անուա – նումէն չորս տարի յետոյ՝ 1804ին Ս. Ղազարի վանքին մէջ նոյն չնորհքին արժանացան նաեւ«խը – ոովութեան երեք պարապմունքներէն» Հ. Ստ. Ադոնց, որ 1800ին յաջորդած էր տարի մը յառաջ վախճանած Մելքոնեանին՝ իբր Աբբայ: Ալբե – պիսկոպոսութեան աստիճանին բարձրացան նաեւ անոր յաջորդները քանի կեանս կը վարչին իրենց պաշտօնը, ուրեմն մինչեւ 1921ին վախճանած արք. Կիւրեղեան: Այս է Հ. Ինգլիզեանին բացը. ոչ մի ճգճիմ հակադրութիւն, այլ պատմական հաւաստում: Ան կը պատճառաբանէ, «Ապատամբ – ներ եկեղեցական օրէնքով երբեք բարձր ու պա – տասխանատու պաշտօններու չեն կրնար հասնիլ, ապա ուրեմն ի՞նչպէս մեկնել Բաբիկեանի եւ Ա – դոնցի արքեպիսկոպոսութեան արժանաւոր գըտ – նուելու իրողութիւնը: — Վենետկոյ պատրիարքը կարող էր կացութեան բերումով եւ իր խոհակա – նութեամբն հեռացնել դժգոհներու ազդեցիկ դէմ – քերը, բայց Առաք. Աթոռը իբր բարձրագոյն իշ – խանութիւն՝ ունէր հնարաւորութիւն ստուգելու խնդրոյն իսկական հանգամանքը եւ կշռել թէ ո՞ր է բուն պատասխանատուն այս խռովել վիճա – կին, ինչպէս սովոր է ընել այլ Միաբանութիւն – ներու նկատմամբ: Արդիւնքն ահա ցոյց կուտայ թէ ինչպէս դատեր ու գնահատեր է Ս. Գահը Մխիթարեաց կրկնակ յաջորդները:

8. Մարդ առողջ բնազդի սոսկումով կը կար – դայ Քննասէրին հետեւեալ դատողութիւնը.— « Որոնք (իմա՝ ամբաստանող կրօնաւորները) այնքան առաջ գացած են իրենց ըմբռոստութեան մէջ՝ որ հակառակ եկեղեցական ու վանական օ – րէնքի՝ բռնութեամբ վար առեր են իրենց Աբբան, այնպէս ինչպէս կ'ընեն այսօր երկաթէ վարագոյ – րին ետեւ գտնուողները...»: Կ'ուզէ ընթերցողն այն տպաւորութեան տակ թողուլ, թէ մարդիկ նիւթապէս ապուռեր են Աբբահօր օձիքը եւ վար առեր են աթոռէն: Մինչդեռ անոնք՝ սովորական վանական ժողովով վճռած են հրաժարեցնել նա – տել դինքը: Եւ որո՞նք են ժողովականները: Բոլոր կրական ու ներգործական ձայն ունեցող Միա – բանները, 17 անգամ, որոնցմէ 12 Աբբահօր դէմ ձայն կուտան, երկու միայն կողմն եւ երեք կը բացակային: Ուրեմն Քննասէրը նոյն օրերու Մի – աբանութեան համաբեր ամբողջութիւնը երկաթէ վարագոյրին ետեւ գտնուողներու կարգի՞ն կը դա – սէ... մէկն ըլլալով կղերանոցի վերակացուն Հ. Ստեփաննոս Ադոնցը, զոր Քննասէրը բնաւ չի յի – չեր, թէ ինչու, այդ իր քննասիրութեան գաղտ – նիքն է :...

Մեր վերջին ու նուիրական խօսքն այս է. ճըշ –

ազգային, կեդրոնացած աղբիւրներ: Պետութիւն չենք եւ սակայն մեր խարխլած սեղանին վրայ ու – նինք պետական միջոցներով լուծելի հարցեր ...

Ահաւասիկ թէ ինչու, կարգ մը արեւելեան բարեկամ հիւրընկալ երկիրներէ դուրս, մնացած բոլոր դաղութներուն մէջ ալ, թէ նիւթապէս, թէ տրուած երկիրներու օրինական եւ անուղղակի արդելքներու պատճառաւ եւ թէ վերջապէս մըր – ցակից տեղական դպրոցներու ներկայացուցած յարմարութիւններու եւ առաւելութիւններուն բե – րումով, մենք չենք կրնար մեր դաղութները օժ – տել դպրոցներու ցանցով մը՝ այնպէս, ինչպէս կ'ընէինք մեր ծննդավայրին մէջ:

Ցրուած՝ այնպէս ինչպէս որ ենք ներկայիս, լաւագոյն պարագային, մեր բոլոր ուժերը կեդ – րոնացուցած, բերնի ծամոց «համերաչխութիւն»ն ալ իրականացած համարելով, քանի՞ իրական մանկապարտէզ կամ նախակրթարան կրնանք բա – նալ եւ պահել Ամերիկաներէն մինչեւ Ցրաննա: Աւելի կարեւորը: Ի՞նչ համեմատութեամբ հայ ծնողները տեղական դպրոցներէն կը քաչեն իրենց զաւակները մեր դպրոցները ղրկելու համար զա – նոնք:

Գիտեմ, հարցը չատ կոպիտ յատակութեամբ դրուեցաւ: Այս ձեւը.վնասակար նկատողներ կըր – նան դտնուիլ, սակայն լաւ է որ դրուած հարցի բոլոր ծալքերը բացուին որպէսզի պիտանք մեր ընելիքը: Վերջապէս մեր վտիտ ուժերը խնայո – ղութեամբ պէտք է գործածենք՝ եթէ կ'ուզենք ժամանակէն առաջ չսպառիլ: Լաւ է նաեւ որ ցը – նորքները մէկ կողմ նետենք եւ կառչինք ինքնա – պաշտպանութեան աւելի համեստ, բայց աւելի ապահով, դրական միջոցներու:

Ուրեմն վտանգը ճակատէն դիմագրաւելու հա – մար մեր ձեռքին տակ եղած միջոցներուն անբա – ւարարութիւնը խոստովանիլ չի նշանակեր քան – դել ինքնապաշտպանութեան ամբարտակները եւ ամէն ինչ ջուրի հոսանքին յանձնել:

ՍԻՄԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

Գաղութէ գաղութ

ՋՄՄԱՌԻ ՎԱՆՔԻ 200ԱՄԵԱԿԸ

Երկու հարիւր տարիներ առաջ, Քեսրուանի բարձունքներէն մէկուն վրայ (Լիբանան), հիմ – նուեցաւ Զմմառի հայ կաթոլիկ վանք մը, որ կան – գուն մնաց մինչ ու մինչեւ այսօր ալ իր կարեւոր տեղն ու դերը ունի : Անոր հիմնադրութեան երկ – ըրդ դարաշրջին առթիւ հանդիսութիւններ տե – ղի ունեցան եւ Լիբանանի տեղական թերթերն ալ հոն փոխադրուած է :

Զմմառի վանքին հիմնադիրները Հալէպէն Լի – բանան անցած են 1707ին : Զմմառ հիմնուած է 1749ին եւ Լիբանանի հայ կաթողիկէ պատրիարքը Զմմառ փոխադրուեցաւ :

Պէյրութի «Լը Ժուռ» թերթի խմբագիր Միչէլ Շիհա գնահատելով վանքին արժէքը, ջերմապէս կը մաղթէ որ Լիբանանի մէջ բազմապատկուի եւ յաւերժանայ ազատութիւնը :

Դեկտեմբեր 17ին Սէն Ժոզէֆ համալսարանի հանդիսասրահին մէջ ալ հանդիսաւորապէս ոգե – ւեցաւ Զմմառի վանքին երկհարիւրամեակը : Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին Լիբանանի կր – թական նախարար Տօքթ. Ուիֆ Ալեքսմա, կար – տինալ Գրիգոր Պետրոս Ագաճանեան, Սուրբոյ կաթոլիկ պատրիարք Իննիաս Թափունի, պապա – կան նուիրակ Ալպեռ Մարինա, Ֆրանսայի դեսպան Կոմս տը Շայլա, եւ ուրիշներ ինչպէս եւ հայ ե – կեղեցականներ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեան, Տօքթ. Հայրապետեան :

Երկար ճառ մը խօսեցաւ կարտինալ Ագաճանեան պարզելով Լիբանանի դալարագեղ լեռներուն մէջ թառած հայկական արդիւնաշատ վանքին գործու – նէութիւնը :

Ֆրանսերէն դեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ նախ – կին նախարար Պ. Շարլ Հելու, իսկ արաբերէն՝ փաստաբան Ապուլլահ :

մարտապէս հարազատ Մխիթարեանն այն է որ Մխիթարաց անունը կրող երկու Տուներուն այն – պէս յարգանք, հանդուրժողութիւն, եւ ծառայու – թիւն կը մատուցանէ՝ որպէս թէ Մխիթար Աբբա – հօր երկու աչքերն ըլլային, ինչպէս կ'ընեն ընդ – հանրապէս հայ ժողովուրդն եւ մեզ ճանչցող օ – տարները :

Քննասէրին յօդուածին ուղղած մեր «ինչու – ները» ցոյց կուտան որ այդ յօդուածին խորքին մէջ հոսանք մը կը քալէ, որ թախիծով պիտի հա – մակէր Մխիթարեանց հոգին : Մենք խորապէս հա – մոզուած ենք որ էականը անունը չէ, այլ թէ n – ρnᵒɟ ոգւոյ է մէկը :

Այստեղ հարկ կը համարեմ քննասէրին ու – շադրութեան յանձնել որ եթէ փորձէ երբեք վերս – տին մանաւանդ ծածուկ անունով հրապարակ գա – լու, մեր կողմանէ ոչ մէկ պատասխան, վասնզի խաղաղութիւնը շատ աւելի կ'արժէ , քան հազար քննասէր » :

Այո՝ ի յարգանս Մխիթար Աբբահօր նուիրա – կան յիշատակին :

Հ. ՍՐԱՊԻՈՆ ԵՂԻԱԶԵԱՆ

ՋԱՑՆԵՐ ԴԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Վիէն (յապաղած) .— Կապոյտ Աչէի դպրո – ցական հանդէսը տեղի ունեցաւ Յունուար 8ին , կիրակի կէսօրէ վերջ, Cercle Catholiqueի սրահին մէջ: Վարչութիւնը ջանք չէր խնայած այս ձեռ – նարկին յաջողութեան համար :

Սիրելի Յառաջ, պիտի խնայեմ քու սուղ էջե – րուդ, եւ ոեւէ անուն պիտի չյիշեմ :

Սրահը մինչեւ բերանը լեցուն էր, բայց աչքի կը զարնէր մեր ունեւոր հայրենակիցներուն բա – ցակայութիւնը : Ձիշդ ժամանակին սկսաւ հան – դէսը : Բոլոր ծնողքները անհամբեր կը սպասէին իրենց զաւակներուն հայերէն երգերուն եւ արտա – սանութեանց : Կապոյտ Աչէի նախագահը, Տիկին Տ. Նալպանտեան հանդէսին բացումը կատարե – լով, հրաւիրեց ներկաները ինչպէս միշտ, այսու – հետեւ ալ թէւ ու թիկունք կանգնել Կ. Աչէին, ի – րենց բարոյականով ու նիւթականով :

Դպրոցներու Ա. Բ. Գ. դասարանի աշակերտ – ները (մանչ եւ աղջիկ) շատ օրհնաւոր եւ կարգա – պահ, չարքի կեցած էին յիսունէ աւելի : Ուսուցի – չին առաջնորդութեամբ սկսան մանկական խմբ – երգները : Մէջ ընդ մէջ տեղի ունեցան արտա – սանութիւններ, մենախօսութիւն եւ մեներգ : Բոլոր ներկաները լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւէին : Իսկ չարաճճի փոքրիկները բեմին վը – րայ զանազան ձեւերով իրենք զիրենք կը ցուցա – դրէին ծնողքներուն, ըսելու համար թէ «մենք հոս ենք եւ կ'երգենք», ինչպէս մենք ալ կ'ընէինք ժամանակին :

Հանդէսին երկրորդ մասը կը ներկայացնէր Յիսուսի Ծնունդը զոր ներկայացուցին 3 արա – րով : Երկրորդ արարէն վերջ ընկերուհի Նալ – պանեանը բեմ գալով հրաւիրեց ներկաները որ կնքահայր մը ընտրեն ոսկեծաւի մոմերը վառե – լու համար : Տօնածառի բոլոր զարդերը նուիրած էր ընկերուհի Մարիամ Զօպոյեան : Պ. Ս. Սա – պունճեան հազար ֆրանք նուիրելով մոմերը վա – ռեց ու սկսաւ նուիրատուութիւնը : Կարճ ժամա – նակի մէջ գոյացաւ 22·500 ֆրանքի գումար մը : Ներկայացման վերջին արարն ալ շատ յուզիչ էր : Վեց հրեշտակներ կ'երգէին «Ծորհուրդ մեծ եւ սքանչելի»ն եւ «Սուրբ, Սուրբ»ը, իսկ հովիւները երկու հետեւորդներով նուէրներ կը բերէին : Ժողովուրդի մէջէն երեք մոգեր երգելով եւ խըն – կամանին մէջ խունկ ծխելով եկան բեմին վրայ, իսկ չորս տարեկան փոքրիկ մը սակաւին մէջ նս – տած, աչ ու ճախ կը նայէր, դլուխը կը շարժէր առանց ազմուկի : Բոլոր դերակատարներն ալ շատ յաջող էին : Ցետոյ երեւցաւ աւանդական Կաղանդ Պապան միրգերով եւ պտուղներով եւ ծրարներ բաժնեց ոչ միայն դպրոցի աշակերտներուն, այլեւ բոլոր ներկայ երախաներուն :

Ասպրի Կապոյտ Աչէը որ ջանք չի խնայեր նոր սերունդին վերկութեան համար :— Անժէլ

Ո՛Վ ՈՐ ՀԻՆԴ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԷ, «ՀԱՑ – ԲՈՑԺ»Ի, ԶՐԻ « ՅԱՌԱՋ » ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՑ ՎԵՑ ԱՄԻՍ :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի, 22 Յունուար, Հ. Մ. Մ.ի մարզիկ – ները արեւոտ օր մը ինչպէս իրենց երիտասար – դութիւնն է, աւելի աչխուժացած դաշտ ելան կարմիր–կապոյտ–նարնջադոյն տարազով :

Վէրսայլի դաշտը հայկական բարբառով էր լեցուած : Մեր պահեստիները վճռական ու վստահ յարձակողականի անցան : Եղանակին ամենագեղե – ցիկ ու նուրբ խաղարկութիւնն էր որ տեղի կ'ու – նենար : Հակառակորդը վարեց շատ օրինաւոր եւ կարդապահ խաղ մը : Մեր մարզիկները վերջապէս գտած էին համապատասխան խաղընկերները : Ո – նգնդակը կը թռչէր ետ ու առաջ գեղեցիկ փա – սերով :

Ա. կիսախաղը վերջացաւ Հ. Մ. Մ.ի ի նպաստ երկու նշանակէտով : Բ. կիսախաղին հակառա – կորդը բացարձակապէս վհատած էր : Գնդակը 50 մեթրոյի վրայ կը դեղերէր բերդին առջեւ : Խաղը վերջացաւ 6—1, ի նպաստ Հ. Մ. Մ.ի :

Նշանակալից էին, Արտակ եւ Ցարուխ իրենց յանդուգն եւ անդիմադրելի խաղարկութեամբ : Վարուժան եւ Պօնդոն եղբայրները որոնք իրենց սխտէմատիկ փասերով ներդաշնակեցին եւ կանո – նաւորեցին խաղը, Սերոբեան եւ Մարկոսեան վեր – ջապէս բոլորն ալ իրենց լաւագոյն յատկութիւն – ները ի յայտ բերին : Ահա թէ ինչպէս կրնան ոգե – ւորել գնդակախաղը : Երբ թեկնիւով, նրբու – թեամբ եւ համադրուած ուժերով, փոխադարձ ճիգերով խաղան, մարզասէր հասարակութիւնն ալ ջերմապէս կը գնահատէ :

Ժամը 15ին մեր Ա.ը դաշտ եկաւ, քաջալեր – ուած պահեստիի յաջողութենէն : Նոյն պատուա – խնդրութեամբ եւ ոգեւորութեամբ անցան յարձա – կողականի : Վէրսայլիցիները մարմնապէս աւելի ուժեղ եւ զօրաւոր էին : Խաղը ամբողջ քսան վայր – կեան ապարդիւն դարձաւ երկուստեք : Հակառա – կորդը գեղեցիկ վայրկեանով մը նշանակեց առաջին կէտը : Մեր տղաքը ապացան, իրենց յարձակողա – կանը կազմակերպեցին աւելի սեղմ, քիչ յետոյ հաւասարեցուցին 1 — 1 :

Բ. կիսախաղին Հ. Մ. Մ. աւելի վճռական նետուեցաւ դաշտ : Հպիւ երկու վայրկեան ան – ցած նշանակեցին երկրորդ նշանակէտը : Վերսայլը յուսահատական նշաններ սկսաւ ցոյց տալ, ահա փէնալթի մը ի նպաստ Հ. Մ. Մ.ի : Դժբախտա – բար չկրցան օգտուիլ առիթէն : Մեր մարզիկները աւելի ընդվզած կրկնապատկեցին իրենց ճիգերը, հակառակորդ բերդը միշտ վտանգի տակ դնելով, իրարանցումի մը մէջ հակառակորդը չուարած նշանակեց երրորդ կէտ մը ի նպաստ մերիններուն, խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Մ.ի յաղթանակով, 3–1 : Այնման էր մեր բերդապահ Ցակոբը, Թարզանի յանդգնութեամբ, դնահատելի էին Համազասպ, Մինաս, Դէորդ, յատկապահ կեդրոն Ցակոբ, Կա – բօ եւ Կղմէս :

Ուրախ ենք որ անցեալ չաբթուան փորձը ի – րենց դաս էր եղած : Կը յուսանք թէ այսուհետեւ մեր տղաքը յաղթանակէ յաղթանակ պիտի թռչին : Հ.Մ. Մ.ը հետզհետէ աւելի ժողովրդական կը դառնայ : Բուռական թուով հայ հանդիսականներ կը հետեւին անոնց մրցումներուն եւ կը քաջալե – րեն նիւթապէս թէ բարոյապէս : Ահա մարզական

ՄՈՒՐԱՏԻ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱԶԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆՈՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

— *Այսօր իմ հարսանիքիս օրն է . ցաւալին այն է, որ մեր գործը կնիկ մարդոց հետ է :*

Հիրեկյի Օվակիմը գնաց դիակներուն մօտ, որոնք զինուորներէն շատ ալ հեռու չէին, եւ հա – ւաքեց թշնամիին հրացանները :

Վէրաւոր Թուրքերէն մէկը կը պոռար .

— *Իսթիլ, զարտաչըմ, Աստուծոյ սիրոյն հա – մար ինձ մի սպաններ :*

Աւիկա ժանտարմայի չավուշ՝ Ազիզ անունով հրէշ մըն էր : Շատ չարագործութիւններ ըրած էր, եւ կառավարութիւնը մեծ յոյս ունէր անոր վրայ :

Երբ Բ. եւ Իսթիլը տեսան հրացանները, չա – ւուշին տարճանակը եւ ժամացոյցը, իրենց ուրա – խութեան չափ չկար : Թուրքերէն սպաննուած էին 25 հոգի, իսկ մեզմէ ոչ սպաննուած կար, ոչ վի – րաւորեալ : Կռիւի միջոցին փախած անհետացած էին մեզ հետ եղող յոյն նաւավարները :

Իրիկունը մեկնեցանք այդ տեղէն, հետերնիս տանելով Բ.ի կինը եւ երեխաները : Ես այնքան հիւանդ էի տակաւին, որ թեւերէս մտած քարշ կուտային : Զորս ժամ ճամբայ երթալէ ետքը մե – զի համար անկարելի էր չարունակել, որովհետեւ ես եւ Վարդանը չէինք կարող քալել : Բ.ի կնոջ եւ երեխաներուն տասը ոսկի տուինք եւ ղրկեցինք գիւղը հիւրընկալութիւն խնդրելու, բայց գիւղը լեցուն էր ժանտարմայով, եւ գիւղացիք վախցան մեզ ընդունելու :

Տեղափոխուեցանք ուրիշ անտառ մը . վիճակ – նիս շատ դժուարին էր . տեղերնիս ցուրտ, հա – գուստնիս թաց, ուտելիք չկայ, կրակ չենք կր – նար վառել, ես ու Վարդանը հիւանդ : Կարգադրե – ցինք, որ Փիլաւեան Նշանը եւ Վասիլը երթան , նաւավարները գտնեն եւ բերեն Գոճատաղ, իսկ մենք փնտռեցինք գրաստ մը, բայց անկարելի ե – ղաւ գտնել : Վարդանը բոլորովին ինկած էր, զին – քը յանձնեցինք մօտակայ Ցոյներուն, խնդրելով, որ լաւ խնամեն զինքը, մինչեւ որ մարդ գրկենք ու առնենք : Այստեղ մնաց Վարդանը եւ յետոյ իմացանք, որ մեռեր է :

Երեկոյին չարունակեցինք ճանապարհը եւ հասանք գիւղ մը, որ Սամսոնէն երկու ժամ հեռու էր : Երեք տուներ կային առանձին, ջրի ափին, ճանապարհի դիմաց, հովիտի մէջ : Դուռն մը զար – կինք եւ տանտիրուհին, որ մօտ երեսուն տարե – կան կին մըն էր, մեզ ընդունեց յարգալիր եւ սր – տոտ խօսքերով :

— *Երանի թէ քանի մը Թուրքեր սպաննէիք եւ ես ալ տեսնէի :*

Անձրեւը չդադրելուն պատճառաւ երկու օր մնացինք հոն եւ բաւական կազդուրուեցանք :

Տանտիրուհին եղբայրը ղրկեցինք Սամսոն տեղեկութիւն եւ հիւանդներուն համար հարկ ե – ղածը ստանալու : Անիկա վերադարձաւ երեկոյ – եան ժամը 11ին, պատմեց, թէ ինչպէս Սամսոնի յոյն հասարակութիւնը ուրախացեր էր, իմանա – լով Ազիզ Չավուշի եւ միւս Թուրքերուն սպան – նուիլը : Բերաւ նաեւ թերթեր, տեղեկութիւններ : Երեկոյին մեկնեցանք անկէ :

Գօճատաղի արեւելեան կողմը, բարձր դաշտ – թին մօտիկ երեք առանձին տուներ կային . հոն հասանք, դռները զարկինք, ամէնքը արթնցու – ցինք, բոլորը ոտքի ելան, դրամ տուինք, որպէս զի կերակուր պատրաստեն մեզի : Կերանք, խմե – ցինք, հանգստացանք, այդ միջոցին նուագիչ մը եկաւ, նուագեց, եւ տղաքը սկսան պարել : Այդ գիւղացիները լսած էին արդէն բոլոր պատահած – ները, եւ դէպքերը կը յիշատակէին փառքով ու պարծանքով : Իսթիլ եւ Վասիլ կը մրցէին իրարու հետ իրենց քաջագործութիւններով . ես ամէն ինչ անոնց կը վերագրէի, որպէսզի չողոքորթուին, ո – րովհետեւ կը վախնայի իրենց միջեւ եղած մրցակ – ցութենէն եւ կը ջանայի միշտ հաշտ պահել զի – րենք : : Իսթիլ ոգեւորուած կը պատմէր յունական պատմութենէն, միանդամայն կը պանծացնէր Հա – յերը, թէ ինչպէս կը քաջալերեն իրենց քաջերը եւ թէ ինչ կուտան իրենց ժողովրդական հերոսնե – րուն :

Մութը վրայ հասաւ, տակաւին նուագողը կը նուագէր եւ տղաքը կը պարէին :

Երեկոյեան մեր ճամբան չարունակեցինք եւ հասանք լեռան հիւսիսային ճակատը, ուրկէ ծովը կը պարզուէր մեր աչքերուն առջեւ : Վասիլը եւ Նշանը եկան, իրենց հետ բերելով փախած նաւա – վարները :

ՋԱՊՂ ԵՍԱՑԵԱՆ

չարժում մը որ պատիւ կը բերէ հայ անունին, առանց խլրդային աշխատանքի:

Ց. Գ.— Մեր կրտսերները առաւօտ մրցեցան Chatouի դէմ եւ պարտուեցան 2–1: Ներելի չէ 9 հոգիով դաշտ դալ: Պէտք է մտածեն որ գալիք տարի իրենց կը սպասենք մեր երէցներուն տեղը տեղաւորելու համար, մարզական կեանքի մէջ ճշդապահութիւնն ու կարգապահութիւնը առաջին պայմանն են:

Ց. ԴԻՏՈՂ

ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ Հանոյ քաղաքին էլեկտրական հաստատութիւնները քանդուեցան դաւադիրներու կողմէ, մութին մէջ ձգելով 140·000 բնակիչներ: Կառախումբերը չկրցան բանիլ եւ արտաքին յարաբերութիւնները խզուեցան երկու ժամ:

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ գիներն ալ 40 առ հարիւր աւելցած են երկուշաբթի օրէն սկսեալ: — Բանուորներու փոխադրութեան համար սահմանուած 500 ֆրանքի պարզեւը պիտի բարձրանայ 800 ֆրանքի (Փարիզի համար):

25 ՏԱՐԵԿԱՆ ԽԱՂԱՄՈՂ ՄԸ, Արժանթինցի Ռենոլտ Ռոզէն, առջի օր հազարաւոր ֆրանքներ բաժնեց Քանի քաղինոյին մէջ, որպէսզի անմիջապէս խաղան: Կէս ժամ վերջը երեք հոգի, որոնց իւրաքանչիւրին հարիւր հազար ֆրանք տուած էր, չորս միլիոն ֆր. չահեցան: Ֆրանսացի կոմսուհի մը յուսահատած դուրս կ'ելլէր, երբ «խենդ»ը դրամ տուաւ որ չարունակէ թիւ 21ի վրայ խաղալով: Կոմսուհին մօտ երկու միլիոն ֆրանք չահեցաւ: Ռոլէն ինքն ալ կը խաղար: Թերթերը կը գրեն թէ ութ միլիոն ֆրանք չահած է Մոնթէ Քարլոյի, 4—5000 սթերլին՝ Cannesի մէջ:

196·000 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ եւս պիտի ընդունուին Մ. Նահանգներուն մէջ, համաճայն նոր օրէնքի մը: Ընդհ. դումարը պիտի ըլլայ 320·000 հոգի, որոնց 124·000ը արդէն Ամերիկա հասած են: Ներկայ օրէնքը կ'արտօնէ միայն 205·000 տարագիրներու (D. P.) մուտքը, երկու տարուան ընթացքին, մինչեւ 1950 Յունիս 30: Ուրիշ բարեփոխումներ ալ կատարուած են օրէնքին մէջ, նախագահ Թրումընի թելադրութեամբ:

ՀՈԴԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրէ Տիկին Իսկուհի Անդրէասեան, Տէր եւ Տիկին Վաղդէն Անդրէասեան եւ զաւակները կր ծանուցանեն թէ այս կիրակի, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Շաֆիլի մատրան մէջ, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ մեծ հօր՝ ԱԼԻՔՍԱՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ:

ՀՈԴԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ողբացեալ Հայկանոյշ կէնճեանի մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգիստ արարողութիւն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 69 rue Louis Blanc: Կը հրաւիրուին իր անմոռանալի յիշատակը յարգողները:

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հոգեհանգիստ այս կիրակի առաւօտ, 29 Յունուար, Հայ կաթողիկէ եկեղեցիին մէջ, ժամը 10·30ին, 10bis, rue de Thouin, Փարիզ (5):

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
(ANNONCE LÉGALE)

Սէյնի Առեւտրական Դատարանի մէկ վճիռէն որ տրուած է 1948 Նոյեմբեր 30ին,

Մէկ կողմէ Պ. ՏԷՐ ՊԱԼԵԱՆի, Bottier-Modé – liste, Փարիզ 6, rue de la Sourdière:

Միւս կողմէ Պ. ՕՆՆԻԿ ՍԷՖԷՐԵԱՆի մէջեւ (Փարիզ, 39 rue Notre - Dame de Lorette),

կը քաղենք հետեւեալը.—

... Այս նկատումներով,

Դատարանը, դատելով իրերու իրաւասու տեսան եւ նկատի առնելով իրաւարարին տեղեկագիրը,

Ինչ կը վերաբերի ՏԷՐ ՊԱԼԵԱՆի,

Կը յայտարարէ թէ ՍԷՖԷՐԵԱՆ կեղծած է Տէր Պալեանի վերաբերեալ կօշիկի մօտէլները.

Կ'արգիլէ Սէֆէրեանի ապագային չարունակել իր արարքները, հակառակ պարագային կը դատապարտուի տասը հազար ֆրանք վճարելու իրաքանչիւր օրինազանցութեան համար:

Կը վճռէ թէ Սէֆէրեանի կողմէ կեղծուած մօտէլները եւ մանաւորապէս անոնք որ բռնուած են՝ պիտի յանձնուին Տէր–Պալեանի:

Կը հրամայէ ներկայ դատավճիռը հրատարակել Տէր– Պալեանի նախընտրած տասը թերթերուն մէջ:

Կը դատապարտէ ՍԷՖԷՐԵԱՆը Տէր – Պալեանի վճարել հարիւր չիւսն հազար ֆրանք, իրրեւ վնասուց հատուցում, ինչպէս եւ դատավճռին տասը թերթերու մէջ հրատարակութեան ծախքերը, պայմանաւ որ ՍԷՖԷՐԵԱՆի կողմէ վճարելի իրաքանչիւր հրատարակութեան գինը հինգ հազար ֆրանքը չանցնի:

Կը դատապարտէ ՍԷՖԷՐԵԱՆը բոլոր դատական ծախքերու վճարման:

Պատճէնը հաստատուած է քննութիւն:

Պատուհիկ երեկոյթ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի, ժամը 3էն 10, Studio Caumartinի մէջ, 19a rue Caumartin: Կը հրաւիրուին չորեանի բոլոր մասնաճիւղերու ընկերները:

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Նոր Արաբկիրի հիմնադրութեան 24րդ տարեդարձը պիտի տօնուի Ցունուար 28ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

51 rue Grignan, Club Républicainի չքեղ սրահին մէջ: Մասնաճիւղի վարչութիւնը չանգ չէ խնայած, որպէսզի այս տօնակատարութիւնը ղերազանցէ նախորդները:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Մ. Երիտասարդաց Միութիւնը իր տարեկան չքեղ պարահանդէսը կուտայ Splendid Hôtelի սրահներուն մէջ Մարտ չորսին:

Կը խնդրուի չխաչաձեւել: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՊԱՏԱՐԱԳ – ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն – Լու կրան փէն, այս կիրակի Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ, Բաբերդի Առիւծկայ գիւղէն քոյր եւ եղբայր ԽՈՐԻՆ եւ ՄԱՔՐՈՒՀԻ Մարկոսեաններու (Փարիզ) փափաքով ի յիշատակ իրենց նահատակ ծնողքին՝ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԻ, ԹԱԳՈՒՀիի, եղբայրներուն՝ ՄՈՒՇԵՂԻ եւ ԲԵՆԻԱՄԻՆԻ անթառամ յիշատակին:

Կը հրաւիրուին աղգականներ եւ բարեկամներ եւ անոնց յիշատակը յարգող հայրենակիցներ:

Օր. Աստղիկ Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Վահէ Մանուկեան, Օր. Ե. Ստեփանեան (Աղեքսանդրիա), Այրէ Տիկին Ս. Գալֆայեան (Կ. Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Հ. Զահրէճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Բժ. Գալֆայեան եւ զաւակները (Աղեքսանդրիա), Տէր եւ Տիկին Ե. Արթինեան եւ զաւակները (Գահիրէ), Տէր եւ Տիկին Մ. Մանուկեան եւ զաւակները (Աթէնք), Պ. Հ. Մանուկեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Ա. Քրըճճեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ բոլոր աղգականները եւ բարեկամները խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, քրոջ, մօրաքրոջ եւ աղգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԵՒԳԻՆԻ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի
(Ծնեալ Ստեփանեան)

դառնաղէտ մահը որ տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի, Ցունուար 25ին, ժամը 20·30ին, իր բնակարանը, Montmorency:

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, չաբաթ 28 Ցունուար ժամը 10·30ին, Մոնմորանսի: Հաւաքուիլ իր բնակարանը, 79bis rue des Chesneaux: Կը խնդրուի ծաղկեպսակ չղրկել:

Մահագդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Թիւ 154 Autobusը առնել Porte de Clignancourtէն եւ իջնել Lac d'Enghien:

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՓՐԱՏՈՑԻ Մայր եկեղեցիի կրօնական ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ կաթող. պատուիրակ Ա.րա. արք. Սիւրմէեան այս կիրակի օր պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Մայր եկեղեցիի մէջ:

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ:

ԱՐԻԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով:

1 Avenue Thiers · Կայարանի դիմաց

Բաց է առտուան ժամը մինչեւ 2

Հեռաձայն 890–38

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30–ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՊԱՆԵԼՕ ՔՈՇԱՆԻ Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8·30ին, դպրոցին սրահը, 69 rue d'Arcueil: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, 19 rue Damesmeի սրճարանը, մերթօ Tolbiac: Օրակարգ.— 1. Նամակներ Ամերիկայէն, 2. Ընտրութիւն նոր վարչութեան:

ՎԱԼԱՆՍ.— Համախարբերդցիական ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, իր սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Պ. ՉՕՊԱՆԵԱՆի յառաջիկայ դասախօսութիւնը՝ այս չաբաթ օրը, ժամը 5ին, Cité Universitaireի մէջ, 57 Պուլվ. Ժուռտան: Նիւթ՝ «Միջնադարեան հայ բանաստեղծութիւնը (Ցովհաննէս Երզնկացի, Ստեփանոս Սիւնեցի): Մուտքը ազատ է:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը կը տօնուի չաբաթ, Փետր. 18ին Société de Géographieի մէջ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՈՒՐԲԱԹ 27 ՑՈՒՆՈՒԱՐ ժամը 10ին հայկական ծէսով ճայնաւոր պատարագ Ste. Madeleineի պատմական եկեղեցին, Ս. Ցովհան Ոսկեբերանի տօնին առթիւ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 15ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի դաշտին վրայ, Stade Atlantic, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի Salonի խումբին դէմ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի 29 Ցունուար ժամը 13·15ին Stade Municipal d'Antony (rue Velpeau) Antonyի խումբերուն դէմ:

Ա.— Ժամը 15ին, Ա. պահեստի ժամը 13.15ին նոյն ժամերուն Բ. պահեստի եւ մինիմներ:

Ժամադրութիւն Stade Olier ժամը 12ին եւ Gare Antony ժամը 12.30ին:

Cadetները Stade Olier, ժամը 9ին Le Pecqի դէմ:

Մեր հայրենակիցներուն կը մնայ գալ եւ քաջալերել մեր մարզիկները որ արժանի են ատոր:

ԹԱՏՐՈՆ ՊՈՐՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբի, Սունդուկեան թատերաբոմբը այս կիրակի, ժամը 3·30ին, կը բեմադրէ

« ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ. »Ն

Ընկերվարականներուն սրահին մէջ, Cenon:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Սէն Լու, Կրան Փէնի մասնաճիւղին կողմէ (Մարսէյլ), այս Շաբաթ ժամը 8ին:

66 (ex) Bld. St. Loup, Salle de l'Oeuvre:

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերու կողմէ կը ներկայացուի ժողովուրդին չատ սիրած

ԱՇՈՒՂ ՂԱՐԻՊԸ

Ղեկավարութեամբ ընկեր Ղուկաս Փիլիկեանի:

Երաժշտագէտ Պ. Ն. Սերգոլեանի

կողմէ երդուած 8 եկեղեցական երգերու երգապնակները հրապարակ ելած են եւ կը ծախուին Պարսամեան դրատունը, 46 rue Richer, Paris (9):

Կամ հեղինակին՝ Պ. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի մօտ, 27 rue Victor Hugo, Rosny s/Bois:

Մեր հողեմայլ չարականները պէտք է լսուին նաեւ հայ տունէն նեբս եւ անոնցմով լեցուին մեր նոր սերունդի պատանիներուն հոգին: Ցարելի երաժշտապետի ձեռնարկը լաւագոյն առիթն է այդ նպատակին հասնելու:

Ահա եւ երգերը.—

1.— ՈՒՈՍԱ ԼԵՐ (Հարսանեկան եւ ԴԱՐՁ ԱՆՁՆԻՄ (յուղարկի): 2.— ՑԱՐԵԻԵԼԻՑ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՔ, ԱՆԵՂԱՆԵԼԻ: 3.— ՁԱՆԱՊԱՐՀ, ԴՈՒՐՆ ԿԵՆԱՑ: 4.— ՁԱՆԱՊԱՐՀ (յորդորակ), ԴՈՒՐՆ ԿԵՆԱՑ (յորդորակ): Վերջին երեքը Աբեւագալի մեղեդիներ են:

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՄՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH · Fondé en 1925 · R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 28 Janvier 1950 Շաբաթ 28 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6063–Նոր շրջան թիւ 1474 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՏՆՈՒԹԻ՞ՆՆ, — ԱՀԱԽԱՄԻԿ

— « Կը զրպարտե՛ն, կը մատնե՛ն», կ'աղաղակէ փարիզի ռամկավար չաբաթաթերթը : Ճիշդ այն ողբաձայն բացագանչութեամբ զոր կը լսէինք Պոլսոյ մէջ, տարիներ առաջ, — «Զըմմէն տարան, կերա՛ն...» :

Եւ անքաւելի մեղքեր կը բարդէ Դաշնակցութեան դլխուն : Ինչպէս այն ատեն :

Մխեւնոյն պահուն սահեցնելով լրտեսաշունչ տողեր, հետեւողութեամբ իրենց մէկ պաշտօնակցին, «Զարթօնք»ի (Պէյրութ)·

— « ... Օրը տասն անգամ ոստիկանատուն – ները կատարուած այցելութիւններ » եւ «խա – փիչական գործունէութիւնը», «սէեմատոր»ի մը ծանօթ «գործիչ»ներու ընկերակցութեամբ շաբաթը հեղ մը Զայիմի թիկնապահին տուած այցելութիւնները» եւն· :

Գիտէք թէ ի՛նչ կը նշանակէ Սուրիոյ զնդա – կահարուած դիկտատորին, Հիւսնի Զայիմի հետ կապել Հայոց առաջնորդին (սքեմաւոր!) եւ ու – րիշներու անունները : (Գարեգին կաթողիկոսն ալ Հայցելե՞ց , հանդիսաւորապէս լուսանկարուելով Զայիմի հետ) :

Անցնինք : Առաջին դատապարտողը մենք պիտի ըլլայինք, եթէ կարենային ապացուցանել այս վերագրումները, փոխանակ թոյն սրսկելու, ա – ժան – կարապետ ընդհանրացումներով :

Քանի որ հարցը զրպարտութեան եւ մատնութեան մասին է, փորձենք ռամկավար պաշտօնաթերթին ուշադրութեան յանձնել այլապէս չահեկան էջ մը՝ մեր ժամանակակից պատմութենէն :

Աչխարհ բռնկած էր 1939 — 1945, մեր փոքր համբանքն ալ չըլլապատուած համայնակուլ բո – զերով : Մանաւանդ Եւրոպայի մէջ, արեւելքէն արեւմուտք :

Հ· Ը· Դաշնակցութեան դլխաւոր հոգն էղաւ թոյլ չտալ որ մէկ Հայու քիթն արիւնի այս զաղութին մէջ եւ այլուր :

Եւ իսկապէս չարիւնեցաւ : Ամէնէն կատաղի հակազաշնակցականն ալ պիտի չկրնայ հակառակը պնդել :

Արդ, ի՞նչ տեսանք պատերազմէն անմիջապէս վերջը : Ի՞նչպէս վարուեցան անոնք որ կր պարծենային իրենց ճակատներ, յառաջդիմականներ :

Ռամկավար պաշտօնաթերթը որեւէ տեղ հարցո՞ւց թէ քանի անմեղ հայրենակիցներ մատնուեցան, խոչտանգուեցան, կողոպտուեցան եւ սպաննուեցան Մարսէյլի, Լիոնի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ : Ոչ միայն զաղութի անդամներ, այլեւ անդէն ռամկավարներ :

Ո՞ր «ազգասէրներն » էին որ նախ 17, յետոյ 40 հոգինոց սեւ ցանկեր պատրաստեցին միայն փարիզի մէջ, ձերբակալել տալու, ի հարկին «մաքրելու» համար :

Որո՞նք էին որ նոյնիսկ Ֆրանսերէն թերթերու մէջ փոխադրեցին — մինչեւ այսօր ալ կը չարունակեն — ներքին խնդիրներ եւ անճոռնի պատմութիւններ :

Անորակելի ղրպարտիչներ, վաւերական լրտեսներ եւ մատնիչներ — իսկական «խաֆիէ» – ներ — չէ՞ն անոնք որ թուղթ կր մրոտեն տարին տասներկու ամիս, հայերէն եւ Ֆրանսերէն, ապացուցանելու համար թէ Դաշնակցութիւնը դաւաճանեց ոչ միայն իր հայրենիքին, այլեւ... հիւրընկալ երկրին, Ֆրանսայի :

Աւելի բախտաւո՞ր եղան ուրիշ զաղութներ :

Ռամկավար չաբաթաթերթը օր մը օրանց երկու մեղադրանք ուղղե՞ց այն հայանուն հրէչնեերուն, որոնք Ռումանիոյ մէջ աքսորել տուին 20 — 25 ծանօթ անձեր, գրոց բրոց, առեւտրական եւայլն, կարմիր բանակին ժամանումէն անմիջապէս վերջը : (Իրենք ալ կր ճանչնան) :

Օր մը օրանց բարեհաճեցա՞ւ հարցնել թէ ո՞ւր են այն միւս 20 – 25 դժբախտները, որոնք նոյնպէս աքսորուեցան Պուլկարիոյ մէջ, համաձայն մշակուած «հայրենասիրական» ցանկին :

Ռամկավար խմբագիր – վարժապետ մը , տխրահռչակ Տիգրան Մարտիրոսեանը չէ՞ր որ արիւնածարաւ ազդանչանր կուտար իր թերթին, Ֆիլիպէի «Փարոս»ին մէջ .

— « Ո՞ր օրուան կր սպասենք, Դաշնակցութիւնը պատժելու համար» : (1945 Սեպտ·) :

Իսկ Ա.Բէնքի եղբայրասպան ջա՞րդը (1944 Դեկտեմբեր) :

Առանք ալ «ցաւալի երեւոյթներ» չէ՞ն ...

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

« Խաղաղութեան » ախոյեաններու կարդին կան եւ «մերոնք» : Աւտնք ալ օրնիբուն կը կրկնեն ինչ որ աւելի բարձր թմբկահարներ ըսեն :

Մխիթէս չանցնիր մեղադրել ղիրենք : Ի վերջոյ «խաղաղութիւնն» է որ պիտի չահի, եւ ալ ոչ ոք կը խորհի հիւլէական կամ ջրածին ռումբով փճացման մասին :

Այսքանը արտաքին ճակատին վրայ : Գալով ներքինին , ի՛նչ ամբոխավարութեամբ եւ ինչ կիրքով կը քարոզեն այդ խաղաղութիւնը : Եթէ միայն մատնանչել պէտք ըլլայ, սիւնակներ պիտի լեցուէին :

Կը կարծէ՞ք թէ քաղաքական բարձր եւ դի – ւանադիտական կնճռոտ հարցերու համար է որ այդպէս խանդ կը սպառեն «մերոնք» :

Շատ լաւատես էք : Այդ կարդի խնդիրներու վերջն եկած հրամաններով միայն կարելի է անդրադառնալ :

« Տեղական ապրանք » խաղաղասէրները կը բաւէ որ տեսնեն թէ երկու աքլորներ կը կռուին հաւու մը համար : Անպատճառ «հայրենիքի դաւաճաններուն» մատը կայ մէջը :

Ա՛լ տուր թէ կուտաս : Ի՛նչ հրճուանք, ի՛նչ խանդավառութի՛ւն : Չէ՞ որ «թշնամին» բռնած են գործի վրայ : Ալ կը մոռցուին խաղաղութիւնը եւ ընկերային բարձր «լողունկ»ները :

Աւելի չի պակսիր անշուշտ մեր անխոնջ «ախոյեաններուն» : Հանդէս մը, որեւէ յանձնախումբի կազմութիւն, ծանուցում մը բաւական են որ մարդիկը ոգեւորուին «խաղաղութեան» սի – րոյն եւ գրիչը ձեռք առնեն :

Գիւտեր, ողբերգութեան նմանող թատերա – կան արարներ, որոնք չուտով զաւեշտի կը վե – րածուին, մանաւանդ լրագրէկ ընթերցողներու աչքին :

— « Երանի՛ քեզի, Աբիսողոմ, որ քիթիդ ծայրը միայն կր տեսնես», կ'ըսէ քմծիծաղող մը մեր իմաստուն ժողովուրդի հարազատ զաւակը :

ՍՕՍԻ

ՄԱՀ ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն (20 Յունուար) յաւով կ'իմանանք մահը վաղեմի ղրավաճառ եւ հեղինակ Վահրամ Մարդարեանի :

Գրոց – բրոցներու հին սերունդին վերջին ներկայացուցիչներէն էր, 92 տարեկան, եւ աւանդապաշտ : Աչակերտած է փարիզի Մուրատեան վարժարանը եւ եղած է ձեռնասունը Նարպէյ արք·ի : Տարիներ առաջ ուղած էր վարդապետ ձեռնադրուիլ, բայց մերժեցին, առողջական պատճառներով : Հակառակ իր յառաջացեալ տարիքին, միշտ ներկայ կ'ըլլար եկեղեցական արարողութեանց եւ կը զուրգուրար հին նշխարներու վրայ :

★ Ուրիշ ծերունազարդ վաստակաւոր մը, Յովհան Դ· Փալաղաչեան,— նոյնպէս 90ը անց— ուշաթափ ինկած է իր բնակարանին մէջ : Դրացիները օգնութեան հասնելով փրկած են : Փալաղաչեան տարիներէ ի վեր անխնայ պայքար կը մղէ Դէորդ արք· Աբալեանի դէմ, անոր հաչիւները եւ պաշտօնանկութիւնը պահանջելով :

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԵՐՈՒ երթեւեկը ամէն օր կ'ընդհատուի զանազան դիծերու վրայ, կէս ժամ, մէկ ժամ կամ աւելի, տեղի տալով բուռն բողոքներու : Թերթերը կը հարցնեն թէ աչխատանքի նախարարութիւնը ինչո՞ւ միլոցներ ձեռք չառներ, դադրեցնելու համար այս անհամութիւնները :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ հանրապետութեան հռչակումը տեղի ունեցաւ յունուար 26ին, Նոր Տէլհիի մէջ, 178 տարուան բրիտանական տիրապետութենէ մը վերջ : Կալկաթայի մէջ երեք հոգի սպաննուեցան, չատեր վիրաւորուեցան, համայնավարական ցոյցի մը հետեւանքով : Պոմպէյի մէջ ալ բոլշեւիկները անկարդութիւններ յարուցին : 28 հոգի վիրաւորուեցան, 60 հոգի ձերբակալուեցան : Հայտարարութեան մէջ ոումբ մը նետուեցաւ, սպաննելու համար Նիղամը (վեհապետ) որ աչխարհի ամէնէն հարուստ մարդը կը համարուի : Հնդկաստանի հանրապետութեան առաջին նախադահը, Ռաժանդրա Պրաղատ, օրինական երդումը կատարելով , յորդորեց հետեւիլ «ազգի հայրիկին՝ Կանտիի գաղափարներուն » :

3000 ֆրանկի նոր պարգեւը ցեսագրուեցաւ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՑ ԽՆԴԻՐԸ ՓՆՆԵԼ ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ ՍԿԻԶԲԸ

Ազգ· ժողովին եչ· օրուան նիստին մէջ, 2է դէմ 540 ձայնով քուէարկուեցաւ ընկերվարական խմբակցութեան բանաձեւը, որ կը հրաւիրէ կառավարութիւնը նորոգել ամսական երեք հազար ֆրանքի բացառիկ պարգեւը, վճարելի՝ ամսական քսան հազար ֆրանքէն պակաս վաստկող աչխատաւորներու : Համայնավարները պահանջեցին բանաձեւը վերածել օրինագծի, որպէսզի կառավարութիւնը պարտաւորուի զործադրել, բայց ժողովը մերժեց : Ուրեմն բանաձեւը պարզ բաղձանք մըն է :

Վարչապետը պարզելով կառավարութեան տեսակէտները, բացատրեց թէ բացառիկ պարգեւի նորոգումը պիտի ունենայ հետեւեալ հետեւանքները.— 14 միլիոն Ֆրանքի յաւելուածական ծախք անհատական տնտեսութեանհամար, երեքուկէս միլիառ հողագործութեան, 420 միլիոն ածխահանքերու, 240 միլիոն ելեկտրակայանութեան, 900 միլիոն երկաթուղիներու, մէկ միլիառ 200·000·000 հանրային սպասարկութեանց, 600 միլիոն քաղաքապետութեանց, չորս միլիառ ընտանեկան նպաստներու համար : Ընդհ· դուռ – մար՝ 26 միլիառ : «Կառավարութիւնը երբէք հակառակ չէ աչխատաւորներու վիճակին բարելաւման, որուն նախապայմանն է արտադրութեան յաւելումը : Ուստի չուզեր վտանգել իր քաղաքականութիւնը, անուանապէս աւելցնելով աչխատավարձը : Անչուշտ կառավարութիւնը կը զգայ անժառանգ Ֆրանսայիներու անձկութիւնը : Բայց ան դրամին փրկութեան եւ դիներու անկումին մէջ կը տեսնէ լաւագոյն երաչխիքը : Երբ վերջնապէս քուէարկուի հաւաքական պայմանագրութեանց օրինագիծը, կառավարութիւնը պիտի չմերժէ անմիջապէս ամրագել ամէնէն անճար աչխատաւորներուն վիճակը, առանց վտանգելու երկրին տնտեսութիւնը : Կառավարութիւնը այս ոգիով կ'ընդունի ընկերվարական բանաձեւը » :

ԲՈՒՌՆ ՄԻՋԱԴԻՊ ՄԸ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Վիճաբանութեանց ընթացքին, բուռն միջադէպ մը պատահեցաւ համայնավարներուն եւ ա – ջակողմեան երեսփոխաններու միջեւ : Համայնավար երեսփոխան Փաթինօ, որ կը պահանջէր օրինագծի վերածել բանաձեւը, նախ քննադատեց ընկերվարականները, յետոյ ալ՝կողմը : « Դուք Ջերմեռանդ ծառաներն էք մեծ դրամադլուխին», ըսաւ, խօսքն ուղղելով աջերուն : Զօր· սը Կոլի կուսակիցներէն Թէթէն ուղեց պատասխանել :

— Հանդիստ կեցէք, պատասխանեց համայնավար երեսփոխանը : Աւելի լաւ է որ զրաղիք էչքերով (կ'ակնարկէ զօր· Ռըվէռի տեղեկագրին վաճառման) :

— Ի՞նչպէս, լաւ պատիւներ ըրի՞ն սեղանին վրայ, հարցուց համայնավարներուն առաջնորդը, Տիւքլօ :

Թէթէն պատասխանեց թէ ինք ոչ մէկ հացկերոյթի մասնակցած է : Ուրիչ աչակողմեան երեսփոխան մը, Փիէռ Մոնթէլ, ոտքի ելլելով պոռաց·

— Իսկ դո՞ւք : Սթալինի անկողինը կը պատկիք դուք ...

Տիւքլօ·— Լռեցէք, չէ՞ք (ըսել կ'ուզէ թէ բաժին ստացած է Հնդկաչինի դաշտնի գործակալներու չէքերէն) :

Պ· Մոնթէլ դեպ – դեղին կարած, կը յառաջանայ, պոռալով·— Հոս եկէք ըսէք, եկէք տեսնեմ.. Երկիրը չի խաբուիր օտարէն վարձուած մարդոց խաղերէն : Այո չի խաբուիր անոնցմէ որոնք կ'ուզեն արատաւորել վարչաձեւը, որպէսզի երկիրը մոռնայ իրենց դաւաճանական ձեռնարկը :

Տիւքլօ կրակ կտրած՝ միչտ կը կրկնէր — Չէ՛ք ըսեր, չէ՞ք...

Ի հարկին գինուոր պիտի գործածեն

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, դահլիճը որոշած է խստիւ պատժել անոնք որ կը փորձեն խափանել զինամթերքի չինութիւնը եւ փոխադրութիւնը :

Թերթերը կը դրեն թէ՝ ի հարկին զինուորներ պիտի զործածուին, պարպելու կամ բեռցնելու համար, եթէ նաւահանդիստներու բանուորները չուզեն աչխատիլ : Համայնավար կազմակերպութիւնները ծրագիրներ մչակած են, խափանելու համար զէնքի եւ զօրքի առաքումը Հնդկաչին : Մխեւնոյն ատեն կ'ուզեն արգիլել ամերիկեան զինամթերքի պարպումը եւ փոխադրութիւնը : Մինչեւ հիմա մասնակի յաջողութիւններ միայն ունեցած են : Համայնավար կուսակցութիւնը եւ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը իրար խառնած են բանուորներու տնտեսական պահանջները եւ իրենց քաղաքական պայքարը : Ամէն տեղ ալ կը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

(Ի. Եր. Վերջին մաս)

Ֆրանսիայի ոչ մեծ ձորերից մեկում տեղավորված էր մեր տաղանդավոր, այլեւ տաղ ու տարաշխարհիկ ժողովուրդը, որի ամեն մի անդամ ինքն էր իր ազատ ու անկախ կյանքի ստեղծագործողը։ Ամեն մարդ ուներ իր տունը, իր հողը, իր ընտանիքը, իր ընտանեկան սովորությունները, իր ավանդական հագուստը, իր երգերն ու պարերը։ Ամեն մարդ ուներ իր ուրախությունն ու տրտմությունը, իր հոգսերն ու մտահոգությունները։ Ամեն մարդ ուներ իր ազատ ու անկախ կամքը։

Ինչպե՞ս։ Վերջ ի վերջո չորս դարերի ընթացքում ինչպիսի՞ պայմաններ էին այս ժողովրդին ստեղծել, որ նա կարողանար պահպանել իր ազգային դիմագիծը։

Ֆրանսիան, որպես ամբողջ, ինչպես եւ ամեն մի ուրիշ երկիր, ունի իր պատմական ճակատագիրը։ Ֆրանսիան ունի իր մեծ ու փոքր մարդիկը, ունի իր հերոսներն ու դավաճանները, ունի իր հանճարեղ գրողներն ու արվեստագետները, ունի իր ազնիվ ու անազնիվ քաղաքական գործիչները։ Ֆրանսիան ունի իր մեծ ու փոքր պատերազմները, ունի իր հաղթանակներն ու պարտությունները։ Ֆրանսիան ունի իր ազատագրական մեծ ու փոքր շարժումները։ Ֆրանսիան ունի իր ազատության ու անկախության համար մղած պայքարի մեծ ու փոքր օրերը։ Ֆրանսիան ունի իր ստրկության ու ազատության օրերը։ Ֆրանսիան ունի իր ազատ ու անկախ կյանքի մեծ ու փոքր օրերը։

Ֆրանսիան ունի իր ազատ ու անկախ կյանքի մեծ ու փոքր օրերը։ Ֆրանսիան ունի իր ազատության ու անկախության համար մղած պայքարի մեծ ու փոքր օրերը։ Ֆրանսիան ունի իր ազատ ու անկախ կյանքի մեծ ու փոքր օրերը։ Ֆրանսիան ունի իր ազատության ու անկախության համար մղած պայքար

ՄԱՀԱՑՈՒ ՀՏՅՈՒՆԻՆԸ ՍԵԿՍԷԼԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

(ԻՐ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ)

Մեզի նեղած բաները մեր կարծիքով մեծ չեն, որովհետև մենք մեր մեզ ունենք։ Մեր մեզ ունենալը մեր կարծիքով մեծ բան է։ Մեր մեզ ունենալը մեր կարծիքով մեծ բան է։ Մեր մեզ ունենալը մեր կարծիքով մեծ բան է։

— Ընչո՞ւ։ — Ընչո՞ւ։ — Ընչո՞ւ։

— Որովհետև մենք մեր մեզ ունենք։ Մեր մեզ ունենալը մեր կարծիքով մեծ բան է։ Մեր մեզ ունենալը մեր կարծիքով մեծ բան է։ Մեր մեզ ունենալը մեր կարծիքով մեծ բան է։

պատուիրեն թէ յաւելում պահանջել եւ թէ խա – զաղութիւնը : Ա.Խատանքի Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Պ. Պընուա Ֆռաշըն, տեսակ– ցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ նաւաստի – ները, նաւահանգիստներու, մետաղագործական հաստատութեանց եւ երկաթուղիներու բանուոր– ները մէկ թիլ պիտի չընկրկին, հակառակ եղած սպառնալիքներուն : Մուսոլինի եւ Հիթլէր եւս ա– մենակոպիտ բռնութիւնները կը բանեցնէին բան– ուորներուն հանդէպ : Բայց տակիկա արդէօք չեղաւ որ մէկը ոտքերէն կախուի, միւսն ալ չախչախուի իր մենատիրութեան ծրագրին վերատակներուն դէմ» եւն. :

★ Հանրապետութեան նախագահը ճառ մը խօսելով մամուլի գործակալութեանց հաղկերոյ– թին մէջ, յայտարարեց.— «Հնդկաչինի մեր ռազ– միկները անհրաժեշտ պարենաւորումը, զէնքերը, զարմանները պիտի ստանան իրենց առողջութեան եւ պաշտպանութեան համար» : Ցետոյ ձաղկեց այն պայքարը որ կը մղուի երկրին մէջ, «մտահոգու – թեան եւ չվոխուխեան մթնոլորտ մը ստեղծելու համար» : Եւ յորդորեց որ մամուլը զգուշանայ անհիմն եւ չափազանցեալ տեղեկութիւններէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ արտօնութիւն ստա– ցաւ ընդհ. հիւպատոսութիւններ հաստատելու Փարիզի, Լոնտոնի եւ Ուոշինկթընի մէջ :— Ռոր– հրդարանի Դ.Ը. օրուան նիստին մէջ երկու երես– փոխաններ մրջադէպ մը յարուցին, իրար ապտա – կելով :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ զաղտնի սպասարկու – թիւնը տեղեկագիր մը ներկայացուց որով կը պա– հանջէ բազմապատկել իր ուժերը, «հետապնդելու համար լրտեսները որոնց վտանգը չատ աւելի մեծ է այսօր քան պատերազմը պայմած աւեն» :

ՊԵՐԼԻՆԸ նորէն մասնակի պաշարման ենթար– կուած ըլլալով, արեւմտեան երեք հրամանատար– ները բաղաքագլուխ մը ուղղեցին Ա. Ստրուվեան :

ԻՏԱԼՅԱՅ բանուորսոը պիտի ղրկուին Փրան– սական պալմապայքարը, եթէ Փարիզ հաւանու – թիւն յայտնէ : Իասպկյութիւնները կը կատարուին այս ծրագրին յաղողութեան համար :

ԱՒՍՏՐԱԼԱՑ երկրբսերու վերազինումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Իսրայէլի, որ իր կարգին ուրիշներ կը խորհի, վերազինուելու հա– մար :

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԵՒԳԻՆԷ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ յուղար– կաւորութեան առթիւ (այսօր, չաբաթ), առնել Ծ.Ծղր կառախումբը եւ իջնել Enghien les Bains :

Վիինէն Մուրատեան ընտանիքը հազար ֆր. կը նուիրէ Փարիզի Աղքատախնամի Հայկազեան Ծաո, հազար ֆրանք ալ Հ. Ե. Ի. Նոր Սերունդի «Հայաստան» թերթին : Ստանալ «Ճառագ»էն :

ՕԱՒԱԿՅՈՒՄՈՒՆ.— Շաւիլի Նոր Սերունդի ընկերը – ընկերուհիները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկերուհի Կերթուհի Մարտիրոսեանին, իր մեծ մայրիկին մահուան առթիւ :

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ ՆԿԱՐԻՉ ՄՈՄՃԵԱՆԻ

ԾՈՎԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՒ ԳԻՒՂԱՆԿԱՐՆԵՐ
Յունուար 28էն Փետր. 16
Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris
Métro Pont - Neuf Aut. 27, 85, 21, 72
Բացումը (Vernissage) չաբաթ 28 Յունուարին, ժամը 10ին : Կարելի է այցելել ամէն կէս օրէ վերչ, բացի կիրակիներէն :

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հոգեհանգիստ այս կիրակի առաւօտ, 29 Յուն– ուար, Հայ Կաթողիկէ եկեղեցիին մէջ, ժամը 10·30ին, 10bis, rue de Thoum, Փարիզ (5) :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա– ֆոբվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս չաբաթ 28 Յունուար, ժամը 20ին :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՀԱՒԱՔՈՑՔ, ԱՆԱ– ԿՆԿԱԼՆԵՐ, ՋԱԻՇՏ, ՊԱՐ եւայլն :

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :
Salle Voltaire մէջ, 22 rue Voltaire Alfortville
Մուտքը ազատ է :

CHEMISERIE — BONNETERIE — LINGERIE

Edouard Tchakarian

Marseille, 16 rue Pavillon. Tél. Co. 70-30
LES MEILLEURS articles aux MEILLEURS PRIX:

Պատգամիկ եռեկոյթ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի, ժամը 3էն 10, Studio Caumartին մէջ, 19a rue Caumartin : Կը հրաւիրուին չրջանի բոլոր մասնաճիւղերու ընկերները :

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Նոր Արաբկիրի հիմնադրու – թեան 24րդ տարեդարձը պիտի տօնուի Ցունուար 28ին, չաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

51 rue Grignan, Club Républicainի չքեղ սրա– հին մէջ : Մասնաճիւղի վարչութիւնը չանք չէ խնայած, որպէսզի այս տօնակատարութիւնը գերազանցէ նախորդները :

ՄԱՐՍԷՑԼ – ՓՐԱՏՈՑԻ Մայր եկեղեցիի կրօն. ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ կաթող. պատուիրակ Արտ. արք. Սիւրմէեան այս կիրակի օր պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Մայր եկեղեցիի մէջ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ. — Տէր Գէորգ քահանայ Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Սննիկ Դաւիթեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս ե – կեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի իրենց տիկնոջ եւ մօր՝ ԵՐԻՑՈՒ– ՀԻ ՄԱՐԻԱՄ ԴԱՒԻԹԵԱՆի մահուան քառասունքի առթիւ :

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ կը տօնէ այս կիրակի կէսօրէ վերչ, ժամը 3 — 7, Ցոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Լիոն :

Հայերէնի դասընթացքի հետեւողներուն կող– մէ, արտասանութիւն, երգ, եւայլն : Տօնածառ եւ նուիրաբաշխութիւն եւ զանազան անակնկալներ :

ՍԻՆԷ ՂԱԶԱՐ պիտի ներկայացնէ չարժանկար մը : Ճշդապահ ըլլալ : Մուտքը ազատ է

★

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՑԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի այս կիրակի, Կապոյտ Խաչի սովո– րական հանդիսասրահը ժամը 3ին :

Գեղարուեստական բաժին ղպրոցականներու կողմէ եւ անակնկալներ :

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋ. ԱԶԳ. Միութեան կեդր. վարչութիւնս ցաւով կը յայտնէ թէ իր առենա – պետը Պ. Ալէքսանդը Կիւլկէնկեան երեքշաբթիէն ի վեր անկողին պառուած է արկածի մը հետեւան– քով : Կեդր. վարչութիւնս կը մաղթէ արագ ապա– քինում եւ վերադարձ իր պաշտօնին :

Նոյնպէս կատարեալ բժշկութիւն կը մաղթէ եկեղեցւոյ չինութեան յանձնախումբի անդամ Պ. Կարապետ Ճընկըլտրեանի որ նոյնպէս արկածի մը հանդիպած էր :

ԾԱԽՈՒ Է

Հիւանդութեան պատճառով
Նպարավաճառի խանութ մը
ALIMENTATION COURS DES HALLES
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԷԿ ԹԱՂԱՄԱՍԻՆ ՄԷՋ
Բանուկ առուտուր, (երեք վաճառորդ, 2 կչիռ)
36 rue des Varennes
Métro Rue du Bac **Paris (7)**
Գաւառներէն դիմել գրաւոր
Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, 19 rue Damesmeի սրճարանը, մեթրօ Tolbiac : Օրակարգ.— 1· Նամակներ Ամերիկայէն, 2· Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»Ի ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական նիս– տը այս երկուշաբթի, ժամը 20·30ին, Café Régent : Զեկուցանող՝ Պ. Ա. Զօպանեան : Նիւթը՝ «Քու – չակեան Տաղաչարք) :

ՎԱԼԱՆՍ.— Համախարբերդցիականի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, իր սո– վորական հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրա – կարգ : Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է :

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 15ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի դաշ – տին վրայ, Stade Atlantic, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի Salonի խումբին դէմ :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի 29 Ցունուար ժամը 13·15ին Stade Mu– nicipal d'Antony (rue Velpeau) Antonyի խումբերուն դէմ :

Ա.— ժամը 15ին, Ա. պահեստի ժամը 13.15ին նոյն ժամերուն Բ. պահեստի եւ մինիմներ :

Ժամադրութիւն Stade Olier ժամը 12ին եւ Gare Antony ժամը 12.30ին :

Cadetները Stade Olier, ժամը 9ին Le Pecqի դէմ :

Մեր հայրենակիցներուն կը մնայ գալ եւ քա– ջալերել մեր մարզիկները որ արժանի են ատոր :

ԹԱՏՐՈՆ ՊՈՐՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մուրատ խում– բի, Սուրիդուկեան թատերարուեստը այս կիրակի, ժամը 3·30ին, կը ներկայէ

« ՁԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ. »Ն

Ընկերվարականներուն սրահին մէջ, Cenon :

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX ձեղի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

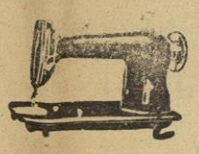
Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Dé– caties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14 : Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն :

Բաց է երկուշաբթի օրերը, ժամը 9էն 19 :
Առաքում գաւառները :

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) **TEL. Tru. 37-92**
Métro N. D. de Lorette, St. Georges **Autobus No.**
Le Peletier — Cadet **26, 43, 49, 32, 74,67**

Իջնել Carrefour Chateaudun 5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն :

M. A. B.

43 Bld. Strasbourg, Paris

Tél. Pro. 63-57

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԿԱՐԻ ՃԱՐՏԱ – ՐԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՀԱՄԱՐ, ինչպէս «պօնֆէքըր»ի, ճերմակեղէնի, «քօնֆէքսիոն»ի, եւայլն :
ՄԵՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՐՊԱՍ ՁԵՒՈՂ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ

ՓԱՌԱՀԱՆԴ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ (Սեդաստացի) վաւուան 200ամեակին

Փետրուար 5ին ժամը 20·45ին Mutualitéի մէջ, 24 rue St. Victor, métro Maubert Mutualité

Նախաձեռնութեամբ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՅՈՆՏԻ ՑԱՆԶՆԱԽՈՒՄԲԻՆ :

Նախագահութեամբ Հայ Կաթողիկէ համայնքի առաջն. փոխանորդ ՀԱՅՐ ՓԻԼԻՊՓԷԱՆի

կը խօսին.— ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, Պ.Պ. Ա. ԶՕՊԱՆԵԱՆ, ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ, եւ ՑԱ – ԿՈԲ ՑԱԿՈԲԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին.— Դաշնակ Օր. ՃԻՆՃԵԱՆ, երգ Օր. ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ եւ Մ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ : Արտասանութիւն Օր. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ :

Ջուրեակ Mr. **Robert Stoïtzner** (1er prix de Vienne)

Մուտք 150 ֆրանկ

ՅԱՌԱՋ

ԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 29 Janvier 1950 Կիրակի 29 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6064–Նոր շրջան թիւ 1475

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏՆԱՓԱՆԴ ԺՈՂՐԸ

Քանեւհինգ տարի Եւրոպա — եւ Ամերիկա— բնակելէ վերջն ալ, տակաւին չտրվեցանք թէ ինչպէս պէտք է մղել կուսակցական – քաղաքական պայքար մը։

Չտրվեցանք թէ տարրական պարկեշտութիւնը եւ իմաստութիւնը կը պահանջեն բաւարար պահ – շար ամբարել, թուղթ մրոտելէ առաջ։

Անոնք որ գրիչ կը շարժէին 1895–96ին, թերթաշ դիտելիքներով, նոյն ձեւով ալ կը շարունակեն «հանրային կարծիք վարել»։

Ներողութիւն։ Զգալի «յառաջդիմութիւն» մըն ալ կատարած են,— գոց կ'արտասանեն բոլ – շեւիկեան խոհանոցին սոխ – սխտոր դիտելիքները։ կը ծամծմեն ու կը ծամծմեն, առանց վերլուծելու եւ դատելու։ Առանց որճալու եւ սերտելու։

Ի յառաջագունէ ճշդուած է իրենց պաշտօնը,— լայնօրէն ճոխացնել, ուռեցնել, պատկերազարդել այն ցնդաբանութիւնները որ ուղղուած են Դաշնակցութեան դէմ։ Եւ օրո՛ր կարդալ աչքերը գոց– ինչպէս կ'ընեն Ջերմեռանդ հաւատացեալները — երբ հարցր կը վերաբերի երեւանցիներուն։

Կ'ըսեն ու կը գրեն.— Քանեւհինգ տարի պայքար մղեցիք Խ· Հայաստանի դէմ։ Իրակա – նին մէջ՝ խորհրդային իշխանութեան դէմ։ Առանց պրպտելու թէ ինչ ենք բսեր։ կամ արդեօք խա – փանե՞ր ենք մեր հայրենիքին տնտեսական – ճարտարագործական վերելքը։

Կ'ըսեն ու կը գրեն.— «Դժոխք» եւ «վայելքաստան» կոչեցիք մեր հայրենիքը։ Մոռնալով որ այդ բառերը գործածեցին Հայաստանէն Թաւրիզ փա – խած դժբախտներ, մահը աչքէ առնելով, երբ հանճարեղ» Սթալինը ինք անձամ իր հաւատարիմ երկրապագուներուն երեսին կը զարնէր «կոլխոզ»ի բռնադատման առթիւ կատարուած «քեւլագէօ – զութիւնները»։

Կը գրեն ու բերնէ բերան կը փոխանցեն.— Դաշնակցութիւնը կ'անտեսէ մշակոյթին յարաճուն զարգացումը հայրենիքին մէջ։ Մոռնալով որ ի – րենք անգամ Դաշնակցական մամուլին միջոցաւ սորվեցան այդ բառերը։

Եթէ այսօր «մասնաւոր» թղթակցութիւններ կամ ռատիօ – հաղորդումներ կը հրատարակեն, այդ չի նշանակեր թէ բան մը կը հասկնան կամ կը հաւատան։

Եւ տակաւին կը փսփսան ու բերան կ'աւրեն, երբ դիտել կուտանք թէ Հայկական Սրտասահ – մանը ոչ միայն պարտականութիւններ, այլեւ ի– րաւունքներ ունի։ Մանաւանդ նկատի առնելով հայրենիքին պարտադրուած կարգուսարքը։

«Հայրենասիրութեան» դասընթացք մը հաս– տատուած է մասնաւորապէս վերջին Ախարհա – մարտէն ի վեր, նախաձեռնութեամբ ափ մը ղեղ– մագիններու որոնք Հայաստանի ախարհազրու – թիւնն անգամ քարտէսի վրայ սորված են։

Եւ ասոնք այն տարրերն են որոնք երէկ մե– ծամօրէն կը ծաղրէին «ափ մը երեւան»։

Ու երբ դիտել կուտաք թէ այդ ափ մը երեւա– նին մաս մը կը կազմէին Կաոսի նահանգը, (Անի– ով, Սուրմալուի գաւառ (Ախրաստով) եւ ուրիշ թանկագին ստացուածքներով, փրփուր կը տեղան իրենց բոլորտիքը։

Իսկ երբ կ'րսէք ու կը հաստատէք թէ երեւանը ամէն բան չէ, քաղաքականութեան թէ մշակոյթի տեսակէտով, աչքերուն հետ ղլուխներն ալ դիխիայր կը դառնան։

Տարիներ առաջ, 1913—14ին ալ, այս տնա – քանդ ժխորն էր որ անհնչելի կը դարձնէր մեր տնտե – լորտը, պոլսոյ մէջ։ Մինչ թշնամին հրէշային դա– ւեր կը յարէր մուրին մէջ, դիւային քրքիջներ արձակելով։

Բայց այն ատեն, ամէնէն մոլեռանդ կուսակ– ցականն ալ կանգ կ'առնէր որոշ կէտի մը վրայ։

Մինչդեռ այսօր,— սանձակոտոր խուժանա – վարութիւն։ Կատարեալ «ճիհատ» եւ տնաւեր ժխոր։

Եւ այս՝ առաջնորդութեամբ խելացնոր խըմ– բակցութեան մը որ կը կարծէ դատ չահիլ թու – թակարար վրդնելով օտարոտի նշանախօսքեր։ Իր ուզած մեկնութիւնը տալով դէպքերու ընթացքին։ Ցաւակնելով դառնալ արտայայտիչը հայրենիքի ժողովուրդին, որ իրենց գոյութենէն անգամ լուր չունի։

Բարեբախտաբար արթուն է Դաշնակցութիւնը։

Շ.

«Մի խառնուիր մեր ներքին գործերուն»

ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Օտար Մամուլի Ընկերակցութիւնը ուրբաթ օր ճաշ մը տուաւ Cercle de la France d'Outre Mer-ի մէջ, ի պատիւ ներքին նախարար Ժիւլ Մոքի եւ իր անմիջական գործակիցներուն, ոստիկանութեան վերատեսուչ Լէոնարի եւ Ազգային Ապահովութեան տնօրէն Պերթոյի։ Ներկայ էին բոլոր երկիրներու թղթակիցները բացի անգլեւամերիկեան մամուլէն որ առանձին ընկերակցութիւն ունի, ինչպէս եւ երկու ներկայացուցիչներ «Յառաջ»ի խմբագրութենէն։

Այս առթիւ չատ երկար ճառ մը խօսեցաւ Պ· Ժիւլ Մոք, անդամ մը եւս յիշեցնելով օտարականներուն իրաւունքները եւ պարտականութիւնները այս երկրին մէջ։

Քանի մը հիմնական կէտեր·

— « Քսաներորդ դարուն սկիզբը արդէն իսկ աւելի քան մէկ միլիոն օտարականներ կ'ապրէին մեր հողին վրայ։ Հակառակ ռազմիկներու խա – զաղասիրութեան, հակառակ Աղբերու Դաշնակցութեան սահմանադրութեամբ հռչակուած դիմա– ւոր սկզբունքներուն, 1919ի հաշտութեան դաշնագիրները եւ աշխարհի վերիվայրումները պատճառ եղան որ հարիւր հազարաւոր մարդիկ հեռանան իրենց երկիրներէն։ Ռուսական յեղափոխութիւնը, Հայաստանի ջարդերը, արեւելեան Եւրոպայի բաժան – բաժան վիճակը 1921ին 1·833·000ի բարձրացուցին Ֆրանսա բնակող եկուորներու թիւը։

« Եկան 1929 – 1930 թուականները։ Աչխա – տաւոր բազմութիւններ թափեցան մեր երկիրը, ապրուստի աւելի մեղմ պայմաններ փնտռելով մեր բարերար դաշտերուն եւ բանուորի կարօտ քաղաք– ներուն մէջ։ Եւ Ֆրանսայի օտար բնակիչներուն թիւը հասաւ 3·200·000, քսան տարուան ընթաց – քին, թիւ մը որ աննախընթաց է»։

Ուրիշ պատմական եւ վիճակագրական տեղե– կութիւններ եւս հաղորդելէ վերջ, ներքին նախա– րարը եզրակացուց, արտայայտելով «կառավա – րութեան միաձայն կամքը եւ Ֆրանսացիներու ստուար մեծամասնութեան զգացումը»·—

1·— Բոլոր այն քաղաքական ապաստանեալ – ները որոնց աղատութիւնը եւ կեանքը վտան – գուած են, մեր երկիրը կ'ընդունուին առանց սահ– մանափակման կամ խորութեան։

2·— Տնտեսական պատճառներով դիմող բո – լոր տարագիրները կ'ընդունուին համաձայն աշ – խատանքի չուկայի կարողութեան եւ իրենց մաս– նագիտութեան։ Անոնց խուժումը պէտք չէ ամե– ցնէ մեր աչխատաւորներուն գործադրկութիւնը։

3·— Այս երկու կարգի տարագիրներէն ալ կը պահանջենք միանդամայն յարգել մեր օրէնքները եւ չխառնուիլ մեր ներքին գործերուն։ Որեւէ թշնամական արարքի, ինչպէս որեւէ ոճիրի կամ յանցանքի հետեւանքը պիտի ըլլայ օտարականը զրկել հիւրընկալութեան իրաւունքէն որ հիմ – նուած է այս երկու կանոններուն վրայ»։

Պ· Ժիւլ Մոք յատկապէս չեշտեց·

— « Այն պատասխանատու դիրքին մէջ ուր կը գտնուիմ, իրաւունք չունիմ թոյլ տալու որ տարագիրները մեր հողին վրայ փոխադրեն իրենց պայքարները, աւելի պակաս՝ խառնուին մերպայ– քարներուն։ Չենք կրնար հանդուրժել դաւադրու– թեանց՝ ոչ օտար կառավարութիւններու, ոչ ալ մեր կառավարութեան դէմ»։

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ՍՄԲԱՏ, որ Ֆրանսայէն Հա– յաստան դացած էր ներդաղթի երկրորդ կարաւա– նով (1947), մեռած է Երեւանի մէջ, համաձայն Թաւրիզ հասած լուրերու։

ԱՂԱ ԽԱՆԻ կնոջ գոհարեղէններուն մէկ մասը, որ կ'արժէ 150 միլիոն տոլար, Մարսէյլի ոսկի – կանութեան չէնքը ձգուած էր ուրբաթ օր, անծա– նօթի մը կողմէ, մանաւանդ կապոցով մը։ Ոսկի– կանութիւնը կը վնտռէ մնացեալը (համագումար 215 միլիոն ֆրանք), ինչպէս եւ գողութեան իսկա– կան հեղինակները։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ թագաւորը ունկնդրութեան ըն – դունեցաւ Անգլիոյ արտաքին նախարարը, որ Գա– հիրէ հանդիպած էր, կացութիւնը ուսումնասիրե– լու համար։ Բանակցութիւնները ընդհատուած են երկու երկիրներուն մէջեւ, 1945էն ի վեր։

ԱՆԱԽԸՆԹԱՑ ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄ ԱԳԳ ԺՈՂՈՎԻ ՄԷՋ

ԹՈՐԻԶԻ ԿԻՆԸ ԿԱՆԱՐԴԻ ՖՐԱՆՍԱՆ.— ԿԱՌԱ– ՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՆ.— ԳՐԱՍԵՂԱՆՆԵՐ ԿԸ ՏԱՊԱԼԻՆ ԵՒ ԿԸ ԽՈՐՏԱԿՈՒԻՆ

Ընդհանուր օր անախընթաց տեսարաններ պարզուեցան Ազգ· Ժողովին մէջ, Հնդկաչինի հարցին քննութեան առթիւ։ Տեղական թերթերը սիւնակներով մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն, ծանրացած մեղադրելով համայնավար կուսակ – ցութիւնը։ Ֆիկարօ դիտել կուտայ երէկուան խմ– բագրականին մէջ, «Դիմակը ինկաւ» խորագրին տակ·

— « Համայնավար կուսակցութեան պատմու– թեան նախընթաց որեւէ շրջանին մէջ, ոչ այն ատեն երբ կը հրամայէր խանգարել զինադադարի բանակցութիւնները Հաչիւ Հիթլէրի, որ պատերազմ հռչակած էր Ֆրանսայի դէմ, բայց բա – րեկամութեամբ կապուած Խ· Միութեան հետ, ոչ ալ այն ատեն երբ կ'օդնէր Ազատ եւ Քրիմի՝ ընդդէմ Ֆրանսացի զինուորներուն, այնքան բացորոշակերպ յայտնուած էր այս կուսակցութեան նահանջական եւ հակազդային դիրքը »։

Առաջին միջադէպը ծագեցաւ երբ ներս կը մտնէր Մատակասքարի նախկին մարզպանը, Պ· Շէվինյէ։ Համայնավար երեսփոխան մը, Պ· Ար– թօ, պոռաց·

— « Ահաւասիկ այն մարդը որուն ձեռքերը արատաւորուած են 80·000 Մալկաչներու արիւ – նով»։

Բուռն բողոքներու վրայ, նախագահը կարգի հրաւիրեց համայնավար երեսփոխանը, հետեւեալ յայտարարութեամբ·

— Ամբաստանութիւններ կան որոնք զանոնք արտայայտողներուն վրայ կ'իյնան։

Ցետոյ խօսեցաւ պատերազմական նախարա – րին՝ Պ· Փլեվէնի յայտարարութիւնը, որ կը ձագկկը կարդ մը թերթերու «ստայօդ լուրերը», մաս– նաւորապէս ակնարկելով համայնավար մամուլին։ Ուրիշներ ալ խօսք առին, եւ յանկարծ փոթորիկ մը պատեցաւ երբ Տիկին Վերմերչ, Մոռիս Թո – րէզի կինը, պոռթկաց, հեղնական չարժուձեւեր ուղղելով պատերազմական նախարարին·

— « Ֆրանսա ջարդեր կը կատարէ Հնդկաչի– նի մէջ...

Եւ սկսաւ նկարագրել Ֆրանսայի գաղթային քաղաքականութեան « չարիքները »։ Անկախ է – րեսփոխան մը դիտել տուաւ, խօսքն ուղղելով համայնավարներուն·

— « Եւ րսել թէ կնոջ մը ըսել կուտաք այս խօսքերը։ Քաջութիւն չունիք դուք անձամբ խո – սելու »։

Տիկին Վերմերչ կը չարունակէր խօսիլ, երբ նախագահ աղդարարեց·

—«Տիկին, ի՞նչպէս կ'ըլլար եթէ խօսէիք այն չարչարանքներուն վրայ, զոր կրած են մեր դին– ուորները Հնդկաչինի մէջ...

Տիկին Վերմերչ·— Դո՛ւք էք որ կրակի կու– տաք բնիկներուն դիւղերը։

Այս յայտարարութիւնը բաւական եղաւ որ – պէսզի ամբողջ ժողովը տակնուվրայ րլլայ։ Բուռն բողոքներ կը լսուէին կեդրոնի եւ աջակողմի նըս– տարաններէն։

Նախագահը Պ· Էռիօ, խորապէս յուզուած այս անարդանքէն, յայտարարեց·

— Տիկին, երբ կ'րսէք թէ Ֆրանսացիներ Հնդ– կաչինի մէջ կատարած են ճիշդ այն արարքները ինչ որ Նացիները Օքտաուրի մէջ (պատերազմի տուն ցարդուած Ֆրանսական դիւղը), դալչելի նախատինք մը ըրած կ'ըլլաք այս ժողովին եւ երկ– րին։

Տիկին Վերմերչ·— Ճի՞շդ է որ Հայֆոնկի նա– ւահանգիստը ռմբակոծուած է։

Նախագահը·— Ճի՞շդ է որ Ֆրանսացիներ թաղուած են ողջ ողջ ...

Այդ պահուն երեսփոխան մը պոռաց·— Ահա– ւասիկ թղթածրարը· ահաւասիկ լուսանկարները..

Փոթորը այնքան սաստկացած էր որ կարելի չէր իմանալ արտասանուած խօսքերը։ Աչակոմ– եան երեսփոխան մը բացագանչեց·— Այս տիկինը կինն է մարդու մը որ քաջութիւնը չէ ունեցած հոս դալու։

Ձայներ·— Ո՞ւր է Թորէզը, ո՞ւր է Թորէզը..

Տիկին Թորէզ կը չարունակէր լուսանքներ տեղալ։ Այն աստիճան որ, Պ· Էռիօ սաստիկ զայ– րացած, ոտքի ելաւ, ձեռքը ուժգնօրէն զարկաւ դրասեղանին եւ յայտարարեց·

— Տիկին, երբեք չէի կարծեր թէ կին մը կրնայ լեցուած րլլայ այնքան ատելութեամբ։

Տիկին Վերմերչ·— Նորէն կը կրկնեմ,— կ'ատեմ ձեզ։

Կառավարութեան անդամները ստիպուեցան դուրս ելլել պատերազմական նախարարին հետ։ Երբ հանդարտութիւնը վերահաստատուեցաւ եւ վերադարձան, Պ· Փլեվէն փորձեց չարունակել իր զեկուցումը, միեւնոյն ատեն իր ղղուանքը յայտնե–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅԱԳԵՏ ՖՐԱՆՍԱՑԻՆ ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՄՄԲ.— Ֆրանսեւհայկական Միութեան Յունուար 15ի հացկերոյթին մէջ, որ նախագահած էր ի պատիւ Պ.Fr.Feydith, մեր հայագէտ բարեկամը հետեւեալ ճառը կարդաց, հայկական պատմութեան, մշակոյթի, և առ հասարակ հայութեան մասին, ջերմ ծափերու մէջ.—

★

Հայոց պատմութիւնը մեզի կը սորվեցնէ որ, թէեւ Հայերը ահելի պակաս էին թիւով քան Պարսիկները, որոնք արդէն կայսրութիւն կազմած էին, անոնք առապելեցին ուրարտական ոյժը եւ ակկիզքէն իսկ քաջարի պայքար մղեցին Պարսիկներուն դէմ: Մերթ ենթարկուեցան, մերթ անկախ դարձան, եւ սակայն Հայերը երբեք չկորնչցու-ցին ազգային միութեան զգացումը: Իրրեւ մարզ ծառայելով Պարսիկներուն, եւ կամ աւելի ճիշդ, փոխն ի փոխ կամ կռուախնճոյռի կամ պատուար պետութեան ապերախտ դերը կատարելով Արե-ւելքի եւ Արեւմուտքի իր դրացիներուն միջեւ, հաստատուած՝ հողամասի մը վրայ որուն բարձ-րաբերձ լեռներու կտրատումները կը նպաստէին հրոսակային կռիւներու: Հայաստան որ դիտցաւ յաղթել լեռներուն ազգային միութիւն մը կազմե-լու համար, ճակատագրօրէն հարկադրուած էր միանալ իր դրացիներէն մէկուն հետ՝ ընդդէմ միւսին... միանդամայն երկուքին դէմ դնելու համար: Անտարակոյս ասիկա դէմ էր հաւատա-րակչռութեան օրէնքներուն, լարախաղացութիւն մը լի վտանգներով: Քաղաքականութեան սխալ մը չէր այս, այլ «աշխարհագրական հրամայական մը», ինչպէս կ'ըսեն այսօր: Պատահած է ան-չուշտ, որ այսպիսի անել կացութեան մը առջեւ, կարգ մը տանուտէրներ պէտք զգային ընտրել, հպատակութիւն մը, «գործակցութիւն մը», եր-բեմն կրքոտ: Գիտենք այսօր թէ, ոչ մէկ ժողո-վուրդ, որքան ալ մեծ ըլլայ, ազատ չէ անհատա-կան տկարութիւններէ: Եւ սակայն, այդ բացա-ռիկ պարագաներուն դիմաց, մեծութիւններ, իրենչ նշանաւոր գործեր, իրենչ հերոսութիւն այս ազգին մէջ, որ միշտ տուած է մարդկութեան անթիւ նա-հատակներ, նահատակներ հաւատքի, կամ հայ-րենիքի: Ինչ մեծ յանդգնութիւն, երբ Արքայից Արքայ Տիգրանի առաջնորդութեամբ, Հայերը դիմադրեցին Հռոմէական կայսրութեան եւ տա-րածուեցան մինչեւ Սուրիոյ հարաւը: Եւ աւելի վերջը, իրենչ հոյակապ քաջութեամբ, նոյն Հայե-րը որոնք առաջին ազգն են պաշտօնապէս քրիս-տոնէութիւնը ընդունող, կը յարդուէին Աւարայ-րի դաշտին վրայ եւ կը յաղթէին, իրենց հերոսա-կան մահով, պարտադրելու մազդէական Իրանը որ ճանչնայ իրենց կրօնական ազատութիւնը: Եւ այս դէպքը տեղի կ'ունենար Ե. դարուն: Յաղթա-կանները կը խոնարհին պարտեալին դիակներուն առջեւ եւ կը յարգեն իրենչը որուն զոհուեցան ա-նոնք: Դաժան էր պայքարը, սակայն թշնամին ալ ասպետական ոգի մը ունէր...Եւ դժբախտութեան քովն ի վեր կ'ածի հայկական քաջութիւնը: Հա-յաստանի պատմութեան մէջ չատ են հերոսական էջերը: Հայաստան կրցաւ ինքնուրոյն մնալ այն-քան տառապանքներու մէջ:

Հայոց դրականութիւնը զուգընթաց կը քալէ իր պատմութեան հետ՝ հեթանոսական շրջանին, չունենալով ազգային գիր, հայ բնտրանին յուն-րէն լեզուով կը մշակէ հելլենական դրականու-թիւնը, մինչ ժողովրդական դուսաններ ազգային բարբառով կը կազմեն հայերէն Շահանամէ մը, որ իր ներշնչումով չատ մօտ է Իրանեան դիւցազ-նական աւանդավէպին:

Քրիստոնէութիւնը ընդունելով, Հայաստան կռնակ կը դարձնէ ամէն բանի որ հեթանոսական է: Ան կը յարի յոյն – ասորական քրիստոնեայ մշակոյթին: Շատ չանցած, օժտուելով իր սեփա-կան այբուբենով, կը թարգմանէ, կ'ուսումնա-սիրէ եւ կը ճոխացնէ հայրենասիրական գրակա-նութիւնը, կ'արտադրէ նուրբ եւ յուզիչ, խորհր-դաւոր բանաստեղծութիւն մը, կը գրէ իր պատ-մութիւնը: Եւ ե.— Ժդ. դար, հայկական գրակա-նութիւնը կը դառնայ արեւմտեան դրականու-թիւն մը, նման Միջերկրականեան Միջին Դարու ժողովուրդներու դրականութեան: Բայց, երբ Ա-րեւմուտքի վրայ Հայաստանի վերջին պատուհանը կը փակուի, Կիլիկիոյ Հայոց թագաւորութեան անկումով, եւ Մայակիրներու պարտութեամբ, երբ անապահովութիւնը կը խափանէ ուսումը, հայկական դրականութիւնը կը կորնչցնէ իր արեւ-մտեան ոգին, իր միջնադարեան խստամբերու-նը եւ իր դիտնական նկարագիրը: Տադնապաւոր հայ դուսաններ քաղցր ինքնատպութեամբ կ'եր-գեն վարդը եւ սոխակը, գաղափարատունչ եւ զգացուած սէրը, հետեւողութեամբ Պարսկաս-տանի:

Հայերը կր մնան նոյնքան ծարաւի արեւմտեան դրականութեան: Ժ.Ը. դարուն Մխիթար կը հիմնէ Վենետիկի մէջ վանք մը որ զարկ կուտայ հայ դրականութեան վերածնունդին: Շատ մը թարգմանութիւններ կը կատարեն Ս. Վազարի մէջ: Պէտք է հետեւիլ օրուան չարժումին, որով-հետեւ արեւմտեան աշխարհը այլեւս չէ այն դոր ճանչցան: Վերածնունդը ամէն բան փոխեց «Ֆրանքներու քով»: Շատ չուտ կը յարմարին, կ'ընտելանան նոր կացութեան եւ Ժթ. դարուն գաղութներու հայ դրագէտները վերստին արեւ-մտեան դրագէտներ են: Մայր հայրենիքին մէջ, չարժումը աւելի ուշ ծնունդ կ'առնէ, բայց մշա-կութային յարաբերութիւնները Եւրոպայի հետ, մասնաւորապէս Ֆրանսայի հետ, կը վերսկսին անցեալ դարուն:

Եւ լեզուն կը ձեւաւորուի մտածման վրայ: Միջին դարու հայերէնը, որ պերճ էր, ծանր եւ խստաբերձ, իր արտայայտած դաղափարներուն պէս, իր կարգին կ'արդիանայ: Երկու ճիւղի կը բաժնուի այդ լեզուն — արեւելեան հայերէնը որ կը պահէ տակաւին որոշ վեհութիւն մը եւ որ սքանչելապէս կր ծառայէ բանաստեղծութեան, եւ արեւմտեան հայերէնը, որ պայծառ է, վերին աս-տիճանի ճշգրիտ եւ այս տեսակէտով կը վերա-դանգէ չատ մը եւրոպական լեզուներ:

Հայերը արուեստադէտ են: Դժբախտաբար, գեղարուեստի եւ դրականութեան մէջ նախա-քրիստոնէական շրջանի բոլոր ստեղծագործու-թիւնները բոլորովին անհետացած են, ժողովր-դական երաժշտութիւնը անվիճելի կերպով արե-ւելեան նկարագիր ունի, սակայն երաժշտութիւն մըն է որ, եթէ նկատի առնենք Ասիոյ բոլոր ժո-ղովրդական բանահիւսութիւնները (ֆոլքլոր), ա-ւելի մօտ պիտի դտնենք մեր գեղջկական երաժշ-տութիւն քան թէ արարականին կամ Թրքականին: Չի խանգարեր մեզ, ինչպէս ասիական երաժշ-տութիւնը: Եկեղեցական երաժշտութիւնը, նմա-նապէս ինքնատիպ, շատ գեղեցիկ է եւ իրապէս խորունկ:

Ժթ. դարէն ի վեր, Հայերը չատ պատուաւոր տեղ մը կը դրաւեն եւրոպական երաժշտութեան մէջ: Մագաղաթի վրայ դունաղարդումը կանու-խէն մշակուած է եւ չատ յաջող: Շատ աւելի մօտ

ԵՐԵՒԱՆԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՁՄՕՐ

Քաղաքը պաշտգամից

Ա.

ՄՄԲ.— Ծանօթ գրագիտուհի Տիկին Մարի-Էտտա Շահինեան, որ ռուսերէն կը գրէ, վերջերս Հայաստան այցելած ըլլալով, շարք մը պատրաս-տած է, «Երեւան» խորագրին տակ: Ահաւասիկ հատուած մը, «Սովետ. Հայաստան» ամսագրի թարգմանութեամբ (1949 Նոյեմբեր).—

Նոյեմբերեան այդ վաղ առաւօտեան, ժամի վեցն անց կէսին, պէտք է որ առանձնապէս մութ լինի՝ թանձր խաւար,— չէ՛ որ մենք մտնում ենք Մեր լայնութեան երկար ձմրան թաղաւորութիւնը: Բայց պատուհանի քառակուսին իմ առջ տարօրի-նակ արծաթափայլ լոյս ունի: Լուսամուտի դէմ յանդիման քաղաքն է փռուած՝ վաղորդեան եր-կնքից նայող մեծ լուսնի հանդիսաւոր լուսափայ-լի մէջուղում: Իսկ երկինքն արդէն պարզուել է, վարդագոյն հորիզոնի վերեւ յառնում են Արա-գածի սպիտակ, ձիւնածածկ լանջերը:

Անսասելի գեղեցկութեամբ սքանչելի է երե-ւանը դիշերուայ ու առաւօտուայ մրցակցութեան այդ կրկնակի ժամին: Նրան երկու կողմից եղե-րում են Արարատի երկկատար լեռնաթամբը եւ քառակատար Արագածը: Թւում է, թէ բնութեան ստեղծագործութեան անմահութեան մէջ փոքր ու խղճուկ պիտի երեւայ այն, ինչ որ ստեղծել է մարդը, մինչդեռ հէնց հորիզոնում հասնող այդ հսկաները, այդքան վճիտ օդը, րոպէ առ րոպէ ուժեղացող անաղարտ լոյսը օգնած են հասկնալու ճարտարապետական ոճի այն ամբողջութիւնն ու վեհութիւնը, որ ունի Երեւանը՝ մեր Միութեան մէջ ոճի կողմից առաւել օրգանական քաղաքնե-րից մէկը:

Քառորդ դար առաջ այդպիսին ամենեւին չկար: Նրա տեղը կար մի ուրիշ՝ նահանգական փոչիածածկ քաղաքանման բան՝ փոքրաթիւ խոշոր տներով, որպիսիք այն ժամանակ «արբունի առ-եաններին» համար կառուցանում էին Ռուսաստա-նի բոլոր ծայրերում, անկախ տեղանքի բնոյթից, պատմութիւնից եւ աշխարհագրութիւնից:

Միակ դլխաւոր փողոցից սկսւում էին նեղլիկ նրբանցքները, հողածածկ փափուկ տանիքներով, միակերպ տնակների ամբողջ կոյտերը, որ չին-ւում էին չամախ չթրծուած հումքից եւ մէկ երկու տասնամեակում փլուելու վտանգի տակ էին, փո-ղոցներում նեղուածք էր եւ կեղտ, ամէն օր ցե-րեկուայ ժամը չորսից Քանաքեռի բարձունքի լեռնահովտային քամին: Եւ սկսւում էր այն, լերկ ու աւազուտ լեռնալանջերից բարձրանում էր լեռնահովտային քամին: Եւ սկսում էր այն ինչը երեւանցիները անուանում էին փոշէ մրրիկ: Լեռներից տարափով քաղաքն էր թափւում ծակ – ծկող խճային մանրափոշին, փողոցներից բար – ձրպնում էր արդէն բուն քաղաքի փոշին, աղբ, կեղտ, թղթակտորներ: Եւ այդ ամէնը պտոյտներ դործելով ու պար բռնելով օդում՝ լցնում էր մար-դու աչքերն ու բերանը, կրճկրճում ատամների տակ:

Երբեմն այդ փողոցներում տեղի էր ունենում ամենատարօրինակ չարժում: Դիչերներն այնտեղ քուն էին առնում ինչ որ կենդանիներ, որոնք նման էին գորշ տոպրակների կոյտի: Առաւօտները նրանք արթնանում — աչխուժանում էին, մարդկանց մութ ստուերներ նրանց մէջքին ամ-րացնում էին փայտէ տնակներ, եւ կենդանիները կանգնում էին, թափ տալիս իրենց: Մի րոպէ յե-տոյ փողոցով անցնում էր քարաւանը, որը գալիս էր Արարատեան հարթավայրերից եւ քաղաքի մի-ջով անցնում վեր՝ դէպի Քանաքեռ: Ուղտ – ուղ-տի ետեւից թրմփալի քայլով տափակ հետքեր էին դրոշմում փոշոտ դետնի վրայ: Տարուբերելովա-րանոցը, ուղտը չարժման մէջ էր ղնում վղից կախուած զանգակները՝ աստանդակների այդ թախծայի երաժշտութիւնը: Այդ՝ չուտ մեղրա-ճանճերն էին տարում «ամառանոց» ծունիս ամ-սից սկսած, երբ Երեւանի չրջակայ դիւղերում անտանելի տօթ էր լինում, մեղուաբոյծներն ի-րենց փեթակները բեռնում էին ուղտերի վրայ եւ ուղարկում սարերը:

Բնութիւնը, ասես, իր բոլոր ներհակութիւն-ներն ի մի է հաւաքել այս քաղաքն ստեղծելիս: Ամռանն այստեղ չորը հասնում է 40 աստիճանի, ձմեռը սառնամանիքը՝ 20 աստիճանի: Ըստ միջին տարեկան ջերմութեան, Երեւանը նման է Բայ-տեմոր, Պլիմուտ, Լոնտոն, Փարիզ, Տուրին, Սե-ւաստոպոլ քաղաքներին, րստ ամառուայ միջին ջերմութեան նման է Ալժեր, Բարսելոն քաղաքնե-րին, իսկ րստ ձմեռուայ միջին ջերմութեան՝ Լե-նինդրադին, Նովգորոդին, Հէլսինկիին: Բայց հին Երեւանում այդ ներհակութիւնները չէին չափա-ւորւում ոչ դիտութիւն կողմից, ոչ բարեկարդու-թեամբ, չէին օգտագործւում ոչ բժչկութեան, ոչ էլ արուեստի կողմից: Դա առողջութեան համար ամենամնասակար քաղաքներից մէկն էր: Երեւա-նը դրեթէ չէր աճում: 50 — 60 տարուան ընթաց-քում նրա բնակչութիւնը աւելանում էր, հազար մարդուց պակաս թւով: Մեր դարի սկզբում քա-ղաքն ունէր երկու տասնեակ հազարից մի քիչ ա-ւելի բնակիչ:

Քաղաքի պարծանքն էր հոչակաւոր, չնաչ-խարհիկ ջուրը, որ բերուել էր Գետառ գետի ա-կունքները կազմող «Քրոք Բռնարից — Քառա-սուն աղբիւրից: Սակայն հին Երեւանում ջուրը չէր երեւում: Ձիւդ է,, փողոցներն ի վար հոսում էին առուները, բայց դրանք չատ կեղտոտ էին ու աղտակալած: Տաճեւ ու անհրապոյր էին սարքա-

---

է բիւզանդական արուեստին քան թէ պարսկակա-նին: Նկարչութեան մէջ, Հայերը հիմա զուտ ա-րեւմտեան արուեստին կը հետեւին: Եւ հայկ. ճարտարապետութիւնը, որ երկար ատեն անծա-նօթ մնացած է, ներկայիս կը ճանչցուի իրրեւ միջերկրականեան աւազանին ամէնէն ինքնատիպ-ներէն մէկը: Աւելի չեմ կրնար ծանրանալ, այս մասին եւ կը գոհանամ համառօտակի յիչելով ոս-կերչութիւնը եւ դորդագործութիւնը:

Իրրեւ մարդ, Հայը սակաւախօս է, անխոնջ աչխատող: Անտարակոյս դործի տաղանդ ունի, բայց եթէ իր առեւտուրին մէջ յաջողի, իր չա-փազանց աչխատութեան չնորհիւ է: Վաճառակա-նը եւ դործարանատէրը, նոյնիսկ հարուստ ըլլան, կը չարունակեն իրենց դործին երթալ չատ կա-նուխ եւ դիչերը մինչեւ ուշ առեն կ'աչխատին տու-նին մէջ: Եթէ հայ վաճառականը չահադործէը արտադրութիւնը, փոխանակ անոր ծառայելու Շահ – Աբբաս Ա. պիտի չքանդէր Ջուղան, պար-զապէս, ժողովուրդը Պարսկաստան փոխադրելով իր երկրին տնտեսութիւնը վերահաստատելու հա-մար: Բանուորը որ չատ հաւատարիմ է, միշտ պատրաստ է դործին գլուխը եւ չատ դնահատ-ուած աչխատաւոր մը:

Հայաստանի մէջ Հայր երկրագործ է, մինչ իր դրացիները խաչնարած են: Քաղաքին մէջ մեծ մասը արհեստաւոր է: Վերջապէս մտաւորակա-նութեան համեմատութիւնը չատ է, կան բժիչկ-ներ, ուսուցիչներ, դրագէտներ, արուեստագէտ-ներ: Հայը չատ անհատապաչտ է իր կարծիքնե-րուն մէջ: Բայց խորապէս կ'ըմբռնէ համերաչ-խութեան եւ իրերօգնութեան ոգին: Ջերմօրէն ընկերասէր է:

Կը վերջացնեմ անով որ ամէնէն փափուկ մա-սին է Հայաստանի,— Հայ կինը, առհասարակ գեղեցիկ, դղաստ եւ անբասիր իր վարմունքին մէջ, անձնուէր եւ հաւատարիմ ամուսնի, հիանա-լի ընտանիքի մայր եւ ինչ որ դնահատելի է տան խաղաղութեան համար՝ հնազանդ է հարսը եւ հո-գածու՝ կեսուրը:

FRÉDERIC FEYDIT

ՄԱՀԱՑՈՒ ԶԱՍՊԱՏԱՀԱԿԸ ՍԿՍՈՂ ՊԱՏՄԱԾՔ

(ԻՐ ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

—

— Տկեր, ևկէ եաեւո :

Հինգ տեսիլ տասնօրէ ծոխտը։ Նաւը դեռեւ չէր մեկնել Ալեքսանդրիայէն։ Ես եւ իմ ուղեկիցներս մեր նստարանին վրայ կը քնանայինք։ Տեղը շատ սեղմ էր։ Ես 40 վաւլ տեղ ունէի։ Մեր նաւուղեկիցները ամբողջ ճանապարհին ինծի հետ շատ լաւ վարուեցան։ Ես ալ անոնց հետ շատ սիրալիր էի։ Ա. տարի ամէնէն աւելի նաւագնացութիւն ունեցողն էի։ Ե. տարի, ամբողջ եկող տարի՝ Ա. տարի, Բ. տարի, Գ. տարի, Դ. տարի, Ե. տարի։ Ես ամէն տարի նոյն նաւերով կ՚երթեւեկէի։ Ուրեմն ամէն տարի նոյն մարդիկը կը տեսնէի։ Ինչո՞ւ ես ալ անոնց հետ շատ սիրալիր չ

լով եղած նախատինքին համար: Տիկին Վերմերշ նորէն ոտքի ելաւ, դէմքը ծամածռելով — «Կ'ուզեմ որ աւելի լաւ հասկնաք միտքս»:

Հետեւանքը եղաւ զիրկընդխառն կռիւ մը: Համայնավարները կառավարական ամպիոնը բարձրացան, վար նետելու համար Պ. Փլեվէնը: Այնքան երեսփոխաններ խռնուած էին որ չատ մը նստարանները ճարճատեցան, դրասեղաններ տապալեցան, մինչ Տիկին Վերմերշ կը չարունակէր ճչալ,— Դուք կը ջարդէք Հնդկաչինի ժողովուրդը: Դուք աւելի դէշ էք քան Նացիները...»:

Ի վերջոյ պահակները միջամտեցին, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար:

Վերազինման պայմանագիրներ ստորագրուեցան

ՓՐԱՆՍԱ 300 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐԻ ԶԻՆԱՄԹԵՐՔ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՑ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ

Ցունուար 27ին, Atlantiqueի գինակիցներէն եօթը պետութիւններ վերջնապէս ստորագրեցին վերազինման պայմանագիրները, առանձին – առանձին: Այս առթիւ նախագահ Թրումըն ալ իր կարգին վաւերացուց վերազինման ծրագիրը, որ գործադրելի է անմիջապէս: Արեւմտեան Եւրոպան պիտի ստանայ մէկ միլիառ տոլարի զինամթերք, զօրացնելու համար իր պաշտպանութիւնը: Ֆրանսայի բաժինը պիտի ըլլայ երեք հարիւր միլիոն տոլար, ինչ որ մեծ զոհունակութիւն պատճառած է: Այս գումարը պիտի գործածուի 1950ի ընթացքին:

Կնքուած համաձայնութեանց գլխաւոր կէտերն են.—

1.— Անհրաժեշտ է Եւրոպայի տնտեսական վերաշինութիւնը միջազգային խաղաղութեան եւ ապահովութեան համար, հետեւաբար պէտք է բացարձակ առաջնութիւն վայելէ:

2.— Atlantiqueեան զինակից ազգերը զինամթերք պիտի ստանան Մ. Նահանգներէն եւ կրնան իրարու ճարել փոխադարձաբար, համաձայն զինքի Գ. յօդուածին:

3.— Այս համաձայնութիւններով ընծայուած օգնութիւնը սահմանուած է զօրացնելու հիւսիս. Atlantiqueեան չրջանին հաւաքական պաշտպանութիւնը:

4.— Ամէն պետութիւն որ կ'օգտուի զինուրական օգնութեան ծրագրէն, պարտաւոր է ընծայուած աջակցութեամբ զօրացնել հիւսիսային Atlantiqueեան հաւաքական պաշտպանութիւնը, դիւրացնել պաշտպանութեան հաւաքական ծրագիրներուն մշակումը:

5.— Atlantiqueեան զաչինքն ստորագրող պետութիւններէն ոեւէ մէկը պիտի չկրնայ ուրիչ ազգի մը կողմէ ընծայուած օգնութիւնը յատկացնել սարքեր նպատակներու, առանց օգնող ազգին հաւանութեան:

6.— Atlantiqueեան զաչինքին գինակից ազգերը կը խոստանան ապահովութեան միջոցներ ձեռք առնել, խուսափելու համար իրենց գինուրական դաղտնիքներուն խախտումէն:

7.— Ֆրանսա (ինչպէս միւս պետութիւնները) պիտի դիւրացնէն հում նիւթերու արտադրութիւնը եւ փոխադրութիւնը դէպի Մ. Նահանգները, եթէ այս վերջինները պէտք ունենան: Այս առթիւ նըկատի պիտի առնուին ներքին սպառման եւ արտածման պահանջները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ պատուիրակութիւն մը, որ կը բաղկանայ 30 անդամներէ, Աղեքսանդրիա հասաւ ուրբաթ օր, խնդրելու համար որ իր հայրենիքը վերադառնայ հանրապետութեան նախկին նախագահը, Շիւքրի պէյ Քուաթլի: Ինչպէս կը յիշուի, դնդ. Հիւսնի Զայիմ 1949 մարտին հեռացուցած էր նախադահը, որ Զուիցերիա կ'ապրէր մինչեւ հոկտեմբեր, եւ յետոյ Աղեքսանդրիա հաստատուած էր:

ՊԵՐԼԻՆԻ չոգեկառքի հաղորդակցութիւնները նորէն կրճատուած են, իբրեւ հետեւանք Ռուսերու կողմէ հաստատուած կաչկանդումներու: Ամերիկեան հրամանատարը յայտարարեց թէ պատրաստ են վերսկսելու օդանաւային երթեւեկը, ինչպէս անցեալ տարուան պայմարման ընթացքին:

ՊԱՑԹԻՒՆ ՄԸ տեղի ունեցած է Հրատ մոլորակին մէջ, ինչպէս կը հաւաստեն ճափոնցի գիտնականներ: Քննութիւններ կը կատարուին, բացատրելու համար այս հրաչապատում երեւոյթը:

ԲԱՆԻՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ կը չարունակուին Ֆրանսայի եւ մասնաւորապէս Փարիզի մէջ: Առջի օր հանրակառքի 114 դիծերէն 28ը դադրեցուցին երթեւեկը, մէկ ժամուան համար, տեղի տալով բուռն բողոքներու: Համայնավարները չեն ծածկեր թէ այս խրտումները միեւնոյն ատեն քաղաքական հանդամանք ունին: Ի պատասխան կառավարութեան աղդարարութեանց, կոնսակցութիւնը կը յայտարարէ թէ պիտի չարունակեն քայլերել եւ վարել գործադուլները, խափանելու համար զինամթերքի առաքումը դէպի

Պարագիկ երեկոյթ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՄՆԱՁԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի, ժամը 3ին 10, Studio Caumartinի մէջ, 19a rue Caumartin: Կը հրաւիրուին չրջանի բոլոր մասնաճիւղերու ընկերները:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԵՆ Մ. ՍԼԷՄՃ'ԼԻԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի, ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ, Ն. Ա. ՄԻՒՒԹԵԱՆ եւ հովանաւորութեամբ Փարիզահայ կազմակերպութիւններու:

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սէնֆոնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԳՈՒՐԳԻՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ գործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտագրի կարգով՝ Օր. Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱ – ՔԵԼԵԱՆԻ եւ ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆԻ:

Pasdeloupի սէնֆոնիկ նուագախումբը մասնակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի,

Ղեկավարութեամբ՝ ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դիմել.— Comité Festival Alemchah, 19a, rue Caumartin Tél. Ope. 54.48: Գրասուն Հ. Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Dan. 88.65, *գրասուն Մ. Պարսամեան* 46 rue Richer, Pro 64.90:

ՃԷՃՂ ՊԱՐԱՀՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլ քաղաքի Ֆ. Կասլ. Խաչի կոմճ, Շաբաթ իրիկուն, 4 Փետրուար, «Au Club»ի սրահին մէջ, 53 rue Grignan:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Մարսիլիոյ Օփերային երկու կաբեւոր պարուհիները:

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՓՐԱՏՈՑԻ Մայր եկեղեցիի կրօն. ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Կաթող. պատուիրակ Ա.Բտ. արք. Սիւրմէնեան այս կիրակի օր պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Մայր եկեղեցիի մէջ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կարմիր Խաչի մասնաճիւղը՝ կը տօնէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3 — 7, Ցոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Լիոն:

Հայերէնի դասընթացքի հետեւողներուն կողմէ, արտասանութիւն, երգ, եւայլն: Տօնածառ եւ նուիրաբաչխութիւն եւ զանազան անակնկալներ:

ՍԻՆԻ ՂԱԶՕ պիտի ներկայացնէ չարժանկար մը: Ճչդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է

ԾԱԽՈՒ Է

Հիւանդութեան պատճառով
Նպարավաճառի խանութ մը
ALIMENTATION COURS DES HALLES
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԷԿ ԹԱՂԱՄԱՍԻՆ ՄԷՋ
Բանուկ առուտուր, (երեք վաճառորդ, 2 կչիռ)
36 rue des Varennes
Métro Rue du Bac **Paris (7)**
Գաւառներէն դիմել դրաւոր
Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց:

Հնդկաչինի եւ ամերիկեան զինամթերքի պարպումը եւ փոխադրութիւնը:

ՊԵԼՃԻՈՑ երեսփ. ժողովին մէջ կատարուած վիճաբանութեան մը ընթացքին, ընկերվարական երեսփոխան մը յայտարարեց թէ Լէոփոլտ Գ. թագաւորը պիտի ապաննուի, եթէ վերադրաւէ արքայական գահը: Ժողովը ժխորի մը մատնուեցաւ, այս յայտարարութեան առթիւ: Նախագահը կարգի հրաւիրելով բանախօսը, ըսաւ թէ անոր յայտարարութիւնը «արժանի չէ երեսփոխանիմը»:

ԱՆՑԱՊԱՂ ձեռնարկել ջրածին ռումբերու չինութեան, կը յանձնարարէ Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովի զինուորական յանձնախումբին նախագահը: Ուրիշ մասնագէտ մը աղդարարեց.
— «Եթէ Ս. Միութիւնը առաջինը պիտի ըլլան ջրածին ռումբեր չինելու, պիտի կրնան իրագործել իրենց հազարամեայ երազը, տիրապետելու համար աչխարհի, պարզապէս երկու – երեք ռումբեր նետելով եւ կամ երբեք չնետելով»:

ՕԻՇԱՏԵՍ

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, 19 rue Damesmeի սրճարանը, մեթրօ Tolbiac: Օրակարգ.— 1. Նամակներ Ամերիկայէն, 2. Ընտրութիւն նոր վարչութեան:

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»ի ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական նիստը այս երկուչաբթի, ժամը 20.30ին, Café Régent: Զեկուցանող՝ Պ. Ա. Զօպանեան: Նիւթը՝ «Քոռ – չակեան Տաղաչարք»:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր անդամուհիներէն կը խնդրուի ժամադրուիլ այս երեքչաբթի օր ժամը 3ին Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice, Paris (6), մեթրօ Օտէոն, նկարուելու համար: Ճչդապահ ըլլալ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի հերթական դասախօսութիւնը՝ այս հինգչաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին, դպրոցի սրահը, 78 rue Rabelais: Նիւթ՝ «Մեծն Տիգրան»: Կը դասախօսէ ընկեր Բ. Խրիմեան: Կը հրաւիրուին երէց ընկերները եւ սանուհիները:

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 15ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի դաչտին վրայ, Stade Atlantic, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի Salonի խումբին դէմ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի 29 Ցունուար ժամը 13.15ին Stade Municipal d'Antony (rue Velpeau) Antonyի խումբերուն դէմ:

Ա.— Ժամը 15ին, Ա. պահեստի ժամը 13.15ին նոյն ժամերուն Բ. պահեստի եւ մինիմներ:

Ժամադրութիւն Stade Olier ժամը 12ին եւ Gare Antony ժամը 12.30ին:

Cadetները Stade Olier, ժամը 9ին Le Pecqի դէմ:

Մեր հայրենակիցներուն կը մնայ դալ եւ քաջալերել մեր մարզիկները որ արժանի են ատոր:

Ծախու են երկու վիլլաներ

Aix – En – Provenceի մօտ, առաջինը՝ 8 սենեակ, երկու յարկի վրայ, բաղնիք, հոսուն ջուր, էլեկտրականութիւն եւ լուացքի յատուկ տեղ: Ընդարձակ պարտէզ (մէկ հէքտար) աւազանով, հանոյ: Մարսէյլի ճամբուն վրայ օթօբարի եւ հանրակառքի կայարաններուն քով, բարձրութեան վրայ:

Շէնքը քարաչէն է, ծառերով չրջապատուած եւ զեղեցիկ տեսարանով:

Երկրորդը՝ Aixէն մէկ քիլոմեթր հեռու Մարսէյլի ճամբուն մօտ, վեց սենեակ, բաղնիք, տաք եւ պաղ ջուր, կեդրոնական ջերմութիւն: Շէնքը հազար քառակուսի մեթրի վրայ չինուած է եւ ունի մեծ կառատուն, աչխատանոց, հանոյ, աղաւնոց 80 հազար լիտր ջուր պարունակող աւազան, 700 որթատունկ, քարէ պատով չրջապատուած:

ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

Դիմել.— **Maison Robert**, 3 rue de la Couronne, Aix en Provence, (Պուչ տիւ Բօն):

ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է
Երկար ատենէ ի վեր սպասուած
«ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը,

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ դնահատուած է Արեւտակցական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով:

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հպերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմբռնելի ձեւպիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է բաժանորդագրուի, փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը: Գինը 1500 Ֆրանք:

Դիմել հեղինակին.— **P. TOURIKIAN**
133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

...e Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DIR AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀՆԶԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՄՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 31 Janvier 1950 Երեքշաբթի 31 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6065–Նոր շրջան թիւ 1476

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Թուականի նշանին տակ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ԲՈՒԽ ՊԱՀԱՆՋԵՑ ՀԻՆԴ ԱՆԴԱՄ.— ՆՈՐԷՆ ՅՈՒԶՈՒՄՆԱԼԻՑ ՏԵ – ՍԱՐԱՆՆԵՐ ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ.— ԲԱՅՑԱՌԻԿ ՊԱՐԳԵՒԸ ԵՒ ԲԱՆՈՒՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Ազգ· ժողովին չաբաթ օրուան նիստին մէջ, վարչապետը հինգ անդամ վստահութեան քուէ պահանջեց, ելմտացոյցի վերջնական քուէարկու – թեան համար: Վիճաբանութեանց ընթացքին, ել – մտական նախարարը, Պ· Փէչ, քննադատեց հան – րապետութեան առաջարկած խնայողութիւնները: Դիտել տուաւ որ եթէ ընդհանրապէս նշա – նակուած նպաստը, հացին դինը 1·20 — 1·40 պի – տի սղէ: Ուրիշ նպաստներ ալ կարելի չէ ընդել: Գալով պաշտօնեաներու կրճատման, մինչեւ հիմա արձակուած են 156·000 պետական պաշտօնեաներ եւ ազգ· ընկերութեանց 132·000 դործակալներ: Կառավարութիւնը չի կրնար ընդունիլ 58 միլիառի բացը եւ կը պահանջէ վաւերացնել Ազգ· ժողովին սկզբնական որոշումը:

Նախարարը հաւաստեց թէ դինները չափաւոր են իջնել, հետեւաբար պէտք է դիմանալ, յաջողելու համար: Ճիշդ այդ պահուն Պ· Փէչ սկսաւ տատա – նիլ եւ մեծ դժուարութեամբ կրցաւ իջնել բեմէն: Վարչապետը տեղէն ցատքելով բռնեց թեւէն որ – պէսզի չիյնայ: Բարապանները եւ երեսփոխան – ներ օգնութեան հասնելով լուր տուին թժիչկին որ անմիջական դարմանները կատարեց:

Հանդստանալէ վերջը, նախարարը վերադար – ձաւ եւ վիճաբանութիւնները չարունակուեցան: Վերջնական քուէարկութիւնը պիտի կատարուի այսօր, երեքշաբթի:

★ Ժողովրդական կուսակցութեան (M. R.P.) վարչական ժողովին առջեւ զեկուցում տալով իր յառաջիկայ ծրագիրներու մասին, ըսաւ թէ փե – տրուարին փոխարինութիւն մը պիտի վճարուի այն աշխատաւորներուն որոնք բաւարար վճարում չեն ստանար: Այս անդամ աւելի շատ աշխատա – ւորներ պիտի օգտուին: Յետոյ ծրագիրներ պիտի մշակեն, դործադուլի օրէնքը կանոնաւորելու, ինչպէս եւ սահմանադրութիւնը վերաքննելու հա – մար:

★ Ազգ· ժողովը 193ի դէմ 401 ձայնով վաւե – րացուց Պաօ Տայ կայսեր հետ (Հնդկաչին) կըն – քուած համաձայնութիւնները: Այս առթիւ ալ յուղումնալից տեսարաններ պարզուեցան: Օր – ուան նախագահր տիկին մըն էր: Երբ կ'առաջար – կէր պատերը փակցնել պատերազմական նախա – րարին ճառը, համայնավարներն ալ պահանջեցին պատերը փակցնել ցանկը անոնց որ դրամ տուած են փառաւոր ընդ – նաչարժ մր նուիրելու համար Պ· Թորէզի:

Այս միջադէպը հաղիւ փակուած, նոր փոթո – րիկ մը պայթեցաւ: Համայնավար երեսփոխան մը դասալքութեան հրաւէր մը կ'ուղղէր Հնդկաչին զրկուած զինուորներուն, երբ ժողովրդական ե – րեսփոխան մը պոռաց·

— Դուք Տոռիոյի պէս կը խօսիք եւ անոր պէս ալ պիտի վերջանաք···

Համայնավար երեսփոխանուհի մը, Տիկին Ժինոլէն, նոյնպէս կը խլրտէր, երբ դարձեալ ժո – ղովրդական երեսփոխան մր դիտել տուաւ·

— Այս այն տիկինն է որ Գերմաններէն ար – ժանագիր կը խնդրէր վերհրատարակելու « Իւ – մանիթէ»ն:

★ Հանրակառքերու եւ մեթրոյի զիներուն 40 առ հարիւր յաւելումը սկսաւ երէկ, երկուշաբ – թի: Զախակողմեան սէնտիքաները պատուիրած էին մերժել յաւելումները, բայց ժողովուրդը հա – մակերպած էր, ճարահատ: Ոստիկանութիւնը մի – ջոցներ ձեռք առած էր, բարեկարգութիւնը պահ – պանելու համար:

★ Կարդ մը նաւահանգիստներու մէջ բան – ուորները կը մերժեն պարպել Ամերիկայէն հա – ռած զինամթերքը կամ բեռցնել Հնդկաչինի հա – մար զէնք փոխադրող կառախումբերը: Լա Փալ – լիսի եւ ուրիշ չորս նաւահանգիստներու մէջ զին – ուորներ կը կատարեն բանուորներուն դործը:

Փարիզի մէջ ձերբակալուեցաւ համայնավար դործիչի մը՝ Ֆաժոնի կինը, երբ դրամ կը հա – ւաքէր ի նպաստ նաւահանգստի բանթողներուն: Սէն Նազէռի մէջ հաղարաւոր համայնավար բան – ուորներ ցոյց մր կատարեցին ամերիկեան մար – տանաւի մը դէմ: Թերթերը կը դրեն թէ համայ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

թուրք կառավարութիւնն ալ պիտի չընդդիմանայ Խաչատուրեանի պատր· ընտրութեան:

ԳԱՌԱՋ.— Թուրք թերթը կ'ակնարկէ Հարաւ· Ամերիկայի կաթող· պատուիրակին՝ Գարթգին արք· Խաչատրեանի:

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄ

Բա՛ոն անդամ սարսուռ կը պատճառէ բոլոր անոնց որ անկեղծօրէն կը հաւատան խաղաղու – թեան եւ կ'աշխատին ապահովել անոր ապրելի – դումը:

Այո, կը վերազինուի Եւրոպան, նոյն մտա – հոգութեամբ, — Ապահովել խաղաղութիւնը:

Եւ ահաւասիկ աննախընթաց զինարշաւ մը՝ կարելի եղածին չափ շատ օգնանալ, մարտնանալ, թնդանօթ եւ հրասայլ:

Իսկ այս բոլորէն վեր, նոր եւ շատ աւելի ահարկու, մահացու զէնքեր: Հիւ – լէական ռումբ, ջրածին – ռումբ, մանրէական պատերազմ, մահուան ճառագայթներ եւ ուրիշ ինչ հրէշային գիւտեր որ կրնաք երեւակայել:

Կը թուի թէ երկրորդական գծի վրայ մնացած են բոլոր այն գիտելիքները, գիտական հետազո – տութիւնները որ պիտի կրնային բարելաւել մարդ – կային կեանքը:

Եւ միջազգային մամուլն ալ անդադար իւղ կը լեցնէ կրակին վրայ, ընդարձակ եւ սանձարձակ նկարագրութիւններով: Թերթեր կան որոնք մաս – նագիտութեան վերածեր են ոճիր — արկածներու եւ այս կարգի «յայտնութեանց» պատկերազարդ նկարագրութիւնը:

Վերջին լուրերու համաձայն, մինչեւ յառա – ջիկայ մարտ Եւրոպա հասած պիտի ըլլան ամե – րիկեան զինամթերքի առաջին բեռները, որոնց աւիւնի բաժինը վերապահուած է Ֆրանսայի եւ Մեծն Բրիտանիոյ:

Մ· Նահանգներու խորհրդարանը մէկ մի – լիառ տոլարի վարկ մը սահմանած է արեւմտեան Եւրոպայի վերազինման համար· բայց նախագա – հը 100 միլիոնը վերապահած է ուրիշ երկիրնե – րու (Յունաստան, Թուրքիա, Մայր· Արեւելք):

Այս գումարէն Ֆրանսայի բաժինը պիտի ըլլայ 300 միլիոն տոլար: Ուրեմն, նոյն արժէքով զին – ամթերք պիտի ստանայ այս երկիրը, որ միշտ բա – ցառիկ աշակցութեան կը կարօտի, նկատի առ – նելով իր աշխարհագրական եւ քաղաք· դիրքը:

Ինչպէս յայտնի է, Ատլանտեանի զինակից – ներէն իւրաքանչիւրը առանձին համաձայնութիւն – ներ կնքեց Մ· Նահանդներուն հետ, իր ստանա – լիք զինամթերքի մասին:

Այս համաձայնութեանց վաւերացումը թեւ տուած է « խաղաղութեան կուսակիցներուն », սաստկացնելու համար պայքարը, առաջնորդու – թեամբ Մոսկուայի:

Արդարեւ, ամէն տեղ ալ բոլշեւիկեան եւ ու – ղեկից կազմակերպութիւններն են որ կը վարեն չարժումը, օգտուելով բոլոր պատեհութիւններէն:

Միշտ այն տպաւորութիւնը ձգելով թէ արեւ – մտեան պետութիւնները պատերազմ կը պատրաս – տեն Մ· Միութեան դէմ, անոնք ամէն միջոցի կը դիմեն, վերազինումը խափանելու համար:

Իրենց նշանախօսքն է,— Ոչ մէկ պատերազմ Մ· Միութեան դէմ: Ուրեմն բանուորը պիտի չպարպէ Ամերիկայէն հասած նաւերը: Պիտի ար – դիլէ զինամթերքի չինութիւնը, տեղափոխութիւ – նը եւայլն:

Տրամաբանօրէն, զինուորն ալ պիտի մերժէ հնազանդիլ, եթէ դէպքերը հարկադրեն ճակատ յարդարել:

Վերջերս այս ուղղութեամբ սարքուած ժողո – վի մը մէջ, երիտասարդ մը կը հարցնէ·

— « Զինուորցու եմ եւ զօրակոչ ստացած: Երթա՞մ թէ չերթամ ···

Խաղաղութեան ճշմարիտ բարեկամներուն հա – մար ամէնէն եղերական պարագան այն է որ, բոլ – շեւիկները անճնաւոր եղած են դիւային ոգ – մախաղի մը:

Օգտուելով արեւմտեան Եւրոպայի եւ Ամերի – կայի ազատ կարգուսարքէն, անոնք կանգ չեն առ – ներ որեւէ միջոցի առջեւ, իրենց հայրենիքնե – րուն պաշտպանութիւնն անդամ կազմալուծելու, ջլատելու համար:

Միւս կողմէ, սուտ – խեղդ կը ձեւանան: Գիտ – նալով հանդերձ որ չատ աւելի ահարկու զինարշաւ մը տեղի կ'ունենայ կարմիր դիծէն անդին: Կա – տարեալ դաղտնապահութեամբ եւ «հարուածա – յին» բռնութեամբ:

Անհրաժեշտ չէ մարդարէ կամ ռազմագէտ ըլ – լալ, լուծելու համար այս քաոսմնելի ողբերգու – թեան դաղտնիքը, — ո՞րն է պատճառ, ո՞րը հետեւանք ···

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉՊԻՍ Կ'ԸԼԼԱՐ, ԵԹԷ

Փափուկ սեռի մասին եղած բոլոր առասպե – լական քնքոյշ պատմութիւնները ա՛լ քնարեր հէք – եաթներ կարելի է նկատել:

«Ցեմինիսմ»ի յաղթանակով կիները զացած բազմած են նախարարական թիկնաթոռներու վը – րայ, դատարաններու մէջ եւ չատ մը երկիրներու երեսփոխանական նստարաններ զարդարուած են գեղեցիկ սեռին նմոյշներով:

Որ եւ է բանով ալ ետ չեն մնար իրենց այր արհեստակիցներէն: Ընդհակառակն:

Ինչե՛ր չկարդացինք իրենց ամուսինը դնդա – կահարել տուող տեսակներու մասին: Իսկ ամ – բոխներ առաջնորդող, բռունցք բարձրացնող եւ քաղաքական կիրքեր բոցավառող նազելաչուքներ որքա՜ն կ'ուզէք:

Ահա եւ երեսփոխան Տիկիններ, որոնք տակ – նուվրայ կ'ընեն ժողովասրահները, նախարարներ վար կ'առնեն ամպլիոններէն եւ ուխտաւնամեայ նախագահներ արմանք զարմանքի կը մատնեն ի – րենց ատելավառ արտայայտութիւններով, ու բացագանչութիւններով:

Դերերը շրջուած են: Աչխարհն ալ միասին: Ի՞նչ բան իր տեղն է արդէն որ կիւնն ալ իր տեղը ըլլայ:

Բայց հակառակը պնդողներ ալ կան: « Եթէ կիւնը իր տեղը ըլլար», կ'ըսեն անոնք, աչխարհ ալ չրջուած չէր ըլլար այսպէս:

Զէ՞ որ կիւնն է առանցքը երկրագունդին: Կա – րելի չէ՞ արդեօք այս յեղաշրջուած կարգերը ի – րենց տեղը բերել· կիւնը ղրկել իր օճաղին առջեւ, որ ապուրին աղը դնէ, երախաներուն չորերը լը – ւայ, իսկ այրը երթայ ճաւ խօսի ու ի հարկին դը – լուխ պատռէ:

Արդիւնքի տեսակէտով անչուշտ անհամեմատ աւելի լաւ է այս «հակաֆեմինիսմ» տեսակէտը: Բայց եկուր հասկցուր մեր սիրելի ամազոններուն որոնք կը նախընտրեն այրած կերակուրներով զարդարել իրենց սեղանները եւ կուիմարտիկի յաղթական չքանչաններով՝ իրենց կուրծքերը:

Եզրակացութիւնը հանեց վորձառու մամիկ մը·

— Որո՞ւնն է մեղքը: Այրերունը անշուշտ··· ձանձրոյթէն պիտի քնանային երեսփոխանի ա – թոռներուն վրայ, եթէ այդ նաղեններները հոն չտա – նէին »:

ՍՕՍԻ

Ո՞Վ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՑ ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Պոլսոյ թուրք թերթերէն «Հիւրիյէթ» կը պատմէ (23 Յունուար)·—

Իսթանպուլի մէջ Հայոց թաղական խոր – հուրդներու ընտրութենէն վերջ, ընդհ· ժողովի անդամները պատրաստութեանց ձեռնարկած են, Պատրիարքին ընտրութեան համար: Այս ժողովը, որուն հարիւրին ութսունը աչխարհականներէ, եւ հարիւրին քսանն ալ կրօնականներէ կը բաղկա – նայ, պիտի ընտրէ Հայոց պատրիարքը: Ընտրու – թիւնը պիտի կատարուի Գումղափու, Աթոռա – նիստ Մայր եկեղեցին, բայց թուականը ճշդուած չէ տակաւին:

Պատրիարքական թեկնածուն պէտք է արքե – պիսկոպոս մը ըլլայ, եւ այս աստիճանը ունեցող չորս հոգի կայ ներկայիս·— Աւագին Արսլանեան, որուն ընտրուելու հաւանականութիւնը չատ տկար է: Իրմէ վերջ կուգան Կիւլրոսի, Ամերիկայի եւ Պուլկարիոյ արքեպիսկոպոսները:

Ընդհ· ժողովը պատրիարքի ընտրութեան առ – թիւ կարդ մը պայմաններ դրած է: Ա·— Թեկնա – ծուն պէտք է պաշտօնավարած ըլլայ Թուրքիոյ բարեկամ կամ դաչնակից երկրի մը մէջ: Բ·— Պատրիարքական թեկնածուն պէտք է ծանօթ ըլ – լայ իր թրքասիրութեամբ եւ միշտ ապացոյցը տը – ւած ըլլայ իր այս զդացումին:

Վերոդրեալ չորս թեկնածուներուն մէջ, Արս – լանեան ամէնէն աւելի ծանօթ է իր թրքասիրու – թեամբ, բայց հայ համայնքը ներքին պատճառ – ներու բերումով՝ դժուար թէ ընտրէ զայն: Հե – տեւաբար ամէնէն զօրաւոր ընտրելին է Ամերիկա – յի առաջնորդ Խաչատուրեան Ս.Բ·, որ իր հայ – րենիքին՝ Թուրքիոյ հանդէպ միշտ ալ սէր ունե – ցած է, եւ պաշտօնավարած Թուրքիոյ բարեկամ երկրի մը, Ամերիկայի մէջ:

Ջեռնհաս իշխանութիւնը կը հաղորդէ թէ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՆՈՐ ԴԷՊՔԵՐ ՈՒՐՄԻՈՅ ԵՒ ՍԱԼՄԱՍՏԻ ՄԷՋ

1918 Յունուարի վերջը, Ասորիներու կրօնական եւ ազգային ընդհանուր պետ Մար – Շիմօն պատրիարքը Ուրմիա գայեր էր իր հօտին կրօնական եւ տնտեսական հոդերը զոհացնելու համար: Թշնամիի զործակալները որոշած էին սպաննել Մար – Շիմօնը եւ բնակչել Ասորիները:

Դաւադրութեան ձախողումին հետեւանքով եւ Ասորիներուն սպառնացող վտանգին դիմադրելու համար, փոխադարձ ընդհարումներ տեղի ունեցան:

Դաւադիր եւ նախայարձակ տարրերու (Թուրք, Թաթար, մաս մըն ալ պարսիկ) ղեկավարներէն շատեր յաջողեցան փախչիլ:

Անոնց մէկը Ամիր – Արշատը կ'ուղէր իր ձախողանքին վրէժը լուծել Սալմաստի քրիստոնեա – ներէն եւ ուրշանքի կը պատրաստուէր:

Անտէր մնացած Ուրմիոյ բնակիչները կը դիմեն Ամերիկեան Միսիոնարութեան պետ Տօքթ. Շէօտին եւ Մար – Շիմօնին, որպէսզի քաղաքին եւ շրջաններու ապահովութիւնը վերահաստատեն:

Նոր դէպքերէն մտահոգուած, Ուրմիոյ քրիստոնեաները, որոնք մէկէ աւելի անգամ իրենք զիրենք ապահով զգացած էին, իրրեւ չէզոք կառավարութեան հպատակներ, կամ ապաւիներ էին արշաւող իթթիհատական բանակներու ողորմածութեան: Թէեւ 1914 – 1915ին ականատես եղած էին իրենց հարազատներու խողխողման, բայց դարձեալ երկընտրանքի մը առջեւ կը գտնուէին:

Մնա՞լ թէ զաղթել անմիջապէս:

Մնալ՝ կը նշանակէր դիմել ինքնապաշտպանութեան, որ լայն միջոցներու կը կարօտէր: Զաղթել նոյնպէս զարհուրելի կը թուէր:— Ցոյս չկար նաեւ ոեւէ տեղէ օգնութիւն ստանալու համար:

Անտեղեակ թէ ի՞նչ կը մտածեն մեր բախտակից Ասորիները, 1918 Փետրուար 13ին Սալմաստի Հաֆթվան գիւղին մէջ, Հ. Ց. Դ. Մինարէթի կոմիտէի նախաձեռնութեամբ, հայաբնակ գիւղերու եւ զաղթական բազմութեանց ներկայացուցիչնե – րու ժողովը դումարուեցաւ, որ փոխուեցաւ տե – սակ մը ժողովրդական մխիթինկի:

Լաւատես չէինք, որովհետեւ տեղացի եւ զաղթական Հայերու, ինչպէս նաեւ տեղացի Ասորի – ներու եւ զաղթական «Ջիլօներու» մէջ մտածումի, ձգտումներու եւ չահերու աններդաշնակութիւն – ներ կային:

Մեր ներկայացուցիչներու մէջ կային հարուստ կալուածատէր, կղերապահպանողական տարրեր, որոնք դեռ արշաւող Թրքական բանակէն ողորմածութիւն կ'ակնկալէին:

Ընչազուրկ զաղթականները, Ատրպատականի հետ զիրենք ոեւէ բանով կապուած չզգացող մտաւորականներ եւ մաս մը կորովի երիտասարդները կը պահանջէին կամ անմիջապէս պատրաստուիլ ինքնապաշտպանութեան եւ կամ անմիջապէս զաղթել Կովկաս, քանի դեռ ճամբաները զոցուած չեն:

Սամսոն խանի հեռատեսութիւնն ու հնարա – մտութիւնը կրնար միայն բերք հնձել այդ ժողովէն: Ի վերջոյ, ժողովը հասաւ որոշ եզրակացութեան մը, քուէարկելով հետեւեալ բանաձեւը·

— « Նկատի ունենալով ռուս զօրքերու հեռանալէն ստեղծուած դժնդակ պայմանները եւ արտաքին ու ներքին թշնամիներէն քրիստոնեանե – րուն սպառնացող բնաջնջման վտանգը, ինչպէս նաեւ տեղացի քրիստոնեաներու տնտեսական կապերով Ուրմիին, Սալմաստին եւ Խոյին կապուած ըլլալու հանգամանքը եւ մանաւանդ զաղթելու մեծ դժուարութիւնները՝ ներկայացուցչական ժողովը կ'որոշէ ·—

1·— Զինել ղէնքի ընդունակ բոլոր տղամարդիկը, կազմակերպել եւ մարզել ինքնապաշտպանութեան :

2·— Ամէն զոհողութիւն յանձն առնել զինա – մթերք ձեռք բերելու համար :

3·— Ամէն հնարաւոր միջոցներ փորձել հա – րեւան ցեղերու միջեւ ծագելիք բոլոր վէճերը խաղաղօրէն կարգադրելու համար, ստանձնելով միջնորդի, հաշտարարի դեր :

4·— Եթէ ոեւէ կողմէ վտանգն անխուսափելի համարուի, Հայերը նախայարձակ պէտք չէ ըլ – լան, բայց եւ այնպէս պէտք չէ տատանիլ, երբ վտանգ կը սպառնայ մեր պատուին, գոյքին եւ կեանքին, որու կողմէ ալ ըլլայ յարձակումը :

5·— Թրքահայի, Ռուսահայի եւ Պարսկահա – յի խորութիւն դնողները խստիւ պէտք է պատ – ժուին: Չկայ նաեւ կուսակցական խորականու – թիւն:

6·— Բոլորը անխտիր պէտք է ենթարկուին ընտրուած զինուորական մարմնի հրահանգնե – րուն, անսաստողները անխնայ կը պատժուին »:

Ժողովը զաղտնի քուէարկութեամբ եւ համարեա միաձայնութեամբ ընտրեց 11 անձերէ բաղկացած Զինուորական Մարմինը եւ լիազօրեց զայն օժանդակ յանձնախումբեր կազմելու գիւղե – րու եւ շրջաններու մէջ:

Նոյն մարմինը պարտադրուեցաւ Ասորիներու հետ բանակցութիւններ վարելու եւ ժամանակի պահանջներու համաձայն ձեռնարկներ կատարելու համար:

Նոյն երեկոյ, նորընտիր Մարմինը ժողովի դումարեց, մեր կացութիւնը, մեր ուժերը եւ մօտաւոր ապագային՝ հաւանական համարուած դէպքերը քննելու, յատուկ ուղեգիծ պատրաստելով եւ աշխատանքի բաժանում կատարելով: Մարմնի նախագահ եւ արտաքին յարաբերու – թեանց ղեկավար ընտրուեցաւ Ստ. Թադէոսեան (Սամսոն խան): Փոխադրութեանց եւ պահեստներու ղեկավար նշանակուեցան Գեղամ Թադէոսեան եւ Ա. Աղաբէկեան. պարէնաւորման վարիչներ՝ Յակոբ Բաբլօեան, Ա. Յարութիւնեան եւ Անդր. Տէր Մարտիրոսեան, Բժշկա – սանիտարական բաժնի ղեկավարներ՝ Տօքթ. Վ. Յովհաննէսեան եւ Ալթունեան, իսկ զինուորական յատուկ գործերու համար Մահվամի Զերբայիլ Վարդանեան, Բ. Իւղրաչեան եւ տղերս գրողը : Բժշկ Վ. Յով – հաննիսեան կը վարչը մխիթարական եւ Աղբակ (Պաշգալէի չրջան) գաւառի բոլոր գործերը:

Յաջորդ օրն իսկ հրապարակ հանուեցաւ Զինուորական Մարմնի անդրանիկ խմորատիպ Թուղթիկը:

ԵՐԵՒԱՆԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՑՍՕՐ

Քաղաքը պաշտպամից

(Բ· եւ վերջին մաս)

Վերադառնանք քաղաք եւ դիտենք հակառակ կողմը տանող պողոտայի մուտ ժապաւէնը: Այստեղ ասֆալտի ուղղութեամբ կարկաչում է Գետառը: Այ կողմում գտնւում են քարահանքերը, չինարարական խճի գործարանը, ապա կենդանաբանական հարուստ այգու ստուերոտ ծառուղիները: Քաղաքի պարսպումին առեն հոն տարուած են Մոսկուայի կենդանաբանական այգիին գազանները եւ վայրի թռչունները, Վոլո փիղը, սպիտակերեսուր դեղեցիկ Վալիա Թութակը: Քիչ անդին, լեռնալանջում մի քանի քիլոմեթր տարածութեան վրայ ստեղծուած բուսաբանական այգում մենք կը տեսնենք սիրուն Ջրվէժը: Նորից վերադառնանք եւ դիտենք քաղաքից դուրս բերող ճանապարհները՝ թէ եղերով ծառազարդուած այն հարթ ուղին, որը տանում է դէպի կայարան, թէ այն, որը չհասնելով դեռին, բարձրանում է նոր հոյակապ կամրջի վրայ, որը հսկայական բարձրութեամբ Զանդուի երկու ափերը միացնում է քաղաքի մակարդակին, թէ՝ այն, որ թեթեւակի ու աննկատելի կերպով բարձրանում է:

Տասը տարի առաջ ճամբորդել եմ ամէնէն նախնական եղանակ սայլով, որովհետեւ այս ճանապարհով ուրիշ կերպ գնալ չէր կարելի: Գնում էինք երկար, ժամերով, մինչեւ որ անասունների հօտերով կոխկրտուած խոտերի մէջ փայլեցաւ լճակ – Չրաւազանը՝ Թոխմախան – լիճը, որն այստեղ ոչ ոքի պէտք չէր, բարձաթողի էր տըր – ուած, եւ որի չուրջը ոչ մի չէնք չկար: Իսկ այժմ այստեղ է հասնում հանրակառքը, որն անցնում է տների խիտ շարքերի միջով ձգուած լայն փողոցով: Քաղաքը դեռ չարունակւում է, աճում է դէպի բոլոր կողմերը եւ միակ լիճը գտնւում է արդէն նրա սահմանագծում: Որտե՞ղ է գտնւում այդ լիճը: Երիտասարդութեան համար կառուցուած դեղեցիկ այգու մէջ՝ Թաւուտ ծառերի զօտում: Լճափին կայ մակուկակայան, լողացողների համար «տրամպլին», անկարգելի աշտարակ, լողարան :

Այնպէս յաղթահարեցին Երեւանի կառուցա – նողները քաղաքի երկու դլխաւոր չարիքները ճանապարհաղրկութիւնը եւ փոշին : Ասֆալտապատ կապոյտ ճանապարհներով անհետացել են «փոշէ մրրկի» ուղիները: Բայց եկէք նայինք բուն քաղաքին, նրա տեսքը, մանաւանդ աշտարակից, օդից դրեթէ հէքեաթ է Թւում: Շէհէրազատէի մէջ, Սողոմոնի կնիքով ամրացած չչից դուրս եկած ոդին հերոսի հրամանով մէկ դիչերուայ ընթացքում ոչնչից կառուցում է կախարդական քաղաքը: Բայց ահա այս առաջացել է առանց կախարդութեան, թէեւ աւելի է չքնաղ ու աւելի հարուստ, քան ամէն տեսակ կախարդութիւն: Այն ստեղծել են հայկական քարից՝ բոլոր դոյների ու երանգների չինարարական տուֆից: Բնական, անարատ քարը հայ ճարտարապետներին թելադրել է ճարտարապետական անարատ ձեւեր, որոնք օրկանապէս կապուած են հարազատ ճարտարապետութիւն դասականին հետ, պալատների, բընակելի տների ամբողջ չարաններ, որոնցից ոչ մէկը նման չէ միւսին, բայց նրանց միջեւ չկայ նաեւ աննճաչակ հակասութիւն: Լայն հիմնաքարերը, ճակատի կիսակամարները եւ կիսասիւնաչարերը, իւրօրինակ աշտարակները վերեւում, բակերի բարձր, ծածկուած վերնակամարները, որոնցից անսպասելիօրէն երեւում է քաղաքի համապատկերը, Արարատը, պատշգամների զեղեցիկ գծերը: Ահա ճերմակ չէնքի հոյակապ չարասիւները (Գրքի Պալատ) , ահա ներքին երկկողմ սանդուղքի մոթիվը՝ վարդագոյն յղկուած մարմարից կառուցուած Պետական դրադարանի նախասրահը, ահա կլորիկ, ներդաշնակ մի հոյակապ չէնք, որն իր չրջանաձեւ չարժման մէջ յիշեցնում է Հռոմի հռչակաւոր Բրամանտէ տաճարիկը (Պետական աստղադիտարան) եւ, վերջապէս, ամբողջ քաղաքին իշխող երկու հրաչակերտ չէնքեր, որոնք, ասես, տալիս են նրա ընդհանուր ոճն ու բնոյթը հասկնալու բանալին: Կառավարական տունը՝ Բոլշեւիկեան վարդագոյն քարից եւ Օպերայի եւ պալետի թատրոնը, երկուսն էլ Հայաստանի հանճարեղ ժողովրդական ճարտարապետ՝ Հան – դուցեալ Ա. Ի. Թամանեանի ստեղծագործութիւններն են: Նա առաջինն էր, որ բարձր խօսեց Հայաստանի հնադարեան հարուստ ճարտարապետութիւնն օգտագործելու անհրաժեշտութեան մասին՝ որպէս սեփական դասական աւանդութիւն: Բայց այն ամէնը, ինչ իսկապէս ազգային է, պետական նշանակութեան, պետական բարձրութեան հասած, հիմնուել է ոչ միայն սեփական, տեղական աւանդութիւնը օգտագործելով այլ նաեւ ազգային ձեւերը արուեստի համաչխարհային զարդացման օրէնքների հետ ստեղծագործօրէն զուգակցելով : Ակադեմիկոս Թամանեանը , այդ բազմակողմանի կըրթուած, զարդացած մարդը, վերածնեց ազգային ճարտարապետութիւնը :

Հին, փոքրիկ երեւանում միշտ նեղուածք էր, եւ Թւում էր, թէ քաղաքը բոլորովին զարդանալու տեղ չունի: Բայց հիմա նոր, մեծ մայրաքաղաքում երեւան է եկել հսկայական տարածութիւն, նրա պողոտաները լայն են, ինչպէս աչխարհի լաւագոյն կենդրոններում, նրա հրապարակները ընդարձակ են, իսկ դրա հետ միասին նաեւ նոր հնարաւորութիւններ են բացուել քաղաքի յետագայ զարդացման համար: Մտէք Քաղաքային Սովետի ճարտարապետական արուեստանոցները,— ձեզ ցոյց կըտան ապագայ քաղաքի ամբողջ նոր թաղամասերի նախագծերը՝ գիտութիւնների ակադեմիայի տների համալմբումը, արուեստի ու դրականութեան աչխատողների քաղամասի մի յարկանի ամարանոցներու համալմբումը, աւաններու թաղամասի պալատներու խումբը: Երեւանը դարձել է բուսականութեան քաղաք: Օդանոնք, որ աչխարհագրական տեսակէտից՝ այստեղ այսպէս կոչուած «անապատային գօտի» է: Ծառ տնկելը դժուար բան չէ, այստեղ նրան աճեցնելն ու պահպանելն է դժուար: Մի քանի տարուայ ընթացքում Երեւանում տնկել ու պահպանել են ոչ փոքրաթիւ պուրակներ, ծառեր: Բուսականութեան կանանչ խորութեան վրայ յառնում է Լենինի վիթխարի յուչարձանը՝ քանդակագործ Մերկուրովի աչխատանքը, կանաչը բոլոր կողմերից պարուրում է Օպերայի ու պարախաղի Թատրոնը· խնամքով պահպանուող զալար բուսականութիւնը ստուերի տակ է պահում կառավարական տան վարդագոյն քարը: Երեւանում իր ամբողջ ձայնով խօսեց նաեւ ջուրը: Փողոցների երկարութեամբ զեղեցիկ քարակերտ աղբիւրնե – րից զիչեր ցերեկ յորդում է խմելու կենարար ջրի վճիտ հոսանքը: Արծաթափայլ հովհարի պէս ջրակաթիլներ են ցայտում Շահումեանի արձանի մօտ

Այդ օրը հայկական բոլոր զիւղերու մէջ խըրախճանք կար: Հայերը կը կազմակերպուէին, համերաչխ էին եւ բոլորանուէր չանքերով ինքնապաչտպանութեան գործին լծուած: Ամէն մարդ կը չանար բան մը ընել, բան մը նուիրել, անմահանչմնալու համար ընդհանուր եւ նուիրական դործէն: Կային նաեւ թնդրատուներու մէջ, զիւղերու պատերուն տակ վնասակար փափուքներով միքոր պղտորողներ :

Փետրուար 15ի զիչերը ձերբակալուած քիւրտ սուրհանդակի մը քով գտնուած նամակէն պարզուեցաւ որ Սմկօն կը խորհի դործի ձեռնարկել մօտերս :

— « Դուք պատրաստ եղէք, ձարի – Գալէէն Տիլիմանը երեք ժամէն կուգան իմ ձիաւորները: Աւտոյի ձիաւորներուն ժայռերն անգամ չեն դիմանար: Սալմաստի եւ Ուրմիոյ քրիստոնեաներու դլուխները պիտի տրորուին մեր ձիերու սմբակներուն տակ», կը զրէր Սմկօն Տիլիմանի իր գործակիցներուն:

Անմիջապէս դիմեցինք Շարաֆխանէի ռուսական պահեստներու դեռ հոն մնացած պետին, զէնք պահանջելով:

Յուսահատ էինք, բայց «փորձը ձրի է», ըսուեցաւ, կար նաեւ փոխադրութեան դժուարութիւնը, մեզմէ 70 քիլոմեթր հեռու վայրէ մը, թշնամի գիւղերու մէջէն զէնքերը բերելու համար:

ԱԶԳԻՆ

ՄԱՀԱՑԱՒ ՀԱՍՈՒՑԻՉԸ ՍԱՀԱՆԱՓԱԿ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

(Ի՛Ր ՀԱՐՈՒՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔԸ)

Տալբեթսըն սրտագին ծիծաղեցաւ մա-
նաւանդ «Հաստատ ես ինծի կ՚ուզես ամուսնացնել» խօսքերուն վրայ եւ ապա ըսաւ.

— Ես ալ ինծի համար ամուսին մը կ՚ուզեմ, որ ինծի պէս ծոյլ ու անհոգ ըլլայ, որ ինծի պէս ամբողջ օրերը ոչինչ ընելով անցնելու կարողութիւնը ունենայ։ Ես ալ ինծի պէս կ՚ուզեմ, որ ամուսինս ալ

նավարները փոքրաթիւ խմբակներ կը դործածեն, ցոյցեր սարքելու համար: Ասոնք ցոյցի մասնակցելէ վերջ, այլուր կը փոխադրուին, աւելի մեծ դործողութիւններ սարքելու համար:

Սիշ գաղտնի ծրագիրներ

Ամերիկեան թերթերը կը չարունակեն հանդիպած տեղեկութիւններ հրատարակել Ա. Մխութեան եւ կարմիր Չինաստանի միջեւ կատարուած բանակցութեանց մասին: Այդ լուրերուն համաձայն, նոր Չինաստանի նախագահը, Մաօ – Ցէ – Թունկ, որ Մոսկուա կը գտնուի անցեալ Դեկտեմբերէն ի վեր, 2200 միլիոն տոլոր փոխառութիւն եւ մեծ ծաքանակ զինամթերք պահանջած է Ա. Մխութենէն, որպէսզի կարենայ ամրապնդ տեղաւորուիլ Չինաստանի մէջ եւ աւելի տարածուիլ, Թիպէթէն եւ Հնդկաչինէն ալ անդին: Իր պահանջած զէնքերն են օդանաւեր, հրասայլեր, թնդանօթներ եւ մեծաքանակ ռազմանիւթ:

Նոյն ազբիւրին համաձայն, Մոսկուան ալ պահանջած է.— 1. կատարեալ իրաւունքներ չի – նախան եօթը նաւահանդիստներու վրայ.— 2. մօտ 500.000 չինացի բանուորներ տրամադրել, աշխատելու համար Խուսիոյ արեւմտեան մասերուն մէջ.— 3. Աւելի մեծ քանակութեամբ ուսեստ զրկել Չինաստանէն, մասնաւորապէս Մանչուրիոյ արմտիքի չեմարաններէն եւն.:

★ Ազգայնական Չինացիները ականներ զետեղած են Ֆորմոզայի եւ Հայնանի ջուրերուն մէջ, խափանելու համար կարմիրներուն յառաջխաղացութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ, 1300 հոգի ալ վիրաւորուեցան Պարսկաստանի Քանկան քաղաքին մէջ, երբ երկրաշարժ մը կործանեց քսան գիւղեր (Պարսից ծոց, հարիւր մղոն հեռու Պուշիրէն): Կոտորածներու ցանկը պակասաւոր է տակաւին: Շարժը տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի օր, խափանելով բոլոր ճամբաները: Պետական պաշտօնեայ մը չորս օրէն հասած էր Պուշիր, լուրը հաղորդելու համար: Պուշիր, որ 17.000 բնակիչ ունի, հիմնուած է աւազուտքի վրայ: Կ'արտածէ բամպակ, վարդի ջուր, գորգ, մարգարիտ, ծխախոտ, ափիոն եւն.: Պատմական անունն է «Ապուշէհր» — «Հայր քաղաքներու»: Պարսկական ուրիշ քաղաքի մը՝ Զահէտանի մէջ ալ ողողումներպատահեցան: 14 ժամ անընդհատ անձրեւ տեղաց: Շատերը խեղդուեցան իրենց անկողիններուն մէջ, բազմաթիւ տուներ փլան: Հազարաւոր անձեր անպատսպար կը մնան:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ կատարուած վերջին հանրաքուէն հետեւեալ արդիւնքը տուած է, համաձայն պաշտօնական տեղեկագրին.— 224.747 քուէրկուներէ 215.108ը կը պահանջեն Յունաստանի կցել կղզին: Այս իմաստով յայտարարութիւն մը հրատարակուեցաւ յոյն կղերին կողմէ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անթելը կը ծանուցանէ թէ պաշտօնէ արձակուած են չրջանային կոմիտէին Բ. քարտուղարը՝ Զոյնին, եւ օդնականները, Քոզլովա, Թէքաչեւ եւ Սոլովիեւ:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ երկու Պուլկարներ՝ Սկիւպլի (Եուկոսլաւիա) զինուորական առեանին կողմէ, իրրեւ լրտես, վեց հոգի ալ՝ 5 — 13 տարի թիապարտութեան: Ամբաստանեալներէն մէկուն յայտարարութեան համաձայն, կոմինֆորմը զինեալ հրոսախումբեր պիտի ղրկէ Եուկոսլաւիա, այս դարնան, մասնչալ Թիթօն տապալելու համար: Ընդհ. դատախազը յայտարարեց թէ Պուլկարիա եւ Ալպանիա կը ջանան զինեալ ապստամբութիւն մը սարքել Եուկոսլաւիոյ մէջ, զինուորագրելով «զանազան թշնամիներ եւ ոճրագործներ»:

ԶՐԱՇԻՆ – ՌՈՒՄԲԻ խնդիրը հրատապ հանգամանք ստացած է Մ. Նահանգներուն մէջ: Վերջին լուրերու համաձայն, նախագահ Թրումըն հաւանութիւն յայտնած է որ ուսումնասիրութիւնները չարունակուին: Ծերակոյտի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահը, զօր. Պրէյտլի եւ ուրիշ հեղինակաւոր անձեր կը պահանջեն օր առաջ ձեռնարկել նոր ռումբերուն չինութեան, յանուն ապահովութեան ...

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ միջազգային կազմակերպութեան տնօրէնը յայտարարեց թէ տակաւին 598.119 հոգի կը կարօտին իրենց աջակցութեան: Անցեալ նոյեմբերին Մ. Նահանգները փոխադրուած են 10.551 հոգի, Իսրայէլ՝ 381, Աւստրալիա՝ 9874:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ միջազգայնացման ծրագիրը մշակելու համար, երկկ աշխատանքի ձեռնարկեց Ազգաժողովին խնամակալութեան խորհուրդը: Իսրայէլ եւ Յորդանան միշտ կը մերժեն միջազգայնացումը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. կապոյտ Խաչի փարիզի վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք իրենց նուէրներով նպաստեցին մասնաճիւղին սարքած բարեգործական վաճառքի յաջողութեան:

ՃՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլ քաղաքի Ֆ. կապ. Խաչի կողմէ, Շաբաթ իրիկուն, 4 Փետրուար, «Au Club»ի սրահին մէջ, 53 rue Grignan:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Մարսիլիոյ Օփերային երկու առաջնակարգ պարուհիները:

Դիմակաւոր եւ անդիմակ պարահանդէս

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, Մարսէյլ, Շաբաթ 25 Փետրուար, ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Cluոի մէջ, 51 rue Grignan:

Առաջնակարգ orchestre եւ ընտիր պիւֆէ:

Attractions, եւն., խումբը կ'սրէնէ իր ճոխ երգացանկի զուարթ կատրներէն: Մուտք 200 ֆր – բանք: Փութացէք ապահովել ձեր սեղանները, դիմելով երգչախումբի անդամներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Բրուտեան եւ ընտանիքը իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն «Հայ ախտաբերդիական Մխութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին, եւ բոլոր անոնց որոնք կրաւոր կամ անձամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց նորածին մանկան ԱՆՆԱ ԲԻՒՏԵՍԵԱՆի արկածեալ մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Փլթիթ Արպուայի (Մարսէյլ) բուժարանի հայ հիւանդներս կ'իրակի օր 15 Յունուար, ընդունեցինք այցելութիւնը քաղաքի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի անդամուհիներուն՝ Տիկիններ Թրեթիլեանի, Դասպարեանի, Փափազեանի, որոնք բոլորիս բաժնեցին առատ ուտելիք եւ պտուղ եւ չորս հարիւրական ալ ֆրանք:

Մեր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնենք այս անձնուրաց քոյրերուն, մաղթելով իրենց առողջ կեանք եւ բեղուն գործունէութիւն: Մեր խորին շնորհակալութիւնը նաեւ Մարսէյլի Հայ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի պ/հութեան բոլոր քոյրերուն եւ իրենց օժանդակողներուն: Նաեւ շնորհակալութիւն Պ. Աւագ Յարոյեանի որ պ/հութեան քոյրերը բուժարան բերած է իր անձնական կառքովը:

Ի դիմաց հիւանդներու՝ Մ. Ալաշեան

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Մարսէյլ քաղաքի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները Դիմութեան Շաբաթի առթիւ.— Պ. Պ. Սահաթեան, Վ. Փափազեան, Կ. Աւագեան Հազարական, Ա. Հարոնեան 1100, Տ. Մուշկամպարեան 1000, Տ. Լ. Կարապետեան, Պ. Զալաքեան, Պ. Յակոբեան, Յ. Տէրտէրեան, Բ. Զիլճեան, Մ. Դաւիթեան, Մ. Թիւթիւնճեան 500ական, Միք. Թիւթիւնճեան 300, Պ. Ն. Նաղաշեան 500, Տ. Ե. Յակոբեան, Տ. Թ. Պապայեան 300ական, Պ. Պ. Գ. Թիւթիւնճեան, Մ. Պօղոսեան, Յ. Սիրվիհի – սարեան, 250ական, Յ. Մալաքեան, Տ. Քիւտեան, Տիկին Զ. Ֆրանքեան, Տիկին Մ. Պէզիրճեան 200ական, Տիկին Օ. Պօչնակեան հարիւր, Տիկին Ն. Սէնէպալտի երկու հարիւր:

★ Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Տէր եւ Տիկին Գ. Պաղտասարեանէ փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք, Տիկին Ալթունեանի մահուան առթիւ:

YAVROU

23 rue Senac, Marseille

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան գտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառանոցներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀԱՏԱՒԱԿՏ խակաւն՝

Thé Yavrou (Ceylan)

Ծրարները, լիոնէ քանակով ուր կը վաճառին:

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Բ. Դ. Նոր Սերունդի հերթական դասախօսութիւնը՝ այս հինդշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին, դպրոցի սրահը, 78 rue Rabelais: Նիւթ՝ «Մեծն Տիգրան»: Կը դասախօսէ ընկեր Բ. ԽՐԻՄԵԱՆ: Կը հրաւիրուին երէց ընկերները եւ ամուհիները:

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie métro Miromesnil

Շաբաթ 4 Փետր., ժամը 21ին

Նուագահանդէս՝ Դաշնակահարուհի

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

Ծրագրին մաս կը կազմեն.— Bach, Mozart, Schuman, Chopin, Liszt, Roger – Ducasse եւ Գոհարիկ Ղազարոսեան:

Տոմսերը 100էն 500 ֆրանք: Դիմել Salle Gaveau – Durand (4 Place de la Madeleine) S. V. P. Agenceներուն կամ Bouchonnet, 45 rue la Boëtie:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական հաստատութիւն մը

SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:

Բաց է երկուշաբթի օրերը, ժամը 9էն 19:

Առաքում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun

5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն:

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

Առաջնակարգ վարպետ

ԱՊՍՊՐԵՑԻՔ

ձեր ուզած ամէն տեսակ **gateaux**ները

ՀԱՆԴԻՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՏՈՒՔԻ, ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ

ՀԱՄԱՐ ԱՐԱՔ ՀԱՅԹԱՅԹՈՒՄ

ՄԱՏՉԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ

Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆԻ 11 rue Laferrière, Paris (9)

Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ նորագիւտ մեքենաներով

ՓԱՐԻԶԻ ՃԻՇԴ ԿԵՆԴՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բայց կիրակիէն:

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՌԱՀՆԴ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ (Սեբաստացի) վահուան 200ամեակին

Փետրուար 5ին ժամը 20.45ին Mutualitéի մէջ, 24 rue St. Victor, métro Maubert Mutualité

Նախաձեռնութեամբ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍ ԻՐԱՑ ՖՈՆՏ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ:

Նախագահութեամբ Հայ կաթողիկէ համայնքի առաջն. փոխանորդ ՀԱՅՐ ՔԻԼԷՐՃԵԱՆԻ

կը խօսին.— ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, Պ.Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ, ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ, եւ ՅԱ – ԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին.— Դաշնակ Օր. ՃԻՆՃԵԱՆ, երգ Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ Մ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ: Արտասանութիւն Օր. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԼԵԹԵԱՆ:

Ջութակ Mr. Robert Stoïtzner (1er prix de Vienne) Մուտք 150 ֆրանք